(2)

BARTOLI
COMMENTARIA IN TRES LIBROS CODIcis

doctiſsimi viri Do. Petri Pauli Pariſij Cardinalis admodùm reuerendi non paucis additionibus nuper illuſtrata, accuratéque caſtigata.

LVGDVNI,
M. D. LII.

BARTOLI

COMMENTARIA IN TRES LIBROS CODI-

cis doctiſsimi viri Do. Petri Pauli Pa-
riſij Cardinalis admodùm reueren-
di non paucis additionibus
nuper illuſtrata, ac-
curatéque ca-
ſtigata.

LVGDVNI,
M. D. LII.

Tabula Rubricarum trium lib. Codicis.

Adminiſtratione rerum publicarum. 42
Agentibus in rebus. 62
Agricolis & cenſitis. 45
Alexandriæ primatibus. 42
Annonis ciuilibus. 41
Annonis & tributis. 13
Apochis publicis & deſcriptionibus. 16
Apparitoribus magiſtrorum militum & priuilegijs eorum. 67
Apparitoribus præfecti vrbis. 67
Apparitoribus præfectorum prætorio & priuilegijs eorum. 67
Apparitoribus proconſulis & legati. 67
Aquæductu. 44
Argenti pretio quod theſauris infertur. 33
Athletis. 29
Auri publici perſecutoribus. 33
Auro coronario. 33
Bonis vacantibus de incorporatione. 9
Canone frumentario vrbis Romæ. 41
Canone largitionalium titulorum. 17
Capiendis & diſtrahendis pignoribus tributorum. 16
Capitatione ciuium cenſibus eximenda. 49
Caſtrenſianis & miniſterianis. 62
Caſtrẽſi peculio militũ, & præfecti annonæ. 64
Caſtrenſi peculio omnium palatinorum. 63
Claſsicis. 39
Cohorta & principum cornicu. 67
Collatione donatorum & relatorum &c. 18
Collatione æris. 19
Collatione fundorum fiſcalium, &c. 53
Collegiatis & carthopatris & numularijs. 39
Colonis Illyricanis. 50
Colonis Palæſtinis. 50
Colonis Thracenſibus. 50
Comitibus conſiſtorianis. 59
Comitibus & archiatris ſacri palatij. 59
Comitibus & tribunis ſcholarum. 59
Comitibus, qui prouincias regunt. 59
Comitibus rei militaris. 59
Commeatu. 65
Conditis in publicis horreis. 18
Conductoribus & procuratoribus &c. 53
Conſulibus & non ſpargendis &c. 58
Conueniendis fiſci debitoribus. 6
Cupreſsis ex luco. 54
Curioſis & ſtationarijs. 62
Curſu publico. 67
Debitoribus ciuitatum. 43
Decanis canſtitutio Græca. 63
Decretis decurionum ſuper immunitate quibuſdam concedenda. 27
Decurionibus & eorum filijs. 19
Delatoribus. 11
Deſertoribus & occultatoribus. 66
Dignitatibus. 54
Diſcuſſoribus. 19
Diuerſis officijs & apparitoribus. 68
Diuerſis prædijs vrbanis & ruſticis. 53
Domeſticis & protectoribus. 59
Erogatione militaris annonæ. 64
Excoctione & translatione. 65
Exactoribus tributorum. 15
Executoribus & exactoribus. 68
Excuſationibus artificum. 32
Excuſationibus munerum. 27
Expenſis publicorum ludorum. 44
Fabricenſibus. 38
Fide inſtrumentorum & iure haſtæ fiſcalis. 7
Filiusfamilias & quemadmodum pater pro eis teneatur. 29
Fiſcalibus vſuris. 8
Frumento Alexandrino. 42
Frumento vrbis Conſtantinopolitanæ. 41
Fugitiuis colonis patrimonialibus, &c. 53
Fundis limitrophis & terris, &c. 51
Fundis patrimonialibus. 51
Grege dominico. 54
His, qui à principe vacationẽ acceperunt. 27
His, qui ex officio quod adminiſtrauerunt, conueniuntur. 44
His, qui ex publica collatione. 33
His, qui ex publicis rationibus mutuam pecuniã acceperunt. 8
His, qui in exilium dati, &c. 29
His, qui non impletis ſtipendijs. 29
His, qui numero liberorum. 28
His, qui ſe deferunt. 12
His, qui ſponte munera acce. ſuſce. 27
Honoratorum vehiculis. 40
Immunitate nemini conce. 18
Imponenda lucratiua deſcriptione. 25
Incolis, & vbi quis domici. habe. 26
Indictionibus. 14
Infamibus. 29
In quibus cauſis coloni cenſi. &c. 49
Irenarchis. 33
Iure fiſci. 2
Iure Reipublicæ. 42
Legationibus. 31
Libertinis. 29
Litorum & itinerum cuſtodia. 66
Locatione prædiorum ciuilium. 53
Lucris aduocatorum & concuſsione, &c. 68
Magiſtris ſacrorum ſcriniorum. 59
Mancipijs & colonis patrimo. &c. 52
Mendicantibus validis. 41
Metallarijs & metallis. 37
Metatis & epidemeticis. 65
Metropoli Berito. 40
Militari veſte. 65
Mulieribus, & in quo loco, &c. 29
Muneribus & honoribus. 26
Muneribus patrimoniorum. 26
Municipibus & originarijs. 25
Murilegulis. 37
Naufragijs. 35
Nauibus non excuſandis. 35
Nauicularijs ſeu naucleris. 34
Nauticis Tyberinis. 41
Ne fiſcus rem quam vendidit euincat. 8
Ne operæ à collatoribus exigantur. 18
Ne quid oneribus publicis. 35
Ne quis liber inuitus. 43
Nulli licere in frænis & equeſtribus, &c. 39
Numerarijs et actuarijs et chartularijs, &c. 66
Omni agro deſerto. 50
Palatinis ſacrarum largitionum. 62
Paſcuis publicis. 51
Pœnis fiſcalibus creditores præferri. 8
Periculo eorum, qui pro magiſtra. interue. 43
Periculo nominatorum. 43
Periculo ſucceſſorum parentis. 29
Petitionibus bonorum ſublatis. 12
Ponderatoribus, & auri illatione. 33
Potioribus ad munera non vo. 31
Præbendo ſalario. 25
Prædijs decurionum. 23
Prædijs & omnibus rebus. 35
Prædijs tamiacis: & de his qui &c. 53
Ptæfectis prætorio ſiue vrbis. 58
Præpoſitis agentium. 61
Præpoſitis laborum. 59
Præpoſitis ſacri cubiculi: et de omnibus, &c. 58
Priuilegijs domus Auguſtæ &c. 53
Priuilegijs eorum qui in ſacro pala. mili. 63
Priuilegijs ſcholarium. 63
Primicerio & ſecundicerio & notarijs 58
Primipilo. 68
Principibus agentium. 61
Profeſſoribus & medicis. 28
Profeſſoribus qui in vrbe. 59
Proximis ſacrorum ſcriniorum. 59
Publicæ letitiæ vel cõſulum nũciatores, &c. 68
Quando & quibus quarta pars debetur ex bonis decurionum &c. 24
Quemadmodum ciuilia munera inducuntur. 27
Quibus ad conductionem prædi. 53
Quibus muneribus excuſantur hi, &c. 29
Quibus muneribus vel præſtationibus, &c. 28
Qui ætate & profeſsione ſe excuſant. 28
Qui militare poſsunt. 63
Qui morbo. 28
Quo quiſque ordine conueniatur. 43
Reis poſtulatis. 29
Re militari. 63
Sententijs aduerſus fiſcum latis retractandis. 9
Silentiarijs & decurionibus eorum. 59
Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit. 25
Si liberalitatis imperialis ſocius. 13
Si poſt creationem quis deceſſerit. 32
Si propter inimicitias creatio facta ſit. 32
Si ſeruus aut libertus ad decurionatum aſpirauerit. 23
Solutionibus & liberationibus debitorum. 44
Spectaculis & ſcenicis & lenonibus. 44
Stratoribus. 62
Studijs liberalibus vrbis Romæ & Conſtantinopolitanæ 40
Sumptuum recuperatione. 32
Sumptus iniuncti muneris ad omnes pertinere collegas. 44
Suſceptoribus, præpoſitis & arcarijs. 32
Superexactoribus. 16
Superindicto. 14
Tabularijs, ſcribis & logographis. 32
Theſauris. 13
Tractatorijs & ſtatiuis. 67
Tyronibus. 66
Vacatione publici muneris. 27
Venatione ferarum. 45
Vendendis rebus ciuitatis. 42
Venditione rerum fiſcalium cum priua. com. 8
Veſtibus oloberis & auratis. 38
Veteranis. 66
Veteris numiſmatis poteſtate. 39
Vt dignitatum ordo. 59
Vt nemini liceat in emptione ſpecierum ſe excuſare: & de munere ſitocomiæ. 18

Finis.

☞ Incipit Lectura domini Bartoli ſuper tribus libris Codicis: vnà cum additiõibus iuris vtriuſq; doctorũ clariſsimorũ domini Angeli de Peruſio, ac domini Alexandri de Imola, & apoſtillis domini Benedicti Vadi de foro ſempronij Iuris vtriuſq; profeſſoris, & nouiter cũ ſummarijs ante leges & §§. appoſitis.

OMnes gaudentes floridam ætatem faciunt: & ſpiritus triſtis deſiccat oſſa: Prouer. xvij. Cùm igitur diu fuerim graui corporis infirmitate grauatus & propter hoc à cõſueto gaudio ſpeculationis doctrinæ ceſſauerim: cognoui ꝙ in me vires corporis non poterãt reſtaurari, niſi aliqualiter efficeretur animus meus gaudens. Hoc autem conſideraui facile eſſe poſſe, ſi auditoribus meis, quibus propter infirmitatem ſeruire non valui, aliquid vtilitatis afferre poſſem: legendo id, quod eis eſſet acceptum: mihiq; & eis nouum, & per conſequens delectabile, Ideo tres libros Codicis legere deſtinaui, vbi multa ſunt incognita, & per antiquos doctores neglecta, ſecundùm vſum tamen frequentia. Hanc igitur lecturam quilibet videns, ſi in aliquo non bene dictũ reperiet, humiliter corrigat; in his quæ benedicta ſunt, mecum Deo gratias agat.

In nomine domini Ieſu Chriſti

a eiuſq; matris Mariæ virginis glorioſæ, [a] necnon beatorũ An-
☞ tonij, & Nicolai & Hieronimi totiuſq; cœleſtis curiæ. Amen.
Quia vbi Chriſtus non eſt fundamentũ, ibi nullius boni ope
b ris ſupereſt ædificium [b]. j. q. j. cum Paulus dicat. vt ibidẽ patet.
& j. ad Cor. iij. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præ
ter id quod poſitũ eſt: quod eſt Chriſtus. Ideo in principio triũ
librorum & lecturæ, eius auxilium inuoco, ſub cuius ditione
omnia ſunt poſita, quę ſub aſcendente & deſcendẽte ſole ſunt
cõſtituta: vt in aut. vt omnes obe. iud. prouin. col. v. circa prin.
ver. hæc conſiderantes. hoc præmiſſo venio ad Rub. Barto.

De iure fiſci. *Rubrica.*

1 ☞ *Reſpublica propter diſſentiones, & crimina minuitur: burſa cõis augetur.*
Burſa communis & fiſcus idem ſunt.
2 *Ius publicum dicitur quod omnibus patet, & quod ad publicam burſam pertinet.*
3 *Reſpublica & fiſcus an ſint idem. & nu. 7. 9. & 10.*
4 *Sola ciuitas Romana habet fiſcum, & non alia: & an in dubio intelligitur de Romana. & numero 6.*
Reſpublica accipitur quatuor modis.
8 *Libellus agentis nomine uniuerſalis Reip. quòd præcedit ſicut ſi ageret nomine fiſci.*
11 *Ciuitas non habet fiſcum. Et quid ſit fiſcus.*
Municipia non habent fiſcum, nec epiſcopatus.
12 *Ciuitas quæ non habet fiſcum, non habet tacitam hypothecam.*
13 *Fiſcus quid ſit in ſpecie: ubi ꝙ quicquid ad commodum pecuniariũ imperij pertinet.*
14 *Reipublicæ nomine continentur omnia quæ ad iuriſdictiones, et honores imperij pertinent.*
15 *Reſpublica habet duo patrimonia.*
16 *Procurator fiſci, & procurator cameræ idem eſt.*
17 *Camera fiſci, & imperatoris quando ſint idem.*
Procurator cæſaris & procurator fiſci, non ſunt idem.
18 *Fiſcus ſemper eſt diues, & ſoluendo, & quaſi fixus dicitur.*
19 *Hic titulus à titulo de priuilegio fiſci in quo differat.*
Titulus de iure dotium ꝙ differat à titulo de priuilegio dotis.

Gloſſ. rubricam ad præcedentia duobus modis continuat.
Primò quia occaſione criminũ, de quibus dictum eſt ſ. præce-
denti libro augetur fiſcus: ideo poſuit hic rubricã de iure fiſci.
Sed contra hanc continuationem oppo. primò: nam propter
delictum minuitur fiſcus. l. ſi quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff.
1 de cap. & poſtli. reuer. † So. Reſpublica in vniuerſo ꝓpter diſ-
ſenſiones & crimina diminuitur: burſa aũt cõis, quæ eſt idẽ qđ
fiſcus augetur, vt j. dicã. Secundò continuatur ſic: Dictũ eſt ſ.
de iure publico circa crimina: nunc de iure publico circa bo-
na fiſco quærenda; ſed eſt differẽtia vt in
2 glo. vult dicere; † quia in præcedenti li-
bro ius publicum aſſumitur, ſcilicet quod
communiter omnibus patet: quia omnes
poſſunt de publico crimine accuſare: ſed
hic accipitur publicum quod ad publicã
burſam pertinet. Azo in ſumma iſtius ti
tuli continuat alio modo: Dictum eſt ſu-
pra in præcedentibus de iure priuatorũ:
nunc videndũ eſt de iure fiſci. Circa ru-
bricam iſtam quædam ſunt quęrenda.
3 † Primò quæro quid ſit fiſcus. Pro cuius
declaratione primò vidẽdum eſt an Reſ-
publica & fiſcus ſint idem. Et videtur ꝙ a
ſic. Primò, qa fiſcus ſuccedit loco Reipu-
blicæ Romanorum, vt hic dicit glo. & ſic
videtur idem fiſcus & Reſpublica. & vi-
de hic gl. quæ incipit, occaſione. Pro hoc
videtur tex. in l. inter publica. §. j. ff. de ver
bo. ſig. glo. expreſsius. ff. de bo. poſ. l. non
eſt ambigendũ. in princ. Præterea procu
rator fiſci, & procurator Reipublicæ vi-
dentur idẽ. l. ij. C. ꝗ mo. mul. facit ff. de of-
fi. aſſeſ. l. fin. vbi de hoc. In contrariũ, ꝙ
c Reſpublica & fiſcus non ſunt idem [c], vi-
d detur tex. ff. ꝗ po. in pig. ha. l. ſi pignꝰ. [d] de b
ædil. edi. l. j. §. illud de bo. poſ. l. nõ eſt am
bigendum. de manu. l. iiij. §. nihil. & ff. de
iur. fiſ. l. non intelligitur. §. ſi in locis. ff. de
legatio. l. ſciedum. in prin. Inſtit. de re. di-
ui. §. theſauros. circa fi. Bar.
4 Additio. Adde † Bal. in l. cõſtitit. c
de pœ. iud. & ibi duo ver
ba per Bart. & dicit Bald. in l. properan-
dum. in ij. col. ſ. de iudi. ꝙ ſola ciuitas Ro
mana habet fiſcum, & nõ alia, per illum
tex. & vide Bald. in proœmio Digeſtorũ.
5 Alex. † Solu. dicendũ eſt ꝙ Reſpubli
ca debet accipi quatuor modis. Primo, ꝓ d
toto vniuerſali Imperio. Secũdo, pro Re-
publica Romanorum. Tertio, pro Repu
blica cuiuslibet ciuitatis. Quarto, pro Re e
publica cuiuslibet municipij: vt no. ĩ aut.
de hære. & fal. in prin. colla. j. Barto.
6 Additio. † Reſpublica quõ acci-
e piatur [e] in dubio: an in-
telligatur de Romana, vid quod no. Bal.
in l. ij. C. commu. de vſuca. Et an ciuitas dicatur Reſpublica,
vide Bal. in l. ij. in fi. ſ. de ſen. quæ ſi cer. quan. profe. per Bal. in
☞ proœmio Digeſtorum. circa prin. Alex. ☞ Fiſcus & Reſpu-
blica an idem ſint, adde Bald. in rubrica. C. de hære. vẽd. & in
c. j. de feu. Marchię, vbi dicit ꝙ Reſpublica eſt ꝓut vita in cor
pore humano; fiſicus eſt prout ſtomachꝰ in homine: qa eſt ſac
cus ipſiꝰ Reipublicæ. Et in quo differãt, vide Bal. in l. j. in fi. de
pœna iudi. qui malè iudi. & in l. j. de hære. vel act. vẽ. Ciuitas à
fiſco in quo differat. Bar. l. itẽ veniũt. §. ait ſenatus. de peti. hæ-
re. in primo notabili, &c. & Cy. in l. mãcipia. de ſeruis fugi. vbi
dixit per illũ tex. ꝙ fiſcus & Reſpublica idẽ ſunt. & idẽ Bar. in
d. l. j. de pœna iudi. ꝙ limita vt ibi ꝑ eos. & Fulgoſius in l. mã-
cipia. & vide Bar. in l. licitatio. §. fiſcus. de publicanis. vbi fiſcꝰ
nõ tenet ſoluere vectigal. Reſpublica ſic. & ꝑ Cy. in proœmio
Digeſtorũ, in prin. vbi dicit ꝙ nõ ſunt idẽ numero, ſed ꝙ ha-
bẽt idẽ priuilegiũ. ita ſequit ibi Ang. Alex. de Imol. Primò
ergo mõ ſi accipimꝰ Rẽpubl. ꝓ toto vniuerſali imperio: & tũc
verũ eſt ꝙ fiſcꝰ & Reſpublica ſunt: idẽ ſicut ſpecies eſt idẽ cũ
ſuo genere, per l. ſi qd earũ. §. interemptũ. ff. de leg. iij. nã poſi-
to fiſco, ponit & Reſp. nõ econtra: ſicut poſito homine ponit
animal, nõ ecõtra. Ita debet intelligi hæc gl. & gl. in d. l. nõ eſt
7 ambigẽdũ. & l. inter publica. §. j. cũ ſimi. & per hoc patet † ꝙ
ꝓcedit libellus ſi qs ageret noĩe vniuerſali Reipublicę, ſicut ſi
ageret noĩe fiſci. l. ij. in prin. ff. eo. vbi dicit agi noĩe Reipubli-
cæ. & l. fiſcus. la ij. in pri. in glo. j. eo. ti. & l. ſi ſeruus pluriũ. §. ij.

☞ Habes Lector cãdide, Chriſto authore, Adnotatiões aliquot veteres ꝗ hactenꝰ in his codicibus inſertę non fuere dño Alexã. Imo. aſcriptas quas tñ aut earũ aliquot ipſius fuiſſe minimè puto. Cuiuſuis fuerint, doctę ſunt hæ, & mirũ in modum ꝓfuturæ. has igitur begninè ſuſcipies. nihil eñ omiſimꝰ quo tuæ vtilitati conſulat. Alex. Loſcœus Auili.

a ❡ Glorioſę. Quã ego Bñdictꝰ philippi dñi Matthæi de Vadis de Foro ſempronij hic gloſſando & apoſtillando denuò vt aduocatã & protectricem ac ſpem ineffabilem meã corde optimo inuoco: vt mihi adſit. & ſemper fouẽdo me à pctĩs malis & periculis, ac neceſsitatibꝰ quibuſcunq; corporis & aĩæ liberet atq; defendat. Amen.

b ❡ Aedificium. Et adde ꝙ in omni opere principiũ, melius medium, & optimũ finẽ vt in aut. qũo opor. epiſ. in prin. & Bart. in j. conſti. Digeſtorum in prin.

c ❡ Non ſunt idem. Adde Bal. ĩ l. cõſtitit. ſ. de pœ. iud. ꝗ ma. iud. eũdem l. ꝓperandũ ſ. de iud. per illum text. & Bal. in l. ſi pignus. ff. qui po. in pign. ha. & Iaco. rebuf. hic nu. ij. & ibi dixi ĩ ver. pub.

d ❡ L. ſi pignus. & ibi ad hoc vide omnino Bal. ĩ l. ſi hypothecas C. de remiſ. pig.

e ❡ Reſpublica quomodo accipiatur dic vt ꝑ iſtum: not. iſte in l. cum rẽ. ſ. qui po. in pi. ha. Spec. in ti. de reſti. in integ. §. ij. char. iij. ver. id quoq; iur. el ij.

a ¶ L.j. Vide quæ ibi
dixi in apoſtil.
b ¶ Soluendo. Adde
Bald.in l.j. in fi. C. de
hæredi. vel act. vẽdi.
c ¶ Retractatur. Vide
ad hoc Dy. de reg.iu.
in vj.c.factũ. et quali
ter intelligatur legi-
timè factũ,vide Inn.
in c.fi.de li.ob.et Bal.
in l.fi.§.cũ igiť.v. col.
C.de iure delib.
d ¶ Eſt ſingulare in fi-
ſco.Adde q̃ ſit rõ ſin-
gularitatis, ꝑ iſtũ in
l.nõ puto.ff.eo. & A-
lexã.in l.& quę.§.q̃d
dicitur.ff.de pig.

8 in gl.ſup verb.vt ei.de leg.j.† Si verò acci
pimus Rẽpubli.ſecũdo mõ, ſ. pro Repu=
blica Romanorũ:& tũc hoc põt cõſidera
ri inquãtũ Reſpubl.Romanorũ.ꝓut erat
ab initio qñ regimẽ vniuerſale erat apud
9 illã Rẽpubli.tũc idẽ q̃d s̃. proxi. dixi.† Si
verò intelligimus pro Repu. Romanorũ
hoc eſt pro iuribus cõpetẽtibus illi ciuita
ti Romanæ,prout eſt diſtincta ab Impe=
rio Romano vniuerſali,vt in iuriſdictiõe
quã habebat intra cẽteſimũ lapidẽ: vt l.j.
§.cũ vrbẽ.ff.de offi.præf.vrb.& in alijs iu
ribus quæ intra territoriũ ſuũ habet:tunc
Reſpu.Romanorũ & fiſcus non ſunt idẽ,
10 vt d.l.ſciendũ.ff.de leg.† Si verò accipi=
mus tertio & quarto mõ, ſed pro republica alterius ciuitatis,
vel municipij:ſine dubio nõ eſt idẽ cũ fiſco,vt apparet ex l. j.j̃.
de bo.vacã.& ex alia rubrica quã nos habemus j̃.de iur. Rei=
pu.quæ differt ab iſta.Differt ergo fiſcus à Republica vniuer
ſali,vt ſpecies à ſuo genere,vt s̃.dixi.Bar.

11 **Additio.** † Ciuitas non habet fiſcũ.vide Bar.in d.l.j.[a] j̃.
a de bo.vacan.Bal.in rub. C.de priui.fiſc. dicit
ꝙ fiſcus eſt ſaccus Cæſaris,vel regis,vel Reipublicæ.& ꝙ mu
nicipia nõ habẽt fiſcũ:nec epiſcopatus eccleſiæ habet fiſcũ. &
ibi ponit quæ ſint Cæſaris de perſe,& q̃ fiſci.& Bar. in l.itẽ ve
12 niũt.§ ait ſenatus.ff.de peti.hæred.† & ideo ciuitas nõ habet
tacitã hypothecã,ſicut fiſcus,ſecũdũ gl.& Bar.in l.ij. C. in qui.
13 cau.pi.taci.cõtraha.& in l.ſimile.ff.ad municip.Alex. † Vidẽ
dũ eſt ergo q̃d ſit fiſcus in ſpecie.dicit gl.q̃d fiſcus eſt imperia=
lis,vel camera Imperij.Hoc,ſ.multipliciter põt intelligi. vel ꝓ
loco ipſo vbi eſt domus,q̃ vocať camera fiſci.ſimili modo ap=
pellať locus,in quo reddiť ius.de iuſtit.& iur.l.pe. vel propriè
loquẽdo appellať imperialis camera,quicquid ad cõmodũ pe
cuniariũ Imperij pertinet.probať in l.ſed & Celſus.in prin. ff.
de cõtrahẽ.empt.ſicut mẽſa diciť ipſa negotiatio magis, q̃ lo=
cus,vbi mẽſa teneť:vt l.cũ pater.§.mẽſe.ff.de leg.ij.& l.fi.de in
14 ſtito.† Alia verò , quæ ad iuriſdictiones,& honores Imperij
pertinent,& nõ ad cõmodũ pecuniariũ,etiã in vniuerſali con
tinenť nomine Reipublicæ,& non fiſci:vt d.l.Celſus.in prin.
& l.ij.§.hoc interdictum.ff.ne quid in loco publico.Bar.

15 **Additio.** † Bal.in l.j.in iiij.q.de hære.vel act. vendi. di=
cit ꝙ Reſpublica habet duo patrimonia: vnũ
16 vocať fiſcale:& alterũ reipublicæ.Alex.† Ex prædictis proba
tur ꝙ idẽ eſt dicere,procurator fiſci,& procurator cameræ. &
17 ita vtitur curia Romana.Quæro † nũquid camera fiſci & Im=
peratoris ſint idẽ.Gl.dicit ꝙ nõ:licet eadẽ priuilegia habeant.
Contra hoc videť caſus in d.l.ij.§.hoc interdictũ.ibi:res em̃.ff.
ne q̃d in loco publico.& in l.bene à Zenone.C.de quadriẽnij
præſcrip.Rñ.aut accipimus camerã Imperatoris,prout eſt Im
perator:& ita loquunť cõtraria.Aut prout eſt priuatus: & tũc
differt camera Imperij,à camera ſua.Et ita loquiť hæc gloſ. &
ideo diciť alius procurator Cæſaris, & alius procurator fiſci:
18 vt in hac gl.† Quęro vñ fiſcus diciť.Glo.dicit ꝙ diciť quaſi fi=
b xus,id eſt firmus:q̃a ſemꝑ eſt diues,& ſoluẽdo[b].Vel dic ꝙ idẽ
eſt q̃d ſaccus.q̃d declara vt in gl.in l.in prouincijs.ſuꝑ verbo,
19 fiſcalis.j̃.de nume.& actua.lib.xij.† Quęro,q̃d differt hic titu
lus à ti.de priui.fiſci.Dicit gl.ꝙ hic tractať de iure cõi & ſpecia
li fiſci:ibi de cõi tm̃.& in Summa Azo. diciť idẽ, ſ. de ſpeciali
tantũ.Ita habẽt quidã hic in gl.quælibet lectura poſſet ſuſtine
ri rectè intelligẽdo:tñ ex dictis gl.non põt haberi intellectus.
Sciendũ eſt ergo ꝙ fiſcus habet quædam iura ſingularia,adeò
ꝙ alij habere nõ poſſunt:vt cũ tractamus de procuratore fiſci,
hoc eſt ſingulare in fiſco:q̃a nullus alius habet ꝓcuratorẽ fiſci
niſi fiſcus:cũ tractamus de cauſis trãſferẽdis in fiſcũ:vt ff.e. l.j.
& quaſi ꝑ totũ iſtũ librũ.Qñque habet quædã iura ſingularia,
ex ſingulari & ſpeciali cõceſsione Principis cõcedẽtis hoc fi=
ſco,& nõ alij:vt l.j.j̃.eo.tit.& in multis alijs legibus:vt l. j.j̃. de
vend.re.fiſca.cũ pri.cõmu.& de iſtis loquiť hæc rub.& ſequen
tes tres tituli.Quædã ſunt iura,quæ cõpetunt fiſco & alijs : tñ
fiſcus habet priuilegiũ vt alijs præferať:vt in actione ꝑſonali,
& hypothecaria,& ſimi.& de hoc loquitur ti.de priui.fiſci.Si=
milis differentia eſt inter ti.de iure do.& ti.de priui. dot. Hoc
ergo vult dicere glo.ꝙ hic loquitur de iure cõi & ſpeciali, hoc
eſt,de iure cõi,quod cõpetit fiſco,quod alteri non cõpetit,nec
põt cõgruere:& de ſpeciali,q̃d cõpetit fiſco tantũ,q̃d poſſet al
teri cõgruere:tñ nõ placuit Imperatori concedere. & quod ſe=
quitur ibi,de iure cõi tantũ:ſubaudi , in quo fiſcus eſt priuile=
giatus,vt s̃.dixi.ſi habes ibi,de ſpeciali tantũ expone,id eſt,de
priuilegio quod fiſcus habet in iuribus cõpetẽtibus ſibi & al=
teri.Quæro,in quo differt hic ti.à ſequẽtibus,cũ in hoc tractať
de iure cõmuni fiſci.Rñd.hic tit.eſt generalis:ſequẽs verò tit.
ſpecialis:vt in gl.habes.& bene.& ita declara hanc gloſſam.

1 ☞ *Factum legitimè,ex ſuperuenienti cauſa non reuocatur.*
2 *Fiſcus habet bona debitoris tacitè obligata ex contractu uel quaſi:ſed an ex delicto, remiſſiuè.*
3 *Dominus alicuius rei ꝙ quis præſumatur durare.& nu.5.*
4 *Priuato agenti hypothecaria contra donatarium incumbit probatio rem prius ſibi hypothecatam quàm donatam:fiſco non.*
6 *Ratio dubitandi in iſta lege quæ fuerit.*
7 *Bona ſi uno die reperiuntur donata priuato,& fiſco hypothecata,ꝙ prius præſumãtur hypothecata,& poſtea donata,& nu.4.*
8 *Inſtrumenta duo ſi reperiuntur eodem die confecta:unum pro fiſco , aliud pro priuato,præſumitur præceßiſſe inſtrumentum priuati.*
9 *Donatio dicitur perfecta ad hoc,ne poßit obligari res donata quando fuit tradita.*
10 *Creditores futuri quando reuocare poſſunt alienata.*
11 *Fraus in debitore alienante in fraudem creditorum,ex quibus arguatur.*
12 *Probatio prioritatis tẽporis poteſt fieri teſtibus publicatis,ſi in primis articulis tempus non fuit deductum.*
13 *Actio pœnalis non datur contra hæredem.*

LEX I.

SI priuſquam. Hæc eſt notabilis lex , & bo=
na,& malè cõmuniter intelle
cta.breuiter hoc intendit:In dubio donatarius à fi=
ſco cõuẽtus hypothecaria debet probare donationẽ
præceſsiſſe,vt abſolutio ſequať.hoc dicit ſcd̃m primã lec. Bar.

Additio. Vide Ang.in l.matrem.s̃.de proba.allegantẽ
1 iſtũ tex.Alex.† No.ꝙ legitimè factũ ex ſup=
c uenieñti cauſa nõ retractať.[c] † Ad euidentiã præmitte ꝙ fiſcus
2 habet bona debitoris tacitè obligata ex contractu , vel quaſi,
vt in gl.Sed an ex delicto debitoris bona habeat obligata ta=
citè,dicetur j̃.in l.vnica,in pœnis fiſ.credi.præferri.Itẽ ſcias ꝙ
hic filij donatarij quærebãt à principe ſua ſpõte,hoc eſt, ex eo
ꝙ habeatur ad eos regreſſus per actionẽ de euictiõe,quã pater
promiſerat.Hoc præmiſſo pone caſum in nube , vt in litera ia
cet,vt infrà declarabo.Et dic ꝙ pater meus donauerat quædã
prædia Titio:deinde cõtraxit cum fiſco:fiſcus agit contra Ti=
tium hypothecaria pro his prædijs:certè ſi Titius probat ſibi
fuiſſe donata anteq̃ cõtraheret cũ fiſco,fiſcus nõ põt agere hy
pothecaria:nec tanq̃ ſit factũ in fraudẽ creditorũ.Sed contra,
ꝙ imò qui agit hypothecaria,probare debet rẽ fuiſſe in bonis
debitoris.l.& quæ nondũ ſunt.§.q̃d dicitur.ff.de pig.Sol.Qui
dam dicũt hic ſpeciale in fiſco.hoc eſt falſum:quia nec ius, nec
æquitas hoc dictat quod actore nõ probãte reo incũbat onus
probãdi.l.qui accuſare.s̃.de eden.vnde gl.alio modo ſoluit ꝙ
hic probat eo ipſo ꝙ cõtrariũ non probať,hoc eſt violare lite=
3 ram.† Tertia ſolu.eſt ꝙ hic vtraq; pars fatebatur fuiſſe patris
qui donauit.vnde p̃ſumitur duraſſe quoad cũ fiſco contraxit:
vt l.id quod noſtrum.ff.de reg.iu.& l.ſiue poſsidetis.s̃. de pro
ba.& hanc tenet glo.quæ eſt vera rectè intelligendo. Tamen
pro declaratiõe iſtorum quæritur vtrum hæc lectu. contineat
ius cõmune,vel ſingulare in fiſco.gl.ſuper rub.dicit ꝙ cõtinet
ius commune.Præterea de iure cõmuni eſt ꝙ id , quod ſemel
fuit noſtrũ,præſumatur noſtrum durare,niſi probetur cõtra=
riũ,vt dictũ eſt.Prçterea tex.videtur hic dicere idem in omni=
bus creditoribus dũ dicit ꝙ circa fraudẽ creditoris,&c. In cõ=
4 trariũ eſt veritas.† Pro cuius euidẽtia debes dicere ꝙ ſi priua
tus agit hypothecaria contra donatariũ,ſibi incũbit onus pro
bandi rẽ ſibi prius obligatã q̃ donatam.l.de rebus.s̃.de dona.
d ante nup.quę eſt ſingularis ad illud.ſed eſt ſingulare in fiſco[d]
ꝙ donatario incumbat onus probandi rem prius donatã quã
obligatã.hic eſt caſus.Pone ergo in terminis caſum: Donata=
rius fuit cõuentus actione hypothecaria à fiſco : fiſcus probat
contractum fuiſſe de menſe Maij:donatarius probat donatio
nem fuiſſe factam eodem menſe Maij:vnde non conſtabat de
prioritate,

prioritate,& poſterioritate tẽporis:quis debet obtinere? Rñ.
ꝙ onus probandi incumbit donatario:& ſi hoc probat , non
reſcinditur per hypothecariã , vel tanq̃ alienata in fraudem.
Secus ſi priuatus ageret vt d.l.de rebus.quod eſt notandum.et
ſecundũ hãc lectu.hæc lex continet ius ſingulare. † Non ob=
5 ſtat gl.rubricę:q̃a nõ dicit verũ.Itẽ nõ obſtat ꝙ de iure cõi prę
ſumitur duraſſe dñs,niſi probetur cõtrariũ:q̃a hic vtraq; pars
fatebatur ipſum dñm fuiſſe,& ipſum eundem alienaſſe:ſed de
prioritate tẽporis,& poſterioritate dubitatur , quod hac lege
determinatur.Non obſtat tex.qui videtur dicere idem in alijs
creditoribus:q̃a pone caſum vt in glo.diciť,& nihil facit,quaſi
dicat,fiſcus nõ põt illam reuocare per hypothecariã,vel tanq̃
alienatã in fraudẽ creditorũ,ſi hoc fuerit probatũ non dicit de
alijs creditoribus agentibus. † Ex hoc apparet quæ fuit ratio
6 dubitandi in lege iſta,vtrũ fiſco incũbit onus probãdi de prio
ritate tẽporis,ſicut priuato.& hæc lex remouet. & eſt melior
ratio,q̃ illa,quæ ponitur in glo.noſtra.nemo enim dubitat ꝙ
obligatio bonorũ nõ trahať ad præterita bona : quia clarũ eſt
ꝙ quis nõ põt alienare aliena bona,vt iura vulgata dicũt.Bar.

7 **Additio.** † No.ꝙ ſi eadem die bona fuerunt donata,&
hypothecata fiſco,præſumuntur hypotheca=
ta fiſco,& poſtea donata.Idem notat Bal.in l. ſi debitor. C. de
priuil.fiſ.Idẽ in dote,ſecundũ Bal.in l.ad exactionẽ. C. de do.
promiſ.per Bart.in l.& quæ nondum.§.j.ff.de pigno. vide ta=
men ſingulariter Bal.in d.l.de rebus.vbi præterq̃ in iſto caſu
videtur ꝙ fiſcus non habeat hoc priuilegiũ:ſecundũ quod pul
8 chrè no.per Bar.in l.ſi is qui.in fi.de iur.fiſ.† Sed cõtra iſta hic
dicta per Bar.idem Bar.videtur expreſsè contrarium voluiſ=
ſe in l.non puto.ff.de iure fiſ.per illũ tex.dicit enim ibi ꝙ ſi re=
periantur duo inſtrumenta eadẽ die , præſumitur præceſsiſſe
☞ inſtrumentũ priuati,& non fiſci.cogita.Alex.☞ Hypotheca
ria agens tenetur probare rem fuiſſe in bonis debitoris. Spec.
in ti.de pignori.§.j.ver.ſed an agens.Cy.in l.ſi te nõ remitten
te.in fi.de precario.& Spe.in ti.de obliga.§.j.verſi.quid debet
creditor.& ver.ſed qñ.& ibi dicit,an ſufficiat probare tũc de=
bitorẽ tenuiſſe,vbi diſtinguit ſi agatur cõtra extraneũ,ꝙ non
ſi cõtra debitorẽ vel habẽtem cauſam ab eo debitore , ſic.vide
Bar.in l.de rebus. C.de dona.ante nup.poſt Cy.ibi & de mate
ria vide Cy.Bart.& Sal.in l.cũ res.ſi alie.res pig.da.ſit.& Flo.
in l.ante omnia.de proba.& Bar.et Sal.in l.rẽ alienã.ff.de pig.
act.de quo do.Ang.Areti.in §.Itẽ Seruiana.in iij.charta.Inſti
tu.de actio.In ver.ij.pro euidentia adde Ang.in l.matrẽ. C. de
proba.in fi.& Are.in §.itẽ Seruiana.in quinta charta.& Lud.
Roma.in ſuis ſingularibus,in litera I.nu. lix. Et intellige hæc
dicta ſiue agatur vel conueniatur fiſcus,ſecundũ Iac.de Aret.
& Cy.in d.l.de rebus.per illũ tex.& eſt ratio:qui aſſerit ſe cre=
ditorẽ nullũ ius in re deducit,ſed ſolum fundat ſe in prioritate
tẽporis:ideo debet probare,vt dixit Bar.in l.non ſolũ.§.ſed vt
probari.ff.de ope.no.nun.& in l.matrẽ.præal.& ibi Bart.Bal.
& Sali.& Bar.in l.ſi is qui.ff.de iure fiſci.& Areti.in §.itẽ Ser=
uiana.In verſi.no.ex hoc.Bar.in l.ait prætor.§.ita demũ. ff.de
9 his quæ in frau.cred.Alex.Quæro,dicitur hic † ꝙ debet pro=
bari donatio perfecta,qualiter intelligatur perfecta? Rñ.ſim=
plici conuentione dicitur donatio perfecta,hoc eſt irreuoca=
bilis.Inſtit.de dona.§.aliæ.& l.ſi quis argentũ.s̃.de dona. Sed
quantum ad præſentem materiã intelligitur perfecta , ſcilicet
traditione.Ante enim q̃ res tradatur,donans remanet dñs:&
ſic poteſt eã obligare.argu.l.quod ſæpe.§.ſi res.de contrahen.
emp.dicit gl.de hoc eſt tex.in l.fi.§.Lucius.ff.de dona. facit s̃.
de rei vendi.l.quoties.quod eſt notandũ.& altero die de facto
habui.Venio ad ſecundam lecturam. In dubio donatarius re
uocatoria conuentus à fiſco,debet probare donationem præ=
ceſsiſſe,vt abſolutio ſubſequatur.h.d.hæc differt à prima:quia
hic agitur Pauliana : in præcedenti agitur hypothecaria. Et
no.ex iſta lectura ꝙ creditoribus futuris non competit ius re
uocandi alienata in præteritum tanq̃ in fraudem creditorũ.
& in hoc eſt ius commune inter priuatum & fiſcum : ſed ſi de
prioritate & poſterioritate dubitatur ne fraudetur fiſcus: eius
fauore donatario incumbit onus probationis.caſus eſt hic.

Additio. An futuris creditoribus cõpetat reuocatoria
rei alienatæ tanq̃ alienata in fraudẽ credito=
ris,vide Bald.in rubri.quæ in frau.cred.in ij.col.ibi,quæritur
10 cum cõceſsiſſem.Alex. Opp.† ꝙ creditores futuri poſsint
reuocare,vt no.C.de dona.añ nup. auť.ſed iam neceſſe.& ff. q
& à qui.l.ſed ſi,maritus.in fin.Dic ergo breuiter qñq; in præ=
teritũ fuit facta alienatio ficta & imaginaria: & tunc perinde
eſt,ac ſi nõ eſſet alienata:& ideo tunc futuri creditores pote=
runt reuocare.ff.de cõtrahen.empti.l.nuda.& de aqua plu. ar
cen.l.emptor.& l.imaginaria.de reg.iur.Quandoq; alienatio
eſt facta verè:& tunc aut creditores futuri ſunt hi,quorum pe
cunia priores liberati ſunt:& tunc poterũt reuocare.l.ait prę=
tor.§.ita demum.& l.niſi priores.ff.quæ in frau.cred.Aut nõ
& tunc ſi quidem tẽpore alienationis nullo modo cogitaue=
rat de futuris creditoribus:& tũc non cõpetit eis reuocatoria:
quia nõ poteſt dici in eorum fraudem alienata.& ita loquitur
hic.ſed ſi iam de futuris creditoribus cogitauerat : eis poteſt
competere reuocatoria vtilis:vt dicta l.ſi maritus.in fin.ff.qui
11 & à qui.& dicta auť.ſed iam neceſſe.& iſta † fraus præſumitur
eoipſo quòd ſcit ſe creditorem habere, vel habiturum eſſe , &
bona eius non ſufficere:vt l.ſi quis. ff.quæ in frau.credi. Bar=
☞ to.☞ An confeſsio dotis facta conſtante matrimonio præiu
dicet creditori vel dicatur facta in fraudem creditorũ tam prę
ſentium q̃ præteritorum & futurorum,de quo per Bar.in l.ſi
conſtante.in principio, in verſicu.quæro quid ſi vir.ff.ſol.ma.
& in l.fi.C.qui pot.in pig. habean. poſt gl.ibi & gl.in l.j. d̃ do.
cau.per Barto.Imol.& Rapha.in l.j.ff.de ſo.matrimo.& Bar.
concludere videtur ꝙ ſit facta in fraudẽ.cum qua opi. tranſit
Bal.& Imo.& Cu.in d.l.ſi conſtante.Sed vtrũ iſtud habeat lo
cum in præteris & futuris eſt dubium:dẽ quo vide glo.Bar.&
Bal.in auť.ſed iam neceſſe.C.de don.ante nup.& ibi Cy.& Sa
lice.& magis cõis eſt opi.ꝙ non habeat locum in futuris,con=
tra gl.in d.auť. ſed iam neceſſe.niſi eſſent aliqua indicia quòd
voluiſſet fraudere creditores,etiã futuros:quæ fraus quomo=
do præſumatur,vide Bal. in conſil.incipiente,pũctus talis eſt
maritus,&c.in fi.& Bar.in d.l.ait prætor.§.ita demũ.& Bald.
in rubrica eo.tit.in ver.quomodo cũ conceſsiſſem. de quibus
vide Areti. in §.fuerat. Inſti.de act. in ver.quid autẽ ſi dos eſt
tantummodo confeſſata.& per eundem in l.ij. §. creditum.ff.
ſi cert.peta.Alexan.

Additio. Sed an fiſcus habeat neceſſe vti reuocatoria
in fraudẽ creditorũ, ſicut priuatus , vide Bal.
in l.fi.C.de reuo.his quæ in frau.cred. Alexan. Opp.ff.eod.
l.nõ puto.vbi in dubio ſuccũbit fiſcus, ſi de prioritate vel po=
ſteritate non cõſtat,ſecundũ quòd Dyn.ponit ibi caſum.Sol.
intelligo legẽ iſtã ſtrictè.ſ.donatario cõuẽto:aliter ſtaretur
12 illi gñalitati illius l.non puto. † Quæro,ſi in hypothecaria
vel Pauliana probaui mihi rẽ donatam eſſe,vtrũ poſt publica
tionem teſtiũ potero probare donationẽ præceſsiſſe? Rñdeo
ſic, niſi in priorib⁹ articulis fuiſſet articulatũ de tꝑe.arg.extrà
de teſti.c.ex tenore.& dixi s̃.de proba.auť.qui ſemel. Venio
ad tertiam lec.ad cuius euidentiã præmitte ꝙ ex tit.de his quę
in frau.cre.oritur quædam actio in factũ contra alienãtẽ,quæ
ad hoc vtilis,& per ceſsionẽ bonorũ alienans in fraudẽ nõ ef=
fugiat pœnã carceris.l.j.in fin.ff.quæ in frau.cre. & ſecũdum
13 hanc lectu.breuiter.h.d.Actio,† quę datur cõtra alienantem
in fraudem,non intentatur contra hæredem,ſi probat aliena=
tionẽ præceſsiſſe debitũ h.d. Iſta lect.non placet q̃a illa actio
cũ ſit pœnalis,vt ex maleficio non datur contra hęredem.l.in
honorarijs.ff.de actio.& obl.poſito tamẽ ꝙ hęc lec. ꝓcederet
examina eam per teipſum, vt in gloſſ. quia clara eſt. Bartol.

1 ☞ *Suſceptores dicuntur hodie theſaurarij.*
2 *Tabulariorum officium,qui cum ſuſceptoribus mittebantur,erat ſæpe ſuſceptoribus dicere debitores fiſci non computare principaliter.*
3 *Ratiocinatores ſi computãt rationes,quando eorũ computatio habeat uim ſententiæ, & ex ea oriatur exceptio rei iudicatæ.*
4 *Computatio ſimplex erronea non nocet.*
Computatio erronea non habet uim ſententiæ erronæ.
5 *Lex iſta an habeat locum in computatione iuridica,& uerè facta.*
6 *Computatio facta ab eo ad cuius officium ſpectabat quos effectus producat.*
7 *Computatio erronea uſq; ad triginta annos retractatur,poſt habet uim ſententiæ.*
8 *Citatio an requiratur in ſententia quæ fertur ſuper computatione facta ab officiali.*
9 *Hæc lex quòd habeat locum in officialibus aliarum ciuitatum.*
10 *Ciuitas habet officiales triplicis generis.*

11 *Calculatio facta inter priuatos, quam fidem faciat.*
12 *Calculator electus à iudice inter priuatos, non dicitur delegatus.*
13 *Sententia lata ab eo, qui non erat iudex, an poßit ratificari per delegantem.*
14 *Notarius expedienda per iudicem, quæ poßit expedire.*
Notarius expedit ea, quæ ſunt uoluntariæ iuriſdictionis, ſi ſibi committuntur.
15 *Productio actorum poteſt per notarium expediri.*
16 *Inſtrumentorum productio an poßit recipi à tabellione iudice abſente.*
17 *Notarius non dat dilationes, nec teſtes recipit, etiam à iudice delegante.*
18 *Ratihabitio an trahatur retro in præiudicium alicuius.*

a ¶ Non habet vim ſententiæ. Ego dictū limitarē, niſi error ille eſſet modicus. ita no. ſing. Bal. in l. ſi cui. & in l. ſub conditiōe. & in l. cū ſeruus. ff. de cō di. & demon. Idē in l. oēm §. ad Tertul. & quid ſi fuerit erratū in calculo tēporis, ꝑ Pau. de Caſtr. cōſilio xxxiiij.

b ¶ Citanda. Adde etiā Ang. in l. j. §. Marcellus. ff. ſi cui plus quā per l. Falci.

c ¶ Non pōt per notariū expediri. Tu dic ꝙ id, qđ per iudicem debet expediri, & plenā cauſæ cognitionē requirit, nō pōt ꝑ notariū expediri: de quo per iſtū in l. j. §. de plano. ff. de offic. procon. & lega. & in quibus cauſis requirat̃ plena cauſæ cognitio, not. Spe. in ti. de iuriſ. om. iud. §. poſtremo. verſi. ſciendum eſt.

LEX II.

INſtar. Computatio facta à tabularijs, ſeu calculatoribus vim ſententiæ nō habet quo
ad condemnationē, & abſolutionē: niſi ꝑ
iudicē cōfirmet̃. h. d. ſecūdū vtranq; lectu.
Et quia lex iſta conſueuit reputari difficilis, pro eius declaratione diuido glo. quia
primò præmittuntur quædam ad euidentiam. Secundò examinat lect. Tertiò circa eas format tria dubia. Vltimò inducit
in argu. ad quæſtionem, & poſtea colligit
quædam notabilia. ſecunda ibi: horū. tertia ibi: & ſunt hæc vera, quarta ibi: itē not. hic argumentū. hoc
præmiſſo videbitis hāc legē clarā. Ad euidentiam ſcias primò
quid eſt cōputatio. dic vt in gl. ibi: mittere etiā ad quartarolos.
1 † Secūdò ſcias ꝙ olim mittebantur ad prouincias tabularij cū
ſuſceptoribus, vt dicit gl. hic, & mittebātur ſuſceptores qui ho
die vocantur theſaurarij, & cū eis mittebant̃ aliqui notarij: &
2 ita hodie obſeruat curia Romana. † Tertiò ſciendū eſt, ꝙ iſtorum tabulariorū officiū erat ſæpe & frequenter dicere illi ſuſceptori ſeu theſaurario, qui erant debitores vt eos exigerent.
non aūt erat eorū officiū cōputare. Dicit gl. quod intellige verum principaliter, ſed per quandā cōſequentiā ad eorū officiū
ſpectabat computatio. Non enim poterant aliquē denūciare
eſſe debitorē, niſi poſſent cōputare rationē, ex qua illud appareat. Hoc præmiſſo ad euidentiā venio ad caſum in terminis:
& ſic intro ſecundā partē gl. pone: Iſti tabularij cōputauerunt
vnam rationē, ex qua me aſſumauerunt eſſe debitorē fiſci in
certa quantitate. Quæritur vtrū iſta cōputatio & aſſummatio
vim ſententiæ habeat, ita ꝙ poſſit fieri contra me executio, &
non admittar ad defenſionē: ſicut nec poſt ſententiā. Rn̄. Imperator, & dicit ꝙ non: niſi talis computatio fuiſſet approbata per procuratorem Cæſaris. h. d. & ſecundùm hoc nō habet
vim ſententiæ condemnatoriæ. Vel pone ſecundò ꝙ tales notarij, vel calculatores computantes rationē, ſcripſerunt me nil
debere, & me integrè ſoluiſſe. Quæro an ex tali computatiōe
oriatur exceptio rei iudicatæ, ſicut per ſentētiā oritur. Reſpōdet Imperator ꝙ non: niſi fuerit approbata per procuratorem
Cæſaris. Iſtæ ſunt duæ lecturæ, quæ ponuntur in ſecūda parte gl. Horū aūt cōputatio non eſt rata: niſi ſic facta ratificetur.
vnde prima nō habet vim rei iudicatæ quantū ad executionē
nec ſecūda ꝙ̄tū ad abſolutionē. Et licet gl. videatur facere differentiā inter primū et ſecūdū caſum in perſona iudicis: qa prima loquit̃ in præſide: ſecūda loquitur in procuratore Cęſaris.
3 † Hæc nō notat iuris miniſteriū, ſed facti accidentiā, vt patet
ex ſecunda parte gl. & legib. allegatis in ea. & hoc no. pro iſtis
ratiocinatoribus monetæ, qui faciūt ſcribi ratiōes, & ſimilia.
4 Venio ad tertiā partē gl. & circa has lectu. quærunt̃ tria. † Primò, an hoc ſit verū ſi cōputatio ſit facta per errorē. Rn̄. ſic. Differt em̄ à ſnīa. Nam cōputatio ſimplex facta per errorē nullo
modo nocet. In ſentētia verò diſtinguitur: aut eſt expreſſus error, aut nō. l. j. ff. quæ ſen. ſine appel. reſcin. Et ſic apparet ꝙ cō
a putatio erronea non habet vim ſententiæ[a] erroneæ. † Quæro
5 vtrū hæc lex habeat locū in cōputatiōe iuridica, et verè facta.
Reſpōdeo, ꝙ aut cōputatio eſt facta ab eo, ad cuius officiū nō
pertinet: & ſine dubio non habet vim ſentētiæ: imò nullū effe-
6 ctū, vt ſ. ſi à nō cōpe. iu. per totū. † Aut facta ab eo, ad cuius officiū ſpectabat: & tūc nō habet vim ſentētiæ, vt mandetur executioni, vt pariat exceptionē rei iudicatæ: vt hac lege: ſed valet
quo ad alia. Primò, quia ex tali cōputatione aſsignata iudici
pōt iudex procedere cōtra illū aſsignatū debitorē, niſi ille ſe legitimè defendat: vt j. de apo. pub. l. j. & dictū eſt ſ. circa caſus
7 poſitionē. habet etiā † aliū effectū: quia ſi quidē aliquis vult reuocare cōputationē rōne erroris habiti in computatione, hoc
pōt facere vſq; ad xxx. ann. tantū: vt l. calculi. ff. de admi. rerū
ad ciuita. perti. & ſic poſt xxx. annos habet vim ſentētiæ diffinitiuæ. Aut quis vult retractare computationē reſpectu gratiæ adhibitæ in ea: vt quia calculator admiſit aliquam expenſam, quam admittere non debebat, vel computauit in calculo
quod computare non debuit: & tunc pōt retractare vſq; ad x.
vel xx. annos, ſecundum diſtinctionē poſitam in l. oēs. §. j. ſ. de
præſcrip. xxx. vel xl. anno. Et ſic poſt illa tempora habet vim
rei iudicatæ. Sed ſi fuiſſet deductum in ſententiam iudicis, ſtatim haberet effectum ſuum. hoc vult dicere tertia pars gl. Bar.
8 Additio. † Quæro, an qn̄ ſit aſsignatio huius computationis iudici: & ſecundū eā iudex pronunciat
debeat ille, qui geſſit, citari. Videt̃ ꝙ ſic: aliàs nō valeret ſentētia. ff. de re iudi. l. de vnoquoque. Sed videtur caſus in contrariū in iſtis ſentētijs, quæ ſuper cōputationibus rationū ferunt̃,
b ſcilicet ꝙ pars nō ſit citāda.[b] & ꝙ cōtra abſentē pronuncietur.
Tex. eſt no. ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. ij. §. qđ de frumētaria.
& ibi vide Bar. qui vult, ꝙ iſtud ſit regulare in iſtis rationibus
licet ibi gl. videat̃ dicere ꝙ eſt caſus ſpecialis. Et no. bene hoc
9 ſingulare dictū Angeli. † Quæro vtrū hæc lex habeat locū in
officialibus aliarū ciuitatū. Videt̃ hic ꝙ ſic. ex gl. hic in fi. & ſ.
in rubr. quæ dicit, ꝙ hæc lex cōtinet ius cōmune, & placet. Nā
hæc lex cōtinet ius ſingulare in fiſco: qa facit mētionē de quibuſdā officialibus, quos ſolus fiſcus habet: vt dixi in euidentia
10 libus: ſed in effectu iuris cōtinet ius cōe. † Vt igit̃ hoc declarē,
ſciēdū eſt, ꝙ ciuitas quātū ad propoſitū ſpectat, habet officiales triplicis generis. Quidā em̄ ſunt calculatores, & reuiſores
rōnū tantū: & tunc quid eorū calculatio operet̃, dictum eſt ſ.
Quidā ſunt iudices, ſeu ſyndicatores, qui habēt oēs officiales
condemnare, vel abſoluere: & tunc quid operet̃ eorū ſentētia,
etiā ſ. dictū eſt. Quidā ſunt adminiſtratores: vt priores, & cōſules, ſeu antiani, ſecundū diuerſitatē locorū: & iſtorū deciſio,
ſeu cōputatio quid operet̃, habes in tex. ſ. de tranſac. l. præſes.
Etiā hæc ſunt multū vtilia pro calculationibus, & cōputationibus, quæ quotidie fiunt. modo habes iſtā materiā, q̄ eſt mul-
11 tū vtilis, & quotidiana. † Quæro, qd in cōputatiōe facta inter
priuatos? Rn̄. quādoq; inter priuatos erat lis: & calculator fuit
poſitus à iudice inter eos: & tūc talis calculatio valet, & plenā
fidē facit. l. ij. ſ. de vſur. & fruc. legatorū, poſſet tn̄ prætextu erroris officio iudicis hoc cōmittētis retractari, vſq; ad ſententiā.
ſ. de iu. & fac. ignorātia. l. error. & l. arbitrio. ff. qui ſatiſ. cog. &
l. fi. à qui. appel. nō licet. Si verò cōputatio eſt facta ab ipſis partibus: tūc ſunt aduertēda verba aſſummatiōis: vt ſi quidē cōtineāt calculationē tantū, reſpectu erroris pōt quādocunq; reuocari, vt ſ. de erro. calcu. l. j. Si verò cōtinerent pactū, vel tranſactionem generalē, vel ſpecialē: tunc facerent præiudicium: vt
l. emptor. §. Lucius. ff. de pactis. & ſ. de trāſac. l. ſi quidem. Bar.
12 Additio. † No. ꝙ dicit probationē. ſ. proxi. ibi, & plenā facit ꝓbationē. & ſic not. ꝙ talis appoſitus
nō eſt iudex delegatus: alioquin talis cōputatio nō ſolū probationē, ſed etiā executionē paratā haberet. l. à diuo Pio. in prin.
ff. de re iudi. Ea aūt quæ ſunt probationis ſolius, nō habēt executionē paratā: vt eſt gl. ordi. ff. de iureiu. l. ſed ſi poſſeſſoris. §.
13 ſi cū hæreditate. qđ no. Ang. † Venio ad quartā partē gl. et inducit gl. iſtā legē ad duas quæſtiōes. de prima vide gl. quæ bene determinat. de ſecunda vide per Inn. extra, de offi. deleg. c.
prudentiā. & ibi no. Bernard. in gl. ij. in fi. & vide ibi gloſ. in §.
diffinitiua. verſi. item ſi plures iudices. Bar.
Additio. De iſta gl. vide Bal. in l. j. in vlt. col. C. ſi à non cōpe. iudi. & Bart. & doct. in l. licet. ff. de iudi.
& in l. ſi vni. aliàs incipit, Pomponius. de re iu. Alex. Gl. quærit an ſentētia lata per delegatū poſsit per ſuperiorē approbari. dic vt l. licet. ſ. de iudi. Itē de arbitro an poſsit ratificari ſen-
14 tentia ab illo data. † Vltimò gl. no. ex l. iſta quod illud facien-
c dum eſt per iudicem, ꝙ non poteſt per notarium expediri.[c] al
leg. l. à procedente. ſ. de dila. Dic breuiter ꝙ illud, quod eſt faciendum

ciendum per iudicem, cū plenam cauſæ cognitionē requirit,
non poteſt expediri per notarium, etiā ſi ſibi committatur: vt
l. nec quicq;. §. vbi decretū. ff. de offi. proconſu. & leg. Ea vero,
quæ eſſent voluntariæ iuriſdictionis, poſſent per notariū ex-
15 pediri, ſi ſibi cōmitterentur: quia in hoc ipſo eſt iudex. † Non
tn̄ reperio ꝙ apud notarium poſsint expediri aliqua, niſi ſola
productio actorū. l. ei. qui. ſ. de tempo. & repa. appel. & ibi no.
in quibuſdam aut̃. ibi poſitis, ſcilicet aut̃. ſi appellatione. & in
aut̃. quæ ſupplicatio, de preci. Impe. of. & facit ad prædicta l. ij.
ſ. de aſſeſ. Non habetis alia hic. & hæc ſufficiant de materia
huius legis. Barto.
16 Additio. † Nota iſtud quod Bar. vult ſ. proxi. ibi, niſi ſola productio actorū. ꝙ productio inſtrumē
torum poſsit fieri coram tabelliōe officij, iudice abſente. Idem
no. in aut̃. quæ ſupplicatio. ſ. de preci. Impe. offer. & in l. ei. hic
alleg. licet do. meus do. Bald. teneat contrariū, per not. in l. iubemus. ſ. de lib. cau. vbi eſt glo. ordi. quòd confeſsio apud tabellionē officij in abſentia iudicis facta nihil nocet. Circa quę
vide quod no. per Inn. extrà, de proba. c. qm̄ contra. vbi videt̃
tenere opi. domi. mei, ſcilicet quòd tabellio nō poſsit recipere
inſtrumēta, ad hoc vt dicātur de actis, niſi de iudicis cōmiſsione. Et facit ꝙ no. per gl. ff. de teſti. l. curent. vide etiam omnino
Bar. j. de agri. & cēſi. l. cū ſcimus. li. xj. vbi ipſe ponit pulchras
limitationes circa gl. dictæ. l. iubem⁹. vide etiā per eundē Bar.
& Bal. in dicta aut̃. quæ ſupplicatio. & vide glo. ordi. in l. hac
cōſultiſsima. in §. penul. in ver. depoſitiōes. C. de teſta. & quod
☞ ibi notaui. ☞ Per notariū an poſsint expediri fiēda corā iudice: quid ſi iudex ſit & notarius. Bart. in l. cōperimus. de proxi. ſacro. ſcri. li. xij. dicit ꝙ iudex poteſt ferre ſententiā ex actis
à ſe ſcriptis. Bal. in l. iubemus. de libe. cauſa. tenet ꝙ quis non
pōt eſſe notari⁹ & iudex vbi iudex ē ordinari⁹. Vidi tn̄ dictū
bar. pluries ſeruari in practica, & maximè in officialib⁹ caſtrorū, qui nō habent notarios. vide Bal. in l. ſi ſeru⁹ cōis. ff. de ſtip.
ſer. qui tenet ꝙ iudex non poſsit ſcribere acta corā ſe facta. allegat tex. in c. cùm à nobis. de teſti. & ibi vide Pet. de Anc. per
tex. in c. qm̄ cōtra. de prob. Bal. in d. c. cū à nobis. dixit. Aut loquitur in iuriſdictione voluntaria, & tunc poteſt. Aut in contētioſa, & in leuibus: & pōt. in aut̃. niſi breuiores. C. de ſententijs ex breui. reci. Aut in maiorib⁹: & nō pōt. arg. l. ne in arbitris. C. de arbitris. Idē Bal. in l. iubemus. §. ſanè. C. de ſacro. ſan.
eccle. & Pet. de Anc. in c. cū à nobis. Adde Bal. in l. ſi cōſul. de
adop. ff. & Imo. in d. l. ſeruus cōis. vbi dicit, de officialibus caſtrorū. fallit tn̄, niſi cōſuetudo eſſet in cōtrariū: vt eſt tex. in c.
cū dilectus. de fide inſtr. qđ tenuit Pet. de Anc. & alij in d. c. cū
à nobis. quib⁹ adde Bar. in aut̃. niſi breuiores. vbi dicit, ꝙ quādo agit̃ corā arbitro, qui pōt ſine ſcriptis ex partiū cōuentione ꝓcedere, pōt ipſe teſtificari de geſtis corā ſe, quaſi ex præmiſsis voluerit partes ſtari dicto arbitri: qđ tenuit ēt Imo. in c.
cū à nobis. & in c. j. de iud. & d. Abbas in c. ex literis. de proba.
& d. Ant. in c. cū ad ſedē. de reſti. ſpo. & in c. qm̄ cōtra. de ꝓba.
& in c. ſicut de ſentē. excō. & hoc ſequit̃ Lu. Ro. ī litera E. not.
lxxxv. in nūero ſcđm ordinē meū, licet Ang. & d. An. dicāt dictū Bar. valde periculoſum. & iſtud dictū reprobat. d. Ant. ī c.
Quintauallis. de iureiurādo. vbi circa h. d. Bar. dictū poſſe ꝓcedere actis tendētibus circa ordinatoria iudicis. nō aūt in deciſorijs. Et iſtud etiā ſequit̃ Ro. in l. ſciendū. de verb. obl. & ita
pōt ꝓcedere quod no. Ang. in aut̃. niſi breuiores. Sed aduerte
qa iſta concordia do. Ant. mihi nō placet: qa ſi procedit ſine
ſcriptis, ad qd ponderant acta tendētia ad ordinationē litis cogita. Bal. in d. aut̃. niſi breuiores. dicit ꝙ in litibus paruis pōt, ſi
hoc dictat cōſuetudo: aliàs ſecus. ſed certè nec iſta opi. Bal. mihi placet: qa ſi verum eſſet ꝙ iſtud dictū eſſet periculoſum, vt
ibi dicit Ang. & aperiat viā fraudib⁹, qūo poterit validari, per
cōſuetudinē. Certè nullo mō. c. fi. de cōſuetu. quare puto ī hoc
cōſiderādū qualitatē perſone iudicātis. vt ſi eſt legalis & bonę
opinionis, ꝓcedat dictū Bar. & ſequaciū, aliàs ſec⁹. & moueor
ad ſic dicendum per tex. not. in c. ij. de oper. nou. nunci. & per
gloſſ. in c. expedit. xij. quæ. j. & ꝑ no. dictum Hoſt. in c. finem.
de dolo & cōtu. & per do. Anto. in c. poſtremo. de appel. An
actorū productio poſsit expediri per notariū, adde ꝙ idē voluit Bald. & docto. in leg. ij. C. de eden. Bene facit l. iubemus.
C. de epi. & cleric. vide Bald. tamen in dict. l. ij. dixit multum
no. ꝙ notarius nō pōt recipere productio
a nē aliquā ad probādū, neq; inſtrumenta,
neq; teſtes, neq; iuramētū teſtis abſq; commiſsiōe, vel iudicis præſentia. Allegat gl.
no. quæ ita voluit in ver. diſpoſitiōis. in l.
hac cōſultiſsima. §. pe. C. de teſta. & idem
Bal. in aut̃. q̄ ſupplicatio. de p̄ci. Impe. off.
qđ no. aliàs bn̄ pōt recipere de iudicis cōmiſsiōe teſtiū examinationē vt tex. no. in
cle. j. de off. dele. & ibi doct. & not. Inn. &
doct. in c. qm̄ cōtra. de proba. qđ tn̄ an ſit
verū indiſtinctè, qa eſt articulus diffuſus,
vide Bal. & ibi Pau. de caſ. & do. meū in l.
hac cōſultiſsima. de teſta. & Gul. de Cu. Bal. & Sal. in aut̃. ſed
iudex. C. de epi. & cle. & Spe. in ti. de teſte. & bonus tex. in c. ij.
de iud. in vj. & Bar. in aut̃. apud eloquētiſsimū. ſ. de fide inſtr.
& per do. Abb. in c. cū cām q̄ inter. in vltima charta. de teſti. &
Bal. Sali. Ang. in l. iudices. e. ti. et Imo. in l. ſi qs ex ſignatorib⁹.
ff. queadmodū teſta. aper. & vide optimū dictū Bar. in l. admonēdi. in xij. co. in ver. qd ſi dictū teſtis. ff. de iureiurādo. Et in eo
qđ ſupra dixi notariū nō poſſe recipere dictū teſtis ſine cōmiſſiōe iudicis: adde ꝙ hoc verū, ſi ēt de partiū cōſenſu vellet hoc
facere. Itē voluit Bal. in §. itē ſacramēta. de pace Conſtātiæ. in
ver. ſecūdū mores in diſcurſu. Sed aduerte: qa fortè hoc nō eſt
verū. & moueor qa partes poſſunt in totū remittere iuramētū
teſtis. c. nūc de teſtibus. extra, de teſti. & no. gl. ſnīa valebit in l.
j. de ferijs ergo ſi hoc facere poſſunt: quātò magis poſſunt facere ꝙ teſtis min⁹ ſolēniter iuret. arg. l. j. circa prin. C. de rei vxo.
17 act. Cogita. Alex. † Itē facit gl. ſecūdū Cy. in arg. contra notarios, qui dāt dilationē partibus vel recipiūt teſtiū examinationē iudice delegāte, qđ nō valeāt: quia illa dicta debēt recipi ab
habēte iuriſdictionē: vt C. de fi. inſtru. aut̃. apud eloquētiſsimū
qđ vltimū eſt verū. vt in aut̃. de triē. & ſemiſ. §. & qđ ſepę. colla.
18 iij. qđ tn̄ dic vt ibi dixi. † Itē no. ex hac gl. qđ ratihabitio nō tra
a hit̃ retro ī alteri⁹ p̄iudiciū[a]. In cōtrariū facit qđ no. in gl. in l. ſi
indebitū. §. fi. in gl. pe. ff. rē ratā ha. Illa eſt falſa ſcđm Ray. licet
illā teneat Ia. de Are. in l. cū decē mihi. §. j. ff. de ſolu. Ange.

a ¶ Præiudiciū. Adde Bar. in l. bonorū. ff. rē ra. ha. & Bal. in l. ordo. in fi. per illū tex. C. de exec. rei iu. et ī aut̃. ei q. C. de tē. appel. & do. Alex. in d. l. bonorū. Adde omnino ad hanc materiā ratihabitionis, an & qn̄ retrotrahat̃, & qn̄ mandato equiparet̃. Dy. plenè in reg. ratihabitionē. & ibi poſui in apoſ. ad ipſum in apoſtil. j. & in re. ratum.

1 ☞ *Procurator Cæſaris eſt iudex inter priuatum, & fiſcum.*
2 *Adminiſtrator eccleſiæ quod poßit uendicare rem, quam alienauit: idem fiſcus. idem in adminiſtratore aliarum ciuitatum. Idem in tutore.*
3 *Qui deſinit poßidere quando poßit conueniri, ut poſſeſſor.*
4 *Actio pignoratitia ꝙ ſit perſonalis.*
5 *Venditor conſanguineus ueniens ad defenſionem emptoris extranei, an petat ex ſua perſona cauſam compromitti, uigore ſtatuti mandantis cauſa inter conſanguineos compromitti.*
6 *Interdictum fraudatorium quod competat quando res aliena fuit uendita.*
7 *Edictū de his quæ in fraudē creditorū, ꝙ cōpetat qn̄ quis alienat bona ſua in fraudē.*
8 *Quando agatur contra emptorem, uel contra primò uendentem rem alienam.*
9 *Pretiū, cui reſtituatur qn̄ agitur cōtra emptorē ad rem per fiſcum indebitè alienatā.*
10 *Requiſita quando fiſcus uendit rem debitoris. remißiuè ad glo.*
11 *Deceptio ultra dimidiam iuſti pretij, non requiritur in terminis huius legis.*

SI minori. Debitori fiſci ſoluenti reſtituitur res eius indebitè alienata. h. d. Caſum in
terminis pone in nube: vt litera iacet. et declarabit̃ j. et
aduerte: qa hæc lex eſt difficilis. Dictū eſt ſ. l. j. ꝙ fiſcus habet
obligata bona debitoris ſui: modo fiſcus, cuius ſum debitor,
vendidit rē meā minori pretio ꝙ̄ valebat, vel gratia, vel fraude. Certè potero petere corā procuratore Cæſaris, vt eā mihi
reſtituat. & habeo probare ꝙ dolo, vel fraude ſiue gratia emptoris fuit vēdita: tn̄ debeo pretiū id, pro quo erat obligata, reſtituere fiſco. In hac lege habes qs eſt actor: qa ille, cuius bona
alienata ſunt. habes qs iudex: qa procurator Cęſaris. habes qd
debet peti: qa reſtitutio rei vēditæ. lex em̄ dicit, reſtitui iubebit. habes qd debet probare actor: quia rē vēditā minori pretio interueniēte fraude vel gratia, vt in prin. legis. habes qd debet facere actor: qa debet ſoluere debitū: vt ibi, debitā quātitatē inferēti. Quis aūt ſit reus, à quo petat̃, hic nō exprimit̃. Item
qua actiōe agit̃, hic nō dicit̃. Itē nō declarat̃ hic cui debitū ſoluat̃. & ideo ſupplēda eſt hæc lex in eo qđ deficit, ꝓpter q̄ ſunt
1 hic varietates lecturarū. † Quæro primò contra quē agat̃ hic,
& qua actiōe. Huius gratia ſunt hic duæ lect. principales: vna
ꝙ agat̃ contra fiſcū. alia ꝙ agat̃ cōtra emptorē. quę expediuntur in gl. magna, verſi. itē ſi traditus erat fundus. & quaſi vſq;

a ❡Interdicto frauda-
tario. Adde tu ad ma
teriã huius interdicti
fraudatorij, an & q-
bus cõpetat, Spe. ĩ ti.
de reb. eccl. nõ alie. §.
porrò. ver. certũ. & in
rubro & nigro. ff. &
C. de his quę in fraud.
cred.

ad finẽ. dicunt quidã ꝙ agiť cõtra fiſcũ: &
probať per text. cũ dicit, aditus ꝓcurator
meus, qui eſt iudex inter fiſcũ & priuatũ.
Nam ſi agereť cõtra emptorẽ, eſſet iudex
præſes prouinciæ, cũ lis verſeť inter priua
tũ & fiſcũ. C. ſi aduer. fiſ. l. ij. Sed cõtra iſtđ
opp. qa q nõ poſſidet, nõ põt cõueniri ad
rei reſtitutionẽ: vt l. fi. C. de rei vẽdi. ſed fi-
ſcus nõ poſſidet: qa vẽdidit: ergo &c. Sol.
gl. fiſcus vẽdidit, ſed nõ tradidit. vel dic, tradidit, tñ habet pote
ſtatẽ auferẽdi ab eo cui vẽdidit: ſicut œconomus, q vẽdidit rẽ
eccleſiæ: vt l. iubemus. la ij. §. ſane. s̃. de ſacroſanc. eccle. ergo rẽ
habere videť: vt l. q actionẽ. & l. q põt. ff. de reg. iu. vide gl. ma-
2 gnã ibi: ſi traditus erat. † No. ex hac gl. duo. Primò, ꝙ ſicut ad-
miniſtrator eccleſiæ põt vẽdicare rẽ eccleſiæ quã vendidit: ita
fiſcus ſi vẽdidit rẽ alienã, etiã vt alienã ex iure pignoris fortè,
3 vel alio modo. † Secũdò no. ꝙ idẽ in adminiſtratoribus aliarũ
vniuerſitatũ, qđ in adminiſtratore eccleſiæ: vt hic in gl. Idẽ vi-
detur in tutore: arg. l. magis puto. §. j. ff. de rebus eorũ. ſed iſta
ſol. nõ videť vera. Nam licet quis poſſit facere vt poſſideat: nõ
tñ põt cõueniri vt poſſeſſor: vt l. Pomponius. §. ſi is qui preca-
4 rio. ff. de acq. poſ. † Sol. Non põt cõueniri rei vẽdicatiõe, vt in
cõtrario: ſed actiõe perſonali, qua quis tenetur ad reſtitutionẽ
ſic: vt hic agebať. ergo hic cõtra fiſcũ pignoratitia actiõe, quæ
eſt ꝑſonalis: arg. l. j. s̃. ſi vẽ. pig. aga. & tenet iſtud gl. hic: ex qua
apparet ꝙ non eſt neceſſe ꝙ dicamus fiſcũ poſſidere, vel poſſe
facere vt poſſideat. Non eñ cõueniť vt poſſeſſor rei vẽdicatio
ne: ſed perſonali actione, vt dictũ eſt. Sed cõtra hoc inſto: quia
pignoratitia requirit rei interuẽtũ: vt Inſtit. qui. mo. re contra.
oblig. in fi. Si ergo ad fiſcũ nullo tẽpore res peruenit: non põt
re contrahi pignoratitia illa obligatio. Sol. Intellige ꝙ fiſcus
occupauit res, et ſic incipit poſſidere, vel etiã ſi nunq̃ poſſedit
ſi emptorẽ ſuũ miſit in poſſeſſionẽ: illa poſſeſſio emptoris ſuf-
ficit ad pariẽdũ obligationẽ pignoratitiã: vt l. ſi creditor pign⁹
in primo. ff. de diſtra. pig. licet Pet. aliter ſentiat in l. j. s̃. ſi vend.
pig. aga. Venio ad ſecundã lect. dicũt aliq, ꝙ hic agebať cõtra
emptorẽ. Sed cõtra iſtud opp. ergo non erit iudex procurator
Cęſaris: cũ ſit quæſtio inter priuatũ et fiſcũ: vt l. ij. s̃. ſi aduer. fiſ.
Sol. Dicas, hic procurator meus, id eſt, præſes prouincię ſecũ-
dũ gl. Vel dic ꝙ etiã hoc caſu procurator Cæſaris erit iudex:
vt ſic inſpiciať forũ actoris, hoc eſt, fiſci vẽdẽtis, magis q̃ forũ
emptoris. Et ſecũdũ hoc lex iſta cõtinet caſum ſpecialẽ, & ſin-
gularẽ cũ alio vẽdente, nunq̃ forũ actoris inſpicit ſed forũ em
5 ptoris, vt l. venditor. ff. de iudi. & l. j. s̃. vbi in rẽ act. † Et ſecũdũ
iſtã lect. facit ad quæſtionẽ quã diſputaui, vtrũ vẽditor cõſan-
guineus veniẽs ad defenſionẽ emptoris extranei poſſit ex ſua
perſona petere cãm cõpromitti vigore ſtatuti diſponẽtis ꝙ cã
inter cõſanguineos cõpromittať. de qua dic vt in diſputatiõe
illa, & quæ in ea dixi, & in l. procurator ad exhi. §. j. ff. rẽ ra. ha
6 be. † Tenẽdo iſtã lect. quæro qua actiõe agať cõtra iſtũ empto
rẽ. Rñdit gl. rei vẽdicatiõe & hoc eſt clarũ, vel interdicto frau
a datorio.[a] ff. de ſolu. l. ſi pupilli. in prin. Iſtud de hoc interdicto
eſt ſingulare ibi. qđ ſatis cõgruit hic. Nã hic vẽdita eſt res alie-
na in fraudẽ. ideo cõpetit iſtud interdictũ fraudatoriũ: vt d. l. ſi
7 pupilli. & no. in l. j. s̃. ſi ven. pig. ag. † Edictum verò de his quæ
in fraudẽ cred. loquiť qñ quis alienat bona ſua in fraudẽ credi
torũ: ideo iſtud eſt ſeparatũ ab interdicto fraudatorio. ꝓpter
quod Io. in arbore actionũ poſuit ſub diuerſis titulis interdi-
ctũ fraudatoriũ ab illo quæ in fraudẽ creditorũ. Declaraui ple
8 nius in d. l. ſi pupilli. de ſolu. † & ſic ſecundũ hanc lec. agiť con
tra iſtũ emptorẽ rei vẽdicatiõe, vel interdicto fraudatorio. Cõ
tra: imò debet agi cõtra fiſcũ vẽdentẽ primò, & in ſubſidiũ de-
ueniri debet ad emptorẽ. arg. l. j. s̃. ſi ven. pig. aga. Sed illud ve-
rũ eſt qñ venditio tenuit: ſed qñ eſt ipſo iure nulla, vt in caſu le
gis noſtræ ſecus eſt. Põt tñ tũc recta via ad emptorẽ venire, vt
hic no. & l. j. s̃. ſi ven. pig. aga. ideo gl. hic diſtinguit. vide eã &
9 no. † Itẽ propter perfectionẽ legis quæro cui debitũ ſolui de-
beat. Gl. declarat hoc in prin. gl. magnæ. Et iſtã quæſtionẽ in-
telligo qñ agiť cõtra emptorẽ. Si eñ agereť cõtra fiſcũ, non eſt
dubiũ ꝙ ipſi fiſco ſolui debeat. Emptor eñ nõ põt aliquid dice
re dño, nec per modũ actionis, nec per modũ exceptiõis: quia
ipſe nõ conuenitur. Intellige ergo hanc quæſtionem quando
conuenitur emptor. & in hoc caſu, cui debeat ſolui, gloſ. ponit
duas opi. quas breuiter iunge ſimul. Aut enim contractus nõ
tenuit aliter ꝙ emptor mereatur perdere pretium: & tunc ſol-
uetur fiſco, non emptori. Ita intelligi poteſt hic. arg. l. qui in cõ
tractibus. j̃. e. ti. & C. de litigi. l. fi. Aut emptor nõ meretur per-
dere pretiũ: & tunc aut ſolutio facta per emptorẽ non eſt con-
uerſa in vtilitatem creditoris: & debet ſibi ſolui: aliàs non, vt
in gl. facit qđ no. C. de præſcrip. xxx. ann. l. j. & ibi ꝑ doct. Illud
aũt mẽbrũ. ſ. qñ cõtractus tenuit, nõ cõgruit huic legi: quia vt
10 s̃. proximè dictũ eſt, tenuit hic cõtractus. † Venio ad quæſtio
nem, & quęro qñ fiſcus vendit rẽ debitoris, quot requirantur.
dic vt in j. glo. & melius in l. j. j̃. de fi. inſtru. & iure haſtæ fiſca-
11 lis. † Quęro, hic dicitur, minori pretio: an requiratur deceptio
vltra dimidiam iuſti pretij? Dico ꝙ non, vt in ij. gl. Quæro, di-
citur, aperta fraude: in quo debet eſſe fraus. Dic vt dixi in iij.
gl. Quæro, intra quod tempus poſt ceſſationem poteſt fiſcus
vẽdere. Dic vt in iiij. gl. Vltimò gl. magna format duas q. dic
vt in ea. Barto.

1 ☞ *Metroici dicuntur, qui transferuntur de uno loco ad alium menſuratione bonorum facta.*
2 *Bannitus ex delicto, ex quo ueniunt bona publicanda, non æquiparatur deportato.*
3 *Bannitus ob delictum, ob quod cum publicatione bonorum perdit etiam iura ciuitatis, æquiparatur deportato.*
4 *Publicatio bonorum ſtatu integro remanente, non impedit ſucceßionem.*
5 *Statutum publicans propter delictum bona alicuius, non impedit ſucceßionem, uel nouam acquiſitionem, ſi eius ſtatus nõ mutatur.*
6 *Publicatio bonorum non trahitur ad futura.*
7 *Bannitus noſtri temporis, qui perdit ciuitatem, perdit ſucceßionem ſibi delatam ex forma ſtatutorum ciuitatis, non ſibi delatam de iure communi.*
8 *Bannitus, qui ex forma ſtatutorum perdit etiam beneficia iuris communis, ꝙ nõ poſſit in ſua ciuitate ſuccedere, etiam de iure communi.*
9 *Bannitus, qui ſuccedit ſecundum iuris communis diſpoſitionem, licet audiri non poſſit: tamen poterit cedere alteri iura ſua: & de etiam rebannito agere poterit.*
10 *Bannitus poteſt contrahere per ſtipulationes, & alios contractus, ſecundum formã iuris communis.*
11 *Bonorum appellatione ſimpliciter, ꝙ an ueniant futura, lex ſemper loquitur.*
12 *Statuta, quæ diſponunt contra ius commune, nõ recipiunt interpretationẽ extenſiuã.*

CErta forma Publicatio bonorum ſtatu inte-
gro remanente non impedit quẽ
1 ſuccedere. h. d. † Ad euidentiam ſcias ꝙ quando Impe
rator capiebat aliquam terram non ſibi amicam, extrahebat
inde homines fortes, & armigeros, et mittebat ad alium locũ
& omnia bona quæ in illo loco habebant, publicabat: & ſic
iſti homines tranſlati vocabãtur metroici, à metros quod eſt
menſura: quia alius locus menſurabatur & aſſignabatur eis,
vt hic, & j̃. non lice. habi. metro. ſuper rub. Hoc præmiſſo, ca-
ſus in terminis eſt clarus: Imperator venit in Italiam, & repe-
rit quandam ciuitatem quæ erat contra Imperiũ, & cœpit eã,
& aliquos homines armigeros extraxit. Modò pater iſtorum
expulſorum & alij cõſanguinei decedunt: quæritur an pote-
runt bona parentum vel conſanguineorum habere. Et dicit ꝙ
ſic: quia publicantur tantum bona, quæ iſti metroici habebãt,
non quæ ad eos à parentibus in futurum deuenerunt: qa nul-
la lex prohibet eos ſuccedere. Bar.

2 Additio. † No. manifeſtè ꝙ ex eo ꝙ quis bannitur ex
delicto, ex quo veniunt publicanda bona, nõ
æquiparatur deportato: nam deportatus non ſuccedit neque
ex teſtamento neque ab inteſtato. l. j. C. de hære. inſti. et l. j. §. fi.
ff. de cõtratabu. & l. ſi necẽ. §. ſi deportatus. de bo. liber. & ideo
gl. quæ eſt Inſtit. qui. mod. ius pa. po. ſol. §. relegati. reproban-
da eſt. & q̃uis reprobetur per l. generales: tamen habes hic ſin
gularẽ caſum, ex quo illa gl. venit reprobãda. hic eñ vides bo
na publicari: & tñ talis ſuccedere põt, qđ nõ poſſet, ſi æqpareť
3 deportato, vt s̃. † Sed certè vltra oẽs ego ſaluo illã gl. quia ibi
gl. vult ꝙ ſit delictũ, propter quod cũ ciuitate publicentur bo
na. vnde præſupponit ꝙ ſit talis bannitus, qui ſic bannitur, ꝙ
ex condemnatione, ſeu banno perdat iura ciuitatis. et ſi ſic in-
tellexit, bñ intellexit: vñ nõ bene loquiť de bãno ſimplici, ſed
de eo quod trãſit in cõdẽnationẽ. de quo per Bar. in l. diuus. de
4 cuſt. reo. Ang. † No. ꝙ dixi in ſummario, ꝙ publicatio bono-
rum ſtatu integro remanẽte impedit quẽ ſuccedere. Oppo. ad
hoc ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. l. ſi qua pœna. Solu. ibi fuit
facta publicatio bonorũ, & ſtat⁹ fuit mutatus: qa ꝑdit ciuitatẽ
& liberta-

tatem: hic verò ſtatus integer remanſit: licet bona ſint
5 publicata. † Ex hoc habes ꝙ licet ex forma alicui⁹ ſtatuti bo
na alicuius publicentur: non tñ impeditur ſuccedere, vel đ no
uo acquirere, ſi eius ſtatus non mutatur. Barto.

6 Additio. † Et ſic nota ꝙ publicatio bonorũ nõ trahiť
ad futura.[a] adde Bal. in l. fi. C. quæ res pign.
a & Bart. in l. j. in vl. col. ff. de bo. dã. & quod ibi dixi. Alexã. Et
☞ bona futura an veniant in publicatione bonorũ, vide ꝑ Bal.
Ange. & modernos in l. iij. §. pe. quod quiſq; iuris. per Cyn. &
Bal. in l. ij. de bonis dã. per Bal. in l. j. in vlt. col. de bo. dam. per
Bal. in l. iij. s̃. de priuil. fiſci. per Imo. ĩ l. ex facto. §. fi. ff. de vulg.
& pu. Hoc tñ limitat nõ procedere in actionibus cõditionali
bus: quia licet pendeãt de futuro, tñ veniunt in publicatiõe, &
cõfiſcatione, ſecundũ Bal. in d. §. pe. & pro eo eſt bonus tex. in
l. inter ſocerũ. §. fi. de pac. dot. q̃ limitatio habet locũ in iurib⁹
conditionalibus ex cõtractu. ſecus ſi ex vltima volũtate: vt eſt
gl. ſingularis in l. nã ad ea. de cõdi. & demõ. Bal. in l. etiã. C. ad
l. Falc. in l. j. in penul. co. C. de hære. inſti. Sed eſſet dubiũ qd, in
obligationib⁹ paſſiuis, an trãſeãt ĩ fiſcũ publicatis bonis. viđ
per Bar. in l. quoties ĩ fi. de noua. & in l. poſtq̃. ĩ fi. vt le. no. ca-
ue. & in l. ſi quis arbitratu. in penul. col. de verb. obli. & videť
tenere contra Barto. Bal. in l. fi. C. de cõtra. empt. & multũ la-
borat pro reſpõſione tex. ꝓ reſponſione d. l. quoties. ꝓ quo vi-
de Bart. in conſil. colonus de ſpoleto. & ꝑ Bald. in l. j. de bo. li-
ber. ꝑ Ro. in l. ſi marito. ſol. matr. vide omnino in materia Are
tinũ in ſua practica maleficiorũ, in verbo, & eius bona publi-
cam⁹. & Lu. in litera c. notabili lxxxiij. vbi limitat gl. ĩ d. l. nã
7 ad ea. Alex. † Quid ergo dices de exbannito? Breuiter ille
perdit omnia iura ciuitatis ſuæ: vt l. amiſſi. §. qui deficiũt. ff. de
capi. di. & dixi in diſputatiõe quã feci de hoc, quæ incipit, Lu
canæ ciuitatis ſtatuto, &c. Vnde ſi ſucceſſio deferatur ex for-
ma ſtatutorum, exbannitus perdit illã. Sed ſi ſucceſſio deferť
de iure cõmuni, illã ſucceſſionem nõ perdit. caſus eſt hic. Nã
vides ꝙ per tranſlationẽ perdebanť iura ciuitatis propriè. ꝙ
indicat verbum, tranſlatio: vt l. j. ff. de noua. tamen retinet ius
ſuccedendi de iure communi in ciuitate illa. quod not. Barto.

Additio. Idem tenet Imo. in l. ij. C. de teſt. & Bar. & alij
in l. j. s̃. de hære. inſti. & idem tenuit Sal. in d.
dict. l. primo licet Imo. in leg. ex facto. §. ex facto. ad Trebel.
tenuit cõtra opi. Bar. hic ex prædictis. vide tñ latius Ale. in d.
l. j. in viij. col. circa medium cum addi. Bal. ſed quid de teſtamẽ
tifactione. vide Bar. in l. eius. §. ſi cui. ff. de teſta. Alex.

8 Additio. † Quid autẽ ſi per ſtatutũ caueretur ꝙ talis
bannitus priuatus ſit tam beneficio illius ciui
tatis, q̃ etiam iuris cõmunis: nunquid poterit in illa ciuitate,
ex qua bãnitus eſt, ſuccedere ex forma iuris cõmunis? Dic ꝙ
non. & ideo iſtud intellige quando non eſſet iſtud expreſſum
ꝙ & iura cõmunia perdat. & vide de hoc per Bar. in conſtitu
tiõe, qm̃ nuper. in gl. ſuper verbo, rebellando. circa mediũ, qui
ſint rebelles. Sed præſuppoſito caſu quo ſuccedere põt ban
nit⁹ ſecundũ formam iuris cõis, quid ei proderit talis ſucceſ-
ſio? nonne tali bannito debet denegari audiẽtia? ipſi enim nõ
debet ius reddi. Cùm enim poſſit occidi impunè: quantò ma
gis eius bona, vel ſibi debitum poteſt retineri ſine redditio-
ne alicuius iuſtitiæ: vt in x. collatio. hic finitur lex. c. dño guer
9 rã? † Sol. Dic ꝙ ex hoc non impeditur ſuccedere ſecundum
formã iuris cõmunis. nam q̃uis nõ poſſit agere, donec eſt ex-
bannitus: tñ prodeſt ei in caſu, in quo rebãniatur, vel extraha
tur de banno. ſublatũ enim erit tunc impedimẽtum agendi, &
reperiet ſe dñm bonorũ. Præterea etiam durãte banno pote-
rit cedere iura ſua, & pretium inde habere: & ille ceſſionarius
poterit agere illis actionib⁹ ceſſis: neq; exceptio illi obſtabit,
cùm non habet ex titulo lucratiuo: vt no. per Dyn. in ca. ſi qs
in ius. de reg. iu. lib. vj. & facit quod ipſe Dyn. not. ff. de noua.
l. doli. in fine diſtinctionis ſuæ, vbi expreſsè ponit de iſta exce
10 ptione banni. † Et habes ex prædictis ꝙ etiã prodeſſet tali bã
nito cõtrahere ꝑ ſtipulationẽ, vel per certos cõtractus ſecũdũ
formã iuris cõis. Prodeſſet eñ tali rebãnito, vt s̃. & vide Bar. q
ita ſentit in quęſtiõe, quæ incipit, Lucanę ciuitatis. &c. đ qua
11 hic fit mẽtio. & hæc ſunt no. digna. Ang. † Scđò no. ꝙ ſim-
plex appellatio bonorũ porrigiť ad futura. qđ dic plenè in l. ſi
ita. ff. de auro & argẽ. le. ꝑ ea q̃ no. s̃. q̃ res
pi. ob. poſſ. l. fi. Cõtra iſtud oppo. Nã lex
ſemꝑ loquiť: vt l. arriani. s̃. de hæret. ff. de
cõd. ex le. l. j. & apparet ex oĩbus legibus,
& auť. quę dicunt, hodiè. Nã illa die, qua
legitur, eſt illud hodiè. & ſic apparet quòd
poſtq̃ ſuc ceſſerint illa bona debẽt eſſe fi-
ſci: cùm l. illa primò poſita adhuc loquať.
Rñdeo: iſta verba enunciatiua etiã ſi ho-
die legereńť nõ poſſent adaptari ad poſt
eà q̃ſita. & poſito ꝙ poſſent: ad illa non
traheń. Nã leges illæ contrariæ loquũ-
tur qñ lex dicit aliqd qđ non eſt cõtra ius
cõmune: aliàs ſecus: vt puta ſi cõtinet re-
miſſionẽ delictorum: vt l. cũ lex. ff. de leg.
vel ſi cõtinet ablationẽ bonorũ abſq; de-
licto: vt hic, & dixi plenè in l. oẽs populi.
12 ff. de iuſt. & iur. † Vltimò not. ꝙ ſtatu-
ta quæ diſponũt cõtra ius cõmune, nõ re-
cipiunt interꝑtationẽ extẽſiuã. dixi plenè
in repetitione. l. omnes populi. dic vt ibi plenè. Barto.

a ❡Ad futura. Adde d.
Alex. etiã in l. iij. §. il-
lud. ff. ꝙ quiſq; iu. &
quod per eũ poſt Bar.
in l. ſi ſtipulatus. §. j. đ
verbor. ob. & qđ per
Lau. de ſan. in l. ĩ quo
rũ vj. col. de pig. & li-
mitat ꝑ Angel. in d. l.
iij. & ſi ꝓcurator. &
adde Pau. de Caſt. in
cõſil. xxx. Adde iſtũ
in l. fi. nu. vj. & qđ ibi
poſui in addi. ad ipm
ver. item de fructib⁹.
in j. lectu. & in ij. le.
num. iiij. in ver. ad hæ
reditatẽ nõ adaptať.
& s̃. de pac. qđ Alex.
ĩ l. ſtipulatio hoc nõ
cõcepta. col. vij. & ſe.
ff. de ver. obli. & dixi
poſt colle. in c. accepi
mus. nu. iij. in ver. nõ
futura. extra de pact.

1 ☞ *Officialibus prĩcipis nõ creditur ſine literis qñ. ſ. mittũtur de una ꝓuĩcia ad aliã.*
Officiales mißi extra prouinciã, debent Præſidi illius prouinciæ oſtendere literas.
Officiales debent portare inſigma ex quibus cognoſcantur.
2 *Officiali de facto exequenti, de facto reſiſti poteſt.*
3 *Reſiſtens officiali de facto exequenti poteſt cõuocare coniunctos & amicos, & etiã uicinos: & etiam ſine conuocatione poſſunt conuenire.*
4 *Conſuetudine inductum, eſt ut oppreßi exclament, ſuccurrite, ſuccurrite.*
5 *Officiali principis uenienti cum literis eſt obediendum.*
6 *Mandatum priuati an poßit probari aliter, quã per literas uel inſtrumentum.*
7 *Nuncio priuati, an ſit credendum ſine literis.*

PRohibitum. Nuncijs Principis non creditur
ſine literis. & ipſis volẽtib⁹, alio
rum bona capere, quilibet cuius intereſt, poteſt de fa-
cto reſiſtere. h. d. Diuide in tres partes: quia primò ponit vnũ
dictũ. Secundò dat remediũ ad obſeruationẽ illius dicti. Ter-
tiò ponit, qñ officialibus ſi credendum. Secũda: ibi vt omni.
Tertia ibi, tunc enim. Caſus in terminis eſt planus. Nota ꝙ
1 † officialibus Principis nõ creditur ſine literis: vt hic, & s̃. de
mand. princip. l. vnica. Sed quæro, cui debet iſtas literas oſtẽ
dere. text. hic in fin. dicit, ꝙ debet innoteſcere illis, quorum in
tereſt. tex. in auť. de colla. §. eos. colla. ix. declarat melius q̃ ali
bi, ꝙ hoc debet fieri notum in curia præſidis prouinciæ: quo
facto creditur illi officiali per totam prouinciã. Vnde collige
quod hæc lex non habet locum, niſi quando officialis mittiť
de vna prouincia ad aliam. Nã in eadẽ prouincia eſt præſum-
ptio, quòd officialis ſit notus, vt d. §. eos. Fateor tñ, ꝙ dicti offi
ciales debẽt portare ſigna officialium, ex quibus cognoſcan-
tur: vt nuncij birretũ rubeũ, & ſimilia: aliàs poſſit ei reſiſti, vt
l. item apud Labeonem. §. ſi quis virginem. ff. de iniu. iuncta
☞ l. ſi qs ignorans. ff. loca. ☞ Adde Bar. in l. j. j̃. de colla. fun. &
vide no. per Bar. in l. ſi publicanus. §. j. de publicanis. & in l. ſi
qua per calũniam. de epiſco. & cle. & in l. ſi procurato. s̃. de ꝓ-
cura. & in l. ſi quis inficiatus. s̃. depoſiti. in extrauaganti, ad re
primẽdum. in verbo, per nũcium & no. in c. poſt ceſſionẽ. de
proba. & per Ange. in repe. l. ſi vacãtia. in ij. col. de bo. vacã. &
2 in auť. de colla. §. hoc autẽ. colla. ix. Alex. † Itẽ nota ꝙ officia
li iniuſtè exequẽti, licet de facto reſiſtere, vt hic, & l. deuotũ. j̃.
de meta. quod dic vt per Cyn. ĩ l. j. s̃. vnde vi. & per Gul. đ Cu.
3 ff. de iuſti. & iure. l. vt vim. † Itẽ no. ꝙ licet reſiſtere etiã his,
quorum intereſt. Puto etiã, ꝙ quo ad reſiſtendũ põt conuoca-
re coiũctos & amicos: & etiã ſine cõuocatione poſſint conue-
nire vicini & amici: vt l. ſi qs in ſeruitute. ĩ fi. ff. de furt. facit ꝙ
4 not. in l. iij. §. cũ igiť. ff. de vi & vi ar. † Ad hoc tñ, vt hoĩes ci-
tius veniãt ad ſuccurrendũ oppreſſo, eſt de cõſuetudine inuẽ
tũ vt oppreſſi exclamẽt: ſuccurrite, ſuccurrite. ex quo videť
oẽs audiẽtes cõuocare, vt l. prætor ait. §. ſi quis aduentu. ff. vi
5 bo. rap. & habes per gl. & doct. in d. l. vt vim. † Vltimò no. ꝙ
6 officiali Principis venienti cũ literis debet obediri. † An
autem mandatum priuati probari poſſit aliter, quam per lite
7 ras, vel inſtrumentum, not. docto. in l. j. s̃. de procur. † Item,
a an nuncio priuati credendum ſit ſine literis[a], dixi plenè in l.
eum qui. in fin. cũ, l. ſequen. ff. cõmo. & ibi vide in fi. Bar. Not.

Pro cōcor. Aduerte officialis ſeu theſaurarius qñ aliqd acqrit, an intelligat̃ acqrere de bonis ſuis, an de bonis eius, cuius officiũ gerit. & Bart. reprehendẽdo gl. hic in l. facultas. tenuitq̃ præſumat̃ acqrere de ſuis, ſed cõtrarius allegat̃ in trac. de duo. fra. col. ij. in illo membro diſt. ſuæ. vbi non inducit̃ præſumptio delicti. Sol. põt accõmodari ſecũdũ Bal. in c. j. de contro. inter do. & vaſ. in vſi. feu. quẽ alleg. d. Alexã. in addi. ad Bar. ſ. q̃ prima opin. loquat̃ poſt redditionẽ rõnis. Secũda verò opin. ante redditionẽ rõnis, ſed Bar. ꝓpriè nõ loquit̃ in theſaurario fiſci, in dicto tra. licet poſſit cõprehẽdi ſub verbis ſuis generalibus: & ideo de directo nõ poſſet argui cõtrari⁹. adde Bal. in l. ſi defunctus. arbi. tut. in l. iij. de don. inter vi. & vxo. in l. quiſquis. C. ſi cert. petatur.

a ❡L. cũ mulier. Et ibi vide Bal. & do. Alex. q̃ no in d. l. vt vim. & adde ad materiã quæ habentur per Feli. in c. dilecti filij. circa fi. iiij. colũ. de exce. in c. ex parte. el ij. de of. & po. iu. dele. in ij. colũ. in verſi. primò videndum. cũ pluri. ſeq. & qđ ibi dixi in apoſti.

credi nuncio, ſi portat birretum ſignatũ.
☞ Idem Bar. ☞ in l. eũ qui. §. fi. ff. cõmo. vbi
dicit ſtandũ conſuetudini. vide Sali. in l.
ſanctũ. de re. di. vbi dicit q̃ offendẽs offi-
cialem ſine ſigno, non punitur, vt offen-
dẽs officialem. Bar. in extrauag. ad repri.
in verbo, per nunciũ. Et quando officiali
iniuſtè exequẽti poſſit reſiſti: vide Inno.
in c. ſi qñ. de offi. deleg. & in c. dilecto. in
prin. de ſent. excõ. in vj. gl. in c. nõ debet.
xj. q. iij. & Pet. de Anc. in regula, ea quæ.
in repe. in j. opp. & vide gl. in c. non infe-
renda. xx. q. iij. & per Bar. in l. deuotũ. de
metatis. & in l. omnes. ĵ. de decurio. vide
gloſ. in c. reo. xxiiij. q. v. in c. hi qui. xiij. q.
iij. & quod dixit Inn. in d. c. cum dilecto.
vbi dixit q̃ ſi iudex iniuriat aliquẽ iuris
ordine omiſſo, violenter & de facto po-
teſt ei reſiſti impunè. Alleg. glo. ſingu. in
c. ex literis. de offi. deleg. & eſt gl. in ver.
intelligentiam. in c. paſtoralis. eo. tit. quę
vult q̃ iudici exequẽti ſententiam nullã,
poſſit reſiſti. & vide Flo. in l. addictos. C.
de epi. vide & ibi Bal. circa med. & Bart.
in extraua. in verbo, rebellando. in prin.
Item officiali negligenti poteſt de facto
reſiſti & remoueri. & ibi Ange. in aut̃. vt
litig. iur. in pen. col. in §. ſi qua. in verbo,
& competentes iudices. Item an executo
ri iniurioſo? Vide Bal. in l. ab executio-
ne. C. quo. appel. non reci. in penul. col. in
ver. quærũt doc. ad primum. facit text. &
ibi Bar. in l. ſed ſi alius. in §. belliſsimè. qđ
vi aut clam. & in l. contrahatur. de execu.
& exacto. lib. xij. & vide caſum in quibus
quis poteſt ſibi ius dicere, per Bal. in c. j.
§. j. de pace iur. fir. per Bar. in repet. in l. j.
in fin. C. vnde vi. in pen. char. Adde circa
prædicta quod voluit Inn. in c. cũ olim.
in verſ. per portorium. de priuil. vbi dixit belliſsimè, q̃ etiam
merus executor datus à Papa vel Imperatore non debet nec
poteſt officium ſibi iniunctum iniuſtè exequi: quia ei reſiſti
poſſet, ſicut cuiq; alteri exequenti: quia ibi intelligitur, niſi ta
li executori cõmiſſum q̃ etiam violenter exequeretur. Alex.

1 ☞ *Procuratore fiſci cum libera agẽte ante tempus fiſco actio perimitur, ſicut priuato. & nu. 3.*
Hodie induciæ duplicantur.
2 *Agens ante conditionem uel diem incertum, an perdat actionem. remiſsiuè.*
4 *Præſcriptio ratione negligentiæ ita habet locum contra fiſcum, ſicut cõtra priuatũ.*
5 *Alia tempora in præſcriptione ſunt ſtatuta tam contra fiſcum, quàm cõtra priuatũ.*
6 *Proponens actionẽ ſibi nõ cõpetentẽ reijcitur uel lacerando libellũ, uel pronũciãdo.*
7 *Si procurator habẽs liberã agat cõtra debitorẽ ante tẽpus, q̃ nõ duplicẽtur induciæ.*

IVſtas. Duobus modis legit̃. Secũdum primã lect.
1 h. d. † Procuratore fiſci agẽte ante tempus,
actio perimit̃, ſicut etiã in quolibet priuato agẽte. h. d.
Gl. hanc lect. clarè explicat. Opp. Inſti. de exce. §. tẽporales.
Sol. gl. q̃ hic dicitur, hodie corrigit̃: quia nõ perimit̃ actio, ſed
duplicantur induciæ. & hoc eſt de lege Codicis antiqua. Iſta
aũt duplicatio fit de tẽpore qđ ſupereſt: vt l. aut damnũ. §. qſ-
2 quis. ff. de pœn. † Et an hoc locũ habeat in eo qui agit ante cõ
ditionẽ vel diem incertã, dic vt in l. nõ ſolũ. §. tale. de lib. leg. &
☞ l. pecuniã. ff. ſi cer. pe. ☞ Qui agit ante cõditionem, an perdat
actionẽ ſeu tẽpus duplicet̃. Adde Io. an. & Ant. de But. in c. j.
de plus peti. qui dicunt q̃ totũ tp̃s duplicabit̃: qđ etiã ſequitur
Aret. in §. ſi quis agens. Inſti. de act. vide Bart. in d. l. pecuniã.
& ibi ſcripſi. Et an ante diem vel cõditionẽ ſit nata actio: vide
plenè per Bar. in l. ita ſtipulatus. de ver. ob. & aliquid per eun
dem in l. Fulcinius. §. ſi in diem. ff. ex quib. cauſ. in poſ. ea. &
adde q̃ tñ poteſt agi vt caueat̃ de debito. Tex. eſt & gl. vltima
no. in l. in oĩbus. ff. de iud. & ibi tenuit q̃ tẽpus duplicabit ſi a-
3 git ante diem vel cõditionẽ. Alex. † Quæro quo agẽte per-
dit fiſcus actionẽ. Gl. dicit q̃ ꝓcuratore agẽte qui habet libe-
ram: l. j. de offi. ꝓc. Cæſ. quod eſt verũ: quia hæc pœna nõ põt
inferri ipſi ꝓcuratori, qui nõ habet actionẽ: arg. ſ. de his qui.
vt indig. l. Polla. & de ſacroſan. eccleſ. l. iubemus nullam. niſi
hoc factũ fuiſſet frauduleñter per ꝓcuratorẽ: vt l. meminerint.
4 ſ. vnde vi. † Secũdo modo legit̃ in præſcriptione, ſm quam
lect. hoc intẽdit. Cõtra fiſcũ negligentem præſcribit̃, ſicut cõ-
5 tra priuatũ. h. d. † Aduerte tñ: quia alia tp̃a ſunt ſtatuta in præ
ſcriptione tam cõtra fiſcũ q̃ cõtra priuatũ: vt l. in oĩbus. ff. de
6 diuer. & tẽp. præſcri. † Vltimò no. ex tex. in prin. dum dicit,
cõcremari. & glo. exponit, i. amitti. quod nõ eſt neceſſe. Cùm
enim quis ꝓponit actionẽ, ad quã admittẽdus non eſt: duplex
eſt modus repellẽdi. vnus de facto, ſ. lacerãdo libellũ, vel con-
cremãdo igne, vel alio modo pronũciando, vt l. ij. in fi. C. vt ne
mo pri. vnde cõcremari põt ꝓpriè ſtare. quaſi dicat, iubeo cõ-
☞ buri libellũ. Bar. ☞ libellũ ineptũ iudex lacerat: & nõ admit
tit. adde gl. in l. j. de offi. aſſeſ. & facit l. ſicut. C. adde q̃ etiã hoc
põt parte tacẽte & nõ opponẽte, ſm Bal. in l. ij. C. vt nemo pri.
& in l. edita. in lect. Paduana, C. de edẽ. qđ limita, niſi eſſemus
in caſib⁹ in qb⁹ nõ requirit̃ libellus: qa licet ꝓduceret̃ ineptus
teneret licet poſſet lacerari. Gl. eſt ſing. in l. vinũ. in fi. gl. mag.
ff. ſi cer. pe. & Bar. in ver. ſine figura. in extrauag. Alex.

7 Additio. † Sed pone q̃ procurator meus, cui dedi libe
ram poteſtatem, egit contra meum debitorẽ
ante tempus, nunquid duplicantur induciæ? Iſta lex facit q̃
non: quia nõ videor mandare vt delinquat: vt l. ſi procurator.
§. Celſus. ff. de condi. indeb. & l. pater. de priuile. cred. facit in
aut̃. de trien. & ſemiſ. §. illud. Ang.

1 ☞ *Facultas defendendi nemini eſt deneganda: defenſio iuris ciuilis tolli põt. et nu. 3.*
2 *Statutum quòd non liceat alicui ſe defendere, non ualet.*
3 *Defenſio de facto quòd poteſt prohiberi, quando offenſa eſt licita.*
4 *Lite pendente quando poſſunt bona deſcribi.*
5 *Poſſeſsio debet remanere apud reũ conuẽtũ, & ſic nõ poteſt fieri de ea ſequeſtratio.*
6 *Qua actione agit fiſcus quando bona in fiſcum deferuntur.*
7 *Fiſcus pro bonis quæ in fiſcum deferuntur, agit coram præſide.*
8 *Cognitio ſuper bonis delatis in fiſcum, an ſit ordinaria, remiſsiuè.*
9 *Sententia generalis quòd feratur in iudicijs uniuerſalibus.*
10 *Fiſcus poteſt cogere notarios ad exhibendum inſtrumenta petinentia ad aliquem, cuius bona in fiſcum ſunt delata.*
11 *Fraudans fiſcum, punitur in duplum.*
12 *Quæſita per officiales fiſci uel per prælatum eccleſiæ, an præſumantur quæſita de bonis fiſci uel eccleſiæ.*

FAcultas. Aliàs defenſionis facultas. Iſta eſt no.
lex, & breuiter hoc intẽdit. Cõtra fiſcũ
licet cuilibet ſe defendere: & ante ſententiam bona nõ
auferunt̃: poſt ſentẽtiam ſolicitè inueſtigabunt̃. qđ etiã in offi
☞ cialibus locũ habet. h. d. ☞ Bal. ĩ cõſ. in Chriſti noĩe amẽ. ꝑti
to tutore à matre. all. iſtũ tex. q̃ licet ſit remiſſũ iuẽtariũ tutori
tñ debet ꝑ deſcriptionẽ bonorũ fieri, ne bona baratent̃. qđ te-
ne mẽti. Ale. Et primò ponit vnũ dictũ. Scđò rõnẽ dicti. Ter-
tiò ex his ponit vnã cõcluſ. Quartò effectũ illi⁹ cõclu. Quĩtò
circa prædicta mouet vnũ dubiũ & determinat. Scđa ibi. cũ fa
cultates. Tertia ibi: vbi ergo. Quarta ibi: vt cũ. Quinta ibi, vt
1 ſana. † No. ex pri. q̃ facultas defendẽdi nemini ẽ denegãda.

Additio. Hoc eſt verũ in naturali defenſione: ſecus in
ciuili. Bal. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. & ſcias
q̃ licet ſtatutũ dicat q̃ tali nõ fiat ius, nõ tñ videt̃ denegata de
fenſio. Bal. in l. j. circa fi. ff. de hær. inſti. Alex. Statutũ pro-
hibens defenſionẽ nõ tenet: de quo per Bal. in l. oẽs. C. ſi cõtra
ius vel vti. pu. & adde Bart. qui vnũ videt̃ voluiſſe in l. cũ mu-
liere. ſol. mat. & aliud in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. in ver. itẽ ad
hãc ſolu. vide per Bal. in l. iij. §. ſi is pro quo. quod quiſq; iur.
& ꝑ Dñic. ĩ c. nõ ſolũ. de app. in vj. vbi dr̃ q̃ defenſio inducta
de iure ciui. tolli põt. inducta de iure nat. nõ: de quo in c. inter
quatuor. de maio. & obe. & Bar. in extraua. q ſint rebelles, in
2 verb. mille librarũ. Alex. † Per hoc dico q̃ ſtatutũ qđ dicit q̃
nõ liceat alicui ſe defendere, nõ valet: qa defenſio eſt đ iur. na
turali: vt l. vt vim. ff. de iu. & iur. & l. pactũ. ĩ gl. mag. ff. de pac.
& eſt hodie exp̃ſſum de re iu. c. paſtoralis. ĩ Cle. qđ intelligit̃
ĩ defenſiõe ſuę ꝓpriæ ꝑſonæ: & ſic qñ eſt neceſſaria defenſio,
volũtaria nõ poteſt ꝓhiberi ꝑ legẽ, vt no. ꝑ Inn. extra de exce.
a c. cũ inter. plenè dixi ff. ſo. ma. l. cũ mulier[a]. † & hoc verũ in de
3 fenſiõe iuris. defenſio verò de facto põt ꝓhiberi à lege, qñ of-
fenſa eſt licita, vt C. quã. li. vni. ſine iu. ſe vin. l. j. & ij. facit ſ. eo. l.
4 ꝓhibitũ. ĩ pri. † Venio ad ſecũdã partẽ ex qua habeo q̃ lite pẽ.
nõ debet poſſeſſor inqetari, nec bona eius deſcribi. Sed cõtra.
ff. de requi. re. l. fi. Sol. Ibi reus aufugerat, & erat cõtumax: hic
nõ. Opp. ff. de ven. in poſ. mit. l. j. §. pe. Sol. Quędã eſt deſcri
ptio, quæ idẽ eſt qđ incorporatio in patrimonio fiſci, vt depin
gere arma fiſcalia in domibus & poſſeſsionibus aliorũ: & iſtđ
prohibet̃ hic lite pendẽte. Ita intelligi gl. hic dum allegat ſ. vt
ne. priua. l. ij. cum ſi. Quædã eſt deſcriptio, i. ſcriptura, quæ fit à
tabellione, vt res nõ perdant̃ vel ne ſubtrahãtur: & iſta põt fie
ri lite pendẽte, vt lege contraria: vt ĵ. de bo. vacã. l. fi. licet ſeq-
☞ ſtratio fieri nõ poſſit. quod eſt notandũ. ☞ Vbi eſt prohibita
ſequeſtratio, permittit̃ tñ bonorum deſcriptio. de quo ꝑ Bart.
in l. fi. de requi. reis. & in l. j. de ꝓhi. ſeque. pecu. & ibi vide Bal.
qui hoc limitat in fi. & Anto. de butr. in c. ij. de ſequeſt. poſſeſ.
& per Bal. in l. Imperatores. de app. & in l. ſi fideiuſſor. §. fin. q
ſatiſ. cog. vide tñ bal. in d. l. j. vbi dicit q̃ iudex debet eſſe multũ
diſcret⁹, & an poſsint capſæ & oſtia domus ex iuſta cauſa ſi-
gillari, vt poſtea eorũ, quæ ibi ſunt, poſsit deſcriptio fieri, vide
Ange. in l. j. C. ne liceat ſine iud. aut. ſigna imprimere, ibi dicit
q̃ ratione vel alterius iuſtæ cauſæ põt iudex concedere ſigilla
tionẽ capſarum & oſtiorũ. & hoc cũ authoritate iudicis aliàs
poſſet agi iniuriarũ: vt l. ſi iniuriæ. ff. de iniurijs. Alex. Quę-
rit gl. ſuper quo erit cõtrouerſia. dic vt in gl. quã tangã in ſeq.
5 verſi. Venio ad tertiã partẽ. ex qua no. † q̃ poſſeſsio debet
remanere apud reũ cõuentũ, & ſic non poteſt fieri ſequeſtra-
6 tio, vt ſ. proximè dixi. † Quęro qua actione fiſcus petet iſta
bona. videt̃ q̃ rei vendicatiõe: qa tex. hic dicit, vẽdicãte. Bre-
uiter dic. Qñq; bona deferũtur in fiſcũ tanq; hæreditaria ali-
cuius mortui: & tũc agit fiſcus petitione hæreditatis. ſ. de his
q. vt indig. l. j. & ibi no. in gl. & ff. ad Sylla. l. in cognitione de
pet. hære. l. item veniũt. §. pridie. & no. in l. prædonis eodẽ tit.
Qñq; deferũtur bona in fiſcũ nõ vt hæreditas, ſed vt bona ali-
cui⁹ priuati delinquentis: & tũc põt agere rei vendicatione, vt
hic, & lege Imperator. ff. eo. vel cõdictione ex lege iſta: ex qua
bona in fiſcũ debent deuenire. arg. l. j. ff. de cõdi. ex lege. facit l.
7 j. ff. eo. ti. † Quæro, corã quo agitabit̃ iſta quæſtio. Dicit gl.
corã præſide: vt l. fi. ĵ. de bo. vacã. quod intellige vt ibi dicam.
8 † Quæro, vtrũ iſta cognitio fiet ordinariè vel ſummatĩ. Tex.
hic innuit q̃ ordinariè, qñ dicit, cognitio ventiletur, &c. Con
9 tra vr̃ ĵ. tit. j. l. pe. & ibi dicã. † Venio ad quartã partẽ. & no.
hic tex. ad illam practicã, quã tangit gl. in l. j. ff. de edẽ. in prin.
l. mag. videlicet q̃ ĩ iudicijs vniuerſalibus ſentẽtia fert̃ vniuer
ſaliter, & tẽpore executionis inquiritur particulariter de bo-
10 nis. † Secũdo nota ꝓut gl. exponit cõditionales, i. notarios q̃
qñ bona alicui⁹ publicant̃, põt fiſcus mittere ꝑ oĩbus notarijs
q habẽt inſtr̃a ad illũ, vel illa bona pertinẽtia, & eos cogere vt
☞ ſibi exhibeãt. ☞ Adde ad hoc Bar. in l. Ariſto. de iure delib.
11 Alex. † Tertio no. q̃ q facit fraudẽ fiſco punit̃ in duplũ. q̃
dic vt l. ꝓxima. Venio ad vltimã partẽ, quæ legit̃ duob⁹ mo-
dis. Primo, q̃ officialis fiſci cõprehẽdat̃ hac cõſtitutiõe: & iſta
12 eſt bona lec. † Secũdo q̃ officiales fiſci nõ cõprehendant̃ hac
conſtitutione: & ſic q̃ eis nõ eſt data defenſiõis facultas: quaſi
quicquid officiales quæſierũt, quæſiſſe præſumãtur de bonis
dñi, ſeu fiſci, vt gl. tangit. q̃ ſi verũ eſſet, valde notãdũ eſſet: mi
hi aũt nõ videt̃ verum, ꝑ l. ſi defunct⁹. C. ar. tu. & ff. eodẽ ti. l. iij.
§. multa. vbi nõ præſumit̃ de bonis fiſci: niſi hoc liquidè ꝓbet̃.
In prælato aũt eccleſiæ dic vt in authẽ. licẽtiã. ſ. de epiſ. & cle.
☞ vt ibi dixi, & ꝑ Inn. ĩ c. cũ in officijs. de teſt. Bar. ☞ Officialis
vel theſaurari⁹ quicqd acqrit præſumit̃ de bonis fiſcalibus. vi
de Bal. in c. j. de cõtrouerſia inter do. & va. & adde q̃ cũ iſta gl.
tranſit Bal. ibi & in d. l. ſi defunct⁹. arbi. tut. & in l. iij. de dona.
inter virũ & vxo. & in l. qſquis. C. ſi cer. pet. & in l. cũ oportet.
C. de bo. quæ lib. & in aut̃. licẽtiã de epi. & cle. & in l. j. C. de hę-
re. vel actio. vẽ. dicit tñ Bal. in d. c. j. q̃ iſta gl. ꝓcedit anteq; of-
ficialis reddat rõnem adminiſtrationis. ſecus ſi poſt: qa ꝓce-
deret dictũ Bar. & vide bal. in d. aut̃. licẽtiã. & Bart. in ſuo tra-
ctatu de duobus fratrib⁹. in ij. col. in ver. quartò quæro, quid ſi
dubitat̃, &c. Et de prelato, vide Ioã. An. & alios in c. vnuſqſq;.
de pecul. cleri. & vide Bal. in l. j. de hære. vel act. ven. & ꝑ Inn.
& d. Cardinalem in c. cũ in officijs. de teſt. & qñ eſt dubium in
ter prælatũ eccleſiæ, & eccleſiam, de quib⁹ bonis videat̃ facta
acquiſittio, dic q̃ fit diuiſio inter hæredes a
prælati, & ipſam eccleſiã. Caſus eſt iũcta
glo. quã approbat ibi Archi. xij. q. iiij. c. ſi
ſacerdotes. & Ro. in litera b. not. lxxxij.
vbi dicit ſe ita conſuluiſſe. Alexan.

a ❡ Ad qđ vide quæ allegat Bald. in l. j. ſ. de hr̃. vel act. vẽ. & in l. ſi qs. ſ. ſi cer. pe. eundẽ in c. j. in ti. de cõtẽ. inter do. & fide. in vſi. feu. & do. coapoſtillatorẽ meũ in l. diuus. ff. de bo. damnato.

Additio. Vtrum quæſita per offi-
cialem fiſci vel prælatũ,
præſumantur quæſita de bonis fiſci, vel de bonis eccleſiæ: iſtã
tamen gl. videt̃ ſequi Bald. in l. ſi vt proponis. C. de don. inter
vir. & vxo. in officiali publico ſecus in priuato. Et vide quod
dixi poſt Bart. in l. j. ff. de bo. dam. Sed iſta gl. no. per bal. in d.
ſi defunctus. C. arbi. tu. & nõ eſt alibi iſta gl. ſcđm Bal. in l. cũ
a oportet. in prĩ. de bo. q lib. & ibi plenè de hac materia.[a] Alex.

1 ☞ *Recipiens in fraudem fiſci promiſsiones uel uẽditiones fictitias, punitur in duplũ.*
2 *Officiales plures ſi cõmiſerunt fraudẽ, omnes tenẽtur ad quadruplũ nõ tñ inſolidũ.*

1 QVi in contractibus. † Qui in fraudẽ fiſci
ſuper rebus fiſco ĩcor
poratis contrahit, punit̃ in quadruplum. h. d. Opp. ſ. l. ꝓxima
vbi tenet̃ in duplũ. Sol. Ibi fuit commiſſa fraus in acquirẽdis:
hic in iã acquiſitis. qđ tene menti ꝓ iſtis, q recipiunt in fraudẽ
fiſci promiſsiones, & venditionẽ fictitiã, vt teneant̃ in duplũ:
2 vt hic, & l. aufert̃. §. j. ff. e. † Quęro, qd ſi multi officiales fuerũt
q iſtã fraudem cõmiſerunt. Dicit gl. q̃ ad vnum quadruplũ te-
neantur oẽs: vt d. l. aufert̃. §. fi. ff. e. quod no. quia licet ĩ delictis
aliàs quilibet inſolidũ teneat̃: tñ in officialibus eſt ſecus: vt l. ſi
☞ multi. ff. de publi. qđ dic plenius, vt ibi dixi. ☞ In officialibus
delinquentibus ſolutio vnius alios liberat. hoc etiam voluit
Bart. in l. ſi in rixa. ff. de ſicarijs. & Ange. & moderni in l. ſi fa-
milia. de iuriſd. omn. iudi. Alexan.

1 ☞ *Conſuetudo antiqua ſeruanda eſt in electione officialium.*
2 *Conducens iudicem debet illum conducere, & reconducere ſumptibus ſuis.*

1 SVper creandis. † Forma & lex data & con
ſuetudo antiqua in electiõe
officialium eſt ſeruanda. h. d. Ad euidentiã pręmitte
q̃ procurator rei priuatæ, ſ. Cæſaris fecerat vnã ſuam legẽ di-
ſponentem qualiter ſuſceptores eligerent̃. Imperator hic mã-
dat illam diſpoſitionẽ & antiquã conſuetudinem obſeruari.
Nota in electione officialiũ ſeruandã antiquam cõſuetudi-
2 nẽ. qđ dic vt l. non tantũ. §. fin. ff. de decurio. † Secundò no.
quod in famulis & ſumptu familiæ ſeruanda eſt conſuetudo,
& iõ ſi aliquis conducit vnum iudicem, debet intelligi ſumpti
bus cõducentis in eũdo & redeundo & inſtando: quia ſic eſt
conſuetudo. Facit l. domini prædiorum. ĵ. de agri. & cenſi. &
l. excepto. ſ. loca. Bart.

Additio. Vide qđ no. Bal. in l. j. ad fi. C. đ neg. geſt. dum
alle. l. ideq;. §. idẽ Labeo. ff. de mãdati. licet in
☞ cõtrariũ faciat l. ſuo victu. de ope. lib. alleg. ꝑ eũ. Alex. ☞ Cõ
ducẽs vnũ vicariũ, vr̃ in dubio cõducere ſuis ſumptib⁹ in eun
do, redeũdo & ſtando, Adde q̃ no. in l. §. ſi palmarij. de varijs
& extraor. cogni. Adde etiã q̃ ſi finito officio vicariat⁹ nollet
domũ redire, ſed alio ire: Poteſtas teneret̃ dare æſtimationẽ ex
pẽſę, dũmodo nõ lõgi⁹ vadat. Vide Bar. ĩ l. ij. ĵ. đ priui. d. Aug.
li. xij. vide latè no. ꝑ Ang. in l. obſeruare. §. ꝓficiſci. in additio-
nib⁹. de offic. procõ. & le. Itẽ adde circa hoc, q̃ ſi ex pacto Po-
teſtas tenet̃ cõducere vicariũ, vt ſ. ſuis impẽſis, nõ tenet̃ tñ ſi in
itinere fuerit derobat⁹, ſecundũ Bal. in l. nihil mali. q̃ eſt l. cõ-
tumacia. ff. de rei vẽd. in lec. Flori. & facit l. ſi vehẽda. in §. idẽ
iuris. ad l. Rho. de iac. vbi caſus. & viđ Ro. in l. qcqd. ſi cer. pe.
Circa primũ dictũ Bar. adđ quæ per Bal. in l. j. C. de ſuffragio.
vbi dixit q̃ ille, q conduxit aduocatũ: debet illũ ducere extra
prouinciã equeſtrẽ ſuis expẽſis. Et adde q̃ no. ĩ l. legatis. đ ali.
& ci. lega. & Bar. in l. ij. §. defendi. ex quib⁹ cau. in poſſ. ea. vbi
ponit de nũcio, qui mittit̃ ad citandũ abſẽtẽ. Sed an Poteſtas
teneat̃ ad medicinas ꝓ ſuis officialib⁹ infirmis vide Bal. in l. q̃
in vxorẽ. in fi. C. de neg. geſt. tenenĩẽ q̃ tenet̃ ad modicas, non
ad magnas. poſt Iaco. But. & Cy. ibi. & no. Bart. in d. l. legati.
Sed qd ſi Poteſtas cõducit officialẽ non facta mẽtione de ſala
rio. Dic q̃ tenet̃ ſcđm eſt q̃ cõſuetũ eſt ĩ tali officio ſcđm Bar.
in l. excẽpto. C. locati. facit l. pri⁹. §. placuit. đ aqua plu. ar. & Io.
An. ĩ c. fi. de cõſue. li. vj. & Bal. ĩ l. Gall⁹. de libe. & poſth & no.
Bar. in l. j. §. ſed & Comites. de varijs & extraordi. cogni. Ale.

Ibi quæri videas et ne posthac dubites ꝑ Hippo. in Rep. ... n. 23. ff de fideic. et ꝑ Catteli. Cotta in memora. suis. ... Ypo in de fideiuss. indemnitatis

a ¶ Bona damnatorũ. Ad quod vide Ange. Sali. & Bal. in d.l.ij. alle. in tex. C. qui teſt. fa. poſ. in ij. col. in ver. item ſcias. vſq; ad fi. l. & omnino vide ibi etiã d. Alex. in iiij. co. cum alijs cõcord. ibi per eum ſing. in addi. Ang. in auť. de inceſt. nup. in prin. in ij. co. & Bal. omnino in ti. de parte. in iij. colũ. in fi. in ver. quæro ergo de intellect.

b ¶ Excuſſo. Vide do. Alexã. etiã in l. prior. §. ꝓ magiſtratu. ff. de admi. re. ad ciui. pert.

c ¶ Alium principalẽ. Adde iſtũ in l. quero. ff. loca. eundẽ, et Ale. in l. ſi qs vxori. §. ſi fugitiuũ. ff. de furt. Bal. in l. j. š. de cõd. ob tur. cau. & dixi hic ĩ apo. ad Iac. Rebuf. nu. j. in ver. principalem.

1 ☞ *Bona illius qui ſe occidit, ſi deprehenſus fuit in crimine, uel accuſatus auferũtur ab hæredibus & fiſco applicantur.*

Delinquens, qui accuſatus uel deprehenſus in crimine, ſi ſe occidit, habetur pro confeſſo, & conuicto.

2 *Iura antiqua in illo qui ſe occidit corriguntur per auth. bona damnatorum.*

Reorũ patrimonia.

Legitur hæc lex tribus modis. ſe
cũdùm primũ breuiter hoc intẽdit. Bona
delinquẽtis mortui nõ pertinẽt ad fiſcũ,
niſi viuẽs fuerit cõdẽnatus. h.d. Hæc lec.
ꝓcedit quantũ ad pœnã criminalẽ inferẽ
dam. ſed ſi agereť ciuiliter, qualiter cõtra
hæredem trãſeat pœna, dic vt š. ne ex de-
lict. defun. l. j. & qñ criminaliter, dixi ple-
niſsimè in l. ex iudiciorũ. ff. de accu. & ple
nè dixi in l. j. ff. de priua. deli. Itẽ ſm hanc
lec. dicit gl. ꝙ reus anteq̃ cõdemneť, põt
liberè adminiſtrare. qđ plenè examinaui
in l. poſt cõtractũ. ff. de do. Sed ſm ij. lect.
breuiter hoc intẽdit. Vbi crimẽ nõ extin
guiť morte, bona nõ auferunť hæredibus, niſi de crimine con
dẽnatione ſecuta. h.d. Et ſecũdùm hoc expone tex. ibi: poſt
publicã accuſationẽ, ſ. productã cõtra eos, qui ſe dicebãt hære
des defuncti. & iſtum caſum no. Forma autẽ ſentẽtiæ in caſu
legis noſtræ poniť Inſti. de hære. quæ ab inteſt. §. per cõtratiũ
in gl. & tangiť in l. qui à latronibus. §. j. ff. de teſt. & ibi dixi de
1 hoc. Secũdùm tertiã lect. h.d. † Bona eius, qui metu criminis
ſe occidit, nõ auferunť hæredibus, niſi accuſatione ꝓpoſita &
cõdemnatione ſecuta. Iſtã lec. intellige, qñ ante mortẽ de cri-
mine nõ erat accuſatus, vel in eo deprehẽſus: tũc enim ſe occi
dendo habeť pro cõfeſſo, & cõdemnato de crimine. Nec eſſet
opus noua accuſatione & cõdẽnatione: vt l. ij. in prin. & l. fi. in
prin. ff. de bo. eo. qui ante ſen. mor. ſibi cõſci. facit š. qui teſt. fa.
poſ. l. ij. Quæro nũquid hoc hodie ſit immutatũ per auť. bo-
na damnatorũ? Gl. hic dicit multũ not. ꝙ ſic, vide eã & ſigna.
2 † Nota ꝙ vbi qs ſe occidit, iura vetera corriguñť: & habet lo
a cum auť. bona dãnatorũ[a] š. de bo. dã. quod tenẽt doc. in d. auť.
ego examinaui iſta iura in l. fi. ff. de bo. eo. qui mort ſibi cõſci.
☞ Bart. ☞ Adde Bar. in l. j. de bo. dam. & Bal. in l. ij. C. qui teſta.
fa. poſ. quod not. Bar. poſt gl. in l. is qui. §. j. ff. de teſt. Alex.

De conueniendis fiſci debitoribus. *Rubrica.*

1 ☞ *Fideiuſſor officialium non conuenitur, niſi principali excuſſo, etiam ſi de bonis officialis emerit.*
2 *Qui promittit indemnitatem, etiam ſi renunciauerit beneficio de fideiuſſoribus, nõ poteſt conueniri ante principalem.*
3 *Poſſeſſor bonorum principalis quòd non poßit conueniri ex tacita hypotheca, niſi principali diſcuſſo.*
4 *Debitor debitoris fiſci non poteſt conueniri à fiſco, niſi principali excuſſo.*
5 *Lex iſta an contineat ius commune, uel ſingulare.*

LEX I.

Non iniuſta. Legitur tribus modis, ſm j. lect.
1 h.d. † Fideiuſſor officialium nõ
b poteſt cõueniri, niſi principali excuſſo[b], etiam ſi de
bonis principalis aliqua bona emerit. h.d. Oppo. š.
de fideiuſ. l. iure noſtro. Sol. ſpeciale in fideiuſ. officialium ſe-
cundùm iſta tẽpora, licet hodie ſit ius cõe, per auť. de fideiuſſ.
quod qualiter intelligať, videbitis in l. j. j̃. de decu. mihi tamẽ
videť ꝙ quantũ ad caſum huius l. nulla ſit ſpecialitas. Nã hic
fideiuſsit ꝓmittẽdo indẽnitatẽ, nõ aũt ſimpliciter: meritò ver-
ba fideiuſsionis inducũt vt prius principalis debeat cõueniri,
vt videať in quo fiſcus ſit dãnificatus: vt ff. de fideiuſ. l. ſi ſtipu-
latus. §. j. in fi. Facit l. fi. ſi cer. pe. facit l. ij. ſi mater indẽ. ꝓmi. &
l. tutor. ff. ad Velleia. quod tene menti. Qualiter aũt, & ad qđ
poſsit cõueniri, qui indẽnitatem promiſit, habes gl. in l. ij. š. de
2 ſen. quæ ſine cer. quã. prof. † Ex his apparet ꝙ qui ꝓmiſit in-
dẽnitatẽ, etiã ſi renũciauerit beneficio de fideiuſſoribus, non
c poteſt cõueniri ante principalem[c]. Hoc enim inducit hoc ca-
ſu natura obligationis magis q̃ beneficiũ fideiuſsionis. Bar.

Additio. Hoc idẽ dicit Ang. in l. fi. ff. ſi cert. pe. in eo q
ꝓmittit quãto minꝰ à principali cõſequi põt.
Et eſt rõ: qa ꝓmittẽs nõ teneť, niſi appareat quãtũ à principa-
li cõſequi poſsit, per l. decẽ. de ver. ob. & ſignaui in l. pater do-
tem. de do. præl. Hoc etiã voluit Bar. in l. fi. in prin. ff. ſi cer. pe.
Pro hoc facit l. decẽ. cũ ibi no. de ver. ob. ſed idẽ Bart. in l. q̃ro.
ff. loc. dicit ꝙ ꝓmittẽs indẽnitatẽ creditori, teneť queadmodũ
fideiuſſor. Bal. in l. ſi pater. C. mã. in verſi. xij. quero qđ operať
ꝓmiſsio cõſeruationis. cõcor. opi. de quo vide etiã ꝑ Ange. in
☞ l. ſi qs ab alio. §. ſi qs. in fi. ij. col. de re iu. Alex. ☞ Ex his habes
ꝙ ꝓmittẽs indẽnitatẽ, etiã ſi renũciet bñficio de fideiuſſoribꝰ,
põt petere prius excuti principalẽ. Ad hoc vide Bar. in l. que-
ro. ff. loca. & eundẽ in l. vnde quæriť. per illũ tex. ff. cõmo. & l.
iij. in prin. ff. de duob. reis. vide Bal. in l. ſi pro ea. C. mãdati. &
Bar. in l. pater. de do. præle. & in dictis locis videť variare ali
qualiter, & ſibi eſſe cõtrarius. quare pro cõcor. vide Bal. in l.
ſi ꝓ ea. in ver. xij. quæro quid operať promiſsio cõſeruationis
indẽni. & dñm Are. in l. ſi qs ab alio. de re iudic. in §. j. de quo
etiã ꝑ Bal. in l. ſi hæres. in ver. ego modò quæro. C. de his quæ
in frau. cre. & in l. j. C. de ſen. quæ ſine cer. quã. Sed quid in de-
bitore, qui ꝓmiſit fideiuſſorẽ indẽnẽ ſeruare, vide Bart. in d. l.
ſi pater. & qđ habeť in c. ij. de fideiuſ. Quid autẽ opereť ꝓmiſ-
ſio indemnitatis, dic ꝙ facit valere actũ aliàs inualidũ. exem-
plum in muliere, quæ nõ poteſt fideiubere, vt in toto titul. ad
Velleia. ff. & C. nam ſi promittať ipſi mulieri de indemnitate,
valet fideiuſsio: vt eſt tex. no. in l. ſi pro aliquo. ff. ad Velle. qđ
tñ intelligiť ſi quãtitas debita fuiſſet mulieri data: vt l. ſi mu-
lieri dederim. ff. eo ti. nõ autẽ ſi pignus: qa poſſet vti Velleia-
no, vt l. quidã voluit. eo. ti. Adde ꝙ iſta indẽnitas operať, etiã
limita qđ voluit Bar. in l. ſi ꝓ reo. §. fi. de fideiuſſori. & de iſta
indẽnitate vide etiã Bal. in rub. quę in frau. cre. & in ru. C. de
ver. ſig. & Bar. in l. ſi ſtipu. de ver. ob. Et qñ poſsit cõueniri, vi
de tex. & Bal. in l. nã tibi. C. de euic. Et adde ꝙ inſtrumentum
cõſeruationis indẽnitatis factum inter obligatos nõ præiudi
cat tertio, ſecundũ Bal. in l. eum qui mutuã. C. ſi cer. pet. per il-
3 lum tex. Alex. † Sed ſcđm ſcđam lec. breuiter hoc intẽdit. Ex
tacita hypothecaria non põt cõueniri poſſeſſor, niſi principa
li diſcuſſo. h.d. Iſta lec. ꝓbatur in l. Moſchis. ff. de iure fiſ. ho-
4 die eſt ius cõe, vt in auť. hoc ſi debitor. š. de pi. † Secundũ ter
tiã lec. h.d. Debitor debitoris nõ põt cõueniri à fiſco, niſi prin
cipali diſcuſſo. h.d. tex. exponit ibi, indẽnitate ꝓmiſſa. i. ab eo
qui fideiuſsit pro officiali ſecũdũ primã lec. vel ab ipſomet of
ficiali, ſecũdùm ſecundã & tertiã lec. Differentiã aũt in cõ-
ueniẽdo debitorẽ debitoris inter fiſcũ & priuatũ, gl. tãgit hic.
5 & melius in l. j. š. qñ fiſcus vel priua. † Quęro vtrũ hęc lex cõ
tineat ius cõe vel ſingulare. gl. tãgit & variat. Dic breuiter ſe
cũdũ primã le. cõtinet ius ſingulare habito reſpectu ad iſta tẽ
pora. idẽ ſcđm vltimã: ſed ſecũdũ mediã cõtinet ius cõe. Bart.

1 ☞ *Inſtrumentum licet non probet contra fiſcum ex eo quòd non fuit ſubſcriptum per notarium deputatum, probat tamen contra officialem.*
2 *Libri maſſarij communis non probant, niſi habeant ſubſcriptionem notarij.*
3 *Securitas facta debitori fiſci per eius officialem, licet nõ liberet debitorẽ ob defectũ alicuius ſolennitatis: tamen operatur quòd officialis primò conueniatur.*
4 *Fiſcus quòd poßit me in ſubſidium conuenire actore ipſius non exiſtente ſoluendo, licet fuerit confeſſus recepiſſe à me quod communi debeam.*

LEX II.

Fiſco. Hæc eſt notabilis lex. & hoc dicit. Cautio,
quę non probat contra fiſcum, ſed contra
officiales, facit vt officiales primò conueniantur. hoc
1 dicit. † No. ꝙ licet inſtrumẽtũ nõ ꝓbet cõtra fiſcũ, puta quia
nõ ſubſcripſit notarius ad hoc deputatꝰ: ꝓbat tñ cõtra officia-
lẽ. Signa hãc legẽ, cõtra hęc tpa theſaurarij nõ poterãt facere
aliquã executionẽ ſine ſubſcriptiõe notarij, vñ licet theſaura
riꝰ, ſi ſe ſubſcripſit, nõ liberor à fiſco: ſed ſubſcriptio theſaura
rij eſt tãtę virtutis ꝙ priꝰ debet cõueniri theſaurarius q̃ ego.
2 Additio. † Per hãc legẽ dicit Bal. in l. Imperator. ff. de
ſta. ho. ꝙ nõ crediť libris maſſarij cõis, niſi ha
beat ſubſcriptionẽ notarij. Facit etiã quod leg. & not. in l. j. j̃.
de apo. pub. & vide Bar. in l. quædã. §. nũmularios. ff. de edẽ.
3 Alex. † Itẽ no. pro regula, ſ. ꝙ licet ſecuritas facta ab officia-
li ꝓpter defectũ alicuius ſolẽnitatis, nõ liberet debitorẽ: tamẽ
operatur ꝙ officialis primò cõueniatur. Qualiter autem iſtæ
cautiones debeant fieri de iure communi, ponit hic gloſ.

4 Additio. † No. ꝙ ſi actor cõis fuit confeſſus habuiſſe
à me quod cõi debebã: ꝙ poſtea occaſione il-
lius fiſcus non poſſet me conuenire, niſi eo exiſtenre non ſol-
uendo. pro quo l. fi. §. ſi quis profeſſus. ff. de publi. & vec. & l. in
contractibus. §. illo. de non nu. pecu. & non obſtat l. præſes. š.
de tranſactio. vt dixi in d. §. illo. Ang.

1 ☞ *Collega quando conueniatur pro alio collega.*
2 *Quod tempus inſpiciatur, ut quis ſoluendo non ſit, ad hoc ut fideiuſſor conueniatur principali non excuſſo, quòd in priuato tempus litis conteſtatæ.*
3 *Si agitur contra unum ex pluribus officialibus, quando agatur prius contra nominatorem uel collegam, remißiuè.*

LEX III.

Quoniam. Si diuiſa eſt adminiſtratio à iudice vel
ab eius officialibus, primo conueniť
gerens, fideiuſſores & nominatores ipſius, q̃ perueniatur ad
1 collegã. h.d. † Opp. ff. ad municipales. l. Imperator. j̃. de peri.
☞ noĩa. l. j. ☞ Not. iſtum tex. ad limitationẽ cap. ſtuduiſti. de ꝓ
cur. ꝙ licet dicatur ꝙ per ſpãle mandatũ derogatur generali:
tamen fallit in procuratore ciuitatis vt hic. & ita allegat Bal.
in l. ij. quãdo fiſcus vel priuatus. & Ro. in ſuis ſingularibus in
litera p. no. xxvj. Alex. So. Intelligo hoc ꝙ quis conueniť ꝓ
collega, qui eſt repertus non ſoluẽdo tpe depoſiti officij. & ſic
2 concor. cum cõtrarijs. ita dicit gl. † Opp. ꝙ inſpiciť tẽpus li-
tis conteſtatæ an ſit ſoluẽdo: vt l. inter. §. j. ff. de fideiuſ. Sol. Il-
lud in fideiuſſore priuati. ſecus ĩ fideiuſſore officialis. quod dic
vt dixi in lege cõtraria. & plenè per doct. in l. ex perſona. š. de
3 proba. † Oppo. ꝙ prius deueniať ad collegã, q̃ ad nomina
torẽ: vt l. aduerſus. š. de magiſt. cõue. Huius timore glo. hic di-
ſtinguit plenè: quã no. & melius in l. Imperator. ff. ad muni. In
adminiſtratoribus priuatis, dic vt l. j. §. nunc tractemus. ff. de
tute. & ra. diſt. & de magiſt. conue. l. aduerſus. & l. j. š. de trãſac.
& ibi glo. & doc. Bar.

1 ☞ *Debitores fiſci ſummatim exiguntur, quando autem non: ſed ordinariè. nu. 3.*
2 *Priuatus etiã debitor fiſci ꝙ nõ põt impetrare, ut debitores ſui ſummatim exigãtur.*

Hi qui. Debitores fiſci exiguť ſummatim nec poſ-
ſunt impetrare vt eodem modo debitores ſui
exiganť: ſed eorũ exactio in ordinario iudicio repetẽti
1 reſeruať. h.d. † Nota ꝙ debitores fiſci exiguť ſummatim.
☞ ꝙ patet ex tex. q dicit ſine fruſtratione. ☞ Vide Bal. in l. ij. in
prin. C. qñ fiſcus vel priua. & in l. j. de cõdi. ex lege. In ea. l. ĩ pri
mo not. Nota iſtam dictionẽ, omiſſa fruſtratione. qa denotat
cãm ſummariã. adde ꝙ idẽ in dictione ꝓtinus: vt in l. ij. & ibi
oĩno vide Bal. C. vt lit. pendẽ. Et idẽ eſt in dictione ſtatim: vt l.
rem quæ. & ibi vide Bart. ff. de iure fiſci. q ponit vnũ pulchrũ
dictũ: cũ quo dicto tranſit Sali. in l. ſi qs poſt. ſuprà, de bonis
præſcrip. & Pau. de Ca. in l. ſi marito publico iudicio. ſol. mat.
licet Ro. coneť impugnare illud dictũ in l. j. §. j. ff. de ver. obl.
Sed ad tollendas eiꝰ oblationes, habeas recurſum ad diſtin-
ctionẽ quã ponit hic Bar. & idẽ in dictione illico, vt eſt tex. &
ibi Bar. in l. pe. š. depoſiti. vbi idẽ dicit in dictione, q̃ citius. &
ꝑ Bar. in l. j. circa mediũ. ff. iud. ſol. & ibi dicit idẽ in dictione,
incontinẽti. quæ oĩa nota ꝓ reſcriptis impetrãdis requirẽtibꝰ
2 cãm ſummariã expediri. Alex. † Secũdo not. ꝙ non põt qs
impetrare vt eodẽ mõ exigať, & excutiať debitor ſuus à fiſco.
Tertio no. ꝙ licet qs ſummariè, de plano exigať à fiſco: non tñ
3 ſummariè põt ipſe de facto exigere alios. † Ad primũ opp.
& vř ꝙ fiſcus debeat chigere ordinariè: vt l. facultas. š. ti. j. So.
Quidã ſunt debitores fiſci iã redacti in numero debitorũ: pu-
ta ex aliquo cõtractu vel ob tributa, vel ſi. & iſti cõueniunť ſũ-
mati, vt hic, & j̃. de exacto. trib. l. ij. & l. ſacrilegij. in fi. ad l. Iul.
pec. & in auť. vt iu. ſine quoquo ſuf. §. oportet. col. ij. & ibi tex.
aſsignat rõnẽ. Quidã nõ ſunt redacti ĩ numero debitorũ. Sed
an ſint debitores vel nõ, dubitať & cõtra iſtos debet fiſcꝰ age
re ordinario iudicio: vt d. l. facultas. & quod ibi dixi circa ter-
tiam particulam.

1 ☞ *Scriptura priuata ꝙ nõ faciat fidem pro ſcribẽte, uel eius hærede etiã ſi eſt fiſcus.*

1 Inter. † Scriptura ꝓpria nõ facit fidẽ ꝓ ſcribente
vel eiꝰ hærede: etiã ſi fiſcꝰ ſibi ſucceſſerit. h.
d. Similẽ legẽ habes š. de ꝓba. l. exẽplo. Vnde ſi fiſcꝰ oc
cupans rẽ alicuius inuenit chartas manu eiꝰ, cuius ſunt bona,
ſcriptas ꝙ aliqs erat ſuꝰ debitor: certè fiſcus non põt ex illis
☞ chartis aliquẽ cõuenire. ☞ Adde Bal. in
l. in bonæ fidei. ĩ iij. co. ꝙ de iureiurando,
vbi dixit ꝙ ſcriptura priuata mortui nõ ꝓ
bat, nec aliquã fidẽ facit, etiã ſi ſuccedať fi
ſcꝰ vel eccleſia. Alex. Et no. tex. iniquũ
& c. ſimile habes ĩ l. exẽplo. š. de ꝓb. Quæ
ro, qđ ſi ĩ illo breui cõtineať ſibi fuiſſe ſo-
lutũ: nunqđ faciat fidẽ contra ſe. Gl. deter
minat ꝙ ſic. dixi plenè in l. nuda. ff. đ do.
& in l. cõtractꝰ. š. de fide inſtr. In eadẽ l. in
fi. adde Sali. & Ro. ibi ĩ l. admonẽdi. de iu
reiu. Bar. & Ang. ĩ l. quędã. §. nũmularios
ff. de edẽdo. & vide no. ꝑ Bar. in l. admon.

a ¶ Debet probare negatiuam. Adde tu de hac materia ꝑ quem, qualiter, & qñ probetur negatiua, per iſtũ in l. actor. nu. ij. & qđ ibi poſui ĩ apo. in ver. poſsit ꝓbari. vbi etiã poſui ĩ addiť. ad Bal. nu. viij. de proba.

b ¶ Non eſt. Addđ Pau. de Caſtr. in conſil. lxxxix. & quod per And. Bar. in c. conſil. inci. ſcripſit eccleſiaſticus. xiij. co. & poſt conſil. d. Alex. de Im. cij. iiij. par.

De fide inſtr. & iuræ haſtæ fiſcalis. *Rubrica.*

1 ☞ *Subhaſtatio in quibus cõtractibus requiratur remißiuè.*
2 *Negatiua quod probari poßit per aliquem.*
3 *Decretum quòd præſumitur interpoſitum ex iuſtis cauſis, remißiuè.*
4 *Solennitas ſubhaſtationis quod non probatur interueniſſe, liceat in inſtrumento enũciatiuè dicatur quod facta fuerit.*
Inſtrumentũ narrans ſolennitatem interueniſſe nõ probat quod interuenerit, niſi potuerit adhiberi eodem loco & tẽpore confecti inſtrumenti.
Enunciatiua in cõtractibus inter eaſdẽ perſonas probat, quando id continetur, in quo partes ſibi poſſent præiudicare.
5 *Solennitas extrinſeca non præſumitur.*
6 *Titulus quando habetur pro nõ titulo, non excuſat à fructibus percipiendis.*
7 *Procurator fiſci quod habeat ius uendendi res fiſcales ſpeciali mandato interueniẽte, res autem debitoris fiſci abſque alio mandato uendit.*
8 *Procurator fiſci uendens res fiſci, non poteſt habere fidem de pretio. Habere fidem de pretio quis dicatur.*
9 *Venditio rei fiſcalis uel eius debitoris, ut ualeat quæ interuenire debeant.*
10 *Subhaſtatio non reqritur quãdo uendũtur res mobiles quæ cõſuetæ ſunt uẽdi in foro.*

LEX I.

Quod in libellũ. Si ꝓbať ꝙ in venditione rei
debitoris fiſci debita ſolẽni-
tas nõ ſerueť: reſtituiť res cũ fructibus perceptis & per
cipiendis. hoc dicit. Barto.
Additio. In quibꝰ cõtractibꝰ requiriť hæc ſubſcriptio,
vide Bal. in lege ordo. de executione rei iudi
1 ca. Alex. † Opponi. innuitur hic quod qs debet ꝓbare nega
a tiuã[a]: contra de lege actor. š. de proba. Præterea, q ſolennita
tẽ dicit, debet eã ꝓbare: vt l. quæcunq;. §. fi. ff. đ pub. nõ q eã ne
gat. Sol. gl. dicit ꝙ hic ꝓbať eo ipſo ꝙ contrariũ nõ ꝓbať. Iſtđ
eſt facere violẽtiã literæ: qa tunc nõ probaret ipſe, ſed ius prę-
2 ſumeret. † Vñ alij dicũt ꝙ hic erat ſcriptura quæ dicebat ſo
lennitatẽ interueniſſe, cui eſt ſtandũ, donec ꝓbeť contrarium,
qđ põt probari per obliquũ: vt l. optimã. š. đ cõtra. & cõm. ſti.
iſta opi. cõmuniter teneť. quã ĩtelligo ꝙ hic erat ſcriptura quæ
hoc continebat diſpoſitiuè: quõ tali die, loco, & teſtibus fuit
facta ſubhaſtatio: & quõ procurator fiſci interuenit: & ſic
de quolibet actu fuit factum inſtrumentum per ſe: vt hic glo.
innuit per l. cum præcibus. quam allegat Bart.
3 Additio. † Allegať hæc gl. ꝙ decretũ præſumiť inter-
poſitum ex iuſtis cauſis, & cum cauſę cogni-
4 tione. Vide Bal. in l. fin. de præ. mino. † Alex. ☞ In gl. ibi dũ
☞ allegat l. cũ p̃cibus. q̃ gl. allegať ꝑ Bar. ĩ l. ſciendũ. de ver. obl.
& in auť. ſi qs in aliquo documẽto. C. de edẽ. Alex. Si em̃ hoc
cõtineť in inſtrumẽto enũciatiuè đ præterito: verbi grã nota-
riꝰ hodie facit inſtrumentũ vẽditionis, in quo narrat quõ factę
fuerũt ſubhaſtatiões debitè, & ſimilia: tũc illi inſtrumẽto ſtã-
b dũ nõ eſt,[b] qa ĩſtrumẽtũ non ꝓbat, niſi ea quę interuenerũt lo
co & tpe celebrati inſtrumẽti, vt no. ꝑ Inno. ĩ c. qm̃ cõtra falſã.
extra, de ꝓba. ſed ſubhaſtatiões nõ potuerũt ĩteruenire: qa de
bẽt ſtare viginti diebꝰ, vt j̃. dicã: ergo &c. Pręterea, tũc non eſt
inſtrumẽtũ ꝓpriè de illo facto, ſed magis facit narrationẽ alte
riꝰ documẽti. igiť &c. vt ĩ auť. ſi qs in aliquo documento. š. de
edẽ. Pręterea, cũ iſta ſolẽnitas ſit ĩducta ĩ fauorẽ debitoris cuiꝰ
bona alienantur, & etiã in fauorẽ fiſci: nõ poſſunt officiales, q
vẽdunt, renũciare huic ſolẽnitati: nec etiã emptor: vt l. ius pu
blicũ. ff. de pact. Sed ſi eorũ confeſsioni ſtareť, iã inducta eſſet
via ſimilis renunciationi: ergo nõ valet. l. doli mali exceptio.
5 ff. de noua. † Et ſecundum illud qđ diciť in l. optimã, ſ. ꝙ ver
ba enunciatiuè poſita in cõtractibus probant inter eaſdẽ par-
tes, intelligo quãdo id cõtinetur in quo ꝑtes poſſunt ſibi prę-

a ¶ Præiudicare. Ad- de Feli.in c.cũm iure. de offic. deleg. & do. Socin.in conſi.ccxiij. incip.in præſenti con ſultatione.verſ.ſecun da concluſio.circa fi. in ſecũda parte,char- ta lxxviij.

b ¶ Non præſumitur. Adde text. in l.quæ- cunq;.§.interdum.& ibi Bart.ff.de pub.& vide Spe.in tit.de ꝓ- ba.§.j.verſi.ſequitur. & §.iij.ver.iij.per in- ſtrumenta.

c ¶ Fidẽ de pretio. Ad- de quod in procura- tore priuati Lu.Ro. in ſuis ſingu.nu. liiij. incip.ꝙ habens man datum ad vendendũ.

d ¶ Officialis. Adde d. Alex. etiam in l.lici- tatio.de public.

e ¶ Quælibet per ſe eſt ſufficiens. Adde Bal. in l.per diuerſas.q.xj. ſ.mand. & iſtũ omni no conſi.ſuo cxl.inci. commune de Ligna. & ibi poſui in addit. ad ipſum.

a iudicare [a] aliàs ſecus. Idem nota.in l.ſciẽ-
dum.ff.de verb.obli. Alij dicũt ꝙ hic præ-
ſumuntur omnia ſolẽniter acta:quod nõ
placet:qa hic loquit de ſolẽnitate intrin-
b ſeca,quæ nõ præſumit.[b] dixi plenè in d.l.
6 ſciendũ. † Op.de l.ſi fundũ.ſ.de rei vẽ.
vbi dicit,ꝙ titulus excuſat à ꝑcipiendis.
gl.hic variat. Tu dic ꝙ hic loquit quãdo
titulus habetur pro nõ titulo.argu. l. nec
vllã.§.j.ff.de peti.hære. Venio ad quæ-
ſtiones,& quæro primò contra quẽ agit,
& qua actione.gl.remittit ad not.ſ. de iu
7 re fiſci.l.iij.& ibi examinaui. † Quæro,
quis eſt,q habet ius vendẽdi res fiſcales,
vel debitoris fiſci.Gl. dicit ꝙ procurator
fiſci,vel cui princeps mandauit. Item in
principio gl.magnæ dicit ꝙ talis vẽditio
debet fieri interueniente procuratore fi-
ſci. In contrariũ videt ſ.ſi propter publ.
pen.l.ij.vbi videtur ꝙ debeat fieri autho
ritate præſidis. Breuiter circa hoc dico,
quandoq; exactionem tributorum vecti
galium,& ſimilium fiſcus vẽdit alij:quã-
doq; illud facit per ſuos officiales nomi-
ne fiſci exigentes.& iſti duo modi notã-
tur in l.j.§.hic titulus.ff.de publi.in prin.
mag.gl. Primo caſu, illi emptores dicun-
tur eſſe illi,qui habent ius vẽdendi:tamen hoc faciunt autho-
ritate præſidis:vt d.l.ij.ſi propter pu.pen. Secũdo caſu iſtud
fiet authoritate procuratoris fiſci.ita loquitur hic.Sed contra
hoc inſtatur de l.j.ff.de offic.proc.Cæſaris.vbi nõ vendit ſine
ſpeciali mandato.Quædam parua glo.hic dicit aliud in pro-
curatore Cæſar.aliud in ꝓcuratore fiſci. Tu dic idẽ in vtroq;,
vt ff.de iur.fiſ.l.ſi fiſcus.in fi.& hic loquit in vẽditione rerũ de
bitoris fiſci:ſed ibi loquit in vẽditione rerũ quæ ſunt in patri
8 monio Principis. † Quæro vtrũ procurator fiſci debeat vẽ-
c dere rem præſente pretio,vel poſſit habere fidẽ de pretio [c] di
cit gl.pretio præſente:vt l.ſi procu.in fi.ff.de iure fiſ.& l. à di-
uo Pio.§.ſed ſi emptor.ff.de re iudi. Qualiter aũt quis dicat
habere fidẽ de pretio,vide textũ & gl. in l.quod vendidi.ff.de
contrahend.empt. Quæro, nunquid in iſta venditione ne-
ceſſaria ſit ſcriptura.glo.dicit ꝙ non:vt l.iij.infrà,eodem titu.
9 † Quæro quot requirant ad hoc vt valeat venditio rei fiſca
lis,vel debitoris fiſci.dic vt in prin.gl.magnæ,& in l.iij.ſ.de iu
re fiſ.& no.in l.j.ſi aduerſus fiſcũ.& l.ſi quos.de reſcin.vẽ.Bar.
10 Additio. † Adde ꝙ ſubhaſtatio nõ requirit in vendi-
tione rerum mobiliũ,quæ cõſuetæ ſunt vẽdi
in foro.vt no.Bal.in l.j.ad fi.C.ſi ꝑpter pub.pen. Et adde ꝙ in
d ſubhaſtatione Reip.requirit præſentia officialis [d] l.fin. & ibi
11 Bal.C.noua vect.Alex. † Not.gl.magnã & gl.paruã ſup ver
bo,mala fide.ꝙ mala fides præſumit interueniſſe, qñ ſolẽnitas
fuit omiſſa.& ordo debitus nõ fuit ſeruatus quod not.Barto.

1 Agere tanquam unus de populo quòd quis poteſt,etiam pro ſuo intereſſe.
2 Venditio facta ſine ſolennitate,& concluſione pretij,etiam à fiſco,non ualet.
3 Cumulari in libello quòd plures cauſæ poſſunt,ſi quælibet per ſe ſit ſufficiens:& ſufficit alteram probari,niſi quis ſe adſtrinxerit ad utrunque probandum.

LEX II.

DVplex. Hæc lex dicit idem quod præcedens,ſi in
venditione debita ſolẽnitas nõ fuit obſer
1 uata,res vẽdita retractat.h.d. † Nota ꝙ quis põt quan
doq; agere ſicut qlibet de populo:& etiã pro ſuo proprio in-
tereſſe,vt hic,in fi.ibi:cauſa indemnitatis. Simile habes in l. li
cet.in prin.ff.de ꝓcu.& qđ no.in l. iuris gentiũ.§. ſi paciſcar.
2 ff.de pactis. † Not.ꝙ ſolẽnitas omiſſa, & gratioſa & vẽditio
rei ꝑpter paruũ debitũ,præſupponunt fraudẽ eſſe factam: &
3 ideo retractabit. † Not.ꝙ in libello poſſunt accumulari plu
e res cauſæ,quarũ quælibet per ſe eſt ſufficiẽs [e]. Facit quod no.
ſ.de edẽ.l.edita.Et ſufficit alterã ꝓbari:vt no.extra,de reſcri.
c.ij.in fi.niſi ſe adſtrinxerit ad vtrũq; ꝓbãdũ.qđ dic vt pleniſſi
mè dixi.ff.de re iu.l.diuus.& dixi in d.l.edita.ſ.de eden. Bar.

1 Res quòd fuerit empta à fiſco,& quæ requiruntur ad acquiſitionem dominij, poſſunt probari per teſtes.
2 Fiſcus uendens non poteſt habere fidem de pretio.
3 Probationis appellatione,intelligitur de idonea.
4 Venditio & pretij ſolutio probari poteſt per teſtes,& ibi quando hoc poſſit.
5 Exceptio,quem de euictione teneat actio,eundem agentem,& c.quòd apponatur ad merita & ad proceſſum.
6 Res empta per uxorem,erit uxoris,& non uiri,licet præſumatur empta de pecunia uiri:ſed ipſa tenetur ad pretium uiro.

LEX III.

1 ET ſi inſtrumenta. † Emptio à fiſco facta,
& alia quæ requirũtur
ad acquiſitionẽ dñij,poſſunt ꝓbari ſine ſcriptura.h.d.
Pro declaratione legis quæro quo iure fiſcus vendit.Rñ.vel
fiſcus vẽdit vt ſuũ propriũ:vel vẽdit tanq; matris diu ceſſan-
tis in ſolutione debiti,vel tributi:cui matri fiſcus poſtea ſuc-
2 ceſſerat,qui fiſcus nõ vẽdicat. † Hoc præmiſſo no.ex l.iſta ꝙ
pretium debet eſſe ſolutũ,cũ fiſcus vẽdens nõ poteſt habere fi
dem de pretio:vt no.ſ.e.l.j.& j.tit.ij.l.j.ff.de iur.fiſ.l.ſi procu-
3 rator. † Secũdò no.illud quod tex.dicit in quibuſcũq; proba
tionib9,&c.& gl.dicit,ſcilicet idoneis.quod eſt notabile pro-
4 pter ſtatuta,& alia multa. † Tertiò no.ꝙ vẽditio & pretij ſo-
lutio poteſt ꝓbari ſine ſcriptura. Ad iſtud opp.ſ.tit.j.l.ij.So.
Quidã ſunt debitores fiſci in numero debitorũ redacti:& iſti
nõ poſſunt probare venditionẽ, nec ſolutionẽ ſine ſcriptura,
vt d.l.cõtraria.Quidã nõ ſunt debitores,ſed aliter cũ fiſco cõ
trahẽtes:& tunc totũ contractum & ſolutionẽ factam in ipſo
5 cõtractu poſſunt probare per teſtes:ita loquit hic. † Nota ꝙ
hic videt caſus ꝙ illa exceptio,quẽ de euictione tenet, &c.de
qua in l.vãdicãtem.ff.de euict.impedit litẽ cõteſtari, vt hic in
fi.l.ibi:referre quæſtionẽ procurator meus nõ ſinet, quaſi di-
cat,nõ patietur litem cõteſtari.Aliæ leges vident dicere ꝙ ta
lis exceptio opponat ad merita cauſæ magis q; ad impedien-
dum proceſſum:vt d.l.vendicantẽ.& ſ.de euict.l.exceptionẽ.
& ſ.de rei ven.l.cùm à matre. Poſſumus tamen dicere vtrũq;
procedere,& ꝙ opponatur ad merita cauſæ,& ad proceſſum,
per hãc legem,& leges ſ.alleg.facit l.vẽditrici.de reb. alie.nõ
6 alie. † Vltimò facit hæc lex,ꝙ ſi vxor alicuius emit aliquam
rem,illa res ſit vxoris.Non obſtãt leges dicentes ꝙ quicquid
quærit vxor præſumitur de bonis viri,vt l.etiam.ſ.de donat.
inter vir.& vxo.& l.Quintus.ff.de don.inter vir.& vxo.quia
fateor ꝙ præſumitur empta de pecunia viri,& vxor teneatur
ad pretium viro: tamen res non erit viri,ſed vxoris,vt hic, &
l.j.& l.multum.ſ. ſi quis alteri vel ſibi.Bar.

Additio. Vide Bal.in l.ſi vxorẽ.de cõdi. inſer.& Bart.
in l.ſi filij.de donat.inter vir.& vxo.Alexan.

☞ Facit vxor quæ emit rẽ aliquã,vel acquirit præſumat acq-
ſiuiſſe de bonis viri.Adde quod no.Bar.in ſuo tract.de duob.
frat.in ij.col.in ver.quartò quæro quid ſi dubitat.Adde oĩno
not.per Bal.in l.ſi vxorem. de cõdi.inſer.& not.Inn.in c.cùm
officijs.de teſta.Sed qd in cõcubina: an præſumat acqſiuiſſe
de bonis amãtis.Dic ꝙ ſic:ar.l.fi.ff.de act.& obl.Ita dixit Bal.
in l.cũ oportet.C.de bo.quæ li.& idẽ dicit Bal. ibi in muliere
adultera,vt accipiamus in meliorẽ partẽ,& ſic videat quæſi-
uiſſe de bonis mariti.Caſus eſt ſingu.in l.ſi miles.§. miles. de
adul.niſi fortè publicè negotiaret:quia tũc præſumit ex quæ
ſtu quæſiuiſſe,ſm Bal.in d.l.cũ oportet.in v.col.Quid in offi-
ciali fiſci:vide gl.Bar.& ibi dixi in l.facultas.in fi.ſ.de iu.fiſc.
Quid in rectore hoſpitalis,Bal.ꝙ idẽ,in aut.licẽtiã.C.de epiſ.
& cle.per tex.vnde ſumit.& ibi, quid de prælato eccleſiæ, de
quo aliqd dixi poſt Bar.ſ.in d.l.facultas. Quid in filioſa.Ioã.
An.ꝙ ſic in c.inueſtigãdum.de pec.cle.de quo tamen per gl.
Bar.Bal.& alios in d.l.cũ oportet.qd in vidua poſt mortẽ ma
riti,vide Alb.ſing.in l.etiã.C.de do.inter vir.& vxo.& Ang.
in conſi.cxlj.& Ro.in ſuis ſingul.in vj.no.de eo quod dixi de
concubina.vide etiam Bal.in l.j.de natur.lib.Alexand.

1 ☞ In uenditionibus rerum fiſcalium fiendis ſub haſta,tempus ſtatuitur arbitrio iudicis augendo,non minuendo.& uide infrà nu 7.& nu.8.
2 Diſpoſitio huius legis quòd etiam habeat locum in uenditionibus rerum priuati,uel ciuitatis,ſi tempus ſubhaſtationibus ſit appoſitũ per officialem habentẽ poteſtatẽ.
3 Offerens intra tẽpus ſubhaſtationum obligatur,& dicitur talis cõtractus perfectus. Contractus qui celebratur cum incerta perſona non uitiatur propter temporis interuallum,uel partis abſentiam.
4 Officialis ponẽs ad incantũ rẽ uẽdendã,obligatur ad uẽdendã ſi in ſubhaſtatiõe dicit ꝙ plus offerenti dabitur,uel ſi fiſco expediebat dare plus offerenti,aliàs non.

Nouum præconium in ſubhaſtandis rebus poteſt fieri,ſi in primo nullus obtulit.
5 Termini extraiudiciales intelliguntur peremptorij, licet hoc non adijciatur. & j. num.7.quando non poſſit augeri.
6 Qui primò obtulit minus,ſi modo offert plus quàm ſecundus,an admittatur.
9 Ciuitas poteſt legem condere,intra quòd tempus uenditio rerum ſuarum fiat.
10 Subhaſtatio quòd fieri debeat in uendendis rebus minorum.
11

SI tempora. Hæc eſt difficilis lex, & hoc dicit:
Intra tẽpus in ſubhaſtatione ſtatu-
tum quilibet veniens admittit, licet res iam alteri fue-
rit vendita.h.d. Primò ponitur caſus, ꝙ plus offerenti intra
menſem dabitur, ſi intra quindecim dies centũ promiſit, & ei
omnia adiudicauit ꝓcurator fiſci. Modò poſt quindecim dies
alius venit & promiſit pluſquã iſte emerit:certè iſte plus pro-
mittens intra menſem debet audiri, & ei debet adiudicari, li-
☞ cet primò fuerit tradita illi.☞ Lex iſta tractat materiã ſubha-
ſtationis,de qua etiã videas gloſ.no.in l.creditor.C.de diſtrac.
pig.& Bal.& Ang.in l.fi.C.de iure do.impe. Et formã ſubha-
ſtationis vide per Bar.in l.licitatio.in prin.ff.de pub.& ibi ple
nè de materia.& vide etiã Ange.in l.j.ſ.e.& ibi vnũ elegãs di-
ctũ in hac materia poſuit,ſ.ſi in ſubhaſtatiõe alicui9 datij.duo
rñde:aut adinuicẽ eodẽ tẽpore,& loco,quod locus eſt gratifi-
cationi.qđ tene mẽti:quia pluries vidi de facto,qđ dictũ ſequit
Laudẽſis in ſuo tractatu de principe in tit.de fiſco.in lxiij.cõ-
clu.Et in materia vide vnũ cõtra referẽdarios gratificãtes pu-
blicanis in ſubhaſtatiõe datiorũ.& per Bar.in l.j.j.de paſcuis
publicis.Itẽ adde an iudex,qui facit ſubhaſtare rẽ debitori te-
neat ipſe de euictione emptori.Dic ꝙ non,in l.ſi ob cãm.C.de
euic.vbi Bal.ꝑ illũ tex.& eſt ratio:quia dicit executor iuris,&
per cõſequẽs neceſſari9,quo caſu nõ tenet ex aliquo cõtractu.
l.qui pignori.ff.de euic.ſcđm Bal.in d.l.ſi ob cãm.in fi.qđ no.
adde ꝙ ſubhaſtatio eſt tãtæ virtutis,ꝙ nõ habet locũ ĩ ea dece-
ptio vltra dimidiã iuſti pretij,in l.j.j.de prædijs curialiũ.& no.
Ange.in repe.l.ſciendũ.ff.de ver.obli.in fi.quartæ col.Alexã.
1 No.ſcđm iſtã lec.† ꝙ tp̃s ſtatuit arbitrio officialis vendẽtis.
Scđò no.ꝙ licet vni vẽdita ſit res ĩtra tp̃s, admittit alius plus
ꝓmittẽs.ita intelligit gl.quã no. Opp.cõtra iſtã lec.ꝙ primò
tp̃s ſit limitatũ xx.dierũ,vt ſ.de ſac.ſan.eccl.aut.hoc ius porre-
ctũ.& fuit no.ſ.e.l.j.& hac l.ſcđm tertiã lec. So.Officialis põt
a augere [a] terminũ ex ſuo arbitrio.ita loquit hæc lec.nõ aũt mi-
nuere,vt in cõtrario.Ratio:qa in augẽdo eſt fauor fiſci:qa plu
2 res venire poterũt. † Quæro,nũquid hæc lex habeat locũ in
venditione rerũ priuatarũ,vel ciuitatũ.Glo.dicit hic ꝙ nõ.Tu
dicas ꝙ verũ eſt quãtũ ad hoc ꝙ in vẽditione rerũ, ciuitatũ,vel
priuatarũ ſit adiectũ certũ tp̃s à lege. Sed ſi adijceret per offi-
ciales vendẽtes ſuo arbitrio:tũc hæc lex poſſet habere locũ:qa
qlibet veniẽs intra tp̃s admittit ſine dubio:ſi nulli iam eſſet fa
cta vẽditio.ſed ſi alicui eſſet facta:tũc ſi eſſet facta ſimpliciter,
adhuc admitteret alius plus promittẽs.Intelligit em̃ eſſe facta
ſub cõditione,niſi meliorẽ conditionẽ attulerit alius intra tp̃s
appoſitũ in ſubhaſtatione,vt hic,ſcđm iſtã lec. Poſſẽt tñ in vẽ-
ditiõe eſſe appoſita talia verba,ꝙ per ea appareret eſſe receſſũ
ab illo pacto facto ĩ illa ſubhaſtatiõe.ſi tñ eſſet priuat9 vendẽs,
vel ali9 officialis habẽs de hoc authoritatẽ:iſta lex de hoc locũ
nõ haberet:& alius admitteret.ſecus ſi poteſtas talis officialis
☞ ſe ad hoc nõ extẽderet.& ita intelligit hæc glo.☞ Nunqd aũt
ſubhaſtatio habeat locũ in rebus ciuitatis,adde tex.in l.j.de in
3 diẽ addict.Alex. † Quæro,qd ſi vnus vadit intra tẽpus ſub-
haſtationis, & offert:an ex hoc obliget. Videt ꝙ nõ:quia inter
interrogationẽ factã per præconẽ,& oblationẽ illius interue-
nit ſpatiũ.ergo nõ obligat,vt l.j.§.primo.ff.de verb.obli. In
contrariũ eſt ſciendũ ꝙ cõtractus,q celebrat cũ incerta ꝑſona,
nõ vitiat propter interuallũ tẽporis,nec ꝑpter abſentiã cõtra-
hẽtis.Exemplũ:ſi habeo rẽ pro derelicto, videor eã donare oc
cupãti.l.ſi id quod.ff.pro dere.& ſic incertæ ꝑſonæ.Iſta dona-
tio nõ impedit,licet alius occupet me abſente,& ex ĩteruallo:
vt l.quod ſeruus.de ſtipu.ſeruo. Itẽ pecunia quæ ꝓijcit à prin-
cipe,vel à cõſulib9 in populũ,datur occupãti.ff.de acq.re.do.l.
qua ratiõe.§.pe.in xx.rñſo.ita in ꝓpoſito ꝑ illũ p̃conẽ,videor
cõtrahere cũ incerta perſona, videlicet cũ plus offerẽte.ideo ſi
venit ex interuallo,vel ſi offert notario ẽt non p̃ſente officiali
☞ perficit cõtractus.dixi in l.licitatio.in prin.ff.de pub. ☞ Quæ
ro,quid ſi vnus longum interuallũ non vitiat cõtractum ce-
lebratũ cum incerta perſona. Adde Barto.& ibi dixi in l.lici-
tatio.ff.de publi. Et in materia ſubhaſta-
tionis, adde quòd ſi ponẽs rẽ ad incantũ,
ponat maius pretiũ q; valeat,vt volẽs rem
emere carius emat, incidit in crimẽ ſtel-
lionatus.Tex.eſt ſingularis ſecundũ lect.
Bar.in l.iij.§.item ſi quis.de crimine ſtel-
lionatus,& refert Lan.in ſuis ſingularib9
4 in litera p.no.lxv.Alex. † Quæro vtrũ
officialis ipſe obligetur ad vendendũ illi
b plus offerẽti. Hic vr̃ caſus ꝙ ſic [b].hoc in-
tellige verũ, ſi verba præconis hoc dicũt
ꝙ plus offerẽti dabit ſecundũ formã poſi-
tam hic in glo.& in aut.hoc ius porrectũ.
Sed ſi præco ſimpliciter diceret , quicũq;
velit emere,veniat ad offerendũ intra ta-
lem diẽ nec adijceret, & plus offerẽti da-
bitur:tunc nõ cogit dare plus offerẽti:qa
ad hoc ſe nõ adſtringit. poterit enim eſſe
quod hoc fuerit factum ad explorandum
valorẽ rei,magis q; ad vendendum:vt l.ſi
ſeruus.in prin.de condi.fur.quod not.&
ita caueas quãdo facis præconizare:quia
vno caſu cogit,alio nõ. Itẽ hoc intelligo
ſi fiſco expediebat dare plus offerẽti,poſ-
ſet em̃ eſſe qđ eius intereſſet dare minus
offerenti:qa offert faciliorẽ ſolutionẽ,vel
quia magis idoneus:vt l.eũ q.in fi.ff.de in
5 diẽ addict.& l.Sabinus.eo.tit. † Quæro,
vtrum poſt lapſum primũ terminũ poſſet
c fieri de nouo p̃coniũ [c],et dari alia dilatio.
glo.no.hic dicit ꝙ nõ vt l.ij.j.de loca.p̃di.
ciuili.li.xj.qđ puto verũ,ſi ĩ primo termi-
no aliquis obtulerat cui ius erat quæſitũ.
6 † Ex quo habes notare ꝙ iſti termini ex-
traiudiciales intelligunt perẽptorij,licet
hoc nõ adijciat, vt hic vides.& vide Inn.
in c.cũ à nobis.vltra mediũ.extra de ele.et
ꝓbat in l.Titia.§.vſuras.ff.de leg.ij.quod
no.ꝓ terminis q ſtatuunt in ĩterpellatio-
nib9 & ꝓteſtationib9, & ſimilib9 actibus
7 extraiudicialib9.Prædicta † vera,niſi eſſet
ꝑſona,per quã poſſit peti in integrũ reſti
tu.tũc em̃ poſſet ĩpetrare in integrũ reſti-
tu.vt maius tp̃s apponat in licitatione:vt
l.& ſi ſine.§.q̃ſitũ.ff.de mino. Scđo mõ
legit hæc lex,ꝙ tp̃s augmẽti fuit appoſitũ
ex ipſo cõtractu:& ſic fuit pactũ addictio
nis in diẽ.Hæc lec.vera eſt in ſe:tñ nõ ha-
bet dubitationẽ. Tertia lec.eſt, quòd hic
loqtur de tp̃e ſtatuto à lege,ſcilicet vigin
ti dierũ in reb9 fiſcalib9,ſicut in reb9 eccle
ſiarũ vt ĩ aut.hoc ius porrectũ.licet gl.hic
dubitet.tñ ſ.eo.l.j.ponit ꝓ cõſtãti ꝙ tenet
8 cõiter. † & ſcđm hoc ſi min9 tp̃s apponat
in p̃conio ĩtra xx.dies admittunt licitatores:qa officialis illud
tẽpus augere põt,minuere aũt non:vt l.iiij.§.cõdemnatũ.ff.de
9 re iud.dixi ſ.in prima lec. † Quæro,qd ſi ille qui primò obtu
lit minus,nunc velit offerre plus quã ſecũdus:an admittat ite-
rum:glo.dicit,ꝙ ſic.& bñ. Quæro,qd de fructib9 medio tp̃e
10 perceptis: Dic vt in gl. † Quæro,cũ in vẽditiõe rerũ ciuitatis
nõ ſit tp̃s ſtatutũ à lege:an ciuitas de hoc poſſit ꝓpriã legẽ fa-
cere: Dic ꝙ ſic,vt l.Lucius.in fi.ff.ad municip.& infra de vẽdi.
11 re.ciui.l.j.& ij.tangit hic in fi.j.gl. † Quæro,an cũ executores
vltimarũ volũtatũ vẽdãt,debeãt facere ſubhaſtatiões:an cũ vẽ
dunt res minoris:dixi de hoc plenè ĩ l.alio.ff.de ali.& ciba.le.

Additio. Et ꝙ in rebus minorũ locũ habeat ſubhaſta-
tio,videt ꝙ ſic,ĩ l.ait p̃tor.in pri.& ibi ꝑ Gul.
ff.de mino. Et ĩ quo differat pp̃s à fiſco ſi iſta ſolẽnitas nõ ĩter
ueniat.dic vt ibi ꝑ eũdẽ. Quæro an ĩ reb9 minoris alienãdis de
d beat fieri ſubhaſtatio. Videt ꝙ ſic [d]:qa Reſpub.& minor æq-
parant:ergo &c. Præterea in alienatiõe rei minoris debet eſſe
ſubſcriptio iudicis:vt l.ij.ſ.de aſſeſ.& gloſſ.ij.in l.j.ff.de offic.
☞ aſſeſ.Ange.☞ An quãdo vendit res minoris vel teſtatoris per

a ¶ Augere. Adde ꝙ circa hoc etiã poteſt eſſe rõ,prout ĩ ſimili dicit Bal.ĩ l.fi.col.j.ver.q̃-ro qd ſi dictũ ſ.q admit.vbi ꝙ qñ ſtatuit certus termin9 à iure ad aliqd faciẽdũ, talis termin9 nõ põt ꝓ-ueniri, ꝓrogari autẽ ſic. de quo aliqd per Old.in cõſ.ſuo lx.& ibi qñ iudex poſſit terminũ à iure datũ ꝓrogare,& vide &c. Pan.ĩ cle.ij.de appel. adde qđ qñ tp̃s nõ eſt taxatũ à lege, tũc debet à iudice taxari ei9 arbitrio.gl.eſt ĩ l.ſi cõ ſtãte.§.pe.ĩ ver. tp̃s.ff. ſolu.ma.& tex.& ibi Bar.ĩ l.j.§.ait p̃tor.in prin.ff.de iure deli.& gl.ĩ c.j.in verſic.ꝓ po nit de reſtit. ſpo.ĩ.vj.

b ¶ Quod ſic. Sed qd ĩ rebus eccleſiæ:dic ꝙ ſecus:qa debent tradi offerẽti iuſtũ pretiũ, licet alter plus obtulerit:vt d.gloſ.alle.in text. & Lu. Pom.in ſing.ſuis ſin.ĩci.vẽditio.verſi.ſcis ꝙ Reſp. & Bart. Cep.in trac. de contractu ſimula. in ij.præſum.& x.q. ij.per Archi.

c ¶ De nouo p̃coniũ, & dari alia dilatio. Adde ꝙ rõ vr̃,qa qui nõ facit ĩ tp̃e vr̃ poſt tẽpus ꝓhibitũ, vt eſt tex.ĩ l. Imperator.ff. de poſtu.& ponit ĩ ſimili Bar.in l.ſtatu liberũ.§.ſtichũ.ff.de le. ij.et in l.Titia.de act. & in l.ſi eadẽ.& ibi Gul.de Cu.& Sali.ſ. q acc.nõ poſſ.Bal.ĩ l. acce.q. xxj.ſ.de vſur. & no. Cano.ĩ c.cũ in tua.extra q ma.accu. non poſſ.& Card.in Cle. conſtit.§.j.q. vj. extra de elect.

d ¶ Quod ſic. Tu tñ vide Bald.in d.aut.hoc ius porrectũ.ſ.in tex, Alex.in ij.colũ.verſi. ſed hic q̃rit. vbi dic: non eſt neceſſaria, ſi bona fide fiat venditio.ſed vide Innoc.in c. dudum. in gloſſ.in ver.defenſore.de reb. eccle.non alie.

a ¶ Eſt. Adde Felin.in c.humanum.j.diſt.& Pau.de Ca. in cõſ.ccxlj.& Io. cal.in conſ. xxij.in tit.de præben.

b ¶ Totum ſoluit fiſco. Adde Bal.in l.j.in iiij. col.ſ. de hære.vel act. vend.eundẽ in l.j.ſ.de pri.fiſ.do.in l.de his.ſ. de epiſ.& cle.& Spe. i ti.de no.§.itẽ ſi fiſc⁹.

executores vltimarum voluntatũ fiat ſub haſtatio,adde Bal.in l.ordo.de execut.rei iudi. Quid de ſubhaſtatione rerum eccle. vide latè Ang. hæc idem cum duobus ſequẽtib.iij.coll. ĩ auẽ.de alie. & emph.Ale.

1 ☞ *Venditio facta à fiſco retractatur propter tributa, non ob aliam cauſam.*

2 *Minor qñ iuuetur contra venditionẽ rei ſuæ à fiſco factã*

3 *Emens res exbannitorum tenetur illas exbannitis reddere ex forma capitulorum pacis hoc dicentium.*

4 *Res priuati ob publicam utilitatem auferri poteſt.*

QVæcunque. Venditio facta à fiſco ſolenniter, non retractatur prętextu reſcripti vel minoris ætatis. h.d. Ad euidentiam quæro quid eſt dictum pro reliquis prodigorum. Dic vt in glo. Oppo.ꝙ poſsit reſcindi:vt l.prædijs.ff.de iure fiſ.Sol.dicit gl.ibi pro tributis:hic pro mala adminiſtratione,vel pro debito alio ex contractu,vel maleficio.Iſta ſolu.eſt obſcura. Quidam intelligũt quòd ibi pro tributis.ſ.non ſolutis facta fuit venditio:ideo poteſt reſcindi. Hæc expoſitio non valet, vt in l.proxima. & ibi
1 dicam. † Dic ergo ibi pro tributis, ſcilicet poteſt res vendi-
2 ta auocari,non pro alio debito.hoc dicã.j.l.prox. † Opponi. de l.fi.ſ.ſi aduer.fiſcũ.vbi minor iuuatur.Gl.ſoluit.tu dic lati⁹: Aut fiſcus vendit rem minoris vt ſuã:& iuuatur minor,vt lege contraria.Aut vendit vt ſibi obligatã pro tributis: & tunc aut minor vult reſtitui anteꝗ vendat ex eo, quia res incidit in cõmiſſum, & iuuatur minor : vt j.de fun. pa.l. ij. & l. Imperatores.ff.de pub.Aut vult reſtitui poſtꝗ res fuit vẽdita:& tũc ſi tutor vel curator interuenerit,nõ reſtituitur:vt hic.Aliàs ſecus.l. fi.ſ.ſi ob pu.pen.
3 † Vltimò facit hæc lex ꝙ illi qui emerunt à cõmuni Peruſij ſolenniter vendentes res exbannitorũ, nõ cogantur res emptas reddere exbannitis ex forma capitulorum pacis hoc dicentium:qđ probo. nam ſi nõ valet reſcriptũ Prin-
4 cipis,vt hic:multo minus ſtatutũ vel pactũ ciuitatis. † In contrarium eſt veritas.nã hic loquitur qñ Imperator reſcripſit propter vtilitates priuati impetrãtis tm̃.ſecus ſi propter publicam vtilitatem:tũc em̃ põt res priuatorum auferre, & eodẽ mõ ciuitas:vt ſ.de iur.fiſ.l.certa forma,& l.itẽ ſi verberatũ.§.j.ff.de rei ven.de euic.l.Lucius.& l.vẽditor.§.ſi cõſtat.ff.cõia prędio. ☞ Ratione publicæ vtilitatis poſſunt res priuatorum accipi per principem.adde Ang.in l.bene à zenone.de quadri.præſcrip. & quæ ſcripſi poſt Bartol.in l.ij.§.ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publico.Alexand.

1 ☞ *Emens rem à priuato,uel fiſco ſolùm tenetur ad tributa.*

SI quis. Qui ſolenniter emit à fiſco, ſolùm ad pretiũ tenetur, & ob aliud debitum non conuenitur.h.d. Oppo.ff.de iure fiſ.l.prædijs. Quidam dicũt ꝙ hæc lex corrigit illã. Alij ꝙ ibi vẽdunt vt prædia tributaria: hic vt alia. Tu dic vt ſ.l.proxi. & dicam ſtatim in diſtinctione. Opp.de l.Imperatores.ff.de pub.& vec. Sol.ibi priuatus vẽdit priuato:hic fiſcus priuato,ſecundũ gl.quã tenet Dy. in l.cõtra
1 ria.vbi diſtinguit. Tu tñ plenius dic. † Qñꝗ priuatus vendit priuato:& tũc emptor põt pro tributis cõueniri,& reliquis:vt d.l.Imperatores.Aut per fiſcum cõceduntur priuato: & tũc qñꝗ cõceduntur per modũ cuiuſdã trãſlationis,nõ vẽditiõis:tũc nou⁹ poſſeſſor ad tributa non tenetur:vt j.de cenſib.l.fi.& de fun.rerũ priua.l.ij.Aut trãsfert fiſcus per modũ vẽditiõis: & tũc aut fiſcus vẽdit vt ſuã propriã:et emptor nullo mõ põt cõueniri:vt j. tit.iij.l.j.& l.bene à zenone.ſ.de quadri.præſcrip. Aut vendit eam vt alterius debitoris fiſcalis : & tũc aut vẽdit eã ꝑpter tributa non ſoluta : & emptor vlterius nõ tenetur,vt hac lege. Aut ꝑpter alia debita nõ ſoluta: & tũc aut conuenitur ꝑpter alia debita:& nõ tenetur,vt ſ.l.ꝑxi.Aut ꝑpter tributa:& tũc tenetur,vt l. prædij.ff.de iure fiſ. ☞ Not. hanc l.& adde ꝙ nõ ꝑcederet hæc lex in priuato emente à priuato,ſcđm gl.hic cui adde Bar.in l. licitatio.§.fiſcus.ff.de publ. & in §.mercatores. eadem l.Alex.

De venditione rerum fiſcalium cum priua.communium. *Rubrica.*

1 ☞ *Commune quod eſt meum eſt.*

2 *Fiſcus quòd poſsit totam rem etiam dimidiam uendere, quam habet cum alio communem,ſi ſibi ſit utilis.*

3 *Res obligata fiſco & alij,poteſt per fiſcum uendi.*

4 *Pœna quæ partim applicatur fiſco partim parti debet tota ſolui fiſco. Tamen ſi ſoluerit parti liberatur : nec fiſcus impedire poteſt.*

Lex vnica.

FOrma. Ratione partis fiſcus poteſt vendere totum.h.d. Vides hic quòd reſtituitur pretium pro parte eius, qui dominiũ partis habet.
1 † Opp.ſ.de cõmu.re.alie.l.j. & ij. Sol. Speciale eſt
a hic in fiſco:& ſic nota caſũ hic,vbi qđ cõe eſt,meũ eſt [a],etiã quo ad diſpoſitionẽ ſuꝑ toto.qđ dixi plenè in l. ſerui electiõe.§.j.ff. de le.j.Opp.ad fi.ꝙ imo debeat agi corã ꝓcuratore Cæſaris nõ corã iudice emptoris:vt l.iij.ſ.de iure fiſc. Sol.hic loquitur qñ tenuit vẽditio ita ꝙ fiſcus nõ tenetur.ibi aũt qñ venditio nõ tenuit: vel aliter qđ hic dicitur apud ſuũ iudicẽ. dic.i. apud procuratorẽ Cæſaris:vt l.iij.& l.fi.ſ.ſi aduer.fiſcum. Quæro quid ſi fiſcus nullã partẽ habeat in re,an valeat venditio. Dic vt in gl.qđ intellige niſi venderetur ob ceſſationẽ tributorũ:vt ſ.tit.j.per totũ.
2 † Quæro vtrũ hæc lex habeat locũ in oĩ re etiã diuidua. Glo. determinat ꝙ ſic. Tu dic ꝙ iſtud eſt hic permiſſum ꝑpter vtilitatẽ fiſci:vt l.ij.ſ.de cõmu.re.alie.& ibi gl. Aut ergo eſt vtilitas fiſci:quia maiori pretio vẽditur tota ꝗ pars:vt l.Mæuius.in fi.ff. fa.erciſ.& indiſtinctè totũ põt vẽdere fiſcus:aliàs ſecus:cũ nul-
3 la tunc fiſci verteretur vtilitas. † Quæro qđ in re obligata fiſco & alij. Reſpondeo,idem:vt l.res.§.j.de iure fiſ quæ eſt notabi-
4 lis ad hanc materiã. † Quæro,cui debeat ſolui pretium? Gl.
b dicit hic ꝙ totũ ſoluitur fiſco : [b] & fiſcus partem reddit priuato. quod nota pro ſtatutis dicentibus ꝙ de aliqua condemnatione medietatẽ habeat fiſcus, medietatẽ priuatus.totũ em̃ debet fiſco ſolui:& fiſcus ſoluit illi priuato:vt l.ſenatus.§.ſenat⁹. ff.de iu.fiſ.& ibi dixi.& d.l.res.§.j.qđ eſt vtile:qa fauorabilius fit executio qñ debet ſolui fiſco,ꝗ quando debet ſolui priuato vt ſ.tit.ij.l.pe.& ibi dixi. Fateor tñ ꝙ ſi qs ſolueret illi priuato, liberaretur : & fiſc⁹ hoc impedire nõ poſſet:vt d.l.res.§.j.facit.ff. de pac.l.ſi cũ emptore.in fi.de doli exce.l. apud Celſũ mãdaui Quærit glo.qua actione agitur cõtra fiſcum.dic vt in glo.Bar

Additio. De materia huius legis vide Bal. in glo in l.ij. C.de re.alie. & ibi inter alia dicit ꝙ fiſcus pri⁹ debet requirere ſociũ Alex. ☞ Quãdo dimidia condemnatio applicatur fiſco alia parti:tota debet ſolui fiſco.adde Bar.idem tenentẽ in l.diuus.§.ſenatus.de iure fiſ. & Sali. in l.etiã.C.ad l. falc.& Are.in l.eũ qui.§.in popularibus.de iureiurãdo. Alex.

Ne fiſcus rem, quam vendidit, euincat. *Rubrica.*

1 ☞ *Fiſcus non poteſt habere fidem de pretio.*

2 *Vnus officialis poteſt contra alium agere,& quando.infra nume.3.*

4 *Si abbas uendit rem alicuius conuentus ſibi ſubditi qñ poſsit talis uenditio reuocari.*

L E X I.

GRauiſsimum,&c. Rubrica continet ſummarium eius qđ dicitur in nigro:vnde venio ad caſum in terminis.
1 † Nota ꝙ fiſcus non põt habere fidem de pretio, vt hic dixi in l.j.ſ.de iure fiſ.& in gl.ſunt cõcor.& ſ.de fide in-
2 ſtru.& iure haſtæ fiſc.l.j.& l.ſi inſtrumẽta. † Item nota quòd vnus officialis põt agere cõtra aliũ.quod tene menti. Quæro qualiter fiſcus hãc rẽ vẽdidit. põt intelligi ꝙ vẽdidit eã vt propriã.qđ ſatis placet:vel vẽdidit eã vt alicuius debitoris:& tunc debet adhiberi diſtinctio,quã feci.ſ.tit.ij.l.fi. Quæro,qñ põt vnus officialis vẽdere rem pertinentẽ ad aliã ſtationẽ. Rñdeo, intellige ꝙ pertinebat ad ſuã,& etiã ad aliã ſtationẽ:quia viri q erat obligata:ſi em̃ nullo mõ ad ſuam ſtationẽ pertineret, non
3 valeret venditio:vt l.quęro.ff.de ſol. † Quæro vtrum hoc ſit verum indiſtinctè ꝙ vnus officialis põt agere cõtra alium, qñ ſunt diuerſæ ſtationes. dico ꝙ ſic in adminiſtratoribus publicis,vt in tutoribus.dic vt no.in l.inter tutores.ff.de admi.tuto. in procuratoribus dic vt l.qui proprio.§.fin.cũ l.ſeq.ff.de pro-
4 cu. † Vlterius gl.inducit hãc legẽ ad q̃ſtionẽ ꝙ ſi abbas vendidit rẽ vni⁹ cõuẽtus vel monaſterij ſibi ſubditi, quãꝗ ſit alterius ꝙ nõ poſsit illam rruocare. quod verũ intellige qñ illi duo conuentus erãt de menſa abbatis: tunc em̃ talis error nõ attenditur:quia idem iuris eſt,ſiue ſit vnius conuentus,ſiue alterius arg.l.qđ ſi dubitetur.ff.de acqui.hære.Sed ſi non eſſet de menſa:tunc

nõ poſſet vendere abbas ſine cõſenſu rectoris illius cõuentus ſibi ſubditi:vt extra,de rebus eccle.nõ alie.cap.j.in cle. & ideo ſi venderetur tanquã alterius: talis error vitiaret & nõ valeret.quod ſemper intellige ſi in venditione non fuit adhibita debita ſolennitas:aliàs ſecus.Barto.

De his qui ex pub.ratio.mutu.pecu.acci. *Rubri.*

L E X I.

SI quis. Qui accepit pecuniã mutuã ab officialibus fiſci, tenetur in quadruplũ. h.d. Quæro qua actione tenetur. Dicit gl.condictione ex lege iſta.vel in factum actione. Prima vera. Quæro vtrum in quadruplo inſit ſimplum.Reſpondeo ꝙ ſic, vt j.titu.j.Barto.

1 ☞ *Clam fieri dicitur id,quod fieri debet in præſentia iudicis uel alicuius,& non ſit. Item quicquid fit taliter,quòd in notitiam illius,cuius intereſt,deuenire non poteſt.*

2 *Commodauerit,quod accipiatur largè pro mutuauerit:& quomodo.*

L E X I I.

SCiant. Qui aurũ fiſcale mutuo ſumpſit ſine principis licẽtia, & qui dederit pœna hic inſerta tenetur.h.d. In text.ibi:ſub ſpecie publici creditoris. id eſt,tanꝗ creditor publicus. Opp.l.ſ.proxi.vbi imponitur minor pœna.Solu.Hic in auro:ibi in alia pecunia mutuata. & hæc vera.Fateor tñ in alia ſolutione glo.dicit verum quia in l. pręcedenti oritur actio ciuilis fiſco in hac l.oritur accuſatio criminalis.quod apparet:quia datur ad illud quod reſpicit merã vindictam,nõ ad vtilitatem burſæ fiſcalis. Quæro, dicitur hic occultè,quomodo debet intelligi occultè.dicit gloſ.ꝙ eo ipſo qđ fit ſine authoritate principis.Sed contra iſtud videtur l. nõ intelligitur.§.tacita.ff.de iure fiſc.vbi eo ipſo ꝙ interuenit cautio publica,nõ dicitur occultè geſtũ,nec clam. Sol.Ibi authori
1 tas ſuperioris nõ erat neceſſaria. † Et ſic habes ꝙ clam dicitur fieri,ꝙ nõ fit corã iudice:qđ eſt verũ,ſi eius præſentia requiratur. Simile ſi de cõſuetudine aliquid cõſueuit fieri publicè,vt matrimonia: & aliquid facere corã duobus teſtib⁹ diceretur fieri clã vt ff.de ritu nup.l.fi. Clam enim dicitur fieri qcquid taliter fit ꝙ non poſsit venire ad notitiã eius cuius intereſt,vt l.clã poſsidere.in prin.ff.de acquir.poſſ. ☞ In ver.quæro.dicitur hic occultè.qñ dicatur aliquid clam vel occultè factum . vide etiã per Bar.in l.fi.j.de prædijs curialiũ.& qđ magis puniatur, vide Bar.in l.ij.§.generaliter.ff.vi bo.rap.in ver.fi. vide Bar.in l.
2 ſi olei.C.loca.Alex. † Item nota diligenter tex.qui dicit cõmodauerit.& exponit gl.j.mutuauerit : & ſic impropriè.qđ, vtile eſt pro ſuſtinẽdis libellis vel teſtibus vel ſcripturis mercatorũ, qui proprio vocabulo non vtuntur.Bart.

Additio. Vide Ludo.de Ro.in l.j.in prin.ff.de ope.no.nũ.Itẽ hoc verũ intelligo in idiotis l.cũ antea. ſ.de arbi.& qđ not.in l.quoties.& in l.filiæ.ſ.fa.erciſ.ſecus in perito.facit qđ no.gl.in l.qđ nepotes.de teſta.tu.& in l.j.qui & aduer.quos.in l.ſtipulatio.§.hoc quoꝗ.de verb.obli.Alex.

Pœnis fiſcalibus creditores præferri. *Rubrica.*

1 ☞ *Pœna quadrupli habet in ſe ſimplum.*

2 *Fiſcus creditor ex delicto non præfertur creditoribus ex contractu : ſecus quando eſt creditor ex contractu.*

3 *Fiſcus in pœnis quòd non habeat tacitam hypothecam.*

L E X vnica.

1 REm ſuam. Rubrica continet ſummariũ nigri. † Not.ꝙ cũ dico pœnã quadrupli,ſimplũ intelligitur in quadruplo.facit l.ſi cum exceptione.§.ſi quis.& §.quadruplabitur.ff.qđ me. cau.& l.hoc edicto.§.fi.ff.de pu.& hoc eſt vtile ſcire ꝑpter ſta-
2 tuta.† Vos ſcitis ꝙ in cõtractibus fiſcus præfertur alijs creditoribus:quia ad debitorẽ peruenit pecunia publica fiſci : ſed à priuato priuata ꝑuenit pecunia.Sed ſi eſt debitor fiſci ex delicto,certè alijs eius creditoribus ex cõtractu fiſcus nõ præfertur, vt hac l.dicitur ☞.Adde in iſta materia quid ſi aliquis creditor habet domũ pignoratã illius cuius bona publicantur, an illa domus veniat in publicationẽ.Bart.in l.j.§.ſeruus.ff.ad Sylla. determinat ꝙ nõ:quia creditores præferuntur pœnis fiſcalibus, vt hic licet ille tex.faceret in contrarium.Et adde bonũ text.& ibi Bart.in l.res quæ.in §.j.ff.de iure fiſci.& hoc verũ,niſi ſummariũ ſibi ſatis fieri à fiſco:quia tunc bene
a veniret in publicationẽ,vt ibi.quod no.facit l.ſi ꝑ or.§.ſtichũ & §. ſi Titio.qui pot. in pig.habe.& l.quinta.de diſtrac.pigno.l.ſi ſeruus.C.de pign. de hac q.vide Areti.in ſua practica maleficiorũ.& in ver.& ei⁹ bona publicamus.in iij.col.Statutũ dicens ꝙ quis condemnetur in quadruplũ,intelligitur ꝙ in eo inſit ſimplum:vide Barto.in leg.iij.j.de nauicularijs.lib.xj.& Bal.in c.j.§.duo.de pace tenẽda.vbi allegat glo.in l.v.ad l.Iul.repetundarum.vide Bal.in l. cõtra negantẽ.C.ad l.Aquil.Alex. Opp.& vr ꝙ ille præferatur qui eſt prior tꝑe:vt l.ſi pignus.ff.qui pot.in pig.hab.Sol.hic loquitur qñ agitur perſonali actione,in qua inſpicitur cauſa,quę facit locũ priuilegio,nõ tempus : vt l.priuilegia.ff.de pri.cred. Sed in cõtrario loquitur qñ agitur hypothetaria.dic vt no.ꝑ Dy. ☞ in c.qui prior.extra,de reg.iur.lib.vj. ☞ Hic qñ agitur perſo
3 nali:hoc videtur cõtra legẽ in operis.ff.locati.Alexã. † Quęro ergo vtrũ in pœnis fiſcus habet tacitã hypothecã.gl.dicit ꝙ
a ſic. Contrariũ no.gl.d.l.in reſcriptum. [a] circa prin.ff. de pac. ff.de iur.aufertur.§.fiſcus.Dy.cõcordat iſtã gl.in l.qđ placuit. ff.de iur.fiſc.Cy.tangit in l.ſi quis poſthac.ſ. de bo.dã. Gul.de Cu.in d.l.ſcriptũ.Ego dixi in l.poſt cõtractũ.ff.de do.& d.l.aufertur.§.fiſcus.& tenuit ꝙ fiſcus nõ habeat tacitam hypothecã in pœnis.quod apparet:quia omnis alienatio facta poſt crimẽ commiſſum & ante ſententiam,poſſet retractari agendo hypothecaria:quod eſt contra dictam l. poſt contractum. Dic ergo ☞ de hoc vt ibi plenè dixi.Bart. ☞ Vide Bal.in l.ij.C.in quibus cauſis pignus taci.contrahatur.Alexan.

a ¶ In l.reſcriptum.vide plenè per do. Alex. de Imo.

De fiſcalibus uſuris. *Rubrica.*

1 ☞ *Vſuræ quòd non debeantur ob pœnam.*

2 *Vſuræ quòd non currant propter pœnam,licet ſic deducta in contractu ut ſors:ſi hoc probari poteſt.*

3 *Iudex quando condemnat,an poſsit adijcere in condemnatione pœnam quarti pluris ſi non ſoluerit intra decem dies.*

4 *Rectores ciuitatum hodie habent uim maiorum iudicum.*

5 *Pœna quarti pluris quod adijcitur in pœnam non ſoluentis intra terminum eſt pœna moræ,non delicti.*

L E X I.

EIus ſummæ. Ex mora pœnæ nõ accedũt vſuræ.h.d. Aduerte ad text. qui dicit:nec em̃ &c.
1 † Ex quo nota ꝙ ſiue debea-
2 tur ex lege,ſiue ex pacto vſuræ nõ veniunt. † Secundò no.ꝙ licet pœna ſit deducta in cõtractũ vt ſors:ſi tñ hoc põt ꝓbari qđ fuit hoc noĩe pœnæ, vſuræ nõ currunt, vt ibi ꝓ-
3 baturus es. † Tertiò nota arg.cõtra id quod faciunt rectores ciuitatũ hodie eorũ ſententijs cõdẽnatorijs : nam iubent condemnatis pœnas ſoluere intra decem dies ad pœnã quarti pluris,vt talis adiectio nõ valeat:vt colligitur ex hac l.cũ glo.ſua ſuper verbo,multam,poſſet dici ꝙ iſta gl.facit in contrarium.
4 † Nam rectores ciuitatis habent hodie vim maiorũ:vt no.in l. fin.C.de ſen.ex breui.recit.Et ſic apparet ꝙ poſſunt ipſi mulctare,dum tamen mulctando modum non excedant.Bar.

Ibi item not. quod ſub commodatum accipitur [illegible] ... Quem ſequitur in hoc Alex. in l.1. col.1. ff. ſi cert. pet. & Bart. Soci. ibi n.3. & Rip. ibi n.9. & Iaſ. n.4. [illegible] ibi n.13 & Butigel. n.2. declarat melius [illegible] ... col. & tenet Iaſ. in l. ſed & ſi poſſeſſori. § item ſi ſcrutatori n.16. ff. de [illegible]

Additio. Vide Bar.in l.j.in fi.ff.ſi quis ius dic.nõ obtẽ. quid aũt in caſibus criminalibus,vide Bal.in l.cũ iudex.C.de ſen.& inter.om.iudi.& latè per Inno.in l.ij.§. fi.ff.de pub.iu.& Bal.in l.programma.C.cõmi.vel epi.Ang.in ☞ repeti.l.ſi vacantia.C.de bo.vac.circa prin.Alex. ☞ De comminatione ſub pœna,vide Bal.Ang.& Imo.in l.ij.de publicis iud.& d.Alex.in l.j.ff.ſi quis ius di.nõ obtẽ. & per do.Marianũ in c.qualiter & qñ.in xiij.q. principali, in principio, extra, de accu.In ea.l.in ver.vltimò nota adiectio an ſit pœna delicti vel cõtumacij,vide Bart.in l.j.ad fi.ff.de in lit.iur. & Bart.in l. ideo.de cõpẽſati.& ꝑ Bal.in l.ij.de requi.reis. & in l.data.in x. col.qui accu.nõ poſ.& in l.& in multis.de appel.& per Bal.in
5 addi.Spec.in tit.de ſententia in xix.col.Alex. † Vltimò nota ꝙ illud quartum plus quod adijcitur in pœna non ſoluẽtis intra terminum non eſt pœna delicti primi: ſed pœna morę non ſoluendo,vt hic,& ff.de in lit.iur.l.j. Dixi plenè in l.ij.de pub. iud.quod tene menti.Bar.

L E X I I.

SI ſub pignore. Fiſcus,qui ſuccedit in locum priuati, vtitur iure priuati. Bartol.

a ¶Nõ requiritur pre-
ſentia aduocati. Adde
an talis abſentia ſit
iuſta cauſa dilationis
petendæ, Collectariũ
in c.præterea.nu.xxij.
& quod ibi poſui in
apoſt.ad ipſum in ver
ſicu.ad quærendũ ad-
uocatũ.extra de dila.
dixi poſt Iac. Rebuf.
in l.oẽs iudices.ſ prin.
in verſic.And.de Ba-
ru.j.de dela.iſto lib.

L E X III.

F Iſcum. Fiſcus nõ poteſt ſtipu
lari vſuras vltra legiti
mũ modum vſurarum: nec iam ab
alio ſtipulatus exigere.h.d.Bar.

De ſententijs aduerſus fiſcum latis retra-
ctandis. Rubrica.

1 ☞ *Fiſcus quando dicatur legitimè & rectè defenſus.*
2 *Sententia lata contra fiſcum eius aduocato abſente quan*
do ſit nulla.
3 *Fiſcus intra quadriẽnium per reſtitutionem in integrum*
infringit ſententiam contra ſe latam ſi omiſſum fuit producere inſtrumentum pro
ſe faciens.
4 *Priuatus ob inſtrumenta de nouo reperta, ſi probat ſe non habuiſſe facultatem pro-*
ducendi illa inſtrumenta in illa cauſa poſt ſententiam intra quadriennium reſtitui
tur ex clauſula generali.
5 *Sententia lata per pecuniam eſt ipſo iure nulla.*
6 *Sententia lata per gratiam uel ambitionem, quòd intra quadriennium poßit retracta*
ri tam per fiſcum quàm per priuatum ex clauſula generali.
7 *Pupillus & eccleſia retractant ſententiã ob inſtrumẽta de nouo reperta, ſicut fiſcus.*
8 *Quando ſententia reſcindatur à iudice ex eiſdem actis.*
9 *Inſtantia prima poteſt reſtaurari per reſtitutionem in integrum.*
10 *Fiſcus & Reſpublica in caſu huius legis quòd non agant contra eius procuratorem.*

L E X VNICA.

C Auſas. Hæc lex, quia breuis eſt, non ſummo
cam: nã ſi ſentẽtia lata eſt cõtra fiſcum
poteſt reuocari intra triennium, ſi nõ interuenerit
præuaricatio vel fraus. Si verò hoc interuenerit
☞ etiam poſt trienniũ: & hæc eſt bona & ſubtilis. ☞ Dicit Bal.
in l.j.in princ.in ij.col.C.de cõdi.indeb.ꝙ Bart.malè intellexit
1 hãc legẽ Alex. †Oppo.ff. de appel.l.illud.vbi fiſcus appellat
ſicut priuatus.Sol.Ibi fuit fiſc⁹ legitimè defenſus, & rectè. Le-
gitimè, qa interfuerũt legitimæ perſonæ in iudicio ꝓ fiſco. Re
ctè, ꝙ oĩa fuerũt pro fiſco ꝓducta in iudicio quæ produci debe
bant: & nulla fraus vel colluſio interuenit: hic verò ſecus. Pro
declaratiõe hui⁹ gl. diſtinguit no.nos aũt examinemus quod-
2 libet mẽbrũ per ſe per quæſtiones. †Quæro primò qd ſi ſnĩa
eſt lata cõtra fiſcũ abſente aduocato fiſci. Rñdet gl.ꝙ tũc ipſo
iure ſentẽtia eſt nulla: vt l.iiij.§.diu⁹.ff.de iur.fiſ.vbi de hoc ple
nior gl.& l.ſi fiſcus.eo.tit.& ſ.de aduo.fiſ.l.fi.& in hoc vtiẽ fi-
ſcus iure ſpeciali. dicit gl.quaſi dicat, in priuato nõ requiritur
a præſentia aduocati.[a] qd eſt verum: vt l.velamento.ſ.de poſtu.
& l.j. de rep.bono.poſſ.qd eſt verũ ſi ideo veniat contra ſnĩam
quia aduocatus nõ fuit.Sed ſi petijſſet terminũ ꝓ aduocato ha
bẽdo, & fuiſſet ſibi denegatũ: fuiſſet grauata pars: vt l.ait præ-
tor.in fi.ff.ex qui.cau.tũc ab ipſo grauamine bene potuiſſet ap
3 pellare. †Quæro, quid ſi fiſcus fuiſſet legitimè defenſus quo
ad perſonas, ſed omiſſum fuiſſet inſtrumẽtũ ꝓ ſe faciẽs ꝓduce
re, vtrũ ſentẽtia reſcindaẽ.Gl.dicit ꝙ ſic intra trienniũ iure ſpe
ciali ꝑ reſtitutionẽ in integrũ. & ita loquiẽ prima pars hui⁹ le-
gis, & l.Imperatores.ff.de re iud.& hoc eſt de iure ſpeciali: qa
ſecus eſt in priuato: vt l.ſub ſpecie.ſ.de re iudi.vbi eſt caſus: li-
cet videaẽ cõtra l.admonẽdi.ff. de iureiur.qd dic vt ibi. Ad-
uerte qd gl.dicit ĩtra triẽniũ.fateor ſm iſta tpa vbi erat hoc ſta
tutũ in fauorẽ fiſci cũ iure cõmuni eſſet ann⁹ vtilis. hodie verò
puto, ꝙ intra quadriẽniũ poſſit: vt l.fi.ſ.de tẽpo.in integ.reſti.
☞ pe. ☞ In ea.l.verſi. quæro qd.ibi, eſt annus vtilis hodie. Nota
& adde ꝙ hãc opi.ſequiẽ Pau.de ca.ſimpliciter in d.l. Impera-
tores.ſed Bal.hic, & Ia.But.in l.ſub ſpecie.ff.de re iudi.& Imo.
in d.l.Imperatores.tenent etiã hodie habere locũ diſtinctionẽ
huius legis: qa legũ correctio, &c.l.ꝑcipimus.C.de appel.vide
Bal.in d.l.ſub ſpecie.& in l.j.de cõdi.ind.vbi dicit Bar.nõ intel
4 lexiſſe hãc legẽ.dic vt ibi ꝑ eũ.Alex. †Itẽ illud qd dicit glo.ꝙ
priuatus nõ poſſet infringere.intellige ex hoc ſolo ꝙ dicat in-
ſtrumẽta eſſe de nouo repta: ſed ſi allegãdo ꝓbaret ꝙ in prima
cauſa nõ habuit facultatẽ ꝓducẽdorũ dictũ inſtrumẽtorũ: tũc
reſtitueretur etiã poſt ſnĩam ex clauſula generali, & intra qua
driẽniũ.Et ita tenet Inno.extra, de teſti.c.vltra tertiã. habet er
go priuatus hoc allegare, qd nõ habuit facultatem producẽdi
☞ in primo iudicio, qd in fiſco neceſſe nõ eſt. ☞ No. practicã ꝓ
priuato petẽte reſtitutionẽ aduerſus ſnĩam ꝓpter inſtrumenta
de nouo reperta.vide Bal.& Sali.in l.ſub prętextu.C. de trãſa.
& Cy.in l.cõſentaneũ.C.qũo & quãdo iudex.& Rapha.Cu-
ma.& Imo.in l.Imperatores.ff.de re iudi.aliàs de appel.& idẽ
voluit ibi Ang.& Gul.de cu.in l.de his.ff.de trãſac.adde Spe.
no.in ti.de execu.ſentẽtiæ.§.fi.ver.illud tamẽ.ꝙ litigator du-
bitãs ferri ſentẽtiam cõtra ſe, allegat ſe nõ poſſe producere in-
ſtrumẽta de iuribus ſuis: qa perdita, poſtea repertis inſtrumẽ-
5 tis poterit venire cõtra ſentẽtiã. †Quæro, qd ſi ſentẽtia eſt la
ta per corruptionẽ pecuniæ. Dico breuiter ꝙ tunc ſentẽtia eſt
nulla ipſo iure: vt l.vænales.ſ.quãdo prouo.nõ eſt ne.l.j.& ij.
ſ.de pœn.iudi.qui ma.iud.Et in hoc eſt idẽ in priuato & in fi-
☞ ſco, dicit gl.& bene. ☞ Vide Bar.in l.j.de condi.ob turpẽ cau
6 ſam.& in l.diuus.ff.de re iudi.Alexã. †Quid ſi præuaricatio
interuenit per gratiã, vel ambitionem? glo.mirabiliter dicit ꝙ
tunc poteſt retractari ſentẽtia per reſti.in integ.intra quadriẽ
nium, vt hic.& idẽ in priuato: vt l.ſeruo inuito.§.cũ prætor.ff.
ad Trebel.& ibi gl.hoc no.quod tene menti. Ego hoc in fiſco
intelligo verum ſimpliciter.in priuato autẽ ſi tẽpore latæ ſen-
tentię ſibi notum eſt hoc: debet ſtatim appellare: vt l.j.in prin.
ff.de appel.ſi non appellauerit, eſt in lata culpa: & ſic nõ ſubue
nitur ſibi ex clauſula generali, quæ eſt, ſi qua mihi iuſta cauſa
eſſe videbitur, &c.non enim eſt iuſta cauſa cũ poſſit appella-
re, & neglexerit: vt dixi in d.§.cũ prætor.Bart. Pro hoc fa-
cit glo.in l.j.§.j.quod quiſque iuris.ſed Bal.in l.j.C.de condi.
indebi.videẽ tenere cõtra.quod imò detur reſtitutio ex clau-
ſula generali, ex alio capite æquitatis, videlicet ne fiant illici-
tæ extorſiones.l.illicitas.de offic.præſi.& ita etiã tenuit Cy.&
Gul.in l.pe.ff.de iuſt.& iur.Alexan.

Additio. Idẽ ſequitur Pau.de caſt.in l.Imperatores.de
re iudic.licet Imo.inaduertenter ibi videatur
ſequi iſtã gl.indiſtinctè etiã in priuato.vbi autẽ loquiẽ in cau-
ſis, in qbus ſentẽtię reſcinduñ per reſtitutionẽ: & tũc ex eiſdẽ
actis videtur iudicandũ.hoc ſequitur Imol.in l.diuus.in xvij.
col.de re iudi.per do.Anto.de But.in c.in literis.de offi.dele.
& ibi per Imo.in ca.ſi.Alex. Itẽ nota ꝙ ſentẽtia lata per gra-
tiam, pecuniã vel ambitionẽ, poteſt retractari intra quadrien-
nium ex clauſula generali.Et prædicta vera intellige cũ deter
minatione eorũ, quæ no.in l.ſi prætor.§.Marcellus.ff.de iudi.
7 Quęri: †gl.qd in pupillo & eccleſia.Certè idẽ quod in fiſco.
8 idẽ no.in d.l.imperatores. †Quærit gl.an ex eiſdẽ actis iudi
cabitur: gl.ſe remittit ad no.in l.ſi expreſſim.ff.de appella.Tu
dic aut loquimur in caſibus, in qbus ſentẽtia eſt ipſo iure nul-
la: & dic vt l.ſi vt proponis.ſ.quomodo & qñ iu.examinaui ff.
de re iudi.l.cũ quærebaẽ.& ibi plenè.Aut loquimur in caſib⁹,
in quibus ſentẽtia reſcinditur per reſti.in integ.& tũc videtur
9 iudicandũ ex eiſdẽ actis. †Nã per reſtitutionẽ reſtaurabitur
10 inſtantia prima.& dic vt l.j.ſ.ſi aduer.lib. †Quærit gloſ.an
prius reſpublica & fiſcus debeant agere contra ſuũ procurato
rem.certè non: vt not.in d.l.Imperatores.ff.de re iudi, Barto.

De bonis uacantibus, & de eorum incorporatione. Rubrica.

1 ☞ *Litis cõteſtatio quòd impediatur per ſtatutum diſponẽs, ꝙ quis nõ debeat audiri.*
Item quando ſtatutum dicit, bannito non reddatur, ſeu fiat ius.
Exceptio habens impedire litis ingreſſum, ex quibus uerbis paretur.
2 *Ciuitates non ſuccedunt in bonis uacantibus.*
3 *Priuilegium conceſſum ciuitati, quòd ſuccedat in bonis uacantibus, quando ualeat.*
4 *Fraus etiam legem condendo ad poſtulationem alicuius committi dicitur, ſicut in pri*
uilegijs.
5 *Fiſcus in bonis uacantibus ſuccedens non acquirit poſſeßionem ſine aditione. & nu.7.*
6 *Aditio quòd non requiratur in relictis ad pias cauſas. & nume.9.*
8 *Dominium rerũ delinquẽtiũ quòd acquiratur fiſco ſine apprehẽſione ex ſolo delicto.*
10 *Fiſcus quanto tempore excludatur à petitione bonorum uacantium. remißiuè.*
11 *Ciuitates non recognoſcentes ſuperiorem habent fiſcum, & poſſunt capere bona ua-*
cantia, & etiam ex delicto: & ſic habent ius confiſcandi.
12 *Epiſcopus quòd non habeat ius confiſcandi.*
Epiſcopus an habeat bona obligata, ſicut fiſcus.
Populus an habeat fiſcum.
13 *Nobiles quòd ſuccedant hominibus ſuis deſcendentibus ſine ſucceſſore.*
14 *Priuilegium præſumitur conceſſum ad partis poſtulationem.*
Lex ſcripta in dubio quando præſumatur facta ad partis poſtulationem.

L E X I.

S Cire debet. Etiam ex priuilegio ciuitates
non ſuccedunt in bonis vacan
tibus: & ſi occupauerunt, ab eis auferuntur.hoc di-
cit.& eſt bona lex.Barto.

Addi

1 Additio. †Not.tex.ibi: audiendus.ad ſtatuta diſponẽ-
tia ꝙ quis nõ debeat audiri.nam impediẽ litis
cõteſtatio.ſ.de legib.l.leges.la j.vt ecce.ſtatuto cauetur ꝙ bã-
nito nõ reddatur ius, ſeu fiat ius: an talis exceptio ſit impediti
ua ꝓceſſus.Tex.eſt clarus ꝙ ſic in l.ſi ſeruus.in fi.ſ. de his q ad
eccleſi.cõfu.& de his qui po.no.præ.in fine.l.j.parũ ante fi.ibi:
nec repetẽdæ actionis.& vt neq̃ priuati.l.ij.§.fi. & ſic tñ Mar.
Sili.Iac.But.& Cy.& vltramont.de oĩbus alijs exceptionibus
quę negatiuè & priuatiuè inſpiciũt, diſponũt principiũ rei, vel
ꝓceſſum.& ideo ait prætor: ei⁹ rei, de qua iuratũ nõ erit, actio-
nẽ dabo.ff.de iureiur.l.ait prætor, eius rei. in prin.Et de oĩbus
alijs quæ ſic reſpiciũt ꝓceſſum in parte vel in totũ: vt ea.l.§.j.&
ita cõſuluit do.Si.de Sali.Idẽ ſi ſtatutũ diceret: nullus attentet
talẽ inquietare.nã ſimiliter ex his verbis paratur exceptio ha-
☞ bes impedire litẽ cõteſtatã: vt j.tit.j.l.ij.Ang. ☞ An bona va-
cantia ſint hæreditas, vide Bart.in l.fideiuſſor.in fi.de fideiuſſ.
& Bar.ꝑ illũ tex.tenẽtẽ ꝙ nõ, in l.ergo.§.fin.& ibi aliquid dixi
2 poſt eũ.ff.de fideicõ.li.Alex. †Not.ꝙ ciuitates nõ ſuccedũt
a in bonis vacãtibus.Idẽ no.in l.item veniunt.§. ait ſenatus[a].ff.
de peti.hæred.l.j.ff.de iu.fiſ.de bo.poſ.l.iij.§.à municipibus.&
j.tit.j.l.ex varia.Ciuitates nõ ſuccedũt in bonis vacãtib⁹, vide
☞ ☞ Bar.in legib.hic ꝑ eũ allegatis.& in l. infamẽ. de publi.vi-
de Bal.in l.j.de hære.decurion.& limitat iſtud ꝓcędere, niſi eſ-
ſet ciuitas quæ haberet regalia fiſci ex cõſuetudine, vel priuile
gio, ſm eũ: vbi videas, ꝙ ponit quid in iſtis nobilibus, q habẽt
hoĩes ſuos vtrũ ſuccedat legitima ſua ſucceſſione deficiẽte. &
cõcludit ꝑ illũ tex.ꝙ ſic.& idẽ dicit in collegio.qd ſuccedit ille,
de collegio ſua ſobole legitima deficiẽte.qd etiã voluit Bar.in
l.ſi qs filio.§.eius qui.de iniuſto teſt.vbi dixit ꝑ illũ tex.ꝙ prę-
fertur fiſco in ſucceſſione.& idẽ dicas in eccleſia quæ ſuccedit
ſuo clerico excluſo fiſco, qñ nõ extat eius legitima ſucceſſio.l.
ſi quis presbyter.C.de epi.& cle.& voluit Bal.in d.l.j. vbi po-
nit rationẽ diuerſitatis inter collegiũ, & eccleſiam, & ciuitatẽ.
Adde in materia Barto.& ibi reaſſumpſi in l.acta.in §.ad am-
3 pliãdũ.ff.de re iud.Alex. †Secũdò nota ꝙ priuilegiũ ciuita-
tis contra hoc nõ valet. Opp.ff.de iu.fiſ.l.j.§.diuus.Sol.ꝙ hic
dicit ſine hærede legitimo, ſubaudi & honorario. & quæ ꝑſo-
næ fiſcũ excludãt, no.hic in gl. Opp.ꝙ priuilegiũ valeat: vt j.
tit.ij.l.j.Sol.intellige hic qñ priuilegiũ eſt datũ ad petitionem
partis petẽtis.ſecus ſi motu ꝓprio principis: vt dicit glo.quam
4 no.In eo qd dicit de lege, vide gl.in verſi.ex ꝑmiſſu.† nã ita in
telligiẽ cõmitti fraus, qñ lex cõduciẽ ad poſtulationẽ alicuius,
5 ſicut in priuilegio probaẽ: vt l.j.ff.de excep.doli. †Quæro: di
ciẽ hic ꝙ fiſcus vẽdicat: vtrũ requiraẽ aditio? Gloſ.hic & j.eo.l.
6 vacãtia.tenet ꝙ nõ, ſi bona ſint ſoluẽdo.† qd nota pro hæredi
tatibus relictis ad pias cauſas: quæ ſi ſint ſoluẽdo, non requiriẽ
aditio, qd videẽ tenere Spec.in titu.de inſtru.edi.§.cõpẽdioſè.
7 †Sed gl.in l.j.§.an bona.ff.de iu.fiſ.vr̃ tenere cõtrariũ. Et idẽ
dic, ſ.ꝙ aditio ſit neceſſaria, nõ tñ præiudicat fiſco, niſi qñ bo-
☞ na ſunt ſoluẽdo.& iſtud ibi tenuit Bar. ☞ Adde Bart.in d.§.
an bona.qui diſtinguit inter hæreditatẽ ſibi obueniẽtẽ iure hę
reditario, vel iure bonorũ obueniẽtiũ ex delicto.dic vt ibi per
Ang.in l.ij.C.ad leg.Iul.de vi.& de differẽtia inter hæreditatẽ
iacẽtẽ, & bona vacãtia, vide Bar.in l.fideiuſſor obligari.§.fi.de
fideiuſ.& ad Bar.dic ꝙ in bonis vel hęreditate fiſco acquirẽda,
nõ requiriẽ aditio.adde gl.in l.recuſare.in §.meminiſſe.in ver
bo, fiſco.in fi.ad Trebel.& gl.in ver.tradere. & ibi doct.in l.eã
quã.C.de fideicõ.& in l.ſi ſequẽs.in prin.ad Sylla. & ꝓbat tex.
in l.nõ fiſco.in verbo, caduc.eo.titu.& text.in verbo, vacantia.
iuxta l.j.§.diu⁹.de iure fiſci.ꝑ Bar.in l.j.in iiij.q.principali.ver.
itẽ quæro qd ſi hæres.ff.de vulg.& pup. Sed an trãſeat in fiſcũ
hr̃ditas, ſ.cũ ſuo onere, puta legatorũ, vide Bart.quẽ ſequiẽ ibi
Imo.in d.l.ſi ſequẽs.ꝙ ſic, ꝑ d.l.cũ fiſco, potiſſimè qñ culpa hæ-
redis applicaẽ fiſco, vt qa nõ vẽdicauit mortẽ defuncti.d.§.me
miniſſe.Sed ſi aliquo caſu eueniebãt bona fiſco tanq̃ vacãtia:
dicit Pet.de bella perti.& Imo.in l.quidã teſta.§.quoties.de le
ga.ij.ꝙ nõ applicanẽ fiſco cũ onere, ꝑ d.l.eam quã.Bal.cõtra in
d.l.eam quã.circa xiiij.ſol.Pro cuius opi.allego tex.in l.j.§.fin.
de cadu.tol.& ibi gl.cõtinuando illũ tex.ad pręcedẽtia.Et hoc
videẽ mihi verũ: quia nõ videtur ꝙ hæreditas nõ adita debeat
conſiderari hæredis culpa: quia nõ debet hæredis culpa noce-
re legatarijs, argu.l.ſancimus.de pœnis.Alex.

8 Additio. †Non obſtat hæc glo.qa
non loquiẽ in eo caſu: ſed
etiã intelligo cũ dominiũ debeat fiſco ap-
plicari ex cauſa delicti: ita ꝙ in fiſcũ & de-
linquẽtẽ ex maleficio obligatio eſt cõtra-
cta: vt l.ex maleficijs.ff.de act.& oblig.Et
ſic ratiõe obligationis dominiũ quæritur
fiſco ipſo iure in l.fratres.aliàs, cũ duob⁹.
§.idem reſpõdit ſocius qui ceſſantis. cum
gl.dedit.ff.pro ſoc.& de publi.l. cõmiſſa.
poſſeſſio aũt nullo modo quęriẽ fiſco, niſi
apprehendantur: vt in dictis legibus.Itẽ
9 videẽ tex.in d.l.cõmiſſa.Ang. †Et ſic nõ
videtur verum ꝙ Spe.dicit de hæreditate
ad pias cauſas relicta ad ſimilitudinẽ fiſci
quod etiã apparet: quia etiã fauor liberta
tis nõ eſt tantus vt valeat ſine aditione.&
nõ eſt dubiũ ꝙ libertas eſt pia cauſa. Sed
introductũ eſt remediũ vt adijciantur bo
na cauſa ſeruãdarũ libertatũ: vt l.ij.de fi-
deicõ.lib.& ff.de manu.teſt.l.fi.Inſtit.de
eo cui lib.cau.bo.addi.ꝑ totũ.& ſic illud
remediũ arbitror habere locũ pro relictis
☞ ad pias cauſas. qd eſt not. ☞ Adde Bart.
in l.proximè.ff. de his quæ in teſta.delen.
per quẽ tex.dicit Bal.in l.j.§.pe.de cõi ſer
uo manumiſſo.& not.Bart.in l.ſi vnus.C.de teſta.& in l.Titio
vſumfru.§.j.de cõdi.& de.& in l.ſi purè.de teſta.manu.& in l.
ij.C.de fideicõmiſ.liber.& no.dictũ Bar.hic, ꝙ in piam cauſam
trãſit hereditas ſine aditione, de quo dixi poſt Bart.in l.j.§.ſed
10 quoties.ff.ad Trebel.Alex. †Quæro, quãto tẽpore excludaẽ
fiſcus à petitione rerũ vacantiũ.dic vt in glo.plenius in l.in oĩ-
bus.ff.de diuer.& tẽpo.præſcrip.& per Cy.in l.j.ſ.de quadriẽ.
11 præſcri. †Quæro vtrũ pro delictis ciuitas poſſit accipere bo
na.glo.dicit ꝙ nõ, eadem ratione.ſecus puto in ciuitatib⁹ quæ
de iure vel de facto hodie nõ recognoſcunt ſuperiorẽ. & ſic po
pulus eſt liber: vt not.in l.hoſtes.ff.de capti.& poſtlimi.reuer.
ꝙ ipſamet ciuitas ſit fiſcus: & ſic poſſit capere bona vacãtia: &
etiã ex delicto, ſicut fiſcus.ita not.in l.j.ff.de iu.fi.Idem ſi ciui-
tas haberet ex priuilegio nõ ad poſtulationẽ conceſſo hoc ex-
preſſo: vel ſi ſimpliciter conceſſa eſſent omnia regalia, vt in feu
dis x.col.quæ ſint reg.c.j.Bart.

b Additio. Vtrũ ciuitates habeant ius confiſcandi[b], vide
qd no.Bal.in l.ij.ſ.cõia de vſuſca.& quod no.
Bar.in rub.ſ.de iure fiſ.& in l.itẽ.§.ait ſenatus.de peti.hæred.
12 †Quid aũt in epiſcopis:[c] an habeãt ius cõfiſcandi? Bal.no-
c tat ꝙ nõ, in auẽ.bona dãnatorũ.ſ.de bo.dãna.Et etiã an habeãt
ẽpatus bona obligata ſicut fiſcus? Bal.dicit qd nõ.ſ.in rub.de
priui.fiſci.& ibi etiã ꝙ municipia nõ habeant fiſcũ.& an popu
lus habeat fiſcũ, vide Bal.l.j.in vlti.col.de iure fiſ.quid in regi
13 bus, vide Bal.in l.iij.C.ad Trebel.† qd in nobilib⁹: an ſuccedãt
hoĩbus decedentibus ſine legitimo ſucceſſore? Bal.verò in l.j.
C.de hæred.decu.decidit ꝙ ſic: & ibi aſſignat rationem quare
magis collegium ſuccedat ab inteſtato vni de collegio: vt hic.
☞ Alex. ☞ Nota & adde Bal.in l.j.C.de hære.decurio.& ſcripſi
14 ſ.in principio huius.l.poſt Bar.Alex. †Sed quęro vtrũ priui
legiũ cõceſſum in dubio præſumatur ad partis poſtulationem
conceſſum, vel ſine, dicam j.tit.ij.l.j. De lege ſcripta puto ꝙ in
dubio nõ intelligatur ad partis poſtulationem ſcripta, niſi pro
baretur: & ſic valeret lex ſcripta: vt habemus.j.de appari.prę-
fec.præto.l.fin.ibi huic ſanctioni.lib.xij.Bart.

Additio. Intellige in volumine corporis ſcripta. aliàs
dic vt j.de peti.bono.ſubla.in l.ſecũda. & ibi
not.Ange.

☞ Additio. Vide hoc limitatũ per Alex.in l.iij.in princi.
quod quiſq; iur.Alex. ☞ Priuilegiũ conceſ-
ſum, an in dubio intelligatur cõceſſum ad partis poſtulationẽ.
de hoc aliquid tangitur per Bart.in l.iij.in prin.ff. quod quiſq;
iuris.& ibi latè per ſcribentes.& Iac.But.& Bald.in l.qd fauo-
re.ſuprà de legi.do.Are.Inſtit.de act.in §.tripli.in octaua col.
in ver.in ea.ibi de fructi.& litis ex.& hoc no.gl.& Bar.clarius

a ¶§. ait ſenatus. Vide
ibi oĩno do.Alexã.de
Imol.& in l. ciuitas.
ſi cert.peta.& Pau.de
caſt.in l.j.§.huius ſtu-
dij.ff.de iuſt.& iur.&
Bald.in c.j.in ij.col.in
fi.in verſi.itẽ no.bona
confiſcari.de pa.te.&
Ioan.And.in addi.ad
Spec.in titu.de inſtru.
edit.§. porro. in addi.
hęc ſubſcriptio.et Bu.
in c.per venerabilem.
qui fi.ſint legi.& oĩ-
no Alexan.de Imo.in
conſi.xcij.iiij.parte.

b ¶Confiſcandi. Vide
tu quæ ad hoc ꝑ Bal.
habenẽ in l.j.C.de hæ-
redi. inſtituẽ.in verſi.
quartò quæriẽ.& in
l.hæreditas. in fi.C.de
his qui.vt indig.& in
mar.ver.ciuitas.verſ.
ſecundò & per Inno.
in c.paſtoralis. de fo-
ro compe.

c ¶In epiſcopis. Adde
tu quæ per Feli.habẽ-
tur in c.irrefragabili.
§.j.in princip.de offic.
ordi.

¶ Verbum vnũ pro vna oratione. Iacob. Rebuf. hic nume. ij. verſi. no. pro aduocatis inducit hoc ad dictũ no. ſcilicet vt aduocatus, qui impetrauit à iudice vt poſsit dicere vnũ ſolũ verbum poſsit infinita dicere. idẽ not. Bal. licet eũ nõ alleget in l. antiquitas. verſ. vlti. nota. & nume. iiij. & qđ ibi poſui in apoſti. ad ipſum in verſi. facit pro allegãtibus in palatio. ſ. de vſu. & dixi in apoſt. ad Dy. in regu. in beneficijs. in verſicu. ſubiectos.

in auť. quas actiões. C. de ſac. ſan. eccl. Ale.

1 ☞ *Beneficia Principis ſunt latiſſimè interpretanda. & nume. 4. ſed contra principem.*
2 *Domus ſi publicatur, an intelligantur publicata ſupellectilia in domo exiſtentia.*
3 *Verbum unum quòd ponatur pro una oratione.*
4 *Statutum quòd pro quolibet uerbo iniurioſo imponatur tanta pœna, intelligitur pro una oratione.*
5 *Verba integro ſtatu appoſita in contractu, uel ultima uoluntate, quid importent.*
6 *Caſtrum ſi conceditur quòd intelligitur conceſſum cum ſua curia, & iuriſdictione.*

LEX II.

SI quando Si res cõcediť in integro ſtatu ꝑ principẽ, intelligiť cũ pertinẽtijs, & cũ omni iure ſuo, & cum inſtrumẽtis, & oĩbus fructib⁹, & mãcipijs q̃ in ea ſunt.
1 hoc dicit. Vel breuius: † Beneficia Principis ſunt latiſsimè interpretanda. & iſta lex dedit mihi laborem. & de hoc etiã in l. ſi. ff. de conſti. prin. Bar.

2 Additio. Et facit iſta l. ad argu. † an publicata domo intelligãtur publicata ſupellectilia, & ea q̃ ſunt ad vſum domus. de quo per Bar. in l. cũ ancillis. de inceſt. nup. ☞ Alex. ☞ Arch. in c. ſi. xij. q. ij. allegat iſtã l. ꝙ qui dat domũ, vel aliã rẽ, videť dare ea quæ ipſi annexa ſunt. bene facit l. Iulian⁹. §. ædib⁹. cũ l. ſe. de act. emp. Alex. † No. dicit gl. ꝙ hic accipiť
3 verbũ vnũ pro vna oratione. "qđ eſt vtile ꝓ ſtatutis, q̃ dicũt, ꝙ pro quolibet verbo iniurioſo imponať tãta pœna qđ intelligitur, i. pro qualibet oratione. dixi in l. itẽ apud Labeonẽ. §. cõuitiũ. ff. de iniur. ☞ Adde Bal. in l. ſi familia. ff. de iuriſ. om. iu. & in l. illud. i ſi. ad leg. Aqui. & vide qđ ſcripſi poſt Bar. in d. §. cũ vnũ. adde etiã Are. in ſua practica, in verbo, cõtumelioſa. & ꝑ Bar. in l. turpia. de leg. j. Alex. Op. j̃. ti. ij. l. ſi. Sol. intellige hãc
4 donationẽ nõ eſſe factã ad poſtulationẽ. † Opp. j̃. de agri. & mãcip. do. l. ſi. vbi beneficiũ Principis nõ interpretať latiſsimè gl. nõ ſoluit. Inn. extra, de dona. c. cũ dilect⁹. dicit, ꝙ beneficiũ Pricipis largiſsimè eſt iterpretãdũ cõtra ipſum Principẽ. Sed cũ ali⁹ lẽderet, intelligereť ſtrictè. & ita põt intelligi lex cõtraria. ar. l. ij. §. merito. & §. ſi qs à principe. ff. ne qđ in lo. pu. Bar.

Additio. Et circa ipſa vide Spe. in tit. de rel. do. §. j. ver. quid ſi petať. Ange. † Quæro, qđ ſi iſta verba
5 apponerẽtur in cõtractu vel in vltima volũtate, qđ importarent. Rñdeo: puto idẽ ac ſi legarẽt fundũ inſtructũ, & domum inſtructã. arg. l. Seiæ. §. Tyrãnæ. & l. prædia. §. ita legatũ. ff. de fun. inſtru. ſed hic cõprehẽdit plura, quæ appellatione inſtrumenti nõ cõprehẽderent: vt hic patet. & ſic largiſsimè, vt not. in l. ſi. ff. de cõſti. prin. de reg. iur. l. in teſtamẽtis. ff. de ver. ſigni.
6 l. princeps bona. Vltimò hæc lex inducitur, † ꝙ qñ princeps cõcedit alicui caſtrũ, videť cõcedere cum ſua curia & iuriſdictione. facit ad hoc l. j. §. cũ vrbẽ. ff. de offi. præfe. vrb. l. ſin. ff. de cõſti. principũ. & ibi per doc. in l. quæ tutela. ff. de reg. iur. Bar.

Additio. Vide Bart. in l. j. ad finẽ. ff. de iuriſdi. om. iudi. & Bal. in l. ſi. de conſtitu. prin. & Bar. in l. ij. in prin. & quaſi per totũ de priuile. fiſci. & Bald. in l. j. §. in initio. col. j. & ſeq. de offi. p̄fe. vrb. & Ludo. in l. iij. in prin. de acq. poſ. & qđ ſcripſi in l. ſi fundũ ſub cõditione. §. qui fundũ. de lega. j. poſt Imo. & Spe. & Io. And. in tit. de iuriſ. om. om. iud. §. j. ver. quæ autẽ meri. Old. in cõſi. lxxiij. qđ incipit ad q. q̃ Bar. in l. inter eos. de acq. re. do. & in l. ſi aliena. §. ſi. de vſuſca. & Bal. in c. quidã. de ca. qui cur. ven. vbi refert Hoſti. in Summa, & Bal. in l. ſi. in ij. col. C. de condi. inſer. in l. procuratorẽ. C. mã. & in l. pe. C. de bo. quæ libe. & qđ no. Bal. in l. ij. de pœ. iud. & Ang. in l. j. §. ſi. de offi. eius cui mãda. eſt iuriſ. & Bar. in l. j. j̃. de excu. mu. ☞ Alex. ☞ An cõceſſo caſtro videať conceſſa iuriſdictio, de quo per Bar. in l. j. de iuriſ. om. iud. ꝑ Spe. & Ioã. An. eo. tit. §. j. ver. ſed quæ meri. ꝑ Old. in cõſi. cclij. incip. ad q. qua quæriť ꝑ Gul. & Bal. in §. cũ vrbem. hic allegato per Bar. in l. ij. in prin. ff. de ver. ſigni. & l. inter oẽs. ff. de acqui. re. do. & in l. ſi aliena. ff. de vſu. per Bal. in c. j. de capitaneo qui curiã vendidit. vbi refert opi. Hoſti. per Bal. in l. ſi. de conſtitu. prin. & in l. pe. in ij. col. C. de condi. inſer. & in l. à procura. C. mandati. & in l. penul. C. de bonis quæ lib. & in l. ij. in pen. col. C. de pedaneis iudi. ꝑ Ange. in l. j. §. ſi. de offi. eius. per Roma. in l. iij. in prin. ff. de acqui. poſ. vide not. per Barto. circa hoc j̃. de excuſ. mune. l. j. & vide oĩno quæ ſcripſi poſt Bart. in d. l. inter oẽs. quid ſi ep̃s vendit vel donat caſtrũ cũ oĩbus iuribus, an veniant ſpiritualia? Dic ꝙ non, ſecundum Innoc. in c. ex literis. de iure patronatus. Alex.

Additio. Excludit etiam fiſcum tutor, vt not. gloſ. quæ non inuenitur alibi. facit etiã iſta gl. pro ſcholari moriente in ſtudio, vt ei vniuerſitas ſuccedat, & non fiſcus de quo per Gul. in l. j. de hære. decu.

1 ☞ *Procurator Cæſaris & Comes rerum priuatarum, idem eſt.*
2 *Incorporatio fit quando res deſcribitur inter alias res fiſcales.*
3 *Teſtes ſigillatim deponere debent, quando ſingulariter deponunt.*

LEX III.

SI quando. Si res fiſco deferať, primò debet ſolenniter examinari ꝑ ꝓcuratorẽ Cęſaris. Secũdò incorporari cũ authoritate ꝓcuratoris fiſci, & tituli ſine authoritate ſuperioris nõ debẽt ſcribi: & cõtra facien-
1 tes grauiſsimè puniunť. h. d. † Ad euidẽtiã præmitte qđ dicit gl. ſuꝑ ver. ſtylus. ꝙ in qualibet ꝓuincia erat vn⁹ ꝓcurator Cęſaris, & vnus Comes rerũ priuatarũ. hoc nõ placet mihi. Nã ꝓcurator Cæſaris & Comes rerũ priuatarũ eſt idẽ: vt ſ. de offic. co. re. priua. per totũ & ibi Azo in Sum. Dicas ergo ꝙ in qualibet ꝓuincia erat vn⁹ Comes rerũ priuatarũ: hoc eſt, ꝓcurator Cęſaris, & vnus rationalis, i. procurator fiſci. Item dicit glo. ad euidentiã, ꝙ hęc lex differt à l. ſi. j̃. eo. quia hic queſtio mouebatur, & nõ apparebat cõtradictor ibi ſic. hæc non placet, vt dicã in d. l. ſi. & in quo hæc lex differat ab illa, ibi dicã. His pręmiſſis caſus in terminis eſt clarus. dicit tex. per Comitem rerũ priuatarũ, ſ. fiat examinatio ſm formã l. defenſionis facultas. ſ. de
2 iur. fiſ. dicit tex. diligens ſtylus. i. ſcriptura. † Item ſcribat inter alias res fiſcales: & modo perficitur incorporatio. Not. ꝙ dicta examinatio debeat fieri corã præſide prouinciæ, vt j̃. eo. l. ſi. ſolue vt dicam. Vltimò not. qualiter incorporatio fiat. qđ facit ad id quod dicam j̃. eo. l. ſi. Bart.

3 Additio. † Not. tex. in hac l. ibi: ſigillatim ad ſtatuta dicẽtia in maleficijs nõ valere dictum teſtis, niſi de loco ſigillatim deponat. Nã ſi dicit, fuit in loco in inqſitiõe, vel accuſatiõe cõtẽto, nõ diciť ſigillatim deponere. Nã verbũ, ſigillatim, ſingularẽ expreſsionẽ importat, vt hic, & l. ſi qs ita. ſ. de bo. proſcript. ſed iſta nõ eſt, ſingularis expreſsio, quatenus referať ad illa: ergo &c. vide j̃. de p̄dijs decu. in l. j. lib. x. Ange.

VAcantia. Bona eius, q nullo modo aliquẽ habet ſucceſſorẽ, dicunť bona vacãtia: & deferunť in fiſcũ hæredẽ. h. d. Quid ſi habeat conſanguineos vltra decimũ gradum, qui de iure cõi non admittuntur? Certè dicit glo. ꝙ illi non admittuntur, ſed venit fiſcus.

1 ☞ *Confiſcatio bonorum impeditur per habentem dominium, & poſſeßionem.*
Vxor pro dote non impedit confiſcationem bonorum uiri.
2 *Procurator Cæſaris, quando ſit iudex inter fiſcum & priuatum ubi quod quando eſt in prouincia.*
3 *Officialis, qui mittitur ad aliquid faciendum, debet iurare.*
4 *In ciuilibus ob publicam utilitatem, etiam per inquiſitionem proceditur.*
5 *Officialis epiſcopi põt inquirere cõtra tenẽtes bona, quæ diſtribui debẽt pauperibus.*
6 *Per inquiſitionem ad utilitatem priuatam in ciuilibus non proceditur.*
7 *Bona confiſcanda in initio cauſæ in ſcriptis rediguntur.*
8 *Bona fiſcalia debent de facto occupari, & in fiſcum redigi.*
9 *Abbas qui poteſt alienare feudalia, & emphyteutica, an poterit alienare feudalia ad eccleſiam reuerſa.*
10 *Inuentariũ quãdo bona inferuntur in fiſcum, ita fieri debet de una re, ſicut de multis.*
11 *Curator ad unam litem debet facere inuentarium: licet conſuetudo contrarium ſeruet.*
12 *Cognitio, de qua hic, expeditur iure actionis.*

SI vacantia. In ꝓuincijs vbi nõ eſt ꝓcurator Cæſaris de principis curia certi officiales deſtinanť, quorũ ſolicitudine bona vacãtia ſub præſide inueſtigantur: & de eis inuẽtariũ conficiť, & principi ſcribitur: & cõmittẽtes fraudẽ pœna hic inſerta puniunť. h. d. Primo ponit dictũ. Secũdo illud oſtẽdit. Tertio ponit fraudẽ cõmittentes. ſecunda ibi: quæ forma. tertia ibi: nam ſi quid. Bart.

1 Additio. † Et nota ꝙ ſolũ habẽs dominiũ & poſſeſsionẽ, poteſt impedire comparationẽ & confiſcationẽ bonorũ. & ideo mulier pro dote nõ impedit confiſcationem bonorũ viri. l. ſi marito. in prin. & ibi Bal. & Ang. ſol. matri. Alex. Opp. ꝙ hoc fiat corã ꝓcuratore Cęſaris. ſ. eo. l. ſi qñ. Sol. Dicit gloſ. ibi ꝙ hic loquiť qñ quæſtio referť ab aliquo: ibi qñ à nullo. qđ nõ placet: quia eſt cõtra tex. hic, ibi: nullum iure poſsidere vel vendicare cõſtiterit: & ſic etiam loquiť qñ nullus reperiť poſſeſſor vel cõtradictor. Dic ergo ꝙ lex, ſi qñ. loquiť in ꝓuincijs, in qbus erat ꝓcurator Cęſaris. forte Cæſar ibi tan quã priuatus homo habebat magnũ patrimoniũ: vel aliàs erat
2 cõſuetudo ibi mittẽdi talẽ officialẽ. † hic loquitur in ꝓuincijs, in quibus nõ erat ꝓcurator Cæſaris: vel quia Cæſar nullũ priuatum patrimoniũ ibi habebat, vel nõ erat cõſuetudo mittẽdi talẽ officialẽ: & ſecũdũ hoc dicũt determinari omnes leges, dicẽtes ꝙ ꝓcurator Cęſaris eſt iudex iter fiſcũ & priuatũ: vt l. ij. ſ. ſi aduer. fiſ. & ſ. vbi cauſę fiſcales. l. j. quia eſt verũ ſi ꝓcurator Cęſaris eſt in ꝓuincia: aliàs eſt iudex præſes ꝓuincię, vt hic. & ſic debet intelligi gl. quæ eſt no. ſ. de iur. fiſ. l. defenſionis facul-
☞ tas. quæ dicit, ꝙ illa cognitio fiat ſub præſide. ☞ Et Ang. in repeti. dicit, ꝙ ſi actus fieri debet coram vno qui abeſt, vel cuius officiũ vacat, poterit fieri corã alio iudice, per iſtũ tex. ſecundũ hãc lect. Barto. & l. vbi abſint. de tut. & cura. da. ab his. licet ſm Ang. videať prima facie cõtrariũ, per d. l. teſtamẽta. & l. conſulta. eo. tit. quia ſtatim tribuendo iuriſdictionẽ vni ab alio videť abdicare. arg. l. cũ pretor. in princi. ff. de iud. & l. ſi maritus. de procur. adde in materia Ang. in auť. vt cle. apud ꝓprios epiſc. in §. huic igiť. & in auť. vt iud. ſine quoquo ſuffra. Alexã. His
3 præmiſsis collige ex lege iſta multa vtilia. † Primò, ꝙ officiales, qui mittunť ad aliquid faciẽdũ debẽt eſſe iurati, vt ibi iureiurando aſtricti. facit ſ. de fide inſtru. l. cõparationes. & in auť. iuſiur. qđ præſtať ab his. & l. hac edictali. §. his illud. ſ. de ſecũ.
4 nup. Secũdò no. ꝙ † etiã in cauſis ciuilibus ꝓpter publicã vtilitatẽ ꝑ inquiſitionẽ ꝓceditur: vt ibi præſes ꝓuinciæ præſente fiſci patrono diligenter inquirat. facit ff. de cuſt. re. l. ſi quis reũ
5 & ſic eſt arg. † de ep̃o & presbytero, ꝙ eorũ officiales poſſunt facere inquiſitionẽ cõtra tenẽtes bona, quę debẽt diſtribui pau
6 peribus, vel in alias cauſas pias. † Sed ad vtilitatem priuatorũ non reperio per inquiſitionẽ ꝓcedi, niſi in caſu l. iij. §. præter-
☞ ea. ff. de ſuſpe. tu. ☞ Adde dicta per Bald. in l. ſancimus. la j. C. de ſacroſan. eccle. licet Innoc. in c. ad noſtrã. el j. aliàs el ij. extra de iureiur. dicat ꝙ in ciuilibus nõ fit inquiſitio. In quibus autẽ caſibus poſsit in ciuilibus ꝓcedi ꝑ inquiſitionẽ, vide per Bald. in c. j. §. ſi tres vel plures. in ſi. li. de pace tenẽda. & per eundem in c. j. in §. iniuria. in antepe. col. de pace iura. fir. in ver. item an aliter. Et aduerte, quia hic eſt ſpeciale fauore fiſci. & vide oĩa quæ ſcripſi poſt Bar. in l. ij. §. ſi publico. in ij. col. de adult. In eo. ver. ad ſi. adde Ang. hic in repeti. in ij. no. in verſi. itẽ no. ex iſto
7 tex. ꝙ qñ actio vbi idẽ tenet, & vidit fieri. Alexã. † Nota tertiò, ꝙ in initio cauſæ bona rediguntur in ſcriptis: vt ibi, quantũ ꝙ vel quale eſſe videať. cũ gl. ibi poſita. & ſic videť caſus pro
8 eo qđ dixi in l. defenſionis. ſ. de iure fiſc. Nota quartò ꝙ † bona fiſcalia debẽt de facto occupari, & in fiſcũ incorporari poſt cognitiones prædictas iuſſu principis. quod nota ad quæſtio.
9 † Pone, ep̃s vel Abbas nõ poſſunt alienare quæ ſunt de mẽſa, ſed bona feudalia, ſeu cõſueta dari in emphyteuſim poſſunt: vt in c. ij. extra de feud. & col. x. ep̃m vel Abb. vel Abbatiſſam. c. j. Modò dubitať ſi aliqua res feudalis vel emphyteutica reuerſa eſt ad monaſteriũ, & Abbas eã occupauit, & ꝑ aliqđ tempus tenuit: an dicať icorporaſſe in monaſteriũ ita ꝙ facta ſit de mẽſa Abbatis: an verò adhuc remaneat vt poſsit alienari. tex. extra de re. eccl. nõ alie. c. vt ſuꝑ. videť dicere ꝙ ſi per prædeceſſorem retentæ ſunt res tales per annũ videanť eſſe de mẽſa Abbatis. & ibi Inno. tu dic ꝙ de hoc eſt text. hic & ſ. eo. l. ſi qñ. loquiť enim de ſecũda parte rubricæ, ſ. de incorporatione, vt tunc dicanť incorporatæ poſſeſsiones, & factæ de menſa, qñ per officiales ad hoc poteſtatẽ habentes ſunt deſcriptæ in libro aliarũ poſſeſsionum de menſa, vel qñ Abbas hoc declarauit effectas eſſe de menſa, & incorporatas, vt hic & tene menti. Bart.

Additio. Vide Bal. in c. j. de eo qui inue. fe. & Imo. in c. vt ſuper. de re. eccle. nõ al. Ang. hic in v. col. in repe. Pet. de Anchar. in cõſi. ſuo clv. qui tenet idem quod Bar. Ange. & Ioan. de Imo. in c. ſuper præalleg. qui tenet ꝙ eſt neceſſe ꝙ xxx. annis fuerint in incorporatiõe. & in c. ſi. de feu. &
☞ ibi per Card. Alex. ☞ Adde Innoc. in c. vt de cætero. extra de transact. adde tamẽ ꝙ res quæ nõ ſunt effectæ de menſa, poteſt prælatus alienare: & de ipſis tranſigere vel paciſci Romano põtifice inconſulto, ſm Inno. in pręalle. loco. & per Hoſti. in c. vt ſuper. vt eccleſiaſtica beneficia. & Io. andr. in c. ſi. de re. eccl. nõ alie. & ibi tractatur qñ bona dicanť effecta de menſa. & adde gl. ſing. ſm Inno. in cle. frequẽs. de exceſsi. prælat. in qua dicitur ꝙ illa bona, in quibus prælatus habet directũ dominiũ, & alius habet vtile, vt ſunt bona feudalia: & talia bona nõ cenſentur eſſe de menſa prælati. qđ eſt notandũ. adde do. Cardi. in c. ij. de feudis. vbi refert plures docto. cõſuluiſſe cõtrariũ: tñ tenet ipſe opi. Bar. hic, allegans Archid. etiã idem tenuiſſe in c. j. xxxj. q. vij. per Imo. in d. c. ij. & in c. vt ſuper. de rebus eccle. non
10 alie. Alex. † Nota ꝙ ſicut inuẽtariũ fit qñ occupanť multa bona: & ita eodẽ modo qñ eſt vna res vel duæ, vt in verſi. quæ for
11 ma. & ſic eſt arg. † ꝙ curator datus ad vnã litẽ, debeat facere inuẽtariũ: vt ibi in vna re ſiue in vna actione, licet cõtrariũ obſeruetur communiter. de hoc not. in l. de creationibus. ſ. de epiſc.
☞ au. ☞ De hoc aliquid per Bald. in §. idẽ reſcripſerunt. Inſti. de excu. tut. & hic vide Ang. in repe. in verſi. item ex hoc verb. eſt not. & adde Bar. in l. j. de cura. bo. dan. vbi tenet ꝙ non tenetur
12 facere inuẽtariũ. Alex. † Quęro qua actione, vel quo iure iſta cognitio expediatur. glo. hic ſuper verſi. paulatim. dicit ꝙ officio iudicis. Tu dic iure actionis, vt dixi in l. defenſionis. ſ. de iure fiſc. quę actio poteſt deduci in iudicium, ſi datur libellus per procuratorem fiſci ordinariè contra aduerſarium, vel per officium iudicis hoc inquirentis, vt hac lege.

De delatoribus. *Rubrica.*

Quærit glo. quot modis dicatur aliquid deferri. Item quærit qui prohibeantur deferre. Item de pœna malè deferẽtis. & de præmio bene deferentis: quæ oĩa dic vt in gl. Et in quo differt hic titulus ab illo de his qui ſe deferunt. dic vt in gloſ.

1 ☞ *Bannitus qui non debet audiri poteſt accuſationem ante bannum per ipſum inſtitutam proſequi.*

1 Additio. Nota gloſ. in rubr. ibi: ſed eas cauſas. Iſta gloſ. expreſsè tenet † ꝙ licet ex forma ſtatuti bannitus nõn debeat audiri: tamen ſi ante bannũ accuſauit, poteſt accuſationem proſequi, & finire. & ita obſeruatur in ciuitate Peruſij. Pro hoc eſt tex. in l. deferre. alleg. in gl. & no. in l. Vrãnius. §. ſed cum duo. ff. de fideiuſ. per Dyn. & Iac. de Areti. ff. de publ. in l. is qui reus. Barto.

1 ☞ *Relictum tacitè uel expreßè indigno, defertur in fiſcum.*
2 *Relictum non capaci, quando deferatur in fiſcum.*
3 *Relictum ſpurio palam, an deferatur fiſco, uel remaneat apud hæredes.*
4 *Spurius dicitur non capax, non autem indignus.*
5 *Relictum filio naturali incapaci palam, quando illud applicetur fiſco.*
6 *Non capaces qui dicantur.*
7 *Capacitas in hærede, uel legatario quando requiratur. remißiuè.*
8 *Fideicommiſſum tacitum quando dicatur.*
9 *Deſponſans uiduam tacitè non punitur.*
10 *Qui facit alicui condere teſtamentum ſecretè, & ſe hæredem inſtituere, ſi eſt capax, non punitur.*

LEX I.

SI ei, qui. Si relinquiť tacitè incapaci, deferť in fiſcũ. h. d. Ad † euidentiam huius legis
1 & titu. ſcias ꝙ qñ ꝙ relinquitur aliquid aliquib⁹ qui ſunt indigni, & illud ſiue relinquatur tacitè, ſiue expreſsè defertur in fiſcum: vt no. in tit. de his quibus vt indign. ff. & C. maximè in l. hæreditas. Qñ ꝙ relinquitur aliquid non
2 capacibus: † & tũc ſiquidẽ relinquitur palàm, nõ valet relictũ, ſed remanet apud eum qui relinquit: vt l. Lucius. circa ſi. ff. de leg. j. & l. non intelligitur. §. j. ff. de iure fiſc. Si verò relinquitur tacitè: tunc in pœnã eius qui aſſumpſit tacitã fidem in ſe de reſtituendo bona nõ capaci defertur fiſco: vt l. nõ intelligitur. §.
3 j. ff. de iure fiſ. & l. etiã. cum multis ſimi. C. ad leg. Fal. † An aũt illud qđ relinquiť ſpurio palã, debeat venire in fiſcũ, vel remaneat apud hęredes, dic vt l. j. ſ. de natu. li. & in l. hæreditas. ſ. de his quib. vt indi. & ff. eo. l. ſi. & ibi plenè dixi. Bar.

4 Additio. † Sed an ſpurius dicatur nõ capax, an verò indignus, dic ꝙ nõ capax: vt l. j. de natura. liber. l. ſi quis ſolidum. de hæred. inſtit. ff. de vulg. & pupil. l. ſi is qui ex bonis. & Inſtit. de lega. §. legari. & hoc eſt vtile ſcire: quia

a ¶Secta. Vide tu Cardi. in cle. fina. in prin. cum gl. de hæreti.

cum bona relinquātur nō capaci: tūc de-
mū fiſco applicant̄, cū relinquūtur tacitè.
l. non intelligitur. ff. de iure fiſc. ſed qn̄ re-
linquuntur indigno, applicātur fiſco, ſiue tacitè ſiue expreſsè
5 relinquant̄, vt in toto tit. ff. & C. de his qui. vt indig. †Illud tn̄
not. ꝙ ſi interdum filio naturali nō capaci relinquit̄ palam, ap
plicatur fiſco: ſi ille, à quo iſtud relinquit̄, nolit retinere. & hoc
eſt de illis naturalibus tantū, de quibus fit mētio in l. j. ſ. de na-
6 tu. lib. †Ange. Qui aūt dicantur nō capaces, habes. ff. de iure
7 fiſc. l. j. & Inſti. de lega. §. legari. †Hoc præmiſſo quęro quo tē-
pore quis debeat eſſe capax in hæredis inſtitutiōe, vel legato.
hoc tangitur hic in gl. & melius in l. nō intelligitur. §. qn̄ autē.
ff. de iure fiſc. & iſta eſt materia regulæ Catonianæ, quā plenè
expediui in l. j. de reg. Cat. Quæro qn̄ dicatur tacitum fideicō
8 miſſum. Rn̄deo, † qn̄ interuenit priuata promiſsio, nō in teſta-
mēto, vel codicillis, vel publico inſtrumento, vt hic in ij. gl. &
clarius in l. nō intelligit̄. §. tacita. vbi dixi. ff. de iure fiſc. Quæ
ro, vtrū rogatus tacitè aliquo caſu excuſetur à pœna. gloſ. hic
ponit aliquos caſus. dic vt in ea.

9 Additio. †Item iſta lex optimè facit pro deſponſanti-
bus viduas, habentes magnas dotes abſenti-
bus conſanguineis ipſarū viduarū, & ſecretè, vt nō puniant̄ p
hoc ꝙ ſacramētū ſecretè cōtraxerūt, ex quo vidua nubilis erat
10 ætatis, & deſpōſans erat capax matrimonij. †Itē facit pro qui-
buſdā Peruſinis, qui fecerūt quędam in mortis articulo conſti
tutū teſtari ſecretè, corā quibuſdā teſtib⁹ eorū domeſticis, vel
amicis, & abſentibus cōſanguineis teſtatoris: & fecerūt ſibi re
linquere oīa bona ſua, ꝙ nō puniant̄ ob hoc ꝙ illud teſtamen-
tum ſecretè fieri fecerunt: dummodo ſint capaces hæreditatis
iſtius, facit ff. de acquir. hæredi. l. quod ſi dubitet. Ange.

1 ☞ Deferens, & non probans punitur.
2 Iudex ex officio poteſt cauſam cœptam ad utilitatē publicam per delatorem qui mortuus eſt perficere, uel iubere alicui ut perficiat.
3 Secta appellatur in bonam partem.

LEX II.

MOnente. Qui defert ex neceſsitate officij, vel ex
præcepto iudicis, pœnā delatoris non
1 ſuſtinet. h. d. Ad euidentiā præmitto, † ille, qui defert,
& nō probat, punit̄: vt no. ſ. eo. in rub. & j̃. eo. l. ex varia. Hoc
præmiſſo caſus in terminis eſt clarus. Quęro primò, quomo-
do facta fuit iſta admonitio. Dicit glo. ipſum officiū quod quis
admonet quē vt faciat pertinentia ad officiū quod quis habet.
2 quod ſatis placet. † Vel dic notabilius ꝙ quando vna cauſa ad
publicā vtilitatē pertinēs eſt cœpta per vnū delatorē qui mori
tur, vel ſe abſentat, iudex poteſt illam cauſam perficere ex ſuo
officio: vt l. pe. in prin. ff. de publ. iudi. & ſ. de abol. l. ij. §. j. ita po
teſt idem iudex iubere vni, vt dictam cauſam cœptam ab alio
proſequatur, vt hic eſt caſus. Bar.

3 Additio. †In hac lege no. tex. ibi, Sectæ. ꝙ ſecta appel-
latur in bonā partem: ideo ſi plures communi
cato cōſilio ad finem boni, ſub noīe ſectæ ſe colligunt nō poſ-
a ſunt puniri vigore ſtatuti prohibētis ſectā fieri. Et de iſto noīe
☞ ſecta,[a] vide j̃. de peti. bo. ſubla. l. ij. Ang. ☞ Adde no. per Bar.
in l. libellorū. §. fi. de accu. & in d. l. pen. de pub. iudi. vide quæ
ſcripſi poſt Bar. in §. fi. de priuil. credi. In ea. in fi. hoc verū intel
ligas, niſi cœpiſſet nomine alterius, puta tutorio, vel procura-
torio noīe: quia cogi nō poſſet illo moriente ad illius proſecu
tionem. Caſus eſt ſingularis in l. diuus. ff. ad Turpil. ſecūdum
Roma. in ſingularibus, in litera, i. no. xxxij. Alex.

1 ☞ Manifeſtans delinquentem ad ſui defenſionem non habet præmium ſtatuti.
2 Præmium quod datur occidenti bannitum, non datur bannitum occidenti ad ſui defenſionem.
3 Interficiens bannitum ignoranter, non habet præmium ſtatuti.
4 Interficiens ſcienter bannitū, licet ignoret ſtatutū dans præmiū: tamen illud habebit.

NVlla. Qui ad ſuā defenſionē aliū nominat, nō videt̄
1 deferre. h. d. †Nota hic arg. ꝙ ſi ſtatutum di-
cat, ꝙ manifeſtās aliquē delinquētē habeat præmiū, &
aliquis qui inculpabatur ad ſui defenſionē delinquentē mon-
2 ſtrauerit, nō habet præmiū. †Itē ſi ſtatutū cōcedit præmiū oc
cidenti hoſtem, vel rebellem: & aliquis eum occiderit ſe defen
dendo: quod nō debet habere præmiū, vt hic. Nam præmium
datur illi, qui ſe vltro & ſpōte offert ad faciendū illud quod eſt
cauſa præmij. ſecus ſi fortuna coactus, vel cauſa hoc faciat: vt l.
ſi quis. §. vtrum. ff. ad Sylla. & l. ij. de cōdi. & demon. Bart.

3 Additio. †Not. ꝙ ſi quis neſciret aliquē eſſe bānitū, &
ipſum interficeret, non debet habere præmiū
ſtatuti: quia nō debet mereri qui neſcit qd faciat. Sed pone ꝙ
4 †qs bene ſcit aliquē eſſe bānitū, tn̄ neſcit ſtatutū aliquod eſſe
factū, per qd interficiēs bānitū debeat habere præmiū: an tūc
habebit præmiū? Videt̄ ꝙ nō: qa quo ad habēdū præmiū, vide
tur caſu interficere. ſed cōtrariū eſt verū. Beneficiū enim ſtatu
ti cōfertur etiam ignorāti. vt j̃. de decu. l. diue. & l. fi. & ibi per
Bar. Idē dicit Bar. in l. oēs populi. in prin. v. q. prin. ff. de iuſti.
& iur. & ſic ſufficit ſcire bānitū eſſe, quāuis neſciat præmiū. qd
☞ ſummè notandū eſt. Ang. ☞ An autē valeat hoc ſtatutū, vide
Bart. in l. j. in prin. de iuſt. & iur. & in l. iij. j̃. de nauicularijs. &
in l. j. j̃. de ſalario nō præbē. & ibi vide quæ ſcripſi. Adde Bar.
idē tenentē in d. §. vtrū. & in d. l. j. ſed Rapha. tenuit contrariū
in l. hæc cōditio. de condi. & demon. vbi dixit, ꝙ imò præmiū
ei dabitur, eo maximè cū difficile ſit capere bannitū: ſtatutum
nō cōſiderauit propoſitū, nec̨ tēpus, ſed ſolū factū. Et ita trā-
ſit etiā ibi Are. adde tu ꝙ iſte paſſus pendet ab illo, quē tāgit
Bar. in l. oēs populi. de iuſti. & iur. in j. q. quintæ q. principalis,
videlicet ſi ſtatutū dat præmiū capiēti, an præmiū dabitur ei
qui cœpit bannitū, ſed ignorabat eū bannitum. dic vt ibi. Ad
quod vide bonū tex. & quæ ibi ſcripſi in l. pe. de decurio. Et in
propoſito putarē fortè opp. Raph. & Are. eſſe veriorē: qa etiā
eā firmat Bal. cōfundēs fundamētū Bar. in l. genero. ff. de infa
mibus. & Lud. in §. vtrū. & ſequit̄ etiā Are. in tractatu malefi-
ciorū in materia capturæ. in ver. quæro xiij. Sed qd in officia-
li, qui tenet̄ inquirere ex officio, ſi cœpit malefactorē, an de-
beat habere pręmiū? Vide Bar. cōcludētē ꝙ nō, in l. ſi is qui. §.
ſeruus. ff. de acqr. re. do. Itē qd ſi ſtatutū dat inuētori præmiū:
an requirat̄ ꝙ inueniat̄, & capiat̄? Dixi poſt Bar. in l. j. in prin.
de acqui. poſ. Itē quid in bānito capiēte aliū bānitū, dixi poſt
Bar. in d. l. ſi is qui. §. qđ ſeruus. ff. de acqui. re. do. Itē an banni-
tus, qui poſuit bānitū in poteſtate curiæ, debeat ipſe cācellari
de bāno, vide Bar. tenētē ꝙ non, in l. ambitioſa. de decretis ab
ordi. faci. & ibi ſcripſi. & vide omnino Ludo. no. circa hoc di-
ſtinguentē in d. §. vtrū. cuius diſtinctionē ſequit̄ Aret. in loco
prælle. in ver. an autē bānitus. ſed qd ſi ex forma ſtatuti villa
tenetur capere malefactorem: alio ſtatuto cauet̄, ꝙ qui ceperit
bannitū habeat centū: nunqd villa capiēs bānitū ab alio inſe-
cutū debeat habere præmiū? Bart. in d. §. vtrū. cōcludit ꝙ non:
quia villa fuit incitata ab illo qui bannitū inſequitur. Sed an
ille qui inſequebatur debeat habere præmiū? dicit ibi ꝙ non:
quia non cepit, cū ſtatutū requirat capturā. quod no. Alexan.

1 ☞ Cauſæ fiſcales dicuntur Reipublicæ.

EXvaria. Qui venit ad defenſionem Reipubli. vt
1 delator non punitur. h. d. †Nota hic ꝙ
cauſæ fiſcales dicuntur cauſæ Reipublicæ. quod dic vt
dixi in rubri. de iure fiſ. Quærit glo. quæ eſt pœna delatoris.
dic vt glo. Vltimò dicit glo. quòd delatio nō fit ciuitati. dic vt
ſ. titu. j. l. j.

1 ☞ Delator non probans, non accuſatur criminaliter, niſi ſit ſolitus deferre accuſationes calumnioſas.
2 Pœna ferri, amputatio capitis & linguæ.
3 Bannitus in perſona & membro ſi capitur, debet primò in mēbro puniri, poſtea perdere perſonam.

OMnes iudices. Delator non admittitur ſine
patrono fiſci: & malè deferē
tes ex conſuetudine grauiſsimè puniunt̄. h. d. Opp. ꝙ
1 imponatur minor pœna: vt ſ. eo. l. proxi. † Sol. Ibi agitur ci-
uiliter: hic accuſatur criminaliter. Intellige tamē ꝙ hæc crimi
nalis accuſatio nō habet locum, niſi in eo, qui ex cōſuetudine
deferendi facit accuſationes calumnioſas: vt patet ex tex. ibi:
deferre non ceſſant. & ita cōtinebatur in codicibus antiquis.
2 †Quæro, quæ eſt iſta pœna ferri. Dicit gloſ. ꝙ amputabitur
caput, & lingua. Ex quo nota ꝙ ſi capitur vnus ex bannitis in
perſona, & in mēbro: quòd prius debeat amputari mēbrum,
& poſtea debeat perdere perſonā. argu. huius gloſ. Et ita vidi
de facto obſeruari in ciuitate iſta. Barto.

☞ Additio. De hoc eſt caſus in l. j. in fi. nil. no. appel. pen.
ff. & not. p Bar. in l. ij. ff. de cuſto. reo. ☞ Vide
ad hoc Bal. hic, & in l. Gallus. §. j. ff. de libe. & poſthu. vbi dixit
ꝙ ſi inſtituit̄ filius cū nepotib⁹, primò veniat filius: poſtea ne-
potes ordine ſucceſsiuo, per glo. ſecundū hoc valde not. Alex.

☞ Proditoriè fieri aliquid, quando dicatur.
1 Socius banniti occidens bannitum proditorio modo, punitur.
2 Proditor quot modis dicatur. remiſsiuè.
3

SEruum. Seruus punitur, ſi dominū deferat, præ-
terquam in crimine læſæ maieſtatis. h. d.
†Nota text. ibi cū dicit, de exemplo proditorum, qn̄
1 aliquid dicatur fieri proditoriè, plenè dixi in l. reſpiciendum.
§. delinquunt. ff. de pœ. aliàs dic vt in glo. Bart.

Additio. Hæc lex eſt in argumētum de ſtatuto, ꝙ occi-
dens bānitum nō puniatur. † modò quæritur
2 nūquid ſocius banniti occidēs bannitū proditorio modo, de-
beat puniri? Caſus eſt hic ꝙ ſic. & ita practicatum fuit Peruſij.
3 Et † quot modis dicatur proditor[a], & in quē cadat delictum
a proditoris, vide in c. paſtoralis. extra, de re iudi. Ange.

De petitionibus bonorum ſublatis. Rubrica.

1 ☞ Deprehenſus in crimine dicitur, qui de eo eſt conuictus, quādo punitur crimen.
2 Deprehenſus in crimine dicitur qui in ipſo flagranti crimine deprehenditur, quando ſtatutum punit deprehenſionem.
3 Statutum puniens deprehenſum portare arma, non comprehendit illum, qui probatur quòd fuerit uſus armis.
4 Statutum quòd ſi iudex deprehendat aliquem furtum facere, puniat deprehenſum in centum uerificatur in conuicto.
5 Statutum puniens repertū facere furtum, habet locum in reperto in flagrāti crimine.
6 Statutum puniens detectum arma portare, uerificatur in quocunq; portante.
7 Statutum puniens deprehenſum, intelligitur de eo, qui in actu fuerit deprehenſus, niſi uerba dirigat ad iudicem.
8 Petitio ſi eſt prohibita, quando uideatur prohibita ſuper id quod petitur conceſsio.
9 Geſta ab excommunicato licet confirmentur, non ualent.
10 Conceſsio facta motu proprio quando ualeat: & quid importat in additione.
11 Conceſsio facta cum clauſula, non obſtante tali lege, ualet.
12 Ius occupandi bona uacantia poteſt per ſuperiorem concedi.
13 Præbenda & ius præbendæ poteſt à ſuperiori concedi.
Ille, cui eſt conceſſa præbenda, non poteſt eam alteri concedere, ſed debet in manu ſuperioris renunciare: rem autem præbendæ ſic.
14 Vſufructuarius non poteſt concedere uſumfructum, ſed utilitatem fruendi ſic.
15 Conceſsio facta motu proprio, quando dicatur facta ad partis poſtulationem.
16 Bona per fiſcum non poſſeſſa poſſunt motu proprio concedi, non tamen ad partis poſtulationem.

LEX I.

QVisquis. Bona quæ deferunt̄ in fiſcum, ne
mo pōt ſibi impetrare: & conceſ-
ſio facta ad petitionē alteri⁹ nō valet. ſecus ſi fie-
ret motu proprio principis. h. d. Primò prohibet
quem petere. Secūdò annullat conceſsionem ad
petitionem partis petentis. Tertiò validat conceſsionem pro-
prio motu factam. Secūda ibi: ſed quoniam. Tertia ibi: ſi quid
1 autem. †Ex prima parte not. ꝙ deprehēſus in crimine, dicitur
ille, qui de eo eſt conuictus. Barto.

Additio. Nota tex. in hac lege, ibi: deprehēſus, &c. No
ta ꝙ appellat deprehenſum in crimine oēm, q
de crimine cōuincitur. Et hoc ſine dubio verū eſt, vbicūꝗ ſta-
2 tutū punit crimē: nō aūt deprehenſionē. † Si aūt lex vel ſtatu-
tū punit deprehenſionem: tunc ille dicitur deprehenſus, qui in
ipſo flagranti crimine deprehenditur: vt ff. de fur. l. iij. & l. ſi qs
3 in ſeruitute. eo. titu. † & ideo ſi ſtatutū, dicit ꝙ ſi quis fuerit de-
prehenſus arma portare, puniatur tanta pœna, non punitur, ſi
probatur ꝙ viſus fuerit arma portare, niſi in ipſorum geſtione
b reperiatur, & deprehendatur.[b] & hoc eſt, quia ſtatutum ſe re-
tulit ad ipſorum deprehenſionem: non autem ſolùm ad armo-
rum geſtionem, vt dictis legibus probatur. Ange.

4 Additio. †Facit ad ſtatutū dicens ꝙ ſi iudex deprehen
dit aliquē furtū facere, puniatur in centū. ꝙ ſi
reperit eum nō in flagranti crimine, ſed poſt furtū conſumma-
tum, verificabit̄ ſtatutū: quia iudex dicit̄ deprehēdere cōuincē
do, vt hic. & ad hoc l. j. ſ. de his qui ex publ. ratio. mu. pecu. acci.
eo. lib. qđ ſine dubio procedit, qn̄ ſtatutū loquit̄ de iudice, qui
iudex nō pōt deprehēdere, niſi per actū iudicialē in cognitio-
5 ne criminū. ſed ſi ſtatutū diceret, † Si familia Poteſtatis repere
rit aliquē furtū facere, habebit locum ſtatutū ita demum, ſi re-
periat in flagrāti crimine. Et ita intelligi pōt C. de ſer. fugi. l. ſi
fugitiui. in ver. deprehendant̄. Adde iſtis
quod no. Bar. Ange. & alij in l. iij. eo. tit. &
tex. in l. j. C. de rap. vir. & tex. cū glo. in l. ij.
de cuſt. reo. & tex. cū gloſ. in l. j. C. vbi quis
de curia. vel cohor. & in l. j. cū gl. vbi ſena.
vel cla. & vide Pau. de caſt. in l. ij. qui teſt.
6 fac. poſ. & ibi dixi poſt Ro. †Si aūt ſtatu
tum diceret, quicūꝗ fuerit detectus arma
portare, ſufficit qn̄cūꝗ. l. j. ſ. de his qui ex
pub. ratio. mu. pecu. acci. & ibi dixi aliquē
inueniri in flagrāti & deprehendi. Adde
ad hoc l. ſiue igit̄. & l. ſi quis in ſeruitute.
ff. de fur. & l. palam. §. qui adulterio. de ri-
7 tu nupt. & qđ no. † Ang. in d. l. ſi fugitiui.
vbi tenet ꝙ ſtatutum loquēs de eo qui de-
prehenſus fuerit: intelligat̄ de eo qui actu
fuerit deprehenſus, per d. l. palam. & d. l. ſi
fugitiui. & l. j. C. vbi quis de cu. ꝙ pōt ꝓce
dere niſi ſtatutū diriget verba ad iudicē,
vt ſ. dixi. Alex. Secundò nota ꝙ ex ſola
poſtulatiōe, licet infructuoſa, punit̄ quis.
8 †Tertiò nota ꝙ cuius prohibet̄ petitio,
eiuſdē nō valet conceſsio. Concor. ſunt in
gl. Et ſm hoc facit ꝙ ſi ꝓhibet̄ aliquid per
ſtatutū ꝓponi in conſilio, vel arengari: qđ
ex hoc videtur eſſe ꝓhibita reformatio ſuper eo facta. Contra
hoc facit ſ. de prec. Impe. offe. l. vniuerſis. Solu. Hic loquit̄ qn̄
ꝓhibetur petitio ſeu ꝓpoſitio reſpectu rei. Lex verò contraria
loquitur qn̄ prohibetur perſona petere ſeu proponere. Barto.

a ¶Proditor. Vide Feli. in c. j. de homi. et qđ ibi dixi in apoſt.

❧ ¶Pro ſoluēdo Bar. & in quo arguitur de cōtrarietate in hac l. j. vide cōcordiam, quā poſui ad l. iiij. §. ſi I vēditione. ff. qb. modis pig. vel hypothe. ſol.

b ¶Et deprehēdat̄. Adde do. Alex. de Imo. in l. qui ſeruū. de verbo. obli. & in l. j. in xxxv. col. ver. infert Barto. hic. ff. de acquir. poſſ. & ibi Bar. in princ. in ix. col. in verſic. aliud eſt genus quærēdi. & Ang. in authē. de ſan. epiſc. §. reuerēdiſsimi. ſed in l. iij. §. Neratius. ff. de acquirē. poſſ. vbi etiā latè per do. Alex. in ij. col. in fi. verſi. inducunt̄ per Angel. cū concor. ibi per eum ſignatis.

c ¶Per teſtes. Adde Rotā in deciſi. cccxxxv. licet in nouiſsi.

Additio. Vt puta ſi ſtatutum diceret, ꝙ nullus magnus
poſsit arengare. nā ſi arengaret, & arēga affir-
☞ maretur, valeret: vt d. l. vniuerſis. Ang. ☞ Adde Pau. de ca. in
l. j. in prin. ad leg. Falc. Quid aūt ſi ſit facta propoſita per perſo
nam habilem, vt ſcripſi poſt Barto. in l. ij. j̃. de decurionib. vide
Iac. Butr. & Bald. de hoc in l. qđ fauore. de legi. & aliquid per
Bar. & ſcribentes hoc tribus modis limit. in l. iij. in princ. quod
9 quiſꝗ iur. Alex. †Sed hoc ſecundum fallit in excommunica
to, vt in c. j. extra, de reſcri. lib. vj. Nota tex. ibi: propter impor
10 tunitatem petentium. †Vltimò nota ꝙ valet conceſsio facta
motu proprio principis. Barto.

Additio. Quid aūt importat iſta cōceſsio motu ꝓprio;
vide plenè per Canoniſtas in c. ſi motu ꝓprio.
11 de præbē. lib. vj. Ange. †Quæro quid ſi Imperator in reſcri-
pto dicat, nō obſtāte tali lege: an valeat? Dicit gl. ꝙ ſic, ꝙ bene:
vt l. fi. ſ. ſi cōtra ius vel vti. pub. Quæro qd vult dicere tex. dū
dicit, huiuſmodi tm̄, &c. dicit gl. quaſi dicat, talis cōceſsio facta
12 ꝓprio motu, aliàs nō valere. & iſta bona. † Alij dicūt ꝙ pōt cō
cedi aliqua res de bonis vacātibus tm̄, nō ipſum ius occupādi:
ſicut præbēda nō pōt cōcedi: ſed aliqua res præbēdæ pōt. Hoc
nō placet: qa etiā ipſum ius pōt cōcedi motu ꝓprio Principis,
13 vt habuiſtis. ſ. tit. ij. l. j. †Itē præbēda & res prębēdæ pōt con-
cedi ſuperiori, vt patet ī toto titulo extra, de præbē. Ille aūt, cui
eſt cōceſſa præbenda, nō pōt eā cōcedere alteri: qa debet renū
ciare in manibus ſuperioris: vt l. legatus. ff. de offic. pręſid. ex-
tra, de renū. c. qđ in dubijs. Rē aūt prębendæ pōt concedere ex
14 cauſa. †Simile in vſufructuario, qui nō pōt cōcedere vſum-
fructum, ſed vtilitatē fruendi: vt l. arboribus. §. vſufructuari⁹.
15 ff. de vſufru. & Inſti. de vſuf. §. finitur. †Quæro vtrū intelliga
tur in dubio cōceſsio facta ad poſtulationē vel motu proprio?
Reſpondeo, intelligitur facta ad poſtulationem, niſi exprima
tur motu proprio. in c. ſi motu proprio. extra, de præbē. lib. vj.
ſecus in cōceſsione quæ fieret per legē, vt dixi ſ. titu. ij. l. j. Bar.

Additio. De hoc vide Bart. & Alexā. plenè in l. iij. ff. qđ
c quiſꝗ iur. Item nō pōt ꝓbari per teſtes[c] ꝙ mo
tu ꝓprio fecerit, vt p Ang. in l. ſi qs iniquū. in prin. ff. qđ qſque
16 iur. Alex. †Opp. gl. ad l. iſtā de l. ij. j̃. de loca. prædi. ciui. dicit
gl. ibi, ab alio poſsidebat̄. & ſic īnuit ꝙ hęc lex habeat locū, qn̄
bona cōceſſa poſsident̄ p fiſcū. qđ vr̄ ꝓbari in prin. dū dicit, fi-
ſcus īuaſit. & ſic bona p fiſcū nō poſſeſſa, nō poſſunt cōcedi etiā
motu ꝓprio. Itē in eis ſi qs poſtularet, nō puniret̄. Cōtrariū pu
to: nā etiā ſi fiſcus nō poſsideret, nō poſſent peti nec cōcedi ad

a ❡Et ſic notarius nō teneť pœna falſi. Adde ꝙ licet hoc, quod hic diciť, ſit verū; punitur tñ alia corporali pœna. ita no. iſte in l. iubemus. ſ. de epiſco. & cleri. & Bart. in l. ij. ſ. de eunuch.

b ❡Minori. Adde Ludo. Pom. in ſing. ver. diuino.

c ❡Sancti. Vide tu ad hæc no. per Feli. in c. ne innitaris. de cōſti. poſt princi. in ver. in text. ibi ſanctorum. cum pluribus ſequē.

d ❡In mulierē. Tu ad hoc vide Feli. in c. cū oporteat. in iiij. col. in fi. verſi. nunquid autem. de accuſa.

poſtulationē: vt j. l. proxi. quæ generaliter loquitur: ſed proprio motu Principis
poſſunt cōcedi, etiā ſi nō poſſiderētur: vt
ſ. tit. ij. l. j. Nō obſtat cōtraria lex: quia ibi
loquiť in locatione, quæ fit reſpectu mercedis: ideo non debeat auferri poſſeſſori
volenti ſoluere mercedē congruā. hic loquitur in largitate, ſeu donatione, quæ fit
reſpectu meriti: quæ non cadit æquè in
poſſeſſorem ſicut in alium. Barto.

1 ☞*Leges Codicis non continuantur.*
2 *Maior ſi punitur, multo fortius punitur & minor.*
3 *Qui dant operam reſcriptis illicitis, puniuntur.*
4 *Notarius ſcribens cōtractū illicitū, qua pœna puniatur.*
5 *Præbenda, quæ eſt conſueta concedi, poteſt impetrari.*
6 *Diſpoſitio huius legis, quòd non corrigatur per authen. bona damnatorum.*
7 *Statutum poſitum in uolummine ſtatutorum eſt maioris efficaciæ quàm ſtatutum extrauagans.*

LEX II.

OMne. Nullus admittiť ad impetrandas res delatas
in fiſcū ſiue fiſcales: & impetrās & officiales
curiæ principis, q in his impetrationibꝰ operā darēt, vel ſcribe
rent, legitimè puniuntur. h. d. Primò prohibet impetrationem
in genere. Secūdò enumerat quaſdā ꝑſonas, de qbus videbať
magis dubitare. Tertiò punit officiales talibus reſcriptis con
ſentiētes. Vltimò lex iſta extendiť ad alias res fiſcales. Secūda
ibi: & ſi inteſtatus. Tertia ibi: ſed vir. Quarta ibi: ſed pari forma: & eſt lex iſta quaſi gloſſa, & declaratio legis præcedētis.
1 †Circa primā partē qdā habēt in principio legis, omne em.
& ſic videť cōtinuari ad ꝓcedētes. alij nō habēt enim. ſi habēt,
poniť incœptiuæ. nā leges C. nō cōtinuanť ad ꝓcedētes. dicit
gl. & ſ. de teſti. l. qm̄ liberi. Itē ex principio & ex fine collige
differētiā inter iſtā legē, & præcedētē. Nā ꝓcedēs loquiť de rebus iā incorporatis in fiſcū, cū diciť, fiſcus inuaſit. hic de oībus
tam incorporatis, ꝗ̄ nō. Venio ad ſecūdā partē: ex qua nota
2 †ꝙ ſi puniť maior: multò magis debet timere minor. hoc colli
3 gitur ex verſu cū dicit, cū nec illis. †Venio ad tertiā partē, ex
qua nota ꝙ officiales, & dantes operā iſtis literis vel reſcriptis
illicitis, puniuntur. Itē nota ꝙ puniunť notarij. ſimile in l. iubemus. §. ſanè. C. de ſac. ſan. eccle. Sed aduertēdū ꝙ hic nō pu
4 niuntur pœna falſi, ſed alia pœna hic inſerta. †Et ſic notariꝰ
a ſcribēs cōtractū illicitū, nō teneť pœna falſi,[a] niſi in caſibus, in
☞quibus eſt expſſum à lege. facit ſ. de teſta. l. iubemus. ☞Adde
tex. §. qa verò Leonis. in auť. de nō alienā. cū gl. in verbo, proferre. & no. per But. & Bal. in l. iubemꝰ. §. ſi me. el j. de ſac. ſan.
eccle. de hoc etiā aliqd per Bal. in rub. de fide inſtru. in x. col.
in ver. dixi tertiò. & in l. ſup chirographarijs. ſ. ſi cer. pe. Alex.
5 †Venio ad quartā partē, ex qua colligit gl. arg. ꝙ ꝓbēda nō
debet impetrari: qd intellige verū de rebus q̄ ꝑtinēt ad camerā eccleſiæ Romanæ vel fiſci: ſed ꝓbēda cōſueta concedi ſi vacat, bñ pōt impetrari: vt extra, de ꝓbē. & de cōceſ. ꝓbē. ꝑ totū.
6 facit j. de omni agro deſer. per totū illū tit. †Opp. ad id qd in
præcedēti particula diciť de publicatione bonorū auť. vt nulli iud. in fi. & ſ. de bon. dam. auť. bona dānatorū. dicit gl. ꝙ hęc
corrigitur ꝑ illā auť. doc. cōtra. cū hic nō dāneť ad mortē ciuilem, vel naturalē, vt hic notať. Oppo. ad vltimā particulā in
eo quod dicit, pragmatica iuſſio. ſ. de no. Co. cōpo. l. j. §. fi. Sol.
7 dicit glo. ibi erat inſerta in corpore iuris: & †ſic maioris efficaciæ eſt ſtatutū poſitū in volumine ſtatutorū, ꝗ̄ quædā reformatio extrauagās in illa. eſt enim maior præſumptio ꝙ ſit facta ad poſtulationem alterius, fortè ſicut in reſcripto. & vidiſtis ſ. eo. l. proxi. & quod dixi in l. j. ſ. de bo. vac. intellige de lege in corpore iuris inſerta: aliàs ſecus, vt hic. Oppo. ſ. de leg.
j. §. fi. Solue vt in gl. Oppo. ꝙ in multis caſibus admittať peti
tio bonorū: nam admittitur petitio hæreditatis, & petitio bonorum poſſeſſionis. & ſi. Sol. in illis petitur iure permittente:
hic iure prohibente. Barto.

De his qui ſe deferunt. *Rubrica.*

1 ☞*Hæres non capax ſe deferens præmiatur, & an teneatur ſe deferre ſtatim.*
2 *Mulier in diuiſione habet optionem.*
3 *Maior an debeat dare optionem minori.*
4 *Authoritas unius ſancti fulcita authoritate teſtamenti ueteris, præfertur conſtitutioni papali, etiam in deciſionibus cauſarum.*
5 *Hæres non capax inſtitutus punitur pœna, de qua hic, quando ſtudioſè celat fiſco, & fideicommiſſario.*
6 *Inimicitia quòd cadat in muliere.*
Bannitus non qui habita pace ab inimico ex forma ſtatuti, debet rebanniri, ita debet habere pacem à muliere ſuccedente offenſo, ſicut à maſculo.

LEX vnica.

IS, cuius. Grauatus tacitè de reſtituēdo nō capaci, ſi ſe deferat, lucratur tertiam:
vxor verò defuncti nō capax ſe deferens, lucratur
dimidiā, & facta diuiſione habebit optionem: oc
☞cultantes verò legitimè puniant̃. h. d. ☞De materia vide Bal.
in l. ſenatꝰ. §. ſenatus. ff. de iure fiſ. Alex. Primò loquiť qñ hę
res grauatus tacitè de reſtituēdo nō capaci ſe defert. Secūdo,
qñ vxor nō capax, cui debet fieri reſtitutio defert ſeipſam. Ter
tiò ponit hæredē occultantē. Secūda ibi: qd ſi ab vxore. Tertia
1 ibi: & tūc occultator. †Ex prima parte nota præmiū hæredis
deferētis. Secūdò nota ꝙ debet ſe deferre ſtatim. Opp. ꝙ non
ſtatim d. l. edicto. §. cū aūt. ff. de iur. fiſ. gl. ponit plures ſol. doc.
tenet vltimā. dic vt dixi in l. cōtraria. Opp. & vř ꝙ debeat lu
crari dimidiā, & nō tertiā: vt ff. de iur. fiſ. l. cū tacitū. Sol. Ibi lo
quiť de fideicōmiſſario: hic de hærede rogato. Itē cōtra. ff. eo. l.
ſenatus. §. ſenatꝰ. vbi etiā loquiť de hær. Sol. Circa iſtā materiā
diſtingue, vt ibi pleniſſimè ꝑ Dy. Venio ad ſecūdā partē &
opp. ff. de iur. fiſc. l. cū tacitū. Sol. gl. hic. tu plenè dic ꝑ Dy. in d.
2 §. ſenatus. †Ex iſta parte nota illud qd diciť ꝙ mulier in diui
3 ſione habet optionē. Ex quo dicunt vulgares, †ꝙ maior debet
dare optionē minori. qd eſt falſum, niſi in caſibus, in qbus priuilegiū cōceditur, vt hic, & l. ij. j. de meta. aliàs diuiſio expediretur officio iudicis: vt Inſtit. de offic. iud. §. ſi familiæ. & §. ſeq.

Additio. Adde Bar. hic, & l. pe. C. cōmu. diui. Sed ꝙ ma
b ior debeat facere partē minori[b], habemus au
thoritatē antiqui teſtamēti: qa Abrahā fecit partē, & Lot elegit. Et idē dicit Augu. vt refert Bal. in d. l. pe. & de hoc eſt glo.
ſing. in c. de libellis. xx. diſt. ſm do. Abb. in c. qualiter & qñ. de
4 accu. qui dicit †ꝙ dictū alicuius ſancti fulcitū authoritate vete
ris vel noui teſtamēti, pręferť cōſtitutioni papali, etiā in deciſionibꝰ cauſarū. ſecus ſi ceſſaret lex diuina: qa tūc deciſio papa
c lis præferť dicto cuiuſlibet ſancti:[c] qa papæ, & nō ſanctis fuit
data poteſtas legis cōdēdæ. alleg. no. in c. mādata. de pręſump.
Legiſtæ tñ tenēt cōiter opi. Bar. & rñdent ad c. j. de parochijs,
quod loquiť in diſpēſatis: vel quia eſt ſpeciale fauore fidei. ſed
fortè ſm moder. in d. c. qualiter. nulla dictarū ſolutionū eſt bona. & ideo fortè cōtrariū poſſet teneri, cū non reperiať pro opi.
Iuriſtarū deciſio clara. reliqua ſcripſi poſt Bal. in d. l. pe. Adde
ꝙ idem dicit Bald. in l. ij. j. quā. & quibus quar. pars debetur. li
☞cet Bar. cōtra in l. iij. ſ. cōmuni diu. Alex. ☞Adde Bald. in l. ſi
minor. C. cōi diuidundo. qui tantū illud quod Bar. hic, idem te
net ipſe in l. procur. C. de eden. ibi, modus. Pro quo facit l. cum
quis. §. fi. C. de naturali. libe. Bal. in l. ſuus quoꝫ. de hære. inſtit.
tantū contrariū dicēs ꝙ imò iuniori dāda eſt electio. Io. And.
in c. j. de parochijs. poſt Hoſt. dicit ꝙ ſenior facit partes, iunior
eligit. & hoc ſequitur Bal. in d. l. ſi minor. Ang. verò in l. ſancimus. C. de dona. dicit conſuetudinē ſeruādam. vide Bar. in l. ij.
ſ. quādo & quibus quarta pars. qui tenet idem quod hic. cōtra
5 rium tenet do. Flo. in l. arbiter. famil. erciſ. Alex. †Circa vltimā partem quæro quando hæres punitur pœna hic poſita. Re
ſpondeo, quādo ſtudioſè celat fiſco, & fideicommiſſario. quod
patet ex text. dum dicit, fiſci & mulieris inimicus. Bar.

6 Additio. Nota† tex. ibi: pariter inimicus. ꝙ inimicitia
d cadit in mulierem.[d] & ideo ſi ſtatutū dicit ꝙ
bānitus nō habens pacē ab inimico debeat rebāniri: ita debēt
habere pacē à muliere ſuccedēte paſſo iniuriā, ſicut à maſculo.
Nec obſtat in Lombarda, vbi diciť ꝙ in muliere non cadit inimicitia, nec portat arma: quia dico inimicitiā dupliciter poſſe
cōſiderari. Vno modo prout inimicitia cōcernit rācorē animi
inimicātē: & iſto modo ſic cadit inimicitia in muliere, ſicut in
maſculo. & ita loquiť hic. Alio modo, prout reſpicit, & cōcernit aliquos actus extrinſecos viriles, prout eſt arma portare, &
vindictam de inimico petere, & facere. & hoc non cōpetit mulieri poſt ceſſas voluntates. & ita loquitur Lombarda. Ange.

Si libe

Si liberalitatis imperialis ſocius ſine hærede deceſſerit. *Rubrica.*

1 ☞*Decedere ſine hærede, quando quis intelligatur: ubi quod in feudis ſine filijs.*
2 *Ius accreſcendi an habeat locum in diſpoſitionibus inter uiuos, & antè emolumentum quæſitum.*

LEX vnica.

IVbemus Inter ſocios imperialis liberalita
tis factæ etiā inter viuos eſt locus
iuri accreſcendi, etiā poſt dñium vtriꝗ̄ quæſitū. h.
d. †Quæro quomodo intelligať quis decedere
1 ſine herede. Quidā dicūt ſine hærede: i. ſine filijs, vt l. ex facto.
in fi. ff. ad Trebel. Alij dicūt ꝙ ſine hærede largè: vt l. j. & l. vacātia. ſ. de bo. vac. Tu dic de hoc debere perpēdi ſm qualitatē
rei quæ cōceditur. nam ſi cōcedereť feudū, intelligeret ſine hęrede, i. ſine filijs. In alijs rebus quæ ſui natura transferūtur ad
☞hæredē, accipimus largè. & dixi in d. l. ex facto. in fi. ☞Adde
quod diciť per Bar. in l. vt iureiurādo. de oper. lib. & doct. ibi.
Imo. in l. ex facto. §. fi. & adde Bal. in c. j. in ij. col. de alie. feud.
vbi intelligit ꝑ illū tex. ſine filijs maſculis. & rationē aſſignat,
2 vt ibi per eū. Alex. †Oppo. ꝙ in diſpoſitionibus inter viuos
a nō ſit locus iuri accreſcēdi: vt l. ſi mihi & Titio[a]. ff. de verbo.
ob. Sol. Speciale hic in donatione imperiali. Et aduerte: quia
ſunt duo ſpecialia: primū quod dixi: ſecūdū, quia etiā poſt do
nationē iam acquiſitā vtriuſꝗ̄, ſi in perſona vnius deficiat, eſt
locus iuri accreſcēdi, vt hic: quod in alijs nō eſt in ꝓprietate. l.
j. circa fi. ff. de vſufr. accre. & omnes cōcordantiæ quæ dantur
hic in gl. circa ius accreſcendi, habent locū ante emolumentū
quæſitū, præterꝗ̄ in iure patrona. de hoc dixi plene in l. re cō
☞iuncti. ff. de leg. iij. ☞Adde Bal. in l. j. in prin. in pen. col. C. de
cad. tol. vbi per iſtum tex. dixit idem in feudo conceſſo à principe, in quo eſt locus iuri accreſcēdi. quod voluit etiā ipſe Bal.
in c. j. de fratr. de nouo benefi. inueſt. & in c. j. de duob. frat. à
cap. inueſt. & idem dicit in feudo à rege conceſſo. & idem voluit Raph. & Pau. de Caſt. in l. quod dicitur. de verb. oblig. fa
ciunt no. per Bar. in l. re coniuncti. in vlti. col. de leg. iij. Alex.

De theſauris. *Rubrica.*

Gloſſ. continuat rubricam duobus modis. Secunda vera:
quia prima propriè eſt adaptatio ad inferiora, non continuatio: vt lege ſecunda. ff. de ſtatu hominum. Bartolus.

1 ☞*Non licet uti arte magica & ſimilibus ſacrificijs.*
2 *Superfluè impetratur, quòd à iure communi conceditur.*
3 *Sententia uel contractus quæ annullatur ipſo iure, quis non debet petere quòd annulletur.*
4 *Statutum continens idem quod ius commune, non ualet.*
5 *Studioſè percutere quis dicitur, qui certo propoſito percutit.*
6 *Creditor non poteſt in fundo ſibi pignorato theſaurum quærere.*
7 *Maritus eſt dominus rei dotalis, ſed reuocabiliter.*
8 *Suum an dicatur ratione dominij directi, uel utilis.*
9 *Dominus directus quando poſſit quærere theſaurum in re feudali.*
10 *Caſus, in quo dominus non poteſt permittere in ſuo ut quis operetur, ſcilicet ut ſi quis in fundo ſuo nomine, & non domini theſaurum perquirat.*
11 *Violator legis punitur extraordinariè.*
12 *Contemnens mandatum regis, ubi non eſt certa pœna, punitur extraordinariè.*

LEX vnica.

NEmo. Quærere theſaurum in propio omnibus
licet: in alieno verò ſuo nomine nullo mo
do licet: & ſi theſaurus inuentus fuerit à fortuna, inter inuentorē & dominum diuiditur. h. d. Primò loquitur in genere. Secundò in ſpecie: & in volente quærere
theſaurum in ſuo. Tertiò in quærente in alieno theſaurum.
Quartò puniuntur contra facientes. Quintò loquitur
in inueniente theſaurum à fortuna. Secunda ibi: nam in ſuis.
Tertia ibi: in alienis. Quarta ibi: quòd ſi nobis. Quinta ibi:
☞quòd ſi fortè. ☞Ad materiā huius legis, ſi quis aſſerit in fundo alieno inueniſſe venam ferream, vel lapidum, & vult videre & ingredi fundum inuito domino: an poſſit? Dic quòd ſic
quia verſatur publica vtilitas. Gloſ. eſt in l. iij. j. de metallarijs.
quam allegat Romanus in ſingularibus in litera t. nota. lxvj.
Secus verò ſi priuata vtilitas tantùm verſaretur per iſtū text.
1 Alex. Prima pars eſt clara. † Circa ſecundā nota ꝙ non licet
vti iſtis ſacrificijs. ad quod ſ. de malefic. & mathe. l. j. Secundò nota, quid eſt theſaurus propriè loquendo. licet aliquādo,
2 ſumatur impropriè, vt in gloſ. † Tertiò no. quòd ſuperfluum
eſt impetrare à principe, qd à iure cōi con
3 cediť. facit. ff. ad munic. l. j. in fi. †Et ſic
eſt argumentū ꝙ qñ lex annullat cōtractū
vel ſñiam ipſo iure, nō debet peti à iudice
vt pronūciet nullū. qd dic plenè, vt dixi in
l. quæ ſub cōditione. in fi. ff. de cōdi. inſtit.
4 & de appel. l. ſi expreſſim. Facit etiā † ꝙ
qñ ſtatutū cōtinet idem qd ius cōe, non va
leat. qd tangit Io. And. extra, de cōſtit. c. j.
lib. vj. Dixi plenè ff. ad l. Fal. l. j. in princi.

5 Additio. In tex. ibi: ſtudio. † No.
verbū pro ſtatutis dicen
tibus, ſi qs ſtudioſè percuſſerit aliquē, in
b tm̄ puniatur, ꝙ ille dicať ſtudioſè[b] percu
tere, qui percutit certo ꝓpoſito. Vñ ſi caſu
eſſet facta percuſſio, nō puniret pœna ſta
tuti. Pro hoc eſt gl. ordinaria, de his qui ſe
defe. l. j. in fi. gl. & vide qd not. Bart. in l. j.
6 §. j. ff. ſi qs teſt. liber eſſe iuſ. fue. † in gl. ij.
ibi: nō ergo creditor. Not. ꝙ creditor non
pōt in fundo ſibi obligato theſaurū quærere, tanꝗ̄ in ſuo. Remanet em̄ pignus ſemper in bonis debito
ris: vt ſ. de pig. act. l. ſi pignus. In eadē ibi. §. ſi fundū. Non ob. l.
7 cùm poſt. §. in dotē. de iure dot. † vbi maritus eſt dñs rei dota
lis: qa hoc eſt verū, ſed reuocabiliter, qa debet reſtituere: vt d.
☞§. ſi fundū. vt ibi no. per gl. Dy. & Bar. & dic vt ibi per Bar. ☞
Ang. Statutū nihil addēs iuri cōi non valet. facit qd no. ſingulariter Bar. in l. iij. §. ſi rē. ff. de le. iij. authoritate illius gl. vbi di
xit ꝙ ſtatutū dictans victū victori in expēſis condēnari. habebit locū etiā in habēte iuſtā cām litigādi, vt aliqd addat iuri cō
muni: aliâs nō valeret ſtatutū, per hic no. Et idē firmauit Bar.
in ſuis cōſilijs. & per Bar. & ibi moderni in l. ꝓperādū. §. ſin aūt
alterutra. C. de iud. & per Bar. in l. iiij. §. prætor ait, in ij. col. ff.
de dam. inf. & no. gl. in c. j. de cōſti. li. vj. vbi dixit ꝙ ſtatutū cō
tinens ius cōe, eſt ius cōe, nō ſtatutū. Et idē voluit Bar. in l. ij.
in fi. ff. de le. j. & de hoc per Ang. & Imo. in l. ſtipulatio. ver. niſi. de verb. obl. & per Bar. in l. j. ad l. Falc. & Bal. in l. j. de ſeruis
8 manumiſ. Alex. † Circa iſtam partē quæro quid eſt dictum
c in ſuis, glo. intelligit ſuum, ratione directi dominij[c] vel vtilis.

Additio. Intelligo glo. ſcdm And. de Baru. de directo
& vtili. Ponitur em̄ ad differentiam vtilis tm̄,
qd contineť appellatione ſui, vt hac gl. Sed nūquid directū
dñium ſine vtili contineať appellatiōe ſui: puta præſcripſiſti lō
go tpe rei meę: ego habeo directū dñium ſcdm verā opi. in auť.
9 niſi tricēnale. C. de bo. mat. †Tu habes vtile. vel dedi rē in feudum: nunqd potero ſicut in meo theſaurū quærere? And. præ
dictis vidit hāc arduam quæſtionē de facto. & videť ꝙ non cō
tineatur appellatione ſui: qa deſijt habere effectum dñij. Et cō
ſtat ꝙ ille qui habet vtile, pōt vendicare: vt l. j. §. qui in perpetuum. ff. ſi ager vect. vel emphy. pe. & ſ. de præſcr. xxx. ann. l. ſi
quis emptiōis. ergo ille qui habet directū, non pōt vēdicare: qa
duo nō habent vendicationē eiuſdē rei d. l. ſi quis. ergo nō dicitur locus ſuus, quē non pōt vēdicare: vt d. §. qui in perpetuū.
arg. econtra ꝙ ſic: quia pōt vēdicare ab alio poſſidēte, ꝗ̄ ab eo,
cui conceſſit. ff. de ſuperfi. l. j. §. qd aūt. Sol. Si poſſidēte eo, cui
conceſſit, ingrediať, videť ingredi locū alienū: ſed ſi alio poſſi
dente ſecus, vt optimè patet in d. §. qd aūt. Ang. De ſignificatione meū, tuum, ſuū, dixi plenè in l. Quintus. §. argēto. ff. d
au. & ar. leg. Quæro qd ſi inueniať theſaurus in loco ſacro, vel
alio loco religioſo. Dic vt in gl. Quęro quid ſi inuenitur per
10 artem magicā. Dic ꝙ erit fiſci, vt in gl. † Circa tertiū no. caſum, in quo dominus nō pōt permittere vt in ſuo opereť, qd allegat. glo. ad quæſtionē in l. cū fundū. ff. de vi & vi ar. & ibi vide.
Idē aduerte ꝙ hoc nō operať voluntas domini, vt alius quęrat
ſuo nomine, ſed alieno poterit per cōſequēs: cùm nō ſit ꝓhibitum. Venio ad vltimā partē: & circa iſtā partē opp. vno modo: deinde quærit gloſſ. de vna quæſtione. Dic vt in ea. Barto.

11 Additio. In gloſſ. in ver. legis. † Nota ꝙ violator le
gis punitur extraordinariè: quia non eſt cer
12 ta pœna impoſita contēptoribus. † & facit ſecundum And. de
Baru. ad q. de qua cōſueuit dubitari, qua pœna afficiatur con

a ❡Et Titio. Et ibidem ad hoc vide do. Alexand. & Imol.

b ❡Studioſè. Vide Feli. in c. præterea. de iu. in iiij. fallē. & in c. veniēs. circa fi. de ſymo.

c ❡Dñij. Sed an ſemper ſuū dicat & denotet dñium, vide Fel. in c. peruenit. el j. de iu. iu. & in c. j. de ſpon. in v. col. & qd dixi in d. c. ꝑuenit. in apoſti. Tu vide oīno And. Cor. ſing. ſuis, in ver. meꝰ. inci. licet verbū meū. dixi poſt Gul. de Cu. in l. oīno. num. j. & in ver. quę tūc habebat. ſ. de epiſ. & cleri. dixi poſt iſtū cōſ. cxxj. incip. ſtatuto ciuitatis Piſanæ. & dixi poſt Cōpoſt. in ca. j. §. v. in ver. ſuū denotat dñiū. extra de poſtu. præla.

a ¶Adde poſt no.Hic
ne fallaris ꝙ iſte titu
lus nõ habet locũ in
theſauro in pecunia
aurea vel argenta ef-
foſſa:qa ĩpropriè di-
cit̃ theſaurus.de quo
in l. peregrè.alias eſt
l.Põponi⁹.ff.de acqr.
poſ.& in l.theſaurus.
ad exhiben.& ,oĩno
per Ant.Are.in §.the
ſauros.in fi.Inſtit.de
re.diui. quem refert
& ſequitur Gerar.de
petra ſancta,ſingula.
ſuo xcv.incipien. te-
nenti &c.

b ¶Et tributum. Ad
qđ vide Feli.in ca.ad
audientiã.de præſcri.
in vij.col.vide iſtum
in l.placet.& ibi do.
meũ Iaſ.s.de ſac.ſan.
eccl.Pano.in c.quod
clericis. ad fin.extra,
de fo.compe.& in c.j.
& ij.extra,de cenſi.

c ¶Nõ tenetur.,Adde
no.do.Soci.in conſil.
ccxvij.inci.circa hãc
q.verſi.vij. hæc con-
cluſio.in ij.parte char
ta.xciij.

d ¶Collectas.vide do.
Alex.de Imo.in cõſi.
xxv.ij.parte.

e ¶In emphyteuta.vi
de do.Soci.no.in cõ-
ſil.ccxvij. incip.circa
hanc q.ver.hæc con-
cluſio.cũ verſi.ſeq.&
ver.quintò cõfirma-
tur.ſed qd de illo,qui
habet ad liuellum de
xxviij.an.in xxix.an
nos qui cõtractus nõ
differt à cõtractu em
phyteuſis.ver.ex qui
bus oĩbus.in fin.cõſi.
in ij.parte.char.xcij.

tẽptor mãdati regis.Nã mandatũ Princi
pis,lex eſt generalis,ſi eſt clauſum in cor-
pore iuris:vt in aut.de man.prin.ſiue ſpe-
cialis in ea re tantũ,pro qua mãdatũ ema-
nat.s.de le.l.ij. Alij dicũt ꝙ punitur pœ-
na capitali:vt j.de vete.numiſ.pot.l.fina.
Sed illa poteſt intelligi de mãdato contẽ
pto,in quo cõtinetur certa pœna:aliàs pu
nitur extraordinariè.nam & alibi lex im-
ponit pœnam deportationis: vt j.de fun.
limitro.l.iij.in fi.alibi pœna pecuniaria.j.
a de agen.in rebus.l.fi.Ange.[a]

De annonis & tributis. *Rubrica.*

Circa rubricam quærit gl.quid appellet̃
annona,& qd tributũ.Dic vt in ea.Quæ
autẽ differẽtia ſit inter vectigal & tribu-
b tum[b],no.glo.in l.j.§.j.ff.de pub.& ibi di-
xi. Quæ eſt differentia inter cenſum &
tributum.dic vt ibi. Itẽ quærit glo.quo-
tuplex eſt tributum.Itẽ quærit quale ſeu
quantũ eſt tributũ.dic vt in eadem.Bar.

Additio. Quid eſt tributũ: ꝑ Bal.
in l.fi.in j.col.C.ſine cen-
ſu vel reliquis.& quod no.Bar.in l.reſcri
pto.§.fin.ff.de mune.& hono.Alexan.

1 ☞*Præſtatio annonæ eſt realis obligatio.*
2 *Decimarum obligatio eſt realis.*
3 *Dominus,qui locauit fundum ſuum ad pecuniã,ita quòd colonus fructus omnes percipiat pro certo tẽpore,nõ tenetur ad tributa:niſi conſuetudo aliter ſe habeat.*
4 *Feudatarius & emphyteuta an teneatur ad collectas.remiſſiuè.& nume.6.*
5 *Creditor an teneatur ad collectas pro pignore.*
7 *Collecta quando imponitur perſonæ pro rebus,inſpicitur perſona,cui imponitur.*
8 *Onus collectarum ſubit,qui fructus recipit.*

LEX I.

AEs quidẽ. Onus æris
alieni eſt ꝑ-
ſonale:& ideo inter hæredes
diuidit̃ pro hæreditarijs por-
tionibus.Onus annonæ & tributorũ eſt reale:prout quis poſ-
ſidet,& fructus percipi onerat̃.h.d.Ex ſummario habes legis
1 rationem. †Nota ꝙ præſtatio annonæ reſpicit res: & ſic vi-
detur ꝙ ſit obligatio realis,& non perſonalis.quod dic vt in l.
Imperatores.ff.de publi.vbi glo.tangit.

2 Additio. †Quid de decimis.dicit An.de Baru.quòd
reſpiciunt res,quia dicunt̃ eſſe tributa egen-
tium perſonarũ.xvj.q.j.decimæ.& ideo quod in tributis ſer-
uatur.& in his teneas Ang.Quærit gl.quid ſi poſſeſſor nõ eſt
3 ſoluẽdo.dic vt in ea. †Vltimò gl.no.ex hac lege mirabiliter,
ꝙ ſi aliquis locauerit fundũ ſuum in penſionẽ percipiendã in
pecunia,ita ꝙ fructus omnes remaneãt apud colonũ,ꝙ domi
c nus ad tributa non tenetur[c],niſi conſuetudo aliter ſe haberet.
vide gl.ſuper verbo,fructus.& eam perpetuò tene mẽti.Bar.

☞Additio. Caſus eſt in l.ſi ſine hęrede.§.Lucius.ff.de ad
mi.tut.Alex.☞Adde Bar.in repe.l.placet.C.
de ſac.ſan.eccl.& in l.priuatæ.j.de excu.mu.per Bal.in c.j.per
quos fiat inueſti.qđ etiã intellige dato ꝙ dñs eſſet exẽptus ra-
tione priuilegij,vel alia cauſa,ſecundũ Ang.in cõſil.incip.cõ-
mune caſtri franchi.eſt vltima.& ibi voluit ꝙ licet eccleſia nõ
teneatur ad collectas pro ſuis poſſeſsionibus:tñ laicus poſsi-
dẽs dictas poſſeſsiones etiã ab eccleſia nõ gaudet dicto priui-
legio eccleſiæ.Contrariũ voluit ad literã Bal.in l.j.in j.col.vel
ij.C.de iure emphy.vbi voluit ꝙ emphyteuta teneatur ſoluere
collectas,& tributa,quod tñ dicit eſſe ſecus in colono priuile-
giato,per l.ſi pẽdẽtes.§.ſi qd ff.de vſufruc.& in fructuario ad-
de tex.per Bal.in l.hactenus.ff.de vſufru.q tex.licet loquat̃ in
tributis,doctores tñ ibi intelligũt etiã in collectis & datijs.&
adde vnũ cõſiliũ Bal.qđ eſt in nume.xxvj.qđ incipit,an mulie
re,&c.vbi etiã dicitur ꝙ fructuari⁹ & ſimiles poſſeſſores nõ te
nentur ad collectas.& adde qđ no.Bar.& ibi ſcripſi in l.licita
tio.§.fi.ff.de public.Alex.Et hoc verũ in onerib⁹ realib⁹.Bar.

4 Additio. †Quid autẽ in feudatario:an teneat̃ ſoluere
d ipſe collectas [d] vide Bal.in c.j.per quos fiat in
ueſti.& vide And.de Iſer.in tit.quæ ſint regaliæ.in ver.Anga
e rię. Quid in emphyteuta[e] colono,vltra hic no.vide Bal.in l.j.
5 in col.de iure emphy. †Quid ĩ creditore pignoris,vide Bal.
6 in l.cũ notiſsimi.in iiij.col.C.de præſcri.xxx.ann. †Quid in
emphyteuta eccleſiæ,vide Bal.in l.priuatæ.j.de excu.mu.Itẽ
7 ad hoc vide Bar.in l.quæſitũ.ff.de vſufru.leg.Alex. †In col-
lectis verò,quæ imponunt̃ ꝑſonæ pro reb⁹,eſt inſpiciẽda per-
ſona,cui imponit̃.l.reſcripto.in fi.ff.de mu.& ho.& j.eo.l.indi
ctiones.& ibi no.& j.de mu.pa.ſuꝑ rub.& ſic iſtud diuidit̃ in-
ter hæredes ꝑ hęreditarijs portionib⁹,vt ĩ prin.hui⁹ legis.Bar.

8 Additio. †Onus collectarũ ſubit,qui fructus recipit.l.
ſi pendẽtes.§.ſed ſi qd.ff.de vſufr.Vide Lud.
in l.inter quos.§.dãni.de dam.infec.Et adde ꝙ pro hoc dicto
videtur caſus in l.ſi ſine hærede.§.Lucius.ff.de admi.tuto.

LEX II.

INdictiones. Ad onera realia nõ tenetur qs in
plus,ꝙ̃ de re poſsideat.h.d.Glo.
hic dicit ꝙ triplex eſt genus munerũ.qđ videbitis ple-
nius in rubri.j.de mu.pa.ſuper rub.ideo hic aliquid non dico.

1 ☞*Officiales non poſſunt remittere collectas:tamen propter paupertatem ſic.*

LEX III.

OMnes. Omnes debẽt ſoluere qđ princeps impo-
nit:& officiales nõ poſſunt augere,vel di-
1 minuere.h.d. †No.ꝙ officialis nõ põt remittere colle
ctas,ſiue tributa.Circa qđ dic vt l.fi.§.ſi qs profeſſus.ff.de pu-
bli. Vltimò no.gl.quæ dicit ꝙ officiales propter paupertatẽ
☞poſſunt remittere.quã glo.no.bene Bar.☞Officialis propter
paupertatẽ poteſt collectã remittere.Idẽ Bald.in ſuo tractatu
de carcerib⁹,in quarta col.per gl.iſtã.hic adde text.& ibi Bar.
in l.interdũ.§.ſi qs profeſſus.ff.de publi.& ſcripſi in l.filiusfa.
in prin.de dona.Adde etiã de mulcta ꝑ iudicẽ remittẽda pro-
pter paupertatẽ.l.illicitas.§.fi.de offi.præſi.& Bar.in ſuo tra-
ctatu de iudi.in vlti.col.& quod dixit Bal.in l.ij.§.ſi qs in iudi
cio.ff.ſi qs cau.vbi dixit ꝑ hãc gl.& ꝑ c.licet.de cẽſibus.ꝙ ſi ſta
tutũ dictat appellãtẽ debere ſoluere gabellã,aliàs appellatio
ſit deſerta,ꝙ nõ habeat locũ in illo qui appellat,& ꝓpter pau-
pertatẽ non poteſt ſoluere:qa dicit̃ ei remiſſa gabella ipſo iure
à ſtatuto.& ita dicit de facto obtinuiſſe.Sed quid ſi remiſſa eſt
mulcta ꝑ officialẽ,& poſtea peruenit ad pinguiorẽ fortunã:an
teneatur ſoluere:Videt̃ ꝙ ſic,per id qđ habet̃ in §.fin.Inſti.de
acti.Cõtrariũ determinat glo.& ibi Bar.in d.l.illicitas.§.fi.&
ſequit̃ Aretinus in l.ij.ff.qs & à quo.Et adde etiã vnũ qđ dixit
Bal.in l.acceptã.C.de vſuris ꝙ ſi ex forma ſtatuti,nõ ſoluẽs ga
bellã ex cõtractu,ꝙ cõtractus ſit nullus,ꝙ cõtract⁹ nõ annul-
labitur,ſi nõ potuit ſoluere propter paupertatẽ.Et in materia
adde Inno.in c.ex rõne.de appel.vbi dixit ꝙ paupertas excu-
ſat à proſecutione appellationis.& ſic nõ currãt fatalia:qđ ſe-
quit̃ Bal.in d.l.acceptã.in xxiij.q.cõtrariũ tenet idem in l.fi.C.
de cõdi.inſer.per gl.in l.cũ ita.in prin.la ij.de cõdi.& demon.
Itẽ adde Ang.in l.non facile.ſi cui plus ꝙ̃ per l.fal.vbi remitti
tur reo cautio de expenſis in cauſa recõuentionis propter pau
pertatem,ad quam aliàs tenebatur ex forma ſtatuti.Alexan.

1 ☞*Munus ordinarium eſt,quod à lege imponitur.*
2 *Fidelis & deuotus dicitur,qui tributa ſoluit.*

OMnes. Omnes cogunt̃ ſoluere publicas functio-
nes:cũ nõ ſit munus extraordinariũ:& ab
eo nemo excuſatur. Ad euidentiã ſcias ꝙ ſi alicui con
ceditur excuſatio à muneribus,nõ porrigitur ad munera ordi
naria,ſed extraordinaria. hoc præmiſſo caſus eſt planus.
1 †Nota ꝙ munus ordinariũ eſt,quod à lege imponitur,vt hic
2 dum dicit,l.noſtra ſignatũ eſt,&c. †Secundò nota ꝙ ille dici
tur fidelis & deuotus,qui tributa ſoluit Bar.

1 ☞*Comitatenſes qui plus diſtant,minus grauantur.*
2 *Victualia de illa prouincia,in qua eſt ubertas,debent ad prouinciam,in qua propter guerram non eſt abundantia,portari.*

PRo locis. Qui plus de fructibus colligit,plus
ſoluit: qui minus,minus. hoc dicit
hæc nota.lex. Quæro quid eſt hoc dictum,pro
locis.

locis.Gl.exponit,i.pro magnitudine locorũ. quaſi dicat, ille,
q poſsidet magna prædia,plus debet portare ꝙ̃ ille,qui poſsi
det parua:& intellige magnitudinẽ reſpectu redituũ:vt l.fi.s.
de allu.& palu.iũcta l.j.de eui.& l.cũ poſſeſſor.ff.de cẽſi.Quę-
ro dicit̃ hic ꝓximitate.quid eſt hoc dictũ.gl.dicit:qa ſunt ꝓpe
limina:hoc vult dicere,vt illi q ſunt prope limina.q minus gra
uant̃ in expẽſis itineris,plus grauãtur in portando annonã:et
illi,qui magis diſtãt à liminib⁹,quia plus grauant̃ in expenſis
1 itineris releuẽtur vt minus portẽt annonã: †qđ eſt not. ꝓ gra
uaminibus,quæ tota die inferunt̃ comitatẽſibus,vt min⁹ gra-
uentur qui plus diſtãt:vt ſic ab onere itinerũ releuẽtur.nunꝙ̃
tamen quis cogitur exire prouinciam:vt j.eo.l.nemo.Bartol.

2 Additio. † Allegatur iſte tex. ꝙ ſi ſit guerra in aliqua
ꝓuincia, propter qđ ſit oppreſſa victualibus:
& in alia ſit fertilitas & abũdantia:ꝙ ex illa,in qua eſt vbertas
debẽt victualia ad aliã portari.Facit C.de offi. præfec. præto.
Afri.l.in nomine domini.ibi:poſtquã legis auxiliũ præbeãt:
& quia tẽpore neceſsitatis omnia debẽt cõmunicari. ff. ad le.
Rho.de iact.l.ij.§.ſed & ſi.& in d.l.in nomine domini.Ange.

INfraudẽ. Reſcriptũ in quo immunitas cõcedit̃
à munerib⁹ ordinarijs,non valet.h.d.
De hoc videtur in l.euacuatis.j.de decur.

NEmo. Ad operandũ,vel ad portandũ nõ debet qs
lõgius mitti:ſed debet rõ itineris adhiberi.
h.d. In tex.ibi:ad inſtituẽdas,i.reficiendas ſeu de no-
uo faciẽdas manſiones vel caſtra. In tex.ibi:cõferẽdas, i.por
tandas. in tex.ibi:delegẽtur,i.mittant̃. Quæro quid eſt hoc
dictum lõgius.dicit gl.j.i.extra prouinciam, quod facit ad id,
quod no.in l.itẽ illa.ff.de cõſti.pe.videlicet an creditor & de-
bitor ſint eiuſdẽ fori, vel nõ.& ibi Gul. alleg.l.iſtã. Vel dic lõ
gius,qñ expẽſa itineris eſt maior,ꝙ̃ ſit valor eius pro quo va-
dit:vt j.l.proxi.Illud autẽ quod in fi.dicit,habita ratiõe itine
ris:expone,vt s.e.l.pro locis.& illud quod dicit̃ hic neceſsita-
tis:intellige,qñ aliter fieri nõ poterit, etiam longius mittitur.

1 ☞*Tributum debens,illud portat ſuis expenſis.*
2 *Tutori non imputatur ſi non exegit debitum, in quo oportebat eum plus expendere quàm id,quod perciperet.*
3 *Idem ſi non fecit inuentarium,quãdo plus expenderet in eius confectione quàm eſſet utilitas.*
4 *Breuiores lites dicũtur quãdo plus expenderetur in ſcripturis,quàm ſit ualor cauſæ.*
5 *Teſtes non debent citari ad locum iudicij,quando plus expẽderetur in eundo,quàm ſit ualor cauſæ:ſed nunc iudex delegat examinationem.*
6 *Recurſus ad ſuperiorem non poteſt haberi,quando plus expenderetur in habẽdo recurſum,quàm ſit ualor cauſæ.*

MEditerraneæ. Non eſt faciendum id, in quo
plus expenditur, quàm de cõ-
modo percipitur.h.d.Bar.

1 Additio. †No.hic ꝙ ſi debeo tibi tributũ,debeo porta
re ad domũ tuam meis ſumptibus. Adde ad
hoc no.in l.ꝓ locis.s.e.& Bal.in l.acceptã.in xij.q.s. de vſu.qđ
☞no.Bar.in l.itẽ illa.de cõſti.pe.& vide s.l.ꝓxi.Alex. ☞Circa
hãc l.vide qđ no.Ant.de But.in c.ij.de dila.vbi ponit de eo q
equũ poſuit in hoſpitio.Alex. Ad euidẽtiã ſcias ꝙ mediterra
neæ ciuitates dicunt̃ illæ quæ ſunt ꝓpriè in terra multũ diſtã-
tes à mari.Ciuitates maritimæ dicunt̃ illæ,quæ ſunt ꝓpe ma-
re.Itẽ ſcias ꝙ antiquitus erat cõſuetudo ꝙ ciuitates mediter-
raneæ mittebãt annonas ad fortilicias & exercitus, qui erant
iuxta ciuitates maritimas.Et ecõtra ciuitates maritimæ mitte
bãt ad mediterraneas,& ſic plus expẽdebat̃ in portãdo ꝙ̃ va
leret id qđ portabat:ideo princeps ꝓhibet hoc fieri. hoc præ-
2 miſſo iſta lex eſt clara. †No.qđ dixi in ſummario:& facit ad
multa:primò ꝙ nõ imputat̃ tutori ſi nõ exigit debitũ in quo
oportebat eum plus expẽdere,quàm idem perciperet.Bar.

Additio. Vide omnino l.ſed an vltro.ff.de nego.geſt.
Alex. Vel ſi nõ refecit domum,in qua plus
expendiſſet quàm valeret. Barto.

3 Additio. Vide Ang.in l.ſi vacãtia.de bo.vac.in xj. co.
Alex.†Et ſi non fecit inuẽtarium eo caſu,in
quo plus expenderet̃ in cõfectiõe eius ꝙ̃ eſſet vtilitas: vt l.tu-
4 tor q repertoriũ.in prin.ff.de admi.tut. †Itẽ ex hoc põt dici
ꝙ illę dicant̃ breuiores lites,in quib⁹ debet ꝓcedi ſine ſcriptis,
a & ſummariè,[a] in aut̃. niſi breuiores.s. de
ſent.ex breui. reci.i. qñ plus expẽditur in
☞ſcripturis ꝙ̃ ſit valor cãæ.☞No.& intelli
ge hoc verũ ſi ponat̃: quia ſi poſtea nõ cõ-
cederet̃,iuſta eſſet appellationis cã.c.cum
cãm.c.j.& ita ibi firmat d. Pe.de teſt.facit
l.cũ poſt.§.& tñ.de appel.& c.ante.ver.ij.
qõne.vj.c. cõſtitutus. de fideiuſ.c.ſtatutũ.
§.fi.de reſcri.in vj.idem firmat dñs Pet.in
c.finẽ litibus.vbi bonus tex.de dolo & cõ
tu.facit c.vt litigãtes. de off.ordi.in vj.A-
5 lex. † Itẽ iudex non debet facere citari
teſtes ad locũ iudicij, qñ tm̃ diſtat ꝙ plus
expenderet̃ in eũdo, ꝙ̃ ſit valor cãæ: arg.
huius l.ſed tũc iudex debet delegare exa-
minationẽ.l.gñaliter.§.his de pręſentib⁹.
s.de iureiu. & de fide inſtr. aut̃.apud elo-
6 quentiſsimũ. † Itẽ facit ꝙ ſi in habendo
recurſum ad ſuperiorẽ expenderet̃ plus,
ꝙ̃ ſit valor cauſæ: tũc non dicit̃ poſſe ha-
beri recurſus. Et ſic repræſaliæ poſſunt
impetrari. quod plenè examinaui in tra-
ctatu, quem feci de repræſalis.

1 ☞*Emphyteuta, & ſimiles,ſi non ſoluunt tributa,à dño exigitur: & dominus poteſt emphyteutam ſuo iure priuare,& an propria authoritate. in additione.*
2 *Poſſeſſor intra ſex menſes poteſt moram purgare.*
3 *Non percipiens fructus in defectum poſſeſſoris tenetur ad tributa.*
4 *Eccleſia tenetur ad tributa.*
5 *Quantum tempus debeat eſſe ceſſatum à tributis ut bona poßint uendi. remißiuè.*

OBſiſtere. Legitur tribus modis.

Additio. Præmitto ad euidentiam huius legis qđ not.
gloſ.in l.ij.in verbo, præſtiterit.s.de iure em-
phy. Diuiditur in duas partes. Et primò ponit dictũ in ge-
nere.Secundò declarat in ſpecie. Scđa ibi:vñ vt quiſꝙ̃. Ang.
Secundũ primã lec. h. d. Si vtiliter dñs intra tp̃s hic ſtatutũ
nõ ſoluerit tributa, dñio priuat̃: & ad habentẽ directũ dñium
reuertit̃.h.d. Secundũ aliã lec.h.d.Si exactores intra tẽpora
hic ſtatuta nõ ſoluũt fiſco dñi repetũt ab eiſdẽ.h.d. Iſta lectura
non placet.Nam tex.hic loquit̃ de his qui recipiũt emolumẽta
de prædijs, exactores non recipiũt à prædijs principaliter,ſed
à poſſeſſoribus, qui poſtea ſoluentes ſunt ſecuri. l.ij.j. de apo.
pu.& ſic nihil habent facere cum exactoribus,ſed fiſcus habet
ab ipſo exactore recepta exigere,vt j.tit.iij.l.pen. Secũdùm
tertiam lect.h.d. Si emphyteuta,vel ſimiles,intra tempora hic
1 ſtatuta non ſoluunt fiſco,à domino exigetur.h.d. † Quæro
quæ eſt verior lect.gl.videtur tenere iſtam lect. dum dicit,vel
verius. Vel coniunge vltimã cum prima hoc modo: Emphy-
teuta & ſimilibus non ſoluentibus exigitur à domino: & dñs
poterit emphyteutam ſuo iure priuare. Hæc lect. approbatur
in ſimili in l.hoc amplius.§.fi.de damn.infect.& ff. de noxal.l.
ſi noxale.hæc gloſſa vltima videtur eam tangere.Bartol.

Additio. Sed nunquid ſua authoritate poterit hoc fa-
b cere,[b] glo. in l.ij.s. de iure emphy.dicit quòd
ſic:tamẽ melius faceret ſi per iudicem fieri faciat: quia aliàs eſ-
ſet periculoſum.patet: quia emphyteuta habet ius in re,& poſ
ſidet,licet in colono ſimplici poſsit:quia non habet ius in re.ff.
loca.l.nõ ſolet.hoc etiã quidã moderni tãgunt,vt tangit Cy.in
2 d.l.ij.in q.ij.Ang. † Not.ex lege iſta ꝙ poſſeſſor poteſt pur-
gare morã intra ſex mẽſes. Cõtra iſtud oppo. glo.j.de ero.mi.
ann.l.v. Sol.hic quo ad priuatũ: ibi quo ad fiſcũ.vel dic ꝙ alio
3 caſu loquitur ibi. Opp.j.ti.iij.l.fi.Solue vt ibi dicam.† Secũ
dò nota ꝙ etiã ille qui fructus nõ percipit, cõpellitur ad ſolu-
tionẽ tributorũ.cõtra.s.eo.l.j. Sol.non cõpellitur ſecũdùm re-
gulã ordinatã:ſed conditione ex lege iſta in defectum poſſeſ-
ſoris,qui percipit fructus & nõ ſoluit: tene mẽti hanc leg.Bar.

4 Additio. In gl.in verbo, dignitatum.† Et per hoc nota
ꝙ eccleſia tenetur ad tributa. quod concedit
Pet.etiam de iure iſto,per l.placet.s.de ſacroſ.eccle.& l. ſacro-
ſanctæ.vbi ponit̃ ſpeciale priuilegiũ illius eccleſiæ:ergo in cõ-
trariũ eſt ius cõmune.De hoc per Cy.in d.l.placet.in q j.Ang.

a ¶Et ſummariè.Vide
Pet.de Suz.in l.ſed ſi
ſuſceperit.§.ſi libert⁹
ff.de iud.& Spe.in ti.
de fur.verſ.ſed quid ſi
nauta.& de lib.con-
cep.§.decimo.verſ.iij.

b ¶Facere. Vide tu la-
tè & not.per do. Soc.
in cõſi.clxvij.inci.nõ
inutilis ſed neceſſaria
ver.cõfirmant̃ ꝓmiſ-
ſa.& ver.circa primã
plures. cũ verſ.ſeq.in
ij.parte, charta xxxij.
vbi etiã qbus actiõi-
bus & remedijs bre-
uiorib⁹ & magis ſũ-
marijs poſsit ꝑ dñm
expelli ibi:in ver.cir-
ca tertiã quęſtionem
principalẽ.cũ ver.ſeq.
& an requirat̃ libel-
lus ſolẽnis aut qualiſ
qualis petitio, ibi: in
ver.via aũt breuiter.
Et an & qñ pro eius
expulſiõe impetrãda
officiũ iudicis requi-
ratur citatio & corã
quo,ibi: in verſi.ij.an
in tali ĩpetratione cũ
verſ.ſeq. char.xxxiij.

a ¶ Propter pauperta-
tẽ. Adde qualis pau-
pertas requiratur ad
hoc vt ꝓcedat quod
hic dicitur. gloſ. in l.
oẽs. ſ. eod. quã ad hoc
alleg. Bal. in auť. de-
functo. ſ. ad Tertu. re
fert & ſequitur Ge-
rard. de Petraſancta
ſingu. ſuo lxxiij. inci.
pauperes.

b ¶ Alios excuſant.
Adde oĩno ad propo
ſitũ eorũ quæ hic di-
cuntur, Anto. Corſe.
ſing. ſuis in verſi. ga-
bella. lo j. §. ſi omnes
clerici vel alij. vbi al
leg. tam tex. huius le
gis, q̃ iſtum hic.

5 Additio. †Quãtũ tp̃s debeat eſſe
ceſſatũ à ſolutione tribu
torũ, vt bona poſsint vẽdi. gl. Cy. & Bal.
in l. j. ſ. ſi propter publi. penſi. Ange.

1 ☞ *Iudici negligenti non debetur ſalarium, ſaltem pro*
eo tempore quo fuit negligens.

Iudices. Iudicibus negligẽti
bus totũ ſalariũ au-
1 fertur. h. d. †No. hic cõtra iudicẽ
negligẽtẽ. Et ſic videť caſus de illa q. quã
Ioã. de Are. ponit in l. quid autẽ. de excu.
tut. & l. Mæuia. ff. de ann. leg. & l. qui ne-
gotiationẽ. §. j. & §. pe. ff. de admi. tu. vide
licet ꝙ iudici delinquẽti nõ debeatur ſa-
lariũ. quod intellige qñ iſtud delictũ ne-
gligẽtiæ reſpicit vniformiter, & cõcernit
totũ tẽpus officij: aliàs pro eo tẽpore quo
negligens nõ fuit, ſibi ſalariũ debetur. l. ſi fundus. ff. loca. dixi
in d. l. Mæuia. §. j. Et dic hoc ſpeciale propter magnũ periculũ
quod vertitur in negligẽdo exigi tributa: quia publicæ neceſ-
ſitates expediri nõ poſſunt. in l. obſiſtere. ſ. eo. & in auť. vt iud.
☞ ſine quoquo ſuffra. §. oportet. Bar. ☞ Adde Bart. in l. Mæuia.
in prin. de annuis le. & in l. diẽ functo. de offic. aſſeſſorũ. Alex.

1 ☞ *Aſſertioni poſſeſſoris de ualore rei credendũ eſt, qñ fit æſtimũ propter collectas.*
2 *Compoſitio ſuper tributis ſoluendis quòd poſsit fieri cum ſoluere debentibus propter*
paupertatem.
3 *Tutor & curator an poſsint ſe componere cum debitoribus pupilli pauperibus ut mi*
nus ſoluant.
4 *Limitatio ad l. pactum curatoris. ſuprà de pactis.*
5 *Compoſitiones pro tributis ſunt ſeruandæ.*
Præſbyteri parochiarum poſſunt componere cum parochianis ſuper ſolutionibus de-
cimarum. & nume. 7.
6 *Grauari quòd dicatur ille, cuius fructus ſuæ poſſeſsionis ad inſpiciendum mittitur.*
Iudex, qui ſine cauſa facit deſcriptionem bonorum meorum, dicitur me grauare.
7 *Compoſitio facta pro annuis præſtationibus, uel tributis certo modo ſoluendis intelli*
gitur facta in perpetuum.
8 *Illicitum non debet fieri prætextu liciti.*
Clerici morantes in ſtudio, ſi ex priuilegio habent fructus beneficij, illos non habent,
ſi non intrant ſcholas.

Id ab vna. Cõpoſitio facta cũ ſubditis de tribu-
tis, eſt ſeruãda. Item Theſſalonicenſis
eccleſia habet immunitatem, dum tñ extranei eccleſiæ
ipſius prætextu à p̃ſtatione nõ fugiant, localis lex eſt. Ad eui
dentiã ſcias ꝙ erãt quædã prouinciæ in Græcia quæ debebãt
ſoluere tributa ſecundũ quãtitatẽ redituũ qui percipiebãtur
ex prædijs, propter quod mittebanť officiales ad inueſtigãdũ
reditus, ex quo illi poſſeſſores multũ grauabãtur: vnde vene-
runt ad cõpoſitionẽ cũ præfecto illarũ prouinciarũ ꝙ ſoluerẽt
medium aureũ pro quolibet capite, & hoc fecerũt Macedonij,
& iubet hoc eis ſeruari. Aliæ prouinciæ quæ ſe non cõpoſue-
runt, exigantur ad ſimilitudinẽ Macedo. quædã aliæ cõpoſue
runt ſe pro tertio aureo: & eis eſt ſeruanda. Cætera ſunt clara.

1 Additio. †Ex hoc colligo arg. cũ ſit æſtimatio propter
collectas, eſt credendũ aſſertioni cuiuſq;, nec
propterea eſt mittẽdus qui eorũ facultates eſtimet. ar. ſ. de bo.
2 va. l. ſi. †No. propter paupertatẽ[a] debẽtis ſoluere tributa poſ
a ſe fieri cũ eo compoſitionẽ. facit in auť. vt iudi. ſine quo. ſuf. §.
3 eos. & hoc no. glo. ſ. eo. l. iij. †Et ſic facit pro tutore & curatore
vt poſsint ſe cõponere cũ debitoribus pupillorũ pauperib⁹ vt
minus ſoluãt, nõ obſtãte ꝙ debitũ ſit liquidũ. & hoc modo li-
mitatur l. pactũ curatoris. C. de pac. quæ dicit tutorẽ vel cura-
torẽ pupilli nõ poſſe debitũ pupilli gratis remittere: qa intel-
ligo vbi debitor eſt ſoluẽdo. ſed, vbi pauper eſt: poteſt ſe cõpo
nere pro parte, & facere remiſsionẽ de toto. ar. huius legis. fa-
ciet tñ debitor in inſtrumẽto ꝯpoſitionis apponi & inſeri cãm,
quare ꝓ parte recepta tutor vel curator eũ liberauerit à toto:
aliàs non valeret: vt not. in l. j. j. de apo. pu. & ibi poſui. Ange.
4 †No. quod dixi in ſummario, ꝙ iſtæ cõpoſitiones pro tribu-
tis ſunt ſeruandæ. Barto.

5 Additio In tex. ibi: expeteñ. Not. ꝙ põt fieri cõpoſitio
de functionib⁹ & alijs tributis: †& ſic facit ꝓ
præſbyteris parochiarũ, vt poſsint ſe cõponere cũ ſuis paro-
chianis ſup' ſolutione decimarũ. In tex. ibi: inſpector accedat.
6 No. †ꝙ dicitur qs grauari, ſi vadit aliqs ad inſpiciẽdũ fructus
ſuę poſſeſsionis. & ſic facit ꝙ ſi implorať bonorũ meorũ deſcri
ptio ſine cã, ꝙ iudex nõ debet hoc facere: qa ex hac deſcriptio
ne ego grauor. & hic eſt caſus, ꝓ quo in l. j. §. ſi oẽs. de vẽ. inſpi.
Si verò fieret cũ cã, tũc eſt faciẽda, vt dixi ſ. de iure fiſ. l. facul-
7 tas. †In tex. ibi: in ꝑpetuũ. no. ꝙ cũ ſit cõpoſitio ꝓ annuis prę
ſtationib⁹, vel tributis certo mõ ſoluẽdis: ꝙ intelligiť facta in
8 ꝑpetuũ, ſi ſimpliciter facta eſt, & ſic p̃ſbyteri †parochiarũ ſe cõ
ponẽtes cũ parochianis ſup p̃ſtatione decimarũ, quouſq; erũt
p̃ſbyteri nõ poterũt vltra modũ cõpoſitũ decimas petere. An
ge. Ex fine no. ar. cõtra clericos & ſcholares, vel alios habẽtes
b immunitates à gabellis, qui p̃textu eorũ alios excuſant.[b] Bar.

9 Additio. †Et ſic no. ꝙ prætextu liciti nõ debet fieri illi
citũ: vt l. qui ſub p̃textu. ſ. de ſac. ſan. ec. qđ fa-
cit cõtra clericos q habẽt priuilegiũ, vt morãtes in ſtudio ha-
beãt fruct⁹ præbẽdarũ & ꝑcipiãt: ꝙ ſi nõ intrãt ſcholas nõ de-
beãt habere: vt not. in d. l. q ſub prætextu. Ang. Quæro quæ
medietas eſt iſta q̃ ſoluebať: dixi ponẽdo caſum medietas au-
rei. iſta eſt opi. vera. Alij dicũt medietas eius qđ ante ſoluebat.
quod nõ placet: qa ita erat neceſſaria inſpectio poſſeſsionũ &
fructuũ pro medietate ſicut pro toto. Deuẽtũ eſt ergo ad me-
dietatẽ aurei, reſpectu capitũ, nõ reſpectu fructuũ, vel alio quo
cunq; modo, dũmodo quo ad fructus nõ habeať reſpect⁹. Bar.

De indictionibus. *Rubrica.*

Super rubrica iſta quærit gloſ. quid eſt indictio. dic vt in ea.
& ex ea fit connumeratio indictionis, quæ fit hodie in inſtru-
mentis. Item ponit glo. qualiter fit connumeratio annorũ do-
mini per diuerſas ſectas. quod dic vt in ea.

1 ☞ *Priuilegium immunitatis non porrigitur ad munus ordinarium.*
2 *Lex uel ſtatutum poteſt facere quòd munus extraordinariũ ſit ordinariũ. Itẽ quòd*
3 *Collecta ſit munus reale, licet imponatur perſonæ pro rebus.*
4 *Clerici quando teneantur ſoluere collectas Archiepiſcopo.*
Caſus in quo exigitur ſcriptura.

LEX I.

Omnes. Indictio, munus ordinarium eſt, & ideo
ab hac indictione nõ excuſanť, q à mu-
neribus excuſationẽ habẽt. h. d. Ad euidentiã ſcias ꝙ
ego dixi tibi in l. oẽs. ſ. tit. j. Hoc præmiſſo tex. eſt cla
1 rus. †No. ꝙ priuilegiũ immunitatis non porrigiť ad munus
2 ordinariũ, ſed ad extraordinariũ. †Itẽ not. ꝙ p l. põt fieri or-
dinariũ ꝙ primò erat extraordinariũ. facit ꝙ p ſtatutũ poſsit
3 fieri vt collecta ſit munus ordinariũ. †Itẽ ꝙ ſit munus reale,
licet de iure imponať pſonæ pro rebus, vt no. in l. indictiones.
ſ. ti. j. & l. reſcripto. ff. de mu. & ho. dicã j. de mu. pa. in rub. Bar.

4 Additio †Not. in litera huius legis caſum, in quo exi-
gitur ſcriptura. & ſic eſt argumentum quod ſi
Archi. mittit literas clericis ꝙ ſoluant collectã, non tenentur
ſoluere, niſi literæ in indictione epiſcopi fuerint confirmatæ,
& vide quod poſui in l. j. j. de apochis pub. Ange.

LEX II.

Particulari. Glo. cõſtruendo iſtũ tex. ponit ca-
ſum. & breuiter hoc intendit: ante
tẽpus ſolutionis debet ſingulis prouincijs notificari vt
ſe præparent ad indictionẽ ſoluendã. h. d. Gloſ. declarat iſtam
lectu. dic vt in ea. Not. verſum. nã leuius lædit quicquid præui
dimus ante, vt ſ. de manu. l. j. & in auť. de colla. in prin. Not.
modum notificandi iuriſdictiones. Barto.

Additio. De hoc vide ſ. de manu. l. j. & in auť. de colla.
in princi. Ange.

De ſuperindicto. *Rubrica.*

1 ☞ *Superindictum dicitur, quod extraordinariè cauſa neceſsitatis imponitur.*
2 *Immunitas conceſſa à collectis, an extendatur ad impoſitas tempore guerræ.*

Super rubrica quærit glo. quid ſit ſuperindictũ: dic vt in ea.
1 breuiter illud †quod ex cauſa neceſsitatis imponitur extraor
dinariè ſuperindictum dicitur. Barto.

2 Additio. Quid ſit ſuperindictum, ponit Bald. in l. ſi. C.
ſine cen. vel reli. †& per hanc legem determi-
nat Ray. de For. quòd ſi conceſſa eſt immunitas alicui à colle-
ctis: ꝙ illa immunitas extẽditur ad collectas propter guerras,
& idem

& idem tenuit Fulg. in l. ſi ex toto. & ibi Ray. de leg. j. ſed con
tra tenuit Dyn. in l. j. vt nemini liceat ſe excuſare. de quo vide
per do. Ang. de Are. in d. l. ſi ex toto. Alex.

☞ *Non creditur dicenti ſe aliquid facere mandato ſuperioris, niſi oſtendat literas.*
1 *Cardinali aſſerẽti ſe aliquid facere mãdato ſuperioris nõ crediť, niſi literas oſtẽdat.*
Solus princeps ob utilitatem publicam poteſt collectam imponere.
2 *Ciuitas pro neceſsitate ciuitatis collectam imponit.*
Collecta an ponatur per æs & libram, remiſsiuè.
3 *Collectam imponere qui poſsint.*

LEX vnica.

Nihil. Superindictum ſolus Princeps imponit: nec
ad alterius literas quis cogitur exoluere. h.
d. & eſt bona lex, & ponit practica pulchrã. †Not.
1 ꝙ nõ eſt credẽdum literis alicuius dicentis ſe hoc fa-
cere mãdato ſuperioris, niſi in ipſis inſerať licentia, ſiue literæ
ſupioris; vt ibi dũ dicit, & Imperialib⁹ nexa præceptis. Cano
niſtæ tñ dicũt ꝙ Cardinalibus & quibuſdã præcellẽtib⁹ credi
tur etiã ſi literas nõ oſtendant[a], nec habere ſe dicant: tñ eſt cõ
a tra iſtum tex. vbi nõ creditur etiam præfecto prætorio. Bart.

Additio. Item dicit Bar. in l. ij. ff. ſi quis in ius voc. non
ierit. alleg. c. præterea. de dila. & vide Lud. in
l. ſciendũ. de ver. ob. & in l. ſi publicanus. §. j. de publi. vbi alle
gat plures cõcor. & Bar. in l. prohibitũ. de iure fiſ. & in l. pala
☞ tinos. j. de colla. fun. fiſ. lib. xj. Alex. ☞ Adde ꝙ iſte text. non
probat dictũ Bart. hic: quoniã tex. hic loquiť in his quæ erant
reſeruata principi: puta, quia quis dicebat ſe habere talẽ pro-
miſsionẽ à principe, nõ eſt dubium ꝙ nõ creditur ſine literis,
& maximè quãdo certaretur de prę iudicio alterius, ſecũdùm
Ang. in conſi. cxxx. & per Pet. de Anch. in Cle. j. de proba. in
verſi. ſecũdò quærit vtrũ credatur. quod tñ intelligẽt per Bal.
in l. exẽplo. C. de prob. ad fi. Sed ꝙ nõ credať Car. ſi mittitur in
legationẽ de ſua legatione ſine literis, hoc eſt falſum ſecundũ
quod volunt ferè oẽs doc. in c. quod ſuper his. de fid. inſtru. de
qua tamẽ q. in c. ſicut. per gl. de ſen. excom. & in c. apoſtolicæ.
de re iud. in vj. & in c. cùm olim eſſent. de priuil. per Spe. in ti.
de lega. §. ſupereſt. ver. quid ſi dele. in tit. de teſte. §. j. ver. quid
ſi aduocatus. gl. & Arch. in c. nobiliſsimus. xcvij. diſt. per Inn.
in c. cùm dilectus. de appel. per Ioã. And. in c. ad audientiam.
de ſen. excom. & in c. conſti. de appel. & in c. ij. de off. deleg. in
vj. plenè per Pet. de Anch. in Cle. j. per Lap. alleg. xv. & xxx-
iiij. & per Bal. in l. ſi qua per calumniam. de epiſ. & cler. & in l.
iuriſiurandi. de teſti. & in l. j. de man. prin. & in l. aliquãdo. de
offi. procon. & in l. prohibitum. ſ. de iure fiſci. vide Roman. in
2 litera t. no. xj. Alex. †Secũdò not. ꝙ hic videtur text. ꝙ ſolus
b princeps poſsit collectas imponere[b] ꝙ eſt verum pro publica
vtilitate, ſed pro neceſsitate ciuitatis, vel prouinciæ ipſa ciui-
tes imponit, & cogitur imponere. not. ff. quod cuiuſq; vni. l. j.
§. ſi. in glo. ſuper verb. proconſul. dixi in l. iiij. §. actor. ff. de re
iudi. & ibi plenè dixi: an debeat imponi per ſolidum & librã,
vel per capita: vide quod ibi dixi. Bar.

3 Additio. Adde etiã †ꝙ reges imponunt, vt in c. j. quæ
ſint rega. Item qui habẽt ex conſuetudine ius
collectandi. Bald. in l. ſi. C. ſi ſine cen. vel reliq. Item illi quibus
cõceſsit merũ, & miſtũ imperiũ, & omnimodã iuriſdictionẽ,
ſecũdùm Alb. in l. imperiũ. de iu. om. iu. vbi plures alios alleg.
Itẽ illi qui ſunt loco domini vt priores ciuitatis. Bart. in l. pla-
☞ cet. de excu. mu. eo. lib. Alex. ☞ Adde Rayn. in repe. l. reſcri-
pto. §. ſciendum. ff. de mune. & hono. in verſi. nunc reſtat vide
re. & vide quod dixi poſt Bar. in l. iiij. §. actor. de re iud. Alex.

De exactoribus tributorum. *Rubrica.*

1 ☞ *Grauatus ut ſoluat collectas, uel tributum, poteſt dicere exactori quòd ſibi*
oſtendat quaternum, an ſit ibi deſcriptus.
Debitor tributorum quando poſsit conueniri.
2 *Exactores non poſſunt aliquem pignorare, niſi habeant buletinum.*
3 *Scriptura tabellionis breue appellatur.*
4 *Per librum exactoris quòd probetur quem non ſoluiſſe collectam.*

LEX I.

Dvcennarii Exactores non autem exigere,
niſi eos, qui in breuibus conti-
nentur, ſeu exactis à tabellario ſibi datis. h. d. De of-
ficio illorũ tabellariorũ vidiſtis in l. ij. ſ. de iure fiſci.
De materia adde an exactor tributorum
poſsit officiũ ſuum alteri cõmittere & de
legare, dixi de ca. largi. tit. in l. j. poſt Bar.
Item nota ꝙ exigẽti tributa noĩe fiſci nõ
põt obijci cõpenſatio, nec ipſi nec fiſco: vt
eſt tex. not. in l. iij. de cõpen. & in l. auferť.
§. ſi cõpenſa. ff. de iu. fiſci. & ibi habes plu
res caſus in qbus fiſco non obijciť cõpen-
ſatio: qa idem dicas in ſacerdote exigẽte
decimas, ſcđm gl. ſingularẽ xvj. q. j. de de-
1 cimis. aliàs j. q. j. decimæ. Alex. †Not.
quòd ille, qui eſt grauatus vt ſoluat colle-
ctas, ſeu tributa, poteſt dicere exactori, o-
ſtende ſi ſum deſcriptus in quaterno: & ſi
ibi non reperitur, iniuſtè grauatur. Bart.

Additio. Not. debitorẽ tributorũ
nõ poſſe cõueniri ante ꝗ̃
hoc fiat à tabellione. Item no. nihil exi
gendũ vltra id qđ debeť: vt ſ. de anno. &
2 trib. l. oẽs. †Item not. ꝙ exactores non
poſſunt pignorare aliquẽ, niſi habeãt bu-
3 letinũ. †In tex. ibi: breues. nota modũ lo-
quendi. Scriptura eñ tabellionis breuẽ appellat. de quo in l.
4 inter chartulas. ſ. de conue. fiſ. debi. †Item no. iſtĩ caſum, qđ
aliquẽ non ſoluiſſe collectã, vel tributũ, probať per librũ exa-
ctoris, in quo ſunt deſcripta oĩa nomina debitorũ qui nõ ſol-
uerunt. Pro hoc etiã vř caſus in l. iuſtũ. C. de edẽ. facit l. Sẽpro-
☞ nia libellos. de fur. & vide in l. ſi. ff. de re. co. Ang. ☞ Et p hoc
ego dico ꝙ iſta negatiua, oſtẽdas librũ ꝙ nõ ſum deſcriptus in
libro, cũ ſit coarctata ad certã ſcripturã, eſt probabilis, & incũ
bit onus probãdi illi, q ita negat, per iſtũ tex. Idem bonus tex.
in l. cũ lege de ꝓba. & idẽ firmat Bar. in l. ei q. in fi. C. de appel.
vbi ſi dico ꝙ ſentẽtia eſt nulla, quia nõ fuit citatus, & volo pro
bare per inſpectionem actorum, ꝙ poſsim, & mihi incumbit
onus. De quo adde no. per Bal. in l. actor. C. de proba. & l. hoc
iure. & l. in illa. de ver. obl. & Hoſtiẽ. & doc. in c. bonę. de elec.
bonus tex. in c. ſexto de cleri. non reſiden. videť ibi iſta nega-
tiua ꝙ quis non reſederit in beneficio proba per diligentem
inquiſitionem in loco factam, vbi reſidere debet. Alexand.

1 ☞ *Remedia quæ habeat fiſcus contra non ſoluentem collectas, quæ & qualia ſint.*
remiſsiuè.
2 *Carcerari quòd quis nõ debet pro debito publico, neque nouitates in perſonam pati.*
Et quando poſsit capi. remiſsiuè, & infrà numero 6.
3 *Executio pro debito publico primò fit in perſona, ſecundò in bonis.*
Detineri quando quis poſsit pro debito priuato.
4 *Mulier etiam pro debito publico detineri non poteſt.* *Carcer duplex eſt. nume. 5.*
6 *Carceratus, licet ſit quis pro debito confeſsionato, poterit tamen creditor etiam de bo*
nis ſuis ſibi facere ſatisfacere.
8 *Creditor, qui ex forma ſtatuti poteſt facere debitorem carcerari, & mitti in poſſeſ-*
ſionem ſuorũ bonorum, põt petere ꝙ debitor carceretur antequã ueniat ad bona.
9 *Authen. ei qui. C. de bon. auth. iud. poſsi. ſcilicet ut creditor poſsit mitti in poſſeſsionẽ*
bonorum debitoris pro menſura debiti, quòd habeat etiam locum in fiſco.
10 *Homines quando poſsint capi pro debito.*
11 *Quilibet priuatus poteſt ſua authoritate carceratos ex iniuſta cauſa de carce-*
ribus extrahere.
12 *Qui facit quod non debet, dicitur alienus à ſuo ſenſu.*
13 *Contumacia cumulat pœnam.*
14 *Officium iudicis contra non ſoluentem collectas, quale ſit.*
15 *Pœna imponitur ut metu pœnæ quis efficiatur magis obediens.*
16 *Creditor habens primum decretum in bonis debitoris, poteſt illi renunciare, & fa-*
cere capi debitorem.

LEX II.

Nemo Carcerem. Primò prouidet debitoribus ex-
actis contra officiales. Secundò prouidet cõ
tra ipſos debitores non ſoluentes. Tertiò ponit ratio-
nem. Secunda ibi: vel certè. Tertia ibi: qua facultate. Prima
pars continet duplicem prouiſionem. prohibet enim iniurias
inferri debitoribus. Secundò eis permittit quòd de iniurijs
querelam exponant ſecurè coram præſide. in ſecunda parte ſi
militer ponitur duplex prouiſio. Primò quòd debitores cõtu-
maces capiantur, & cuſtodiantur à familia. Secundò ſi hoc nõ
ſufficit, capiantur eorum bona: & de hoc fiſco ſatisfiat. tertia
pars eſt clara. Bartolus.

1 Additio. † Quot remedia habet fiſcus cõtra non ſol-
uentem tributa; et quo tẽpore, vide Bal. in l. j.

a ¶ Non oſtendant. Ad
qđ vide copioſè &
no. do. Fel. in c. ad emi
nentiam. in princi. de
ſentẽ. excom. Tu vi-
de ad propoſitũ huius
dicti qđ poſui remiſ-
ſiuè in apoſti. ad ip̃m
in l. vni. in apoſtil. in
verſ. literas. ſ. de man.
prin. vbi ꝓbo hoc di-
ctum tam per Cano-
niſtas quã Legiſtas.

b ¶ Imponere. Vide Fe.
in c. cũ dilecta. de re-
ſcri. in ver. ſingulari.
& qđ ibi dixi in apo
ſtil. Tu vide ad hoc
Gul. de Cu. in l. nemi.
nu. ix. & qđ ibi poſui
in apoſt. in verſ. indi-
cunť. ſ. de ſac. ſan. ecc.
Ia. Rebu. i l. j. nu. xv.
& ibi poſui in apoſt.
in ver. collectam. j. de
mu. & in quo loco. i-
ſto li. & dixi in ſtylo
parla. parte iiij. verſ.
arreſto xxx.

1 ¶ Carcer. Quotuplex autẽ ſit carcer, vide Ange. de Are. in tracta. maleſi. verſic. carcerari iuſsit. & Cardi. in clemẽ. j. §. j. de hæreti.

☞ C. ſi propter pub. penſi. Alex. ☞ Iſtũ tex.
allegauit Bal. in l. ſi. ff. de in ius vo. ꝙ illud
quod dicit̃ ꝙ luit in corpus, q nõ habet in
ære, vt xvj. procedit vbi illud qđ erat ſol-
uendũ, veniebat ex pœna delicti. ſecus ſi
ex cõtractu, per iſtũ tex. ſecũdũ eũ. Adde
Iac. But. hoc idẽ tenentẽ in l. ſi qs id quod. de iur. om. iu. ꝑ l. j. &
totũ ti. C. qui bo. ce. poſ. & adde Inno. in c. Odoardus. de ſolu.
2 Alex. †No. ꝙ pro debitis publicis nõ debet qs poni in carce
ribus, neꝗ nouitates aliquas, vel inſolẽtiã aliquã pati in pſo-
na. Et ſic nota cõtra iudices, q præcipiũt ne det̃ eis bibere, nec
3 comedere, donec ſoluãt. †Secũdò nota ꝙ pro debito publi-
co poſſunt homines capi & detineri. Iſtã materiã examinaui
☞ plenè in l. ſacrilegij. §. ſi. ff. ad leg. Iul. pecu. ☞ Nota cõtra iudi-
ces, qui præcipiũt ꝙ nõ detur cibus neꝗ potus carceratis, do-
nec ſoluerint debitũ. adde Ang. idẽ tenẽtẽ in j. col. ꝑ l. ſi victũ.
ff. de re iudi. Et adde Bar. in tractatu de quæſt. in ver. ſed quid
de tali q. Itẽ ver. ſecũdò no. ibi ad l. Iul. pecu. & in l. cõſentaneũ.
C. quõ & qñ iud. & per Ang. hic, & ꝑ Bar. in l. ij. de cuſt. re. per
Are. Inſti. de act. in §. ſi. Alex. Tertiò nota ꝙ primò capit̃ per
ſona. Secũdò deuenit̃ ad res: & iſtud cõtra tex. videt̃ in d. l. ſa-
crilegij. §. ſi. ſed fortè iudex poterit eligere hunc ordinẽ, vel il-
lum, prout viſum ſibi fuerit. Pro debito verò priuati videt̃ ꝙ
perſona nõ poſsit detineri, donec bona ſunt ſoluendo: vt l. iij.
§. tutores. & ibi glo. ff. de ſuſpe. tu. Sic debet intelligi l. j. s̃. qui
4 bo. ce. poſ. †Mulieres etiã pro debitis publicis detineri non
poſſunt in perſonã: vt l. j. de offic. diuer. iud. & aut̃. ibi poſita.

☞ Additio. Idẽ no. Ang. hic, & Bal. cõtra in l. j. C. qui bo.
cede. poſ. Alex. ☞ No. adde ꝙ id quod dicit̃,
ꝙ mulier nõ poteſt capi pro debito tã publico ꝗ priuato. nam
idẽ tenet glo. in l. ſed & is qui. ff. de in ius voc. fallit in muliere
obligata per adminiſtrationẽ tutelæ, quæ priuilegijs ſuis re-
nunciauit, iuxta aut̃. matri. & auię. qñ mulier tut. offi. fungi po
teſt. nã etiã priuilegio. d. l. j. & aut̃. nouo iure. dicit̃ renunciaſ-
ſe. & per cõſequẽs carcerari poteſt ſecũdũ Bar. in aut̃. in v. col.
& in l. ſi qs ſub cõdi. in vj. col. ff. de teſta. tut. Itẽ fallit in mulie-
re meretrice & inhoneſtè viuẽte, quæ laqueis & priuilegijs le-
gum nõ innodat̃. l. quo adulteriũ. C. de adul. Ita no. voluit Bal.
in l. cõſentaneũ. C. quomodo & qñ iud. in pe. col. ar. tex. in aut̃.
de reſti. & ea quę parit. col. v. §. ſi. quod intelligit verũ Ro. in l.
ſi verò. §. de viro. ſol. mat. in ij. fallentia. niſi talis mulier inho-
neſtæ vitæ eſſet nupta ſecũdo. no. per Ioã. And. in addi. Spe. in
rub. de iniurijs. ar. l. ſi vxor. §. j. ff. de adul. vbi optima litera ad
hoc quæ vult ꝙ ita dicat̃ cõmiſiſſe adulteriũ, qui vxorẽ alteri⁹
inhoneſtè viuentẽ cognouit, ꝗ qui eã quæ honeſtè viuebat: &
hoc propter maritum. quod eſt ſummè notãdum. Alexan.

5 Additio. †Nota ex iſto principio cõiuncto fine, ꝙ du-
a plex eſt carcer. [a] Vnus pœnę, de quo loquitur
principium huius legis, & l. iij. de cuſto. re. Alius cuſtodiæ, de
quo loquit̃ finis huius legis. & l. ſi. de cuſt. re. C. & ff. Eſt & ali⁹
qui vocat̃ carcer pœnitẽtiæ. quo vtuntur epi, & prælati, cõtra
præſbyteros, & ſubiectos alios quoquo modo peccantes. In
6 tex. ibi: omnẽ ſubſtãtiã. †Not. ꝙ pro debito fiſcali nõ ſolũ põt
quis carcerari, ſed etiã ipſius carcerati bona principaliter ven
di, & diſtrahi pro cõi: adeò fiſcus habet optionem vtrum velit
prius debitorẽ carcerare, an ad bona peruenire: vt hic. qđ in-
telligo in debitore tributorũ: vt hic. Cõtra alios verò debito-
res ex alijs cauſis fortè eſſet neceſſe ꝙ prius deueniret̃ ad bo-
na, ꝗ ad carcerationem: vt l. ſacrilegij. el ij. §. ſi. ad leg. Iul. pec.
7 †Et faciũt ad q. dicit ſtatutum ꝙ vigore debiti cõfeſsionati,
quilibet debitor poſsit capi & detrudi in carcerẽ: an ſi debitor
ex inſtrumẽto cõfeſsionato eſt detruſus in carcerẽ, ipſo exiſtẽ
te in carcere poſsit creditor de ſuis bonis facere ſibi ſatisfieri.
& hic eſt tex. ꝙ ſic. Nã per remediũ incarcerationis nõ tollitur
creditori poteſtas petẽdi ſe mitti in poſſeſsionẽ bonorum de-
bitoris, vt eſt caſus in l. qui legati. s̃. vt in poſſeſ. leg. & l. j. §. ex
hoc ver. ſed finge. ff. dẽ vẽtre inſpici. quos tex. alle. ad hoc Ar-
8 chi. extra, de eo qui mit. in poſ. cau. rei ſer. in rub. †Itẽ faciũt ad
q. ꝙ ſi ſecundũ formã ſtatutorũ permittit̃ alicui facere incarce
rari debitorem, & mitti in poſſeſsionẽ ſuorũ bonorũ, prout eſt
Peruſij, ꝙ creditor poſsit petere, ꝙ debitor carceret̃ etiam an-
teꝗ deueniatur ad remediũ mittẽdi in poſſeſsio. In gl. quę in-
9 cipit, nõ ergo. ibi: vel verius. †Not. bene ex iſta gl. ꝙ §. ſi verò.
in aut̃. de exhi. reis. vnde ſumit̃ aut̃. ei qui. C. de bo. aut̃. iud. poſ.
habet locũ nõ ſolũ in priuato, verũ etiã in fiſco, vt poſsit pete-
re ſe mitti in poſſeſsionẽ bonorũ debitoris ſui, pro mẽſura de-
biti declarati tantũ, & non in plus: ſicut in priuato ſeruatur.
10 †Itẽ no. ꝙ homines nõ poſſunt capi pro debito, ſi tñ ceſſant,
11 poſſunt poni ſub cuſtodia militari. †Itẽ nota hic ſecũdũ vnã
lect. ꝙ quilibet etiã priuatus poteſt ſua authoritate carceratos
ex iniuſta cauſa extrahere, & ſolutos dimittere, etiam fortè ex
violẽtia iudice renitente: maximè ſi ſoluerint id, pro quo deti
nebãtur. arg. s̃. de iure fiſ. l. prohibitũ. & de meta. l. deuotũ. j̃. de
12 decu. l. oẽs. in ſi. †Itẽ not. ꝙ qui nõ facit qđ debet, dicit̃ alien⁹
13 ab humano ſenſu. Item no. †ꝙ cõtumacia cumulat pœnã. ff. de
14 pœnis. l. relegati. & extra vt lit. nõ cõte. c. quoniã. §. ſi. †Itẽ no
ta quod ſit officiũ iudicis cõtra nõ ſoluẽtes collectas: qa ſi cõ-
tumaces exiſtẽt, ponunt̃ ſub cuſtodia: & ſi perſeuerant in non
ſoluẽdo extẽdetur manus ad res ipſorũ, vt hic, & l. iiij. j̃. eo. di-
15 xi s̃. ſecundũ And. de Baru. tãgã j̃. ti. ij. l. ij. in ſi. †Itẽ no. ꝙ ideo
pœna imponitur vt homines metu pœnæ magis efficiantur
metuentes & obediẽtes: vt ff. de iuſti. & iure. l. j. in prin. Ang.

16 Additio. †Per hãc l. vide Ang. dicentẽ ꝙ habẽs primũ
decretũ in bonis, põt renũciare bonis, & face-
re capi debitorẽ pſonaliter, & econtra. tñ hoc fuit elegãs dictũ
Bar. in l. cõſentaneũ. C. quõ & qñ iu. & iſtud ſecutus fuit Ang.
hic, & idẽ voluit Pau. de ca. in l. ij. de teſta. mil. de quo vide do.
☞ meũ in l. ſi finita. §. Iulian⁹. ff. de dã. ☞ infec. in xlvj. col. Alex.
Pro debito non debet qs detineri. facit c. ij. de pigno. vbi dicit̃
ꝙ liber homo nõ detinetur quantũcũꝗ nõ habeat bona ſuffi-
ciẽtia ad debitũ. & not. gl. in aut̃. imo. C. de act. & ob. etiã ſi fiat
pactũ: qa ſapit ſpeciẽ ſeruitutis, ad quã per pactũ qs nõ debet
poſſe deduci. l. nec ſi volẽs. de libe. cau. Facit quod no. Bar. in l.
Titio centũ. §. ij. de cõdi. & de. vbi dixit ꝙ vbicũꝗ infringitur
ius libertatis per pactũ, nõ valet. qđ etiã patet: qa lege eſt pro-
hibitũ, ſ. ꝙ nullus pro debito capiat̃. d. c. ij. & legi ꝓhibitiuæ re
nũciari nõ põt. no. gl. in rub. C. ne fideiuſ. dot. dẽtur, &c. Itẽ qa
capere & carcerari eſt iuriſdictionis, cui pactis priuatorũ re-
nũciari nõ põt, nec iuriſdictio dari. l. priuatorũ. C. de iuriſ. om.
iud. qđ tñ limita, niſi aliud ſtatutũ induceret: qm̃ plus valet ſta
tutũ ꝗ pactũ. l. nõ impoſsibile. de pac. & no. Bar. in l. oẽs popu
li. de iu. & iure. & l. ex p̃torio. ff. de re. iur. Bald. in l. programa.
C. cõmina. vel epiſtolas. licet gl. videat̃ tenere cõtrariũ in rub.
C. de decretis decurionũ. ſed intelligit̃ affirmatiuè illa gl. ſ. qđ
fieri põt per pactũ, põt fieri & ꝑ ſtatutũ, nõ autẽ negatiuè. Ita
voluit Io. An. in c. pe. extra, de cõſue. & videt̃ etiã de mẽte glo.
in d. rub. & ibi Bar. aliud tñ qđ dicit̃ hic, ꝙ pro debito qs deti-
neri nõ põt, nõ haberet locũ hodie, ſi qs eſſet confeſſus debitũ
per ſñiam, quæ trãſiuit in rẽ iudicatã, & elapſus eſſet terminus
dat⁹, iudicatis, iuxta l. debitorib⁹. ff. de re iu. & l. ſi. C. de vſuris
rei iu. Nã ſi intra talẽ terminũ nõ ſoluerit, poſſet detineri. tex.
eſt in §. q autẽ. in ver. ſed ſiquidẽ. cõiũcta gl. ĩ ver. cedere. ĩ aut̃.
de fideicõ. & etiã ĩ alijs caſib⁹ fallit quos not. collectos ꝑ me &
doc. in repe. mea in l. j. in primo no. in ſi. C. q bo. ced. poſ. Alex.

1 ☞ Eximens iuſtè carceratum, tenetur ſoluere creditoribus.
2 Occultans aliquem ut capi non poßit, an puniatur. remißiuè.
3 Carceratus pro debito priuati poteſt ibi pro fiſco recommendari, & econtra.

LEX III.

1 QVoties. †Qui debitorẽ captũ eximit, ad id qđ fi-
ſco, & priuato debebatur tenet̃. h. d. Bar.

Additio. Qui carceratũ eximit de carcere, tenet̃ ſolue-
re creditoribus. vide qđ dixi poſt Bar. in l. mi
☞ lites. ff. de cuſto. reo. ☞ Et Bar. in ſua diſputatione incipiente,
2 Loiſius fuit captus. Alex. †Quid ſi occulto aliquẽ ꝙ capi nõ
poſsit, ꝓ debito, vel pœna, vide Bal. in l. ſi. C. de ope. lib. Alex.
3 †No. hic tex. ꝙ ille, q eſt in carcere pro debito priuati, põt re
cõmẽdari pro debito fiſci, & cõtra. qđ plenè dixi in l. ij. in ſi. ff.
de cuſto. re. Secundò no. ꝙ q eũ abſtulit, tenet̃ fiſco & priuato.
gl. op. & ſoluit. dic vt in ea. Bar. vide bonũ tex. in l. ſi. de ope. li-
ber. C. & vide Bart. in l. iiij. C. ad l. Iul. de vi priuata. & Bal. in l.
addict. de epiſ. au. & ĩ tractatu ſuo de carcerib⁹. in iiij. col. in ſi.
et Bar. ĩ l. cuiuſcũꝗ. ff. ad l. Iul. maie. et Sal. ĩ l. vnica, de rap. vir.
& do. meũ ĩ l. admonẽdi. j. col. de iureiu. cũ ſi. & ibi oĩno videas
Roma. in xxij. col. vbi dicit hunc caſum eſſe mirabilem. Alex.

☞ Propter non ſoluentes tributa cæteri grauantur.
1 Leuius portatur quod à pluribus portatur.
2 Officiales & conſiliarij tenentur ad collectas.

ACtores. Officiales tenent̃ ad ſoluendum tributa,
ne ipſis ceſſantibus cæteri onerẽtur. Iſta
lex innuit duo. Primò, ꝙ ſi ex aliquo caſu qdã nõ ſoluũt
cęteri onerant̃. Cõtra iſtud videt̃ j̃. vt nullus ex vica. ꝓ alie. vi
ca. deten. l. j. li. xj. de quo dicã j̃. ti. iij. & l. ij. & ibi gl. tãgit. Bar.

1 Additio. †Sed an propter non ſoluentes tributa cæte
ri grauent̃. & hic eſt caſus ꝙ ſic. & ſic nota, qđ
portatur à pluribus, portatur leuius: vt j̃. de priuilegi. domus
Augu. in l. ij. & infrà, eodem titulo. l. fin. & eſt argu. contra of-
ficiales vt teneantur ſoluere feuda, & ire ad exercitum, ſicut
2 alij. Ang. †Item innuit ꝙ officiales & conſiliarij tenent̃ ſol-
uere collectas. In cõtrarium. ff. de mu. & ho. l. honorẽ. Iſta duo
examinabo in l. j. de immu. ne. conce. Et not. hic glo. quæ inci
pit, Alias innouitas ibi, & ſic not. contra officiales. Bartolus.

1 ☞ Qui tenentur reddere rationem, debent illam reddere in ſcriptis.

APparitores. Exactores debent remittere ad
curiam in ſcriptis quid exactum
eſt, & quid non, vt ex eorum ſcriptura officium redda
tur inſtructum. h. d. † Not. ꝙ exactores tenentur reddere
1 in ſcriptis quid, & qualiter, & quantum exactum ſit. idem in
quolibet priuato, qui tenetur reddere rationem: vt l. j. §. offi-
cio. ff. de tute. & ra. diſtr. l. ſi ſtatu liber. §. fin. de ſtatulib. Bart.

IN fiſcalibus. Ad petitionem exactorum cogi
tur præſes facere exactionem. h.
d. Not. ꝙ Poteſtates coguntur facere exactionẽ ad pe-
titionem officialium. quod plenè declaratur in l. ꝓxima. Bart.

1 ☞ Officialis negligens qualiter puniatur. remißiuè. & nume. 11. & 16. & ibi quando faciat litem ſuam.
2 Poteſtas non poteſt exactoribus tributorum committere exactionem.
3 Qui tenetur facere exactionem intra certum tempus, ſi illam non facit, ſoluit de ſuo.
4 Factores dominorum poſſunt cogi pro exactione tributorum.
5 Officialis deputatus ad recipiendum ſolutionem, non poteſt ab inuito exigere.
6 Conſuetudo regionis in exigendis tributis ſeruanda eſt. & numero 14.
7 Exactor fodrij non poteſt alij committere exactionem.
8 Rectoris officium eſt inquirere debitores communis.
9 Tutor & alius gerens tenetur reddere computa ſingulo anno.
10 Officiales & collectores collectarũ, ſi aliquid retinẽt de eo qđ exegerint puniũtur.
11 Idem ſi à debitoribus aliquod ſeruitium acceperint.
12 Inquiſitio quòd ſit licita in ciuilibus ob publicam utilitatem.
Epiſcopus poteſt contra omnes aliquid pauperibus debentes inquirere.
13 In ciuilibus ad utilitatem priuatorum non eſt licita inquiſitio niſi in cauſa ſuſpecti tutoris & dationis tutoris.
15 Statutum quòd debitores ex inſtrumento confeßionato abſque ulla mora teneantur ſoluere, intelligitur nullo iuris ordine ſeruato.
17 Pœna de qua in hac lege partim applicatur fiſco, & partim parti.
18 Rex ſi committit exactori quòd compellat ſoluere omnes debitores, intelligitur ſeruata conſuetudine loci.

MIſsi. Primò ponit quid ſit officiũ exactorũ. Scđò pu
nit iudices & officiales permittẽtes eis vt aliqd
faciant contra officiũ. Tertiò ponit quid iudices habẽt
facere. Quartò qualiter, & ad quid tenẽtur ſi negligant. Quin
tò eis prouidet. Secũda ibi: iudices. Tertia ibi, eum iudicem.
Quarta ibi: qđ ſi vltra. Quinta ibi: iudicibus. In prima par-
te dicit ꝙ exactores debent mouere iudicem, hoc eſt præſidẽ,
poteſtatem, ſeu rectorẽ vt faciant exactionẽ, & nihil habẽt fa
cere cum debitoribus fiſcalibus. In ſcđa parte dicit ꝙ ſi præ
ſides paſsi fuerint ꝙ exactores miſsi exigant per ſeipſos, pu-
niuntur in duplũ: & apparitores præſidis deportant̃, & alij of
ficiales relegantur ad tp̃s. In tertia parte dicit, quid habet
facere præſes, poteſtas vel alius Rector. Rñdet Imperator ꝙ
primò debet mittere pro debitoribus & inquirere an debeant
& per eorum tabularios hoc debet diligenter inſcribi, & poſt
ea mittere ſuos officiales contra ſuos debitores, & compellere
eos ad ſoluendum, vt illud, quod ſolutum erit, perueniat ad il
los opinatores, ſeu exactores, ita ꝙ impleto anno reuertatur
cum exactione completa. h. d. In quarta parte dicitur, ſi præſes
aut poteſtas fuerit negligens in exigendo, ꝙ ipſe cogatur ſol-
uere de ſuo: tamẽ repetere poteſt à debitoribus fiſcalibus: & ſi
aliquid fuerit de exactis retentũ, reſtituit in duplum. hoc dicit

1 Additio †Vide l. mancipia. cum ibi no. C. de ſer. fugi.
& per Bar. in l. j. de var. & extraor. cog. & per
Bar. in ſua diſpu. iudex qui per imperitiã. & per eũdem & ibi
doct. in l. pe. C. de fur. & per Bart. & Ang. in l. ex maleficijs. §.
hæres. ff. de act. & ob. per Bal. in l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de
offi. proc. & le. per Bal. & Ang. in l. ſi filius. ff. de iud. per gl. &
Bal. & Sali. & doc. in l. j. C. de pœna iud. qui malè iud. Inſti. de
obli. quæ ex quaſi delic. in prin. & in gl. per Ang. de Are. in l.
☞ dies cautioni. §. in eam. ff. de dam. infec. Alex. ☞ Speculator
in tit. de expen. §. poſtremo. ver. illud. alleg. iſtum tex. ſecun-
dùm quod ſi iudex qui omiſit condemnare in expenſis, parte
petẽte fuit cõdemnatus in ſyndicatu, & velit à parte quã non
condẽnauit, illas expẽſas repetere nõ poteſt, per iſtũ text. Sed
certè cõmunis opinio eſt in cõtrarium, quã tenet Bal. repro-
bans dictum Spec. in l. ſancimus. C. de iudi. circa ſi. & idem te
net Imo. & Rom. in l. ſi tertius. §. ſi. ff. de aqua plu. ar. & Arg.
in l. ſi quis dolo. §. j. ff. de re iud. bene facit qđ no. Io. And. poſt
Inn. in c. ſæpe. de appel. cuius dictum refert & ſequitur Pe. de
Anch. in c. cùm æterni. circa prin. de re iud. de hac q. vide etiã
per Bal. in l. obſeruare. in §. proficiſci. in verſ. ſecundo quæro.
ff. de offi. proc. & leg. & per Ange. in l. ſed mancipia. C. de ſer.
fug. per Bal. in c. j. §. iudices. in ij. col. de pace iu. fir. Adde etiã
quod aliàs no. Bart. de iud. in l. ſi quis vxori. §. ſi fugitiuus. ff.
de fur. & in l. ſi reo. §. ſi. de fideiuſ. & vide quod dixi poſt Bar.
j̃. de paſcuis pub. dicit Loſ. in ſingu. ſuis in litera l. not. xliij. ꝙ
ſi iudex ſoluit, poteſt repetere: aliàs nõ. Alleg. Ang. in l. ſi va-
cantia. per iſtum tex. in ver. ſecundò no. idem no. Bar. in l. iiij.
§. actor. de re iu. per tex. in l. j. in prin. de mun. & hono. Alexã.
In quinta parte dicit ꝙ poſtquã Poteſtas vel Rector ſoluit de
ſuo, poteſt exigere à debitoribus, nõ obſtante aliquo priuile
gio dignitatis: & põt cogere exactores, ſeu caſtaldiones, & ꝓ
curatores illorũ debitorũ. Itẽ etiã de hoc reſcribere principi.
2 h. d. †No. principaliter ꝙ Poteſtates non poſſunt ipſis acto
ribus cõmittere exactionẽ, quod eſt not. Iã enim vidi aliquos
accuſari de robaria, qui nõ poſſunt excuſari prætextu officij,
3 per l. iſtã †Not. ꝙ ille qui tenet̃ facere exactionẽ intra certũ
tẽpus, ſi non facit, cogit̃ ſoluere de ſuo, & ſic facit cõtra ſyndi
4 cos, œconomos, & ſi. †Vltimò no. ꝙ pro exactione tributo
rum poſſunt cogi caſtaldiones, & factores dominorum.

5 Additio. †No. ꝙ officialis deputatus ad recipiendam
ſolutionẽ, non poteſt ab inuito exigere: vt j̃.
6 de cano. larg. l. neꝗ. & ibi no. †No. in ſecũdo dicto cõſuetu
dinẽ regionis eſſe ſeruãdã. s̃. de pe. bo. ſu. l. j. s̃. de iure fiſci. l. pe
7 nul. & ibi no. †Item no. argu. ibi: alij cõmittimus. ꝙ exactor
fodrij alij cõmittere nõ põt exactionẽ: & ſi facit, punit̃, vt j̃. di-
8 cam de ca. lar. l. iij. †Item no. ꝙ officium Rectoris eſt inquire-
re debitores cõis, & iura inquiſita exigere, vt hic, & s̃. l. ꝓxi. &
9 ſi nõ facit, punitur, vt l. iudices. s̃. de ann. & trib. †Item eſt ar
gu. ꝙ tutor gerẽs, vel alius adminiſtrator alienorũ negotiorũ
debet reddere cõputa ſingulis annis. Ad idẽ j̃. de nauic. l. ij. &
10 hoc videt̃ etiã dicere l. ſi plures. §. j. ff. de admi. tu. †Itẽ no. ex
quarto dicto cõtra officiales, & collectores collectarũ, & fo-
driorũ ſi aliquid retinẽt de hoc quod exercuerũt, vel aliquod
ſeruitiũ acceperũt ab his qui debẽt aliqd à cõi recipere, vt eis
fiat ſolutio, alia pœna imponit̃: vt s̃. de anno. & trib. l. iudices.
11 & j̃. de ſa. ho. l. vnica. In tex. ibi, paſsi fuerint. †Not. iudicem
negligẽtẽ criminaliter puniri. Pro eo no. in l. iudices. s̃. de an
no. et trib. C. de ſer. fug. l. mãcipia. & de cuſt. reo. l. ad cõmẽta-
12 rieñſem. †Ibi: inuigilare no. ꝙ etiã in cauſa ciuili & pecunia-
ria ad vtilitatẽ pub. licita eſt inquiſitio. cõcor. s̃. de bo. vac. l. ſi.
Et ſic hic videt̃ caſus ꝓ epiſcopis ꝙ poſsint cõtra oẽs debẽtes
aliquid pauperibus inquirere, & inter pauperes diſtribuere:
nã licet talis inqſitio fiat in priuatorũ fauorẽ: tñ tẽdit ad vtili-
13 tatẽ Reipu. †ideo dixi ad vtilitatẽ Reipu. quia ad vtilitatẽ pri
uatorũ nõ eſt dare caſum, in quo poſsit per viã inquiſitionis
procedi, niſi in caſu ſuſpecti tutoris, & curatoris, ſecũdũ Bar.
in l. iij. §. præterea. de ſuſpe. tuto. ſed certè eſt dare aliũ caſum.
Nã tutor ex inquiſitione datur: vt Inſti. de Atti. tut. §. ſed hoc
iure. & ſic patet ꝙ ibi merè requiritur ad vtilitatẽ priuatorũ.
14 In tex, ibi: conſuetudine ſeruata. †No. in modo exigendi tri-
buta & collectas debere cõſuetudinẽ ſeruari: ideo ſi cõſuetu-
do eſt ꝙ incolæ ciuitatis nõ ſoluãt tributa neꝗ collectas, talis

conſuetudo ſeruãda erit,per hunc tex.Ad hoc facit l.j.ſ.quæ
15 ſit lõ.cõſue.†Ibi:abſq; vlla mora.no.ad ſtatuta dicẽtia ꝙ debi
tores ex inſtrumẽtis cõfeſsionatis abſq; vlla mora cogant̃ ſol⸗
16 uere:nã intelligit̃ nullo iuris ordine ſeruato.†Ibi : in repeti⸗
tione ſeruata.no.iſtũ tex.cõtra determinationẽ gl.in l.manci⸗
pia.C.de ſer.fugi.vbi dicit ꝙ ſi iudex propter negligẽtiã facit
litẽ ſuã,ꝙ propterea nõ dat̃ ei poteſtas retinẽdi rẽ debitã par⸗
ti,cui litis æſtimationẽ præſtitit.hic enim tex.directò dixit cõ
tra.Nã officiales negligẽtes exigere tributa propter eorũ ne⸗
gligẽtiã faciũt litẽ ſuã:quia de eorũ proprio fiſco tenẽtur ſol⸗
uere illud,quod per tributarios debet̃:& tñ eis cõtra tributa⸗
rios ſeruat̃ repetitio ꝑ actionẽ negotiorũ geſtorũ vel ꝑ condi.
ex hac le.vt dicit gl.& hãc gl.no.alle.Spe.in tit.de expẽ.§.po⸗
17 ſtremo.ver.illud etiã notãdũ.In tex.ibi:vt partẽ debitã.†No.
iſtũ tex.ꝙ ex ipſo delicto pœna imponit̃:quia pro parte venit
fiſco applicãda,pro parte accuſatori.Simile in l.j.§.hæc in fa⸗
ctũ actio.ff.de his q̃ de.vel effu.& facit ad no.ff.de iure fi.l.edi
to.§.extat.cũ ſi.vide Bar.in l.agraria.ff.de termi.amoto.Ang.

18 Additio. †Hãc l.alle.Bal.in l.etiã.in iij.col.in ver.non
reſtat.ſ.de exec.rei iud.& ꝑ hãc l.dicit Bal.in
l.j.ĩ.ſi propter publi.pen.ꝙ ſi Rex exactori cõmittit ꝙ cõpel⸗
lat oẽs debitores ſoluere omni coactione,qua ſibi videt̃:intel⸗
ligitur ſemper ſalua forma municipalis cõſuetudinis Alexan.

*1 ☞Eccleſia tenetur ſoluere onera realia pro rebus tributarijs quas emit: ſed colle-
ctam quæ imponitur perſonæ pro rebus,non ſoluit.*
*2 Cõmune Peruſij ſtatuit quòd omnes poſſeſsiones eſſent tributariæ:quòd collecta eſſet
onus reale.*
3 Emptor & uenditor ſunt correlatiua.
*4 Lex imperialis,quæ prohibet emere,comprehendit eccleſiam.
Statuta loci prohibentis emere,non comprehendunt eccleſiam.*
5 Moræ purgatio in caſu huius legis quando admittatur.

SI diuina. Si domus imperialis vel eccleſia res tri
butarias licitè emerit,& tributa nõ ſol⸗
uerit,res ei aufert̃, & ciuitati aſsignabitur,vt integra
1 tributa ſoluãtur.h.d. †Et pro declaratione huius legis,quæ⸗
ro quid vult dicere diuina domus.Glo.intelligit de domo im
periali vel eccleſia.Et ſecũdũ hoc habes,ꝙ eccleſia tenet̃ ſolue
re tributa.quod eſt verũ indubitãter,qñ emit poſſeſsiones tri⸗
butarias,ita ꝙ onus ſit reale.Sed collectã quæ imponitur per⸗
ſonæ pro rebus,etiã eccleſia nõ cogitur ſoluere:vt in aut.item
nulla cõmunitas.ſ.de ſacroſan.eccle.& ſ.de epiſco.& cle.l.de
2 his.†ideo cõmune Peruſij ſtatuit vt omnes poſſeſsiones tribu
tariæ eſſent,& collectæ eſſent onus reale:de quo dicã ĩ.de mu.
pa.ſuper rubri.dixi ff.de mu.& hono.l.reſcrip.§.fin.

3 Additio. †Et ratio eſt:qa prohibẽdo emptorẽ,prohi⸗
bet venditorẽ:cũ iſta ſint correlatiua:vt l.j.ff.
de in diẽ addic.in gl.ibi poſita.Vnde p̃ſuppoſito ꝙ eccleſia ſit
exẽpta à iuriſdictione principũ:tñ alius contrahẽs ſuppoſitus
4 eſt ius iuriſdictioni.Ang. †Quæro quare dicit extra metro
comias.Glo.dicit,ꝙ intra illas nemini licet emere.Ex quo no.
ꝙ lex imperialis,q̃ prohibet emere:cõprehendit etiã eccleſiã,
prout diuina domus ponit̃ hic ꝓ eccleſia.Statutũ verò ciuita⸗
tis hoc nõ poſſet:qa eſſet cõtra libertatẽ eccleſiarum:vt in aut.
caſſa.ſ.de ſac.ſan.ec. Quæro quare dicit patrocinij cauſa? Dic
5 vt in gl. †Vltimò op.ꝙ liceat purgare iſtã morã:vt l.obſiſte⸗
re.ſ.de anno.& tribu.Sol.domus diuina,& pſonæ in dignita⸗
tæ poſitæ plus grauãtur:qa plus de his timet̃.Vel dic etiã hic
ꝙ licet purgare morã,ſecundũ quod hic innuit̃.qd magis pla⸗
cet.Itẽ oppo.gl.de l.placet.ſ.de ſac.ſan.eccle.dic vt in ea.Bar.

De ſuperexactoribus. *Rubrica.*

1 ☞Exactio tributorum non debet fieri incontinenti.
2 Quis ad mortẽ punit̃ propter cõſuetudinẽ delinquẽdi,etiã ſi pœna eſſet pecuniaria.
*3 Cauti aſſeſſores conuincunt delinquentẽ,qui deberet pœna pecuniaria puniri de per-
ſeueratione,ut poßint eum capitaliter punire.*

LEX Vnica.

QVicquid. Qui plus exigit,in duplũ exigit̃:
& propter conſuetudinẽ capitali⸗
1 ter punitur. †No.ꝙ dicit,reſtitui protinus opor⸗
tebit.quod intelligit̃ ꝙ exactiò nõ fiat incõtinenti.
debet enim habere tempora quæ dãtur iudicatis,licet ex deli⸗
cto cõdemnetur:vt l.ſi cũ exceptione.§.quod ſi homo.ff.quod
me.cauſa.ſed poſtq̃ fuit exactum,debet reſtitui protinus ei,à
2 quo exactum eſt. †Not.ꝙ propter cõſuetudinẽ delinquendi
quis punitur ad mortem.ſimile ſ.de delato.l.omnes.Barto.

Additio. In tex.ibi:perſeueret.no.iſtũ tex.ꝙ preſuppo
ſito ꝙ de crimine pœna pecuniaria veniat im
ponenda:tñ ſi ſit inquiſitio cõtra hominẽ tanq̃ talia facere cõ
3 ſuetũ.& de hoc ſit cõuictus,capitaliter puniri poteſt.†& ideo
aſſeſſores cũ volunt facere aliquẽ decapitare malefactorẽ no⸗
minatũ,qui multa crimina cõmiſit,& plurib⁹ vicibus:ex qui⸗
bus tñ criminibus pœna pecuniaria venit imponenda,inqui⸗
runt cõtra eũ tanq̃ conſuetũ talia crimina cõmittere,& in his
ſceleribus perſeuerare:& ipſum cõuincunt de tali perſeuera⸗
tione,& cõſuetudine:quo facto ſecurè poſſunt eũ ad mortem
dãnare,nõ obſtãte ꝙ talia crimina de ſui natura nõ ſint capi⸗
talia.quod tene menti.Pro hoc habes tex.in l.oẽs.ſ.de delato.
☞vbi qs propter cõſuetudinẽ punit̃ pœna mortis.Ang.☞Ad⸗
de ad materiã ꝙ exactor tributorum ſciẽter indebitũ exigens
à debitore tenetur furti.tex.eſt no.in l.etiam.C.de fur.& vide
Bal.in l.j.ſ.titu.j.vbi dicit per illũ tex.ꝙ tenetur crimine falſi.
Nota conſuetudinẽ delinquendi aggrauare delictũ.facit l.iij.
C.de epiſ.audi.hic allegata in glo.& ibi Gul.& Bald.huic etiã
quod alibi dicit̃,q̃ cõſuetus litigare.& ſic continuus litigator
repellitur à teſtimonio.iij.q.iiij.c.qa ſuſpectos.&c.nullus.ibi:
frequẽter litigãtes.& allegat Romanus in ſingularibus in li⸗
tera E.no.trigeſimoſexto.Facit ad hoc quod ponit̃ per ſcribẽ
tes,videlicet do.Anto.& do.Abb.& alios in c.teſtimoniũ.de
teſta.in illa q.an exiſtẽs in peccato mortali repellat̃ à teſtimo⸗
nio,vt cõcluſio ſit ꝙ ſi eſt conſuetus & perſeuerãs in peccato,
repellitur.vide ibi ad prędicta.Adde etiã quod dicit Bar.in l.
licitatio.§.quod illicite.ff.de pub.& l.ſi diutino.de pœnis.vbi
delicta iterata & etiã momentanea aggrauant delinquentem,
vt citius,aliàs arctius puniatur : vt l.mariti lenocinium.§.ſex
menſium.ff.de adul.facit etiã quod dixit Bald.in l.apud anti⸗
quos.C.de fur.ꝙ ille,qui hodie eſt furatus vnã rẽ villani,cras
aliam,& ſic de ſimilibus,vt ſic ratione reiterationis,& cõſue⸗
tudinis puniatur de furto,& poſsit ſuſpendi.l.capitaliũ.§.fa⸗
moſos.aliàs,ſolẽt.de pœnis.dicitur in aut.ſed nouo.C.de ſer⸗
uis fugitiuis.Qualiter autẽ quis dicatur conſuetus,vide quæ
dixi ĩ.de paſcuis publicis.in l.j.poſt Barto.Alexan.

De capiendis,& diſtrahendis pigno.tributo. *Rubrica.*

1 ☞Iudex poteſt prius deuenire ad res quàm ad perſonam in executionibus.

LEX II.

SAtisfit. Hæc lex facit multum ad id quod di
1 xi ſ.titu.ij.l.ij.videlicet†ꝙ ſit in pote
ſtate iudicis prius venire ad res q̃ ad perſonã:vt l.
☞ ſacrilegij.§.fi.ff.ad l.Iul.pen.Bar.☞Aduerte,quia
imò neceſſario primò veniendũ eſt ad res,q̃ ad capturã perſo
næ,vt voluit Bart.in l.iij.§.pe.ff.de ſuſpec.tu.per l.à diuo Pio.
§.in venditione.ff.de re iudi.Et eſt ratio : quia ſi excuſsio rerũ
mobilium fit antequã deueniatur ad immobilia.§.in vẽditio⸗
ne.quantò magis fieri debet antequam deueniatur ad captu⸗
ram perſonæ,& carcerationẽ,cũ ſit grauior:& iſtud tenet Iac.
But.Bar.& alij in l.j.C.qui bo.cedere poſ.& Bal.in l.cõſenta⸗
neum.C.quomodo & qñ iu.in ver.quæro vnà cũ Butrigario,
vtrum poſsit capi,&c.ꝙ nõ.qualiter intelligatur & procedat,
videas Aretinum in §.fin.Inſtitu.de acti.vide etiam Ange.in
materia l.nemo carcerem.de exac.trib.Alexan.

De apochis publicis,& de deſcriptionibus. *Rubrica.*

1 ☞Aeſtimum de nouo factum in ciuitate quando habeat uires.
*2 Inſtrumenta quitationum debent cauſam continere,quando fiunt ab his,qui donare
non poſſunt.*
*3 Cautela ut debitores quando recipiunt refutationem à tutoribus,uel alijs adminiſtra-
toribus,ut in refutatione ſemper faciant inſerere cauſam.*
4 Deſcriptio quot modis ſumatur,& qualiter fiat.
5 Inſtrumenta confeßionum requirunt diem & conſulem:ſecus ſi ſit priuata ſcriptura.
6 Lex ſubuenit inopibus ſicut locupletibus.
7 Scriptura requiritur in caſu huius legis.
*8 Collecta quod debet imponi ſecundũ qualitatem patrimonij,& non ſecundũ numerũ
perſonarum,& quando imponatur ſecundum numerum perſonarum,& ſic per
capita.*
Solutio collectarum non poteſt probari per teſtes.

LEX

LEX I.

AD inferiorum. Aeſtimũ non antè ſu
mit effectũ,q̃ præſidi
bus intimet̃, & per eos recipiat̃.Itẽ ſuſceptores
ſeu theſaurarij debent de ſuſcepto facere cautio
nẽ ſolennẽ:& exactores prouinciales debẽt de
ſingulis quatuor mẽſibus rationẽ ſuæ exactionis trãſmittere,
& qd ex cauſa lucratiua acceperint,ſcribere:& qui cõtra fece
rũt,puniunt̃.h.d.Principiũ legitur duobus modis in gl.primã
☞tene lecturã,quæ notabilior eſt.☞Vide per iſtũ tex. qd dicũt
Guli.de Cug.& Bal.ibi in iiij.col.in l.cõparationes. C. de fide
inſtru.de quo dicto feci mẽtionẽ poſt Bar.in l.de pupillo. §. q
nunciat.ff.de ope.no.nun.vbi videt̃ dictũ Bar. cõtra eos: dic
1 vt ibi omnino.Alex.†No.ex iſto principio,ꝙ æſtimũ de no⸗
uo factũ in ciuitate nõ habet vires in hominibus de comitatu,
niſi prius aſsignet̃,vel niſi aliàs de hoc fiat lex ſpecialis: vel do
nec aſsignet̃ officialib⁹ debẽtibus exigere collectã, ſcd̃m illud
æſtimũ.ꝙ tene mẽti:& ſic ęſtimũ nõ habet effectũ donec ꝑ ꝓ⸗
uiciales p̃ſidib⁹ deſtinet̃.Seqt̃ ver.ſed et aurũ.In hoc ver.ponit̃
qualiter debeat fieri apocha de recepto à theſaurarijs vel ſuſce
2 ptorib⁹.†No.ꝙ ĩ inſtrĩs qtationũ debet ĩſeri cã.ꝙ eſt verũ,qñ
fit ab his qui donare nõ pñt,vt hic,iũcta l.ij.de anno. & tribu.
aliàs cã nõ requiritur:vt ff.de pac.l.tale pactũ.circa prin.Bar.

3 Additio. †Et ideo ſint cauti debitores q recipiũt refu⸗
tationẽ à tutore vel curatore,vel ab alijs admi
niſtratorib⁹,vt ſemꝑ faciãt ĩ refutatiõe inſeri cãm.aliàs nõ te⸗
neret,vt hic.Rõ,qa adminiſtrator ſine cã refutare nõ põt.l.pa⸗
ctũ curato.C.de pac.& ĩ l.Impatores.ff.e.l.præſes.C. de trãſac.
4 cũ ſi.& vide qd poſui ĩ l.fi.ſ.de ann.& trib.†In tex.ibi:deſcri⸗
ptiõis æqtas.no.de iſto verbo,deſcriptiõis.Nã deſcriptio ſum
pta ꝓ æſtimo,vt hic ponit̃,nõ põt fieri niſi ſecũdũ formã huius
l.Sumpta verò ꝓ ĩcorporatiõe nõ fit niſi ſecũdũ formã l. facul
tas.ſ.de iu.fiſ.Sumpta verò ꝓ deſcriptiõe,qua hic vtimur,cum
petim⁹ bona alicui⁹ deſcribi ne baratent̃,fit cũ ſuſpitiõe timẽ⸗
tis:ꝓcedẽte tñ aliquali cauſę cognitiõe,ſaltẽ ꝑ iurm l.j. §.eligit̃
ff.d̃ vẽ.ĩ poſ.mit.ff.loc.l.dñs horreorũ.de bo.aut̃.iu. poſ.l. fi.de
5 quo dic vt dixi ĩ d.l.facultas.Ang. †Scd̃o no.ꝙ ĩ iſtis apochis [a]
a de ſoluto,requirit̃ dies et cõſul.qd eſt verũ qñ illud eſt publicũ
inſtrumentũ.Debet em̃ eſſe ſcriptũ à notario:vt l.ij.ſ.de cõue.
fiſ.de.Secus ſi eſſet priuata ſcriptura,vt l.cũ tabernã.ff.de pig.

Additio. No.de die & cã apponẽdi.ff.de acc. l. libello⸗
rũ.ſ.de exac.tri,l.apparitores.ff.de exce.doli.
6 l.ij.§.j.de trãſac.l.cũ hi.§.cauſę.et ſ.mã.l.ꝑ diuerſas.cũ ſi.†No.
ꝙ l.ſubuenit æqualiter inopib⁹,ſicut & locupletib⁹:& in oĩb⁹
7 ſecuritatẽ p̃bet cõiter.ff.de pœ.l.capitaliũ.§.ad ſtatuas. †Ter⸗
tiò no.caſum,in quo exigit̃ ſcriptura.ſ.de ſuperindi.l.vnica.ſ.
de iu.fiſ.l.ꝓhibitũ.et ibi no.Ang.Sequit̃ ver.hoc etiã.hic dicit̃
ſingulis quatuor mẽſib⁹ dñt exactores ad curiã gñalẽ exactio
nẽ ſcriptã mittere,& qd debeat cõtineri.Sequit̃ verſ.ꝙ & tũc.
8 hũc ver.& ſequẽtẽ proſequere vt in gl.†No.ex iſto ver.& to⸗
ta hac l.ꝙ collecta debet imponi ſecũdũ quantitatẽ p̃imonij,
nõ ſecundũ quãtitatẽ vel numerũ pſonarũ.qd apparet ex eo ꝙ
dicit inopes,& locupletes,ꝙ propter potẽtes nõ debẽt graua⸗
ri minores.Hoc intelligo verũ,qñ collecta imponit̃ ex aliqua
cauſa,quæ nõ reſpiciat numerũ perſonarũ. Quid enim ſi pro
ſoluendo tributo qd imponit̃ per capita,ciuitas acceperit pe⸗
cuniã mutuo:& poſtea ꝓ eo ſatisfaciẽdo ĩponit collectã? Cer⸗
b tè debet ĩponi ꝑ capita, [b] vt dixi in l.iiij.§.actor.ff.de re iud. &
9 & ſ.de anno.et tribu.l.ij.et ſuꝑ rub.†Vltiò no.gl.no.ꝙ ꝓbatio
iſtarũ ſolutionũ nõ poſsit fieri ꝑ teſtes:vt l.ij.ſ.d̃ cõue. fiſ.debi.

Additio. Et ita allegat eam Bal.in l.ij.in vj.col.verſ.ſed
qualiter.de iure emphy.Alex.

1 ☞Exceptio debitoris publici de ſoluto ſtatim impedit iudicium.
*2 Facta per unum non poteſt alius infringere.
Epiſcopus non poteſt infringere facta per prædeceſſorem.
Camerarius qui ſemel reddidit ratiões,ſi facta eſt apocha,nõ tenetur iterũ reddere.*
3 Soluens collectas quando poßit pro non ſoluentibus conueniri.

LEX II.

SEmel. Qui habet inſtrumentum ſolutionis ſecu⸗
1 ritatis ſolenniter factum , non debet am⸗
plius moleſtari.h.d.†No.ꝙ ſicut debitor public⁹ põt
ſummatim cõueniri,& exigi:vt l.pen.ſ.d̃ a
conue.fi.deb.ita exceptio de ſoluto iudi⸗
cium ſtatim impedit,vt hic.

2 Additio. †Not.ꝙ id qd vnus fe⸗
cit,ali⁹ non põt infringe
re.arg.ꝙ quis non põt retractare facta ꝑ
aliũ epm:vt ſ.ſen.reſcin.nõ poſ.l.j. Ar.ꝙ
ſi qs fuerit clauari⁹,ſeu camerarius, & ſe
mel reddiderit rõnes:& inde eſt facta apo b
cha,nõ tenet̃ ampli⁹ reddere rõnẽ. Ang.
3 † Quærit gl.licet ſoluens nõ poſsit cõue
niri ꝑ ſe,an poſsit cũ alijs q non ſoluerũt.
glo.nõ bñ firmat ſe:vide eã ſuper verſ.lę⸗
tari.Breuiter dicas ſic:Aut eſt on⁹ reale,
aut pſonale.Si perſonale,aut cõſiſtit in la
bore perſonæ tm̃:& ꝙ ꝑ vnũ non põt ex⸗
pediri,expedit̃ ꝑ alios:vt l.honor.§.fi. de
mu.& ho.Aut cõſiſtit in præſtatiõe pecuniæ,vel alteri⁹ rei:&
tũc aut imponit̃ on⁹ ciuitati ſimpliciter:aut cuilibet de ciuita⸗
te.Primo caſu,nõ eſt dubiũ ꝙ illud qd nõ põt ſoluere vn⁹,ſol
uat tota ciuitas:qa adhuc hæc eadẽ ciuitas remanet obligata.
l.ꝓponebat̃.ff.de iud.& l.ſicut.qd cuiuſq; vniuer.no. Secũdo
caſu vn⁹ ꝓ alio nõ tenet̃ ipſo iure.ff.de le.ij.l.legatorũ in prin.
& ĩ.vt null⁹ vicari⁹ ꝓ alio.l.j.li.xj. Sed poſsibile eſſet ꝙ ꝓpter
defectũ nõ ſoluentiũ fieret vnũ ſuperindictũ nouũ,& ſic ꝑ cõ
ſequẽs alij grauarent̃:vt ſ.de ſupindi.in rubro & nigro. & ita
loquit̃ hæc gl.& l.actores.ſ.ti.iij.Si verò eſt on⁹ reale:qa ꝓ re
b⁹ ſoluit̃ tributũ:tunc ꝓpter vnũ nõ ſoluentẽ alij cogunt̃ ſol⸗
uere,ſed ei aſsignabitur poſſeſsio ꝓ qua ſolueret:vt ĩ.de om⸗
ni agro deſerto.l.j.li.xj.& ſ.tit.iij.l.fin.dixi.ſ.tit.iij.l. actorem.
☞Bar.☞Quãdo plures ſunt obligati,& vn⁹ eximit̃:alij tenen
tur pro eo exempto.vide Bar.in l.iiij.§.actor.de re.iu.vbi ali⸗
ter loquut⁹ eſt,& cũ illo tranſeũt alij excepto domino meo,q
de hoc plenè diſcutit in l.ab omnibus.in princi.de lega.j. vbi
& aliter locutus eſt.& ibi vide Bal. Rapha.& Imo.& do.meũ.
& vide Barto.in l.fi.de mune.& honoribus.vbi de directo te
nuit contrarium eius quod dixi in d.§.actor.Alexan.

a ❡ In iſtis apochis. Quid debeant cõtine re apochæ, & an & quãdo probent, not. Bal. in aut.ſed nouo iure.poſt prin.verſ.ꝓ pleniori notitia.& in verſi.præcedẽ.ſ.ſi cer. pe.do.meus Ia.May. in l. admonen. & ibi per iſtũ ſ.de iureiur.

b ❡ Per capita. Quæ collectæ autem ſint, quæ ſecundùm iuris diſpoſitionem per ca pita imponi debent vide not.d.Soci.in cõ ſil.cxxix. inci. præſtã tiſsimi iuris ver. ter tiò principaliter. ibi: nam onera.in j. parte chart.cc.

Additio Nec iſtis obſtat l.fi.§.miſta.ff.d̃ mu. & ho.&
ibi Bar.qa intelligit̃ niſi lege vel ſtatuto depu
tati ibi eſſent ad officium exigẽdi collectas,cũ hoc ꝙ bona de
ficiẽtium ſpectant ad ipſos exigere debẽtes.ita loquit̃ iſte tex.
& vide quæ ſcripſi in l.j.de omni agro deſerto.li.xj. Alexan.

*1 ☞Qui probat ſe proximis tribus annis ſoluiſſe,quando præſumatur retro ſoluiſſe.
& nume.3.*
*2 Probatio contra inſtrumentum in ſcriptis,licet non admittatur niſi per ſcripturam:
tamen admittitur contra præſumptionem,quæ reſultat ex inſtrumento,non tamẽ
ex ipſo comprehenditur.*
*4 Recipiens fictum annuatim ab aliquo per longum tempus pro fundo,pro quo ſoluens
non poteſt oſtendere qualiter illum teneat,niſi probando ſolutionem,an ſibi præ
iudicet.cum ſeq.& nume.8.*
5 Venditor qui ſcit emptorẽ ingredi in poſſeßionẽ rei emptæ,uidetur ſibi rẽ tradere.
6 Locator,qui finito tempore locationis ſolutionem recepit,uidetur rem relocare.
7 Soluens aliquo tempore uſuras,tenetur in futurum ſoluere.
9 Præſtatio uiginti annorum facta,tenetur an præiudicet domino ,remißiuè.
10 Præſumitur de præterito ad plus præteritum,& de præſenti ad præteritum.
11 Præſcriptio probatur probando quod in initio,fine & medio quis poſſedit.

LEX III.

1 QVicunque. †Qui oſtendit ſe tribus proximis
annis ſoluiſſe,retro ſoluiſſe præſu⸗
mitur,niſi contrarium probet̃.h.d.Nota mirabilem legem.

Additio. Limita hãc legem,niſi iſta ſolutio trina eſſet
facta vni ſemel pro tribus annis , ſecundum
☞Cy.& Bal.in l.ij.C.de do.promiſ.Alex.☞Hanc l.limita vt ꝑ
Bal.in l.ij.de dot.promiſ. adde hãc l.ꝓcedere in quocunq; cẽ⸗
ſu tributario,vel emphyteuticario ſecundũ dominos de Ro⸗
ta deciſione cij.ſecundũ ordinẽ nouiſsimũ.Alex. Idem dicit
glo.in l.ij.de iure empy. in ſolutione canonis pro prædio em⸗
2 phy. †Vltimò no.ꝙ licet cõtra inſtrumentũ in ſcriptis nõ ad
mittatur probatio in contrarium,niſi per ſcripturam,vt l.ge⸗
neraliter.ſ.de non nu.pecu.Bart.

Additio. Adde Bal.in l.iuris gentium.§.quod ferè. ff.
de pac.& gl.in l.reos.§.cũ in tabulis.in verſi.

a ℂ Pro parte. Tu vide ad propoſitum corũ quæ hic dicuntur, an & quando ſolutio ꝑticularis in priuatis delictis admittatur, no. in l. planè. ff. fami. erci. & ĩ l. tutor. §. Luci⁹. ff. de vſur. & oĩno Spe. in tit. de arbi. §. ſequitur. verſ. ſed nunqd obligatio. col. xiȷ.
b ℂ Imponere. Adde d. Alexan. de Imo. in d. l. ſenat⁹. allegat. tex.

videatᷣ. de duo. reis. Ale. Tñ contra præ-
ſumptionẽ quę reſultat ex ĩſtrumento nõ
aũt ex ipſo ĩſtrumẽto cõprehẽditᷣ, põt fie-
ri ꝑ teſtes ꝓbatio, vt hic in fi. Exẽpli grã:
ſi dicat ſtatutũ ꝙ nõ poſsit inſtrumẽtũ re-
dargui de falſo, niſi ꝑ aliud inſtrumentũ:
quidam produxit cõtra me inſtrumentũ
quod habet clauſulas inconſuetas, & ſic
eſt prẹſumptio falſitatis: vt in gl. ſingula-
ri in l. iȷ. s̃. de condi. inſer. Certè contra ta-
lem præſumptionẽ poſſum probare per
teſtes. quæ omnia tene menti. Bart.

Additio. Adde Bal. in l. iuris gentiũ. §. quod ferè. ff. de
pac. & in l. reos. §. cùm in tabulis. ff. de duob⁹
reis. & docto. in d. l. generaliter. & hanc legẽ ad aliud non al-
leg. Bal. in l. iiiȷ. in iȷ. col. C. de fideicom. verſi. quæro quid ſi ſta
tutum. Alexan.

3 Additio. † Nota tex. nec obliuiſcaris, ꝙ ſi aliquis tene-
tur præſtare aliqd ſingulis annis, & oſtendat
per apochã de ſolutione triũ annorũ: de toto tẽpore prẹſumitᷣ
4 ſoluiſſe. & eſt argu. † ꝙ ſi aliquis ſoluat annuatim pro fundo
meo decem, & peto ab ipſo fundũ, & ipſe nõ põt oſtẽdere qua
liter à me vel à meis parentibus ſiue maioribus habet fundũ
illũ: ſed oſtendit ſolutionẽ & præſtationem factã per tempus
longũ: quẹritur an mihi ſit factũ præiudiciũ recipiẽdo lõgo tẽ
pore fictũ. Et videtᷣ ꝙ ſic: qa dicitᷣ hic: qui ſoluit fictũ ꝑ tres an
nos & apochas ſuper hoc acceperit: ꝓ toto tẽpore ſoluiſſe præ
5 ſumitur, vt hac lege. † Itẽ vẽditor q ſcit emptorem ingredi
in poſſeſsionẽ rei emptæ, videtᷣ eam tradere. s̃. de acqui. poſſ. l.
minus. & arg. s̃. de contrahẽ. empt. l. nã idcirco. s̃. ad velle. l. ſi
ſine. ff. ad munici. l. quoties ad id. ff. ſi ſer. ven. l. ſi à te. ff. de eui.
6 l. quidã ex parte. † Itẽ, quia locator q finito tẽpore locationis
ſolutionẽ recipit, vel pẽſionẽ, relocare videtᷣ. s̃. loca. l. legẽ. ff.
7 eo. l. itẽ quæritur. §. fi. cũ l. ſeq. † Itẽ video ꝙ ſi aliquis ſoluit a-
liquo tẽpore vſuras, in futurũ ſoluere cogitur. ff. de vſu. l. cũ
de in rẽ verſo. ſic & hic, q recipit fictũ, pati debet vt ſoluẽs in
fundo remaneat: & maximè ratione æqualitatis ſeruãdæ in iu
dicio, quę ſeruãda eſt. s̃. de fruc. & litiũ expẽ. l. fi. ff. de ar. l. ſi cũ
dies. §. ſi quis. s̃. de ꝓxi. ſacro. ſcri. l. in ſacris. la grande. verſi. &
quoniã. Quinta ratio: qa recipiendo fictũ videtᷣ ſibi præiudi-
care. arg. s̃. de iure do. in l. iȷ. de lege cõmiſſoria. l. de lege. §. vlt.
8 cũ l. ſeq. argu. s̃. de ſer. & aqua. l. ſi aquã. † Cõtrariũ videtur,
ꝙ iſte recipiẽdo fictũ ſibi nõ præiudicauerit, nec ſoluens præ-
ſcripſerit cõtra recipiẽtem fictũ: qa ſine titulo nõ prẹſcribit lõ
go tẽpore. s̃. de rei ven. l. nullo pro hærede. l. fi. & de præſcrip.
lon. temp. l. diuerſa. Itẽ non videtᷣ ſibi præiudicaſſe recipiendo
fictũ, ſiue ignorãs, ſiue ſciẽs receperit. Nã ſi ſciebat, videtᷣ ꝙ re
ceperit ſciens ius ſuũ vbicunqꝫ durare. ff. qui. mo. pig. vel hyp.
ſol. l. ſicut. §. nõ videtᷣ. Si verò ignorauerit, non perdit ius ſuũ,
neqꝫ dominiũ rei ſuę trãsfert. ff. de acqui. re. do. l. ſi procu. de cõ
di. ob cauſam. l. dedi. §. ſed & ſi ſeruus. nec etiã cauſam præſcri
bẽdi præſtat. s̃. de prẹſcrip. lon. tem. l. nec petẽtem. de rei ven.
l. re tua. ff. de rei ven. l. inter officiũ. Tertia ratio: qa ſoluendo
fictum nõ præiudicat quis dominis rei. s̃. de dona. l. ſi functio
nis. & l. cũ ſua. de rei ven. & l. ſi pater. de acti. emp. & vẽ. Itẽ vrᷣ
caſus legis, vt tantũ quadraginta annis ſoluẽdo ſit munitus, ſi
titulũ non habet: vt ȷ̃. de fun. pa. l. fi. Itẽ, qa licet putet ſe habe-
re titulũ: tñ longo tẽpore nõ præſcribit, niſi iuſtus error inter-
9 uenerit. ff. de vſu. l. Celſus. & ff. pro emp. l. quod vulgo. † Sed
an per prẹſtationem longi tẽporis, ſ. xx. annorũ factã defun-
cto præiudicetᷣ, notatur extrà de cenſi. in c. peruenit. in glo. ibi
10 ſignata. † Vltimò nota prẹſumptionẽ de præterito ad plus
prẹteritũ: vt s̃. ad l. Iul. de adul. l. ſi qs. nã & fateri intelligitᷣ, qui
paciſcitᷣ. ff. de his q no. infa. l. qm̃. aliàs de prẹterito ad prẹſens,
vt qa ſimul fuit bon⁹. ff. de re mili. l. nõ oẽs. §. à barbaris. de ac-
cuſa. l. ſi cui. §. ȷ. Itẽ nota iſtã legẽ, per quã gl. determinat ꝙ ille
q vult ꝓbare prẹſcriptionẽ, ſufficit ꝙ ꝓbet ꝙ ab initio, in fine,
11 & in medio poſſedit: & hæc lex ꝓbat. † Ita no. gl. per hãc le-
gẽ in c. volum⁹. xvȷ. q. iiiȷ. in vlt. gl. de quo vide Cy. de prẹſcri.
☞ lõ. temp. l. ſuper lõgi. Ang. ☞ licet nõ admittatᷣ ꝓbatio inſtru
mẽti aduerſus aliud inſtrumentũ: tñ cõtra præſumptionẽ re-
ſultantẽ ex inſtrumento, licet nõ contentã in eo põt per teſtes
fieri probatio. adde ꝙ idẽ tenuit Bal. in l. ȷ. C. de fideicõ. & refe
rũt ſcribentes in l. ȷ. C. de teſta. mili. & ſecundùm glo. ſingula-
rem ibi, in l. iuris gentiũ. §. quod ferè. ff. de pact. & ibi Angel.
qui allegat aliã gl. in l. reos. §. cũ in tabulis. ff. de duob⁹ reis. ad
de aliam in l. ȷ. C. de contrahen. & commit. ſtip. Alexan.

Securitatibus. Huic legi concor. l. in cõtracti-
bus. §. ȷ. s̃. de non numerata pe
1 cunia. † Nota ꝙ iſtorũ tributorũ, ſeu collectarũ, põt
a fieri ſolutio ꝓ parte [a] exactori. nõ tamen dico ꝙ exactor coga
tur recipere: ſed ſi receperit, valet ſolutio prædicta pro parte
facta. tene menti. Barto.

De canone largitionalium. *Rubrica.*

Iſtam rubricam expone, id eſt, de regulari præſtatione tribu-
torum, quæ fiebat per ſcripturas. Barto.

1 ☞ *Theſaurarius Marchiæ ſi deſinit, uel moriatur, poteſt ſolui theſaurario ducatus.*

LEX I.

Omnem. Quod particulares axactores exigũt, de
bet dari theſaurario, q eſt ĩ illa ꝓuincia,
vel in alia ꝓuincia proxima, vt totũ ſimul deuoluatᷣ ad
1 fiſcũ. h. d. † No. ꝙ ſi moritᷣ theſaurari⁹, q eſt in Marchia, vel
aliàs deſinit ibi theſaurari⁹ ꝑtinẽs ad eccleſiã, põt ſoluere the-
☞ ſaurario ducatus, vt ibi dũ dicit, vel ad ꝓximas. Bar. ☞ Albe-
ribus de Roſato in l. & qa. de iur. om. iud. allegat iſtũ tex. cũ l.
ſeq. ꝙ exactor tributorũ non põt alteri delegare officiũ ſuum.
E eſt ratio vltra eũ: quia habet nudũ miniſterium: & ſic vide-
tur electa induſtria perſonæ. arg. c. fi. de offi. dele. conſi. Alexã.

1 ☞ *Iudex negligens an criminaliter puniatur.*
2 *Statuta ſi reperiantur in ciuitate per ſe, ſecundùm unum ſtatutum homicida punitur pœna capitis, ſecundùm aliud pœna pecuniaria: quod ſtatutum attendatur.*

LEX II.

Neque. Suſceptorib⁹ ad prouinciã miſsis nõ debet
ꝑmitti vt per ſeipſos exigãt. Sed iudices or-
dinariȷ exigere debẽt. ꝙ ſi pẹrmiſerint, punientur. h. d.
No. hãc legẽ, quã habuiſti plenius s̃. de exac. trib. l. miſsi. licet
ibi alia pœna quã hic imponatur. & ideo poterit imponi vna
ex iſtis facit l. quoties. §. fi. ff. de act. & ob. & l. qui ſepulchrum.
C. de ſepul. viol. Barto.

1 Additio. In tex. ibi, vicena. Not. † ex iſto text. iudicem
negligentẽ criminaliter puniri, dixi in l. miſsi
s̃. de exac. trib. & l. iȷ. s̃. de ſepul. vio. Sed opp. ꝙ dicta pœna nõ
puniatᷣ, vt d. l. miſsi. So. fateor ꝙ hac pœna, & pœna. l. miſsi. nõ
punitᷣ ſimul & ſemel. l. ſenat⁹. ff. de accu. ſed iudex habet ele-
ctionem qua pœna velit punire eũ, vt hic, & l. de ſepulchro. ff.
de ſepul. vio. & l. quoties. de ac. & ob. & hoc eſt vtile ad quæ-
2 ſtionẽ. † In eodẽ vol. ſtatutorũ reperitᷣ homicidã debere puni
ri ad mortẽ ſecundũ vnũ ſtatutũ. ſcd̃m aliud reperitᷣ debere pu
niri pœna pecuniaria. ꝙ ſtatutũ ſeruabitᷣ: vrᷣ ꝙ poſteri⁹: vt l. ſed
& poſteriores. ff. de legi. Sed nego. ex quo eadẽ ſtatuta repe-
riuntᷣ in eodẽ volumine: licet in ordine ſcripturæ vnũ ſit po-
ſterius altero: tñ ambo pariter ambulant: & ideo hoc caſu iu-
dex habebit electionẽ, quã pœnam velit imponere per hãc le-
gẽ. ꝙ tene menti. Vel dic ꝙ iudex debet pœnã minorẽ impo-
b nere [b]. l. fi. de prẹto. ſti. & per Inn. in c. de cauſis. extra, de offi.
deleg. & vide quod dixi in autᷣ. de ſanctiſ. epiſco. Ange.

1 ☞ *Officiales qui perſonaliter habent ſeruire officio, non coguntur ire ad exercitũ, nec cuſtodiam facere.*
2 *Superior ex officio poteſt defendere ſubditum ſuum.*
3 *Notariȷ qui ſeruiunt ad officium cum perſona, non tenentur ſuſtinere onera cõis.*
4 *Officiales nephariȷ ſunt inhibendi.*
5 *Officialis cui commiſſum eſt aliquod officium, non poteſt prohiberi illud exercere.*
6 *Primò nominatus ad officium debet ad illud admitti, non alius.*
7 *Iudex & officialis eodem modo puniuntur de negligentia.*

LEX III.

Præcepit. Notariȷ cameræ nõ grauantᷣ ad mune
ra, quę perſonæ laborẽ iniungũt, & q
eos grauauerint punientᷣ: & ꝑ officiũ iudicis ſuperioris
1 defendentᷣ. h. d. vſqꝫ ad §. illud. † Nota ꝙ officiales, q ꝑſonali
ter habent ſeruire vni officio, nõ coguntᷣ ire ad exercitũ, nec
2 facere cuſtodiã. Scd̃ò nota † ex ver. inſuper. ꝙ ſuperior ex offi
cio põt defendere ſubditũ ſuum, qñ videt eũ grauari. qd̃ facit
pro

pro epiſcopis qui eorũ officio deffendũ ſuos clericos. Bartol.
Additio. In tex. ibi: neceſsitatibus. † Not. arg. expreſ-
3 ſum ꝙ notariȷ, qui ſeruiũt d̃ perſona, nõ tenẽ
tur ſuſcipere, nec ſuſtinere onera cõis. ſicut aliȷ. ſed contra de
4 exac. trib. l. actores. † Itẽ nota ꝙ conatus officialiũ nefariȷ ſunt
inhibendi. s̃. de iure fiſci. l. defenſionis. nã ipſi plura mala com
5 mittunt ꝙ aliȷ, vt in autᷣ. de exhib. reis. §. ȷ. † Nota ꝙ officialis
cui aliquod officium eſt cõmiſſum, non poteſt prohiberi ex-
6 ercere dictũ officium. † Itẽ nota ꝙ qñ prius quis eſt noĩat⁹ ad
officiũ, non põt alius ad dictũ officiũ noĩari. ſimile in electiõe
7 canonicorũ. extra, de elec. c. conſiderauim⁹. † Itẽ nota in fi. l.
ꝙ eodem modo punitur de negligentia iudex & officialis: vt
s̃. eod. l. ſecunda & ȷ̃. de naufra. l. de ſubmerſis. & ȷ̃. de fabric. l.
fin. Angel.

1 ☞ *Rectores prouinciarum poſſunt facere theſaurarios in prouincia.*
2 *Legatus in prouincia quando comparatur proconſuli, poteſt facere theſaurarios.*
3 *Procurator fiſci ꝙ eligat theſaurarium generalem.*
4 *Poteſtas non poteſt iubere ꝙ pecunia communis ſoluatur alteri, quàm camerario cõi.*
Poteſtas poteſt pecuniam modicã conuertere ad ſuũ placitũ in neceſsitates publicas.
5 *Officialis ſi eligitur ſpecialiter ad unum officium, per id uidetur commiſſa omnis poteſtas aliȷs officialibus ſuper illa ſpecialitate.*

Illud. Electio & defenſio ſuſceptoris ſpectãt ad proconſu
lẽ, & præfectũ, non tñ ad præſidẽ. h. d. † Nota ꝓut
1 habetis literã tm̃, ꝙ rectores ꝓuinciarũ poſſunt facere theſau-
2 rarios in prouincia. † Nota ꝙ qñ eſt legat⁹ in ꝓuincia, q cõ-
paratur procõſuli: vt in c. iȷ. extra de offi. leg. lib. vȷ. põt facere
3 theſaurarios in prouincia. Et † nota ꝙ hic loquitᷣ de theſaura-
riȷs particularibus: theſaurariũ verò vniuerſalẽ eligit ꝓcura-
tor fiſci, & poſtea cõfirmatur cõſenſu curiæ: vt s̃. de iure fiſci.
l. ſuper creãdis. & ibi no. l. exactores. de ſuſcep. ſequitur ver. ꝓ
uidentibus. Ad euidentiã ſcias ꝙ pecunia, quæ exigitur, qñqꝫ
infertur vni cameræ, qñqꝫ alteri: vt s̃. de exact. tribu. l. in fiſcali
bus. dicit ergo hic ꝙ tributa impoſita non poſſunt minui: nec
põt ſtatui quòd pecunia, quæ debet venire ad vnã camerã, va
4 dat ad aliã. † Et nota ꝙ poteſtas non põt iubere ꝙ pecunia
ſoluatᷣ alteri, ꝙ camerario communis & ſi facit punietur: vt in
fine huius legis. quod intellige verũ, niſi in pecunia modica,
quam poteſt conuertere de ſuum placitum in neceſsitates pu
blicas. argu. l. diuus. ff. de bo. dã. verſi. quadrimenſtruis. & ver.
ſequẽtes ſunt clari.

5 Additio. In tex. ibi: minuẽdæ. † Nota legẽ quia videtᷣ
ꝙ ſi vn⁹ officialis elegitᷣ ſpecialiter ad vnũ offi
ciũ, ꝙ per illã ſpecialẽ electionẽ ſit ſublata oĩs poteſtas, de eo ꝙ
ibi ſpecialiter cõmiſſum eſt aliȷs Rectorib⁹ generalẽ admini-
ſtrationẽ habentib⁹, & ꝑ hoc vrᷣ: cũ nuper in ciuitate Peruſiȷ
electi ſint quidã barrigelli quib⁹ ſpecialiter data eſt poteſtas
cõtra oẽs bannitos Peruſiȷ: ꝙ ꝑ hãc ſpecialẽ cõceſsionẽ iuriſdi
ctionis vrᷣ adẽpta oĩs poteſtas Capitanei, & poteſtatis ciuita-
tis Peruſiȷ perſequẽdo dictos ex bãnitos, de quo vide ꝑ doct.
in l. ſtudẽtibus. s̃. de offi. præfect. vrb. vbi vrᷣ caſus de hoc licet
etiã ĩ cõtrariũ poſſet adduci, vt ibi latiſsimè poſui ſup tex. ideo
ibi oĩno vide de hac q. & vide gl. xxv. q. iȷ. c. in Galliarũ. Et in
☞ ſimili vide Bar. in l. iiiȷ. §. ſi ita vicinũ. d̃ dã. infec. Ang. ☞ Ad
de ꝙ iudex põt mulctas per eũ impoſitas applicare ad refectio
nẽ palatiȷ: vt eſt tex. no. in l. mulctarum. C. de modo mulct. An
autem poſsit ſibiȷpſi iudex condemnando pœnam applicare,
Ange. ꝙ non, in §. fi. vt nulli iudicum. in princ. per illum text.
quod tamen intellige vt ibi per eum, Alexan.

a Præcepimus. Si literæ iudicis aliquid vltra ve
terem conſuetudinem [a] conti-
neant, præſumuntur erroneæ, nec eis eſt credendum. h.
dicit. Ad euidentiam huius legis prẹmitte caſum s̃. de iud. l. fi.
hoc ideo, quia iudices ſcribentes ſua authoritate non poſſunt
augere, nec minuere iſta tributa, vt s̃. l. proxi. verſi. prouiden-
tibus. & l. ȷ. s̃. de ſuperindi. de anno. & trib. l. iȷ. Sed ſi literæ cõ-
tinerent id, quod per iudicem poteſt fieri, vel facerent mentio
nem de literis ſuperioris iudicis, ꝑ quem poſſunt fieri: eis cre-
deretur, vt s̃. de ſuperindi. l. ȷ. Barto.

Ne operæ à collatoribus exigantur. *Rubrica.*

1 ☞ *Habitantes in cluſo Peruſino collatores dicuntur.*

LEX vnica.

Operarum. Proſeque-
re hanc le-
1 gem, vt in gl. † Not. arg. pro il
lis q habitant in cluſo Peruſi
no ꝓpriè dicũtur collatores,
cùm dẽt tertiã oĩm fructuũ, ꝙ ad alias o-
peras cõpelli nõ debẽt: ſicut aliȷ ruſtici cõ
☞ pellũtur. ☞ Nota per iſtã legẽ fuiſſe vltra
mõtes determinatũ, ꝙ nemo poterat cogi
eſſe manigoldus. tñ cõtrariũ vult glo. in l.
nõ vrᷣ. ff. de reg. iu. adde Bar. in l. fi. §. fi. de
pig. act. vbi dixit, ꝙ imò põt quis capi vt
manigoldus efficiatᷣ, dũmodo ſit vilis &
abiecta ꝑſona. alleg. §. ꝙ ſi monachus. in
autᷣ. de ſanc. epiſ. Adde etiã Bar. in l. iube-
mus nullã nauẽ. C. de ſacroſan. eccl. vbi di
cit, ꝙ aſinus ruſtici põt capi vt ſuper eo
ducatᷣ malefactor ad patibulũ: qa res ſin-
gulares & eccleſię poſſunt capi ꝓpter publicã vtilitatẽ. Alex.

a ℂ Vltra veterem cõſuetudinem. Et ratio eſt, quia in talib⁹ ſtylus curiæ eſt attẽdendus. de quo ꝑ Panor. in proœ. Gregoriȷ, in addi. prima, vbi notaui poſt alios, & ampliaui poſt coapoſtillatorũ meorũ reſtrictiones, nõ tãtùm nõ eſſe attẽdẽdum ſtylũ, ſed & obſeruãdum, vt plenè per Hippo. de Marſiliȷs, ſing. ſuo cxviiȷ. incipiẽ. ſtylus curiæ.
b ℂ Igne punitᷣ. Tu vide ad hoc Ludo. Ro. ſingu. ſuo ccliiȷ. incip. pone ꝙ notari⁹. vbi alleg. ad hoc ꝙ dicit iſte caſum hui⁹ l. pro ſingu.

De immunitate nemini concedenda. *Rubrica.*

1 ☞ *Caſus in quo notarius falſum ſcribens igne punitur.*
2 *Officiales & conſiliariȷ ciuitatis quas collectas ſoluere teneantur.*

LEX I.

His noſtræ. Qui falſum inſtr̃m immunitatis
cõſcripſerit, igne eſt cõburẽdus:
1 & oẽs ad ſolutionẽ canonis ſunt vrgẽdi. h. d. † No.
b caſum, in quo notari⁹ falſum ſcribẽs igne punitᷣ [b]
alia pœna falſi eſt minor: vt ff. de fal. l. ȷ. in fi. Circa
2 † legẽ iſtã q̃ro vtrũ officiales vel cõſiliariȷ ciuitatis teneantᷣ ſol
uere collectas & tributa. Gl. in l. honorẽ. de mu. & ho. dicit ꝙ
ſic ad ordinaria, nõ ad extraordinaria. idẽ videtᷣ tenere Gul. in
l. neminẽ. s̃. de ſacroſan. ecc. Tu diſtingue lati⁹, ꝙ quædã ſunt
munera patrimonialia, ſeu realia: et ad iſta tenentᷣ: vt l. fi. §. pa-
trimoniorũ. & §. pe. ff. de mu. & ho. & s̃. de exac. trib. l. fi. & de
apo. pu. l. ȷ. Quædã ſunt munera perſonalia: & iſtorũ ſunt quę
dã in quibus cõſiſtit labor perſonę. Et tũc ſiquidẽ ꝑ illud onus
auocaretᷣ ab officio: tũc excuſaretᷣ: vt l. p̃cipit. in princ. s̃. ti. iȷ. Si
verò ꝑ illud onus nõ amouetᷣ ab illo officio, nõ excuſatᷣ: vt ȷ̃. de
decu. l. curiales. q̃ lex ꝓbat iſtã diſtinctionẽ. ex magna tñ cau-
ſa poſſent ab officio amoueri: vt ibi patet. Si verò munus cõſi-
ſtit in præſtatiõe pecuniæ tm̃: & tũc aut munus ordinariũ eſt,
& ab iſto nõ excuſantᷣ: vt s̃. de exac. trib. l. exactores. ita loquitᷣ
hæc lex, q̃ dicit neminẽ excuſari. Aut eſt munus extraordina-
riũ, & excuſatᷣ: vt d. l. honorẽ. & l. in honoribus. §. fi. ff. de vaca-
tio. & excu. mune. & l. hi q. & in l. in honoribus. §. q muneris.
☞ eo. ti. ☞ Dicit tex. et ibi Cy. in l. ȷ. C. de immuni. ꝙ notarius ſcri
bẽs inſtrumentũ à iure prohibitũ capite punitᷣ, alibi notarius
cõficiẽs inſtrumẽtũ ſimulatũ punitᷣ pœna manus. c. imperialẽ.
§. ſcribã. de prohib. feudi. alie. ꝑ Fede. alibi notarius cõficiẽs in
ſtrumẽtũ vſurariũ, eſt periurus, & põt pronunciari infamis, &
priuari officio tabellionatus, ſecũdũ Hoſti. in Summa de vſu-
ris. Spec. alias. §. fi. ver. qd de notariȷs. & refert Archi. xxȷ. diſt.
ſicut. & ibi de hoc facit magnũ feſtũ: & refert & ſequitᷣ Ro. in
ſingularibus ſuis in litera r. nu. xȷ. alibi cõficiẽs inſtrumẽtũ pu
nitᷣ pœna exiliȷ ſine ſpe reuerſiõis. tex. eſt & ibi Ang. in autᷣ. de
nõ alie. §. hoc quoqꝫ. & bonus tex. in §. hæc igitᷣ oĩa. e. ti. vbi di
citᷣ, ꝙ eadẽ pœna punitᷣ dictãs inſtrumẽtũ illicitũ. Sed qd in no
tario cõficiẽte inſtrumẽtũ falſum, qd̃ verò oĩno nullũ erat: an
ſit puniẽdus, & qua pœna, vide Bar. in l. ſi qs legatũ. in prin. in
ȷ. col. ff. de fal. & Bal. & Sal. in l. ȷ. C. de ſepul. vio. & ꝑ Ioã. an. in
regula, nõ eſt ſine culpa. & Ang. in autᷣ. vt nulli iu. in §. qm̃ ve-
rò. nõ aũt punitᷣ notari⁹, niſi in caſibus à iure expreſsis. ſecũdũ
Bal. in l. fi. in prin. ſi cer. peta. allegat gl. in authen. de non alie-
nan. §. quia verò Leonis. Alex.

1 ☞ *Aggeres dicuntur munitiones quæ fiunt iuxta ripam fluminis.*
2 *Foueæ, muri, & ſteccari debent fieri pro modo patrimoniȷ, non per capita.*
3 *Via per quem fieri debeat & refici.*

LEX II.

Per Bithyniam. Munitio viarũ, & aggerum
debet fieri expẽſis, pro quã-
1 titate patrimoniȷ poſſeſſorũ. h. d. † Ad euidentiam de-

a ℂ Suam. Adde Lud. Pon. in fi. ver. viam. ver. no. quòd viā. Ad de iſtum & doct. in l. ediles. §. ſtudeant. in l. fin. §. fin. de via & iti. publi. Et an teneatur conductor & inquilinus ceſſante dño domus no. iſte in alleg. §. ſtudeant. in iij. not. & ibi ponit quid in eo qui gratis habitat de quo etiam ꝑ Flo. in l. ſi pendentes. §. ſi q̄d cloacarij. ff. de vſufruct.

betis ſcirè ꝙ aggeres dicuntur quædam
munitiones, quæ fiunt iuxta ripā flumi-
nis, ne flumen excreſcens fluat per limi-
tes. & ſic in rubrica de Ni. aggeri. nõ rũp.
2 † Et nota hunc caſum, qa aſsiduus eſt:
nam pluries fuit hic de facto hoc anno tẽ
pore guerræ: quia mãdatum erat tali vil-
læ vt faceret foueas, muros, & ſteccaros
tali caſtro. nam pro modo patrimonij, nõ
per capita, fieri debet. In tex. ibi: cęteris.
ſ. in reparatione fontiũ, & pontium, foſſa
rum, murorũ, & ſimilium. Oppo. ꝙ qui
libet debet munire viam ante domũ ſuã
non autẽ debet fieri de publico: vt l. ædi-
les. ff. de via pub. quæ eſt Græca: & quidam non habẽt eam. &
3 ideo † diſtingue, quædam eſt via publica: quædã priuata. Pri-
mo caſu, ſi quidem via eſt ĩtra muros ciuitatis: quilibet debet
a eam munire iuxta domum ſuã:[a] vt in contrario. Si verò eſt
extra ciuitatẽ: tũc debet fieri munitio & refectio ex pecunijs
communis imponendo collectã pro quantitate patrimonij: vt
hic, & s̃. de ſacroſan. eccle. l. ad inſtructionẽ. & in auť. de eccl.
titulis. §. ad hæc ſancimus. colla. ix. Quædã ſunt vię priuatæ:
& hęc poteſt duobus modis intelligi: vno modo in via, prout
eſt ius eundi: & dicitur ſeruitus: & tunc refectio incumbit illi
qui habet viam. ille enim qui debet viam, ſolum debet pati:
vt leg. refectionis. ff. communia prædio. cum ſimi. Secundo
modo accipitur via priuata, hoc eſt, facta ex collationibus pri
uatorum: & tunc idẽ: quia ad illos priuatos pertinet refectio.
ff. ne quid in loco publico. l. ij. §. viarũ. & de hoc doct. dicũt in
☞ l. neminẽ. de ſacroſan. eccle. ☞ Quilibet tenetur purgare viã
iuxta domũ ſuam. Sed an iſtud habeat locũ in conductore do
mus? Bar. in d. l. actuarios. not. dicit ſic: Aut gratis habitat: &
tenetur etiã expẽſis proprijs purgare viam: & hoc eſt verum.
Aut non habitat gratis, ſed penſionẽ ſoluit: & expenſis pẽſio
nis tenetur mundare. Sed pone ꝙ præcepi conductori vt ſali
get viam lapidibus: an tunc fiet expenſis pẽſionis? Et Bar. ibi
ꝙ ſic, dato etiam ꝙ gratis habitet: quia illud quod ſtatuitur in
munitione temporali non habet locum in munitione perpe-
tua. quod etiam ſequitur Io. de Platea in §. conductor. Inſt. lo
cati. Videas etiam Bar. in l. ad inſtructionẽ. C. de ſac. ſan. eccl.
q̄d onus ſpectat etiã ad eccleſiã. Alexan. Quæro, dicitur hic
cæteris huiuſmodi, &c. de quibus loquitur? Rñdeo, de vijs, &
pontibus: vt d. l. ad inſtructionem. & d. §. ad hæc ſancimus. Itẽ
de muris: vt C. de ope. pu. l. omnes. Bart.

De conditis in publicis horreis. *Rubrica.*

1 ☞ *Frumentum nouum non debet uendi, niſi prius uendatur uetus.*
2 *Fructus corrupti licitè miſcentur cum incorruptis.*
3 *Aromatarij miſcentes ceram corruptam cum incorrupta, non dicuntur ceram falſare.*
4 *Nobilis dicitur qui eſt prudens, & uirtuoſus. & remittit.*

LEX I.

OMnia. Non debet tangi de fructib⁹ nouis, do
nec conſumantur antiq. Item licitũ eſt
commiſceri fructus corruptos cũ incorruptis: & ad
prædicta per ſuperiorẽ officialis ſufficiens deputeť.
h. d. Tres habet partes, vt colligitur ex ſummario. Secunda ꝑs
1 ibi: & ſi fortè. Tertia ibi: ad iſtud. † Nota ꝙ non debet nouũ
frumentũ vendi, niſi prius vendatur vetus. & ſic ſi tutor alicu
ius contrafaceret, tenetur. debet enim fructus ſecundum qua
litatem temporũ vendere. quædam primo tempore: quædam
ſecũdo tempore ſeruari: vt l. is cui. §. quæri poteſt. verſi. qui le-
2 gatorũ. ff. vt in poſſ. lega. † Secundò nota ꝙ licet miſceri cor
ruptum cum incorrupto. quod tene menti: quia fortè dicerẽt
laici ꝙ eſſet peccatum: quod non eſt verum: vt hic. Bart.
3 Additio. † Nota iſtũ tex. pro aromatarijs, maximè qui
miſcent cerã corruptam cũ icorrupta: ad hoc
vt velamento non corruptæ corrupta vendatur: vt non dicã-
4 tur ceram falſare, cùm nõ peccauerint. caſus hic. † Item not.
tex. ꝙ ille dicatur nobilis, qui eſt prudens & virtuoſus. Sed a-
liter determinaui in l. j. de dig. lib. xij.

1 ☞ *Tutor unius magni patrimonij, uel poſitus in magna adminiſtratione excuſatur, ſi negotio præponat aliquem factorem ſufficientem.*

LEX II.

CVm ad quamlibet. Rectores debent ꝑ
ſeipſos inſpicere do-
mos, & horrea publica, ne ex pluuia corrũpantur pu-
1 blica frumenta. h. d. † Not. ꝙ tutor vnius magni patrimonij,
vel aliquis poſit⁹ in magna adminiſtratiõe excuſatur ſi nego-
tio præponat aliquem ſufficientẽ factorẽ: vt s̃. l. proxi. in fin. &
l. argentum. ff. cõmo. tamẽ inſpicere debet per ſeipſum an ſint
fracta tecta, ita quod ibi non pluat: aliàs non eſt diligens ad-
miniſtrator: vt hic.

LEX III.

NVlli. Species in horreis publicis depoſitas null⁹
debet in ſuam vtilitatẽ conuertere: aliter de
portabitur. Nota contra furantes lardum vel gra-
num cõis, vt deportentur, & eorum bona publicentur. Bart.

Vt nemini liceat in emptione ſpecierum ſe excuſare. *Rubrica.*

1 ☞ *Collectam pro emendo granum tempore cariſtiæ, tenẽtur ſoluere diuites, & pauperes. & nu. 3. & eſt onus patrimoniale.*
2 *Reſpublica ſi habet granum ad uendendum, omnes tenentur emere: nec aliquis excuſatur, licet ei neceſſarium non ſit. & nu. 4. & eſt munus patrimoniale.*
5 *Munus impoſitum à ciuitate quod quis uendere cogatur frumentum eſt munus patrimoniale.*
6 *Eccleſia an poßit cogi uendere frumentum per ciuitatem.*
7 *Ciuitas quando cogit ſubditos uendere frumentum, intelligitur iuſto pretio.*
8 *Impunitas ſi conceditur à collectis, non cenſetur conceſſa ab his, quæ imponuntur neceßitatis cauſa.*

LEX Vnica.

QVoties. De ſecunda parte iſtius rubri. nihil
habetis in nigro: ſed de hoc habetis
in l. j. & ij. in princi. ff. de va. mu. Iſta rub. ſummat l.
1 & gl. ponit trib⁹ modis caſum. † Primo, ꝙ tã diui-
tes q̃ pauperes tenẽtur ſoluere collectã pro emendo granum
2 tẽpore cariſtiæ, licet diuitibus hoc nõ ſit neceſſariũ. † Secun-
do modo ꝙ ſi reſpublica habet granũ vel aliud ad vendendũ,
ꝙ oẽs debent emere: nec aliquis excuſatur, licet ei neceſſariũ
nõ ſit: & hoc etiã habet locũ in ſale vrbis. Tertio dic vt in gl.
Opp. de l. iij. §. cura. ff. de mu. & hono. Glo. ſoluit ꝙ hic loquiť
de munere patrimoniali, ſ. de cura emendi: ibi loquiť de cura
perſonali, ſ. de expẽſa quæ debet fieri emendo. Hoc præmiſſo
ꝙ hæc lex de patrimonialibus loquať. Quæro de qua cõpara-
tione frumenti loquiť hæc lex. Rñdeo ꝙ glo. intelligit tribus
3 modis. † Primo modo de pecunia quæ cõfertur pro emptio-
ne frumenti, & aliarũ ſpecierum: quo caſu nota ꝙ licet emptio
videať principaliter venire in fauorẽ pauperum, & indigen-
tiũ: tamen onus eſt patrimoniale: & ſic etiam diuites cõpellũ-
tur. Ratio, qa ad publicã vtilitatem pertinet. Nã ſine pauperi-
4 bus ciuitas non eſſet ꝑfecta. l. ij. ff. de nundi. † Scđo modo lo-
quiť hæc lex de munere quo quis emere cogiť, & munus eſt
perſonale: certè nõ credo ꝙ de tali munere loquať hic: ſed de-
bet intelligi qñ fiſc⁹ habet multũ de frumẽto, ita ꝙ conſeruari
non põt: tũc imponit oĩbus ſubditis neceſsitatẽ emẽdi: & iſtđ
eſt p̃rimoniale, vt ille q̄ plus habet, pl⁹ emere cogať. Si em̃ in-
telligeres de munere perſonali, hoc eſt de cura emendi, multi
excuſarenť: ꝙ eſt contra iſtũ titulũ. & iſtũ caſum nota, quia ſæ
5 pe occurrit. † Tertio loquiť de munere, quo quis vẽdere te-
neať. Nota etiã ꝙ iſtud onus eſt p̃rimoniale, vt patet ex ſolu-
tione cõtrarij s̃. facti. & ſic q̄ plus de frumẽto colligit, plus de
6 frumẽto vẽdere cogatur. † Vř etiã ꝙ eccleſia ad hoc poſſit
cogi, vt hic in fi. & s̃. de exac. trib. l. fi. & eſt munus p̃rimoniale
7 non ſordidũ. Iuſto tamen pretio debet † quis cogi vẽdere, nõ
viliori: vt l. fi. in prin. ff. ad l. Iul. de anno. Quod dixi de eccle-
ſia, intellige ſalua tamen determinatione ſanctæ matris eccle-
ſiæ: & tit. de eccl. tit.
8 Additio † Nota quia per iſtũ text. dixit Dyn. in l. ſi ex
toto. in prin. de le. j. ſi alicui eſt conceſſa immu
nitas à collectis: nõ tñ cenſeť cõceſſa ab his quæ imponuntur
ex aliqua neceſsitate, puta guerræ, vt probat iſte tex. Ange.

De collatione donatorum & releuatorũ aut translatorum, ſeu adoratorum. *Rubrica.*

1 ☞ *Aeſtimum alicuius ſi eſt diminutum, poteſt per ſuperiorem augeri.*
2 *Quis non poteſt æſtimum ſuum minuere.*

Ibi: secundo modo. pro [illegible] huius
sing. doctrina [illegible] in cc. collect. c. 17
n° 31. quis sing. [illegible] & alios allegat

LEX Vnica.

DIſpoſitionem. Caſum pone vt in gl. notať.
In hac lege dicuntur duo.
1 † Primò ꝙ ſi aliqua prædia ſunt releuata, hoc eſt libe
ra, & æſtimũ eorũ eſt minutũ, poſtea põt augeri ꝑ ſu-
2 periorẽ, vt hic facit Imperator. † No. ꝙ nõ licet alicui ſuas poſ
a ſeſsiões releuare: hoc eſt, æſtimũ minuere[a], vt hic in ver. nulli.
q̄d intellige, niſi ex cã ſuperuenienti: vt l. forma. ff. de cen. Bar.

De collatione æris. *Rubrica.*

1 ☞ *Aurum pro ære ſolui poteſt quando Reſpublica ex hoc non læditur.*

LEX Vnica.

1 AEris. Pro ære poteſt ſolui aurum tanti valo-
ris. h. d. † No. ꝙ põt ſolui aurũ pro ære.
Intellige quãdo reſpublica ex hoc nõ læditur: vt
plenè no. ff. de ſolu. l. Paulus. & ibi dixi.

De diſcuſſoribus. *Rubrica.*

Quæro, quis dicatur diſcuſſor. Dic vt in gl. rubricæ, ſ. ille,
qui diſcutit patrimonia alterius, vt eum ponat in æſtimo. Ita
loquitur hic in tit. Bar.

1 ☞ *Aeſtimatori incumbit onus probandi ſe iuſtè æſtimaſſe. & nu. 3.*
2 *Arbitratores, qui lædunt partes, tenentur.*

LEX I.

QVoties. Si æſtimator malè æſtimat, ipſe te-
neť. h. d. Quęro, hic diciť in diſcepta
tiõe qualiter fiat iſta diſceptatio. Rñdeo, corã ſu-
periore, ad quẽ reclamat ille, qui ſentit ſe grauatũ
1 vt j. de agri. & cẽſi. l. peræquatores. Secũdò † no. ꝙ
onus probandi incumbit officiali æſtimanti ſeu menſuranti.
2 † Vltimò no. ꝙ arbitratores, qui lædunt partes tenentur. facit
ff. ſi menſ. fal. mo. dice. per totum Bar.
3 Additio. † No. iſtũ caſum ꝙ licet pro ſcriptura præſu-
mať in dubio: ſi tñ ſcriptura ferať contra me,
quod patrimoniũ valeat mille: & ego nego tm̃ habere in patri
monio, ꝙ ei, q vult ſcripturã de ęſtimo patrimonij, ĩcũbit onus
probãdi p̃rimoniũ tm̃ valere: & nõ mihi, q nego valere tantũ.
Pro hoc ff. de proba. l. cũ de lege fal. C. de iu. deli. l. ſcim⁹. §. licẽ-
tia. Et hæc no. cõtra mẽſores agrorũ, q retulerũt tot iugera eſſe
ſi negareť tot eſſe, incumberet eis onus probãdi tot eſſe. Ang.

1 ☞ *Pars nõ põt cogi iterũ facere inſtrumentum, ſi de contractu apparet protocollũ.*
Notarius poteſt cogi ut iterum faciat inſtrumentum, ſi primum quis amiſerit.
2 *Pars cogitur facere iterum inſtrumentum, ſi protocollum non apparet.*
3 *Debitor, qui producit duo inſtrumenta refutationis cuiuſdam quantitatis pecuniæ, ꝙ probat duplicem ſolutionem, & tanquàm indebitum poteſt repetere.*

LEX II.

NE caſu. Iſta lex legitur in gloſ. pluribus modis,
ſecundum primam lect. h. d. Licet ſol-
uens tributa, apocham de ſoluto perdiderit: poteſt ta
men ex libris communis ſolutionem probare. h. d.
Vel dic ſecundò, ſi in libris communis de ſolutione apparet:
non poteſt peti ab officiali vt iterum faciat apocham de rece-
pto, ſi primã quis amiſit. h. d. facit l. ſi quis ex argentarijs. §. fin.
1 ff. de eden. † Ex ſecunda lect. no. ꝙ ſi apparet protocollum de
contractu: non poteſt cogi pars vt iterum faciat inſtrumentũ
publicum, & illud reddat: niſi de prima perditione doceatur.
Vnde poteſt cogi notarius vt iterum faciat inſtrumentum, ſi
primum quis amiſerit: vt l. ſi quis ex argentarijs. §. fi. ff. de edẽ.
☞ Iſtum tex. alleg. pro ſingulari Bald. in l. ſeruo. §. ſi à primo.
de leg. j. ꝙ geminata quittatio facta debitori, facit cẽſeri debi-
tum bis ſolutum: et ideo debitorem ſemel ſolutum repetere: et
ita alleg. Lud. in ſingularibus ſuis in litera q. no. primo. Ad cu
ius veritatẽ vide omnino Bal. in l. cum centum. de adi. leg. &
2 in l. cum tacitum. de verb. obliga. Alexan. † Secundò nota ex
contrario ſenſu huius legis, quòd ſi protocollum non inueni-
tur, quòd tunc poteſt cogi pars vt de nouo faciat inſtrumen-
tum, vt lex dicit. Ad hoc facit s̃. de lib. cau. l. ſicut inſtrumenta.
quod ibi not. ff. ſolu. mat. l. ij. circa prin. & quod ibi no. in gloſ.
mag. & ff. de noua. l. ſi pupillus. & de admi. tut. l. chirographis.
& ibi no. Bar.
3 Additio. In gloſſ. ibi: ſe bis ſoluiſſe. † Not. quòd ſi debi
tor producit duo inſtrumẽta refutationis cu-
iuſdã quãtitatis pecuniæ, ꝙ per iſta inſtru
mẽta probat duplicem ſolutionem: & ſic
tan q̃ indebitũ poſſet repetere. Ad q̄d fa-
cit l. ſolutione. cũ glo. ff. de exhiben. arg.
l. qui tabulas. §. quod ſi iã. ff. de fur. quod
☞ tene menti. Ang. ☞ An notarius cogať
ipſe reficere inſtrumentũ deperditũ. Dic
ꝙ ſic dũmodo iuretur de calũnia, per no.
per Bar. in l. fi. de bo. auť. iud. poſ. & vide
Ange. in auť. de hære. & fal. in prin. in iij.
col. vbi dicit, ꝙ cautela eſt q̄d fiat mentio
in ſcđo de refectione. Et an de refecto in
ſtrumẽto debeat ſolui gabella, vide in cõ
ſilijs extraor. Ange. cõſil. xlv. & Bar. con
ſuluit ꝙ nõ. Cui adde d. Ant. in c. ij. in gl.
ij. de iudi. quod pars teneť reficere vnum
inſtrumentum in forma deperditi. vide
Bal. in l. vnica. §. ne autem. in j. col. de ca-
du. tollend. Alexan.

a ℂ Minuere. Sed qd ſi per alluuionẽ decreuit. dic ꝙ tũc diminui debet, vt per Bart. in l. forma. & Bal. in d. l. acceptã. ĩ fi. C. de vſu. & do. Alex. de Imol. in l. Titio. ad munici. & Guli. & doct. in l. ꝗ. §. j. de conſtitu. pec. & Bald. in l. etiã. C. de execu. rei iudi.

b ℂ Filio. Vide ad hoc quæ not. habẽtur per do. Soci. in cõſ. clxxij. incip. multũ abũdè et eleganter. verſi. aliqñ & quintò, cũ ver. ſe. vſque ad ver. quarta difficultas. in ij. parte, chart. xlij. & an et qñ teneať ex cõtractu filij, & quomõ, & qualiter, vide per eum in cõſi. xcij. ĩci. circa primũ huius ver. circa ſecũdam dubitationẽ. cum verſi. ſeq. in j. parte chart. clvj.

LEX III.

PEr ſingulas. Ab onere di-
ſcutiendi, &
æſtimandi patrimonia, nullus excuſatur, nec etiam miles, nec
militans. hoc dicit.

De decurionibus, & eorum filijs. *Rubrica.*

1 ☞ *Conſiliarij ciuitatum hodie dicuntur decuriones.*

Additio. Sed an decuriones hodiernis temporibus iu
dicentur, prout de iſtis. quod ſic, in l. diuo. s̃.
de quæſtio. Alex. Iſtam rubricã continua vt in gloſſ. Quærit
1 gl. quare dicunť decuriões: dic vt in ea. † No. ꝙ cõſiliarij ciui
tatum, dicuntur hodie decuriones: vt in hac hac gloſſ. quã no.
Quæro quid differt decurio à curiali. Dic vt in gloſſ.

1 ☞ *Excußio quòd fiat contra principalem antequam agatur contra fideiuſſores.*
2 *Pater conſentiens filio officium ſuſcipienti, pro filio obligatur.*
3 *Fideiuſſor officialis conuenitur non excuſſo principali.*
4 *Pater qualiter dicatur conſentire filio officium ſuſcipienti.*
Patris præſentia in priuatis, quando ipſum obliget.
5 *Pater abſens poteſt filio officiali conſentire.*
6 *Pater an teneatur pro filio magiſtratum extra ordinem gerentem. remißiuè ad gloſſam.*

LEX I.

SI cum te. Pater ſi ad decurionatũ filij conſen-
tit, teneť pro eo, & hæres eius prius
1 facta excuſsione de principali. h. d. † Nota pri⁹ fie-
ri excuſsonẽ contra principalẽ q̃ veniať contra fide
2 iuſſores. † Itẽ no. ꝙ pater tenetur pro filio, ſi cõſenſit. Ad
iſtud notabile opp. de l. iure noſtro. s̃. de fideiuſ. So. Dicit glo.
ſpeciale hic. Ratio, qa facilè pater obligať eo ipſo q̄d ſcit, &
non cõtradicit. Ita dicit gl. vlt. quã no. certè licet in p̃re hæc ra
tio concludat: tñ idem põt eſſe in quolibet alio fideiuſſore: vt
3 l. iiij. in fin. ff. de adminiſt. re. ad ciui. perti. † Dic ergo ꝙ ſpecia
le eſt in fideiuſſore officialis: vt no. in l. j. s̃. de cõue. fi. deb. Ra-
tio, quia tales fideiuſſores videnť indennitãtẽ promittere: vt
d. l. j. qd ſi indẽnitas non apparet, niſi principali diſcuſſo. dixi
4 in d. l. j. † Quæro qualiter dicať pater cõſentire filio[b]. Dicit
b gl. eo ipſo ꝙ ſcit. Et intellige verũ in munere publico. ſec⁹ ĩ pri
uato: vt no. s̃. q̄d cũ eo. l. j. & l. ſi fili⁹. ff. de tu. & l. Luci⁹ Titi⁹. ff.
de admi. tu. Et ideo ſi ĩſtr̃m eſſet factũ inter duos priuatos prę
ſente p̃re vni⁹, pater alteri⁹ propter hoc nõ obligareť: vt not.
in d. l. Luci⁹. & l. j. §. j. in gl. pe. ff. q̄d iuſſu. Oportet em̃ ꝙ tũc pa
ter ſpãliter ſe obliget. Hoc etiã examinaui plenè in l. ſi cũ do-
5 tẽ. §. tranſgrediãtur. ff. ſol. mat. † Quęro an pater poſsit filio
cõſentire abſente. Rñdeo, ſic: vt l. honores. §. fi. ff. de decu. per
quã legẽ dicũt doct. ꝙ filio agẽte in iudicio pater abſens vř cõ
6 ſentire. † Quæro, qd ſi filius decurio factus eſt magiſtrat⁹, &
geſsit Rempublicã, an pater teneatur: Dic vt in gloſ. Bart.

1 ☞ *Expenſæ quæ debentur ratione uictoriæ debentur officio iudicis.*
2 *Rectores ciuitatis poſſunt conſilium eorum authoritate conuocare: & de neceßitate hoc facere habent, quando incumbit faciendum.*
3 *Concilium conuocatur authoritate ſuperioris, uel antiquioris decurionis.*
4 *Concilium ciuitatis quando non eſt conuocatũ authoritate ſuperioris, quãdo ualeat.*
5 *Concilium ciuitatis conuocatur etiam ſono campanæ, uel uoce præconis, & ſecundùm conſuetudinem.*

6 *Citatio per campanam, uel ſono tubæ quòd fieri poßit.*
Sonus campanæ uel tubæ, quot repræſentationes habe-
at. remißiuè.
7 *Cõciliũ ciuitatis cõuocari debet ĩ loco publico et cõſueto*
8 *Propoſitio in concilio quòd fiat per ſuperiorem.*
9 *Magiſtratus licet proponat in concilio, tamen ipſe non*
reformat, ſed concilium.
10 *Cõciliũ ciuitatis de iure cõi eligit officiales & ſyndicos.*
Adunantia generalis eligit concilium.
11 *Electio facta de aliquo debet ipſi notificari.*
12 *Nominans aliquem indebitè, tenetur ad ſumptus.*

LEX II.

OBſeruare. Ad officiũ Re-
ctoris ciuitatis
ꝑtinet cõuocare cõciliũ, & facere
eligi officiales, vt eis electis nũciare poſ-
ſint ſi velit appellare: & qui malè nomi-
nat, tenetur ad ſumptus. hoc dicit. Barto.

1 Additio. † Hæc lex allegat̃ quòd
expenſæ quæ veniũt ra-
tione victoriæ non debentur, niſi iudicis
officio: & per conſequens non debentur,
niſi quis fuerit ad eas reficiendas condemnatus: vt hic, & not.
gloſſ. in l. ſeueriter. C. de excu. tut. & not. Alexand. in l. ſi fini-
ta. §. Iulia. ff. de dam. infect. in iiij. colum. circa fine. Alexand.
2 † Nota ex hac lege quòd Rectores ciuitatis poſſunt conuo-
care concilium eorum authoritate: vt hic. Et ita intelligitur
gloſſ. ſuper verb. magiſtratus. Secundò nota quòd rectores
ciuitatis habent hoc facere de neceſsita te, quãdo hoc facien-
3 dum incumbit. vt hic, dum dicit, oportebit. † Tertiò nota
quòd cõcilium debet conuocari authoritate ſuperioris: nam
hic magiſtratus conuocat. Vbi autem magiſtratus non eſſet:
a tunc poſſet conuocare ille, qui eſſet antiquior [a] decurio: ille
enim videtur ipſo iure prior decurionum. argu. l. j. ĩ. de conſu.
ff. de albo ſcrib. l. j. & ibi dixi. & not. per Inno. extra, de ma. &
4 obe. c. j. & ibi. † Quæro quid ſi non apparet [b] conciliũ con-
b uocatum. Reſpondeo, ſi quidem eſſent omnes preſentes, va-
leret conciliũ, quando non eſt qui læditur ex hoc quòd cõuo-
cati non ſunt. Sed ſi aliqui eſſent abſentes: tunc nõ valaret con
cilium. potuiſſet enim præſentia eorum abſentium trahere
alios in ſuam ſententiam. argu. l. ſicuti. ff. de arbit. Bartol.

Additio. Vide quod no. Bart. in l. vniuerſa. C. de prec.
Impe. offe. Alex. ☞ Adde l. nulli. & ibi gl. &
doc. ff. quod cuiuſꝗ vni. quod no. Bal. ibi in ij. col. poſt Gul. &
Bar. eſſe verũ, niſi ꝑ collegiũ & vniuerſitatẽ fieret aliqs actus
iuriſdictionalis, ſed vt dareẽ alicui ſimplex adminiſtratio, pu-
ta in cõſtitutiõe ſyndici. Ibidẽ verſic. niſi il'e eſſet antiqor. Ad
hoc vide gl. ĩ l. nulli. ff. qđ cuiuſꝗ vniuerſitatis. iſtud dictũ glo.
tenet in c. cũ nobis olim. in ix. col. de elect. do. Ant. & Bal. ĩ l. fi.
de fide inſtr. & in rubri. C. pro ſocio. & in c. imperialẽ. §. p̃terea
ducatꝰ. in vi. col. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ Fed. Sed aduerte: qa ego du
bito de iſto dic. Inn. & Bar. qm̃ iura q̃ allegant, videlicet l. j. de
albo ſcribẽdo. nõ ꝓbat, ſed ſolũ ſenibꝰ maiorẽ fidẽ eſſe dandã:
ſed nõ ꝓbat ꝙ antiqor poſsit exercere actũ iuriſdictionalẽ in
reliquos: ideo fortè videt̃ eẽ verior opi. Inn. quã poſuit ipſe ĩ c.
ij. de ope. no. nũci. quã refert & ſequit̃ do. Abb. ĩ c. ij. de his quę
fiũt à maiori parte capituli. circa finẽ. vbi dixit, ꝙ qñ nõ adeſt
ille, ad quẽ de iure vel cõſuetudine ſpectat cõgregare: debent
cõuenire duę partes, ad quos ſpectat cõuocatio aliorũ: qa virtꝰ
vniuerſitatis cõſtat ĩ duabꝰ partibꝰ. l. nulli. & l. planè. ff. qđ cu-
iuſꝗ vni. no. & iſtã opi. rectè ſequit̃ Pet. de Anc. ĩ repe. c. cano-
nũ ſtatuta. de cõſti. ĩ ij. prĩcipali q. ĩ j. col. illiꝰ q̃ſiti. & Lapꝰ alle-
ga. cxxxj. vbi dicit hoc ꝓcedere de rigore, ſed de æqtate ſuffi-
cit, ſm̃ eũ ꝙ maior pars cõueniat. ar. l. qđ maior. ad munici. pro
quo facit qđ no. do. Ant. ĩ c. cũ nobis olĩ. ĩ pe. col. de elec. potes
tñ ſaluare opi. Inn. ĩ d. c. j. de maio. & obed. vt ꝓcedat qñ nõ eẽt
modꝰ ꝙ illæ duę partes, de qbus loqtur Inn. ĩ d. c. ij. de ope. no.
nũci. poſsẽt ſimul cõuenire. Vel poſſumꝰ ẽt dicere ꝙ ſi vniuer-
ſitas laicorũ nõ habet caput, Ptãs ciuitatis erit eius caput. Vbi
verò nõ ſit vniuerſitas clericorũ, eps̃ erit caput. Ita voluit Bar.
in l. nulli. circa prĩcipiũ, poſt gl. ibi. ff. qđ cuiuſꝗ vni. no. Et ibi
in ver. ſed ſi aliq eſſent abſentes. hoc ĩtellige verũ, ſi nõ fuerũt
citati illi abſentes, vt hic ẽt vult Bar. Sed qd ſi citati ſunt, & no
lũt venire? Dic ꝙ ſufficit maior pars, ſecundũ Bar. in l. oẽs po-
puli. ĩ ij. q. principali. de quo dic vt ibi. & ꝑ Pet. de Anc. in d. c.
canonũ ſtatuta. de cõſti. Vtrũ autẽ abſentes ſint ſpecialiter ci-
tãdi, & de quo loco, vide ĩ c. p̃ſentiũ. de teſti. in vj. & c. cũ in ele
cti. de elect. in vj. & ĩ c. corã. eo. ti. ĩ antiqs. & vide qđ not. Bald.
in l. nulli. qđ cuiuſꝗ vni. noĩe. & Bart. in l. iij. de decre. ab ordi.
faci. & gl. ĩ d. c. p̃ſentiũ. dicit, ꝙ regulariter abſentes nõ ſunt ci-
tãdi: niſi in tribꝰ caſibus ibi no. qđ limita niſi tractaret̃ de ali-
quo faciẽdo in p̃iudiciũ abſentiũ. Ita ſolet intelligi gl. ĩ c. ij. de
his quę fiũt à maiori parte capituli. ꝑ c. j. ver. cõſtitutũ. ſed do.
Abb. dixit ibi poſſe dici ꝙ gl. ĩ d. c. p̃ſentiũ. ĩtelligit̃ in omnibꝰ
cauſis arduis & grauioribꝰ. nã caſus excepti ꝑ gl. in d. c. ij. ſunt
fauorabiles: & ideo debẽt extẽdi ex idẽtitate rõnis ad oẽs ca-
ſus graues. Pro hoc tex. cũ gloſ. in c. dilecto. de cõfirma. vtili &
inutili. & gl. no. de cõdi. & demon. vbi caſus exceptꝰ à regula
extẽdit̃ ad alios habẽtes eãdẽ rationẽ. & idẽ ſentit Inn. ĩ c. ij. de
ope. no. nũ. & do. Anto. ĩ c. j. & fi. de maio. & obe. vide Imol. in
c. cũ oẽs. de cõſti. Et adde ꝙ abſentes non ſunt citãdi, vbi eſſet
p̃fixus à lege vel ſtatuto certꝰ terminꝰ ad aliqd faciẽdũ, q ter-
minus ĩterpellat abſentes. Ange. ĩ l. ſicut. ĩ fi. quod cuiuſꝗ vni.
5 no. Alex. † Not. ꝙ hic dicit̃ in tex. ſolẽniter & c. quod ĩtellige
ſono tubæ vel cãpanæ, vt dicit gl. qđ dicit ſono tubæ, intellige
& voce p̃conis hoc dicẽtis: & debet cõſtare ꝙ p̃coni ſit cõmiſ-
ſum. ar. l. neminẽ. C. de exh. reis. & hic dũ dicit, debet fieri iuſſu
magiſtratus. poſſet etiã fieri ſono tubæ, vel cãpanæ: tñ ſi ſtatu-
tũ vel cõſuetudo eſſet ꝙ tali ſono cõſiliarij dicerent̃ vocari: ſer
uanda eſſet conſuetudo, vel ſtatutum. ita poſſet intelligi hic.

6 Additio. † No. de citatione per tubã, vel cãpanã. adde
ea q̃ dixi in l. nõ põt. ff. de iudi. & vide qđ glo.
notat in c. grauẽ. de ſen. excom. An autẽ iſti ſic citati dicantur
cõtumaces, vide Bar. in extrauag. ad reprimẽdũ. in ver. citari.
& ibi dixi. Quot autẽ repręſentationes habeat ſonus cãpanę,
7 & tubæ, vide Bal. in l. j. C. de dedi. lib. tol. Alex. † Not. ꝙ con-
ciliũ debet vocari in loco publico, vt hic dũ dicit, ad curiam.
Simile in l. ſi qs. in fin. de legatio. & intellige locũ publicũ vbi
publicè officiales habitant, & curiã tenent. Pro hoc facit text.
dum dicit hic in curia. & ff. de iniur. l. lex Corne. §. demũ. Bart.

Additio. Adde Bald. in l. ij. C. de edẽ. & ibi dicit, quod
in actibus publicis non habeat locũ procla-
☞ matio. Alexã. ☞ Adde an propoſita facta per pſonã inhabilẽ
valeat. & dic ꝙ ſic. l. vniuerſis. C. de preci. Imper. offer. Paul. de
Caſt. in l. j. in prin. ad l. fal. Itẽ adde quid ſi propoſita eſt facta
ſuper materia prohibita, vt ſi ſtatutũ dicit, ꝙ tale qd nõ poſsit
proponi: an reformatio inde facta valeat, dic vt per Bar. in l. j.
8 de petitio. bo. ſubla. Alex. † Nota ꝙ per ſuperiorẽ debet fieri
propoſitio in cõcilio. qđ colligit̃ hic dũ dicit, magiſtratus de-
curionũ faciãt noĩationẽ. Debet ergo inter eos ꝓponere ma-
ior. ſimile in l. ij. ad Velle. puto tñ ꝙ ſi de ꝓpoſitione nõ appa-
reret, & cõſtaret de volũtate cõcilij ꝙ valeret: vt d. l. ſi qs. in fi.
9 de leg. & ff. de legi. de qbus. in fi. † No. ꝙ licet magiſtratus fa-
ciãt iuriſdictionẽ: tñ ipſi nõ reformãt, ſed cõciliũ, vt patet hic:
qa magiſtratus curãt ꝙ decuriones faciant electionẽ: ipſi ergo
decuriones faciũt magiſtratu inſtigãte & proponẽte. qđ nota.
10 † Item nota ꝙ de iure cõi ad conciliũ ciuitatis ſpectat facere
c electiões officialiũ & ſyndicorũ [c]. Facit ĩ. l. ꝓcuratores. & ſic
nõ erit opus arenga vel adunãtia generali. arenga tñ illud, ſeu
parlamentũ vbi nõ eſt aliqs ſuperior, habet ab initio cõcilium
eligere: vt l. ij. circa prin. ff. de ori. iur. Iſtud cõciliũ ſic electum
poſtea repręſentat totũ populũ, vt no. ſ. quę ſit long. cõſue. ſup
rub. de iſtis cõſilijs facit mẽtionẽ gl. optimè in l. ita tñ. in princ.
11 ff. ad Treb. † Vltimò no. quòd electio debet notificari electo.
12 † Item no. ꝙ ille qui noĩat aliquẽ indebitè tenet̃ ad ſumptus.

1 ☞ *Excuſationi, quam quis habet propter maiorem ætatem, renunciare poteſt. ſe-*
cus quando propter minorem.
2 *Quis ex cauſa poteſt peti ſe cancellari de matricula.*
Priuilegium perditur per pactum contrarium.

LEX III.

1 CVm decurionatus. † Nota ꝙ excuſatio
ni, quã qs habet, pro-
pter ætatẽ maiorẽ, renunciare põt. ſecus ſi propter mi-
norẽ: qa tũc excuſat̃ propter imbecillitatẽ conſilij, & eorũ im-
becillitas

a ❡ Antiquior. Adde
quæ ad hoc habent̃ ꝑ
Feli. in c. cũ oẽs. ĩ xxij.
col. in prin. de cõſti. &
pulchrè no. in d. c. j. in
ij. co. de maio. & obe.
alleg. hic.
b ❡ Si nõ apparet. Ad-
de ad hoc oĩno Alex.
in l. nulli. ff. quod cu-
iuſꝗ vni. no. & Pañ.
in c. q̃to. nu. vij. & ꝙ
ibi poſui ĩ apo. ad eũ
in verſi. noĩa ſingulo
rũ. extra de his quæ
fiũt à præla. ſine con-
ſen. cap.
c ❡ Officialiũ & ſyndi
corũ. Tu dic breuiter
diſtinguẽdo ĩter ſyn-
dicũ vniuerſitatis &
collegij, vt per Bal. in
l. ſi ita. ad finẽ. ff. de ſer.
reip. manumit. & no.
iſte in l. actor. verſic.
videamus primũ. ff.
rem ra. habe.

becillitas eſt in renũciatiõe. l. doli. §. diuerſum. ff. de noua. & l.
2 ſi iudex. ff. de minori. & l. ſi ĩtra. ff. de in inte. reſti. mino. † No.
nouũ modũ agẽdi. peto me cancellari de libro decurionũ, vel
de matricula ſcholariũ: ꝙ poſſet peti ex iuſta cauſa: aliàs non.
3 † Nota ꝙ per pactũ contrariũ priuilegio quis perdit priuile-
☞ gium. quod no. ☞ Iſtud nota. facit cõtra habẽtes priuilegiũ ꝙ
credatur eorum libro: nã ſi falſum dixerit, illud priuilegium
amodo ſibi nõ valet. Cui adde c. cũ acceſsiſſent. in fin. de cõſti.
& in l. ij. C. de iure do. impe. Limita tñ, niſi ĩ tali priuilegio cõ-
tineat̃ reſeruatio principis, vel ſuperioris: nam tunc per cõtra-
factionẽ, vel actum cõtrariũ nõ admittitur: vt eſt tex. in c. cum
tempore. extra de arbi. & vide ad hoc not. per Bart. in l. vſum
aquæ. de aquæduc. & quod ibi ſcripſi. lib. xj. Facit quod dici-
tur ꝙ priuilegiũ admittit̃ authoritate cõceſſa abutẽti, aut̃. ſta-
tuimus. in fi. C. de epiſ. & cle. vbi iudex laicus denegans facere
iuſtitiam clerico, amittit iuriſdictionem quam habet. Alexan.
1 ☞ *Feudum conceſſum alicui pro ſe, & filijs, quòd tranſit in adoptiuos.*
2 *Priuilegium perditur per actum contrarium.*

CVm adoptiuum. Filius adoptiuus habet
priuilegiũ filij decurio-
nis. hoc dicit. Bartol.

1 Additio. † Iſta lex eſt argumentũ ꝙ ſi mihi fuit cõceſ-
ſum feudum, & filijs per reſcriptũ principis,
quòd illud tranſit ad filios adoptiuos. Nam vides hic ꝙ priui-
legium conceſſum patri & filio, tranſit in adoptiuos. tene be-
2 ne menti. † Not. etiam quòd per actum contrarium priuile-
a gio quis perdit priuilegiũ: quaſi renunciet priuilegio [a]. Ang.

FIlios Filijfamilias poſſunt eſſe conſiliarij: & pater
tenetur pro eis ſi conſenſerit. Item militans
poteſt eſſe conſiliarius. hoc dicit. Bart.
1 ☞ *Illiteratus poteſt eſſe Poteſtas & rector ciuitatis.*

EXpertes. Illiteratus poteſt eſſe decurio. h. d. Iſta
lex facit ad id quod no. in l. fi. ſ. de ſen.
1 ex breui. reci. ſ. ꝙ † Poteſtas & Rector ciuitatis poteſt
eſſe illeratus. Glo. format contraria, & non ſoluit. Tu ſolue ꝙ
ibi ad executionem officij requiritur ſcientia literarum. Bart.

LIcet. Vnus frater nõ tenetur pro alio in officio de-
linquente: licet bona non ſint diuiſa. h. d. Facit
ad hoc ff. pro ſocio. l. ſi fratres. §. idem reſpondit. aliàs
☞ eſt l. ſi inter fratres. ☞ Adde ꝙ etiam nõ tenetur frater ſi eſſet
ſocius omniũ bonorũ, per tex. in l. cũ duobus. §. pe. & fi. ff. pro
ſocio. Facit l. ſi ſocietatẽ vniuerſorũ. eo. tit. & voluit do. Mart.
de Laude in conſilio incip. vt clarius conſtitutionis. Alexan.
1 ☞ *Infamia an adimat honorem ipſo iure. remißiuè.*

INfamia. Qui perdit viſum, nõ perdit officium.
1 Secus ſi infamaretur. h. d. † Quæro
b vtrum infamia adimat honorem ipſo iure [b]. gloſſ. tan-
git hic. Plenius dicemus in l. ij. ĩ. de digni. lib. xij. Facit quod
not. per Dyn. in c. infamibus. de reg. iur. lib. vj. Bartol.
1 ☞ *Pater propter filios habet honorem.*

1 IN albo. Qui habet filios, pręfertur non haben-
ti. hoc dicit. Bartol.

1 Additio. No. † patrẽ habere honorẽ, ꝓpter filiũ, vt hic:
& filij propter patrẽ. ſ. eo. l. cũ adoptiuũ. An-
☞ gel. ☞ An iſta lex habeat locũ ĩ filijs naturalibꝰ tãtùm? tex. ꝙ
ſic, in l. qui filiũ. de iure delib. & l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ad
Treb. & l. hæredes. eo. titu. & l. Iulianus. de ritu nup. & l. gene-
raliter. §. cum autẽ. C. de inſtit. & ſubſti. ſub condi. fac. In con-
trariũ tamẽ eſt veritas. In caſu huius legis tex. eſt ſingularis in
l. excuſantur. §. legiones. ff. de excu. tu. allegatur per Ro. in ſin
gularibus ſuis in litera f. in not. xxij. & ibi ponit quid in ſpu-
rijs, itẽ quid in adoptiuis, habes caſum ſingularẽ ꝙ non habet
locũ etiam in illis. Inſtit. de excu. tut. in prin. vel in §. j. quẽ al-
legat vbi proxi. pro ſing. Roma. Alex. Nota legẽ quia caſus
nouus eſt: & fiet iſta prælatio in ordine ſedẽdi, ſcribẽdi, aren-
gandi. Facit ĩ. de conſuli. l. j. & de albo ſcriben. l. j. Bartol.

SI vltra. Qui excedit annum ſeptuageſimum, ha-
bet excuſationem à muneribus perſona-
libus. h. d. Declara iſtam legem vt in gloſſa.
1 ☞ *Præſes prouinciæ quando poßit dare excuſationem à muneribus in perpetuum.*

1 AMuneribus. † Illud qđ
dicitur ꝙ p̃-
ſes ſua ſnĩa nõ põt dare excuſatio-
nẽ in perpetuũ, eſt verũ, niſi excuſaret̃ ꝓ-
pter morbũ, quẽ conſtaret eſſe ꝑpetuũ: vt
ff. de excu. tut. l. nõ ſolũ. §. fi. & l. idẽ Vlpia
nus. Item hoc eſt verum, qñ præſes princi
paliter pronunciat ſuper hoc excuſando.
ſecus ſi propter delictũ: tunc enim perpe-
tuò non permitteret ipſum ad decuriona
tus officiũ: vt ĩ. l. ꝓxi. et l. infamia. ſ. eo. tit.
1 ☞ *Immunitas denotat priuilegium, non pœnam.*
2 *Infamis electus iudex non poteſt ſe excuſare.*

1 NEc infames. † No. ꝙ ver-
bũ, immuni-
tas, denotat priuilegiũ, non pœnã.
2 Itẽ ꝑ hãc legẽ dixit † Inn. ꝙ ſi aliqs ĩfamis
eligitur iudex, nõ põt ſe excuſare, niſi ab
alio opponat̃. Ita notat̃ ꝑ eũ, extra de re-
ſcrip. c. ſciſcitatꝰ. in prin. in gl. infamẽ. ĩ fi.
☞ qđ an ſit verũ, dicã ĩ. ti. j. l. ij. ☞ Exceptio infamiæ nõ põt oppo
ni gerẽti officiũ publicũ. Adde ꝙ idẽ ponit Bar. in l. militibus.
de teſt. mili. limitat̃ hoc, niſi in his q̃ ꝑtinẽt ad eiꝰ officiũ, ſi infa
maret̃ ꝓpter delictũ, cui poſſet opponi exceptio falſitatis: qua
oppoſita ſi cõdẽnet̃, nõ põt amplius cõficere inſtrumẽta: ſcđm
doc. in d. §. militibus. de quo per Bar. in l. ea. ad l. Iuli. repetun.
per Ang. & alios in l. ſi quis ex argẽtarijs. §. j. ff. de eden. Alex.
1 ☞ *Quilibet iudex ordinarius ex cauſa poteſt immunitatem à muneribus cõcedere.*

NEmo. Nullus iudex põt immunitatem à muneri-
bus concedere: ſed ſolus princeps ex cauſa.
1 h. d. † Iſtam legẽ intelligo qñ aliquis vult concedere ex
cauſa non expreſſa à lege: aliàs põt quilibet iudex ordinarius,
ad quem appellatur: vt ĩ. qui æta. & qui num. liber. per totum.
1 ☞ *Tabellionatus officium eſt uile.*
2 *Inſtrumẽta cõfecta ab aduocato tenẽt, licet tabellionatus officiũ exercere nõ deberet.*
Clerici non debent officium tabellionatus exercere: tamen ſi conficiunt inſtrumenta,
ualent: & an poßit eſſe tabello. nu. 4.
3 *Notarius non matriculatus ſi conficit inſtrumenta, ꝙ teneantur non obſtante ſtatuto,*
ꝙ non deſcriptus in matricula non conficiat inſtrumentum.

VNiuerſos Conſiliarij non debent exercere offi
1 cium tabellionatus. h. d. † Ratio, qa
officium tabellionatus eſt vile. Et ſic no. contra aduo-
catos, qui officium tabellionatus exercent.

2 Additio. Vide ẽt ꝑ Bal. in l. j. §. j. ĩ pe. col. de iuſti. & iu.
& ibi etiã ꝑ Bar. Alex. † Puto tñ ꝙ ſi fecit in-
ſtrumẽta, valerẽt, licet nõ deberet facere. Pro hoc extra, ne cle
c rici vel mona. c. j. & c. ſicut [c]. vbi plenius dicit̃, ꝙ clerici nõ de-
bẽt exercere offm̃ tabellionatꝰ: tñ ſi exercẽt, valẽt inſtrumẽta
licet puniant̃. qđ eſt notãdũ: & dic vt ibi. et vide gl. no. in ſimili
in l. hac cõſultiſsima. §. ſi qs aũt. in ver. depoſitiones. ſ. de teſta.

3 Additio. De hoc in Spe. de inſtr. edi. §. reſtat. ver. quid
de liberto † No. ꝙ ſtatuta dicẽtia ꝙ nullus no
tarius, niſi ſit in matricula deſcriptus, faciat inſtrumenta: con
tingit ꝙ notarius, qui non erat in matricula, fecit inſtrumen-
tum, an valeat. Ex prædictis no. ꝙ ſic. Ang.

4 Additio. † An clericus poſsit eſſe tabellio, vide Bar. &
doc. ĩ l. ſeruꝰ. ff. de teſta. Et ad no. hic ꝑ Bar. vi-
de Bal. ĩ l. ij. ad fi. de ſentẽ. & ĩterlo. oĩ. iudi. inſtrum̃ tñ prius fa-
ctũ deberet authẽticari, ꝑ no. ꝑ Bar. ĩ l. nec p̃ronꝰ. ſ. de ope. lib.
& q̃ no ĩ l. ſi qs ex argẽtarijs. §. j. ff. de edẽ. & bona gl. in aut̃. de
tabel. in §. j. ver. documẽtis. et gl. Io. An. in c. vt officiũ. §. j. ver-
bo, p̃miſſa. de hære. in vj. De hac materia ꝑ Ang. in l. p̃tor. §. is
☞ etiã. & in l. ſi qs ex argẽtarijs. §. j. ff. de eden. Alex. ☞ Et ſic no.
cõtra aduocatos: licet aduocati, & ſimiles oĩno nõ debeãt ex-
ercere officiũ tabellionatus: ſi tñ exercẽt, qđ fit ꝑ ipſos, tenet. et
per Bar. in l. gñali. vbi gl. tãgit. ĩ. de tabularijs. Itẽ notarius effe
ctus clericus an poſsit exercere officiũ tabellionatus: limita tñ
c. ſicut. hic allegatũ, non habere locũ in inquiſitione: & ſic in
cauſa inquiſitionis hæreſis: quia poteſt eſſe tabellio: vt eſt tex.
in c. inquiſi. de hæret. libr. vj. Et adde ꝙ licet non poſsit officiũ
exercere, poteſt tamen illa, quæ confecit ante clericatum ex-

a ❡ Priuilegio. Adde
Bal. in l. ij. & ibi not.
C. de iu. do. impe. &
Bar. & Alex. in l. be-
neficium. ff. de cõſti.
princi. in fin. & Abb.
in c. ſuggeſtũ. de deci-
mis. & Car. in cle. ſæ
pè. §. ſi tamen. ij. q. de
verb. ſign. & omnino
dom. Alexan. conſil.
cxcvij. ij. parte.
b ❡ Vtrũ infamia adi-
mat honorẽ ipſo iure.
Tu vide Ro. ſentien-
temꝙ ipſo iure, rõni-
bus poſitis ꝑ eũ, cõſ.
cccccvj. inci. fuit à me
quæſitum.
c ❡ Ca. ſicut. Et ibidẽ
vide Panor. in iij. col.
ver. extra glo. quæro.
iuncto ver. ſeq. & Fe-
li. in c. cum I. & A. de
regu. iur.

a ¶ Duodecim liberorũ numerus. Adde an tale priuilegium durabit mortuis filijs. Alex. plenè in l. ſciendũ. §. fi. ff. qui ſatiſ. cogã. & in l. ſi cũ dotẽ. §. ſi cũ maritus. ff. ſolut. matr. & dominũ meum Phil. Deciũ conſi. ſuo xliiij. col. ij. ver. quartò facit. volu. j.

trahere, ſecũdũ Bart. in l. j. §. ſi penes. ff. de tabu. exhi. Sed an valeat ſtatutũ, ꝙ clerici, qui non poſſunt aliàs exercere officiũ tabellionat⁹, poſsint, & inſtrumẽtis ſuis datur talis fides, ac ſi ſcripta eſſent manu publici notarij. dic ꝙ ſic, vt Bald. dicit in l. j. in xiij. co. C. de ſumma tri. vbi allegat tex. in c. dilect⁹. de fide inſtru. vbi optimus caſus. Item adde ꝙ in fauore eccleſię ſuę poteſt clericus inſtrumentũ cõficere. Exemplũ, ſi ſcribit teſtamentũ vnius, qui inſtituit eccleſiã ſuã hæredem. Ita voluerũt Io. And. & do. Ant. in c. cũ inter nos. de reg. iur. de quo dicto facit feſtum do. Matheſilanus in ſuis notabilibus no. lxxxvj. Et quid in monacho, an oĩa prædicta habeãt locum in eo? vide Bart. & ibi dixi in d. §. ſi penes. & ad pe. dictum vide Ro. in ſuis ſingularibus in litera n. in vj. not. Alex.

1 *Actor accuſans contumaciam rei, non debet recedere à foro, niſi licentiatus.*
2 *Ambaſiator quis cogi poteſt ut ſit, & debet portare literas de licentia & mandato ſuæ ciuitatis.*

SI quis. Conſiliarij non debent recedere à ciuitate ſine licentia: aliàs puniuntur. hoc dicit. Bartol.

1 Additio. †Hęc lex allegatur ꝙ actor accuſans contumaciam rei, nõ debet recedere à foro, niſi licentiatus. Facit gl. in l. ſi finita. §. Iulianus. de dam. infect. & ibi Ang. de Aret. & in l. properandũ. §. j. C. de iudi. & quod habet
2 in c. j. extra, de do. & cõtu. Alex. †Nota ꝙ qs põt cogi ſuſcipere ambaſiatã: vt hic no. in glo. & patet in tex. ibi dum dicit, cogit. Secũdò nota ꝙ ambaſiatores debẽt portare literas, per quas appareat, vt de licẽtia, & mandato ſuæ, ciuitatis vadant: vt hic colligitur ſecũdùm vnam lecturã, prout dicit ꝙ habere literas debent: poteſt tamẽ aliter intelligi: ſed non curo. Bart.

SI ad magiſtratum. Si acceptãdo officium fuerit quis cõtumax, loco eius alius eligitur, qui interim bona contumacis habebit: & contumax duplicato tempore habet officium exercere. hoc dicit. Bartol.

1 *Priuilegia exemptionis debent intelligi ſine damno aliorum.*
2 *Reſcriptum, quo conceditur immanitas, non ualet, & quando. num. 4.*
3 *Ciuitas uel concilium non poteſt concedere immunitatem: & quando. num. 6.*
5 *Reſcriptum concedens immunitatem, quid continere debeat.*

VAcuatis. Reſcripta concedentia immunitatem ſunt caſſa. nec valent, etiam ſi cõſenſu decurionum, vel curiæ fuerunt conceſſa. hoc d. Bartol.

1 Additio. Hæc lex † allegat ꝙ priuilegia exemptionis debent intelligi ſine dãno aliorum. Cum lege iſta cõcor. l. ij. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publ. & l. omnes. ſ. de anno. & trib. & l. actores. de exact. trib. Alexan.
2 †Nota duo. Primò, ꝙ nõ valet reſcriptũ, quo cõceditur im-
3 munitas. †Secundò not. ꝙ ciuitas vel conciliũ non poteſt ciui concedere immunitatẽ. Ad primũ opponitur de excuſa. mu.
4 per totum. de vac. mu. l. j. †Sol. Lex bene poteſt cõcedere: vt in cõtra. reſcriptũ tñ non valet, vt hic. quod intelligo, niſi eſſet dictum, non obſtante tali lege: vt l. fi. ſi cõtra ius vel vti. publi.

Additio. Adde Bald. in l. omniũ per illum tex. de vect. & commiſ. & reſcriptum non poteſt remitte-
5 re datia, gabellas, & collectas. Alexan. †Quæro quid debet continere reſcriptum cõceſſum non obſtante tali lege, ad hoc vt habeatur plena immunitas. Reſpõdeo, debet dici à muneribus perſonalibus & realibus. In dubio enim talia realia non intelliguntur remiſſa: vt l. iij. j. de mune. pa. Item debet dicere à muneribus & oneribus: aliàs ab oneribus non haberet immunitatẽ: vt l. cui muneris. ff. de muneri. & honoribus. Item debet dici ordinarijs: aliàs & extraordinarijs: in dubio ſolum crederetur extraordinaria eſſe remiſſa: vt l. his qui. & l. in honoribus. §. qui muneris. ff. de va. & excu. mu. & videtur tangi per gloſſ. Dixi de hoc in l. ij. ff. de iure immunitatis. Bartol.

Additio. Item debet dici à muneribus & oneri b⁹: quia licet aliàs quis habeat immunitatẽ à muneribus: nõ tñ habet ab onerib⁹. l. cui muneris. ff. de mun. & hono.
6 Ange. †Venio ad ſecũdũ dictũ: dicit hic ꝙ curia, vel ciuitas nõ põt cõcedere immunitatẽ. cõtra. ff. de pac. l. inter debitorẽ. & l. epiſtola. §. pactũ. Dicit gl. fateor ꝙ nõ põt ĩ ꝑiudiciũ fiſci: ſed in pręiudiciũ ſui ſic, vt in cõtrarijs. Quod intellige qđ poſſit cõcedi hæc immunitas veniẽtibus de nouo ad ciuitatẽ: ſed ciuib⁹ ſuis immunitatẽ cõcedere nõ põt: vt d. l. ij. ff. de iure immu. vbi plenè dixi. Poſſet etiã ſuis cõcedi ex cauſa: vt puta qa doctor, vel medicus, vel ſimilis. aliàs non: vt j. de decu. l. j. Bar.

Additio. In hac materia adde tex. & ibi Bartol. in l. j. j. de mul. & in quo loco. & Bal. in l. ij. ſ. ſine cen. vel reliquis. Alexan.

1 *Poteſtas ciuitatis poteſt expendere de ære cõmunis in capiendo officiales communis fugitiuos: quæ expenſæ per captiuos reficiuntur.*

CIrcenſium. Iudex ciuitatis facit officiales ſuos fugientes ad curiam reuocari, expenſis ipſius fugientis. hoc dicit. Bart.

1 Additio. †Nota argu. ex iſta lege ꝙ Poteſtas ciuitatis põt expendere de ære cõis pro perſequendo & capiendo officiales communis fugientes: ipſis tamẽ captis omnes expenſæ per ipſos debent refici, & reſtitui. Bartol.

CVriales. Decuriones habent immunitatem ab extraordinarijs muneribus. hoc dicit. & dixi in l. j. ſ. de immu. nemi. conce. Dic vt ibi.

e Os. Qui non ſequitur conditionem patris, ſequitur conditionem matris. hoc dicit.

1 *Succeſſor in officio an teneatur pro debito prædeceſſoris.*
2 *Venientes de nouo in collegio, non tenentur pro debito ante contracto.*
3 *Ciues nouiter recepti non tenẽtur ad collectas, quæ pro debitis ueteribus imponũtur.*

PRouidendum. Nouiter creatus decurio, nõ tenet pro debitis prædeceſſorum. h. d. In tex. ibi: ſuſceptorum, i. eorũ qui ſuſceperũt in decurionatus ordinẽ, ſecundũ Dy. Glo. vero aliter exponit ſuſceptores, ſecundum expoſitionẽ glo. Bar. in l. j. §. ferendũ. ff. de magiſtra. cõue. per illũ tex. & per iſtũ tex. arguit contra officiales, qui maiorẽ partẽ proceſſuũ relinquũt ſucceſſoribus, vt puniãtur ſi nõ expedierunt illos, quos potuerũt. Alex.
1 † Nota ꝙ ſucceſſor in officio, nõ tenetur pro debito prædeceſſoris. Hanc quæſtionẽ ponit Iac. de Bel. in aut. vt nulli iudi. §. hoc verò iubem⁹. col. ix. dixi in l. ciuitas. ff. ſi cert. pet. ſecundũ expoſitionẽ Dy. Et idẽ in ciuibus, & vide Bar. in l. j. §. ſi herẽdẽ. in fin. ff. ad l. fal. & l. incola. ff. ad municipal. vide Bald. in apoſtil. in l. j. ad fi. qđ cuiuſꝗ vni. no. vbi ponit aliquas regularitates, pulchras quęſtiones. & adde Bar. in ſuo tracta-
2 tu repræſaliarũ. in iiij. q. j. q. prin. prope fi. Alex. † Not. ꝙ qui de nouo veniunt in collegiũ, non tenentur pro debito ante cõ-
3 tracto. † quod facit vt ciues nouiter recepti nõ teneantur ad collectas, quæ pro debitis veteribus imponũtur. Ita not. Dy. ff. ad munici. l. incola. & ibi allegat hanc legem. Bar.

a s I quis. Duodecim liberorum numerus [a] excuſat à muneribus realibus. h. d. Bart.

1 *Exiſtens extra iuriſdictionem ſui iudicis, ab eo uocari non poteſt.*

CVriales. Officialis nõ cogitur exire locũ, in quo ſeruire tenetur: niſi ex cauſa. h. d. Dico tamen ꝙ eis poſſet iniungi vt cuſtodiã facerent in ciuitate, vel alia, per quæ officiũ non impediretur: vt dixi ſ. de im
1 mu. ne. conce. l. j. † Et nota ꝙ ille, qui eſt extra iuriſdictionẽ ſui iudicis, ab eo vocari non poteſt. Bar.

1 *Intrans religionem, ueram excuſatur à muneribus ciuitatis.*

QVidam. Qui prætextu fictæ religionis on⁹ ciuitatis euitãt, retrahũtur: & qui loco eorũ
1 ſuſtituũtur, bona ſua capiẽt. h. d. † Hoc eſt verũ in religione ficta: ſed ſi intraret religionẽ verã, tunc excuſaret: vt l. q ſub prętextu. ſ. de ſac. ſan. eccl. An aũt poſſit effici monach⁹ dic vt ĩ gl. & no. extra, đ obli. ad ratrocin. ꝑ totũ. De hoc viđ in d. l. q ſub ꝑtextu. gl. quã ibi no. đ his q volũt iſta mũera euitare.

1 *Priuilegio competenti ratione originis quado quis renunciare poßit.*
2 *Filius quando ſequatur patris conditionem, & quando aui.*

PRiuilegio. Priuilegiũ, qđ quis habet extrã ordinem, perdit per contrarium conſenſum. & hoc primò. Item inſpicitur conditio patris potius quã aui. & hoc ſecundò. Oppo. de leg. aſſumptio. ff. ad munici. Sol

†Sol. Iuri, ꝙ qs habet ex origine põt renũciare in ꝗtũ facit ꝓ
1 ſe, nõ aũt in ꝑiudiciũ ciuitatis, vt in cõtra. Ad ſecũdã partẽ op. gl. Dic vt ĩ ea. dũ dicit, arg. cõtra. ff. de ſena. l. liberos. Gl. nõ ſoluit. Tu dic ꝙ ibi pr̃ nepotis nõ fuit adſtrict⁹ curiali cõditioni, hic ſic: & ſolue etiam eodem modo vt præcedẽs cõtrariũ. Bar.

2 Additio. †No. ex fine huius legis, ꝙ qui habet priuilegiũ ex perſona patris, & aui, patris priuilegio remanẽte, ipſe ꝑdit priuilegiũ: nec id cõſequit ex perſona aui. Qđ intellige verũ, qñ pr̃ ꝑdit anteꝗ fili⁹ naſceret. Sed ſi poſt ei⁹ natiuitatẽ ꝑdiderit: tũc ex ꝑſona aui, cũ fuerit iã adept⁹, retinet priuilegiũ ex ꝑſona aui. l. emãcipatũ. ĩ fi. ff. de ſenato. Ang.

1 *Impoſitioni & ſolutioni collectarum non præſcribitur.*

N Vllus. Et proſequere legem iſtam vt habes in gl. et dic vt in ea. Bar.

Additio. Non valet priuilegium, ꝙ quis munera non ſubeat. h. d. No. tex. ibi: qualibet pręrogatiua. quia hic eſt arg. † ꝙ non præſcribitur impoſitioni, et ſolutioni
1 collectarum, cum hic dicit prærogatiua. nam pręſcriptio dicitur prærogatiua. l. apparet. §. pe. de itine. actuꝗ priua. contra quod vide quod no. in ſimili per Dy. in l. ſi pupilli. §. fi. ff. de nego. geſt. & vide per Cy. in l. fi. C. noua vecti. Ange.

1 *Conſilium ciuitatis facit ſyndicum.*

PRocuratores. Decuriões debẽt exercere actiones reipubli. h. d. † Quæ-
1 ro qualiter intentabũt actiões? Gl. dicit, ꝑ ſyndicũ conſtitutũ ab oĩbus ciuitatis. ſubaudi, vel à duab⁹ partibus: vt j. e. l. noĩationũ. Et ꝑ hoc dico, ꝙ de iure ſpeciali ſpectat ad cõſiliũ facere ſyndicũ, ad mouẽdas actiões, & alia faciẽda: nec ẽ opus adunãtia gñali, ſiue arẽga, vt dixi ſ. e. l. ij. Bar. Et not. in hac lege vnã gl. ſin. ſcđm Ro. in litera e. no. cxxxiij. ꝙ qñ vniuerſitas indiget ꝓcuratore ad agendũ, & illi de vniuerſitate ſunt in diſcordia in cõſtituẽdo procuratorẽ, ꝙ decuriões ciuitatũ pñt agere ſine mãdato. Adde gl. in l. nulli. qđ cuiuſꝗ vni. quæ dicit ꝙ tali caſu Poteſtas habet mãdatũ à legibus. qđ no. Alexã.

1 *Quis extrahi poteſt de domo ut acceptet officium, etiam ſi non ſit curialis.*

EX omnibus. Põt quis extrahi de domo, vt accipiat officiũ, & occultator punitur. h. d. Facit l. munerum. §. defenſores. de mune. & hono. & in §. iudicandi. et in §. interim. in aut. de defenſo. ciui. & in l. ſciẽdũ. §. fi. de le. electus in ambaſiatorẽ cogit acceptare officiũ. facit etiã tex. in l. ij. qđ quiſꝗ iuris. bona gl. in l. liberto. ff. ſol. mat. q̃ dicit ꝙ ſi aliqs eligit ad tẽporalia officia ſuæ ciui-
1 tatis, ꝑ principẽ eſt cõpellẽdus acceptare. Alex. † Not. ꝙ licet aliàs qs nõ poſſit extrahi de domo, vt l. ſatiſꝗ. et l. plerıꝗ. ff. de in ius voc. l. nemo. de reg. iu. tñ vt acceptet officium, in quo eſt
a elect⁹, põt extrahi [a], vt hic. ꝙ no. Itẽ ĩ maleficijs: vt no. in dictis legibus. Adde ꝙ vltra hic dicta dat cautela vt quis extrahi poſſit de domo, etiã ꝓ debito. de qua ꝑ Bart. in l. cũ in eo. aliàs eſt l. ſacrilegij. ff. ad l. Iul. pecu. quẽ ſequit Pet. de Anc. et Imol. in l. ij. de iudi. & vide Ro. & Ang. latè & d. Alex. in l. pleriꝗ. ff. de in ius voc. & Aret. Inſti. de act. in §. fi. Alex. Quæro quid ſi non eſt origine curialis: an poterit de domo extrahi. Hic glo. dicit fortè ꝙ non: puto tamen idem quocunꝗ modo ad publicũ vocetur officium. arg. ſ. eo. l. ſi ad magiſtratũ. in fi. nec refert vtrũ origine, vel qũo ſit aliquis curialis: vt l. quotieſcunꝗ. j. eo.

FAbricenſes. Etiam de collegio fabricenſium curialis extrahitur: et collegium punitur. h. d. Bar.

1 *Decuriones & alij in dignitate poſiti non torquentur.*
2 *Conſuetudo ꝙ in dignitate poſiti torqueantur, non eſt ſeruanda.*
3 *Iudici malè facienti, uel officium ſuum malè adminiſtranti licitè reſiſti poteſt.*

OMnes. Primò dicit decuriões nõ eſſe cruciandos in corpore. Secũdò, punit iudices cõtra faciẽtes. Tertiò cæteros officiales. Secũda ibi: quod ſi qs.
1 Tertia ibi: & officiũ. † No. ꝙ decuriões & alij in dignitate po-
2 ſiti nõ ſunt torquẽdi. † Secũdò no. ꝙ cõſuetudo cõtraria non
b eſt ſeruãda [b]. qđ eſt notandũ. Facit cõtra officiales, qui puniũt clericos propter cõſuetudinẽ. nõ enim eſt ſeruãda. Tertiò no.
3 † poſſe reſiſti iudici malefacienti vel aliàs officiũ ſuũ malè adminiſtrãti. facit ſ. de iu. fiſ. l. prohibitũ. Bar. Limita hãc l. nõ procedere in crimine læſæ maieſtatis, & proditionis populi. l. fallaciter. C. de aboli. & no. Bal. in l. decuriones. C. de quæſti. & ſequit Aret. in tractatu maleficiorũ. ĩ verbo, fama publica. in materia torturæ. in vj. q. vbi ponunt caſus, in quibus ꝑſonę priuilegiatæ torquẽtur. Itẽ limita vt ſupra in margine ſcripſi, qđ ſubiũgo. Adde tñ ꝙ in caſib⁹, in qbus poſſet torqueri, ꝙ primò eſt degradãdus anteꝗ torqueat. Tex. eſt ſing. in l. ſi exempta. de malefi. & mathem. ibi: ꝑſidio dignitatis exuti. quẽ ꝓ ſingulari alle. Ro. in quodã ſuo ſermone incipiẽte manifeſtiſsimũ. Et adde ꝙ talis & tãtę virtutis eſt talis degradatio ꝙ doctor & miles ac ſyn. licitè ad eãdẽ nunꝗ aſpirare poſſunt. dictũ ſingulare Bal. per illũ tex. de liber. & eorũ libe. Et de iſta degradatiõe adde bonũ tex. & ibi Bar. in l. ij. §. ignominiæ. ff. de infa. & Bar. in l. j. in ij. col. de pœnis. & Bald. in l. officiales, in ij. col. C. de epiſ. & cle. & per Bar. in l. q cũ vno. §. exerci. ff. de re mili. ꝑ Ia. But. Cy. & Bal. in aut. præsbyter. C. de epi. & cle. & Aret. in practica malefactorũ. in ver. caput à ſpatulis, in vlt. col. Itẽ in ver. ſecũdò no. Non valet conſuetudo ꝙ miles vel decurio poſſit torqueri. Adde ꝙ nec valet ſtatutũ dictãs ꝙ quilibet poſſit capi nõ obſtãte priuilegio. nã tale ſtatutũ nõ extẽdit ad tales ꝑſonas, vt voluit Are. poſt Raph. in l. miles. in prin. ff. de re iud. Et eſt ratio, qa priuilegiũ vel ſtatutũ nõ intelligit tollere priuilegia inſerta, & clauſa in corpore iuris, niſi aliud exprimat, vt dicit glo. in aut. qua in ꝓuincia. vbi de cri. agi opor. in ver. priuilegiũ. poſt mediũ. & ibi doc. & in corpore vñ ſumit. & in §. ſi igit ambo. in verbo, ex priuilegio. et no. gl. in l. ij. §. lega. & in l. hæres abſens. de iudi. & Bar. in extraua. in ver. nõ ob. Idẽ adde in eodẽ verſi. ꝙ talis cõſuetudo excuſat à pœna, vt eſt gl. in c. deniꝗ. iiij. diſ. & idẽ glo. & doc. in c. cũ venerabilis. de cõſue. & probat in l. j. in fi. de abige. & in l. etiã. de lib. cã. & per doc. in l. pe. ff. de adul. & Bar. in cõſi. inci. cõiũgamus. & Ro. in l. j. §. ſi quis ſimpliciter. de ver. obl. gl. ſing. in c. qm̃ cõtra. de reg. iu. in vj. & do. Abb. in c. de quarta. ſup gl. fi. de præſcrip. & Imo. in cle. j. de reb. eccle. nõ alie. Aduerte tñ ꝙ id qđ dicit, malã cõſuetudinẽ nõ eſſe ſeruandã. hoc verũ qñ annullat & ꝓhibet actũ fieri, vt hic, & expreſsè, cõſuetudine in cõtrariũ. ſecus verò ſi ſolũ actũ prohiberet, & nõ cõſuetudinẽ in cõtrariũ: qa cõſuetudo in cõtrariũ valeret, ꝑ d. l. de qbus. de legi. Adde tñ do. Abb. in c. cũ venerabilis. dicit ꝙ talis cõſuetudo licet excuſet à pœna tꝑali, nõ tamen excuſat ꝗtũ ad Deũ. Idẽ dicit, ſi talis cõſuetudo eſt contra ius naturale & contra bonos mores naturales. xxij. q. ſeq. c. fallacia. Et ad prædicta vide Ro. in ſingularibus in litera c. in not. quin. & eſt bona glo. in c. ij. & ibi doct. de tempo. ordi. Et mala conſuetudo etiam longęua, & longo tempore obſeruata non valet, & ſeruari non debet. voluit Ange. per illum tex. vt nulli iudi. §. j. Alexan.

a ¶ Põt extrahi. Adde ꝙ hoc dictũ Bart. alleg. pro ſingu. Ro. ad hoc, qđ hic dicit in l. iiij. §. prætor ait. ff. de dã. infect. ex quo dicto elicit cautelã ad extrahẽdũ quẽ ex domo ꝓ debito priuato. quẽ ibi referũt & ſequunt Alex. & do. meus Iaſo. May. in l. pleriꝗ. ff. de in ius vo. & Paris de Puteo in ſuo tract. ſyndic. in verſi. captura. §. capt⁹ illicitè. de quo ꝑ Feli. & in c. fi. col. pe. ver. limita etiã extra de iudi. et dixi poſt Philip. Fran. c. Romana. nu. vij. in verſ. nõ põt ca. extra de fo. cõpe. li. vj.

b ¶ Cõſuetudo cõtraria nõ eſt ſeruãda. Tu vide qđ poſui ĩ apoſt. ad iſtũ in l. j. nu. ij. in verſic. non poteſt. j. de dign. lib. xij.

1 *Officium procuratoris uiliſsimum eſt.*
2 *Procurator ad iudicia, an poßit fieri aliquis officialis.*

SI quis. Conſiliarius non debet conſtitui procurator: & conſtituens & conſtitutus puniẽ-
1 tur. h. d. † Et fortè non faciunt malè Peruſini, qui nolunt quòd aliquis notarius vel aduocatus habeat of-
2 ficium prioratus, vel camere, per rationem huius legis. † Not. quòd officium procuratoris eſt viliſsimum: et ideo nullo modo aduocati volunt eſſe procuratores. Et aduerte: quia hęc lex videt loqui in procuratore ad negotia: quia verò ad iudicia facit procuratorem aliquem officialem. dic vt ſ. ne liceat potentiori. & de his qui potentio. no. per totum. Bar. Ad hoc facit bonus text. in l. milites vbi rure ſe. C. locati. quod intellige niſi eſſet procurator principis: quia diceretur tunc habere nobile officium. tex. eſt in l. nemo perfectus. j. de digni. lib. xij. ſecundùm Lud. vt ibi dixi. Alex.

1 *Habens ius eligendi illud non perdit, ſi ſtetit per cẽtum annos ꝙ non eligit: quia non expediebat.*

1 Eccleſia Romana, quæ habere poterat exercitum ab aliqua ciuitate, illud ius nõ perdit, ſi ſtetit per centum annos quod non exegit, quia neceſſitas non euenit.

IN filijs. Primò dicit vetera iura ſeruari ĩ filijs decurionũ. Secũdò ꝙ officiũ aduocationis nõ liberat quẽ à curia. Tertiò ꝙ vbi nõ exigitur obſequium quod nõ expedit, propterea ius nõ perdit. quartò ꝙ filij magiſtrorũ nõ habent immunitatẽ à curia. Secũda ibi: eos. Tertia ibi: quę & ſi. Quarta ibi: ipſos quinetiã. Prima pars eſt clara. Secũdam partẽ intellige, præterꝙ̃ in aduocatis fiſci, &
1 alijs de quibus dicet ĩ. e. l. fi. Tertiam partẽ no. multũ. † ſi enim habes ius eligendi rẽ in eccleſia, & per centũ annos nõ elegiſti, quia nõ expediebat, nõ perdis ius tuũ, vt ibi, & ſi neceſſitas nõ exegerit. ☞ Vide gl. quæ idẽ tenet in l. vt priui. §. illud. ſuper ver. ſemel in anno. de priui. & Bar. in l. cũ ſcimus. ante medium. ĩ. de agr. & cẽſi. & Bal. & Ang. in l. hæc autẽ erat. in pri. de ſerui. ruſt. præd. & ibi Flo. & vide de vſufr. Bal. in l. arboribus. §. ſi aquã, aliàs §. ſi arg. & in l. itẽ. ff. quęad. ſer. amit. & in c. ſi vaſallus. ſi de feu. fue. cõtro. & Pet. de Anc. in c. fi. de cõſue. in vj. & Bar. quẽ ſequit̃ Ro. in ru. de arbi. in xxj. q. col. in verſi. & ſi ciuitas. & vide Ang. in l. cẽteſimus. in prin. ff. de ver. obli. & Bal. in l. data. C. qui accu. nõ poſ. & Ang. in l. malẽ agit̃. C. de præſcri. xxx. an. vide Bar. q videt̃ ſentire cõtrariũ eius qđ hic dicit in l. vſum aquæ. ĩ. de aquædu. li. xj. & hic adde qđ p Ang. in conſi. cxciij. vbi dixit vnũ de repræſalijs, ꝙ ſi repræſaliæ fuerunt indictæ à Ianuẽſibus cõtra Florẽtinos, & elapſi fuerunt centũ anni, in quibus nõ fuerũt executi: ꝙ propter hoc nõ eſt præſcriptũ ipſis. Vide etiã in materia Bal. in l. ſicut de præſcri. xxx. ann. & quod per d. Abb. & Imol. in c. ad audientiam. de
2 præſcri. Alex. † Item no. ad hoc ꝙ ſi aliqua ciuitas debet facere exercitum, q̃n facit ipſe princeps, vt eccleſia Romana, & p centum annos ſteterit iſta ciuitas ꝙ non fecerit, quia neceſſitas non exegerit: quod princeps vel eccleſia Romana, qui debent recipere, nõ perdent ius ſuũ, vt hac lege, quã not. Barto.

Additio. Adde ad hoc tex. in l. hæc aũt iura. cum l. ſeq. ff. de ſer. vrb. præd. & quæ no. Bar. & Ang. in l. ij. ad fi. de præſcri. xxx. ann. & Bar. in l. cũ ſcimus. ff. de agri. & cenſi. Faciũt no. per Bal. in l. q luminib⁹. ff. de ſer. vr. præd. & ad hoc Bal. in l. imperiũ. in vij. col. de iuriſ. om. iud. Alex.

1 ☞ *Reſcriptum principis ſpecialiter conceſſum quod quis ſequatur conditionẽ matris, non valet. ſecus ſi generaliter.*
2 *Statutum uel conſuetudo quod quis efficitur nobilis uel ignobilis ex progenie matris, non ualet.*

EXemplo. Tria dicta clara habet hæc lex. Ex ſecũda parte no.
1 † ꝙ reſcriptum principis ſpecialiter cõceſſum ꝙ quis ſequat̃ conditionẽ matris, nõ valet: ſecus ſi generaliter. h. d. vt ſ. e. l. eos. & ff. ad mu
2 nici. l. j. † Ex vltima parte no. ꝙ nõ valet conſuetudo, nec per conſequens ſtatutũ, ꝙ quis cenſeatur nobilis vel ignobilis ex progenie materna. Reprobatur enim conſuetudo, quæ cõtrarium induceret, quod no. & perpetuò tene menti. Bar.

1 ☞ *Origo & ſententia æquiparantur.*
2 *Sententia lata in contradictorio iudicio de ciuilitate uel popularitate, facit ius quo ad omnes.*

1 QVotieſcunque. Per reſcriptũ non poteſt quis à curia liberari. h. d. † Not. ꝙ origo & ſentẽtia æquiparantur: vt hic. & ſicut in iſto caſu ſententia faceret ius: vt ff. de ſtatu homi. l. ingenuũ. Bart.
2 Additio. In text. ibi: latum. † Not. ꝙ ſententia lata in contradictorio iudicio de ciuitate alicuius, vel etiam de popularitate eius, facit ius quo ad omnes. Et ita ſemel conſultum fuit de facto, licet notetur per hanc legẽ, per doct. aliter dicam ĩ. eo. l. ſi ille. Ange.

1 ☞ *Honor quando datur alicui inuito, dicitur pœna.*
2 *Cenſura ponitur pro interdicto.*

NEquis. Pœna nõ debet cõcedi, quæ habeat honorem annexũ, niſi ei, qui à curia fugit. h. d. Vide ĩ. de mu. & ho. l. j. & qui æta. vel profeſſi. l. j. Bart.
1 Additio. † No. ex iſto tex. ꝙ ſi honor datur inuito, licet honor in ſe ſit honor: tamẽ reſpectu per-
2 ſonæ cui datur, dicit̃ eſſe pœna. † Item no. ꝙ hoc verbũ cenſura, quo vtunt̃ prælati, ponit̃ pro interdicto. Ange. ☞ Per iſtũ tex. limito illã gl. ſingularẽ poſitã in auť. cõſtitutio quæ de digni. §. generaliter quæ voluit ꝙ licet quis liberet̃ à patria poteſtate per dignitatẽ: quia epiſcopus, ſi perdat dignitatem, remanet nihilominus liberatus à poteſtate patris. Nam illud eſt verũ, niſi ſit depoſitus à dignitate ſui culpa, vel per delictum: quia tũc nõ debet gaudere priuilegio dignitatis. Pro quo facit: qa reatus oẽm honorẽ excludit. l. j. vbi ſena. vel clar. & priuilegium videt̃ amittere, qui cõceſſa ſibi abutit̃ poteſtate. xj. q. j. c. priuilegium. vide Ro. in litera p. notabili vltimo. Alex.

QVilibet. Decuriões & alij officiales in officio eorum delinquentes, plumbatorũ ictibus feriantur. h. d. Aliquando imponitur alia pœna, vt ſ. de exact. trib. l. ij. Bart.

1 ☞ *Immunitas non tribuit excuſationem ab actu, qui breuiter expeditur.*

1 DEcurio. Duo dicta habet clara. Nota ex ſecunda parte † ꝙ immunitas nõ tribuit excuſationem ab actu, qui breuiter expeditur. Barto.

MIlitaribus. Militantes & alij magiſtratus nihil habent commune cum curialibus: & ſi eos offendunt, puniuntur. h. d. Bart.

1 ☞ *Laicus, qui commiſit delictum, non euitat pœnam iudicis ſecularis, & ei debet reſtitui puniendus.*

OMnes. Illi, qui ſunt curiales ex origine, nullo mõ poſſunt habere immunitatẽ etiã à reſcri-
1 pto h. d. † Not. ar. ꝙ ſi cõmittit q̃s maleficiũ, & poſtea efficiat̃ clericus, ꝙ nõ euadit pœnã iudicis ſecularis, & ei debet reſtitui puniẽdus. Nam mutata conditione perſonæ, non per hoc mutatur qualitas pœnæ, nec ius dicẽtis facit deterius. Facit l. fi. ff. de re mil. de quo per Dyn. in l. idem Vlpianus. §. j. de excu. tut. per Cy. in auť. cauſa quæ fit cum monacho. C. de epiſco. & cle. vide quod dixi ff. de pœn. l. j. Bar.

1 ☞ *Mulier non poteſt habere dignitatem cum adminiſtratione.*

NVllus. Not. bonã rationẽ quare in honoribus & dignitatib⁹ quis ſequit̃ patrẽ, & nõ matrẽ:
1 qa nõ põt habere à matre qđ mater ſua ñ habet. † Sed cõtra: qa mulier mater põt eſſe in dignitate: vt de dign. l. j. & l. fœminæ. ff. de ſena. Sol. Dico ꝙ mater põt habere dignitatẽ ſine adminiſtratiõe: ſed hic reqrit̃ ꝙ habeat̃ dignitas cũ adminiſtratione, quæ in muliere nõ cadit: vt hic, & l. fœminæ. ff. de reg. iur. Bar. ☞ Dignitas cauſat̃ à pre, nõ à matre. & ideo alibi dicebat Bal. in l. fi. C. de ſer. fu. ꝙ filius nõ eſt nobilis, q̃uis mater ſit nobilis: qa cũ nobilitas ſit quædã dignitas à parẽtib⁹ deriuata, quæ denominat̃ à potẽtiori cauſa, & certũ eſt ꝙ potentior eſt forma ꝙ̃ materia: cũ forma ſit agẽs, & materia patiẽs: & omne agẽs ſit nobilius patiẽte, ſm eũ, igitur &c. De quo vide p doc. in c. ij. de cõuer. infi. & alibi tñ dicit̃ ꝙ IeſusChriſtus denominatus eſt à matre: qa dictus eſt de ſtirpe Dauid: vt in c. nouit. de iud. Ad hoc tex. in c. Romana. de teſta. Sed potes dicere ꝙ nõ põt negari quin natus ex nobili muliere nõ dicat̃ nobilis, & participet aliqđ de nobilitate: cũ omne cõpoſitum participet de materia & forma. xxxv. q. iiij. c. fi. & Spe. in ti. de feu. §. qm. verſ. v. Et ita dicit Bal. in l. fi. de ſer. fug. Vide gl. no. in c. dicat aliquis. xxij. q. iiij. quæ ponit tres caſus, in quibus filius ſequit̃ patrẽ: & vnũ in quo ſequit̃ matrẽ, vt ibi. & adde bonũ tex. & ibi Bal. in l. liberos. ff. de ſena. Vltra illos caſus adde aliũ, in quo filius denoĩatur à matre, quẽ ibi ponit gloſ. in c. ij. de conuer. infi. & alium caſum ponit Bal. in l. qui contra. C. de inceſt. nup. Cui adde gl. in c. fi. de clan. deſpon. Alex.

1 ☞ *Conſiliarij debẽt uocari ſono campanæ, & tubæ: & ſufficit duas partes adeſſe.*
2 *Maior pars conſiliariorum ſufficit quod conſentiat in electionibus.*
3 *Vox electi connumeraretur inter eligentes.*
4 *Actus, qui non fit ut fieri debet, dicitur debiliter factus.*
5 *Membrum dicitur debilitatum, quando officium membri primæuum non eſt.*

NOminationum. † Sufficit duas partes conſiliariorum adeſſe. h. d. qđ no. Requirit̃ tamen ꝙ oẽs vocentur ſono tubę, vel campanæ, vt dixi ſ. eod. l. ij. Pro hoc facit hic tex. qui dicit ꝙ adeſſe
2 nõ poſſunt. † nota quòd ſufficit quòd maior pars præſentium conſentiat. De quo dixi in l. nulli. ff. quod cuiuſque vniuerſi. & nota etiam in l. aliud. §. refertur. ff. de regulis iuris. l. quod maior.

maior. ff. ad muni. & no. per Dyn. in c. quod omnes tangit. de
3 reg. iu. lib. vj. † Quæro an vox electi connumeretur inter eligentes. Et videtur ꝙ ſic, & in l. vlti. ff. de offi. præto. & C. de teſti. l. nimis. ſed videtur contra, per l. j. & per totum. ff. quod cuiuſq; vniuer. no. & ibi plenè. Bar.
4 Additio. † In tex. ibi: debiliter. no. ꝙ ille actus dicitur debiliter factus, qui non fit vt fieri debet. † Itẽ
5 no. ad ſtatutũ dictãs ꝙ ſi aliqs debilitauerit alicui mẽbrũ, puniatur tã pœna: & tũc dicat̃ mẽbrũ debilitatũ q̃n officiũ mẽbri primæuũ nõ eſt, ſed ceſſauit. Pro hoc vide tex. in l. nõ ſolum. ff. de rei ven. ibi: debilitatũ hominẽ. facit qđ not. de va. mu. l. ij. §. corporis debilitas. Ex quibus legibus etiã patet ꝙ mẽbrũ dicatur debilitatũ non ſolũ vbi mẽbrũ remanet inualidũ vel aridũ ex toto, ſed etiã ſi virtus mẽbri eſt debilitata. Ange. ☞ Et hoc ibi expreſsè voluit gl. ſi. in fi. & no. gl. in auť. hoc ius. in verbo, maiore. C. de ſanct. eccle. & do. Ant. in c. j. in j. col. de ſyndico. & Bar. in l. iij. de decretis ab ord. faci. & Spec. in ti. de ſyndico. §. j. circa prin. in ver. itẽ qđ nõ eſt à duabus. de quo facit Lapus allegatiõe cxxxj. & vide gl. in c. bonæ. el ij. in verſ. temere. & ibi do. Ant. in x. co. de poſtu. præla. qđ intellige verũ ꝙ ſufficit maior pars præſentiũ, niſi præſentes vellẽt ſtatuere aliquid in præiudiciũ abſentiũ: quia tũc requirit̃ præſentia omniũ abſentium, & eorũ conſenſus: vt in c. cũ omnis. in glo. de conſtit. Ita concludunt Io. an. & Ant. de But. & d. Abb. poſt antiquos in c. j. de his quæ fiũt à maiori parte ca. licet ibi Imol. multis verbis vtat̃ ſaltẽ tacita ex mẽte eorũ ꝙ no. Inn. in c. veſtra. de locato. Ad prædicta vide dicta dñi Inno. in c. j. §. ſi verò. de clerico ægro. in vj. & do. Ant. in c. licet euitãda. in iij. col. de elect. & in c. cũ inter vniuerſos. in iij. col. e. tit. per Scribẽtes in d. c. j. de his quæ fiũt à maiori parte. & d. Ant. in c. humilis. in iij. col. de maio. & obe. & do. Abb. in c. ij. circa fi. de ope. no. nun. Alex.

1 ☞ *Ad officia ille debet nominari, & eligi, qui poteſt, & meretur.*
2 *Bona dotalia an computentur inter facultates uiri, remiſſiuè.*

AD ſubeunda. Diuites, & nõ pauperes ſunt eligẽdi ad officia ciuitatis, ne pauperes fortè non poſſent adimplere officium. h. d. Bar.
1 Additio. † No. ꝙ nominari & eligi debet ille, qui potuit & meruit. Tene menti: quia valet ad mul
2 ta. † Quæro an inter facultates viri computentur bona dotalia vxoris. Dic vt no. in l. Lucius. §. idem reſpondit. ad municip. ſed gl. eſt hic de hoc. Ange.

CVriales. Ad euidentiam huius legis præmitte qđ no. ĩ l. Alexãdrinis. ĩ. e. et h. d. Officiales, licet efficiant̃ Comites, debẽt obedire ſuo iudici. h. d. Alio mõ põt intelligi comitatiua dignitas, vt in gl. j. verior. Bar.

1 ☞ *Filius conſiliarij poteſt ſuccedere in loco patris mortui in officio.*
2 *Filius tenetur ratione malæ geſtionis patris factæ in officio.*

1 IN ſucceſsione. Hæc lex eſt clara. not. † ꝙ filius conſiliarij ſuccedere põt in loco patris mortui in officio: arguendo de decurionibus ad
2 conſiliarios, vt no. ſ. in rub. † Not. filium teneri ratione malæ geſtionis patris factæ in officio. Bar.

1 ☞ *Iudæus an poſsit eſſe decurio.*
2 *Iudæus non poteſt doctorari.*
3 *Doctoratus eſt dignitas.*

OMnes. † Innuit hæc lex ꝙ Iudæus poſsit eſſe decurio. Sed contra: quia decurionatus eſt dignitas. ſ. eo. l. ne quis. ſed Iudæus repellitur à dignitate, vt ſ. de iudi. l. ſi. ergo &c. Dico ꝙ inquantum decurionatus habet de onere, bene cõpetit Iudęis: ſed inquantum habet honorẽ, dico ꝙ nõ cadit in Iudæos: ſicut dixi in infami. l. infamia. ſ. eo. & l. j. ĩ. de infa. & l. relegatorũ. circa fi. ff. de
2 interdi. & releg. † Et ideo dixi anno præterito duobus Iudęis, qui erãt ſufficiẽtes ſcholares in medicina ꝙ nullatenus recipie
a bant doctoratũ, a quia † doctoratus eſt dignitas. Bart. Adde c.
3 cũ ſit. de iud. & c. nulla. liiij. diſtin. qđ procedit etiã in Iudæo effecto Chriſtiano, qui ſaltẽ in ſpiritualibus non poteſt habere dignitatem. tex. xviij. q. iiij. c. cõſti. ſecundũ Ro. in litera, i. not. xxxix. vbi omnino vide in eadem, in fi. Idem tenet Bart. in l. generaliter in fi. ff. eo. ti. & Pet. de Anch. in c. j. de magi. in cle. & cùm nõ poſsit de iure doctorari in j. cõ a ſtitu. Codicis. & ibi ſcripſi in ver. quæro circa hoc, an doctoratus. Alex.

a Doctoratũ. Ad qđ adde Feli. in c. j. de iudi. & qđ ibi dixi in a poſt. Adde vltra alle. p do. coapoſtillatorẽ meũ in loco ad quem remittit iſtũ in procæ. C. num. ij. & qđ ibi remiſsiuè tetigi in apoſtil. ad ipſum in verſ. doctorari.

OMnes omnino. Conſiliarij non poſſunt extra ſuam prouinciam officium acceptare. h. d. De quo videbis in l. diuumuirum. ĩ. eo. Bar.

1 ☞ *Tempus unius anni dicitur breue tempus.*

QVamuis. Bona eius, qui quacunque fraude curiã euitat, ſi per annũ contumax fuerit applicabuntur curiæ. h. d. Hæc lex declaratur in l. ſi magiſtratũ. §. fi. ſ. eo. vbi dicitur ꝙ bona auferũtur cõtumaci: hic declarat qualiter ſit cõtumax in modo, vt in prin. legis, & in tẽpore, vt in fine legis. Hoc præmiſſo caſus in terminis eſt clarus. In tex. ibi: in ſuſpẽſo, i. remoto. In tex. ibi: repererunt, i. ad actũ fugiẽdi munera reliquerũt per eũ modũ q ſequit̃ in litera. In tex. ibi: peregrinos expeterent cõmeatus. quaſi dicat, ita de facto faciebant eũdo extra fines ſuæ prouinciæ, ſicuti ſi eis verẽ fuiſſet interdictus ingreſſus propriæ ciuitatis, vel prouinciæ. & hoc innuit ibi dũ dixit, vel qualibet fraude. Opp. ꝙ bona nõ denĩ curiæ, ſed his qui loco cõtumacis ſubſtituunt̃: vt l. ſi ad magiſtratũ. ſ. e. So. Hæc determinat illã. Nã ſi contumax eſt p annũ, applicabit̃ curiæ ſine ſpe reſtitutiõis. Facit hæc lex cõtra nobiles, q̃ nõ poſſunt ingredi palatiũ, niſi ex cauſa maleficij, & ipſi faciũt ꝙ accuſent̃ de aliquo crimine, vt poſsint ingredi palatium. & facit ad hoc l. j. in fi. ff. quæ in frau. cre. Itẽ facit contra tutorem, qui, vt euitet adminiſtrationem, facit ſe accuſari de ſuſpecto, & facit interdici adminiſtrationi. & ſic talis fraus ei non proficit. Facit ſ. ſi tutor vel cura. fal. allega. l. j.
1 Item no. † ꝙ tempus vnius anni dicitur breue tempus. Bar.

QVis tam. Vbi alij ſunt idonei, & ſufficientes, nõ coguntur alij continuare officium h. d. Barto.

1 ☞ *Priores ciuitatis non poſſunt aliquod officium acceptare extra ciuitatem, ſine licentia ciuitatis.*

1 DVumuirum. † No. ꝙ priores ſeu antiani ciuitatis nõ poſſunt aliquod officiũ acceptare extra ciuitatẽ. Idẽ in quolibet conſiliario: vt l. omnes. ſ. eo. nec debent decedere vel ire ſine licencia ſuperioris: vt l. ſi quis decurio. ſ. eo. tene mẽti. Bart. Lud. in litera l. no. xlix. dicit ꝙ iudex exercens iuriſdictionem extra territorium punitur pœna arbitraria. Alibi dicit tex. in c. ex parte. de verb. ſigni. ꝙ ſit iniuria iudici territorij. Alex.

1 ☞ *Iudicis, ubi nõ habetur copia, quis poteſt debitorem capere propria authoritate*
2 *Repræſaliæ poſſunt cõcedi cõtra ciuitatẽ denegãtẽ iuſtitiã, ſi ſuperior adiri nõ põt*
3 *Qui poteſt aliquem capere: ſi capit, debet illum iudici præſentare.*
4 *Captus pro repræſalijs non poteſt in domo capientis retineri.*
5 *Quando cauſa eſt publica, quilibet admittitur ad capiendum, ſicut ad agendum.*
6 *Quilibet poteſt capere homicidas, & alios malefactores fugientes.*
7 *Arbitratores non dicuntur cauſam intra tres menſes terminare ex forma ſtatuti, ſi abſoluunt partem ab obſeruatione iudicij.*
8 *Caſus, in quo inſtantia finitur tribus menſibus.*
9 *Caſus, in quibus quis poteſt ſibi propria authoritate ius dicere.*

GEnerali. Vbi non habetur copia iudicis, poteſt propria authoritate capi curialis, & ad curiam ducitur, & eius quæſtio debet intra tres menſes terminari, ali ĩs iudices puniantur. h. d. † Not. quòd vbi nõ
1 habetur copia iudicis, poteſt quis obligatum capere propria authoritate. facit l. nullus. & ibi no. ſ. de Iudæis. & l. ait prætor. §. ſi debitorem. ff. de his quæ in frau. cred. facit l. ſi alius. §. belliſimè. ff. quod vi aut clam. Bar.

Additio. Facit text. gloſſ. & Barto. in l. ſi alius. §. belliſſimè. ff. quod vi aut clam. & vide omnino quę habes in l. miles. §. qui iudicati. ff. de re. iu. per do. Ant. de Pra. ☞ Alex. Iſtud intelligo verum, quando debitor ſuſpectus eſt de fuga, vt voluit Ro. & do. meus in l. ij. de iuriſ. om. iu. & Bart. in d. §. ſi debitorẽ. & Ang. in l. nemo carcerẽ. de exac. trib. la. Bal. & Sali. in l. conſentaneũ. quõ & q̃n iu. vide aliqđ p Are. in §. fi.
2 de act. in ver. prædicta ſunt vera. Alex. † Qđ facit ad multa maxime ad repræſalias cõcedẽdas, vt poſsint cõcedi cõtra ciuita-

a ¶ Præſentare. Adde Bald.in addi. ad Spe. in ti.de renũ.ver.pen. & quæ per Feli.habẽtur in c.ij.de homi.in princ.j. col.& qd ibi dixi in apoſti.vbi nõ nulla ad hãc materiã
b ¶ Comes. Adde Bar. in rub.ff.iij. col.& d. Alex.de Imo.in l.j.de off. eius. Adde Feli.in ru.extra de mag. col. mihi ij.nu.j.ver. item legi. vbi addit ei ducalem dignitatem.
c ¶ Subſtitutũ. Sed qd de doctore, an poſsit per ſubſtitutũ legere inuitis illis,qb⁹ operas ſuas locauit,vide Feli.in c.j.de ſum.tri. circa med.ij.co. Item qd vbi ſit electa induſtria pſonæ, an qs poſsit p aliũ expedire, vide per eum in c. vno delegatorũ.in fi. iij.col.de offi. deleg.
¶ Tu vide de hoc plenè per Ant.Cor.ſing. ſuis in verſ. ſubſtitutus. incip. volẽs ſeruire per ſubſtitutum.

tem,quæ denegat facere iuſtitiã,ſi nõ põt
3 haberi recurſus ad ſuperiorẽ. †Deinde
not. ꝙ licet qs poſſet aliquẽ capere, nõ tñ
a debet eũ retinere,ſed iudici præſentare[a].
Simile no.in l.j.š.vbi qs decu.vel cohort.
Inſtit.de act.§.j.& in feu.de pac.iu. fir.§.
j.& dixi in d.l.ait prętor.§.ſi debitorẽ.Fa
4 cit †ꝙ ſi aliqs ſit captus pro reprę ſalijs, ꝙ
ille qui capit eũ,nõ põt in domo ꝓpria re
tinere,vt dixi in tract.quẽ feci de repræſ.
5 †Itẽ no.ꝙ qñ eſt cauſa publica, ſicut qli
bet admittit̃ ad agendũ,ita qlibet admit-
tit̃ ad capiẽdũ.Ita dicit tex.hic,ꝙ quicũq;
6 põt mittere manũ in epm. †Et ſic facit ꝙ
homicidas & malefactores, & ſimiles fu-
gientes quilibet poteſt capere.Bart.

Additio. Vide Bart.in l.ſacrilegi. §.cũ in eo.aliàs eſt §.Labeo.ad l.Iul.pec. & in l.capite quinto. ff. de adul.& in l.q vas.§.qui furẽ.ff.de furt.
7 Alex. †Itẽ no.hic caſum ad q.Statutum
dicit ꝙ arbitratores debẽt terminare cau
ſas intra tres menſes, ipſi abſoluunt par-
tes ab inſtãtia iudicij:an videant̃ termina
re cauſam.Text.hic facit ꝙ nõ,ſed debẽt
condẽnare,vel abſoluere,vt hic expreſsè
dicit.Nam per abſolutionẽ ab obſeruatione iudicij cauſa nõ
8 terminat̃,licet inſtãtia perimat̃. †Item no.hic caſum vbi in-
ſtantia finit̃ tribus mẽſib⁹:ſed regulariter triẽnio: vt l.prope-
9 rãdum.š.de iud.in prin. †Poſtremò no.caſum in quo licet ſi
ne iudice propria authoritate in aliũ ſibi ius dicere.Secundus
caſus & tertius eſt š.qñ lic.ſine iud.ſe vin.l.j.& ij. Quartus eſt
de reg.iur.l.creditor.Quintus eſt de neg.geſt.l.debitor.Sex-
tus eſt ff.de admi.tu.l.quoties.§.ſicut.Septimus mirabilis eſt:
quia inducit̃ in odiũ illius à quo inducit̃,& in fauorẽ illius,cõ
tra quẽ inducit̃.ff.de pet.hære.ꝙ ſi poſſeſſor.Octauus eſt ff.de
his quæ in fraud.cred.l.ait prætor.§.ſi debitorẽ. Nonus eſt de
peri.& cõmo.rei ven.l.j.§.licet.Decimus qñ maritus ei,quem
habebat ſuſpectũ de vxore ſua,denũciauit,ne de cætero debe
ret habere colloquiũ cum ea,poteſt eum impunè occidere, &
in eũ ſua authoritate ius dicere:vt in aut̃.vt li.ma.& auię.§.fi.
Et ſic no.iſtos caſus contra regulam l.nullus.C.de Iudæis.

1 ☞ *Statutum diſponens quod cõtra inſtrumenta conſeruationum,& decimarũ nulla currat præſcriptio,intelligitur niſi præſcriptio xl.annorum.*

SI quis. Si decurio dedit ſe militiæ, retrahetur, nec iuuabitur præſcriptione.h.d.Bar.

Additio. In gl.ibi etiã xl.annis,niſi ſit præſcriptio annorũ xxx.j̃.de cohor.in prin.& in l.ſi cohor-
1 talis.& l.oẽs.C.de præſc.xxx.an.Et hoc not.† ad ſtatuta dicẽ
tiaꝙ inſtrumẽtis conſeruationũ,& decimarũ,nulla currat prę
ſcriptio: intelligit̃ niſi præſcriptio quadraginta anno.vt hac
glo.& in l.ea.alle.pro hoc tex.in l.cùm ſatis.in prin.j̃. de agri.
☞ & cenſi.& ibi dixi.Ange.☞ Per iſtum tex.dicit hic Ange.ꝙ
ſtante ſtatuto,ꝙ inſtrumento cõſeruationis nulla currat prę-
ſcriptio:curret tñ præſcriptio xl. annorũ. Facit l.vniuerſas.C.
ne rei domi.vel tem.& idem voluit Ang.in l.j.de concuſ.&
d.l.vniuerſas.alleg.glo.in aut̃.quas actiones.C. de ſacroſanct.
eccle.quod.facit contra no.per Barto.in l.cum ſatis.de agri.&
cenſi.& quæ ibi dixi in l.ius emphy.j̃.de fun.patri.in fi.Alex.

1 ☞ *Doctor qui legerit per uiginti annos efficitur comes.*
Doctor popularis effectus Comes poteſt ſubire honores ſuæ ciuitatis,ſicut popularis.
2 *Aſſumptio popularis nominis non facit generale nomen amittere.*

ALexandrinis. Iſta lex eſt localis.Primò dicit quòd decuriones Alexandrini, etiam ſi ſint aduocati non poſſunt aduocare extra propriam authoritatem, cum ibi debeãt ſubire munera.Scdò dicit,ꝙ qñ aliquis ſubit oĩa munera ciuitatis, ita ꝙ ſit antiqor decurio: & ſic fuit decurio per bienniũ incipit habere dignitatem continuã:& ſic effitur Comes. remanet tñ decurio.h.d.
1 † Not. ꝙ licet doctor, qui legerit per viginti annos, efficiatur
b Comes[b]: vt l.j.j̃. de profeſſo. qui in vrbe Conſtantino. Si ta-
men añ erat popularis: & ſic per famã ſtatuti ciuitatis ſuæ po
terat admitti ad honores,& officia:vt popularis etiam modò
2 admitti poterit.argu.huius legis. †Vltimò no.ꝙ aſſumptio
ſpecialis nominis non facit generale nomen amittere: facit ff.
de pact.l. iuris gentium.§.quod fere.tene menti perpetuò:qa
☞ valet ad multa.Barto. ☞ Adde Aret.in l.ſi fundum.§.fin.de
leg.j.adde Barto.in j.conſtit.Cod.in fi.ij.colum. Alex.

1 ☞ *Statutũ factũ à prioribus ciuitatis ꝙ Poteſtas nõ poßit ꝓcedere p inquiſitionem cõtra officiales,per eos deputatos ad faciendã monſtram militũ Poteſtatis,ualet.*

1 QVinque. Hæc lex & ſequẽs ſunt locales.† Facit ad qõnem: Priores habẽt arbitriũ ſup bono ſtatu ciuitatis. mõ elegerũt quoſdã ſuos officiales,q haberẽt videre mõſtras equorũ & militũ Poteſtas & Capitanei: & fecerunt ſtatutũ ꝙ contra eoſdem nõ poſſet Poteſtas & Capitaneus procedere per inquiſitionem.quęro an tale ſtatutum valeat. Facit hæc lex quòd ſic:cùm hoc pertineat ad bonum ſtatum ciuitatis.quod no.Bar.

1 ☞ *Superior tenet̃ cõfirmare electionẽ factã ab ĩferioribus,niſi electus eſſet ĩdignus.*
2 *Partes poſſunt adire iudicẽ ut confirmet contractum ab eis factum:& facere tenetur iudex.& quomodo hoc procedat ibi.*

SI quos. Legit̃ duob⁹ modis. Scdm primũ hoc di-
1 cit.†Supior tenet̃ cõfirmare electionẽ fa-
ctã ab inferiorib⁹.Hoc ĩtellige,niſi ille elect⁹ eſſet indi
gn⁹:de quo ſupior,ad quẽ ſpectat cõfirmatio,põt inqrere:vt
extra de elec.c.iij.Ad qd facit š.de defen.ciui.l. defenſores.&
2 in aut̃.de defen.ciui.§.interim.†Scdm ij.lect.h.d. Partes poſ-
ſunt petere à iudice vt cõfirmet̃ cõtract⁹ ab eis fact⁹, licet eorũ
cõſenſus ſufficiat:& ad hoc faciẽdũ iudex tenet̃.h.d. Et not.
hũc caſum,q nõ repit̃ alibi,nec vnq; vidi niſi mõ.Ex qua lect.
not.ꝙ ptes poſſunt petere à iudice cõfirmari cõtractũ, de quo
plenè p Inn.extra de cõfir.vti.vel inu.c.de cõfirmationib⁹.&
& ibi vr̃ tenere,ꝙ ĩ cõtract b⁹ iuris gẽtiũ hoc nõ ſit neceſſe.In
alijs aũt cõtractib⁹ ciuilib⁹ ſic.Mihi aũt vr̃ ꝙ ĩ oĩb⁹ caſib⁹,in q
bus dubitat̃ an qs poſsit cõtractũ petere infringi, ꝙ põt pars
petere cõfirmari,ſicut dicim⁹ in ſnĩa,quã qs põt petere cõfir-
mari:vt d.c.de cõfirmatiõib⁹.de cõfir.vti.vel ĩu.Dixi plenè in
l.ſi expſsim.ff.de app.Pro hoc eſt caſus hic,& in l.Iulian⁹.§.ſi
qs colludẽte.ff.de act.emp.Pro hoc optimè facit c.fi. extra de
trãſ.vbi petit̃ trãſactio & ſimiles cõtractus cõfirmari.hoc aũt
ſuggerit æquitas.Quid em̃ ſi timeo ne altera pars , ꝓpter ali-
quã cãm petat cõtractũ reſcĩdi:vt ꝓpter deceptionẽ & ſimilia:
quare nõ licet mihi petere cõfirmari: Certè ñ video quare nõ
liceat.Hæc aũt reqrerẽt altiorẽ indaginẽ.tene mẽti quę dicta
☞ ſunt.Bar.☞ Et ſic vr̃ velle Bar.ꝙ vbi ĩteruenit decretũ ĩ trãſa
ctiõe:trãſactio illa nõ poſsit reſcindi. Sed an hoc caſu locũ ha
beat l.ij.š.de reſcin.vẽ.Bar.ibi in ij.col.in ver. quęro vtrũ hæc
lex etiã tenet q̃tũ ad rei valorẽ nõ habet locũ illa lex , ſed q̃tũ
ad æſtimationẽ illius dubij euẽt⁹ litis.Et hoc idẽ firmat Bald.
in l.ordo.de exce.rei iu.ſed cõtra Bar.d.Flo.in d.l.ij.alle. tex.
l.ꝙ ſi deferẽte.ff.de dolo.& l.ſi qs ſupſtite. e.ti.& hoc etiã con
tra Bar.tenet Inn.in c.cũ cauſam.de emp.& ven.ꝙ imò d.l.ij.
habeat locũ in trãſactione quantũ ad rei valorẽ,imò nullo mõ
habet locum ſm Bal.in d.l.ordo.q indiſtinctè cõtra Bart.te-
net d.Flo.p dicta iura.adde Bar.in l.ſi qs cũ aliter.de ver. obl.
vide d.Alex.de Imo.in ſuo cõſi.lxiiij.in noua.eo.vbi cõcludit
d.l.ij.nõ habere locũ in cõtractu trãſactionis.& ibi multos &
infinitos doct.alleg.In ea.in ver.quid enim.De hoc tamẽ Bal.
in c.j.de cõtrouer.inueſti.& in l.nã ita diuus.de adopt. glo.&
Ang.in l.de pupillo.§.qui operas.de oper.no.nun.Alex.

1 ☞ *Seruire per ſubſtitutum quando quis poßit.*
2 *Seruiens per ſubſtitutum tenetur periculo ſuo.*

NVllus. Nõ poteſt qs ſeruire per ſubſtitutũ, niſi ad hoc,vt habeat priuilegiũ , vel ſit illuſtris. h.
1 d .†Not. ꝙ nõ poteſt quis ſeruire per ſubſtitutũ[c]: de
c quo no.per gl.in l.quiſquis.la j.š.de epiſ.& cle.ff.de ver.obl.l.
cõtinu⁹.§.ſi ab eo.facit l.inter artifices.ff.de ſo. & qd ibi dixi.

2 Additio. In tex.ibi:periculo.†No.ꝙ vbi qs põt ſerui-
re per ſubſtitutũ,ſemp debet ſubſtituere peri
culo ſuarũ facultatũ.Adde qd no.j̃.e.l.neminẽ. & ff.de admi.
☞ tu.l.decreto.Ang.☞ Bal.hic dicit per hũc tex.ꝙ executor ali
cuius vltimæ volũtatis relictus in teſtamẽto nõ poteſt execu-
tionem

tionẽ alteri cõmittere,niſi eſſet pſona illuſtris:puta epſ vel car
dinalis,ſcdm eũ.facit qd ſcripſi ĩ l.pe.de prin.agẽ.ĩ reb⁹. Alex.

1 ☞ *Ciuitas Peruſina non ſubeſt eccleſiæ,nec Imperio.*
2 *Lex ſpecialis poteſt fieri in fauorem certæ perſonæ:quod locum non habeat in alijs. Item in odium niſi talis eſſet contra cõtractum per rempublicam celebratum.*

NEque. Ad euidentiã ſcias ꝙ filij nati ante dignitatẽ nõ excuſant̃ à curia.ar.l.fi.j̃.eo. Fallit hic in Dorotheo & Irenæo.vt hic eſt caſus:& h.d.lex, q̃ dicit ꝙ filij,q nõ ſequunt̃ patris cõditionẽ,ſequunt̃ matris cõditionẽ,nõ habet locũ in filijs,in quibus hoc ſpeciali priuilegio cõcedit̃.h.d.Facit hæc lex ꝙ ciuitas Peruſina non ſubſit eccleſiæ
1 nec Impio.†Et ſi dicas,qcqd nõ ſubeſt Impio,eſt ſub eccleſia:
cõcedo,niſi ciuitas aliqua nõ ſubſit eccleſiæ ex priuilegio cõ-
ceſſo ſed ciuitas Peruſina ẽ hmõi:nã Impator donauit eã eccle
ſię ſeu pmutauit cũ ea et ex priuilegio eccleſię liberauit eã.bar.

2 Additio. †No.in iſto prin.ꝙ in fauorẽ certę pſonę põt fieri lex ſpecialis,ſingularis,ita ꝙ non habeat locũ ĩ alijs.Cõcordat.j̃.e.l.Doctitij.& etiã in odiũ videt̃ ꝙ poſſit fieri ad vtilitatẽ Reipublicæ.l.vẽditor.§.ſi cõſtat.ff. cõia p̃dio.& ibi plenè p Cy.ĩ addi.ſuis,niſi talis lex eſſet cõtra cõtractũ celebratũ p Rẽpublicã cũ priuato:qa tũc cũ reſpublica ſit obligata priuato,nõ põt ipſamet ſuã obligationẽ diſſoluere p ſuã legẽ:vt l.ꝙ ſemel.ff.de decre.ab ordi.fac.et ibi p doc.Ang.

SI ille. Duo dicit:q eſt obligatus curiæ rõne originis,eã declinare nõ põt:& ſi curia nõ moleſtauerit patrẽ,filiũ moleſtare non poterit.h.d. No.ꝙ ſi pater alicuius habitauerit in aliqua villa,& ipſe nõ fuerit vocatus ad munera,ꝙ filij eius inquietari non poſſunt.h. d. Bar.
☞ ☞ Dicit Ang.in l.ij.C.de ijs qui latrones.ꝙ ex iſto tex. & d.l.
ij.ſunt aſſumpta illa verba,q̃ ponunt̃ in ſentẽtijs maleficiorũ,
dum dicit,ſub examine dñi Poteſtatis iudicis maleficiorum.
de quibus per eundẽ Ang.in §.oẽs vero maleficiorũ.in aut̃.de
litigioſis.vbi dixit,ꝙ per talia verba dicitur iudex maleficio-
rum etiam conſenſiſſe ſententiæ,intantũ ꝙ ſi quid mali accide
ret,ipſe etiam teneretur in ſyndicatu.de quo per Areti.latè in
ſua practica maleficiorum.in verbo,de conſenſu omnium.&
in ver.ſub examine domini.Alexan.

DOctitii. Primò concedit priuilegiũ Doctitio. ſecundò dicit ꝙ illuſtris dignitas liberat quem à curia.Bar.

1 ☞ *Seruiens per ſubſtitutum hoc facit periculo ſuarum fortunarum.*

NEminem. Primò ponit certas dignitates, q̃ nõ liberãt à curia.Secũdò indulget priuilegiũ,vt poſsit qs ſeruire p ſubſtitutũ.Tertiò dicit ꝙ non habet locũ in his q habẽt dignitatẽ añ Imperatorẽ cõditorẽ p̃ſentis legis.Quartò ponit quaſdã dignitates quæ omnino liberãt à curia.Secũda ibi:ne tñ.Tertia ibi:eos verò.Quarta ibi
1 hos aũt.†No.ĩ ver.ne tñ.ꝙ eo caſu quo qs põt ſeruire p ſubſti
tutũ,hoc debet facere piculo fortunarũ ſuarũ.facit ff. de admi.
tuto.l.decreto.No.ꝙ hæc lex determinatur per ſequentem.

1 ☞ *Lex facta in priuilegium alicuius,ſtatim incipit habere effectum.*

DIue. Primò repetit verba p̃cedẽtis cõſtitutiõis ad li-
terã.Secũdò eã determinat.Secũda ibi:is enim.
1 †No.ex iſto fi.ꝙ licet regulariter cõſtitutio noua non
ſumat effectũ,niſi poſt duos mẽſes:vt in aut̃.vt factæ no.cõſti-
tutiones.tñ ſi lex eſt lata in priuilegiũ alicuius , ſtatim incipit
habere effectũ.h.d.in l.j.š.de ſumma Trinita.& fide ca. in l.o-
mnes populi.ff.de iuſt.& iur.in q.quã feci,à quo tpe ligẽt ſta-
☞ tuta.☞ Per iſtũ tex.Bar.in l.omnes populi.in q. v.principalis
infert,ꝙ ſi ſtatutũ dat præmiũ capiẽti bãnitũ,capiens habebit
præmiũ,etiã ſi ignoret de ſtatuto:quia vbi ſtatutũ cõfert com
modũ,ſtatim operat̃ effectũ ſuũ:& prodeſt etiã ignorãti,vt hic
qd intelligit verũ,ſi ille qui capiebat,ſciebat eſſe eũ bãnitum:
aliàs non videt̃ ſua opera captus.ar.l.ſi is qui.§.quod ſi ſeru.ff.
de acqui.re.do.ſed cõtrariũ tenuit Bar.ꝙ præmiũ quærat̃ ſo-
lum ſcienti.l.fi.de cõſti.prin.& l.qui abſenti.in prin.ff.de acq.
poſſ.pro cuius ſolutione,vide Math.in repe.l. omnes populi.
in ver.x.dicit hoc Bart.vide Bar.& quæ ibi ſcripſi in l.iij. š.de
delatoribus.Item per iſtũ tex.dicebat Abb.vt refert Ro. in l.
ſi quis in praui.§.de his.ff.ad Syll.ꝙ ſtatutũ purè imponẽs pœ
nam offendenti decurionẽ vel antianũ,ha
bet locũ in antiano de proximo remoto.
Facit l.fi.ff.e.tit.l.fruſtra.C.de ſen.paſ. ſed
Ro.in d.§.de ijs.determinat cõtrariũ. cu-
ius opin.videt̃ ſequi Are.in maleficijs.in verbo,Caiũ Sẽpronium.in vlti.col. Alexan.

1 ☞ *Caſus repertus ad aliquid faciendum ultra certos modos ad id inuentos non uidetur de illis.*

CVrialibus. Primò ponit intentionem conditoris præſentis legis. Secundò ponit ſuũ ſtatutum cõnumerando duodecim dignitates quę liberant à curia. Tertiò remouet omnes alios modos, p quos contingebat liberatio.Secunda ibi.ſi quis.Tertia ibi: ex quo
1 aũt.† No.ꝙ qñcunq; ſunt certi modi ad aliquid agendum vel
tollendum caſus,vltra dictos modos repertus non videtur de
illis,vt hic,arg.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.l.patre furioſo.
dic vt ibi dixi.Bar.

Si ſeruus aut libertus ad decurionatum aſpirauerit. Rubrica.

LEX I.

SI libertus. Libertus quando habet ius annulorũ aureorũ, nec eſt reſtitutus natalibus cũ pœna remoueatur à curia.h.d.Dicit gl.ꝙ hæc l.hodie corrigitur,cum per ſolam manumiſsionem conſequatur ius annulorum aureorum,per aut̃.ſed hodie.š.de iure aure.annul.quæ ſumit̃ in aut̃. vt liberti de cætero.in prin.Bar.

1 ☞ *Tabellionatus officium non eſt dignitas.*
Tabellio curiæ principis dicitur habere dignitatem.
2 *Diſpenſare ſuper defectu perſonæ electi quando quis præſumatur.*
3 *Iudex quando poßit ſe excuſare allegando infamiam.*
4 *Fama publica dat iuſtam cauſam credendi.*

LEX II.

PRæſes. Si ſeruus ſcienter patitur ſe ad dignitatem vocari,remouebit̃,& punitur.ſi aũt ignoranter,reuocabit̃ tantũ.h.d.Opp. j.š.qui mili.non poſſ. l.pe.& fi.Solu.hæc lex determinatur per illam,ſi fuit ſciens intra xxx.dies.Opp.j̃.de tab.l.generali. Sol. prædicta loquitur quando non ad dignitatem vocatur: ſed quando ad munus,
1 ſeu ad officium.Ita dicit gl.†et ſic tenet ꝙ officium tabelliona
a tus non eſt dignitas[a].tene mẽti.Idem no.in d.l.pe. & fi. quod
eſt verum.arg.š.ti.j.l.vniuerſos.niſi eſſet tabellio curiæ princi
☞ pis.arg.š.ti.j.neq; Dorotheum.& š.de man.princ.l.j.☞ Vide
aliquid per Bar.de tabular.l.fi.& per Bar.in l.eandẽ. ad l.Iul.
repe.Adde ꝙ dicitur officium,non dignitas:vt eſt tex. in c.ſicut.ne cleri.vel mona.& in c.vt officiũ.in §.ad conſcribendas. de hære.lib.vj.Sed fallit in caſu hic per Bar.poſito & ideo dicit Ang.no.in conſi.xxxij.ꝙ ſtatutum requirens promotum ad officium debere ſoluere gabellam,comprehendit etiam tabellionem:& ideo tenebitur ſoluere gabellam:quod non procederet tamen in tabellione principis,per notata per Bar.hic. Et adde ꝙ officium notariatus eſt ars.l. medicos. j̃. de profeſ. & medi.vbi ſcientia legalis eſt magiſterium.dixi poſt Bart.in l.iij.in vlti.col.ad l.Iu.repe.In ea.l.in ver.ex quo no.adde Bar. & Ang.in l.quidam cõſulebant.de re iu.ſi diſpenſans eũ promouit.Secus ſi alium actum faceret , ꝙ nõ videtur inhabilem diſpenſare,ſecundùm Imo.ibi,per cle.fi.de ſen. excom. Adde Ang.in l.libertus aduerſarij.ff.de in ius vo.per illum tex.vide Imo.in d.l.quidẽ.in vij.col.adde Bal.in l.imperialis.§.ſimiles. C.de nup.per illum text.vbi dixit,ſi Papa promouet ſpurium in epiſcopũ ex certa ſcientia,videtur eum legitimare, per tex. in d.l.quidam.& in l.Barbarius.in v.col.In ea.l.in verſi.& per hanc l.adde quod dicendo ſe infamen,non excuſatur, Imo.in l.quidam couſulebant.š.alleg.In ea.ver.item no. & ideo ſolẽt dicere teſtes eſſe famam de teſtificatis per eos. de quo in d.l.ſi mater.ne de ſtatu defun.& in c.illud & ibi not.de præſum. & & l.de minore.in fin.de quæ.Alexan.Opponitur quòd ex dignitate efficiatur liber.l. Barbarius.ff.de offic.præto. Solut. Ibi loquitur in populo Romano,qui potuiſſet facere ſi ſciuiſſet.hic verò erat electus ab ordine decurionum qui non po-
2 teſt facere vt liberum. †Ex quo not. quòd quando defectus
eſt in perſona electa,talis ſuper quo eligens poteſt diſpẽſare,

a ¶ Non eſt dignitas. Adde Bar.in ſuo conſi.inci.ſer Io.de caſtr. Durati. & in conſil. clxxiiij.Alex.Loſæ.

a ¶ Cõqueri. adde bal. in l. iubemus.j.col.C. ad Treb. & Paul.de ca.in cõſi.lxx. et An. Barb.in ſuo cõſil.in-incip.primo dic.&c. quod eſt poſt conſil. Alex.lij.iiij.parte.

b ¶ Idẽ ſi fiat in pręſentia cõſanguineorum vel amicorũ. Addã an decretum iudicis, de quo hic, ſuppleat cõſenſum cõſanguinei, vel amicorũ ꝑ ſtatutũ reqſitũ, qñ nolunt cõſentire, vide Bal. in ru.ſ̃. de cõtrahẽ. emp. qõ.xxiiij. Et qd ſi per ſtatutũ reqreret̃ conſenſus & decretũ iudicis, not. idẽ in l. ſi furioſi. ſ̃. de nupt. & Ant.Cor.ſing.ſuis in verſ.conſenſus.

c ¶ In l.ea quidẽ. Adde quæ ibi habetur per Sali. & quod ꝑ Feli. in c.porro.de ſen.exc. & in c. conſuit.ad fi. de offi.deleg.

præſumit̃ diſpẽſare, ſi ſcit, vt l.quidã con-
ſulebant.ff.de re iud.no.ſ̃.de nupt.l.impe-
riales.vel ſi eſt veriſimile ꝙ diſpẽſator ſci-
ret, vt l.Barbarius.præal.Si autẽ diſpẽſa-
re non poterat, vitiat̃ electio, vt hic.Bart.

Additio De hoc dic vt per Inn.in c.veniens.de fi.presbyt.
& per Bar.in l.quidã cõſulebant.ff.de re
iud.Facit quod no.gl.& doc.in l.fi.ſ̃.ſi cõ
tra ius vel vti.pub.& vide quæ no.glo.&
Ioan.an.in c.ij.de ſchiſ.& in c.j.de æta.&
qual.in vj.& quod no.in c.nihil.de elect.
& quod no.gl.in c.ſtatutũ.de reſcri.in vj.
& tex.ĩ l.itẽ Vlpianꝰ.ff.de excu.tu.& Pe.
de anc.in cle.j.de pręb.in vj.col.& gl.in c.
ſtatutum.in prin.in ver.canonici.& glo.
in ver.literarum.de reſcri.lib.vj.per An-
ge.& Imo.in d.l.quidã conſulebãt.Alex.

Additio. Adde ꝙ ſi ſciuiſſet ipſũ ſeruum, veriſimile eſt ꝙ
ei libertatem donaſſet, ex quo vocauit eũ
3 ad dignitatẽ.Ang. †Et per hãc l.põt re-
probari opi.Inn. quæ dicit ꝙ iudex non
poteſt ſe excuſare allegãdo infamiã, niſi opponat̃ ab alio, per
l.nec infames.ſ̃.ti.j.& hoc no.in c.ſciſcitatus.extra de reſcrip.
Vnde vides ꝙ iſte punit̃, ſi patiat̃ ſe eligi indignũ. debet enim
manifeſtare cõditionẽ ſuam.Tex.eſt vnà cũ gl.ff.de re mil.l.q
cũ vno.§.ij.& iij.Nec ob.l.nec infames. quia dico ꝙ infamia
nõ eſt immunitas.nõ enim poteſt dicere debeo eſſe immunis,
qa ſum infamis:ſed debeo dicere non poſſum eſſe iudex, quia
ſum infamis.& hoc eſt verũ, ſi eius infamia eſt cognita ꝑ aliũ:
quia fuit cõdemnatus:aliàs nõ debet ſuã turpitudinẽ manife-
ſtare:vt l.& elegãter.§.j.ff.de pig.act.& l.q iuraſſe.§.ſi pater.
4 ff.de iureiu.& ibi dixi. †Itẽ no.ꝙ iuſta cauſa credẽdi eſt fa-
ma publica:qđ facit ad multa, & maximè ſi accuſator nõ pro-
bat maleficiũ:reus verò ꝓbat ſe nõ cõmiſiſſe maleficiũ:& pu-
blica fama erat ꝙ ille cõmiſerat maleficiũ ꝙ excuſat̃ à calũnia
& falſitate:qđ eſt verũ, niſi tpe accuſationis eſſet publica fa-
ma in cõtrariũ:nã tunc ſequẽs fama tollit effectũ primę:vt l.ij.
§.j.ff.quis or.in bo.poſ.& facit l.fi.ff.de hær.inſti. Et hoc vult
dicere tex.hic dũ dicit, habet̃ &c.intelligit̃ tũc cũ fuit electus.
facit ſ̃.de teſt.l.j.& no.gl.hic in fi.hæc omnia tene mẽti.Bart.

De prædijs decurionum ſine decreto non alienandis. *Rubrica.*

1 *In Italia conſilarij & decuriones uendunt res ſuas liberè.*
2 *Decretum quando petitur interponi, debent cauſæ ſigillatim exprimi, & ſolenniter probari. & nu.3.*
4 *Decretum iudicis interpoſitum in contractu uenditionis quòd tollat remedium l.ij. de reſcin.uend. Item tollit exceptionem doli uel metus.*
5 *Occultè dicitur fieri quod fit ſine decreto, quando decretum eſt neceſſarium.*
6 *Emptor ex contractu nullo non lucratur fructus.*

LEX I.

SI quis. Decuriones non poſſunt vendere bona immobilia ſine decreto:aliàs nõ valet vẽ-
ditio, & emptor perdit pretium, & reſtituit rem cũ
fructibus.h.d.Ante oĩa ſciẽdũ eſt ꝙ iſtas leges vſus
1 nõ approbauit. †In Italia enim decuriones & cõſiliarij ven-
dunt res ſuas liberè, prout eis placet.Dicit tamen gl.no.quòd
2 †qñ petitur interponi decretũ, debent cauſæ ſigillatim expri-
mi vt hic, & l.magis puto.§.non paſsim.ff.de rebus eorum.

Additio. Vide de hoc Bal.in c.j.in prin.iij.col.qui feu. dar. poſ.& quod no.in l.quicũq;.§.fi.de pub.
3 Alex.† Item no.ꝙ dictæ cauſæ debẽt ſolẽniter probari:aliàs
non tenet decretũ:vt l.j.§.hæc verba.ff.ne vis fiat ei.& l.cùm
verò.§.ſubuentũ.de fideicõ.lib. Iſtam l.alleg.Bal.in l.fi.in
octauo contrario.C.de edic.diui.ꝙ proteſtatio iudicialis ſem-
per debet continere cauſam, aliàs nõ valet:vide ibi per eũ, &
quæ habentur in l.nõ ſolùm.§.morte.ff.de ope.no.nũ.Alex.
4 †Item no.ꝙ decretũ operat̃ ne quis poſsit conqueri de dece-
ptione vltra dimidiam iuſti pretij, vt hic in tex.no.ibi:vt nec
immoderatus vẽditor, nec emptor cuius ſit conditionis inue-
niatur iniuſtus:& ad hoc eſt neceſſaria cõfirmatio iudicis:vt

ibi. item not. Hanc. aſſeru[illegible] communes de[illegible] cons. 210. n. 8. [illegible] 3 [illegible] vol. 2. In contrarium [illegible] tenendam in judicando & consulendo. [illegible] adducta sup. c. cum [illegible] de empt. & vendi. q[illegible] videas./.

habuiſtis in l.ſi quis ſpõtaneos.ſ̃.ti.ij. Itẽ operatur decretum
a vt qs nõ poſsit de dolo vel metu cõqueri[a], vt hic. Item ſi fiat
b in præſentia cõſanguineorũ, vel amicorũ[b]:l.tranſactionẽ.ſ̃.
de tranſact.& l.non eſt veriſimile.ff.quod met.cauſ.Bar.

Additio. Videtur gl.in cõtrarium in l.ſi quidẽ.de prę-
di. mi.vide ibi Bart.niſi dicas ꝙ ibi erat mi-
nor:& ſic illud decretũ nõ cõfirmabat cõtractũ:ſed certè etiã
hic ad validitatẽ cõtractus requirit̃ authoritas iudicis:& vide
do.M.in l.pacta nouiſsima.C.de pact.& vide Bar.& Bal.in l.
j.C.de præſcrip.xxx.an.An autẽ hoc ſit verũ, ſi nõ admittatur
probatio in cõtrarium, Io.de Imo.& Moder.in l.ſi quis cum
aliter.de ver.ob.tenẽt ꝙ admittat̃ iuxta materiã l.ſiue poſside-
tis.de proba.quod tñ latius proſequere in d.l.ſi qs cum aliter.
de ver.ob.Alex. Adde Spec.in ti.de emp.& vẽ.§.nunc di-
cendũ reſtat.ver.& breuiter ſcias.vbi dicit ꝙ ſemper præſu-
mit̃ pro decreto iudicis qđ oĩa requiſita interuenerint.qđ vo-
luit etiã Bald.in l.cũ ij.§.prætor.ff.de trãſac.& l.quæcũq;.§.fi.
de publ.& l.nõ aliter.de adop.& in l.quæcũq;.C.de bon.quæ
lib.& in l.fi.de prædijs mi.Facit ad hoc l.ab ea pte.de ꝓbat.&
c.in pñtia.extra e.Bald.in l.cũ te de ꝓba.& l.j.§.qđ obſeruari.
de iur.cal.in v.col.in ver.q̃ro de iſta q.vide in cõſi.dñi Alexã.
nu.iij.in j.col.in ver.no.pulchram limitationẽ ad l.ij.C.de re-
ſcin.vẽ.Sed cõtra hãc põt adduci text.in l.ſi qdẽ.C.de p̃di.mi.
vbi minor reſtituit̃ aduerſus cõtractũ ſuũ cũ decreto.Sed for-
tè põt rñderi ſcđm qđ dicit gl.in l.ait p̃tor.§.qđ tñ.ff.de mino.
videlicet ꝙ text.d.l.ſi quidẽ loquitur in vẽditione neceſſaria,
puta ex cã rei iudicatæ:iõ nimirũ ſi facilius reſtituit̃ minor.
Secus aũt, in venditione volũtaria, in qua ſi iudicis authoritas
interuenit, nõ reſtituit̃.cogita de rõne diuerſitatis.adde in eo
qđ dicit hic Bar.Bal.in l.trãſ.C.de trãſ.& cũ opi.Bar.hic trãſit
do.Abb.in c.dilecti.ad fi.de emp.& vendi.ſed Bal.tenet con-
tra Bar.in l.ij.C.de reſcin.ven.in lect.& repe.& Imo.& Ro.in
l.ſi quis.cũ aliter.& do.Abb.in c.nõ iam.de emp.& ven.tenẽt
etiã cõtra Bar.quia licet decretũ excludat pręſumptionẽ dece-
ptionis:nõ tñ excludit probationẽ in cõtrariũ, ſicut in mino-
re vendente cũ decreto, tñ audit̃ in reſtitutione.in l.ſi prædiũ.
& l.magis puto.§.pen.de reb.eo.Ad idem ſm do.Abb.in c.j.
de reb.eccleſ.non alie.in vj.cum opi.Bar.tranſit etiam Ange.
5 hic.Alex. †Item not.ꝙ occultè dicitur fieri, quando aliquid
fit ſine decreto, quando decretum eſt neceſſarium:vt habui-
ſtis ſ̃.de his qui ex pub.ratio.l.ij.& ibi dixi.

Additio. Quid dicat̃ occultũ, vide per Bal.in l.ea qui-
c dem[c].de accu.& ibi dixi.Et ad Bar.adde eũ-
dem in l.ſciãt.ſ̃.de his q ex pu.ratio.& tenet gl.in ca.fi.in ver.
clandeſtinę.de cland.deſpõ.per Ang.in l.in tacitis.in prin.de
leg.j.per Bar.in l.nõ intelligit̃.in §.tacita.de iur.fiſci.per Bar.
6 in l.pupillus.§.fi.de autho.tut.Alex. †Item no.ꝙ vbi cõtra-
ctus eſt nullus, emptor non lucratur fructus, vt habuiſtis ſ̃.de
fide inſtru.& iur.haſtæ fiſ.l.j.in fi.& quod ibi dixi.Bar.

Additio. Hoc verum de extantibus, vt hic. An autem teneatur de conſumptis, dic vt l.ſi fundum.ſ̃.
de rei vendic.Ang.

1 *Caſus, in quibus neceſſe eſt decretum interponere.*
2 *Debitor ciuitatis poteſt eius curatori ſoluere, & ſoluendo liberatur.*
3 *Procurator conſtitutus ad exhibendum non poteſt confitendo liberare debitorem.*
4 *Confeſsio procuratoris, qui confitendo liberat debitorem licet non præiudicet domino:tamen præiudicat confitenti.*

LEX II.

HAec venditio. Venditio rerum & liberatio debitorũ ad curiam pertinẽ-
tium, non debet fieri ſine decreto curię:& quicquid re-
digitur, debet reuolui ad curiam:& eodẽ modo debẽt fieri lo-
cationes. Scire debes ꝙ lex pręcedens & ſeq̃ues loquũtur de
vẽditione rerũ curialium:hæc lex loquit̃ de vẽditione rerum
ipſius curię, hoc eſt totius collegij.Hoc pręmiſſo caſus eſt cla-
rus.Gloſ.j.facit multas remiſsiones, quam no.ſ.qualiter ven-
dantur res curiæ & res eccleſiæ, & ſimilium locorum.Barto.

1 Additio. †Not.ex iſta gl.omnes, in quibus eſt neceſſe decretum interponi, cùm eorum res vendun-
tur.Item adde alium, ſ.minorẽ, cuius res ſine decreto nõ alie-
nãtur.C.de præd.mi.per totum:niſi in caſibus quãdo decreto
opus

2 opus nõ eſt.†In eadẽ ibi, ſed Pla.no.iſtã opi.Pla.ꝙ licet cura-
tori ciuitatis poſsit ſolui & ſolutionẽ recipiẽdo liberet debito-
rẽ:tñ tũc eſt neceſſe ꝙ decretũ iudicis interueniat, ꝑ hãc legẽ.
3 De quo ꝑ doc.in l.ciuitas.ff.ſi cer.pe.†Et per hoc dico ꝙ pro-
curator cõſtitutus ad exigendũ nõ põt cõfitẽdo liberare debi-
torem dñi, niſi fortè decretum iudicis interueniat, vt hic.vnde
ſemper ſis cautus, vt decretũ facias interponi.†Et licet in præ-
4 iudiciũ fiſci vel dñi talis confeſsio nihil operet̃:tamen opera-
tur in præiudiciũ cõfitentis.ſ̃.de cõueni.fi.de.l.ij.& l.iij.& ibi
dixi ſ̃.de fide inſtru.& iure ha.fiſ.& ſ̃.ne fiſ.rem quã ven.euin-
cat.l.j.facit quod no.ff.de pub.l.fi.§.ſi quis profeſſus.Ange.

1 *Verbum uenditio, in caſu huius l.ſtrictè accipitur, & eſt ſpeciale.*
2 *Pretium propriè adaptatur ad contractum uenditionis.*
3 *Requirentia cauſæ cognitionem delegari non poſſunt.*
4 *Inſtrumenta quæ celebrantur per concilium ciuitatis, debent dicere, conuocato concilio ad ſonum campanæ &c. in quo fuerunt omnes uel maior pars.*
5 *Sententia iudicis requiritur in confirmatione uenditionis.*
Confirmare eſt decretum interponere.

LEX III.

CVriales. Decuriones nõ poſſunt vẽdere ſine decreto:alios autẽ cõtractus nõ prohiben-
tur celebrare:& decretum non poteſt interponi ſine
conſenſu maioris partis decurionum.

Additio. Vide ꝑ Bar.in l.ij.C.de vſuca.ꝓ emp.& quod no.Imo.in l.filiusfamilias.in §.diui.ff.de leg.
1 j.Alex. †No.ꝙ verbũ vẽditionis, hic accipit̃ ſtrictè, qđ eſt ſpe-
cialiſsimũ, vt dicit gl.aliàs ſecus:vt l.ſtatuliberi à cæteris.§.fi.
2 de ſtatuliber. Not.ꝙ †verbũ pretiũ, propriè ad cõtractũ em-
ptionis refert̃ cõtra in l.ij.§.j.ff.de cõtrahen.empt.& qđ no.in
l.j.§.pe.ff.de ſuperfi.qđ tñ examina vt dixi plenè in q.quã diſ-
putaui, quæ incipit, publicanus quidã.&c. Adde ad hoc
tex.iuxta fi.ff.de cõtrahen.emp.& adde ꝙ vbi eſt pretium, ibi
intelligitur eſſe vẽditio, vt voluit gl.hic in ver.intelligi.& no.
Bal.in l.ſi culpa.ff.de rei vẽ.vide Bar.in cõſi.incip.in Chriſti
noĩe amẽ.ſuper primo pũcto dico gabella. Adde tñ ꝙ aliquã-
do emptio, quæ habet pretiũ ponitur pro locatione:& hoc qñ
emo aliquid annuatim, vel ad certũ tẽpus, ſcđm Bar.in l.cotẽ.
§.qui mmaximos.in j.col.ff.de publi.& ibi ſcripſi. Item adde
no.Bal.in l.q ſe patris.C.vnde lib.ꝙ vbi princeps recipit pre-
tiũ pro feudo, & in reſcripto dicit, indulgemꝰ.tale feudũ præ-
ſumitur vẽditio, adeo ꝙ nõ põt amplius vaſallus feudo priua-
ri.Cui adde in materia tex.& ibi gl.in l.ſi quis antè.ff.de acq.
poſ.vbi verũ pretiũ nedũ refert̃ ad vẽditionẽ, ſed etiã ad loca-
tionẽ.adde l.apud Celſum.§.ſed cũ.de doli excep.& in l.dotẽ.
ff.de iu.dot.& ibi dixit Bal.ꝙ ſtãte ſtatuto ꝙ de pretio cuiuſ-
libet rei deducto in contractu ſoluat̃ gabella ꝙ ſtatutũ prędi-
ctũ reſtringit̃ ad cõtractũ vẽditionis. Quod tñ intellige vt ibi
habes ꝑ eũ.& ꝙ in dubio, vbi fit mẽtio de pretio, præſumit̃ em-
ptio & vẽditio, tenet Bal.in l.Gallus.§.& qd ſi tantũ.ff.de lib.
& poſth.vbi alleg.gl.in l.illicitas.de offi.præſi.niſi eſſet pretij
quãtitas parua:qa paruitas pretij facit preſumi donationẽ, ſe-
cundũ eũ, per l.j.§.j.in gl.de ſuperficiebꝰ.vel niſi omnino ex-
primeret̃ alia expreſsio tituli, vt in ceſsiõe actiõis pro aliquo
pretio, ſcđm Io.And.in addi.Spec.in tit.de ceſsio.ac.in addit.
quæ incipit, rigoroſum.de quo ꝑ Bal.oĩno in l.ꝓ diuerſis.in ij.
q.C.mãd.Adde Sal.in l.Caius.de inter.act.vbi dicit ꝙ niſi ꝓ-
bet̃ certũ pretiũ, nõ eſt probata vẽditio.qđ no.Alexã.Quæro
circa ſcđam partẽ quid vult dicere tex.ꝙ ille, qui cõparuit, nõ
debet diſpẽdiũ habere ratiõe perſone vel cauſæ, vel theatralis
liberalitatis.Dicit gl.ꝙ emptores taliũ prædiorũ aliquid cõue-
nerãt dare ad ludũ theatri.Hoc nõ placet:qa ſi cõueniret da-
re ad ludũ, licitè deberẽt dare:vt l.legatũ.ff.de vſufr.leg.Alex.
Dic ergo ꝙ decuriones, quorũ requirebat̃ cõſenſus, vel prę-
ſes, cuius requirebat̃ decretũ, volebãt ab emptore aliqd ſolui
noĩe eius vel ratiõe perſonę vel cauſæ vel ad ludũ theatralẽ:ſi-
cut dicimus ꝙ dño ſoluit̃ aliquid, qñ cõſentit emphyteutæ:vt
3 l.fi.ſ̃.de iure emphy.qđ hic Imperator probat. †Quæro quid
vult dicere text.cũ dicit nec ex tabella decretum recitari.dicit
gl.j.per delegatũ:quia cauſæ quę cognitionẽ deſiderãt, nõ poſ-
ſunt delegari:vt l.nec quicquã.§.vbi decretũ.ff.de off.procõſ.
ſed recordor me aliter inueniſſe hũc tex.poſitũ in quibuſdam
ſcriptis antiquis, ſcilicet ꝙ olim cõſueuerũt vocari decuriones
ad ſonũ tabellę, ſicut facit eccleſia in die Veneris ſancti.Dicit
ergo Imperator ꝙ nõ ſufficit decuriones eſſe vocatos ad ſonũ
4 tabellæ, niſi ſaltem duæ partes ſint præſentes. †Vnde facit ꝙ
nõ ſufficit in inſtrumentis, ſi dicat̃ cõuocatis & ordinatis de-
curionibꝰ ad ſonũ cãpanæ, &c. Sed reqrit̃ ꝙ dicat̃ in quo fue-
runt oẽs vel maior pars:vt ſ̃.ti.ꝓxi.l.noĩationũ. An autẽ noĩa
cõſiliariorũ debẽt ſcribi, dixi in l.j.ff.de albo ſcribẽ.& ibi vide
quæ dixi. Duæ partes cõuocãdorũ requirũtur in collegio
vel vniuerſitatis cõuocatæ.adde l.nulli.& ibi glo.& Bal.ff.qđ
cuiuſq; vni.& de hoc vide in l.j.C.de albo ſcri.& Spec.in ti.de
ſyndi.in prin.idẽ tenet.Dicit tñ Ang.ibi ꝙ ſtat̃ notario dicẽti
interfuiſſe duas partes.alleg.Io.And.& ibi ꝑ eũ in l.fi.de ven.
rebus ciui.Alex. Itẽ not.ꝙ ex hac lege dat̃ materia inueniẽdi
fraudes, vt poſsint decuriones in fraudẽ donare, vel ꝑmutare.
de qua fraude ſi cõſtaret, nõ valeret actꝰ ille.ar.l.ſed Iul.§.mu-
tui.ff.ad Mace. Sed qa actꝰ huiꝰ alienatiõis cõſtare nõ pote-
rat, & curiales nimis depauperabant̃, facta eſt hodie vna cõſti-
tutio, ꝑ quã oẽs actus huiuſmodi alienatiõis ſunt ꝓhibiti fieri
ſine decreto:vt ĩ authẽ.de nat.lib.cu.depu.§.cõdẽna.coll.iiij.
quã cõſtitutionẽ quidã libri nõ habẽt.& gl.de ea nõ facit men-
tionẽ:vñ pone hic vnã aut̃.quã ibi trado ꝑ hæc verba quæ ſe-
quunt̃:Hodie vẽditiões ſimplices, & oẽm actũ alienationum
immobiliũ cõiungẽtẽ vult noua cõſtitutio decreto ſubiacere,
5 exceptis donationibus propter nuptias. †Item no.in fi.l.ad
confirmandũ venditionẽ præferri ſententiam iudicis.quod
facit ad id quod dixi in l.ſi quis ſpontaneos.ſ̃.tit.ij.facit etiam
quod in decreto ponantur hæc verba.Dictus iudex dictã ſen-
tentiam cõfirmauit, & ſuã authoritatem interpoſuit. Confir-
mare enim eſt decretũ interponere, vt hic in fi.quod tene men-
ti.& dictam aut̃.quilibet veſtrum ponat in libro ſuo.Barto.

& ita Bar. intellexit in l. omnes populi. in 2. primi: 16 n. ff. de iust. & iu.

Quando & quibus quarta pars debetur ex bonis decurionum: & de modo diſtributionis eorum. *Rubrica.*

De prima parte rubricæ tractatur in l.j.& ij. De ſecunda
parte rubricæ tractatur in l.fi.& aliquid in l.ij.Bart.

1 *Ius optimum dicitur habere qui habet actionem.*
Ius bonum, qui habet exceptionem.
Ius melius, qui habet exceptionem & iudicis officium.

LEX I.

SI decurionũ. Si extraneus ſuccedit alicui decurioni, debet curia
1 habere quartã.h.d. †No.de ſignificatiõe huius
verbi, iure optimo.Tunc enim dicitur quis habe-
re ius optimũ, cũ pro eo proſequẽdo habet actio-
nem.bonum autem ius dicitur habere, cum quis poteſt ſe ex-
ceptione tueri:vt l.quanuis.ſ̃.de vſur.Melius autem ius dici-
tur habere, qui exceptionem & iudicis officium habet:vt l.bo-
næ fidei.ſ̃.de vſu.& hoc no.ad q.de illo qui in aliam rẽ tranſtu-
lit, & promiſit facere bonum ius, melius, vel optimũ:ad quid
teneatur reſponſio patet ex prædictis.Barto.

Additio. In lege iſta de ſignificato huius verbi, iure optimo.tũc enim dicitur quis habere ius opti-
mum, cum pro eo proſequendo habet actionem.bonum autẽ
ius quis habere dicitur, cum quis poteſt ſe exceptione tueri:vt
l.quãuis.ſ̃.de vſur.melius autẽ ius quis dicitur habere, qui ex-
ceptionem & iudicis officium habet.l.in bonę fidei.ſ̃.de vſur.
& hæc ad quæſtionẽ faciunt de illo, qui in aliũ rem tranſtulit
& promiſit facere ius bonum:melius vel optimum. Nam ad
quid teneatur, patet ex prædictis.Ang.
Nam ſi promittit bonũ cedere ius, liberatur transferendo
tale ius, ex quo cõpetat exceptio.Si verò promittat melius, li-
beratur transferendo ius, ex quo teneatur iudicis officio. Si
verò promittit cedere optimũ, nõ liberatur, niſi cedat actionẽ
efficacẽ.Ita voluit gl.ſing.hic, & Bar.de quo etiã hic per Ang.
Adde tamen gl.huic ſimilem in l.j.ſ̃.de vſuris.& quod not.in
l.ſi fideiuſſor.§.j.in verbo, poſsit.ſ̃.de pigno.Alex.

1 *Verbum, Particula, intelligitur de quarta.*
Partis appellatione uenit dimidia.
Pars adiecta parti, facit partem partis.
2 *Diuiſio non eſt facienda de qualibet re, ne patrimonium corrumpatur.*
3 *Filius non poteſt pro ſua legitima poſſeſsionem rerum hæreditariarum propria authoritate acquirere. & nu.4.*
5 *Hæres in caſu huius legis facit diuiſionem, aliàs diuiſio fit iudicis officio.*
6 *Electio in diuiſione in caſu huius legis dirimitur ſorte, aliàs inter priuatos iudex*

aßignare poteſt cui uult.
7 *Ratio quare expediat à communione recedere.*
8 *Actio ad exhibēdum quòd non detur pro immobilibus: quia de ſe patent.*
9 *Ille cuius intereſt poteſt petere ab eo, qui diuidit pondera uel hæreditatem, qualiter æſtimet partes.*
10 *Mobilia non debent patefieri in diuitibus.*
11 *Tutor non debet dare copiam inuentarij quando ab eo petitur: maximè mobilium, & quando.*
12 *Iuramento hæredis creditur de mobilibus, & rebus minutis hæreditatis.*
13 *In diuiſione mobilium partes debent eſſe præſentes.*

LEX II.

MEminimus. Curiales, debent habere
quartã extraneo ſuccedēte curia
li:nõ tñ de ſingulis reb⁹, ſed facta omniũ
diuiſiõe,prout hęc lex exprimit.h.d. vſq;
1 ad §.ad filiorũ. †No.primò ꝙ dicit par
ticulã,i.quartã rei, vt dicit gl.j. Idem in l.
ſi quis in ſuo.ſ.de inoffi.teſt.vbi appellat
minuſculã.qđ procedit ea ratione: qa ap
a pellatione partis intelligit̃ de dimidia:[a]
vt l.nomē filiarũ.§.portionis.ff.de verb.
ſig.ſed particula,& ſimilia diminuũt me
dietatē partis,vt hic.Pro hoc facit ꝙ pars
adiecta parti facit partem partis:vt l.v.§.
ſi plures.ff.de dã.infect.& ibi dixi.Prędi
cta vera, niſi ratione adiũcti aliud appa
2 reat. †Secũdò no.ꝙ nõ debet fieri diui
ſio cuiuslibet rei,ne patrimoniũ corrũpa
tur.ff.de lega.j.l.nõ amplius.§.fi.cũ l.ſeq.
3 facit qđ no.ſ.ad l.fa.l.ij.† Itē not.ꝙ ille,q
debet habere quartã,nõ põt ꝓpria autho
ritate poſſeſsionē ingredi, vt hic, cũ dicit
curiã nõ poſſe ſua authoritate occupare.Sed cõtra hoc op. de
eo qđ no.in l.nõ dubiũ.ſ.de legibus.vbi licet hæredi vniuerſa
li totũ occupare propria authoritate nemine poſsidēte: vt l.cũ
hæredes.in prĩ.ff.de acq.poſ.facit qđ no.ĩ l.fi.ſ.de edi.di.Adr.
tol.ergo eadē rõne ei,cui cõpetit pars bonorũ.vt l.itē veniũt.
§.ait ſenat⁹.de pe.hæ.& l.j. ſi pars hæ.pe.Sol.Illud eſt verũ,qñ
alicui eſt debita certa portio rei ſimplicit̃ & indeterminatè,ſe
cus ſi nõ ſimplicit̃ & determinatè,vt hic.Non em̃ debet curia
habere partē cuiuslibet rei:ſed hæres debet facere diuiſionē.
Itē eſt ĩ electiõe hæredis vtrũ velit noĩa apud ſe retinere, data
alia ptē curię an velit ea cõiter exigi,vt in verbo,exigēdi. Ad
idē qđ dr̃ de legatario,q nõ põt licitè occupare legatũ immi
4 nēte Falcidia:vt ſ.quo.leg.l.j.& ff.e.ꝑ totũ.†Ex his puto ꝙ fi
li⁹ ꝓ ſua legitima nõ ſoluta ñ poſsit poſſeſsionē ſua authorita
te occupare:qa nõ debent̃ ſibi ſimpliciter & indeterminatè in
qualibet re,cùm debeat̃ ſibi ære alieno deducto. neſcit̃ quãtũ
ſit:ideo dico ꝙ ſi ingrediat̃,nullius partis poſſeſsio ei quærit̃:
quia ſua legitima incerta eſt ratione loci:quia pro indiuiſo:vt
l.Mæuius.§.duobus.ff.de leg.ij. Itē rõne quotæ:quia neſcit̃
vtrũ quarta,tertia,vel milleſima pars prædæ ei debeat̃ ꝓpter
incertitudinē æris alieni:vt in l.fideicõmiſsi.ff.de vſur. & l.j.
§.hæc verba.ff.ſi cui plus quàm per l.fal.ergo poſſeſsio nõ quę
ritur.l.iij.§.incertam.& l.locus.ff.de acqui.poſ.

Additio. Adde Bal.in l.ſi qs in ſuo.de inof.teſta. & qđ
no.Bal.in l.iubemus.in j.co.C.ad Tre.Alex.
☞ Cùm ſorte dirimit̃ cuius ſit electio, adde Bal.ĩ l. iubem⁹. C.
de ſac.ſan.eccl.& Lud.in ſuis ſingul.in litera s.not.xxj.in ad
di.à cuius fortuna ſortis nõ appellat̃.Bal.in l.fi.in prin.C.cõia
de leg.& ibi ponit an ſit peccatum ſortes opponere.Et dicit ꝙ
nõ:pro quo bona gl.in c.qm̃ Abbas.in gl.iij.in fi.de offi.dele.
5 & in c.in noſtra.in gl.j.extra de teſti.Alex. †No.etiã ꝙ hæ
res debet diuidere:hoc puto ſpãle:aliàs totũ hoc expediretur
officio iudicis,ſi partes nõ cõcordãt:vt d.l.nõ amplius. §.fi.cũ
6 l.ſeq.de leg.j.& Inſtit.de iudi.§.ſi familiæ.†Itē no.ꝙ cuius ſit
b electio dirimit̃ ſorte[b];hoc põt dici ſpãle hic.In alijs aũt diuiſio
nibus inter priuatos iudex poteſt aſsignare quã partē vult cui
vult:vt d.§.ſi familiæ.non tñ debet dare electionē minori:niſi
in caſu.ſ.de his qui ſe deferunt.l.j.j.de met.l.ij.cuius tamen ſit

a ¶ Dimidia. Addẽ bal. in l.ſcimus.in prin.et in §.illud.C. de inoff. teſt.& Card. in cle.ij. §.ij.de æta.& qua.& Felin.in c.paſtoralis. de of.dele.in ij.col.& d.Soci. in cõſi. ccxv. inci.viſa prædicta facta. ver.nec ob.circa fi.ĩ ij.parte.chart. xcj. ¶ Adde ad hoc oĩno Ant.Cor.ſing.ſuis in verſ.ſi pars.inci.licet appellatione partis: ibi limitat hoc dictũ, & ibi vide: quia ſua limitatio eſt multũ ſingularis.

b ¶ Dirimit̃ ſorte. adđ đ hoc ꝑ Bal.ĩ l.ſi duobus in j.no.et ibi iſtũ & Alex.ſ. cõ.de le.& in l.ſi duo.ff. vti poſſ. Flo. in l.itinere.ff. de ſer.ru.præ.Spe.in tit. de iudi. §.iiij.verſi.& ſcias. Canoniſtæ in c.fin.& Panor.in c.j. extra de ſortil.& oĩo Feli. in c.capitulum. ad fi.extra de reſcrip.

c ¶ Non poteſt. Sed ab extra quæro qd ſi minor ſit ꝓuocatus ad diuiſionē, an poterit tũc diuidere ſine tutore vel curatore: vide no.per d.Soci.in cõſi. cliij.incip.viſa & cõſiderata cõtingentia facti.ver. prima rõ ē. in ij.parte.chart. cliij.

electio poteſt in ſorte ponere. ar.l.fi.in prin.ſ.cõia de le.Bart.
Additio. Sed Bal.in l.ſancimus.in iij.co.C.de do.tenet
ꝙ præferatur habēs maiorē partem:dixi in l.
j.ſ.de his q ſe defe.& in l.pe.§.ſimiliq; mõ.poſt Bal.ſ.eo.ti. de
7 don.Alex. †No.rationē quare expediat à cõione recedere:
qa naturale vitiũ eſt,vt in tex.iſta tñ ratio nõ vrget:qa ex hoc
c minor poſſet prouocare ad diuiſionē:ſed nõ poteſt[c]:vt l.ſi pu
pillorũ.in prin.ff.de reb.eo.niſi habeat ſociũ vltra cõem mo
dũ rixoſum:vt ſ.de ſac.ſan.ecc.l.iubemus.in prin. ibi: prædia
☞ diuidunt̃,&c.& ibi ꝑ Cy. ☞ Expedit inter cõſortes diuide
re,& à cõione recedere.quod no.quia cõmunio cõſueuit exci
tare diſcordias.& ideo ſolet cõcludi ꝙ licet cõſortes inſimul
ſteterint per xxx.ann.nõ per hoc dicit̃ diuiſioni pręſcriptum,
ſm Bal.in l.fi.fin.reg.& no.gl.in l.fi.C.cõi diui.Item nõ valet
pactũ ꝙ ĩter cõſortes nõ fiat diuiſio.in l.ſi nõ ſortē.§.ſi cētũ.ff.
de cõdi.inde.Item nec valet præceptũ teſtatoris ꝙ filij ſtēt in
cõione.l.fi.§.Lucius.de leg.ij.& in l.ſed ſi hoc.§.fi.de cõdi. &
demon.ſm Bar.in l.ſtipulationes nõ diuidũtur.ff.de verb.ob.
& in l.ſi cõuenerit.per illum text. pro ſoc. & per l.Mæuius.§.
in fundo.de leg.ij.de quo per Bar.& Bal. in l.Lucius.§. impe
rator.eo.ti.Dixit tamen gl.no.in l.pe.cõi diui.& ex quo con
ſortes per x.vel xx.annos poſſederũt diuiſim fundũ, dicitur
inducta diuiſio.Facit l.ſi filius.de pet.hær.ergo eodem modo
debet eſſe ecõuerſo ſi ſteterint per xxx.annos ſimul, vt dicat̃
inducta cõmunio:tamē quod ſ.dixi,eſt verũ:nec obſt. glo.in
l.pen.quoniã ceſſat ratio:quia cõmunio incitat diſcordias,cũ
diuiſio tollat.Præterea dicta gl.ſecũdum doc. ibi ꝓcedit, quã
do tractatur de modico præiudicio: aliàs aũt ſi per illã diuti
nam poſſeſsionē induceret̃ magnũ præiudiciũ cõſorti,nõ ha
beret locũ gl.illa ſm eos.arg.l.diuus. de in integ.reſt. Item in
ver.ex hoc ver.vide Bal.prope fi. Inſti.de ſuſpe.tu.Alex. No.
8 †& in ver.ſed vbi.ꝙ res immobiles per ſe patent,& ꝑ eis non
poteſt agi ad exhibendum. dixit gl. Ex hoc ſequitur ꝙ leges
loquentes de oblatione & cõſignatione non habent locum in
rebus immobilibus,vt ſ.de do.añ nup.dos data.& de vſuris.l.
acceptã.& quod ibi not.in gl.j.ff.ſol.mat.l.ſi mora.& ibi glo.
9 † Item nota ꝙ ab eo qui facit partē alicuius põderis ſeu hęre
ditatis,poteſt petere is,cuius intereſt,qualiter æſtimat dictas
res,ſeu ptes rerũ:& debet ei dici,vt in hoc ver.ibi:ſub aſpectu.
10 † Itē no.ex ver.mobilis,&c.quod mobilia non debet pate
fieri.Rõ.ne in diuitibus põpa:in pauperibus manifeſtetur vi
11 litas,vt hic in text.Ex † hoc ver.dixi,ꝙ quando à tutore petit̃
copia inuentarij,nõ debent dari in ſcriptis res mobiles.Caſus
eſt hic.de immobilibus videtur caſus in contrarium in pręce
dēti ver.Puto tamē ꝙ etiã de his non eſt facienda copia.ar.l.ij.
ſ.de ali.pupil.præſ.ſufficit em̃ parti ꝙ detur ſibi inuentarij ini
tiũ & finis: vt ex hoc appareat quod tutor poſsit adminiſtrare
& hæc pars tuta eſt ar.l.ij.§.defendi.ff.qui.ex cau. in poſ.plus
enim ſibi non expedit edi de inuentario: vt l.argentarius.§.
edi.ff.de eden.

Additio. Hoc procedit,quando tutor nõ redarguitur
ꝙ doloſè omiſerit,ponere quædã in inuenta
rio.ſed vbi doloſè redarguit̃:tunc rerũ immobiliũ ſine dubio
copiã facit:vt hic. Qm̃ dãnũ populi nõ eſt,qđ latere nõ põt.
Mobiliũ aũt nõ facit, ſi tutor paratus eſt iurare ꝙ res quas,in
inuētario poſuit,ſunt tãtæ æſtimationis: aliàs ſic,per tex.iſtũ.
& ſi tutor aliqua ponere in inuētario ꝑ dolũ omiſerit, nõ põt
adminiſtrare.l.tutor qui repertoriũ.ff.de admini.tuto.& l.fin.
12 ſ.arbit.tutel.Ange. † Nota ꝙ hic dicit,iuramento hæredis,
cui eſt credendum in iſtis rebus minutis, & mobilib⁹.facit ꝙ
habemus in l.ſcimus.§.in cõputatione. ſ.de iure delibe. & de
his qui ad eccle.confu.l.præſenti.ff.ſi cui plus quã per.l.falc.l.
13 diuus.& quod ibi dixi. † Nota ex verſi.quod ſi ſæpe.modũ
diuidendi res mobiles, & quod quando fiunt diuiſiones, de
bent eſſe partes.quæ omnia tene menti.

1 ☞ *Conditio,ſi nupſerit,debet impleri intra triennium poſt pubertatem.*
2 *Trebellianica an uideatur prohibita per teſtatorem, qui uoluit quòd integra portio deueniret ad talem.*

Ad filiorum. Deſcendētes maſculi curiales vel fœ
minæ nuptæ curialibus, vel extranei
curiales ſuccedant in totum non curiales vel curialibus non
nuptæ quartã dare curiæ debent:& cui nubent trienniũ expe
ctatur

1 ctatur.h.d. †Not.ꝙ iſta cõditio,ſi nupſerit,habet tēpus limi
tatũ,in quo debet impleri trienniũ poſt pubertatē.qđ no. Se
cundò,nota caſum mirabilē,ſicut in quibuſdã partibus ſunt
quædã monaſteria habētia magna territoria,& dãt in emphy
teuſim poſſeſsiones vſq; ad tertiã generationē maſculinã vel
fœmininã nubentē in territorio monaſterij.Hic habes caſum
ꝙ ſpectat̃ triēniũ poſt pubertatē,an nubat,& cui: quod nota.
2 Additio. †In tex.ibi:integras opes.iſte tex.coniuncto
text.j.proxi.ibi:nullaq; parte.facit ad q.dicit
teſtator,inſtituo mihi Titiũ,& ſi Titius ſine hærede deceſſe
rit,integra portio deuiat ad talē.modo eſt quæſtio an Titius
inſtitutus poſsit quartã Trebellianicã detrahere.Videtur ꝙ
nõ:qa integritas eſt cõtraria diminutioni.Itē hoc videt̃ pro
bari per iſtum tex.Nã qñ lex voluit ad filios curialiũ integras
opes peruenire,ſtatuit ꝙ diminutio nõ poſſet fieri per dimi
nutionē quartæ:ita etiã in caſu propoſito.Et ita hoc anno fuit
conſultũ per quoſdã doctores:licet nõ per hãc legē.& ego di
cam,& dicebã cõtrariũ:qa Trebellianica nõ poteſt prohiberi,
niſi certa forma,vt in aut̃.ſed cũ teſtator.C.ad l.fal.Cũ ergo il
lius aut̃.forma non ſit ſeruata,patet ꝙ detractioni locus erit.
Hoc probo per l.q totã.ff.ad Treb.vbi rogatus reſtituere totã
hæreditatē,Trebellianicã deducit,per l.cũ virũ.C.de fideicõ.
cũ gl.ſua.vbi rogatus reſtituere quicqd de hæreditate ad eum
peruenit,detrahit Trebelliã.Per prædicta patet ꝙ iſta lex nõ
obſt.vide l.decem.cũ ſua gl.fi.ff.de fideicom.lib.quæ fortiter
determinat iſtã q.& vide quod dicit̃ per doc.in l.prætor ait.ff.
de no.ope.nun.& quod dixi in aut̃.de hære.& fal.in §.ſi verò
☞ expreſsim.Ang.☞ Vide Bald.in l.ſancimus.C.de nup.Alex.

1 ☞ *Filius excluſus à quarta per priuilegium,non obſtat alijs.*
Filius qui eſt frater minor,non facit partem alijs.
2 *Decedens cum filio fratre minore,an uideatur decedere ſine filijs.*
3 *Mulier quæ tenetur ad aliqua perſonalia curiæ,uidetur curiæ per maritum ſeruire.*

LEX III.

SI quis. Hæc lex ſeipſam ſummat:ideo non ſummo
1 eam. †Ex ver.nullo obſtaculo,&c.nota ꝙ
filius excluſus à curia per priuilegiũ nõ obſtat alijs.Et
pro hoc facit ꝙ filius,q eſt frater minor,q propter arctitudinē
regulæ nõ ſuccedit:vt in c.exiui de paradiſo.extra,de verb.ſi
gni.in Cle.nõ propter hoc facit partē alijs filijs,ſicut illis,qui
propter pœnã eximunt̃:vt l.j.in fi.ff.de bo.poſ.cõtra tab.& l.ſi
2 necem.§.ſi deportatus.ff.de bo.lib.Per hoc dico ꝙ †ille,q de
cedit cũ filio fratre minore,videt̃ decedere ſine filijs,& ſic con
ditio fideicõmiſsi ſub illa cõditione relicta videt̃ extare.Hoc
poſui plenius in libro Minoricarũ,quē cõpoſui.& Spec.tãgit
de ſta.mo.in ver.tertiò quæro.& in ver.quartò quæro.Barto.
Additio. Sed ſalua reuerentia ego credo contrariũ pro
nunc.Paria enim ſunt filiũ nõ poſſe ſuccede
re,vel nolle ſuccedere.Sed ego video ꝙ ſubſtitutio facta ali
cui,ſi deceſſerit ſine filijs,euaneſcit ſi deceſsit cũ filio,qui no
lit eſſe hæres.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Treb.Ita ergo euane
ſcit,ſi cũ filijs deceſſerit,qui inſucceſsibiles ſint abſq; ſuo deli
cto,vt in caſu propoſito.Nõ obſtat ꝙ filius frater minor habe
tur pro mortuo:qa verũ eſt quo ad quędã:naturaliter tñ viuit.
Vnde cũ cõditio fuerit cõcepta ĩ caſu ſi ſine filijs deceſſerit:&
naturaliter ſit verũ filiũ ſupereſſe: patet ꝙ iſta cõditio deficit:
& ſic ſubſtitutus nõ admitteret̃.debet enim conditio in forma
ſpecifica impleri:vt l.Mæuius.& l.hęredi.ff.de cõdi.& demõ.
Venient ergo proximiores eius,cui eſt facta ſubſtitutio talis
☞ hoc caſu.Ang.☞ Conditio,ſi deceſſerit ſine filijs,nõ dicit̃ de
ficere,ſi filius efficiatur frater minor.Adde qđ no.Dy.& Bar.
in l.cum pater.§.hæredi.in vltimis verbis,de leg.ij.vide Ang.
3 hic tenentem cõtra Bar.Alex. †No.ex ver.ad hoc ſancimus.
ibi:per maritũ eius,&c.ꝙ mulier quæ tenetur ad aliqua perſo
nalia curiæ,videtur ſeruire curiæ per maritum.Barto.

De imponenda lucratiua deſcriptione. ***Rubrica.***

Vide glo.rubricæ,& eam nota.

1 ☞ *Statutum quòd de contractu ſoluatur gabella,comprehendit etiam cõtractus factos inter aſcendentes & deſcendentes.& ibi quando non.*
2 *Extraneus quis dicatur.*
3 *Status rei uenditæ non mutatur,ubi perſona non mutatur.*
4 *Vnus ex fratribus,qui accepit ab eccleſia emphyteuſim,poteſt alteri fratri rem alienare.*
5 *Tituli lucratiui qui dicantur.remißiuè.*
6 *Dos & donatio propter nuptias dicũtur tituli lucratiui reſpectu eius,pro quo dãtur.*
7 *Reuocãs donationē propter ingratitudinē,nõ dicitur illã habere ex cauſa lucratiua.*
8 *Res eccleſiæ aliàs prohibita alienari,ſemel alienata dicitur effecta alienabilis.*
9 *Ex primordio tituli poſterior formatur euentus.*
10 *Decuriones an alienare poßint ſine decreto.*
11 *Actus non priuilegiatus ſi cauſatur ab actu priuilegiato,ratione contractus ſumit naturam illius,à cuius primordio emanauit.ſecus ſi ſumit primordium ab eo,qui eſt cauſa honoris inducendi.*
12 *Maritus,qui lucratur dotem propter adulterium uxoris, non dicitur eam habere ex cauſa lucratiua.*
13 *Maritus,qui lucratur partem dotis uigore ſtatuti uxore decedente,non dicitur illam habere titulo lucratiuo.*

LEX I.

DEſcriptionis. Diuiditur in duas partes.Pri
mò ponit ſummariũ.Secundò
illud declarat.Secunda ibi:vt ſi pater.Secũda ſubdi
uiditur:qa primò ponit qñ relinquitur cõiũctis per
ſonis aſcēdētibus vel deſcēdētibus.Secũda qñ relinquit̃ alijs.
Tertia declarat quæ ſint cauſæ lucratiuæ:& quæ non.Quarta
ponit quanto tēpore durat onus ſiliquarũ.Secunda ibi:cæte
ri.Tertia ibi:lucratiuas.Quarta ibi:res verò. Ad euidētiam
ſcias ꝙ olim curialis non poterat vendere,ſed donare ſic:vt l.
fi.ſ.tit.ij.& qñ donabatur,fuit impoſita vna gabella ꝙ ille,qui
recipiebat ex donatione vel alio titulo lucratiuo, dedebat ſol
uere quatuor ſilicas:& iſta eſt deſcriptio quæ imponitur titu
lis lucratiuis.Hoc præmiſſo Imperator dicit ꝙ iſta deſcriptio
imponit̃ poſſeſsionib⁹ tãtũ,nõ hominib⁹ id eſt mãcipijs ſi alie
nētur,nec alijs rebus mobilibus.Itē nõ habet locũ in cõtracti
bus,qui fiunt inter aſcēdētes & deſcēdentes:in alijs autē ſic,vt
1 hic dicit in principio huius legis. †Ex quo no.arg.ꝙ in cõtra
ctibus inter aſcendētes & deſcēdētes non debet ſolui gabella.
tamē ſi rectè inſpiciat̃,cõtrariũ innuit̃ hic.Nã verba generalia,
per quæ talis gabella eſt impoſita cõprehendũt aſcendētes &
deſcendētes.ſed Imperator hoc ſtatuēdo eos liberauit:vt ibi:
liberamus.ergo ante tenebantur.arg.de l.decē.de verb.obli.
Additio. Vide Ange.& Imol.in l.in ſuis.ff.de libe.&
poſthu.& in l.ſi ſeruo.de hæredi.inſti.& Bar.
☞ in l.ſi emãcipata.de iur.& fac.igno.Alex.☞ Gabella an ſolui
debeat de cõtractibus factis inter aſcēdētes & deſcēdētes:vi
de Imo.in l.in ſuis.de lib.& poſthu.& ibi Ang.facit quod ha
betur in c.paſtoralis.de decimis.vbi dicit̃ ꝙ licet de omni lu
cro debeat ſolui decima,nõ tñ ſoluetur de hæreditate patris.
adde Ang.in aut̃.de nup.in §.ſi verò expectet.Alex. Et ideo
niſi ſtatutũ eos exciperet,tenerentur.& ita eſt Peruſij ſtatutũ.
Fateor tñ ꝙ ſi gabella eſſet impoſita de eo quod transfert̃ titu
lo lucratiuo tantũ:tũc inter eos nõ haberet locũ,per rationem
huius legis in fi.quia nõ videt̃ lucrari:ſed magis videt̃ recipe
2 re ſolutionē debiti.facit ſ.de codicil.l.fi.†Secundò no.ꝙ licet
aliàs dicit̃,ꝙ omnis extrane⁹ eſt,q nõ eſt in poteſtate:vt l.vni
ca.§.extraneũ.ſ.de rei vxo.act.tñ hic dicitur extraneus omnis
☞ qui nõ eſt de aſcēdētibus.☞ Nota ꝙ licet aliàs extraneus tri
bus modis dicit̃:primo in materia ſucceſsionũ dicit̃ omnis il
le,qui nõ eſt de aſcēdētibus vel deſcēdētibus,ſecũdũ Bar.hic.
& eſt tex.in l.ſcripto.ff.vnde liberi.& voluit Areti.in l.ex fa
cto.§.ſi qs rogatus.ff.ad Treb.Itē ſecundũ l.j.§.extraneũ.C.de
rei vxo.ac.Itē dicitur omnis ille,qui nõ eſt de cognatione:vt l.
ſi emãcipati.C.de colla.facit l.j.C.cõmunia vtri.iud.adde Bar.
& ibi dixi in l.ſi domus.§.fi.ff.de lega.j.& in l.communi diui
dundo.in prin.ff.cõmuni diui.& Bal.in c.j.ver.ſed pone.qui
bus modis feu.amitta.Lud.in l.ſtipulationes nõ diuiduntur.
3 ff.de ver.obli.Alex.†Itē nota ꝙ vbi nõ mutatur perſona,non
mutatur ſtatus rei venditæ. Hic videtur caſus talis quæſtio
4 nis:†Duo fratres accipiunt ab eccleſia emphyteuſim:Vel ac
cepit pater,qui deceſsit duobus filijs relictis.Quærit̃ an vnus
poſsit alteri alienare partem ſuã.Videtur quòd ſic.Nam ratio
propter quam non licet alienare,eſt:quia ille,in quem aliena
tur,nõ obligat̃ eccleſiæ actione perſonali: vt ſ.de iur.emphy.
l.fina.Sed iſta ratio ceſſat hic:quia alter frater,cui alienatur,
eſt æquè obligatus eccleſiæ actione perſonali: ergo licet ſibi
alienare. facit l.voluntas.ſ.de fideicom.dixi in l.ſi mihi & Ti

a ¶Filios. Ad huiꝰ tex. materiã vide d. Alex. de Imo. in l. libertꝰ. §. fi. ad muni. vbi ẽt vide Bal. & adde Bald. in l. j. C. de pat. qui fi. diſt. & in l. ij. C. de lib. & eorum lib.

tio. de ver. obl. Gul. de Cu. ponit iſtã quę-
ſtionẽ in l. cùm hi. §. ſi vni. in ij. rñſo. ff. de
tranſac. qui tñ. §. facit cõtra prædicta. Fa-
cit qđ no. in l. frater à fratre. de cõdi. inde.
5 † Item no. ex §. lucratiuas. qui dicant ti-
tuli lucratiui. De hoc plenè dixi. & ibi gl.
in l. apud Celſum. §. de authoris. ff. de do-
li excep. & ibi ponunt quædã cauſæ quæ dicunt quaſi lucrati-
6 uæ. † Nota ꝙ dos & donatio propter nuptias nõ dicunt ti-
tuli lucratiui, qđ eſt verum reſpectu accipientis: ſed reſpectu
eius pro quo datur, bene eſt titulus lucratiuus: vt l. fi. §. j. ff. quę
7 in frau. credi. & not. in l. Mæuia. ff. ſol. mat. † Item nota ꝙ ſi
quis propter ingratitudinem reuocat donationem, nõ dicitur
illam retrahere ex cauſa lucratiua. Et ſic repetens rem quam de
dit, ſine nouo contractu non dicitur illã habere ex cauſa lucra
tiua. Materiam autẽ cauſarum lucratiuarũ plenè expoſui in l.
Mæuius. §. duobus. ff. de legat. ij. in repet. quam feci de illo §.
8 Item † not. ex verſi. res verò. ꝙ res eccleſiæ quæ ſemel eſt facta
alienabilis, eſt ſemper alienabilis. Idẽ in oĩ re prohibita aliena
9 ri, vt l. pater. §. quindecim. ff. de leg. iij. † No. tex. ibi: ad pri-
mordium tituli: ad id qđ quotidie allegat, ꝙ à primordio tituli
poſterior formať euentus. Item nota ꝙ res quæ ſemel eſt facta
10 emphyteutica, ſemper durat emphyteutica. † Vltimò ſcias
ꝙ decuriones poſſunt alienare vel donare ſine decreto. qđ eſt
hodie correctum ſ. tit. ij. l. fi. per illam auť. quã fecit ibi ſigna-
11 ri. † Item nota ex ver. contra quoq;. ꝙ quoties actus nõ pri-
uilegiatus cauſatur ab actu priuilegiato ratione cõtractus ſu-
mit naturã illus, à cuius primordio emanauit. ſecus ſi ſumitur
primordium ab eo, qui eſt cauſa honoris inducendi. Bartol.

12 Additio. In verſic. ſi verò. in text. ibi: reuertatur ad lu-
crum. † nota ꝙ maritus, qui lucratur dotem
propter adulterium vxoris, non dicitur eam habere ex cauſa
13 lucratiua. † Iſte tex. probat apertè ꝙ maritus, qui ex forma
ſtatuti lucratur tertiam partem dotis muliere decedente ſine
filijs in matrimonio, non dicitur eam habere ex cauſa lucrati-
ua: & ideo non erit neceſſe quòd illud lucrum inſinuari faciat
neq; etiam quòd ſoluat gabellam, quæ ſoluitur pro rebus pro-
uenientibus ad aliquem ex cauſa lucratiua. Angelus.

De præbendo ſalario. Rubrica.

1 ☞ *Habens arbitrium generale non poteſt ſalarium conſtituere.*
2 *Bannum factum à Poteſtate, quòd qui capiat malefactorem, habeat centum, non ualet.*

LEX vnica.

1 NVlli ſalarium. Hæc lex ſummat ſeipſam.
† Ex qua nota ꝙ requiriť
ſpecialis conceſsio Principis. Et ſic ſi alicui conce-
ditur arbitrium generale, non poteſt eius vigore cõ
cedere ſalarium. Sed oppo. ff. de decu. l. decurionibus. & ff. de
decre. ab ord. fa. l. ambitioſa. Sol. Conſtituere ſalarium medi-
cis, & doctoribus, & ſimilibus poteſt, vt in contrario: non au-
2 tem alijs, niſi ex ſpeciali cauſa concederetur. † Gul. de Cu. al-
legat hanc legem. Quidam poteſtas fecit mihi bannum, ꝙ ſi a
liquis capiat talem malefactorem, habeat centum. ꝙ tale ban-
num non valet, niſi fiat per commune. De hoc dixi in l. j. ff. de
iuſti. & iur. facit j̃. de naui. l. cùm nauarchorum. Hic non ſunt
☞ alia. ☞ Vide Bar. in l. iij. j̃. de nauicularijs. lib. xj. qui ſimplici
ter tenet ꝙ valeat: licet tamen non valeat, nec detur aliquod
præmium capienti: tamen ſi poteſtas fecit ſumptus in capien-
do, poteſt repetere, ſcđm Bart. in l. j. in fin. prin. de iuſti. & iur.
per l. mulier. ff. de capti. Ad qđ Bar. & Bal. in l. fin. C. de ſtatuis
& imaginibus. Adde ad hoc Bal. in c. domino guerram. in tit.
hic finitur lex. deinde incipiunt conſuetudines feudi. vbi dixit
quòd hoc etiam habet locum in priuata perſona faciente ex-
penſas in capiendo. & vide in l. iij. de nauicularijs. Alexand.

Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit. Rubrica.

1 ☞ *Habitans ruri, ne uocetur ad conſilia, poteſt reuocari & puniri.*

LEX vnica.

CVriales. Omnes curiales reuocantur ad ciui-
tatem & ad curiam: & locus, in quo
1 in rure habitant publicatur. hoc dicit. † Et not. ꝙ
quando quis vadit ad habitandum in rure, ne voceť
ad conſilia, poteſt reuocari, & puniri. Bar.

De municipibus & originarijs. Rubrica.

Super rubrica quærit gl. differentiam inter municipem &
originarium. Reſpõdit gl. ꝙ municeps eſt genus, originarius
eſt ſpecies. Idem no. in l. ciues. j̃. tit. j. & dicam latius ibi.

1 ☞ *Idem eſt dicere Florentinus, & natus de Florentia.*
2 *Ciuitas originis præfertur in muneribus & honoribus.*
Forum ſi quis ſortitur in ciuitate originis & domicilij, ad quid ſortiatur, remiſsiuè.

LEX I.

1 CVm te. In loco originis & incolatus cogitur
quis ſubire munera. h. d. † Not. ex eo
quod dicit Biblium origine, quod idẽ eſt dicere Flo
rentinus vel Peruſinus & natus de Florentia, de Pe
ruſio. quod declara vt dixi plenè in l. j. ff. eo. ti. quærit gl. quid
ſi in vtraq; ciuitate vocetur quis ad munera & honores: quæ
2 ciuitas præferatur. dicit gloſ. † ꝙ ciuitas originis, de quo dic
vt dixi j̃. tit. j. l. ciues. & l. cùm neque. j̃. ti. prox. Sed quęro quo
ad quæ ſortitur quis forum in vtraque ciuitate. gloſ. tractat ff.
eo. l. aſſumptio. §. fi. & ibi plenè dixi. & l. ij. ſ. de iuriſd. om. iud.
& ibi Iac. de Are.

1 ☞ *Ratio quare quis ſortiatur forum ratione manumiſsionis.*
2 *Verbum ciuis reſpicit ciuitatem.*
Verbum Lombardus prouinciam.
3 *Ciues eiuſdem ciuitatis ꝙ duo eſſe poſſunt, & tamen non erunt prouinciales.*

LEX II.

SI vt proponis. Sortitur quis forũ ex perſona
ſui manumiſſoris, licet de ne-
1 ceſsitate manumiſerit. h. d. † Ratio legis eſt: qa ſicut ex
origine ſortiť quis forũ ex perſona eius ex qua naſciť, vt j̃. l. p
xi. ita ille qui manumittit me, videť in mundũ producere ciui
liter: quia ante non erã: vt l. qđ attinet. ff. de reg. iur. meritò ex
2 ex eius perſona ſortiť quis forũ. † Secũdò opp. ꝙ hæc dictio
ciuis propriè reſpicit ciuitatẽ: verbũ aũt per quod ſignificatur
ꝓuincia eſt: vt dũ diciť Lõbardus, Tuſcus, ſimiles nõ cõgruũt
huic dictioni, ciuis: ſed diciť quædã cõditio perſonę, vt hic, dũ
diciť, eius cõditionis, &c. Sed ſicut in ciuitate diciť quis ciuis:
ita à prouincia diciť qs prouincialis: vt l. ꝓuinciales. ff. de ver.
3 ſig. † & ideo poteſt eſſe, ego & tu ſumus ciues eiuſdẽ ciuitatis,
& nõ ſumus eiuſdẽ ꝓuincialis, vt cõtĩgit in hac ciuitate Peru-
ſij, quæ habet caſtra quæ ſunt in ducatu Spoletano, & ciuitas
eſt in Tuſcia: & natus ex iſto caſtro eſt Peruſinus: vt l. qui ex
vico. ff. e. nõ tamen eſt Tuſcus. & hoc plenè declaraui. ff. e. l. j.
Sed quærit gl. de duabus quæſtionibus. Dic vt in ea. Bar.

1 ☞ *Filius ſequitur originem patris & aui, non aliorum.*
Idem in adoptiuo.
2 *Filius non ſequitur domicilium patris non conſtitutum origine.*
3 *Filius an ſequatur conditionem patris facti ciuis ex conuentione, remiſsiuè.*
4 *Natus in aliqua ciuitate quando ſequatur illam originem ut propriam.*
5 *Caſus, quibus filius ſequitur conditionem matris.*
6 *Filius legitimatus per principem ſequitur patris conditionem.*

LEX III.

a FIlios. [a] Filius ſequiť originẽ patris, non matris, niſi
ex alia cauſa ciuitati matri ſit adſtrictus. h. d.
1 † Sed opp. quia ſequiť ꝙ quilibet ſit ciuis illius loci, vñ
Adam vel Noe natus eſt, qui fuerũ patres noſtri, quod eſt ab-
ſurdum: dicit gloſ. ſequitur originem tantùm patris, non alio
rum, vt plenè dixi. ff. eo. l. aſſumptio. in fi. & verum eſt quod ſe
quitur originem patris & aui, nõ aliorũ, vt ibi plenè dixi. Sed
2 quærit quid ſit in filio adoptiuo: & dic idem vt in glo. † Item
quærit gloſ. vtrum filius ſequatur patris domicilium nõ con-
3 ſtitutũ origine. glo. dicit ꝙ nõ, & bene. † Sed hic quæriť vtrũ
quis ſequatur conditionem patris qui eſt ciuis ex conuentio-
4 ne. & de hac q. dixi in l. aſſumptio. ff. eo. in fi. dic vt ibi. † Ad ſe
cundum dictum oppo. ꝙ ſi aliquis eſt natus ex origine matris
ex aliqua ciuitate, ſequitur illam ciuitatẽ ex origine propria,
vt l. ciues. j̃. ti. j. Sol. Gloſ. concẽdit quòd illam ſequitur vt pro-
priam. quod tene menti. Poſſet tamen dici ꝙ nec propriam
ſequiť, ſi ibi fuit natus vel fortuitu, vel vt moris eſt, cùm ma-
ter ad domũ propriã rediret. Ad hoc ergo vt quis ratione pro
priæ originis ſequatur locũ, oportet ꝙ ſit natus in aliquo lo-
co, in quo parẽtes cõſtituerunt domiciliũ, nec erãt ibi tanquã
tranſeunt

a tranſeuntes. [a] facit ſ. de cap. & poſtli. reuer. l. j. vbi reuerſus cũ
matre recuperat ciuitatẽ, licet mater fuerit apud hoſtes & pe-
☞ pererit. hoc autẽ nõ firmo. ☞ De hac q. fi. Bal. & Ange. & Ra-
pha. in l. huiuſmodi. §. ſi legatũ. de leg. j. vbi tenẽt ꝙ non ſit ci-
uis. de quo in l. cætera. §. ſed ſi paruerit. de leg. j. per Are. & Ra
pha. ꝙ non ſit ciuis, quoniã aſſumptio originis veritate, nõ fi-
ctione cõtrahiť, ſecundũ eũ in l. aſſumptio. in prin. ad muncip.
Nota pro eo quod hic diciť, facit l. ex facto. §. rerũ. ff. de hære.
inſti. & l. quęſitũ. de leg. ij. l. hæres abſens. de iudi. in Cle. ne Ro
5 mani. de elec. glo. in c. Romana. de fo. cõpe. in vj. Alexã. † Itẽ
oppo. ꝙ ſequať cõditiones matris: vt j̃. de murile. l. hi qui. Sol.
6 fallit in quibuſdam caſibus, quos dic vt in gloſ. † Quærit gl.
quid in filio legitimato per principẽ. gl. dicit idẽ quod in ado
ptiuo. & vide eam, de quo dixi in l. aſſumptio. ff. ad munici.

1 ☞ *Mulier alibi nupta deſinit eſſe ciuis ciuitatis propriæ: & quo ad quæ munera.*
2 *Renunciare origini uel incolatui, an quis poſsit.*

ORigine. Iſta lex ſeipſam ſummat. Sed oppo. j̃. de
muli. & in quo lo. l. j. Solu. Dicit glo. hoc
1 fallit ibi propter matrimoniũ. † Nota ꝙ mulier nu-
b pta alibi deſinit eſſe ciuis ciuitatis propriæ originis [b]. quod in
tellige ꝗtum ad ea munera quæ habẽt eã auocare à ſeruitijs vi
ri. quo ad alia autẽ remanet ciuis: vt ff. eo. l. fi. §. itẽ reſcripſerũt
mulierẽ. quã q. habui de facto quando reperi illã l. ideo & po-
☞ ſui. ☞ Adde no. per Bar. in l. fi. §. idẽ reſcripſerunt. ff. de mu. &
hono. & per hoc limita Bar. in l. j. j̃. de priui. ſcholariũ. lib. xij. ſe
cundũ do. Mar. in tractatu de principe. in tit. de priuile. Alex.
2 † Sed quæro vtrũ renunciari poſsit origini patriæ vel inco-
latui. Et reſpõde vt in gl. quã vide, & not. eã bene. Bar.

SI quis. Hæc lex dicit idem quod prima: ideo eam
vide per te.

De incolis, & ubi quis domicilium habere uidetur, & de ijs qui ſtudiorum cauſa in aliena ciuitate degunt. Rubrica.

1 ☞ *Domicilium quæſitum conſtitutione mutari poteſt: & domicilium mutans tenetur ad onera iam impoſita, non ad onera noua.*

LEX I.

1 NOn tibi. Qui domicilium trãſtulit nõ poteſt
reuocari ad munera. h. d. † Not. ꝙ
domicilium quęſitũ cõſtitutione poteſt mutari: &
poſtq; qs mutauit, nõ poteſt vocari ad munera. qđ
intellige ad munera noua: ſed ad collectas & ad munera iã im
poſita tenetur: vt l. incolæ. ff. eo. & ibi dixi. Quærit gloſſ. de
vna q. dic vt in ea. Barto.

1 ☞ *Scholaris, qui cauſa ſtudij ſtat in aliqua ciuitate, etiam ſi per mille annos ſtaret, non adipiſcitur domicilium.*

LEX II.

NEc ipſi. Scholares nõ debẽt cõſtituere domiciliũ
in loco, in quo ſtudent, niſi in illa ciuitate
c per decẽ annos ſteterint [c], vel alia ratione cõſtituerint.
idem in patre filiũ viſitante. h. d. Dixi in l. lex Cornelia. §. do-
1 mum. ff. de iniur. Intellige hãc l. ſecundũ Dy. in dubio. † Nã ſi
eſſet certũ ꝙ ſtaret in iſta ciuitate vt ſcholaris cauſa ſtudendi:
tunc etiã per mille annos nõ adipiſceretur hic domicilium: vt
ff. de leg. iij. l. quæſitũ. in prin. & dixi in d. §. domum. Glo. quæ-
rit de duabus quæſtionibus. Dic vt in ea.

1 ☞ *Habitantes in territorio nõ uocantur ad munera ut ciues, ſed ut comitatenſes.*

LEX III.

EST verum. Breuis eſt hæc lex, & ideo non eget
ſummario. Et opp. de l. pupillus. §. in
cola. ff. de ver. ſigni. Dicit gl. intellige ꝙ habitant in ter
ritorio nõ tanq; ſtãtes, ſed tanq; receſſuri: aliàs eſſet idẽ quod
1 habitare in ciuitate. Et idẽ tenet gloſ. vbiq;. Vel dico, † quòd
habitantes in territorio nõ vacantur ad honores, & munera,
vt ciues: vt l. ciues. ff. eo. incolæ tamen ſunt & vocantur ad ho
nores, vt comitatenſes ſecundũ formã l. j. j̃. ne ruſt. ad aliquod
officium. lib. xj.

1 ☞ *Forenſi poſsidenti aliquid in ciuitate uel territorio quando poſsint indici munera, & ad collectas teneatur.*

1 CVm neque. Propter ſolã poſſeſsionẽ quis nõ
vocatur ad munera. h. d. † Not. ꝙ
forenſi poſsidenti aliquid in ciuitate vel comitatu non
d poteſt indici onus cuſtodię: neq; poteſt indici collecta [d]. qđ eſt
a verũ: vt l. reſcripto. in fi. ff. de mu. & hono.
no. j̃. ti. j. ſup rub. fallit ĩ vſurario: vt l. fi. §.
patrimoniorũ. ver. ſed & eos. ff. de mu. &
b ho. Itẽ fallit in aliquibus ciuitatibꝰ q̃ fece
runt aliqua tributaria prædia ꝓpter col-
lectas, vel alia onera, ita quòd collecta ſit
onus reale: vt d. l. fi. d. §. patrimoniorũ. cũ
§. ſeq. & j̃. tit. ij. l. ij. Itẽ fallit in ciuitatibꝰ
c quæ de hoc habuerunt priuilegiũ: vt d. §.
patrimoniorũ. cũ §. ſeq. & ideo ciuitates q̃
hoc habuerũt ex cõſuetudine cuius cõtra
rij memoria nõ extat, ꝙ imponerẽt colle-
ctas forenſibus poſsidẽtibus in territorio
ſuo, hoc potuerunt facere, cũ talis vſus ſit
ſimilis priuilegio: vt l. hoc iure. §. ductus
aquæ. ff. de aqua quoti. & æſti. & l. fi. C. no
☞ ua vec. inſti. non poſ. ☞ Adde Bart. in l. j.
in v. col. de mu. & in quo loco. Alexan.

1 ☞ *Verbum patria, & uerbum ciuitas, idẽ important.*

1 SI in patria. † Hæc lex eſt
clara: & not. ꝙ
verbũ patria, & verbum ciuitas,
d idẽ importãt. Simile ſ. tit. j. l. ij. circa quod
vide qđ dixi in l. vxor. §. legauerat. ff. de
☞ leg. iij. hic non ſunt alia. Bar. ☞ Vide per
doc. in l. ſi hæres. §. j. de lega. j. & in c. Ro-
dulphus. de reſcri. vbi dicit duplicem eſſe
patriam. Alexan.

PRiuilegio. Clara eſt, et bre
uiter hoc dicit:
Origo & domiciliũ faciunt quem
vocari ad munera, niſi per priuilegium
aliud ſit expreſſum. hoc dicit. Barto.

1 ☞ *Municeps eſt genus: ciuis & incola ſunt ſpecies.*
2 *Ciuis alius originarius, alius non originarius.*
3 *Municeps etiam dicitur natus in aliquo caſtro libero & exempto.*
4 *Baptizatus in aliqua ciuitate ibi ſortitur etiam forum.*
5 *Poteſtas ciuitatis efficitur ciuis illius ciuitatis.*
6 *Abbas alicuius eccleſiæ in aliqua ciuitate, an ibi efficiatur ciuis. remiſsiuè.*
7 *Monachus an efficiatur ciuis illius ciuitatis, ubi ſit monachus.*
8 *Capitulum alicuius eccleſiæ an ſit ciuis ciuitatis. remiſsiuè.*
9 *Incola quis efficitur, ubi habet maiorem partem fortunarum ſuarum.*
Item ubi quis conſtituit ſedem ſuam.
10 *Peregrinari dicitur, qui non eſt in loco ſuæ habitationis.*
11 *Vxor alicuius ratione patrimonij dicitur ciuis.*
12 *Vocatus ad honores & munera in loco originis, & in loco incolatus, cui parere tenetur remittit ad gloſſam.*

CIues quidem. Hæc lex diuidiť in partes duas.
Primò ponit qualiter quis effici
e tur ciuis. [e] Secũdò qualiter efficiť incola. Secũda incipit
ibi: incolã verò. ſed circa primã partẽ quæro q̃ eſt differẽtia in
1 ter municipes, ciues, & incolas. † Dicit gl. ꝙ municeps eſt ge-
2 nus: ciuis & incola ſunt ſpecies. Idẽ no. j̃. ti. ij. ſup rub. † Ita di
co ꝙ ciuis ſubdiuiditur in duas alias ſpecies: qa alius origina-
rius: vt ſ. tit. j. ſup rub. aliꝰ nõ originarius, ſed per alios modos,
☞ qui hic ponuntur. Bart. ☞ De hoc per Barto. in l. j. §. habitare.
ff. de ijs qui deie. vel effu. Et qs dicať legitimus ciuis, Vide Bal.
in l. j. de patri. qui filios diſtrax. qui alle. tex. in l. ſed ſi acceptos.
§. fi. de iure fiſ. ff. Alex.

Additio. Vide Ant. de But. in proœmio Decre. in viij.
col. Alex. † Sed quæro: aliqs eſt natus in ali-
3 quo caſtro libero nõ ſubiecto alicui ciuitati. qũo appellabiť, cũ
nomẽ ciuis ſibi nõ cõueniat? Rñ. ꝙ ſtat in noĩe generali, & vo
cabitur municeps. Ita loquiť Rubri. ſ. de magiſtri. municipa.

Additio. Vide Bar. in l. j. in ij. col. ad muni. Alex. Sed
quæritur: hic dicitur origo, qualiter intelligi
4 tur. Dic vt l. filios. ſ. tit. j. † Sed quæro vtrũ per baptiſmũ quis
ſortiatur forum in ciuitate. Videtur ꝙ ſic: quia ſicut per manu
miſsionem quis ſortitur forum, & dicitur naſci: ita per baptiſ-
mum. Dic vt ff. eo. l. j. Itẽ quæro, dicitur hic manumiſſo. quali-

¶Tranſeũtes. Adde Feli. in ca. rodulphus. de reſcrip. in ix. colũ. verſi. hãc cõcluſionẽ.

¶Deſinit eſſe ciuis ciuitatis propriæ originis. coruſcãt enim mulieres radijs maritorum: vt l. fœminæ. ff. de ſenato. cũ mul. concor.

¶Steterint. Ad qđ vide tu oĩno Feli. in c. dilectus. ij. viij. col. verſi. limita dupliciter. de reſcrip. & adde Spec. in tit. de cõpetẽ. iudi. §. j. verſi. xlv. & oĩno vide Inno. in c. ex parte. de fo. cõpet. paulò poſt princ. vbi pulchrè loquitur. Ad quod facit etiã quod voluit Ange. in cõſi. incip. quidã victo de canſtro in xvj. chart. quem vide & adde Abb. & alios in c. fi. de parochi.

¶Neque põt indici collecta. Tu vide rationẽ huius dicti per iſtũ in l. libertus. §. ſola. ff. ad muni. Et qd ſi ſtatutũ dictet, vide eundẽ in l. vni. in v. col. ſ. de ſen. quæ pro eo quod intereſt. & ſecundũ dictũ ſuũ intelligas loqui Feli. in c. quoniã. col. ij. verſi. & adde extra de offi. ordina. aliàs videretur de directo loqui contra iſtum.

¶Ciuis. Vide tu Soci. in cõſil. cxxix. inci. præſtantiſsimi iuris. ver. circa ſecundã dubitationẽ, circa fi. in j. parte, char. cxcix.

a ¶Pōteſſe miles. Infe ro poſt Bart. in l. fi. de teſt. mil. ꝙ doctor debeat militē pcedere, cū doctor minor annorū xvij. non poſſit creari, vt no. idē Bar. l. j. §. pueritiam. ff. de poſtu. Sed rō Fel. in c. ſtro. lo. j. & ibi poſui in apoſ. ad Paū. extra de magiſ. mihi vr̄ ,p babilior dū dicitur do ctore hr̄e dignitatē, ꝙ miles nō habet, vt p Ro. ſin. cccccvij. ſc. an ſit militia dignitas.

5 ter intelligatur. Dic vt ſ. ti. j. l. ij. † Que ro: hic dicit̃ electū ad honorē: qa Poteſtas vel capitaneus efficit̃ ciuis. & ponit gloſſ. exēplū de quodā Poteſtate ciuitatis Bononiæ noīe Rufino Guaſco. Vel dic ele-
6 ctione, i. conuentione: qđ declara vt dixi in l. j. ff. eo. † Item quæro ſi aliqs efficit̃ Abbas monaſterij ſanc. Petri, vel alterius monaſterij vel eccleſiæ Peruſinæ, an erit ci
7 uis Peruſinus. Dic vt dixi ff. eo. l. j. † Itē quæro. hic dicitur adoptio. dicit gl. ꝙ diu durat. an idem in monachatione, ſi aliqs
8 efficiatur monachus. † Item an ipm ca pitulum totū iudicabit̃ vt ciuis vel vt fo-
9 renſis. Dixi in d. l. j. ff. eo. tit. † Venio ad ſecundam partem: ex qua nota quòd quis efficitur incola, vbi habet maiorem partem fortunarum ſuarum. Item vbi conſtituit ſedem ſuam. quod eſt notandum. Nam ſi probo quòd tu habes in ciuitate iſta ali quid: præſumeris incola, niſi probes quòd alibi habes plus.

Additio. Vide Bar. in l. aſſumptio. §. fin. ad munici. Alex. ☞ Adde qđ habetur in l. j. ff. ad muni. & l. aſſumptio. Et qualiter cognoſcat̃ quis ciuis, vel comitatiuus, vide tex. in l. cum ſatis. ſ. de agr. & cenſi. & gl. in c. ſtatutū. §. cū
10 verò. de reſcr. in vj. Alex. † Itē no. ꝙ quis dr̄ peregrinari qñ
11 non eſt in loco ſuæ habitatiōis. † Itē quęro vtrū vxor alicuius rōne pr̄imonij dicat̃ ciuis vel incola. Et dicit glo. ꝙ ciuis dr̄ de
12 quo dixi in l. fi. §. itē reſcripſerūt. ff. e. & ibi plenè. † Itē qđ ſi vo cat̃ ad honores & munera ī ciuitate originis & icolat⁹. Dic vt ī gl. & facit qđ habuiſtis ſ. tit. j. l. j. & qđ dixi in l. ordīe. §. fi. ff. eo. & no. gl. hic poſitā notabilem & magiſtrā in materia ſua. Bar.

Additio. Adde Barto. in l. libertus. §. præſcriptio. ff. ad muni. & no. in l. ſi duas. in prin. de excu. tuto. Et iſtam gl. alle. Ang. in l. cōtra. §. j. de re iud. & cū gl. concor. ☞ l. iij. §. ſi cum oēs. ad Syl. Alex. ☞ Adde Bar. idem tenetem in tractatu repræſaliarū in v. q. v. principalis. & no. Bal. in materia ſyndicatus. & Bar. in l. j. ad muni. Item adde ꝙ miles dr̄ ciuis illi⁹ ciuitatis in qua militat, & habet ſtipēdiū. l. municipes §. miles. ff. ad muni. In doctore legente dicas idem ſcđm Bart. ibi: & qđ in ſcholari, vide per doc. in pręalleg. & in q. de mona chatione. & etiā ibi, quid de expoſitis infantibus. vbi concludunt ꝙ tales expoſiti dicunt̃ ciues illius ciuitatis vbi expoſiti ſunt. Idem Bart. in d. l. j. Adde etiam Pet. de Anc. in c. Rodulphus. de reſcr. d. Car. in rub. de paroch. & per alios in c. fin. de offic. delega. in vj. Abb. in cap. poſtulaſti. de foro competen.

1 ☞ *Nobilis quòd quis non efficiatur ex ipſa origine, ſed princeps ipſe nobilitat.*

Mulieres. Mulieres ex perſona maritorum ſortiūtur dignitates & forum. h. d. No. hāc l. circa quod facitquod dixi ſ. titu. j. l. origine. & ſ. l. ciues. quòd l. fin. §. item reſcripſerunt. ff. eo. Item. not tex. qui di-
1 cit genere nobilitamus &c. † Not. ergo quòd aliquis ex ipſa origine nobilis non efficitur, ſed ipſe princeps nobilitat propter originem ſuam, vt l. mulieres. ſ. de dign. de quo plenè dixi in l. j. ſ. de digni. in materia nobilitatis. Bartolus.

De muneribus & honoribus non continuandis inter patrem & filium. *Rubrica.*

1 ☞ *Infans poteſt eſſe miles, & ut Rex coronari.*
2 *Tabellio quòd quis naſci poteſt: tamen officium tabellionatus exercere non poterit.*

LEX I.

Sicut honores. Continuatio honorum & munerū impedit̃ in his qui idem ſunt vel quaſi. Interualla verò in his tantūqui idem ſunt verè locū habēt. Item in dubio fideiuſſor non tenetur, niſi ad id quod principali pōt iniungi. hoc dicit. Glo. noſtra tractat hanc legem ſolēniter. & ideo dic vt in ea. et
1 not. quod dixi in ſummario. † Secundò not. quòd infans po-
2 teſt eſſe miles,ᵃ & coronari vt Rex. Bartolus.

2 Additio. † Et per hoc dicebā hoc anno per hāc l. in quæ ſtione facti ꝙ quis pōt naſci tabellio. Nam cū tabellionatus officium cōcedatur per priuilegium principis, vt in auť. de tabel. in prin. poterit concedi iſtud priuilegiū alicui, vt ipſe & qui naſcentur ex eo ſint tabelliones. Qua enim ratione pōt cōcedi infanti dignitas, vt hic, eadē rōne poterit cōcedi alicui dū naſcet̃. Cōcedo tū ꝙ licet naſcat̃ tabellio, officiū tñ exercere nō poterit, ,pter lubricū ætatis l. impuberē. ſ. de adop. vbi ponit Dyn. de impubere, an eſſe poſſit tabellio. ☞ Ang. ☞ Non tamen gaudet priuilegio militari. l. fi. C. de teſt. mil. facit tex. in c. ex eo. extra de elect. in vj. Alex.

1 ☞ *Munera non debent in eodem reiterari, donec alij ſufficientes reperiantur.*
2 *Societas non tribuit uacationem munerum.*

LEX III.

Interualla. Frater propter fratrē non habet vacationē, ſed propter alios idoneos
1 nōdum grauatos rectè excuſat̃. h. d. † Not. hic ꝙ iuſta excuſatio eſt ne munera reiterenť in eodem donec reperiant̃ alij ſufficientes. ☞ Vide quod dicit Bal. in c. j. in pe. col. quib. mod. feud. amit. in ver. quæro quid ſi ſunt duo fratres. & adde
2 l. is qui duos. ff. de lib. cau. Alex. † Sed quęrit gl. quid in duo bus ſocijs oīm bonorū. & videt̃ tenere ꝙ vnus propter aliū habet vacationē. qđ nō placet. Nā ſocietas venit ex cōuentione, ſed ex cōuentione ,ppria nullus pōt cōſequi immunitatē, vt ſ. ti. ij. l. origine. & l. fi. ergo &c. Præterea nō reperit̃ lege cautū.

De muneribus patrimoniorum. *Rubrica.*

Gloſ. ſuper rub. ponit diuiſionē munerū, quam plenius po nit in l. voluntariæ. ſ. de excu. tut. & plenius ponit per Gul. in l. neminē. ſ. de ſa. ſan. ecc. & ego plenè examinabo ſ. de mulie. & in quo loco. l. j. & ibi dicam. & no. & ſigna hanc gloſ. Bar.

LEX I.

Ciuilia. Hæc lex eſt clara quam proſequere, vt in gl. & etiam l. ſequentem: quia ambæ ſunt claræ.

1 ☞ *Immunitas ſimpliciter conceſſa refertur ad patrimonialia.*
2 *Onus percipiendi hoſpites eſt munus patrimoniale.*
3 *Eccleſia non tenetur hoſpitare milites.*

LEX III.

1 Qui immunitatem. Nota † ꝙ immunitas ſimpliciter cōceſſa nō refert̃ ad munera patrimonialia, quod dic vt hic in gl.
2 & ſ. de decu. l. vacuatis. † Secūdò no. ꝙ onus ſuſcipiēdi hoſpi tes eſt onus patrimoniale: & ſic videt̃ ꝙ nō poſſit imponi ec-
3 cleſijs, vt ſ. de exact. trib. l. fi. † cum eis & clericis ſit ſpecialiter cōceſſum ne teneant̃ recipere. C. de epiſ. & cle. l. j. Et iſta de facto cōcurrunt ſæpe qñ ſuperueniūt milites & multitudo equitum, & peditū in ciuitate. ☞ Et idē dicas in doctorib⁹ & alijs perſonis cōmemoratis hic in gl. qđ etiā ſequit̃ d. Mar. de Laude, in tract. de principe in tit. de priuil. concl. lxxxv. Alex.

1 ☞ *Ciuitas iuſtè facit quòd unus teneat æquum pro communi, & alij conferant ad expenſas.*
2 *Sententia iudicis poteſt decerni, an munus ſit patrimoniale uel perſonale.*

1 Non videtur. Onus alimētandi equos decurionum eſt patrimoniale. h. d. † No. ꝙ iuſtè poteſt facere ciuitas ꝙ vnus teneat equum pro communi: qui fortè eſt bonus equitator, vel armiger, & alius conferat ad expenſas, fortè propter guerram.

Additio. In text. ibi: decreuit. † Not. per ſniam iudicis poſſe decerni & declarari, an munus ſit patrimoniale vel perſonale. & ideo erit cautus aduocatus cùm de hoc erit diſputatio ꝙ faciat ꝙ iudex ad cuius officiū pertinet ſnīaliter declaret onus patrimoniale vel perſonale eſſe. Ang.

Neque. Aetas vel numerus liberorū non excuſat à munerib⁹ patrimonialib⁹: qđ intelligit̃ niſi ſit numerus duodecim liberorū, vt l. ij. §. numerus. ff. de vac. mun. hoc in ætate ſenili, in iuuenili dic vt ſ. ea. l. etiam.

1 ☞ *Qui non poteſt poſſidere ratione profeſſionis, non poteſt illam uendicare.*

Profeſſio. Philoſophi non debent immunitatē à muneribus patrimonialib⁹ habere.

1 Additio. † No. ex iſta l. arg. ꝙ ſi alicui rōne ,pfeſſionis nō licet rem poſſidere ꝙ illam rē nō poterit vendicare: quia vendicatio eſt cōtraria ſuæ profeſſioni. Ang.

☞ *Infans poteſt eſſe miles & Rex: non tamen Imperator.*

Etiam. Minores non excuſantur à muneribus patrimoniorum. hoc dicit. & dic vt in glo. Bartolus.

Addit

1 Additio. † Infans poteſt eſſe miles & Rex. Adde quòd ideo eſt: quia regnū vadit per ſucceſſionē, ſed nō poteſt eſſe Imperator: quia creatur per electionē. c. venerabilem. de elect. imò iniquum eſſet ſecundū Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iure. Alex.

q Vantum. Superindictiones ſunt munera patrimonialia.

Quemadmodum ciuilia munera indicantur. *Rubrica.*

1 ☞ *Quis eodem tempore non poteſt habere plura officia.*
2 *Vocatus ad duo officia in eadem ciuitate, an ambo exercere poſſit.*

LEX I.

1 Cum te. † Nō debet quis eodē tēpore habe-
2 re plura officiaᵃ. h. d. † Quærit glo. quid ſi ad duo officia qs in eadē ciuitate fuerit vocatus. & dic vt in gl. de quo dixi in l. ad officiū. ff. de manu. vin. Leges ſequentes huius tit. ſunt claræ: proſequere eas vt in glo.

De ijs qui ſponte munera publica ſubeunt. *Rubrica.*

1 ☞ *Subiēs onera ſpōte, à quibus poterat excuſari, debet proteſtari, ne præiudicet ſibi uel ſuo priuilegio. Et qñ ſuit impoſita præſtātia, quā ſoluit, licet nō teneretur.*
2 *Ratio differentiæ inter decurionatum, per quod perditur priuilegium, & alios honores, per quos non perditur.*

LEX I.

Veterani. Qui patitur ſe creari decurionē, videtur renunciaſſe ſuo priuilegio, niſi ſub pacto hoc officium acceptauerit ſaluo ſuo priuilegio. ſecus ſi ad alium honorem ſe eligi paſſus
1 fuerit. h. d. cū duabus legib. ſeq. † No. ex fi. l. j. huius tit. ꝙ quādo quis ſubit onera ſponte, debet proteſtari, ne præiudicetur ſibi vel ſuo priuilegio: & ſic feci qñ fuit mihi impoſita præſtantia, de qua potui excuſari: tñ nolui me excuſare, feci tamē ſcribere in cataſtro in lib. ſolutionū ꝙ illud faciebā nō animo præiudicandi mihi in priuilegijs & pact. mihi factis.

Additio. Vide Bar. in l. fi. ff. de priuile. veterᵃ. & ibi per Imo. ſatis latiſsimè per Cy. in l. volūtariæ. de excu. tu. & vide Bar. in l. ſi creditor. in pe. col. ff. de iu. de. in pe. ☞ & Bal. in c. cū veniſſent. de cōſti. Alex. ☞ Facit an priuilegiū per cōtrariū actū perdat̃. de quo vide tex. & ibi Bart. in l. iij. de decu. & vide Bar. & ibi dixi in l. vſum aquæ de aquæ duc. & vide oīno apoſtillā ſup tex. C. de iure do. impe. ſed q̄tum tp̄s requirat̃, dic ꝙ xxx. anni, vt l. falſo. & ibi no. C. de diuerſis reſcri. & c. accedētib⁹. & c. ſi de terra. de priui. Et in ver. feci. no. & ad
2 de Cy. in l. voluntariæ. in v. q. in fi. ff. de excu. tu. Alex. † Sed quęro qſit ratio differētiæ inter decurionatū, p qđ perdit̃ priuilegiū & honores alios, per quos ſubaudi, nō pdit, vt ſ. l. proxi. Rñ. ꝙ decurionatus eſt quoddā officiū vniuerſale: qa ex decurionatu apparet ꝙ eligunt̃ alij officiales. ſecus in alijs officia libus vel honorib⁹, de quo plenè per Cy. in l. volūtariæ. de excu. tu. & etiā ego plenè dixi. ff. de priuī. vetera. l. veteranos. & in l. iij. ff. de decu. & ,pbat̃ dicta rō. ſ. l. pxi. hic nō ſunt alia. Bar.

1 ☞ *Filius licet ciuilitatem paternam inductam origine renunciare non poſſit: inductam lege uel pacto ſic.*
2 *Repræſaliæ conceſſæ contra Florentinos, non comprehendunt filios ciuium factorum per electionem.*
3 *Ciuis alicuius ciuitatis quòd quis efficiatur per legitimationē factā de eo per ciuitatē.*
4 *Legitimatus per traditionē curiæ efficitur legitimus etiā ad ſuccedēdū ab inteſtato.*

Eos qui. Liber homo ꝙ ſpōte curię tradit̃ ſe ipſum, nō obligat ſuos liberos quādocūꝙ genitos ſecus ſi naturalis filius curiæ offeratur. Bar.

Additio. Faciunt notata in l. cùm ſatis. de agri. & cenſi. Alexan.

1 Additio. In tex. ibi, libera manebit. † Nota ex illo tex. ꝙ licet ciuilitatē paternā inductā ex patris origine filius renūciare nō poſsit, vt no. gl. de mu. & ho. l. origine. ciuilitatē tñ paternā inductā ex lege vel ex pacto inito p ciuitatē cū recepto in ciuē filius renūciare pōt: qa talē ciuilitatē ne
2 mo cōſequit̃ inuit⁹. & † ſunt ar. ad q. cōceſſæ ſunt alicui repreſaliæ nō cōtra Florētinos repræſaliæ. nō eſt dubiū ꝙ in hac cōceſſio ne veniūt illi q ſunt Florētini electi: vt puta qa ciuitas Florētiæ aliquos ciues elegerit, & eos in ciues aſſumpſerit: ſicut quotidie fit. nā ciues ſunt: vt l. ciues. ſ. de incolis. & l. j. ad mu. ergo cōprehēdunt̃ ſub verbis. ſed dubiū eſt an
a filij electorū Florentinorū tā nati ꝙ electionis & aſſumptionis, q̄ etiā poſtea nati & cōcepti cōprehēdunt̃: ita ꝙ capi poſſint vigore repreſaliarū: hic videt̃ caſus ꝙ nō: nā talis ciuilitas non nocet natis, neꝙ etiā naſcituris. per hāc l. ibi: ꝙ ab inteſta-
3 to. † No. ꝙ qs efficitur ciuis ciuitatis per legitimationē factā de eo per ciuitatē: &
4 nō ſolus ipſe, ſed deſcēdētes ex ipſo. † Itē no. ꝙ legitimatus per traditionē curiæ in telligit̃ legitimari nō ſolū ad ſuccedendū ex teſtamento, ſed etiā ab inteſtato. Ang.

a ¶ Officia. Vide ad hoc q̄ habent̃ per do. Alexā. de Imol. in l. ſi cōſu. de adop. & in l. lecta. ſi cer. pet. Bald. in l. ſi ad ſcribatū. in fi. de appel. adde Ro. ſin. ſuo cclxxxviij. in ci. ſi ſtatutum prohibet. & quod ibi poſui in apoſt. ad ipſum & Panor. in c. cū ſit. nu. iij. vbi etiā poſui in addi. ad ipſum, in verſi. deponere. extra de iudæis.

De his qui à principe vacationem acce. *Rubrica.*

LEX I.

Nullus vacationem. Hæc lex eſt clara, quā per teipſum proſequere.

De vacatione publici muneris. *Rubrica.*

1 ☞ *Munera ordinaria quæ ſint, & ea quibus imponuntur.*
2 *Immunitas conceſſa à muneribus non porrigitur ad ordinaria.*

LEX Vnica.

1 Muneris. Vacatio ſimpliciter cōceſſa nō porrigit̃ ad munera ordinaria. h. d. † Et not. ꝙ munera ordinaria ſunt quæ imponuntur lege, ſenatuſcōſulto, & cōſtitutione principū: & alia dicuntur extraordinaria. & dic vt dicam ſ. de mulie. & in quo
2 loco. l. j. † Secundò no. ꝙ immunitas nō porrigitur ad munera ordinaria. de quo plenè dic vt hic per glo. & ſ. de decu. l. vacuatis. & dixi ff. de iuri. immu. l. ij.

De decretis decurionum ſuper immunitate quibuſdā cōcedenda. *Rub.*

1 ☞ *An quæ fieri poſſunt per ſtatutum, etiam fieri poſſunt per pactum.*
2 *Pactum, ſtatutum, & renunciatio an æquiparantur.*

1 No. gl. rub. ſpecialiter dū† dicit ꝙ ea quę poſſunt fieri p ſtatutum, poſſunt fieri per pactū, ſed in cōtrariū facit qđ no. ff. de re iudi. l. neꝙ pignus. §. priuatorum. & l. neꝙ ex prætorio. eo. tit. qđ declara vt plenè dixi in repe. l. oēs populi. ff. de iuſti. et iure.

2 Additio. An† pactū, & ſtatutū, & renunciatio æquiparentur, vide Io. an. in c. fi. de app. in vj. & an pactum & cōſuetudo æquiparētur: tex. probat ꝙ ſic in c. fi. de diuor. & no. Io. an. in c. ſacroſancta. de elect. de hoc vide l. nō impoſsibile. ff. de pac. de quo etiā per Bar. & doc. ibi, ſed iſta glo. reprobat̃ per doc. & Ful. & do. Ang. de Are. l. nō ſolū. §. morte. circa ij. col. de ope. no. nun. & adde l. fi. ſ. de fideiuſ. & §. diſponat. in auť. de nup. & glo. in l. dñi prædiorū. de agri. & cen. & vide do. Alex. in ſi. col. hoc idē voluit Sali. in hac rub. vide ☞ do. Alex. in l. ſæpe. in iij. col. ff. de re iudi. ☞ Alex. De hoc vide per Io. An. in c. fi. de cōſue. vbi approbat gl. in d. l. neꝙ pignus reprobat gl. hic: cui ſimilis eſt gl. in l. cū te. & l. nō impoſsibile. ff. de pac. vbi idē dicit. & in c. cū dilec. in ver. cōſtitutū. & vide Bal. in l. ſi ex cautione. C. de nō nu. pe. in fi. q. & in l. j. C. quæ ſit lon. cōſue. & in l. Titio cētū. §. ij. de cōdi. & de. Adde quod dici poteſt ꝙ iſta gl. procedit affirmatiuè ſcilicet qđ fieri pōt p pactum, pōt fieri p ſtatutū, ſed nō ecōtra. Ita loquunt̃ pdicta. Pro hac concordia eſt tex. in l. fi. in fi. C. de fideiuſ. & adde Bal. in l. cunctos populos. in xx. col. C. de ſum. tri. vbi dicit ꝙ quicquid poteſt fieri p pactū iuramēto vallatū, poteſt & p ſtatutū. vide Bal. in l. j. C. cōminat. vel epiſtolas. & no. in l. j. qui bo. ced. poſ.

Tu videas melius reſolutum p Bar. l. omnes populi. ſi. n. 26. ff de iuſt. et iu.

1 ☞ *Decreta decurionum concedentia immunitatem, an ſint nulla ipſo iure.*
2 *Concilium ciuitatis non recognoſcētis ſuperiorem quod poſſit cōcedere immunitatē.*

LEX I.

1 Exceptis. † Quæro nunqđ iſta decreta ſint ipſo iure nulla, vel veniāt reſcindēda. Videtur ꝙ ſint nulla ipſo iure dum dicit ſacris cōſtitutionibus. In cōtrariū facit l. ſi ambitioſa. ff.
2 eo. & dic vt in glo. & ibi dixi. † Sed quæro cū decuriones nō poſſunt cōcedere immunitatē: qs poterit cōcedere. Dicit gl. ꝙ Imperator. Et idē puto ꝙ cōſiliū magnum, & adunātia generalis, quæ habet plenū imperiū: qa fortè eſt ciuitas quæ nō recognoſcit ſuperiorem. De quo plenè dic vt dixi in l. ambitioſa. ff. eo. quam ſolenniter repetij.

a ¶ In ſucceſſorem. Ad. de do. Alex. de Imol. in l.j. de conſti. princ. vbi etiā per Bart. in j & ij. col. et in ſuo cōſ inci. primo quęritur.

Additio. Et per Bar. in l.iiij. in pri. de vaca. mu. & per Bart. in l. vacuatis. de decurio. ſ. eod. lib. Alex.

De excuſationibus munerum. *Rubrica.*

Nota gloſſ. rubricæ: quia eſt notabilis & magiſtra.

1 ☞ *Protectores dicuntur qui ſtant ad cuſtodiam principis.*
2 *Poſiti ſub protectione alicuius non dicuntur illi ſubiecti: nec talis recipiens aliquam habet iuriſdictionem, ſed tenetur defendere de facto cum armis.*
3 *Ciuitas uel caſtrum poſita uel poſitum ſub regimine alicuius, an recipiens habeat merum & miſtum imperium. quòd non.*
4 *Recipiens aliquod caſtrum ſub eius regimine quòd non habeat multas & pœnas.*
5 *Recipiens aliquod caſtrum ſub eius protectione & regimine, quod non poteſt illi imponere collectas.*

LEX I.

ETiam hi qui. Hi qui gerūt negotia principis non hūt vacationem à muneribus, niſi ſint ex illis officijs qbus ſpecialiter eſt conceſſum. h. d. † Quæro qd ſit dictū protectoribus. Glo. dicit, dic de hoc ĵ. de dome. & ꝓte. ſuper glo. rubricę. lib. xij. & ibi exponit ꝓtectores illos qui ſtāt ad cuſtodiā
2 principis, vt ſunt macerij, & alij ſimiles. † Ex hoc dicebant in qōne de facto, dr̄ in capitulis pacis factis cum Archiepō Mediolañ. ꝙ oīa caſtra occupata per Vbaldinos remaneat ſub ꝓtectione & regimine ipſorū. dubitat̄ qd importāt iſta verba, ꝓtectio & regimē. Dico ꝙ per iſta verba nō debet̄ eis, nec hūt aliquā iuriſditionē. Caſus eſt hic, & in c. ex parte tua. extra de priui. ſed hūt ꝑtātem defendēdi de facto cū armis & militibus. qđ eſt officiū protectorū, vt no. ru. ĵ. de of. ꝓte. & dome. lib. xij. pōt etiā defendere via iuris & iudicij, vt no. in c. ad audiētiā. extra
3 de ap. † Sed ex eo qđ dicit ſub regimine eius eſt magis dubiū: nā Rector loci idē eſt qđ præſes, vt no. gl. de off. recto. ꝓuin. in rubro & nigro. & ff. de of. preſi. l. illicitas. §. qui vniuerſas. & ſic nota ꝙ ibi dr̄ regūt. Et ſic vr̄ ꝙ ex natura dicti verbi, pūt oīa facere quę pōt præſes: & ſic habet merū & miſtum imperiū. In cōtrarium facit: qa eſt verū qđ dictū eſt qū regimē committit̄ prouincię, ſed qū cōmittit̄ regimē ciuitatis, nō venit merum imperiū vel miſtū, & idē ſi cōmittit̄ regimen caſtrorū, vel villarū, vt ſ. de defen. ciui. per totū. & melius in corpore de defen. ciui. §. iuſiurādū. & §. audiēt. & ſ. de mā. prin. ꝑ totū. & ibi ꝑ gl. Azo. in ſum. Et hoc vr̄ verius ꝙ ſit ſpāle ī vrbe Romana, vt ſi ei⁹ cōmittat̄ regimē videat̄ cōmitti merum & miſtū imperiū, vt ff. de off. prefe. vr. l. j. & maximè cū iſta verba dubia debēt interp̄ta-
4 ri cōtra eū q ꝓfert, vt ff. de pac. l. veteribus. † Sed poſito ꝙ habeat merū & miſtū imperiū pœnæ & multæ q̄ imponunt̄ in dictis locis: nunqđ erūt eorū? Certè nō: qa nō ſunt p̄ſidis ſeu rectoris, ſed eius q in illis locis habet ius fiſcale, vt l. mulctarū. ſ. đ mo. mul. & in x. col. q̄ ſint regaliæ. c. j. vbi dr̄ exp̄ſſe ꝙ talia nō
5 veniūt, niſi exp̄ſſe cōcedant̄. † Sed q̄ro vtrū hui⁹ vigore potenrūt imponere collectas dictis locis. Rñ. nō: qa p̄ſes ꝓuincię nō pōt imponere collectas. vt ĵ. l. placet. & ſ. de ſuſpindi. l. j. Remanet ergo apud eos ad quos primo ꝑtinebat ius collectandi, alias dic vt ī gl. Bar. ☞ Vide Cy. & Bal. in l. j. C. ſi quacūꝗ p̄di. pote. Et qđ ſi ſtatutum dicit talis ſit extra ꝓtectionē cōis. vide ꝑ Cy. in l. j. C. de na. lib. ꝑ Mod. in c. olim. de accu. & vide gl. in c. ego. in ver. ſaluo. de iureiu. & adde Inn. in c. ad audientiā. đ app. vbi dixit ꝙ operatur vim appellationis. & refert & ſequit̄ Bal. in ſua margarita: in verſ. appellatio. Quid in eo q ſubijcit ſe gratię volūtati & miſericordię alicui⁹: vide Inn. in c. veniēs. de renū. & Ang. in l. ſi cui. de ſeruit. Itē in ver. vt ſi ei⁹ cōmittat̄ regimē. Vide circa hoc Bar. in l. ſi qū. la j. C. de bo. vacan. & ibi dixi. & vide quod not. Bar. in l. communiter. §. cum l. de acqui. re. do. & Bald. in l. ij. de pedaneis iudicibus. Alexand.

1 ☞ *Collectam pro quibus dominus ſubditis ſuis imponere poteſt.*

PLacet. Præſes vel alius iudex non poteſt collectā imponere. ſed ſi neceſsitas imminet, debet ſcribere præfecto: & præfectus reſcribit principi qui hoc permittet, hoc dicit. Bartolus.

1 **Additio.** † Sed ꝓ qbus pōt dn̄s imponere collectā. Dic ꝙ Albe. de Roſa. in ſuo alphabeto dicit ꝙ pōt imponere ꝓpter defenſionē terræ ſanctæ, vt iij. qō. iiij. c. ſanctitudo. & de immu. eccl. c. peruenit. Item ſi dn̄s vult ire in exercitum indictū à principe cōtra hæreticos. Item ſi in bello ex parte ſua fuerit captus vt ſe redimat. Itē ſi vult ire ad principē ꝓ obtinēdo priuilegiū ſpāle pro ſe & ſubditis. Itē ſi maritat filiam. Itē cùm facit filiū militē. Itē ad refectionē pōtiū. Itē cū accepe rit ꝙ erat fundū ſuū vel nouū acq̄rit. Itē qū ſine culpa dānatus eſt, vel relegatus. Intelligas ſemꝑ qū ex ſe facere nō poteſt, & etiā dum ipſe moderata imponat, x. q. iij. c. imò. circa med. & extra de cēſi. c. cū Apoſtolus. §. prohibemus. & ibi Old. & gl. in ſumma. xxij. q. ij. & per Ray. in ſumma de exac. & talleis. & hæc omnia ponit Albe. in alphabeto in ver. dominus. Alex.

1 ☞ *Qui tenetur ad factum legis diſpoſitione non liberatur præſtando intereſſe.*
2 *Munus publicum non poteſt pecunia redimi.*

1 **ILlud.** No. † ꝙ ille qui tenet̄ ad factū ex diſpoſitiōe
2 l. nō liberatur præſtādo intereſſe. † Itē not. ꝙ munus publicū non poteſt pecunia redimi. & de primo dic vt dixi ff. de verb. obliga. l. ſtipulationes nō diuidūtur.

1 ☞ *Qui habent poſſeſsiones in cluſo Peruſino, & reddunt tertiam partem, non tenentur ad collectas.*
2 *Collecta quòd non ſoluatur pro prædijs emphyteuticis, ſed Peruſij, hoc nō ſeruatur.*

PRiuatæ. Prædia emphyteutica principis extraordinarias præſtationes nō ſubeūt. h. d. Primò ponit dictum. Secundò remouet dubiū. Tertiò aſsignat rationē. Secūda ibi: qūquidē. Tertia ibi: & pari. pri-
1 ma pars eſt clara. in ſcda gl. ponit caſum. tertia eſt clara. † No. arg. ꝙ illi qui habēt poſſeſsiones in cluſo Peruſino, & reddūt tertiā partē cōi, ꝙ nō tenent̄ ſoluere collectā quę imponit̄ pro
2 imminētibus neceſsitatib⁹. † In tex. ibi: perpetuò cōſignata. hic videt̄ tex. ꝙ ꝓ bonis emphyteuticarijs, quæ quis habet ab eccleſia, nō tenet̄ ſoluere aliquā collectā cōi. Cū eñ iſta bona ſint perpetuò pēſioni obligata, & pro eis cēſus quolibet anno ſoluitur nō debet præſtari ꝓ his collecta cōi, ne duplicia onera ſuſtineat. hoc tamē Peruſij de cōſuetudine non ſeruat̄. Bar.

Additio. Vide Bart. in l. licitatio. §. fi. de pub. Quid in illo emphyt. vide in l. j. per Bald. in j. col. C. de iur. emphy. ſed And. de Iſer. in c. j. ſuper verb. prælatis. in titu. ☞ quę ſint rega. tenet cōtra Bar. Alex. ☞ Adde Bar. in l. j. de anno. & trib. & ibi dixi: & Bar. in l. licitatio. §. fi. de publi. Alex.

EOs qui. Protonotarij, notarij, & referēdarij principis habent immunitatem à muneribus extraordinarijs. h. d. Et expone ibi notarij, & protonotarij. & ibi epiſtolis vel libellis. iſti ſunt notarij, & expone ibi peragendis, iſti ſunt referendarij. Bart.

1 ☞ *Habens priuilegia pro poſſeſsionibus ſuis non tenetur ad collectam impoſitam pro remuneratione legatorum.*
2 *Priuilegium datum officio dignitatem habenti quòd durat etiam dignitate finita.*

MAximarum. Primò ponit quaſdam dignitates quæ habent immunitatem à ſordidis muneribus. Secūdò dicit alios palatinos nō habere immunitatē, niſi hoc doceant. Tertiò dicit circa magiſtros ſcientiarū ſeruāda iura antiqua. Quartò nominat munera ſordida. Quintò liberat quorūdam poſſeſsiones à quibuſdam præſtationibus extraordinarijs. Secūdò & vltimò declarat prædicta locū habere durāte dignitate vel finita. Secunda ibi, cæteros. Tertia ibi, circa rhetores. Quarta ibi ſordi-
1 dorum. Quinta ibi, legatis. Sexta ibi, hoc tamē. † Et no. verſ. ſordidorū. vbi ſordida munera nominant̄, & melius q̄ alibi. Item no. ver. legatis. vbi apparet ꝙ priuilegiatæ perſonæ pro poſſeſsionibus ſuis nō debēt ſoluere collectas pro remuneratione legatorū qui mittunt̄ à curia principis: & iſte eſt ꝓpriè
2 intellectus iſtius ver. ſed gl. aliter intelligit. † Itē no. ex fi. huius l. ꝙ priuilegiū durat etiā dignitate finita, ſed ſi priuilegiū daretur officio non habēti dignitatem annexam. ſecus eſt, vt ſ. eo. l. j. & ibi no. & facit ĵ. eo. l. eam legem. quam vide. Bartol.

a **SOrdidorum.** Priuilegiū perſonale nō tranſit in ſucceſſorem[a]. h. d. No. ꝙ hæc lex venit ad declarationem præcedentis legis. & nota hanc gl. quæ ita plenè diſtinguit in ſua materia ſicut alibi: & ideo vide eam & ſigna. Primū membrum gloſ. eſt quando priuilegium conceditur perſonę. quod declara vt no. ꝑ Dy. in c. priuilegium. extra de re. iur. lib. vj. & l. quia tale. ff. ſol. matri. Secūdum autem membrū eſt quando priuilegium eſt cōceſſum rebus vel perſonis. Gl. tāgit. ff. de cenſi. l. forma. §. quāꝗ. & ego

dixi in l. pe. ff. de ſer. leg. Alia autē mēbra ſunt clara &
a bene examinata per Dy. in c. priuilegiū.[a] de re. iur. li. vj. ☞ Vide gl. in c. cū veniſſent. de cōſti. quę tenet ꝙ in dubio perſonis cōceſſum intelligat̄ niſi expreſsè aliud appareat. Facit l. in pecudū. ff. de vſuris. de quo per doc. moder. in l. qa perſonale. vide Bal. in l. fi. ff. de cōſti. prin. per Io. an. in mercu. in regula priuilegiū. per Spe. in tit. de inſtru. edi. §. nūc. ver. itē q̄ſtio fuit. Et adde ꝙ vbi cōceditur priuilegiū miſta conſideratione loci & ꝑſonæ, ꝙ nō pōt in alio loco exerceri, ſcđm Bal. in l. j. in xviij. q. C. de ſerui. & Inno. in c. bonæ. de poſtu. p̄la. Itē adde ꝙ in perſonalibus actib⁹ in ꝑſona inſeparabiles includunt̄: vt ibi, ſi ſtipulatus fuero ꝑ te. ff. de ver. ob. & l. & hæredi. ff. de pac. & hoc in priuilegijs in reſcriptis dicūt in c. qm̄ Abbas, de offi. deleg. & ad q. de qua hic, adde gl. xvj. q. j. c. poſſeſsiones. q̄ tenuit ꝙ dicitur ꝑſonale in dubiū. & idē tenuit vbi ſupra Io. an. ꝑ l. j. §. permittitur. ff. de aqua quoti. & æſti. & in l. iij. de cenſi. & in l. j. §. j. de iure immu. & l. priuilegia. de reg. iur. cū quo trāſit Bal. in d. l. fi. de cōſti. prin. & ibi Pe. de Anch. & Cy. in j. q. & Bar. in l. j. eo. tit. vide etiā Bal. hic, & in l. j. & in d. c. ꝑſonale. & ibi ꝑ Imo. qđ in beneficijs q̄ nō ſunt cōtra ius cōe, an in dubio intelligantur eſſe realia: vide Bar. in l. j. de ſerui. vbi tenuit ꝙ ſic. Spe. in ti. de inſtru. edi. §. nūc autē. ver. qđ fuit. vbi dicit ſtādū cōcedētis interpretationi. ꝑ l. Neratius. de reg. iur. de quo vide ꝑ Bal. qui fuit ſibi cōtrari⁹ in l. liberti libertæꝗ. C. de ope. li. in x. col. & in l. fi. de conſti. prin. & in rubri. C. de priui. do. in iiij. col. & in l. ſi nō ſpeciali. C. de teſta. & in l. apud Iul. §. ſi qđ alicui. ff. de leg. j. & quod no. Bald. in l. fi. §. ſed & ſi qs. C. cōia de leg. Alex.

e **EAm legem.** Hic ponitur alia declaratio l. maximarum, & proſequere vt in glo.

EVidenter. Prædia principis propria vel emphyteuticaria ab extraordinarijs & ſordidis muneribus ſunt exempta. h. d. cōcordat l. priuatæ. ſ. eo. & ibi dixi.

De quibus muneribus uel præſtationibus nemini liceat ſe excuſare. *Rubrica.*

LEX I.

COmparationi. Hæc l. j. eſt clara quam proſequere vt in gloſ. & totus iſte titu. ſatis clarus eſt. & in iſta l. cū duabus alijs legibus ſeq. ponūtur quædā munera à quibus nemo excuſatur aliquo priuilegio: nec curatur ſiue ſit ordinaria, ſiue extraordinaria vel ſordida. h. d. totus iſte titulus.

LEX II.

CVm ad feliciſsimam. Nemo ab angarijs, vel perangarijs, vel plauſtris vel alio munere, licet ſordido excuſatur in locis per quæ princeps ad expeditionē arripit iter vel Auguſta. h. d.

LEX III.

HAc prouidentiſsima. Ab onere conſtructionis viarum & murorum, vel aliarū ſpecierū, vel cōparationis
b frumēti, ſi cōmodè viſum fuit præfecto, nullus excuſat̄.[b] h. d. & vide quod no. in l. ad inſtructiones. ſ. de ſacroſan. eccle.

Qui ætate & profeſsione ſe excuſant. *Rubrica.*

LEX I.

CVm affirmetis. Studentes habent immunitatem à muneribus perſonalibus vſꝗ ad xxv. an. h. d. No. pro ſtudentibus, vt in terris proprijs nō grauētur ad cuſtodias, & alia munera perſonalia. ☞ Intellige hoc verum niſi aliter conſuetudo ſe haberet. ſecundū Bart. in l. j. ĵ. de auro coronario. Quid in doctoribus, an excuſentur ab oneribus, vide Barto. in l. humilioribus. de ſuſcep. & arca. Barto. & ibi dixi in l. iij. de mulieribus & in quo loco. Itē in verbo, bene addiſcat. dicit tex. in c. nemo. de pœnis. in vj. quòd diligenti ſtudio poteſt quis proficere quod in iuuentute omiſit: & ideo Accurſius gl. noſter qū incœpit ſtudere erat ætatis xxviij. anno. & tātū floruit, vt no. gl. in aut. Alex. Itē nota ꝙ iſtud priuilegiū non habet locū niſi in minoribus[a] xxv. anno. quaſi præſumat Imperator ꝙ poſtꝗ exceſſerit xxv. annū, ꝙ nunꝗ bene addiſcat. Sed op. ff. de decu. l. ſpurij. §. j. ff. de mu. & ho. l. ad rempu. Gl. videt̄ tāgere, ſed in ſua ſolutione non bene declarat: ideo tu dic. Quædā ſunt munera perſonalia in qbus requirit̄ cōſiliū & diſcretio, vt eſſe de cōſilio, vel habere aliqđ regimē. & tūc nō cōcedit̄ minori xxv. an. niſi in defectū, vt in cōtrarijs. Quædā ſunt munera perſonalia in quibus aliquod periculū nō vertit̄, vt facere cuſtodiā in ciuitate & ſimilia: & ad iſta poſſunt vocari minores à quibus hic liberātur propter ſtudiū. & habēt iſtud priuilegiū cauſa ſtudiorū. Bar.

a ¶ In c. priuilegiū. de regu. iur. lib. vj. Adde quod not. ibi in apo. ad ipſum poſt domi. Bœ. in addi. quę inci. non tranſit ad ſucceſſores.

¶ Nullus excuſatur. Adde Ia. Rebuf. in l. nemo. nu. j. & quod ibi poſui in apoſti. ad ipſum ſ. de an. & tri. & quod poſui in addi. ad Gul. de cug. in l. ad inſtructiones. ſ. de ſacroſan. eccle.

LEX II.

CVm filios. Lex iſta idē dicit ꝙ præcedēs niſi ꝙ dicit ꝙ ſtudētes liberātur à perſonalibus munerib⁹: nō autē à patrimonialib⁹. Iſtud vltimum nō eſt in præcedēti. hic nō ſunt alia. Barto.

Additio. Et glo. hic dicit de patre & filio. vide Bal. in l. fi. in fi. de impu. & alijs ſubſti. Alexan.

LEX III.

MAnifeſti. Maiores quinquaginta quinꝗ annis excuſantur à munerib⁹ perſonalibus, non patrimonialibus. hoc dicit. Barto.

Qui morbo. *Rubrica.*

LEX I.

SI ea cæcitate. Orbatus vtroꝗ oculo excuſatur à muneribus perſonalibus. ſecus ſi vno tātū. h. d. No. gl. poſitā ſuper hac lege: qa hoc eſt verū in munerib⁹ ꝑſonalibus quæ opus corporis exigūt vel requirūt. ſecus conſilij. h. d. Bar.

1 ☞ *Debilitatus dicitur cùm aliquis ſenſus perditur.*

LEX II.

CVm auriculari. Alias articulari.

Debilitas propter morbum habet excuſationem. h. d. Quęro qđ ſit morbus articularis. Gl. rn̄det & bene. nō intelligas de morbo ꝓpter quē aliqualiter debilitet̄ audit⁹: qa tūc nō haberet excuſationē, vt l. fi. ff. de legi. tu. Sed intelligas de tali morbo auriculari ꝓpter quē totū corpus debilitatur. Bar.

1 **Additio.** In tex. ibi, debilitatū. † No. qa tūc dicit̄ qs debilitatus qū aliqs ſenſus perditur. & facit ad quæſtionē ſtatuti puniētis pro mēbro debilitato, de quo dixi in l. notionū. ſ. de decu. Ang. ☞ De hoc in iiij. c. de cēſibus. & conſuluit do. Ange. vt refert Lud. in no. litera c. no. vj. Alexā.

1 ☞ *Podager quam excuſationem habeat.*

LEX III.

1 **POdagræ.** † Circa iſtos podagraphos ſic diſtingue: quia aut quærit vtrū habeāt excuſationē tēpore quo illa podagra grauātur ita ꝙ ambulare nō poſſunt. Et dic ꝙ ſic, vt hic in fi. ibi vocari nō patietur. Aut quæris vtrū habeat vacationē ſimpliciter, & omni tpe: qa podager: & tūc ſi qdē ꝓpter illā infirmitatē intātū debilitatus eſt ꝙ ambulare nō pōt, & ſuis reb⁹ nō poſſet ſupereſſe: & habebit immunitatē, vt ſ. l. proxi. & hac l. ij. rn̄ſo. & ff. de vaca. mu. l. pe. in prin. Aut nō eſt ita debilitatus, ſed qūꝗ vexat̄, quādoꝗ non: & tunc nō haberet excuſationē, vt hic in prin. & ſ. de decu. l. iiij. Barto.

c **CAſus.** Infirmitas patris nō liberat filium à muneribus perſonalibus. h. d. Barto.

De his qui numero liberorum, vel paupertate excuſationem meruerunt. *Rubrica.*

LEX I.

NVmerus. Iſta lex cum ſequentibus ſunt claræ, quas leges proſequere, & diſtingue vt in glo. Barto.

CVm facultates. Diuitię filiorū non onerāt patrē.h.d.& lex ſequēs dicit hoc.Sicut pater,ita & mater excuſat ꝑꝑ numerū liberorū.h.d.Hic nō ſunt alia.

EOs qui. Numerus liberorū excuſat patrem non filium,ſi ſufficiēs reperit.Itē ꝓpter paupertatē à munerib⁹ excuſat.h.d.Bar.

De profeſſoribus & medicis. *Rubrica.*

L E X I.

CVm te. Medic⁹ donec ſit in exercitu habet immunitatē à muneribus perſonalibus nō poſt,niſi alio priuilegio,vel alia cauſa excuſetur.h.d.

1 ☞ *Reprobatus ſemel non poteſt iterum doctorari.*

L E X II.

GRammaticos. Doctor ꝗ non legit vtiliter ſcholaribus pōt reprobari h.d. in ſumma. & facit ad l.ff. de exc.tu.l.
a ſed & reprobari.[a] No.hāc legem cōtra inſufficiētes doct.vt poſsit reprobari,nō obſtāte ꝙ receperit inſignia doctorat⁹.Bar.

1 Additio. Adde† ꝙ ſemel reprobatus nō pōt poſtea iterum doctorari,ſcd̄m Bal.in l.ij.in fi. ꝑ illū tex.
☞ C.de lib.& eorū lib.Alex.☞ Not.contra doctores legētes ad pōpā,& cōtra doctores indoctos:& iō dicit gl.in c.cū beatiſsimus.xxiiij.q.j.qđ monet ſcholares audire optimum magiſtrū. Et adde ad hoc gl.in l.nulli.de decu.quæ dicit ꝙ indoctus non pōt facere aliū doctorē. & Bal. ibi exclamat cōtra doctores indoctos.& adde tex. in l.j.& ibi Bar. de ſtudijs libe. artiū.facit Bal. in c.j.in prin. quo tpe miles.vbi dicit ꝙ indocti incūbūt cathedrā, nō inſidēt & Cy.in l.munus.& ibi Ang.de acq.poſ.C. Bal.in l.j. q & aduer. quos.vbi dicit in defecto deleg.bon.lo.triſto.ſede abācha.facit in c.multi ſacerdotes.xlj.diſ.in verſi.q malè ſedēt. Ang.in l.j.§.initiū.verſi.pueritiā.ff.de poſt.vbi dicit ꝙ indocti debent dicit legū dolores. & Ang.in l.eū quē temere.de iud.vbi dicit Bar. in l.j.deann.ciui.ꝙ q neſcit legere dato ꝙ habeat ſcholares nō debet hr̄e ſalarium.vbi glo.dicit ꝙ ſcholaris doct⁹ ꝑferēdus eſt doctori ignorāti.gl.in cle.ij.in ver. honore. de magiſt. ꝙ aſſumēs gradū doctorat⁹ indignè peccat mortaliter.ad qđ c.ſi laic⁹.xxxviij.diſ. plus d.Frā.Tigr.de Piſis in l.ſemp.§.fi.dixit ꝙ indoctus pōt expelli de collegio illius artis & do.Dn̄i.in.c.quæ de epis.xxxviij.diſt. vbi dicit ꝙ carens libris opportunis non meretur doctor dici.Alexand.

NEc intra. Non ſufficit eſſe de collegio medicorū,niſi ſpāliter immunitas ſit conceſſa.Bart.

1 ☞ *Doctores legum habent immunitatem etiam à patrimonialibus.*
Collecta non poteſt imponi doctoribus.
2 *Doctores nō pn̄t capi pſonaliter nec aliquo mō uexari.*

1 MEdicos.† No.hanc l.ꝙ doc. legum & aliarū ſciarum hn̄t imunitatē ēt à muneribus p̄rimoniorū:& ſic nō pōt de iure eis impo
b ni collecta[b].Itē no.† ꝙ nō pn̄t capi pſona
2 liter vel duci ad curiam,vel aliquo modo
c vexari[c];& ſic familia nō debet ipſos docto.ſcrutari de armis.

Additio. Ad hoc facit qđ not.Bal.in l.j.in fi.qui bo.ce.poſ.& Imo.in l.miles.ff.de re iu.& vide Bar.
☞ & doc.in l.ſi libertus.cū l.ſeq.ff.de in ius voc. Alex.☞ Et idē medici donec ſunt in exercitio,vt l.j.ſ.e.dixit enim habere dignitatē.Adde gl.in l.lege Iul.la iij.in l.oratores.ad l.Iul.de vi pub.& hāc l.intellige in illis q legerūt in publicis & cōſuetis ſtudijs,ſec⁹ ſi in priuatis locis ciuitatis:qa nō hn̄t doctorū priuilegiū,vt in aut.habita.C.ne fil.ꝑ pa.per Ang.poſt gl.i ꝓœ. Digeſtorū.Alex. Videt tn̄ ꝙ hæc l.nō vēdicet ſibi locū,niſi in doctoribus actu legētibus,nō in alijs.Et no.gl.quæ eſt not.

1 ☞ *Doctores debent præcellere alios in moribus & ſcientia.*
2 *Doctores debent eſſe approbati.*
3 *Requiſita in approbatione doctorum.*

MAgiſtros. Non debet quis admitti ad docēdū,niſi prius fuerit approbatus & examinatus in moribus & ſcientia,& alia habuerit quę re
1 quirunt in actu doctorādi.h.d. †No.ꝙ doctores præcedere debēt alios in morib⁹ & ſciētia:& ideo ꝓpter defectū morū &
2 ſcientiarū poſſunt licitè reprobari. †Secūdò no.ꝙ doctor debet eſſe approbatus.Sed aduerte:qa ad hāc approbationē requirit p̄ſentatio & iuramentū doctorū.l.nemini.ſ.de aduo. diuer.iu.Secūdò examinatio & approbatio doctorū vt hic,q doctores de iure cōi debēt eſſe ſeptē, vt l.ſi quis.j.e.ſed in hac ciuitate Peruſij ex priuilegio ſummi pōtificis ſufficiunt quatuor.Item requirit licētia ſeu decretū ſuperioris,vt hic,cū dicit decretū curialiū meret:vt extra de magi.c.j.& ij.i cle. Bar.

Additio. Et no.ꝙ licet requirat ꝙ examinatus repert⁹ fuerit peritus, vt hic.& l.nemini.C.de aduo. diuer.iu.tn̄ fallit ſi ſit parū doctus,cū ſpes ſit ꝙ poſsit ꝓficere:
d qa poterit doctorari[d].Ita dicit not.Inn.in c.cū in cūctis.circa prin.de elec.& ſequit Lu.in §.de viro.l.ſi verò.in iiij.chart.ff.
☞ ſol.mat.Alex.☞ Scholares nō debēt actu legere & magiſtri. Bar.in l.j.de præpo.agē.in reb.iſtā alle.d.Abb. in l.ij. de magiſt.ꝙ epiſcopus cū capitulo pōt doctoratū conferre. & idem Hoſt.in ſumma de magiſt.§.pe.in prin.& vide Matheſil.in l. oēs populi.& Bar.in l.generaliter.de in ius voc.& no.gl.i cle. ij.in gl.mag.vltra med.& idem firmat d.Abb.in c.eſt verū.de fo.cōpe.& hoc de iure cōi.adde d.Abb.in c.cū apoſtolicæ.in iiij.no.de his quæ fiunt à præl.licet de cōſuetudine nō ſeruet. Et ibi dicit,debēt eſſe ſeptē.Tenuit etiā Bal.in l.ſi qs alleg.& d.Abb.in c.propoſuiſti.de ꝓb.cōtrariū videt tenuiſſe Bar.in l.fi.de profeſ.vrb.Cōſtan.vbi dicit ꝙ requirunt nouē. Sed poteſt dici ꝙ ibi ſpeciale.& vide d.Ab.vbi ꝓxi.& adde ꝙ debet præſentari per ſuū magiſtrū,vt l.j.C.de of.mag.off.debet magiſter moriſgera.aliàs reprobari pōt.c.j.in prin.ibi,ꝓbatæ artis.ff.de ven.inſpi.& in c.oīs ætas.xij.q.j. ꝓbatiſsimè mori.& in c.fraternitatis.de frig.& malefi.in c.gloria epi.xij.q.ij.dum Crates ille Thebanus &c.& no.gl.in c.cū literis.de in integr.
3 reſt.Alex. †Et no.hāc l.ex qua vides oīa quæ requirunt ad hoc vt quis poſsit doctorari:requirit etiā ꝙ dētur ei inſignia, & quod eſt hoc hodie expreſſum extra de mag.in c.ij.Bar.

Additio. Itē ſi quis notoriè eſt peritus,vt eſt glo.xlvij.diſt.c.de petro.& xxiij. diſt.c. qui epiſcopos. & Io.an.in c.cōſtitutus.de off.Archi.xxiiij.diſt.c.ſi qs presbyter.bene facit xxiiij.diſt.c.nullus ordinet.& c.ad apoſtolicā. de reg.& vide Ant.in c.propoſuiſti.de prob.Alex.

1 ☞ *Gerens ſe pro doctore cùm non ſit, tenetur pœna falſi.*
2 *Doctores debent habere uirtutem fortitudinis.*

REddatur. Qui ſe gerit pro doctore cùm nō fuerit examinatus nō excuſat à muneribus:ſecus ſi fuerit approbatus.h.d. No. quod dixi in ſummario.& licet de eo loquat qui aſſumit habitum doctoratus philoſophiæ:tamē de iure idem videt in qualibet alia ſciē
1 tia:argu.ſ.eo.l.medicos,imò †plus qui gerit ſe pro doctore[c],
e cùm nō ſit tenet de crimine falſi,vt ff.ad l.Cor.de fal.l. eos.in
☞ fi.☞ Facit quod no.Bar.in l.j.de digni.in xj.co.in ver. ſequit in diffinitione illicita.Quid ſi poſtquam portauit inſignia,& habitum doctoratus, poſtea efficitur doctor, an noua inſignia eadem debeat habere:Dic ſufficere ꝙ portet ſolita.j.q.j. quidā.ver.ſi fortè.ſecundū lect.glo.vlti.vbi vide Alex.& Ro. in litera i,in nu.lxxx.& Bal.in l.j.C.de ſuffrag. Alexā. Item not.ꝙ

a ¶ Sed & reprobari. Et ibi vide Nicol. de Nea. qui refert ꝙ ep̄s Capuanus faciebat examinari reuertētes ex ſtudio doctores: et ſi erāt inſufficiētes lacerabat eis priuilegiū. Vide gl. in c. veniam.xxxv.q.ix.quę dicit ꝙ ſi apparet electū ad falſum rumorē p̄ſentātiū eū doctū, non eſſe doctū, debet caſſari electio. Facit qđ no.Io.an. in addi. ad Spe. in rub.de ꝓb. vbi ponit de vaſallo q putabat robuſt⁹ & nō erat: qa pōt feudo priuari. Itē facit etiā qđ no.Io.An. in add. Spe.in ru.de iure pat. ſuper ru.vbi ſingulariter tractat ꝙ ep̄s q ordinauit aliquē ad ſacerdotiū, pōt eum repellere ꝓpter inſufficiētiam ab eccleſia curata, non ſolū adepta, ſed etiā adipiſcēda, etiā ſi bis ꝓmouiſſet eū ad curā per rōnes de qbus per eū q fuerūt Old. licet ipſe non dicat conſi. xciij.

b ¶ Collecta. Adđ Frāci.de Alber.in ſuo cōſi.inci.in Dei noīe amē,ꝓūct⁹ talis eſt magiſter Cechinus &c.

c ¶ Vexari. Adde ꝙ nec torq̄ri, vt ꝑ Cy. in l. milites. C. de qō. niſi prius degradet,vt eſt tex.in l.fi.ſ.de male.et mathe. ibi dignitate exutus.adde qđ no.in apo.ad iſtū i l.j. nu.ij. in ver.nō pōt.j.de decur.lib. xij. vbi pono cōſuetudinē in cōtrariū nō valere per tex. ſin.in l.oēs iudices.vbi dixi in apo. ad iſtū ſ.de decur. iſto lib.

d ¶ Doctorari. Et adde ꝙ acumē ingenij multū operat,prout dicit d.Fel.in ru.đ ma.poſt prin.in ver.qd aūt aliàs.Inn. ad hoc ſing. in d.c. cū in cūctis.de elec.alle.in text.& Imo.in cle.j. de æta.& quali.& vin. in c.illiteratos.xxxvj.di.dicētem facere gl.in c.monachus.lxxvij.diſt.in ver. diuortio. & in c. tum ex lr̄is.in ver.inſtructus.de re.in inte. quę dicūt ꝙ prudētia honeſtas & ingeniū ſupplēt ætatē. qđ no. ex quo facit ad multa ꝓut ibi vide Feli.

e ¶ Qui gerit ſe ꝓ doc. cum nō ſit. Adđ Bal. in l.qui ſub prætextu nu.v. & qđ ibi poſui in apo.verſ. clericū.ſ. de ſa.ſan.ec. dixi poſt Ia.Rebu.in l. grāmaticos. in ver. infamis efficit.de ꝓfeſ.q in vr. Conſtan.lib.xij.dixi poſt Pan. in c.j. n.j.in verſic. pœna fal. poſt Barbat. extra de cle. mi.non or. & no.Fel. in cap. tertio loco. in prin.extra de probat.

2 †no.ꝙ doctores debent habere virtutem fortitudinis,& vim fortunæ patienter ſufferre.quod no.

1 ☞ *Medici non debent recipere ab infirmis promißionem: & ſi recipiunt caſſantur.*
2 *Aduocati non debent recipere Promißionem à clientulo lite durante.*

ARchiatri. Medici qui ſalariū cōſequunt ex publico,ita paruis: ſicut magnis ſeruire tenētur:ſed ſalariū ab infirmis nō debēt recipere niſi cū ſanati
1 fuerint.h.d. †Not.ꝙ medici nō debent recipere ab infirmis promiſsionē,vt hic:& ſi receperūt caſſantur.ff.de va.& extra
2 ordi.cog.l.medicos.Et ſic †aduocati nō debent recipere promiſsionē à clientulo lite durāte,vt l.quiſquis.ſ.de poſtu.licitè
a tamē accipitur quod eis offert.[a] ☞ Habētes ſalariū de publi
☞ co recipientes à ſeruatis puniuntur pœna quadrupli,vt in c. militare.ad fi.xxiij.q.j.Ro.in lit.pe.no.xciij.Alexan.

1 ☞ *Septem doctores requiruntur in approbatione alicuius doctoris.*

SI quis. Non debet in locū magiſtri defuncti alius ſubrogari, niſi fuerit approbatus. & licet ſubrogetur in numerū nō ſubrogatur in gradum.h.d.
1 †No.ꝙ ſeptem doctores debent aliquem approbare.de quo dixi ſ.eo.l.magiſtros.

GRammaticos. Magiſtri ſcientiarum qui fuerunt palatini,habēt perpetuā immunitatem ab omnibus muneribus,ipſi & eorū filij,& coniuges.Barto.

De athletis. *Rubrica.*

1 ☞ *Bonus ille præſumitur qui ter ſe bene habuit in aliquo exercitio.*
2 *Scholaris ter examinatur antequàm doctoretur.*

L E X Vnica.

AThletis. Qui trib⁹ prælijs fuerit coronatus quorū vnū Romæ fuerit excuſat à
1 muneribus.h.d. †Ad euidētiā p̄mitte ꝙ cōſuetudo erat,& adhuc eſt ꝙ qn̄ fiūt torneamēta,haſtiludia ſimilia ꝙ ei q ſe melius habebat imponebat ſignū victorię aliquod ſup caput.dicit gl.hic.Si qs fuerit ter coronatus iuſtè
2 nō præce,debet habere immunitatē.& vide literā. †Ex qua no.ꝙ q ter bene ſe habuerit in aliquo exercitio,bonus p̄ſumit. quod facit ad multa.& ex hoc inuēta eſt cōſuetudo ꝙ ſcholares ter examinent.Primò à ſuo doctore p̄ſentāte.Secūdò in priuato examine.Tertiò in publico examine.Facit qđ dixi ſ.
☞ tit.j.l.magiſtros.☞ Hoc fortè nō ꝓcederet in ſcholari perito, qui doctorari debet ſine examine,vt dicit do.Ab.in c.in cōſtitutis el ij.de ap.facit c.de petro.xlvij.di.& xxiiij.diſt.c.nullus. & ideo dicit ibi Vgoli.ꝙ nō examinat qui de curia Romana accipitur,cū tales ſint notorij.Facit etiā c.ad apoſtolicā.de regu.& Ro.quia fruſtra fit demōſtratio rei certæ demōſtratæ l. j.ff.de do.præle.quod tn̄ intellige,niſi eſſet data forma ꝙ in doctorando requireret examē:qa forma eſſet ſeruanda c.cū dilecti.de reſcri.Faciūt no.per Ange.& Ro.in l.hac cōſultiſsima. C.qui teſta.fa.poſ.gl.in l.j.& in l.j.ff.de li.& poſth.cū ſi.Alex.

De his qui non impletis ſtipendijs ſacramento ſoluti ſunt. *Rubrica.*

L E X I.

IGnominiæ. Infamia remouet quem ab honoribus,non à muneribus & grauamine.hoc dicit.

1 ☞ *Plenū dicitur quod naturaliter eſt plenū nō id quod impletur iuris diſpoſitione.*

L E X II.

CVm ob prouectæ. Miſſus cauſariè ante finē militiæ cōſequitur immunitatē à muneribus:non tn̄ habet priuilegia veteranorum.h.d.De quo priuilegio habemus rubricā.ff.de priuile.vete.& hæc lex habet locū in militibus templi.Barto.

1 Additio. In tex.ibi pleno.†No.ꝙ non dicitur eſſe plenum,niſi id,quod naturaliter plenū eſt:nō autem id quod impletur per diſpoſitionem iuris.l.fi.C.de his qui veniam æta.impetrauerunt.Ange.

L E X III.

VEteranis. Duobus modis legitur hęc lex.Primo ſic dicit:Priuilegia veteranorum conſequitur, qui viginti annis militauerit in legione,vel vexillatione.ſecus ſi in cohorte. Ad euidentiā præmitte ꝙ eſt differētia inter alā, cohortē,& legionē.l.ij.§. exercitū. & ibi not.ſ.de his qui no.infa.hoc præmiſſo caſus eſt clarus.Sed hæc lectura non placet: quia nō pōt militari in legione, quin militetur in cohorte:cū legio in ſe cohortē cōtineat.Vnde pone caſum ſm aliā le.ſm ꝙ h.d.Qui xx.annis militauerit i legiōe,vel vexillatu,ille priuilegia veteranorū cōſequit.& ideo q in cohorte militauerit, non habet neceſſe hoc à prīcipe īpetrare.Bart.

Quibus muneribus excuſantur ij, qui poſt impletā militiā uel aduocationē per prouincias ſuis cōmodis uacantes cōmorātur: & de priuilegijs eorū, & de cōductoribus uectigalium fiſci. *Rubri.*

1 ☞ *Rubrica ſtatuti concedens aliquod priuilegium, licet nigrum non dicat,priuilegium debetur. Et dicitur rubrica eſſe de textu.*
2 *Promittens ſcribere librum,tenetur ſcribere rubricas.*

Additio. In rubrica de primis partibus rubricæ nigrū non tractat ſed tantūmodo de conductoribus
1 vectigalium.& ſic de vltima parte.† & ſic facit q.cōiuncto nigro, ꝙ ſi in ſtatutis reperiatur aliqua rubrica cōcedēs aliquod priuilegium,præſuppoſito ꝙ nigrū nō faciat aliquā mētionē de eo in tex. tn̄ virtus rubricæ eſt tanta ꝙ illud priuilegium cōſequatur ille cui conceſſum eſt. Pro hoc facit glo.quæ in prooemio ſexti.vbi gl.di
2 cit rubricas eſſe de text.& ideo† qui pro
b miſit tex.ſcribere:tenetur etiā ſcribere rubricas[b]. Adde quæ dixi in aut.de inceſt.nup.vbi de hoc Ange.

1 ☞ *Conducens uectigal publicum,habet immunitatem.*
2 *Dictio haud,cum aſpiratione ponitur pro non.*

L E X vnica.

NOn alios. Principales conductores nō cōductores cōductorū vectigaliū habēt
1 immunitatē.h.d. †No.ꝙ hi qui conducunt vectigal publicum habent immunitatem.Item ꝙ hæc di
2 ctio haud,ponitur pro non, vt hic. Sed† tunc debet eſſe cum aſpiratione:de quo tangitur per glo.ff.de ſol.l.j. ſuper ver.controuerſia. & in corpore de non alien.§.ſi verò in perpetuum ver.iiſdem pœnis.Bart.

De libertinis. *Rubrica.*

L E X I.

COnditio. Libertini non habent excuſationem à muneribus.h.d.Sed opponitur ſuprà, ſi ſeruus vel liber ad decur.aſpir.l.j. Sol.Ad honores & dignitates nō poſſunt vocari: vt ibi.ſed ad munera,& ad alia grauamina bene poſſunt voca.

De infamibus. *Rubrica.*

1 ☞ *Nobilis condemnatus de falſo,qui ex forma ſtatuti perdit nobilitatem,remanet nobilis quantum ad maioritatem pœnarum.*

L E X vnica.

INfames. Perſonæ infames remouen
c tur à dignitatibus,[c] non à muneribus realibus,vel perſonalibus.h.d.
1 †Et per hanc legem dico ꝙ licet quis fuerit condemnatus de falſo, propter ꝙ deſinit eſſe nobilis ex aliqua lege vel ſtatuto:tn̄ adhuc remanet nobilis quātū ad maioritatē pœnarū, & ad ea, in quib⁹ nobiles magis grauant ꝙ plebeij.de quo dixi in l.j.j. de digni.
☞ Bar.☞ Vide Bar.in l.j.antepe.col.j.de digni.Et idem dicebat Ro.in l.ſi quis in graui.§.de his.ff.ad Syl.ꝙ vbicunꝙ aliquis magnus nobilis efficitur ex forma ſtatuti popularis, prout eſt Florentiæ,ꝙ dicitur amittere nobilitatē quo ad cōmoda, non

a ¶ Offert. Adde Bald. in aut.ad hæc.pe.col. C.de vſu.vide tn̄ Are. j.q.j. non eſt. & xiiij. q.v.non ſane.

b ¶ Rubricas. Adde Feli.in rub.de accu.circa prin.ver.vtrū aūt. cum ſeq.Tu vide ad hoc Bal.in ru.ſ.an ſer. ex ſuo fa.do. Iaſonem May. poſt Are.Alex. & Scriben.in l.j.ff.ſi cer.pe.et ipſum Inſti. de act.in rub.col.j.c.j. nu.j.et qđ ibi poſui in addi.ad ipſum.in ver. ſunt aūt tales, extra, vt li.nō cōte.poſt Pa. in proœ.rex pacific⁹. nu.ij. in ver.rubr.poſt Philip.Fran.in proœ. §.ſanè.nu.vij.i ver.in decretis.li.vj.& nota. Feli.c.j.colū.xx.ver.q ſunt rubricæ. &c.ex parte. colū.xviij. ver. quæ ſunt in decretis. extra de reſcri.lib.vj. Panor.conſi.xvj.vol. ij.& Ro.conſi.ciiij.

c ¶ A dignitatibus. adde Lu.in fin.ver.infamia.verſi.quæro nunquid. Vnde dicitur in famē ſuſtinere i dignitate peccatū eſt,i Spe. in tit.de diſp.§. iuxta. ver.infamis enim. & adde Paul.de caſt. in conſi.cxcvj.

a ¶ Tacentis. Adde Feli. in c. nonne. de præſum. in j. col. in ver. in glo. ſi cum plu. ver. ſe.
b ¶ Per epiſtolam. Tu dic verum ſi filius eſt maior xxx. ann. alias requirit᷑ qđ præſens conſentiat. Ita ſin. dicit Bal. ī auť. cauſam quę. ī vlti col. ver. extra querit hic Pet. C. de epiſ. & cle. & adde Lu. pō. in ſin. ver. cōſenſus. ver. gl. ordi.

quo ad incōmoda. & ideo ſi delictū committeret, puniretur vt nobilis. quod ſequitur Areti. in ſuis maleficijs. ver. in Caſum Sempronij. in vlti. col. Alexand.

De reis poſtulatis. *Rubrica.*

L E X vnica.

Reos criminis. Pendente ꝓceſſu criminali nō pōt quis ad honores vocari. h. d. Facit ff. de mu. & ho. l. reus delatus. Limita tamē hanc l. vt per Hoſti. & Io. And. in c. meminimus. de accu. per tex. in c. omnipotēs. eo. tit. & faci pro determinatione q. Bal. in rub. de condi. ob turp. cau. & vide Ro. in litera o. not. xxj. Alex.

De his qui in exilium dati, uel ordine moti ſunt. *Rubri.*

Super rubrica dic vt plenè examinaui. ff. de his qui not. infa. l. quid ergo. §. pœna grauior. & etiam in glo. Bart.

1 *Confinati non poſſunt eligi ad honores.*
2 *Doctores confinati & reuocati non habent priuilegia collegij.*

L E X I.

1 Quibus. †Not. hanc legem. ex qua no. ꝙ confinati nō poſſunt eligi ad honores durāte tēpore confinationis: & hanc l. vidi examinari de
2 facto qñ †quidā doctores fuerūt confinati Bononię reuocati per do. Hoſti. legatū qui fuerūt in matricula doctorū de collegio: an poſſint eſſe de collegio & priuilegium collegij habeant vel cōſequi poſſint. Dic ꝙ non, vt hac l. Confinati frāgentes confinia, an pœna mortis ſint digni? Dic ꝙ non, vt per gl. & Bal. in ſti. qb. mo. ius pa. po. ſol. §. ſerui aūt. & qua pœna puniantur, vide in §. quiſquis. in l. aut facta. de pœ. Alex.

De filijsfamil. & quemadmodum pater pro eis teneatur. *Rubri.*

1 *Conſentire dicitur pater in caſu huius legis eo ipſo quòd non diſſentit.*
2 *Conſentire quando quis dicatur ex ſola præſentia.*
3 *Pater conſentire poteſt filio per epiſtolam, & conſentiendo obligatur inſolidum: non conſentiendo obligatur de peculio.*
4 *Pater qui adoptat illum qui factus eſt decurio, dicitur ei conſentire.*
5 *Pater ratione conſenſus quando obligetur pro filio reipublicæ & priuatis.*

L E X I.

Patrem. Qui cōſentit decurionatui filij emācipati non obligatur. ſecus ſi ille filius erat in poteſtate: & ille videtur conſentire qui non diſſentit. h. d.

1 Additio. †Nota ex hac lege ꝙ conſenſus in hoc articulo inducitur eo ipſo ꝙ quis non contradicit
2 †interdum nō dicitur conſentire, niſi expreſsè cōſentiat præſuppoſito ꝙ actui ſit præſens, & ſe ſubſcribat tanquàm teſtis. l. Caius. de pig. actio. & ibi no. & de re. alie. non alie. l. diſtrahente. & hoc vbicunq; actus qui cōtrahitur exerceri poteſt me inuito: tunc ſi ſum pręſens, non videor conſentire, vt no. in l. Caius. Item videtur quis cōſentire vbicunq; actus qui geritur ten
a dit in fauorē tacētis.[a] l. ij. §. voluntatē. ſol. mat. & plenè p Dy. in c. qui tacet. de regu. iur. in vj. ſed vbi tendit in odiū, nō intelligitur conſentire, vt d. l. fallit fauore reipub. vt hic, & ff. de de
3 curio. l. honores. §. ſi. poterit† etiam pater conſentire filio per
b epiſtolam[b], vt d. l. honores. Item conſentiendo obligatur inſolidum. l. ſi filiusfa. de admi. re. ad ciui. perti. nō conſentiendo obligatur de peculio, de quo vidimus in l. j. ſ. de decu. ff. ad mu
4 ni. l. ij. †Dicitur autem pater filio cōſentire, cum adoptauerit eum qui erat factus decurio l. Lucius. §. idem reſpōdit. ad mu
5 nici. Illud† tamen ſcias ꝙ licet pater obligetur pro filio ratione conſenſus: eſt verum reipub. non autem priuatis perſonis, ſi eas in officio damnificaſſet l. ij. ad muni. Idem tamen eſt etiam in priuatis, ſi recepit à filio literas, & nō contradixit, ſed literis receptis nihil dixit: nàm tunc videtur approbare cōtractum l. ſi filiusfa. la j. ff. ad Maced. in cle. j. de procu. vbi eſt hodie caſus in ſimili. ſed in filio eſt caſus in d. l. ſi filius. Item ſi filius eſt inhabilis ad officium, pater non tenetur pro eo. ſ. de mu. & ho. l. ij. & l. Lucius. §. idem reſpondit. ad muni. Ange.

L E X II.

Cum appellaſſe. Appellare à noīatione facta de filio eſt conſentire. h. d. & no. glo. huius legis quæ eſt ſuper verb. oſtende.

L E X III.

Si hi qui. Filius in poteſtate cum patre ad idē munus vocari non debet. ſecus ſi ſit emancipatus. Barto.

Sine periculo. Pater non tenetur pro filio curatore creato, ſed qui eum nominauit, tenetur. h. d. Barto.

De periculo ſucceſſorum parentis. *Rubrica.*

1 *Filius qui incœpit ſtudere patre uiuente, an eo defuncto debeat ſtudere de bonis communibus.*

L E X vnica.

Si de proprio. Onus dignitatis quęſitę filio per patrē tranſit ad hæredē.
1 h. d. †Hæc lex facit ad q. ſi filius incipit ſtudere de volūtate patris, an mortuo patre debeat ꝑficere ſtudium cōibus expēſis. De hac quæſtione vide p doct. & Bal. in auť. ex teſtō. & in l. ſi emācipati. C. de colla. p Dy. in l. j. §. ſed an id. ff. de colla. bo. De ſecūda quæſtione vide Bal. vbi ꝓxi. & Bar. & Bal. in l. pe. ff. ſol. ma. aliqd in l. filiæ. fa. her. Alex. Itē an expēſæ doctoratus debeant fieri de cōi. Itē ſi filius deſpōſauit vxorē viuēte patre, an expēſæ nuptiarum debeant fieri de cōi? Facit ff. de mu. & ho. l. ſi filiū. §. idem ſcripſit. De quo dixi plenè ff. de col. bo. l. j. §. nec caſtrenſe. Hic non ſunt alia.

De mulieribus & in quo loco &c. *Rubrica.*

1 *Mulier nupta Romæ non poteſt compelli ad munera in ciuitate originis.*
2 *Mulier uocatur ad honores & munera perſonalia.*
3 *Mulier ſubit onera patrimonialia in loco patrimonij.*
4 *Mulier ſortitur forum uiri.*
Quid in ſponſa & uidua.
5 *Mulier ex perſona uiri, an dicatur ciuis uel comitatenſis.*
6 *Munus propriè dicitur quod neceſſariò ſubimus lege, uel mero imperio eius qui habet poteſtatem.*
7 *Munera perſonalia quæ ſint.*
8 *Honores qui prohibeantur habere.*
9 *Honor cum adminiſtratione minoribus concedi non poteſt, ſed ſine ſic. & nu. 18.*
10 *Honor cum adminiſtratione mulieribus non competit, ſed ſine ſic.*
Et quando cum adminiſtratione.
11 *Munera habentia dignitatem annexam, quæ dicantur.*
12 *Honores habentes annexam dignitatem non poſſunt indici niſi ciuibus & incolis.*
13 *Immunitas à muneribus conceſſa non porrigitur ad munera habentia dignitatem annexam.*
14 *Dignitas annexa officio quòd non remaneat eo finito ſi officium eſt temporale.*
15 *Munera ſordida dicuntur habere annexam utilitatem.*
Vile eſt quòd uile reputatur.
16 *Munera ſordida quibus indicantur.*
17 *Munera quæ non habent honorem neq; dignitatem, quæ ſint, & quibus indicantur.*
19 *Mulieres quorum munerum ſint capaces.*
20 *Cogi an quis poſſit ad dupelx officium. remiſſiuè.*
21 *Pecunia an poſſit ſe redimere ille cui iniungitur aliquod officium remiſſiuè.*
22 *Munus patrimoniale propriè dicitur ubi uertitur ſumptus: & eſt triplex.*
23 *A munere patrimoniali qui excuſentur.*
Præſtatio per capita imponitur pro ſalarijs rectorum ciuitatis.
24 *Collectam quis imponere poſſit.*
25 *Ciuitas quæ debet mittere mille homines in ciuitate, an tale onus ſit impoſitum perſonis, an rebus, remiſſiuè.*
26 *Vſurario & forenſi imponitur collecta.*
27 *Collecta dicitur quæ non habet certam formam ſed uariatur ſecundum ſuperioris uoluntatem.*
28 *Collecta quibus imponi poſſit.*
29 *Collecta qualiter imponatur.*
30 *Collectæ munus an diuidatur in ſordidum, & non ſordidum.*
31 *Mobilia & immobilia æſtimantur quando collecta imponitur.*
Et qualiter fiet iſta æſtimatio. remiſſiuè. & à quo tempore incipiet habere effectum.
32 *Collecta quod non poſſit imponi eccleſiæ nec clericis.*
33 *Ciuis pro poſſeſſionibus alibi poſitis, an teneatur in propria ciuitate ſoluere collectas.*

L E X vnica.

Iam quæ. Mulier in loco domicilij mariti ſubit munera perſonalia, patrimonialia verò in loco in quo eſt patrimonium. hoc dicit. Diuiſio per ſe patet, & etiam caſus eſt cla

a ¶ Viri. Adde Feli. in c. dilectus filius. de re. ſcri. & do. Soc. in cōſ. xij. inci. quoniam in præſentiarū. verſi. & nō ſolū clericus. circa med. in j. par. char. xvij. & in conſil. xxxvj. inci. rectè ac maturè. verſi. cum ergo. circa fin. in d. parte, char. lxxj.
b ¶ Cōpetunt mulieribus. Adde iſtū in l. j. j̄. de dig. lib. xij. & Panor. in ca. dilecti filij. nu. ij. & quod ibi poſui in addi. ad ipſum, in ver. in muliere. extra de arbit.
c ¶ Scholarib⁹. Tu vide de hoc Iac. Reb. in l. nec ipſi. nu. j. ſ. de inco. & vbi quis domi. habe. videatur.

eſt clar⁹. Anteq̄ vltrà procedā, ꝓ declaratiōe quæro quare dicit ſi nō in vrbe Romana &c. Gl. exponit dupliciter: & tene primū, l. in vrbe Romana eſt tāta copia mulierū & hoīm ꝙ nō eſt neceſſe vocari ad munera mulieres aliunde veniētes. † Nō
1 tñ intelligas ꝙ mulier nupta Romæ poſſit cōpelli ad mūera & honores in ciuitate originis, ꝓpriç: qa per hoc auocaret᷑ à ſeruitio viri qđ eſſe nō debet: ſicut nec liberta nupta conſenſu patroni debet opas p quas auocet᷑ à ſeruitio viri, vt C. de op. li. l. li
2 bertæ. & ff. de ope. li. l. ſicut. †Hoc pręmiſſo no. ꝙ mulier pōt vocari ad honores & munera ꝑſonalia. † Scđo no. ꝙ mulier
3 ſubit munera pr̄imonialia in loco pr̄imonij. † Itē no. ꝙ mu
4 lier ſortit᷑ forū viri,[a] vt j̄. de dig. l. mulieres. Sed op. ff. ad mu
a ni. l. ea quæ. Sol. Ibi loquit᷑ in deſponſata: hic in nupta. & id qđ dicit᷑ in nupta, idē ī vidua, vt ff. ad muni. l. filij. §. vidua. Itē no. ꝙ ſ. dixi in deſpōſata, idē in ea quę nupta eſſet nō đ iure l. fi. §. itē reſcripſerūt. ff. ad mu. Idē in ea quę nunq̄ habuit virū, ſiue virgo, ſiue corrupta, vt l. pe. §. fi. ff. ad mu. & hic in j. gl. An †au
5 tē mulier ex perſona viri dicat᷑ ciuis, vel comitatēſis, dixi plenè in d. §. itē reſcripſerunt. Itē oppo. mulier nō vocetur ad honores vel munera perſonalia, vt ff. de mu. & ho. l. iij. §. corporalia. Gl. ſoluit, & ideo dic vt in ea. & j̄. dicā. His ergo præmiſſis: qa hic fit mentio de munerib⁹ & honorib⁹ pr̄imonialibus & perſonalib⁹ quę imponūtur tā maſculis q̄ mulierib⁹: ideo materiā munerū hic tractem⁹, quorū diuiſionē ponit gl. ſuper rub. ſ. de excu. mu. ponit Cy. latius l. voluntariæ. ſ. de exc. tut. Gul. multo lati⁹ in l. neminē. ſ. de ſa. ſan. ecc. Ego aūt vltra oēs
6 hic multa dicā. † Sciendū eſt igit᷑ ꝙ munus dicit᷑ tribus modis ff. de ver. ſig. l. mun⁹ trib⁹. ſed ꝓpriè munus dicit᷑ qđ neceſſariò ſubim⁹ lege, vel mero impio eius qui habet ptātē, vt l. munus ꝓpriè. ff. de ver. ſig. Et iſtud mun⁹ diuidit᷑ per Iuriſcōſultū in l. fi. in prin. ff. de mu. & ho. qa munerū quædā ſunt ꝑſonalia: quędā munera patrimonialia: quædā ſunt miſta. † Aſſu
7 mo primū mēbrū perſonaliū. quædā hñt honorē annexū, & appellant᷑ honores, vt hic in text. quędā hñt vtilitatē annexā: & appellant᷑ ſordida, vt l. ſordidorū. ſ. de exc. mu. & l. maximarū. quędā nō hñt nec honorē, nec vtilitatē: & iſta appellant᷑ munera ſimplicia, vt hic in text. & ſ. in multis rubri. Circa primū, ſ. de munere habente dignitatē annexā, dic ꝙ eſt honor, ſ. adminiſtratio reipublicę cū dignitatis gradu, vt l. honor. ff. de mu.
8 & ho. †Sed quęro q ꝓhibent᷑ habere honores. Rñ. qdā ꝓpter delictū vt infames de iure, vel de facto, vt ſ. de infa. l. j. & de his qui nō imple. ſti. l. j. & ſ. de decu. l. nec infames. ſ. đ reis poſt. l. j.
9 & j̄. de digni. l. ij. †Itē nō pōt cōcedi minoribus iſte honor cū adminiſtratiōe, ſed ſine adminiſtratione bñ pōt cōcedi, vt ſ. de mu. & ho. nō cōti. inter patrē & filiū. l. j. in fi. & ff. e. l. ad rēpu. &
10 de exc. mu. l. ſextūdecimū. in prin. & l. ſpurij. §. j. ff. de dec. † ſed an poſſit cōcedi mulieribus. tex. hic vr᷑ dicere ꝙ ſic, qñ dicit honores. In cōtrariū facit l. fœminę. de re. iur. l. iij. §. corporalia. ff. e. Sed honores ſine adminiſtratione, ſine dubio cōpetūt mulie
b rib⁹,[b] vt l. j. & l. mulieres. j̄. de dig. & l. impialis. C. de nup. & ff. de ſena. l. fœminę. honores verò cū adminiſtratiōe nō repio in iure cōcedi mulierib⁹, niſi hodie de iure Cano. Abbatiſſæ monialiū. Itē mulierib⁹ q̄ ſunt miniſtrę ſororū tertij ordinis ſancti Frāciſci. Itē mulierib⁹ p̄cellētib⁹, vt in Reginis & in Comitiſſis q̄ qñq; ſuccedunt in comitatu ex cōſuetudine, vel ex priuilegio ſibi dato. Nō ob. ſ. de arbi. l. fi. & hic in iij. gl. & ita de facto
11 videmus in regina Ioāna Regina Hieruſalē & Siciliæ. †Sed q̄ro q dicant᷑ iſta munera quæ hñt dignitatē annexā. Et Gul. in d. l. neminē. ponit exēplū qñ aliqs cōſtituit᷑ iudex qbus iudicibus debemus honorē, vt l. ij. ff. de in ius voc. & ff. de iud. l. pars literarū, & melius. ſ. qñ ꝓuo. nō eſt ne. l. oēm honorē. Sed certè ego video ꝙ multa ſunt officia, vbi nulla eſt iudicandi ptās: tñ hñt honorē & dignitatē annexā, vt ſunt illi q p̄ſunt cubiculo pricipis, vel agētes in reb⁹, & ſimiles. de qb⁹ habes. j̄. li. xij. Dico ergo ꝙ illud officiū habet honorē & dignitatem annexā, qđ ſic reputat᷑ in ciuitate. Vnde pōt eſſe ꝙ idē officiū alibi reputat᷑ honor, & alibi nō, vt l. munerū. circa prin. ff. eo. nec requirit᷑ ꝙ habeat poteſtatē iudicādi. ſed ſolū ſufficit ꝙ ſic reputet᷑ in ciuitate: & ſic videm⁹ in iſta terra, ſ. in capitaneo partis Guelphæ, qui licet nullā habeat iuriſdictionē: tñ honor reputatur. vbi tñ nō apparet qualiter in ciuitate ꝓ honore reputat᷑: dico ꝙ illud officiū habet honorē & dignitatē annexam qđ habet poteſtatē ſtatuēdi per ſe vel cū ſocijs, vt dicim⁹ in
a decurionibus q ſunt in dignitate, vt ſ. de decu. l. iij. & iiij. vel ſi habet poteſtatē iudicandi, vt l. cui muneris. ff. de mu. & hono.
12 † Item aduertēdū eſt ꝙ iſti honores non poſſunt indici, niſi ciuib⁹ & incolis, vt ſ.
13 qui pro ſua iuriſdic. l. j. & hic. Itē †vacatio ſimpliciter cōceſſa nō porrigit᷑ ad munera iſta quę habēt dignitatē annexā. vt d. l. cui muneris. & qđ not. in l. vacuatis. ſ. de
b
14 decurio. †Sed quæro an talis dignitas remaneat finito officio. Rñdet᷑ ſi officium eſt tēporale, nō remaneat dignitas finito officio, vt l. j. ſ. de exc. mu. niſi aliter ſit lege expreſſum. & facit qđ no. p Inno. extra
15 de prębē. in c. de multa. in fi. †Venio ad
c ſecūdū, & dico ꝙ aliud eſt munus qđ habet in ſe vtilitatē annexā qđ appellat᷑ munus ſordidū, & iſtud eſt illud qđ conſiſtit in officijs vilibus, dicit Gul. quorū multa nominant᷑ in l. maximarū. ſ. de excu. mu. Tu dic clari⁹ qđ ſicut illud eſt honor qđ reputat᷑ honor, vt ſ. dixi: ita ī. vile qđ reputatur vile. Et ꝓ hoc facit j̄. de ſuſce. & arca. l. humiliorib⁹. & ideo pōt eſſe ꝙ idē officiū alibi eſt vile, & alibi non, vt d. l. fi. in prin. Et pōt eſſe ꝙ idē officiū reſpectu cauſę dicit᷑ vile & nō vile. Nā ego vidi multos valētes viros quærētes eleemoſynas pro pauperibus: & nō eſt vile reſpectu cauſæ. Facit ſ. de ſa. ſan. ec. l. ad
16 inſtructiōes. & l. priuilegia. ibi, humanitatis noſtræ &c. †Itē quæro qbus poſſunt indici iſta munera ſordida. Rñ. nunq̄ indicunt᷑ hominibus poſitis in dignitate, vt l. humiliorib⁹. j̄. de ſuſcep. & arca. Sed cōtra hoc facit l. maximarū. ſ. de excu. mu. prout ibi excuſat quaſdā dignitates p̄cellētes. Solu. Illud verū in munerib⁹ ſordidis q̄ etiā patrimoniū reſpiciūt, vt ibi patet, & j̄. dicā dū tractabo de patrimonialib⁹ & miſtis. hic loquitur de munerib⁹ ſordidis meris ꝑſonalib⁹: alias verò etiā infamibus poſſunt indici, vt ſ. de infa. l. j. & de his q nō imple. ſtip. l. j. cū ſequē. Limita p Bar. in l. j. de auro coronario. Quid in ſcholaribus ſtudētib⁹ in ꝓprijs domib⁹? Dic idē ſecūdū Bar. in l. j. qui ætate ſe excuſant. & l. medicos. & qđ no. ſ. de ꝓfeſſo. & medi. in ver. itē q̄ro aliqs. Adde Bal. in l. ij. C. ſine cenſu vel reli. & Bal. in l. placet. C. de ſac. ſan. eccle. vbi dicit an poſſint collectæ imponi forēſib⁹ ꝓ rebus quas tenēt in ciuitate collectāte. Determinat ꝙ nō. de quo per eūdē in l. reſcripto. §. fi. ff. de mune. & hono. vide Bar. in l. forma. §. illā. de cēſi. Et an forēſis poſſit cōueniri in loco vbi habet ſuas poſſeſſiones & terras. Alexā.
17 †Itē quæro, an poſſint indici minorib⁹. Puto ꝙ ſic, ſi poſſunt illa officia expedire. ar. ſ. q æta. l. j. Si eñ cōcedit᷑ in hoc priuile
c giū ſcholarib⁹:[c] ergo in cōtrariū eſt ius cōe. Nec obſtat l. ad rempu. ff. eo. qa ibi loquit᷑ in munere qđ habet adminiſtrationē, in quo ſi cōcederet᷑ minorib⁹ eſſet periculū ꝓpter imbicillitatē cōſilij. & ideo dicēdū eſt vt dixi in p̄cedētib⁹. an autē mu
18 lieribus poſſint indici dic vt ſtatim dicā. †Venio ad tertiū, ſ. ad munus qđ nō habet honores, nec dignitates annexas. Exēplū, qñ nō reputat᷑ honor nec vtilitas, vt in legato, & eſſe ſuſceptor pecuniæ publicæ, & ſi. & ab iſtis non excuſat᷑ aliqs ꝓpter dignitatem. ar. ff. de exc. tu. l. ꝓpter magiſtratū. Item nec ꝓpter infamiā, vt l. j. ſ. de infa. Itē nec ꝓpter minorē ætatē, niſi in adminiſtratione verſaret᷑ periculū, vt ſ. ꝓximè dixi. An autē poſſit cōcedi mulierib⁹: hic vr᷑ tex. ꝙ ſic, ibi qñ dicit, munera. In cōtrariū vr᷑ l. iij. §. corporalia. ff. eo. Breuiter dic ꝙ tex. iſte ſolēniter loquit᷑: dicit eñ de muneribus quorū ſexus capax eſt. Puto
19 †autē mulieres eſſe capaces oīs officij p qđ earū pudicitia non lædat᷑, verbi gratia: ſicut pōt p̄poni in ciuitate vn⁹ medic⁹ q iudicet de vulneribus, vt dicā j̄. de pōde. auri. l. j. ita poſſet p̄poni vna mulier, & plures q̄ haberēt iudicare vtrū mulieres eſſent p̄gnātes, vel virgines, vel nō, vt ff. de ven. inſpi. l. j. Itē ſicut pōt pręponi aliqs q denūciet maleficia, vt in auť. de leno. ita poſſit præponi mulier vt denūciet maleficia aliarū mulierū q̄ in notitiā maſculorū nō poſſunt ꝑuenire: qa aliqñ ſciūt de his pluſq; maſculi, & ſic de ſimilib⁹. per quę earū pudicitia nō lædat᷑. Ab iſtis autē munerib⁹ multi habēt excuſationē & vacationē: qui
20 dā à lege, qdā ex priuilegio. qđ videte p vos. †Itē quęro vtrū

a ¶Imponere. Vidē Fel. in c. cū dilecta. de reſc. ver. ſinguli. Adde iſtū in l. vna. nu. ij. & qđ ibi poſui in apo. ad ipſum ĩ ver. collectas. ſ. de ſuperindi.

b ¶Librā. Adde Inno. in c. grauē. de ſent. ex-cō. & vide d. Alex. in d. §. actor. alle. in text. prout ipſe ſe remittit in xj. col. in fi. ver. quęrit ſucceſsiuè Bart. cū cōcor. nōnullis ibidē per eum ſignatis.

c ¶Imponi. Adde do. Alex. de Imo. in cōſil. lxviij. ij. parte. vbi plenè loquitur.

d ¶Ex cōſuetudine. Vide do. Ale. de Imo. cōſulētē cōtra Bar. ĩ cōſ. ſuo ccx. inci. viſo. ĩ v. & vj. co. ita etiā refert & ſequit̃ d. Iaſ. May. in l. de qb⁹. in xxviij. co. de le. Et dic ꝙ imo vr̃ ſufficere conſuetudo antiqua ſi pōderes Bar. ĩ l. j. ĩ. de aur. coro. li. x. q̄ cōſuetudo eſt decē annorū, ſcđm Pan. in c. fi. x. col. de cōſue.

e ¶Clericis et eccleſię. Adde qđ poſui ĩ apo. ad iſtū in l. placet. nu. xiiij. in ver. pro rebus eccleſiæ. ſ. de ſacr. ſan. ec. in ij. lect.

f ¶Maritus. Adde do. Soci. in cōſi. ccxvij. in cipi. circa hāc q. verſi. nonò hoc idem. in ij. parte. char. xcij.

quis poſsit cogi ad duplex officiū. Dic vt
ſ. queād. ciui. mu. indi. l. j. & aliàs plenius
21 dicā. †Itē quęro vtrū ille cui iniungit̃ tale
officiū poſsit ſe pecunia redimere. Dic vt
22 l. iſtud. ſ. de exc. mu. †Venio ad ſm principale mēbrū, ſ. de munere patrimoniali.
Et hic aduerte: qa ꝓpriè dicit̃ munus patrimoniale, vbi vertit̃ ſumptus, vt l. munerū. §. patrimoniorū. ff. eo. & iſtud diuidit̃
tripliciter. Qñꝙ ſumptus imponit̃ ꝑſonæ
tm̃ nulla habita cōtēplatione patrimonij,
vt qñ imponit̃ prętatio ꝑ capita. Qñꝙ imponit̃ habita cōtēplatione patrimonij, vt
qñ imponit̃ ꝑ ſolidū & librā. Qñꝙ imponit̃ reb⁹ nulla habita contēplatione perſo
23 næ. †Circa primū qñ imponit̃ ꝑ capita,
de hoc habetis. ff. de cēſi. l. ætatē. & ſ. de anno. & trib. l. j. & ibi in rub. & ab iſto nō excuſant̃ aliqui, nec ꝓpter ſexū nec propter
ætatē, niſi aliter ſe habeat cōſuetudo prouincię, vt d. l. ætatē. ff. de cēſi. Et iſtā prętationē ſolū debēt facere ruſtici: nō autē ciues de iure cōi, vt ĩ. de cap. ci. cenſi. exi. l. j.
li. xj. Et iſta prętatio ꝑ capita debet imponi ꝓ ſalarijs rectorū ciuitatis ꝓ parte: vt d.
l. j. ſ. de anno. & trib. & iſtud onus debet
quis ſubire in loco, in quo eſt ciuis & incola, prout ſtatim dicā in ſequēti mēbro. Venio ad ſm, & dico ꝙ qñꝙ imponit̃ ꝑſonæ
ꝓ rebus habita cōtēplatione patrimonij.
Et iſta in vulgari appellat̃ collecta: vt di-
24 cit gl. in l. reſcripto. §. fi. ff. eo. †Quæro
a hic primò qs poſsit collectā imponere[a].
Rñ. aut imponit̃ ꝓpter neceſsitatē ciuitatis: & poſſunt ipſi ciues imponere: vt not.
in l. j. §. pen. ff. qđ cuiuſꝙ vni. & probatur. ſ. de ope. pu. l. oēs. &
ſ. de immu. ne. cōced. l. fin. Aut imponitur ob publicā vtilitatē,
& nō poteſt imponi ſine expreſſa licētia principis: vt ſ. de excuſ. mune. l. placet. & ſ. de ſuperindicto. l. j. Vnde ſi quædā ciuitas vellet imponere collectā vt donaret principi: non poſſet de
iure, ſed de facto ſic. Prædicta vera ſunt in ciuitate, quæ recognoſcit ſuperiorē: ſed ſi eſſent ciuitates liberæ & nō recognoſcentes ſuperiorem, poſſent imponere qūo ſibi placeret. Bart.

Additio. Not. ꝑ Bar. in l. j. qđ cuiuſꝙ vni no. & aliquid in l. iiij. §. actor. & ibi ſcripſi. ff. de re iudi. & in
l. placet. C. de ſac. ſanc. eccl. Et an dñs poſsit imponere vaſallo,
25 per Bal. in l. pen. C. de bo. quæ lib. †Quid ſi ciuitas debet mittere mille hoīes in exercitu: an ſit onus impoſitū ꝑſonis, an ve-
26 rò rebus. Vide Bal. in l. etiā. in fi. C. de exec. rei iu. Itē† vſurario
forenſi imponit̃ collecta Bal. in l. etiā. in pe. col. C. de execu. rei
27 iu. Itē† collectæ dicunt̃ illæ quæ nō habent certā formā, ſed variant̃ ſm voluntatē ſuperioris: vt no. Bal. in l. fi. C. ſine cēſu vel
b reliquis. Itē collecta imponit̃ per ſolidū & librā[b]. Adde glo.
in l. ſancimus. la. j. in verſic. peræquatio. C. de aduo. diuer. iudi.
28 Alexā. †Sed quæro cui poſsit imponi hæc collecta. Rñ. ciuibus, & incolis tm̃: vt d. l. reſcripto. ff. eo. in fi. & ideo ſi forenſis
poſsideret in territorio vni⁹ ciuitatis nō poſſet ſibi imponi collecta: qa cū imponatur perſonæ, licet pro reb⁹, & perſona non
c eſt ſubdita, nō pōt ſibi collecta imponi[c]: vt d. l. reſcripto. in fi.
& l. libertus. §. ſola. ff. ad mu. Fallit in vſurario. Itē fallit in
ciuitate quę de hoc habet priuilegiū: vt d. l. munerū. §. patrimoniorū. ff. de mu. & ho. Item fallit in ciuitatibus quæ hoc ha-
d bent ex cōſuetudine,[d] cuius cōtrarij non extat memoria, quæ
habet vim priuilegij: vt l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua
quotidia. & æſti. Item fallit in ciuitatibus quæ fecerunt ſua
prædia tributaria ꝓpter collectā, ſed tunc debet imponi reb⁹,
29 non perſonis: & ideo cadit in ſequēti mēbro. †Item quæro,
qualiter imponat̃ iſta collecta. Et glo. in l. j. ſ. de apo. pu. dicit
ꝙ imponit̃ magnis & paruis per ſolidum & librā, vt qui plus
habet plus ſoluat. Et qđ ibi dixi, fallit ſi imponatur pro ſalario
rectoris, vt ſ. proximo membro dixi. Fallit etiam in caſu quē
30 ſtatim dicā. †Quæro ergo vtrū iſtud munus diuidatur in ſordidum & non ſordidū. Gul. dicit ꝙ ſic, vt puta ſi imponeretur
collecta pro redimendo aliquo munere ſordido, diceretur munus ſordidum. aliàs ſecus. Certè licet de iure communi munus
non poſsit redimi pecunia, vt l. illud. ſ. de excu. mu. cum ſi. tamen ſi hoc contingeret fieri authoritate ſuperioris, fateor dictum Gul. & tunc iſtam collectam ſoluendam non tenerentur
hi qui non tenebantur ad munera ſordida: aliàs alter pro altero grauaret̃, cōtra l. j. ĩ. vt nullus ex vicar. pro ali. debi. &c. &
31 ſic tūc non imponeret̃ collecta per ſolidū & librā. †Itē quæro pro imponēda collecta quæ res æſtimabunt̃? Rñdeo, oīa mobilia & immobilia, vt ff. de cenſi. l. forma. & ſ. de immu. ne. cōce. l. fi. Sed quæro qualiter fiat iſta æſtimatio? Dic vt l. ſuſceptores. ĩ. de ſuſcep. & arca. Sed quæro à qua parte incipiet ha-
32 bere effectū talis æſtimatio? Dic vt in l. j. ſ. de apo. pu. †Item
e quæro, vtrū collecta poſsit imponi clericis & eccleſiæ.[e] Rñd.
ex prædictis apparet ꝙ nō cū dēat imponi ꝑſonæ ſubditę, & eccleſiæ: & clerici nō ſunt nobis ſubditi: ergo &c. hodie declara-
33 tū eſt per authē. Item nulla cōmunitas. ſ. de ſacroſan. ec. †Itē
quæro, aliquis eſt hic ciuis, & alibi habet poſſeſsiones, vtrū ꝓ
poſſeſsionibus alibi poſitis cogat̃ hic ſoluere collectas? Gl. hic
dicit ꝙ nō qa ſm hoc alibi ſolueret̃ tributū, & hic collecta: qđ
eſſe nō debet. Et ſcđm hoc ſequit̃ ꝙ ſi eſſet res ꝓ qua nō ſolueret̃ tributū, vel collecta alibi: ꝙ hic cogi poſsit ad ſoluendū. Et
ita intelligūt qdā iſtā gl. quę ſi ſimpliciter loqueret̃ dānant eā.
Sed ego puto ꝙ gl. verū dicit. Nā pro poſſeſsionib⁹ tributarijs
non debet ſolui collecta alibi, vt l. priuatæ. de excu. mune.

Additio. Vide Io. And. in c. j. de immu. ec. lib. vj. & ibi Domi. de ſan. Gemi. & doct. ĩ Cle. j. §. ſane. de
iure patro. & Io. Cal. in cōſi. x. qđ ponit in tit. de conſti. & incipit; factū ſuꝑ quo cōſiliū petit̃, tale pręſupponit̃. Alex. Sed ſi
alibi nō ſolueret̃ tributū: tūc dicit Gul. Aut īponit̃ collecta ab
eo, q habet iuriſdictionē vniformē in oī loco, vt à principe: &
☞ tūc deberet ſoluere qs pro rebus, quas habet vbiꝙ. ☞Cōſuetudo Italiæ ſe habet ꝙ à forēſibus poſsidētib⁹ in territorio ſoluat̃ collecta. adde Bal. ĩ l. etiā. in pe. col. C. de exec. rei iu. Alex.
34 †Aut imponit̃ à ciuitate: & nō pōt extēdi collecta ꝓ rebus,
quæ ſunt extra territoriū. arg. ff. de iuriſdi. om. iu. l. fi. & de bo.
autho. iu. poſ. l. cū vnus. §. pen. & fi. qđ eſt notādū. Tñ in ciuitatibus Italiæ cū quælibet ciuitas habeat cōſuetudinē imponēdi collectas etiā forēſibus poſsidētibus in territorio, nō eſt dubiū ꝙ pro rebus alibi poſitis q̄ꝫ in ciuitate originis, vel domicilij, nō debeat ſoluere: aliàs fortè poſſet cōpelli, etiā pro his, quę
habet extra territorium. arg. l. fi. ff. de decre. ab or. faci. Bar.

Additio. Hoc firmat Io. And. in c. j. de immu. eccl. li. vj. & ibi Domi. & doc. in d. cle. j. & vide l. fi. §. pa
trimoniorū. & l. reſcripto. §. fi. & ibi glo. & Bar. ff. de mu. & ho.
& habetur in authē. itē nulla cōitas. ſ. de epiſ. & cle. & in c. j. de
immu. eccle. in vj. & ibi Ioā. & plenè Bal. in l. iij. & Sali. C. ſine
cenſu vel reliquis. & Ange. in l. iiij. §. actor. in iij. col. ad finē &
35 ibi etiā do. Alex. ff. de re iudi. Alex. †Item quæro quis excuſetur ab iſto munere. Rñdeo. nullus regulariter: vt hic, & §. patrimoniorū. & l. j. ſ. queādmo. mu. ciui. in prin. de mu. patri. l. ij.
Fallit in doctoribus actu legentibus: vt l. medicos. & ibi not.
de profeſ. & medi. Itē fallit in officialibus ſecūdū diſtinctio-
36 nem quā poſui ſ. de immuni. ne. conce. l. fi. †Item quærit glo.
pro fundo dotali quis ſoluet collectam. Dicit gl. & bene, ꝙ ma
f ritus,[f] per l. hactenus. ff. de vſufru. & probatur. ff. de impenſis
in rebus dot. l. neꝙ. Et quia vir percipit fructus: ideo &c. vt l.
37 j. ſ. de anno. & tribu. †Venio ad tertium, ſ. ad munera merè
patrimonialia, quæ ipſis rebus indicūtur. Bart.

Additio. Vide in rubr. ſ. de anno. & ibi vide Bartol. & adde Barto. in l. reſcripto. §. fina. de mu. & ho.
& per glo. in rubri. ſ. de mu. patri. Alexan. Iſta ſunt triplicia.
Qñꝙ indicuntur ipſi rei de eo qđ faciendū eſt in ipſa re ſeu de
ipſa re, vt ꝙ nauis, vel ſeru⁹, vel equus vadat ī ſeruitiū reipublicæ. hoc em̃ fit de ipſa re. Itē ꝙ milites hoſpitentur in domo.
hoc em̃ fit in re ipſa. Qñꝙ iſta munera ſunt de eo qđ percipit̃
ex re vt ꝙ detur tertia pars fructuū: vt l. modios. ſ. de ſuſcep. &
arca. Quādoꝙ imponitur ipſi rei de eo qđ nō fit ex ipſa re nec
in re, nec de eo quod percipitur in re, nec ex re, ſed eſt oīno extra rem: vt qñ debet præſtare certam penſionē pecunię annuatim.

tim. qñꝙ pecunia ex re ipſa nō percipitur. De primo & ſecundo patet exēplū ff. de mune. & hono. l. fi. §. patrimoniorū. & §.
ſeq. & de priui. vete. l. pe. De tertio eſt exemplū in l. hactenus.
ff. de vſufru. & ſ. de imponē. lucra. deſcrip. l. j. & in oībus legibus faciētib⁹ mētionē de tributo, ſeu vectigali, quod ſoluitur
in pecunia. & differt iſtud tertiū à munere, quod imponit̃ per
ſonæ pro rebus. Nā ibi eſt obligata ꝑſona: & per cōſequēs oēs
res patrimonij: vt l. auferr̃. §. fiſcus. ff. de iure fiſci. & not. ſ. pœ.
fiſ. credi. præ. l. j. hic verò quælibet res tenet̃ pro munere, quod
eam rē reſpicit, & nō vltra: vt ff. de pub. & vec. l. Imperatores.
38 †Itē quæro, q excuſent̃ ab iſtis muneribus. Rñ. nemo cuiuſcunꝙ priuilegij, vel dignitatis exiſtat, etiam ſi ſit eccleſia: vt ſ.
de exac. tribu. l. fi. & de ſac. ſan. eccl. l. placet. & l. iubemus nullā nauē. & ĩ. de naui. nō excu. l. ij. & de epi. & cleri. l. de his. niſi
quatenus lege, vel priuilegio ſit expreſſum ſpecialiter: vt ſ. de
39 epiſ. & cler. l. j. †Venio modo ad tertiū principale, ſcilicet ad
munera miſta: & cū ſ. viderimus de ſimplici: facilè cognoſcemus cōpoſitū. Sunt em̃ qui habēt onus perſonæ ꝓ ſumptu: vt
d. l. munerū. §. miſta. ff. eo. Sed hic eſt aduertēdū. Dixi em̃ ſ. ꝙ
à perſonalib⁹ qdā excuſant̃, à patrimonialib⁹ nullus: qd ergo
fiet? vtrū propter id, qđ ſapit naturā perſonaliū excuſet̃ à toto:
an verò propter id, quod ſapit naturā patrimonialis, vel realis
excuſetur à nihilo? Et breuiter licet cōtingat ꝙ quis nō poſsit
grauari ad perſonalia ꝓpter delictū, ſiue propter aliā immunitatē: ſemꝑ fiet ſeparatio: qa quatenus hoc reſpicit perſonā,
nō grauabit̃: quatenus autē reſpicit ſumptū ſeu patrimonium
grauabit̃: vt l. relegatorū. §. fi. & l. ſeq. ff. de interdic. & relega.
& hic eſt caſus l. maximarū. ſ. de excu. mu. Nā ibi ponunt̃ quædā munera ſordida, quæ reſpiciūt ſumptū, & laborē ꝑſonæ: &
ſic ſunt miſta, à quib⁹ excuſant̃ ſolū patrimonia quorundā, qui
ſunt in maxima dignitate: aliorū autē patrimonia nō excuſantur, licet ſint in dignitatib⁹ minorib⁹. Sed cōſtat ꝙ omnis perſona, quæ in dignitate eſt, prout ꝑſonā reſpicit, excuſet̃ à muneribus ſordidis: vt l. humilioribus. ĩ. de ſuſcep. & arca. Ergo
apparet ꝙ alij exiſtentes in dignitate nō grauātur ipſi, ſed eo-
40 rū patrimonia. †Itē quæro, cū in iure ſæpe fiat mētio de muneribus ordinarijs, & extraordinarijs, quæ ſint iſta. Et Gul. di
a citi d. l. neminē[a]. ꝙ ordinaria ſunt: quę habēt certā & determinatā præſtationē. Extraordinaria ſunt, quæ qñꝙ per accidens
indicuntur: vt l. Seio. §. medico. ff. de annu. leg. & l. ſed & ſi per
prætorē. §. ſi ferię. ff. ex quib. cau. ma. Sed l. j. ſ. de vac. pub. mu.
videtur velle dicere ꝙ illa ſunt extraordinaria munera, quæ
imponunt̃ à lege, vel ſenatuſcōſulto, vel cōſtitutionibus principū. Certè illa concor. cū dicto Gul. quia qñ imponunt̃ à lege
vel cōſuetudine perpetua, vel cōſtitutione: tūc de neceſsitate
habēt certā & ordinatā præſtationē. Sed ea, quæ imponuntur
qñꝙ per accīdēs, nō poſſunt habere perpetuā & ordinatā præſtationē: & hoc modo fortè debet intelligi l. j. ſ. de ſuperindi.
quia indictiones per ſingula luſtra ante illā legē nō imponebantur perpetuò, ſed fortè ad beneplacitū principis. Si enim
verè hoc fuiſſet, ſine dubio fuiſſent ordinariæ ꝓſtationes: ſed
quia nō erāt, ideo fuit neceſſe redigi in aliā cōſtitutionē. Bar.

Additio. Et quæ dicātur munera ordinaria, & quæ extraordinaria, adde Bal. in l. fi. in ver. adde ta-
men. C. ſine cenſu vel reli. & Barto. in l. hi qui. ff. de iure immu.
41 Imo. in l. ſi ex toto. in prin. de leg. j. Alexā. †Itē quæro pedagium, ſeu gabella quæ ſoluitur à trāſeuntibus, vtrum ſit onus
reale vel perſonale. Et reſpondeo ꝙ eſt reale: vt l. ij. de priuile.
vete. & no. in l. fi. de cano. largit.

42
b Additio. †Clerici nō tenētur ſoluere pedagiū, ſeu gabellas[b]. Vide per Bal. in l. placet. & in l. ad inſtructiones. & in l. pe. C. de ſac. ſan. eccle. Alex. Sed tūc quæro vltra, cum dicimus clericos teneri ad onera realia, quare ab
eis nō poſſunt exigi iſtæ gabellæ: vt in c. clericis. extra, de immu. eccle. lib. vj. Reſpō. ꝙ dixi iſta munera patrimonialia exigi à clericis, intelligas quādo patrimoniū iuit ad clericos cum
onere: ſed ſi ad eos iuiſſet res libera, non poſſent grauari. ſed
iſtæ gabellę & pedagia indicuntur rebus liberis clericorū: &
ideo quia trāſeunt per totū territoriū: hoc autē nō poteſt fieri:
☞ergo &c. ☞Vide Barto. & quæ ibi ſcripſi in l. j. in fi. princi. ff.
de publi. & dictum do. Ant. in c. ſi diligēti. de reſcrip. in fi. vbi
tenet clericos à collecta eſſe exēptos, ꝓut
reperiunt̃ exempti de iure & Imo. in c. fi.
43 de præſcri. in repe. Alex. †Sunt & aliæ
diſtinctiones munerū: quia quædā publica: quædam priuata: & iſta nō proſequor:
quia nō pertinēt ad noſtrā materiā. Item
quædā dicunt̃ angaria, & quædam peran
c garia[c]: quia ſub prædictis continētur. &
habemus rubricam ſpecialem ĩ. de curſu
pub. l. angaria & perangaria. lib. xij.

Additio. Vide l. neminem. de ſac. ſan. eccle. & ibi plenè declarat Cy. & glo. in c. nō minus. de immuni. eccle. & per Rofr. in libellis ſuis. Alex.
Vltimò ſcias ꝙ oīa iſta dicūtur munera
ciuilia: vt l. munerum. §. hęc aūt omnia. ff.
de mune. & hono. Hic non ſunt alia. Bar.

De legationibus. Rubrica.

1 ☞*Salarium quod debebatur uni ex duobus officialibus uel ambaſiatoribus, qui mortuus eſt, non accreſcit ei, qui ſolus impleuit.*
2 *Hæredes ambaſiatoris, qui deceſsit, tenentur reſtituere reipublicæ ſalarium pro rata temporis, quo non ſeruiuit.*
3 *Hæredes aſſeſſoris decedentis in officio, an habeant reſtituere ſalarium perceptum pro tempore quo non ſeruiuit.*
4 *Alter ex ambaſiatoribus ſi unus decedit in itinere, poteſt totum officium ambaſiatæ explere.*

L E X I I.

CVm vos. Pone hic caſum in terminis ſic: Titius & ego ſumus
creati ſyndici in cauſa fiſci, vel Principis, ad defendendam quandam cauſam Principis: & accepimus pecuniam
pro ſumptibus litis ego iui, & cauſam defendi: ſed Titius non
venit, ſed mortuus eſt. Ego volo repetere ab hæredibus illius
titij illam pecuniam, quā ipſe habuit à Repub. quæritur an poſ
ſim. Et reſpōdetur ꝙ ſi ille acceperit pecuniā ob proprios ſumptus, non poſſum repetere ego, ſed reſpublica. Aut ille accepit
pecuniam propter ſumptus, hoc eſt vt ſolueret aduocatos: &
tunc cū ego, qui iui ad defendendū cauſam, ſim ad hoc obligatus, potero illam pecuniā repetere. Item potero collegā meum
in eo, in quo deliquit, propter onus ſibi impoſitū accuſare co-
1 ram preſide. qđ intellige ſi ille collega meus viueret. h. d. †Et
nota ꝙ licet vnus ex officialibus vel ambaſiatoribus decedat,
vel alias officiū nō impleat: ꝙ ſalariū decedentis, vel alias nō implentis, non accreſcit ei, qui ſolus impleuit. quod not. Bart.

Additio. Hoc puto verū ſi duo eſſent deputati ad idem officiū: ſecus ſi ad diuerſa, vt vno decedente,
alter gereret vtrunꝙ officiū, & de mandato ſuperioris: qa tūc
cū officia ſint diſtincta, & diſtincta habeāt ſalaria, iſte dicitur
ſufferre vicē duorū: & ideo duplex ſalarium habere poterit. ar
d gu. C. de aduo. diuer. iudi. l. binos[d]. †Itē facit hæc lex, ꝙ ſi am
2 baſiator decedit in itinere, ſalariū pro rata temporis, quo non
3 ſeruiuit, ꝑ hæredes debet reipublicæ reſtitui. †Et ſic facit cōtra hæredes aſſeſſorū, qui in officio deceſſerunt, ꝙ teneant̃ reſtituere pro rata tēporis ſi totū aſſeſſor receperat ſalariū: vel ſi nō
receperat ꝙ hæredes nō debeant habere, niſi ꝓ eo tp̄e quo defunctus ſeruiuit. De quo per doc. in l. diem functo. de off. aſſeſ.
4 Item nota† ꝙ ſi vnus ambaſiator in itinere decedat: alter ſolus
poteſt officium ambaſiatæ explere: & id, quod faciet, tenebit,
☞ & ratum erit, ac ſi eſſet factum per ambos. Ange. ☞Vidę ff.
eo. in l. legatis.

L E X I I I.

TRranſmarina. Legatio tranſmarina tribuit vacationē biēnij. ſecus ſi prope: qa tunc talis legatio nō tribuit vacationē. h. d. Sed
opp. ſ. de mune. & ho. l. ij. Sol. Illa determinat̃ per iſtā. Vel aliter: Legatio à remotis tribuit vacationē ab oībus ciuilibus muneribus, vt hic. legatio verò de ꝓpinquo tribuit vacationem à
munere legationis per biennium, non à muneribus ciuilibus.

a ¶Gul. in d. l. neminē, Adde eundē Gulie. de Cug. in l. placet. nu. vij. et qđ ibi poſui in apoſt. ad ipſum in verſicu. ab ordinario. ſ. de ſac. ſan. eccle. dixi poſt Iac. Rebuf. ſ. in rubri. de mu. patri. nu. ij. iſto titu. & in rub. de iudi. nu. iſto etiam libro.

b ¶Gabellas. Adde Ange. in conſi. incip. punctus quæſtionis talis eſt. & Ioan. de por. vicen. in cōſil. oīpotētis. Dei poſtulato ſuffragio, in primo ſciendū. vij. colum. & Fede. de Se. conſil. x. & Eſdræ, c. vij. verſicu. vobis quoꝙ totum.

c ¶Quędā angaria & quædā perāgaria. Tu vide de hoc Rebuf. in rub. ſ. de anno. & tribu. nu. vij. iſto libr. Gul. de Cug. in l. neminē. nu. xij. & ibi poſui in apo. ad ipſum. in ver. qđ dicit̃ angariarū munus. ſ. de ſac. ſan. eccl. & glo. in c. j. in titu. quæ ſint regaliæ. in vſi. feu.

d ¶Binos. Vbi vide Bald. in fi. & in ſimili per eum in c. j. vlt. col. de feu. guar. & adde Pau. de caſt. in l. ſi eadem. de offi. aſſeſ.

de queſtione videndus eſt caſtillo. in l. 2. glo. de ... ll. maddi: facit et glo. in ll. ... tione noua:

1 *☞Recipiens dignitatem ad poſtulationem & procurationem, non habet immunitatem à muneribus: ſecus ſi à libertate.*
2 *Pacto an fieri poßit ne immunitas à l. conceſſa locum habeat.*
3 *Immunitas conceſſa officio quando durat, etiam officio finito.*

VNiuerſi. Omnes qui dignitates ſuffragio recepe
runt, nõ habent vacationẽ à muneribus
propter dignitatem: ſed ſi legatus fuerit, habet propter
☞legationẽ. h. d. Iſta eſt ſingularis lex: & ideo not. ☞Adde Bar.
in l. ſi ſeruus. §. ſi verò. de furt. in quæſtione illa de dãnis datis
ambaſiatoribus: vt nõ reſtaureẽ ſi ambaſiata fuit ꝓcurata. & ꝑ
Bar. in l. inter cauſas. §. nõ oĩa. ff. mandati. Facit c. ij. de temp. or
di. in vj. & in l. qui cõtra de inceſt. nup. vbi ignorãtia ꝓcurata
nõ excuſat. & Bar. in l. j. in prin. ſi quis teſt. liber eſſe iuſ. fu. fa-
cit Gul. dictũ in l. cõtra. ff. de legi. qui dicit, ꝙ ciuis ſciens pẽſio
nẽ ſecretã ꝙ minus valere debeat, vẽdidit carius, ꝙ illa malitia
eũ nõ excuſat. Vide Io. And. & Imo. in c. ſignificaſti. de pigno-
ri. & Spe. in titu. de iudi. in ver. illud aũt. vbi dicit, ꝙ ſi nuncius
miſſus à domino captata tñ opera, & non requiſitus in itinere
fuit captus, nõ teneẽ dñs eum redimere. Vide Innoc. in c. ſicut.
el iij. de iureiurando. de illo qui in bello amiſit equos vt non
teneatur dñs eos reſtaurare, ſi ipſe affectauit. Alexã. Sed op-
po. videẽ ꝙ iſti & ſimiles excuſanẽ; vt ff. de va. mu. l. legato. §.
comites. & l. eos. s̃. de excu. mu. Huius timore hęc lec. huius le-
1 gis variatur. † Nam contraria loquunẽ in eo qui recipit digni
tatem ex mera libertate. Hic verò in eo, qui recepit ad poſtu-
lationem, & procurationẽ. arg. ff. quod quiſq; iur. l. iij. in princ.
Et nota hanc lect. & facit s̃. de petit. bono. ſub. l. j. & quod ibi
not. & de excuſ. tuto. l. tria onera. ibi dum dicit, non affectare.
☞☞Adde etiã ad hoc optimũ text. in l. ij. §. fi. ff. ſi quis cau. & l.
quidã. ff. ex quibus cauſis maio. Adde etiã ꝙ omnis ille, qui eſt
in officio vili, & parui valoris, præſumiẽ affectus. Text. eſt in l.
ſpadonẽ. §. fi. de excuſ. tut. in no. xxxj. in litera, M. Adde quod
habetis in l. vxori. §. fi. de fal. & l. ex ſentẽtia. & quod ibi Bart.
ff. de teſta. tut. & per do. Domini. in ca. ij. vt lit. pendente. in vj.
& quod dixi ſuprà in magna apoſtilla. adde text. & ibi Ange.
in auẽ. vt iud. ſine quoquo ſuff. in prin. & contra officiales pro
curãtes habere officiũ, præſumitur habere animũ malè ſe gerẽ
2 di: vt dicit Bar. in l. ij. in fi. de murilegulis. Alex. † Alij dicũt,
ꝙ in cõtrarijs recepit dignitatẽ, ſimpliciter hoc ſuffragio, i. pa-
cto, ne immunitatem haberet. qđ eſt tenendũ mẽti, qđ ex pacto
fieri põt, ne immunitas à lege cõceſſa locũ habeat. In contra-
riũ facit qđ dicimus de clericis, qui non poſſunt renũciare pri-
uilegio clericat⁹: vt extra, de fo. cõpet. c. ſi diligenti. licet de iu-
re ciuili videaẽ ſecus: vt s̃. de pac. ſi quis in cõſcribendo. Ter-
tio modo legiẽ, ꝙ cõtraria loquunẽ in his quæ recipiunt digni
tatẽ ſine ſalario: hic verò in his, quæ recipiũt ſuffragio, i. cum ſa
lario, & contẽplatione ſalarij magis, ꝙ̃ officij. & etiã hanc lect.
3 tene mẽti: qa ſingularis eſt. † Alij dicunt, ꝙ hic finitũ erat offi-
ciũ: in cõtrario aũt durabat. Sed hæc lect. nõ vera: vt s̃. de excu.
mu. l. maximarũ. in fi. & l. eã legem. Vel dic coniungẽdo hanc
legẽ cũ, legibus præcedẽtib⁹: qa qñq; quis cõſequitur officium
abſq; dignitate & tunc durãte officio habet immunitatem: vt
s̃. de excuſ. mu. l. j. & quod ibi no. Aut cũ dignitate: & tunc aut
illa dignitas obuenit abſq; procuratione, & abſq; pacto, & nõ
prætextu ſalarij: & habebit immunitatem durãte dignitate, &
poſtea: vt d. l. maximarũ. in fi. & l. eã legẽ. Aut obuenit cum ali
quo ex prædictis: & habebit immunitatem durãte officio, non
poſtea: vt hac lege. quã no. quia lex iſta eſt ſingularis. Barto.

1 *☞Practica faciendi propoſitum in concilio.*
2 *Præſes prouinciæ qualiter coadunet concilium, ſeu parlamẽtũ uniuerſale prouinciæ.*
3 *Præſes ſolus non refert Principi reſpicientia publicam utilitatem.*
4 *Statutum factum à præſide ſine concilio non ualet, niſi confirmetur per ſuperiorem: & qualiter hoc intelligatur.*
5 *Præſes prouinciæ non poteſt facere conſtitutionem: tamen contrarium ſeruant præſides mißi ab eccleſia.*
6 *Concilium conuocari debet in loco publico.*

SI quod. In his quæ publicam vtilitatem reſpiciũt,
non valet reformatio facta à prouinciali-
bus, etiã conſentiente præſide, niſi per præfectum vel
Principem fuerit approbata. h. d. Et ad euidentiã pręmitte ꝙ
qñ præſes vel aliquis ſuperior ꝓponit aliquod dubium in ſuo
concilio, & petit ſuper hoc ſibi ſanum cõſilium exhiberi. vnde
eſt idẽ dicere proponere, & conſiliũ poſtulare. Hoc pręmiſſo
pone caſum ſic. Præſes prouinciæ cõuocauit parlamẽtũ in pro
uincia, & in eo ꝓponit, & cõſiliũ petit ſuꝑ aliquo euenitẽi, qđ
reſpiciebat vtilitatẽ publicã, ſuper quo fuit cõſultũ vt ad prin-
cipẽ mitteretur legatio, ſeu ad eius curiam: vel fuit aliter refor
matũ. Quæritur an hoc ſufficit per præſidẽ approbari. Reſpõ
1 det Imperator ꝙ nõ. h. d. Cætera ſunt plana. † Et nota hic mo
dum faciẽdi propoſitũ in cõcilio, ſiue parlamẽto. Petit enim ꝓ-
ponẽs ſanũ & vtile cõſilium exhiberi. Et hoc verũ, qñ propoſi-
tũ ſit ſuper aliquo dubio. Sed qñ fieret ſuper certo, ſecus: vt l. ij.
s̃. de excu. mu. Verbi gratia: finitũ eſt officium vnius officialis:
cõgregatur conciliũ, vt eligatur ſequẽs officialis: tunc quia cer
tũ eſt electionẽ debere fieri, nõ petit cõſilium ſuper hoc; ſed pe
2 tit vt eligant homines de cõcilio. † Secundò nota ꝙ præſides
prouinciarũ coadunãt conciliũ, ſeu parlamentũ vniuerſale ꝓ-
uincię. qđ intellige nõ ꝙ omnes de prouincia debeant ad illud
ire: quia hoc eſſet durũ: ſed de oĩbus ciuitatibus deputantur ali
qui ambaſiatores, vel ſyndici, qui ciuitatem repræſentẽt: & iſti
dicũtur aſsiſtere præſidi. & hoc ſentit gloſ. poſita ſuper verbo,
3 inter omnes. † Tertiò nota ꝙ præſes ſolus non poteſt referre
principi. quod intelligit glo. in his quæ reſpiciunt publicã vti
4 litatẽ: aliàs ſecus, per tit. s̃. de rela. † Quartò nota ꝙ ſtatutum
ſeu cõſtitutio facta à præſide, ſeu parlamento vel concilio pro-
uinciæ nõ valet, niſi approbetur per ſuperiorẽ. Sed contra hoc
opp. quia quilibet populus poteſt ſibi facere ſtatutũ: vt ff. de iu
ſtit. & iur. l. oẽs populi. Solu. dicit Gul. ꝙ illud eſt verũ in his,
quæ priuatã vtilitatẽ reſpiciunt. In his verò quæ reſpiciunt pu
☞blicã vtilitatẽ principaliter, nõ poſſunt, vt hic. ☞Statutum fa
ctum ab antianis, an requirat confirmationẽ ſuperioris: an poſ
ſit reuocari ſine eius conſenſu, ſ. ſuperioris. De hoc vide Bart.
tenẽtem ꝙ ſic, in l. oẽs populi. & in l. omniũ. de teſti. vbi tamen
Bald. cõtra. vbi in l. oẽs populi. diſtinguit. ex quo apparet re-
ſpõſio ad cõtraria Bald. cũ opi. Bart. trãſit Sali. Ful. & do. Pau.
de caſt. in d. l. omniũ. & Pet. de Anch. in c. canonum ſtatuta. in
ver. ſed hic incidẽter quæro, vtrũ in reuocatione. & do. Abb.
in c. dilecto. de præbendis. vbi ponderat ibi eſſe caſum ꝑ Bart.
qđ limitat, niſi ſuperior appoſuiſſet clauſulam, ſi quid contrà
fiat. ꝙ nõ valeat, per illũ text. per Ange. in d. l. omniũ. & Bald.
in l. ex placito. in iij. col. C. de re. permu. & per Bald. Ange. &
Imo. in l. ex facto. in princ. circa ij. col. ff. de vulg. & pup. & in l.
omniũ. vide do. meũ Alex. Sed ego dico aliter in l. omnes po
puli. Nã quidã eſt populus liber, qui habet oẽm iuriſdictionẽ:
& tunc poteſt facere legẽ & ſtatutũ prout ſibi placet: vt d. l. oẽs
populi. & Inſtit. de iu. nat. gẽ. & ci. §. omnes populi. vbi poniẽ
exẽplũ in populo Romano. Quidã ſunt populi, qui nõ habent
iuriſdictionẽ de iure cõi, vt ciuitates, quæ nõ habẽt merum im
periũ. Itẽ prouincia tota, quę licet habeat merũ imperium, vt l.
illicitas. §. qui vniuerſas. ff. de offic. præſid. tñ à præſide appel-
latur ad ſuperiorẽ: & tunc eorũ ſtatuta nõ valẽt, niſi cõfirmenẽ
à ſuperioribus: vt hic. Et ita ſit in iſtis ciuitatibus marchiæ &
ducatus: nam nõ admittunẽ eorũ ſtatuta, niſi approbata per ſu
periorẽ: vt dixi in d. l. oẽs populi. Sic etiã ſtatutũ, qđ fieret ĩ ali-
5 quo caſtro, nõ admittereẽ, niſi ꝑ cõe approbaretur. † Itẽ nota
ꝙ præſides prouinciarũ nõ poſſunt facere cõſtitutiones: tñ iſti
pręſides, qui mittunẽ ab eccleſia, aliud ſeruãt, vel ex cõſuetudi
ne, vel ex ſpeciali cõceſsiõe. De quo dixi in d. l. oẽs populi. vbi
6 hãc l. allegaui. † Itẽ nota ꝙ cõcilium ſeu parlamentũ debet cõ-
uocari in loco publico. De quo dixi in l. ij. s̃. de decurio. & vi-
deas quæ ibi dixi. Iſta omnia perpetuò tene menti. Bart.

1 *☞Priores ciuitatis ſoli non poſſunt legatum mittere: ſed requiritur magnum concilium.*
2 *Concilium quando uocatur, abſentes extra ciuitatem non ſunt expectandi. Item nec infirmi, uel aliter impediti.*
3 *Ambaſiatores debent portare literas ſuæ ambaſiatæ.*

QVoties. Non debet legatio mitti ad principem
niſi de voluntate concilij, & authoritate
1 ſuperioris. h. d. † Not. hic ꝙ priores ſoli huius ciuita-
tis non poſſunt legatum mittere ad principem ſine magno cõ-
2 cilio ciuitatis. † Secundò not. ꝙ quando vocantur ad conciliũ
omnes, ſufficit ꝙ ſint in cõcilio illi qui ſunt in ciuitate: nec ſunt
expectandi illi, qui ſunt abſentes, vt hic dum dicit, intra vr-
3 bem. † Item not. quòd non ſunt expectandi infirmi, vel aliter
impediti vt ſint in concilio. Item nota ꝙ ambaſiatores debẽt
portare literas ſuæ ambaſiatorię. ad quod facit quod dixi s̃. de
decu. l. ſi quis decurio.

De excuſationibus artificum. *Rubrica.*

1 *☞Artifices dicuntur etiam diſcipuli.*

L E X I.

ARtifices. Artifices hic expreſsè habent im-
munitatem à perſonalibus mune-
ribus, tam diſcipuli, quã magiſtri. h. d. Nota hoc
bene: † quia quod dictũ eſt de magiſtris, & de di-
1 ſcipulis dictum eſſe intelligitur: vt oẽs dicãtur artifices. qđ fa-
cit ad ea quæ dixi in l. legatis ſeruis. §. ornatricibus. de lega. iij.

De potioribus ad munera non uocandis. *Rubrica.*

L E X vnica.

SI ipſe. Iuſta cauſa eſt appellandi, ſi alter prius
debeat nominari. h. d. Pone caſum vt s̃.
quemad. ad ciui. mu. l. pen. & fi. Aliàs pone, rector
debet eſſe de natione Romana: & ſi eligitur de na
tione Tuſcorum: certè licitè appellatur.

Si propter inimicitias creatio facta fuerit. *Rubrica.*

1 *☞Electus ad munera ab inimico præſumitur electus propter inimicitiam. Teſtis, qui tulit teſtimonium contra inimicum, præſumitur teſtificaſſe ob inimicitiam.*

L E X vnica.

SI propter. Creatio facta de aliquo propter
inimicitias, facit aliquem, ſi vult,
1 poſſe appellare. h. d. † Nota ꝙ eo ipſo ꝙ, quis eſt
electus ab inimico ſuo, præſumitur electus propter
inimicitiam, vt dicitur in teſte, qui tulit teſtimonium cõtra ini
micum, ꝙ eo ipſo intelligatur tuliſſe teſtimonium propter ini
micitiam: vt l. ob carmen. §. fin. de teſta.

De ſumptuum recuperatione. *Rubrica.*

1 *☞Electus ad munera, qui habet excuſationem, recuperat ſumptus factos in lite ab eo eum nominante.*
2 *Electus ad munera, quando appellat ab electione, eligens citatur.*

L E X vnica.

1 MVneribus. † Electus, qui habet excuſatio-
nem recuperat ſumptus, quos fa
cit in lite ab eo qui eum nominauerit. h. d. Not. qđ
2 dixi in ſummario. Ex quo habes † ꝙ qñ electus ap-
pellat, eligens ſeu nominans debet citari: quia eius intereſt, vt
vides hic. nam condemnatur in expenſis. Facit ff. de adopt. l.
☞nam ita diuus. ☞Allegatur hic, quòd iuramentum calumniæ
excuſat ab expenſis: ſed nihil Barto. dicit hic: ſed in l. j. §. j. ad
Turpil. & ibi ſcripſi.

Si poſt creationem quis deceſſerit. *Rubrica.*

L E X vnica.

SI ante. Onus ſubeundi munera non tranſit ad hæ-
redem mortuo patre. hoc dicit.

De tabularijs ſcribis, &c. *Rubrica.*

Nota ꝙ nomina quæ ponuntur hic in rub. exponuntur in
glo. & ponuntur alia nomina. Dic vt in ea.

1 *☞Notarius quando inuitus poteſt rogari de inſtrumentis.*

L E X I.

NVlli. Notarij, qui ad aliquam militiam vel aliud
officium tranſeunt, remouentur & reuocan
tur ad curiam intra quinquennium, non poſtea. h. d.
1 Additio. Sumo argu. ex iſta lege, quòd † tabellio inui-
tus poteſt rogari de inſtrumentis: ſi tamẽ an-
te quinquennium tempore quo officium exerceri cœpit, roge
☞tur. ſecus autem ſi poſtea. Ange. ☞Adde Ange. hic, & Ro. in
not. ij. in litera N. Adde ꝙ notarius non cogitur propter mul-
titudinem contractuum conficere inſtrumentum. Dicit Bart.
in l. j. ff. fur. aduerſus nautas. & Ioan. And. in addi. Spe. in rub.
de fide inſtru. & Bald. in rub. C. eo. titu. & in l. qui teſt. in fi. de
teſt. & Ro. in l. j. ſolu. matri. Item non cogitur notarius, quãdo
eſt effectus decurio, aduocatus vel clericus, in l. vniuerſas. &
ibi poſt Bar. s̃. de decu. Adde tamen ꝙ ſi poteſt cogi notarius,
& recuſat, poteſt officio priuari. Bald. in l. prouidendum. de
decu. C. de poſtu. Alexand.

1 *☞Decurio licet non debeat officiũ tabellionatus exercere: tamen ſi exercet, inſtrumenta non ſunt irrita.* a

¶Seruus publicus. Adde Spe. in tit. de ſatiſda. §. ij. ver. ſatiſdatio. de inſtru. edi. §. ij, & §. viij. in princi. & Car. in cle. j. §. j. xij. nota. de exceſ. prælą.

L E X II.

QVicunque. Si decurio no-
tariatus officiũ
aſſumpſerit, priuilegium decurio-
natus amittit.
1 Additio. † Nota ex hac lege, ꝙ licet decurio non de-
beat tabellionatus officiũ exercere, vt l. vni-
uerſos. de decu. tamen ſi exercet, inſtrumenta per ſe facta non
ſunt irrita. quod facit ad q. de qua in c. j. ne cleri. vel mona.

1 *☞Prohibitus eſſe tabellio, licet ſit in quaſi poſſeßione tabellionatus, & conficiat inſtrumenta: tamen inſtrumenta non tenent. ſecus ſi non ſit prohibitus.*
2 *Practica probandi tabellionatum, & eius quaſi poſſeßionem.*
3 *Lex, Barbarius. quòd loquatur in eo, qui erat in quaſi poßeßione officij ex diſpoſitione populi, qui eum liberum facere poterat.*
4 *Quem non eſſe notarium probare debet opponens.*
5 *Notarius debet eſſe liber homo: tamen dicitur ſeruus publicus. nume. 8.*
6 *Notarius rogãs inſtrumẽtũ, qui ſciebat ſe rogare nõ poſſe, tenetur parti ad intereſſe.*
7 *Ignorans non punitur.*
8 *Notarius an ex ſuis ſtipulationibus omnibus acquirat.*
9 *Libertus an poßit eſſe tabellio. remißiuè.*
10 *Decuriones poſſunt eſſe tabelliones. Item aduocati. Item clerici.*
11 *Notarij quæ iura ſcire debeant.*
12 *Inſtrumenta quid continere debeant. remißiuè ad glo.*
13 *Notarius quando poßit conficere inſtrumenta per alium.*
14 *Iudex uel aduocatus an teneatur accipere & conſulere ſuper aliqua quæſtione.*

L E X III.

GEnerali. Seruus nõ poteſt eſſe tabellio: & ſi dñs
eius ſciuerit tale officiũ aſſumere, parti
ad intereſſe tenebitur: ſeruus verò fuſtigabitur. h. d.
1 Additio. Nota ex iſta lege † ꝙ prohibitus eſſe tabellio,
licet ſit in quaſi poſſeſsione officij tabelliona-
tus, & cõficiat inſtrumẽta: nõ tñ propter iſtã quaſi poſſeſsio-
nẽ validabit inſtrumenta per ipſum facta. ſecus tñ eſſet, ſi qs in
quaſi poſſeſsione tabellionat⁹, qui nõ ſit prohibit⁹, cõficeret in
ſtrumẽta, nec eſſet tabellio: vt notat Gul. in l. Barbari⁹. de offi.
2 prætoris. † Et ideo ſit cautus aduocatus, dũ contra inſtrumẽta
opponiẽ ꝙ ille, qui ſcripſit inſtrumẽtũ, nõ erat notarius, nec in
poſſeſsione quaſi tabellionatus officij, vt faciat articulari ꝙ tẽ
pore dicti inſtrumẽti confecti ꝙ ille, q ſcripſit, erat tabellio, &
in quaſi poſſeſsione tabellionatus officij, & ꝓ tabellione habe
batur & reputabaẽ ab oĩbus q cognoſcebãt eũ, & qđ erat liber
homo, & talis cõditionis ꝙ non prohibebaẽ eſſe tabellio: aliàs
nõ ſufficeret hoc ſolũ articulare ꝙ erat in quaſi poſſeſsione ta-
bellionatus officij, ex quo quaſi poſſeſsio nõ ſufficit in his, quę
3 ſunt prohibitiua, per hãc legẽ. † Nõ obſtat dicta l. Barbarius,
vbi ſufficit ratione publicæ vtilitatis quẽ fuiſſe in quaſi poſ-
ſeſsione, eſto ꝙ prohibereẽ: qa ibi erat in quaſi poſſeſsione ex
diſpoſitione populi, qui eũ liberũ facere poterat, & feciſſet ſi
ſciuiſſet, vt dixi ſuprà in l. j. ſi ſeru⁹ vel liber. ad decuriona. of-
ficiũ aſpirauerit. Et vide qđ dixi in authen. de tab. poſt prin. &
vide Inno. & in c. veniẽs. de ver. ſigni. in vj. & in c. primo, de fi-
4 de inſtru. Sed † qs probabit quẽ nõ eſſe notariũ: an opponens,
an aduerſarius? Azo in Summa de fide inſtru. tenet ꝙ oppo-
nẽs debet probare: maximè qñ inſtrumẽtũ producẽs eſt bonæ
cõditionis bonæ famæ: nec eſt cõſuetus circa talia verſari mali
tioſè. Pro hac parte cõſuluit Frãciſ. Tig. Spe. verò tenuit con-
tra. in ti. de inſtru. edi. §. reſtat. ver. ſed qd ſi produciẽ. per Cy.
in l. cõparationes. C. de fide inſtru. ꝑ Inno. extra de fide inſtru.
in c. j. in authentico, de tabellio. circa princi. ponit hæc Ange.
5 † No. hic ꝙ notarius debet eſſe liber homo. Secũdo no. † ꝙ
6 ſi notarius patiaẽ ſe rogari de aliquo inſtrumẽto, & ſciat ſe ha
bere aliquã qualitatẽ, vel defectũ, propter quẽ inſtrumẽta ab
eo cõfecta, nõ valeãt, ꝙ ipſe tenetur parti ad intereſſe: quod eſt
7 no. † Itẽ nota quod ignorans nõ puniẽ. Sed modò opponiẽ:
quia notarius diciẽ ſeruus publicus: vt l. nõ quaſi. ff. rẽ pup. ſal.
8 fo. † Sol. Eſt liber homo: tamẽ diciẽ ſeruus publicus [a]: quia pu
a blicè omnibus ſeruit, & ex eius ſtipulationibus omnib⁹ quæri
tur. dicit gloſſa, quod eſt no. nec diſtinguit inter ſtipulationes
prætorias vel cõuentionales vel iudiciales. Sed quidã contra
per c. ꝙ̃ꝙ̃. de vſur. in vj. de quo dixi plenè in d. l. nõ quaſi. Sed
9 quæro † vtrum libertus poſsit eſſe tabellio. Dic vt in gl. notaẽ,

a ¶Per aliũ. Adde Fel. in c.inter dilectos. de fi.inſtru.& do.Alexã. Bart.& Pau.de ca.in l.quedã.§.nihil intereſt.ff.de edẽ.& do.Alexan.de Imo.in conſil. cxxix.j.parte.& d.Soci.in cõſi.xxiiij.incip. viſis diligẽter & mature.ver.ſecundò principaliter. cũ ver. ſeq. in j.parte.vbi etiã qd requiratᷣ eo caſu ne de falſitate ſuſpicetur.
¶Adde oĩno ad hoc ꝓpoſitũ Lanfran. de Oria.in c.qm̃ contra falſam.verſ.inſtrumẽtorũ ꝓductiones. nu. xij.& qd̃ ibi poſui in apo.ad ipſam in verſi.vlterius quæro. extra de proba.

b ¶Non debet qs refirmari in officio. Adde iſtũ in l.j.ſ.vt oẽs tã ciui.& in l.reſcripto.ff. de mu.& ho. qd autẽ ſi fuit refirmatus: an debeat bis ſyndicari, vide eundem in l. & ideo.ff.de verb.ob.& Alexan.in l.dies.ff.de dam.infect.

10 †Item quæro vtrũ decuriones poſsint
eſſe tabelliones.Gl.dicit ꝙ non:nec etiam
aduocati.Tu dic ꝙ nõ debẽt eſſe,ſed ſi aſ-
ſumãt illud officium,poſſunt:& valent ea
quę faciunt.Et ſimile dicũt Cano.de cleri
cis:vt extra ne cle.vel mo.c.clericis. & dic
11 vt ibi. Itẽ quæro †vtrũ notarij debeãt ſci
re iura.& dicit gl.ꝙ ſic.qd̃ intellige ꝙ nõ
requiratᷣ ꝙ ſint doctores vel Legiſtæ,ſed
ꝙ ſciãt bene officiũ notariatꝰ,vt ſciãt ſum
mã.& Florẽ.& alios libros eorũ, & ſi hoc
ignorẽt imputetᷣ eorũ imperitiæ. & inquã
tũ læſerũt partẽ,tenentᷣ parti, vt ſ̃. de ma-
gi.cõue.l.fi.& extra, de reg.iur.c. imperi-
tia.lib.vj.& ibi ꝑ Dy. Adde Bald.in l.
ex hoc iure.§.itaq̃. de vulg.& pup.ꝙ quã
uis neſciãt diſcere quid importat clauſula
inſtrumẽti:nõ tñ ꝑ hoc ſuſpectũ redditur.
cõtrariũ tñ voluit Bal.poſt Albe.de Ro-
ſate in l.fi.§.fi.ff.ad Velleia.& in l.ij.C. de
hære.vbi dicit inſtrumẽtũ caſſatũ qa nota
rius neſciuit dicere quid eſſet Velleianũ,
de cuius renũciatiõe apparet in inſtrumẽ
12 to.Alex. †Sed quęro qd debeant cõtine
re inſtrumẽta.glo.enumerat oĩa.quã vide
& ſigna.ſed in hoc eſt multũ aduertẽdum
quæ ſit ciuitatis cõſuetudo. Hoc idem
voluit Bar.in l.quidã.§.nihil.ff.de edẽdo.
Bal.in l.fi.C.e.tit.ſubſcri.tñ vel ſignũ nõ põt alteri cõmittere in
§.nos aũt.in autᷣ.de tabel.vide Bar.idem qd̃ hic tenẽtẽ in l.j. ad
fi.de offi.ꝓcõ.& le.Bal.in l.ſi quis.§.fi. de edendo.& per do.la
tè in d.§.nihil.debet tñ nõ cõmittẽs inſtr̃m alteri ſcribẽdum ſe
ſubſcribere,& facere mẽtionẽ de impedimẽto,ſm Ange.in d.
§.nihil.qui alleg.tex.cũ gl.in autᷣ.de fi.inſtr.§.in his. in verbo,
miniſtrantiũ,& Bar.in l.diuus.§.ſenatus.ff.de fal.& Bal.in l.j.
§.ne autẽ,de caduc.tol.ꝑ Ioan.andr.de inſtru.edit.§.inſtrumẽ-
tũ ergo.in verſi.itẽ opp.Cũ quo tranſit do.Ant.in c.inter dile-
ctos.de fide inſtru.& Imo.in c.cũ P.tabellio.e.tit.& ꝑ do.Car.
in c.fi.de offi.deleg.& Ang.in autᷣ.de tabelli.in prin.in ij.colũ.
13 Alex. Itẽ quærit gl.vtrũ† notarius poſsit conficere inſtrumẽ
a tũ per aliũ[a].Dicit gl.ꝙ nõ, niſi in ciuitate Cõſtantinopolita-
na:vt in autᷣ.de tabel.in prin.qd̃ intellige niſi ſit notarius mor-
tuus vel aliter infirmatus & ita impeditus ꝙ ſcribere non poſ-
ſit:qa tunc poterit per aliũ:vt extra,de fide inſtr.c.cũ P.tabel-
lio.facit ff.de offic.eius cui mãda.eſt iuriſdi.l.j.in prin.Sed nun
14 quid† aliquis iudex vel aduocatus teneatᷣ accipere conſilium
& cõſulere ſuper aliqua quæſtione. Vide gl.& tex.j̃. de ꝓxi.ſa.
ſcri.in l.ſacris.la j.ſed nũquid tabellio cogatur à principio re-
giſtrare inſtrumẽtũ & poſtea publicare. Et videtur tex.hic fa-
cere ꝙ ſic.ar.quia dicitur ſeruus publicus.Et de hoc vide arg.
quod colligitur.ſ̃.de defen.ciui.l.iubemus.

1 *Notariatus officium non eſt dignitas.*

BOethos. Hic ponit nomina quorundam officia-
lium,q debẽt illi officio obedire:& ſunt
obligati ipſi & filij eorũ:nec debẽt ad alia officia tranſi-
1 re.h.d. †Not.ibi text.honore alicuius priuilegij,&c.ꝙ nota-
riatus officiũ nõ eſt dignitas nec honor.de qua dixi ſ̃.ſi ſeruus
aut liber,ad decu.aſpira.l.ij.vbi de hoc.Bart.

De ſuſceptoribus,præpoſitis & arcarijs. *Rubrica.*

Cõtinua hãc rubricã vt in gl.quã vide qd ſit ſuſceptor:& in
quo differt iſte titulus à titulo.ſ̃.de exac.trib.ſ̃.e.li.& ibi vide.

1 *Debitor liberatur à pœna,quando per eum non ſtat quòd non ſoluat.*
2 *Liberatio quando contingat ſola oblatione.*
3 *Apocham de ſoluto quando poßit petere ille qui obtulit,ſicut poteſt ille qui ſoluit.*

LEX I.

SVſceptores. Suſceptores debẽt à ſoluẽte ſi
ne mora recipere:aliàs puniũ
tur ipſi,& iudices, qui eos punire neglexerint. h.d.
Diuide:quia primo præcipit ſuſceptores ſine mo
ra recipere. Secũdo prouidet volẽti ſoluere. Tertio punit ſu
ſceptorẽ negligentẽ recipere. Quarto punit iudicẽ negligẽtẽ
cõdẽnare.Secũda ibi:nã ſi.Tertia ibi:& qui.Quarta ibi:qd̃ au-
1 tẽ. †Nota hic ꝙ ſi ꝑ debẽtẽ ſoluere nõ ſtaret,ꝙ liberatᷣ à pœ-
na,etiã quæ imponitur à lege:quia res nõ incidit in cõmiſſum.
2 Itẽ põt petere apochã de ſoluto,ac ſi ſoluiſſet. †Sed cõtra hoc
opp.ſola oblatione nõ cõtingit liberatio:vt l.qui decẽ.in prin.
ff.de ſol.ergo nõ põt petere apochã ſolutionis.Sed intellige ꝙ
pecunia oblata erat perdita:& ſic cõtingebat liberatio: vt d.l.
qui decẽ.ſm gl.Vel dic ꝙ obtulerat,depoſuerat,& cõſignaue-
3 rat:vt l.obſignatione.ſ̃.de ſolutionibus. †Ex quo nota ꝙ ſi-
cut ille,qui ſoluit,põt petere apochã de ſoluto:vt l.j.ſ̃.de apo.
pub.& l.plures.ſ̃.de fide inſtru.ita ille qui nõ ſoluit, ſed obtu-
lit eo caſu, quo ꝑ oblationẽ cõtingit liberatio,& ſecuta admiſ-
ſione vel obſignatione facta põt petere apochã de ſoluto.quod
Cy.tãgit in d.l.obſignatiõe. qd̃ nota quia fortè nõ probatᷣ hoc
per aliã legẽ melius,q̃ per iſtã. Bar. Adde Bar.in l.acceptã.
de vſuris.in ij.q.& Bart.in l.iij.ff.de cõdi.inſti.& qd̃ Bal.in l.j.
C.ne lice.ter.ꝓuo.vbi dicit ꝙ vbi nõ eſt dies,vel hora,ſufficit ꝙ
quis ſit paratus ſoluere,licet nõ offerat.Secꝰ ſi eſt appoſita dies
vel hora ꝓpria,vt nunc ad talẽ horã l.ratio.§.fi.de act.empt.&
etiã facit ꝙ ſi,creditor differat recipe,ſufficit verbalis oblatio.
l.ſi reſiduũ.ff.de diſtra.pign.& l.fundũ.ff.de reſcin.vẽ.aliàs re
quireretᷣ realis oblatio.l.ſi rẽ.§.oĩs.de pigno.act.& vide Bald.
in l.j.& in l.acceptã.in v.q.& in l.ſi ex placito.de re.permu.vbi
an in cõtractibꝰ innominatis ſufficiat ꝓ implemẽto cõtractus
ſola oblatio:vide doc.in l.prætor.§. ſi quis paratus.ff. de ope.
no.nũ.Adde qd̃ dixit Bar.in materia oblationis,in l.qui decẽ.
ff.de ſo.in fin.ſola oblatio facit,ſi quis tenetᷣ de caſu,nunc tene-
bitᷣ de oĩ culpa.& iſtud dictũ eſt dñi mei Are.ĩ l.qd̃ te.ff.ſi cer.
pe.in iiij.q.C.tex.adducit in l.ſi arbiter.ff.de ſo.ſm vnũ intelle
ctum.Adde Ange.vt exact.inſtã.dotis.in §.illo quoq̃.Alex.

1 *Bona adminiſtratoris fiſci licitè non emuntur.*

LEX II.

IVxta. Ad nominatores ſuſceptorũ in ſubſidiũ de-
1 uenitur:nec licet ab eis emere.h.d. †Nota
ꝙ nõ licet emere de bonis adminiſtratoris fiſci:ſed con
tra.ſ̃.rem alie.ge.l.j.Sol.Ibi in adminiſtratore priuati:hic rei-
publicæ.Facit j̃.de eroga.mi.an.l.opinatoribus.lib.xij.Barto.

1 *Officiali antiquo fienda eſt ſolutio,non nouo, ſi antiquus totum ſoluit de ſuo.*

LEX III.

1 SVſceptores. †Ei debet ſolui,qui eſt officialis
tẽpore ſolutionis,nõ ei,qui fuit
tẽpore,quo fieri debuit ſolutio.h.d. Not.hanc l.quia
his diebus habui de facto: quam intelligo niſi officialis anti-
quus,qui non exigit,totum ſoluit de ſuo:nam tũc ſibi deberet
fieri ſolutio:vt l.miſsi opinatores.ſ̃.de exac.trib.

1 *Refirmari in officio non debet quis,niſi fuerit primò ſyndicatus.*
2 *Dantes pecuniam mercatori ad diuidendam partem lucri, non poſſunt petere rationem à mercatoribus,niſi in fine anni.*

NEminem. Nõ debet qs in officio cõfirmari,niſi
primi officij rationẽ reddiderit. Itẽ
ratio ſingulis annis debet reddi. Itẽ officiales nõ de-
1 bẽt eſſe ꝑpetui,ſed annales,ſed ad plus biennales.h.d. †Not.
b hic ex principio legis ꝙ nõ debet qs refirmari in officio,[b] niſi
2 fuerit primò ſyndicatus. †Itẽ nota ex verſi.integro.ꝓ illis q
dant pecuniã mercatoribus ad diuidendã partẽ lucri liciti, &
damni ſm l.j.ſ̃.pro ſocio. ꝙ ſolum in fine anni poſſunt petere
rationem à mercatoribus,& non ante.quod tene menti.Bar.

Additio. Vide etiam per Bal.C.pro ſocio.in rub.& li-
mita ſingulariter per Sali.in l.aduerſus.& in
l.rationes.C.de admini.tut.

1 *Verbum ſolidus,à iure prolatum intelligitur de aureo.*
Conſuetudo intelligit uerbum ſolidus,de minuto.
2 *Septuagintaduo ſolidi faciunt libram auri.*
Aurei Veneti,& Florentini habent octauam partem unciæ, & ſic octo faciunt unciam.& xcvj.faciunt libram.

1 QVotieſcunque. †Iſta lex eſt breuis &
clara.Ex qua nota ꝙ cũ
dico ſolidum,licet non exprimatur auri,intelliga
tur de ſolido aureo.quod eſt verum,quando pro-
fertur à iure: ſed ſecundùm conſuetudinem in partibus iſtis
2 intelligitᷣ de ſolido minuto,hoc eſt monetę minutę. †Secũdò
nota

a no.ꝙ lxxij.ſolidi faciunt libram auri:[a] & ſi bene cõputes,qui-
libet aureus habet ſextã partẽ vnciæ:hodie vero aurei Veneti
& Florentini quilibet habet octauã partem vnciæ: & ſic octo
faciunt vnciam.& xcvj.faciunt libram auri.

Additio. Vide Bar.j̃.in rub.de veteris numiſma.pote.
& quę dixi poſt Bar.in l.Paulus.de ſol.Alex.
Gl.in l.quicunq̃.de ſeruis fugitiuis.& in §.ſi qs quinq̃ ſo-
lidos.in x.col.de pace tenẽda.& in l.fi.ff.de in ius vocan. & in
rub.j̃.de veteris numiſ.po.et in §.fin.Inſti.de pœna te.liti.Sed
quando lex vel ſtatutũ facit mentionem de ſolidis, vel aureis:
de quibus debeat intelligi,an de illis,de quibus fit mentio in
l.fi.ff.de in ius vocan.vide Bal.in l.fi.in princ.C.communia de
lega.& ibi gl.& in l.quicunq̃.in vlt.gl.C.de ſeruis fu.& in l.il-
lud.in vlt.col.de ſacroſan.eccle.Bal.& Io.And.in addi. Spec.
de inſtru.edi.§.porro.in fi.per gloſſ.& doc.in c.ij.de maleſi.&
Pet.de Anc.in Cle.ſi beneficiorum.& ibi gl.de deci.Alex.

DIu minime. Hæc lex facit cõtra eos,qui tenent
pecuniã cõis:& cũ ea faciunt mer-
cãtias.Facit j̃.de his qui ex public.ratio.l.j.& ij.

1 *Factum à maiori parte fideicommiſſariorum tenet:licet in teſtamento dicatur ꝙ illud,quod fuerit per omnes approbatum teneat.*
2 *Iudicatum à maiori parte arbitratorum tenet,licet compromiſſum ſit in pluribus,& dictum ꝙ iudicatum fuerit per ipſos ualeat.*

EXactores. Hic ponitᷣ ordo qualiter debet
eligi ſuſceptor vel exactor. facit
ſ̃.de iure fiſci.l.ſuper creandis.& ibi no. & ſ̃. de ca.
lar.tit.l.præcepit.§.illud etiam,& ibi dixi.

Additio. No.ex iſta l.ibi:omnium. ꝙ licet tex. dicat o-
mniũ.tñ gl.ſubaudit ꝙ ſufficit conſenſus ma
b iorispartis[b],ꝑ l.qd̃ maior.ff.ad muni.†Et hæc faciũt ad q.plu
1 res ſunt electi fideicommiſſarij in teſtamẽto:& ſunt appoſita
iſta verba,ꝙ illud qd̃ fuerit ꝑ oẽs actũ,obtineat plenã roboris
firmitatẽ.certè,eo.mõ valebit,ſi fuerit factũ per maiorẽ partẽ,
2 ſicut ꝑ oẽs.Itẽ facit ad q.†Cõpromiſſum fuit ad plures vt illud
quod iudicatũ fuerit per ipſos,valeat,et debeat obſeruari.Cer
tè quod fuerit iudicatũ ꝑ maiorẽ partẽ,obſeruari debet.Ang.

1 *Menſuræ ciuitatis debent fieri æreæ,uel lapideæ.*
2 *Pœna falſificantium menſuras quæ ſit,remißiuè.*
3 *Qui promiſit dare mille aureos,tenetur dare ad pondus ſtatutum per commune.*

MOdios. Primò præcipit modios vel mẽſuras eſſe
in vnaquaq̃ ciuitate æreos vel lapideos:
ad quos in dubio recurritur.Secundò punit committẽ
tes fraudes in menſuris.Tertiò ponit q̃tum nomine tributo-
rum menſura debet ſolui.Secũda ibi:ita vt.Tertia ibi: & ſub-
1 motis.†No.principaliter de mẽſuris æreis & lapideis quę ob-
2 ſeruantur per vniuerſitates.†Item no. pœnam falſificantium
pondera & menſuras:de quo dixi plenè in l.arbitrio. §. de eo.
ff.de dolo.& vide quæ ibi dixi quæ ſunt notanda.

3 Additio. †Hic eſt caſus,ꝙ ille,qui promiſit dare mille
aureos,teneatur dare ad pondus ſtatutũ per
commune ciuitatis,non obſtante ꝙ diuerſorum ponderũ cur
rant floreni in ipſa ciuitate: ſinautem certũ pondus vel certa
menſura non eſſet in communi,ſed eſſent diuerſa pondera &
diuerſæ menſuræ:tunc recurrimus ad conſuetudinem regio-
nis:ſinautem de conſuetudine non appareat,vel diuerſæ con-
ſuetudines non apparent:tunc quod eſt minimum ſequimur:
vt l.ſemper in obſcuris.ff.de reg.iur.Ange.

1 *Aeſtimum quando fit,defenſor ciuitatis,cuius bona æſtimantur:debet requiri. Item ſyndicus uillæ,quando uilla.*
2 *In æſtimatione fundi particularis dominus fundi requiritur.*

1 SVſceptores. Iſta lex eſt clara.Ex qua not.†ꝙ
quando fit æſtimum,debet requi
ri defenſor ciuitatis,cuius territoria æſtimantur: & ſic
ſufficiet requiri ſyndicũ villæ:nec eſt neceſſe ꝙ ſinguli de vil-
2 la requirantur,et hoc quando fit æſtimatio vilis: ſed†quando
ex aliqua cauſa æſtimatur,prædiũ vnius vel menſuratᷣ,ille de-
bet requiri,cuius prędiũ æſtimatᷣ:vt l.ij.& iij.ſ̃.fi.regũ.Itẽ iſtud
ęſtimũ debet aſsignari pręſidi:vt l.j.in prin.ſ̃.de apo.publicis.

SEcuritates. Iſta l.eſt fortis, & modicæ vtilita-
tis:& tria dicit.Primò, quòd ſecu-
ritates factæ à ſuſceptoribus de vino, quando fit,ra-
tio,debet eis imputari pro interitu,quãtũ
cõtinetur in illa apocha, ſeu ſecuritate de
recepto.Secũdò ibi:& accepta.dicit gloſ.
ꝙ rõ acceptorũ, & diſcuſsio rõnis debet
fieri ĩ apertũ.qd̃ no.in multis em̃ ciuitati-
bus redditᷣ rõ in cõſi.Tertiò ibi: & oẽs di-
cit ꝙ ſecuritates quæ ꝓferuntᷣ, dñt appro
bari & acceptari ab officialibus.q.d.non
poteſt opponere exceptionem non nu-
me.pe.C.de non nume.pe.l.in contracti-
bus.§.j.& l.fin.ſ̃.de apo.pub.

1 *Notarius ſemel condemnatus de falſo inſtrumento, non poteſt de cætero officium notariatus exercere.*
2 *Notarius condemnatus de falſo ex alia cauſa quàm falſitatis commiſſæ in notariatu,an poßit inſtrumenta conficere.remißiuè.*

SI aliquid. Nõ põt qs exer-
cere officiũ,in qd̃
c ſemel deliq̃t.[c] h.d. †Not.hãc le-
1 gẽ,ex qua colligitᷣ ꝙ notariꝰ ſemel cõdẽ-
natꝰ de falſo inſtr̃o, nõ põt de cætero no-
d tariatus officiũ exercere[d].Facit ff.de edẽ.
l.ſi qs ex argẽtarijs.§.j.& ibi gloſſ.alleg.l.
2 iſtã.†Sed quęro,qd ſi notariꝰ eſt cõdẽna-
tus de falſo aliàs cõmiſſo,q̃ in officio no-
tariatꝰ:an poterit exercere offm̃ notaria-
tus? Dic vt dixi de iſta q.& alijs ĩ l.ij.ff.ad
l.Iul.repetũ.& ibi plenè de hoc. Adde
ꝙ requiritᷣ ꝙ ſit cõdemnatus:aliàs ex ſolo
delicto nõ eſt priuatus officio.in l.ſi quis decurio.in §.non ſa-
tis.C.de fal.vbi ad hoc põderat Bal.& no.Innoc.in c.materni-
tatis.de hære.& Bal.in l.j.in ver.tertio caſu.ff.de teſta.& in l.
in exercendis.de fide inſtru.& in l.Caſsius.ff.de ſena.& in l.ij.
de ſen.& in autᷣ.habita.in x.colũ.& c.ſi interpres.de l.corradi.
Spe.in titulo de inſtrumẽ.edi.§.inſtrumentũ ergo.verſi.item
opponitur ꝙ tabellio.& in §.reſtat.verſiculo,quid ſi tabellio.
& licet Bald.Inſtit.de teſta.mili.§.fi.dicat ꝙ condemnatus de
falſo,notarius non põt noua inſtrumẽta cõficere:tñ prius ro-
gatus põt authẽticare, ſecũdùm Ang.in l.ſi quis ex argẽtarijs
§.j.ff.de edẽdo.per gloſ.in l.pe.in ver.documẽtis.in autᷣ.de ta-
bellio.& probat Bart.clarius in l.ad teſtiũ.in prin.ff.de teſt.&
ibi no.glo.& in c.officij.extra,de hæreticis.gl.in autᷣ.de tabel.
in §.pe.dicit,quòd ſi cõficiat inſtrumentũ ignorãs,ſe pronun-
ciatũ falſariũ,quæ dicit quod fideliter.quẽ allegat Bal.in l.iu-
bemus.§.ſi me.de ſacroſan.eccl.Et no. Bald.in l.cũ arbiter.C.
de ſententijs.Itẽ adde ꝙ iudex notario condẽnato de falſo põt
ex cauſa concedere facultatem cõficiendorũ inſtrumẽtorum.
Bart.in l.ſi quis in principio teſtamẽti.§.miles.de leg.iij.& vi-
de in eodẽ.& quæ ibi ſcripſi.ff.ad l. Iul.repe.Adde ꝙ valerent
inſtrumẽta condẽnati abſentis,vt Bar.in l.ſi ideo.ff.de euic.&
in l.qui repudiãtis.§.fi.& ibi gl.& doc.ff.de inoffi. teſt. & in l.
contumacia.in v.colũ.de re iud. Et in fine, an poſsit de nouo
creari tabellio,qui fuit cõdẽnatus de falſo,& ſic priuatus offi-
cio:vide Bal.in l.ij.ff.de oper.libert.vbi cõcludit ꝙ non. Vide
Bar.in d.l.eadẽ.& Ro.ĩ litera N.no.viij.vide Bar.in cõſi.inc.
ſed & Io.Bal.in l.qui depoſitũ.C.depoſiti.& in l.militi.de teſt.
mili.& l.ij.de fide inſtr.& in d.§.ſane.& Iaco.de belui.in autᷣ.
de tabelli.in princ.in vij.q.per Imol.in l.infamẽ.de pub.vide
tex.in l.Callipodius.§.fi.aliàs l.eum qui.ff.de ſol.Alexan.

1 *Iudex,qui mandat alij ſolui condemnationẽ, quàm cui dictat ſtatutum, punitur.*
2 *Notarij deputati ad cauſas ciuiles,non poſſunt ſcribere acta criminalia.*
3 *Iudex negligens punitur criminaliter,etiam ad pœnam corporalem.*

DVos. Hæc lex fortis eſt in text.& modicum valet.
Diuide, quia primò dicit ꝙ in qualibet pro-
uincia debent eſſe duo ſuſceptores: quorũ vnus ſuſci-
piet aurũ:alius alias ſpecies.& debẽt eſſe duo notarij, ſeu nu-
merarij,vt cuilibet ſuſceptori detur vnus notariꝰ numerarius.
Secũda ibi:ſcire aũt.dicit ꝙ ſuſceptor auri nihil habet cõmu-
ne cũ ſuſceptore aliarũ ſpecierũ.q.d.vnus non debet ſe intro-
mittere de offõ alterius:& quod debet ſolui vni, nõ debet ſol-
ui alij. Et expone ibi,cum arce,i.ſcrinijs.rõcinijs vbi aliæ ſpẽs
aliarũ rerũ extra aurũ reponuntᷣ:qd̃ ꝑtinet ad aliũ ſuſceptorẽ.

a ¶Auri. Vide ad hoc Feli.in c.cõquerente. de offici.iud. or. cum nonnullis remiſsi.& quod ibi dixi ĩ apoſt.
¶Adde quod not.in apo.ad iſtũ ſ̃.in rub. de vet. numiſ.po. nu. j.in verſi. ſeptuaginta duo faciunt librã.

b ¶Sufficit conſenſus maioris partis.Adde oĩno Anto. Cor. ſin. ſuis in verſi.vniuerſitas.incipi.qd̃ fit à maiori ꝑte.& illud ſin. et alias remiſsiões allegaui in addi.ad iſtũ in l. qcunq̃.nu.iiij.in ver.cõſenſu omniũ.j̃. de omni agr.deſerto.

c ¶Deliquit.Adde Fel. in c.ex literis.in j.col. in prin.de conſtit.

d ¶Exercere. Vide ad hoc Fel.in c.fraternitatis.poſt prin.in ver. extra glo.de hęre.Tu vide oĩno Bald.in l. ij.nu.ij.& qd̃ ibi poſui in apoſt.ad ipſum poſt Barb.in ver.deponitur ab officio.ſ̃. de manumi.vindi.& ibi bonꝰ tex.cũ gl.& Gerard.de Petra ſancta ſing.ſuo primo.

a ¶ Vel credendũ. Adde Feli. c. ſignificaſti. el.ij. de homici. ij. col. poſt prin. ver. non ibi peritorum iudicio.

b ¶ Stat̃ dicto vnius. Adde q̄d not. in apo. ad iſtũ in l. Theopõpus. in apo. in ver. dicto vni⁹. ff. d̄ do. p̄leg.

c ¶ Antiqua. Vide quę dixi ſ̃. in l. j. de muli. et in quo lo. circa princ. iiij. col. verſi. itẽ fallit in ciuitatibus.

Tertia ibi: in ver. iudices. punit iudices in v. libris auri: & eorũ officiales pœna capitis ſi prædicta nõ obſeruarũt. q. d. ſi illud, q̄d debet ſolui vni ſuſceptori, fecerit alter
1 ſibi ſolui, puniat̃ pœna prędicta. † No. ex fi. huius legis, ꝙ punit̃ iudex, qui mandat pecuniã condẽnationis alij ſolui, ꝙ̃ cui dictat ſtatutum. Facit quod dixi ſ̃. de cano. lar. l. præcipit. §. prouidentibus. Barto.

2 Additio. In tex. ibi: nihil. † No. ꝓhiberi cõmiſtionem officiorum. Et ideo dico ꝙ notarij deputati ad cauſas ciuiles, nõ poſſunt ſcribere acta criminalia, nec ecõtra, propter cõmiſtionẽ officiorũ quæ prohibita eſt ꝑ hãc legẽ & ff. de offi. cõ. l. vna. & ſ̃. de exac. trib. l. miſsi. q̄d intelligit̃ niſi ex cã neceſsitatis, vt plenè per Gul. in d. l. vna. et vide l. fi. de nu. lib. xij.
3 † Vltimò no. ex iſta lege iudicẽ negligentẽ puniri criminaliter, etiam ad pœnam corporalem. De hoc dixi de bo. vac. l. fi. & l. iudices. de anno. & tribu. Ange.

1 ☞ *Officia uilia non ſunt danda decurionibus, ſed uilibus perſonis. Stare ad cuſtodiam portarum, eſt uile officium.*

HVmilioribus. Primò dicit in genere decuriones non vexandos officijs vilibus. Secundò ibi: ſuſceptionẽ. dicit ꝙ officiũ exigẽdi collectã ꝓ veſtibus ꝑtinet ad officiales ꝓcõſulis, vel ad eos, qui aliàs hoc facere cõſueuerũt. Tertia ibi: in horũ, &c. dicit ꝙ ad decuriones ſpectat de prædictis repetere rõnẽ, & inuenire ad hoc hominẽ ſufficientẽ. Quarta ibi: neq; enim aſsignat rõnẽ. Ad euidẽtiã ſciẽdũ eſt, ꝙ pro exactiõe talis collectæ ꝓ veſtibus erat cõſtitutũ certũ ſalariũ officialibus proconſulis ſeu alijs. Dicit ergo ꝙ ratio p̄dictorũ eſt: qa nõ eſt ęquũ decuriões ſuſtinere dãnũ dictę exactiõis nõ factæ, & alios habere lucrũ. Sed alia rõ colligit̃ ex principio: qa eſt vile officiũ. Quinta ibi: hãc igitur. Cõcludit ad prædicta ponẽdo vnã exceptionem. et
1 eſt clarus tex. † No. bñ ꝙ officia vilia nõ ſunt danda decurionibus, ſed alijs hominibus inferioribus ſubditis: vt ſtare ad cuſtodias portarũ, facere iſtas viles exactiões, & ſimilia. Facit ꝙ ☞ dixi ſ̃. de mulie. & in quo lo. l. prima. Bar. ☞ Adde Bar. in l. iij. ſ̃. de mulie. & in quo lo. & limita vt ibi poſt eum dixi. Alex.

De ponderatoribus, & auri illatione. *Rubrica.*

1 ☞ *Ponderatori uel æſtimatori cõis ſtatur ſuper approbatione, uel improbatione.*
2 *Item imperito electo ſuper uulneribus: an ſint mortalia uel cicatrix remanſura.*
Dicto unius præpoſiti à communi ſtatur.
Idem ſi eligitur de partium conſenſu.
3 *Appellari ꝙ poterit à relatione æſtimatoris uel ponderatoris communis.*
4 *Duo æſtimatores uel medici ꝙ eligi debent, quando proponitur electio à iudice.*

LEX II.

1 QVoties. Hæc lex eſt clara: ex qua not. † ꝙ illi, ꝗ præeſt ponderi cõis Florentiæ, & improbat, vel approbat, eſt ei parendum: ſicut in ciuitate Peruſij eſt æſtimator publicus æquorũ: & eſt ei credendũ. Itẽ in quibuſdam ciuitatibus de anno in annũ proponunt̃ quidã medici, ꝗ habẽt æſtimare vtrũ vulnera ſint mortalia: vel ex eis ſit remãſura cicatrix: vel mẽbri debilitatio: & ſic eſt eis parendũ, ſeu ſtãdum
a vel credẽdũ,[a] vt hic. cũ ſimi.
2 † Et aduerte: qa ſtat̃ dicto vni⁹.[b]
b q̄d eſt verũ qñ ille, cui ſtatur, ꝓponit̃ à cõi totius ciuitatis. Bar.

Additio. Vel ſi eligeretur de partiũ volũtate. l. arbitro. ff. qui ſatiſdare cogantur. & l. Theopompus. ☞ ff. de dot. prelega. ☞ Iſtum textum allegat Bal. in l. j. j̃. de ve-
3 teris numiſmatis poteſta. † Vnũ tamen not. circa hoc quia licet regulariter ſtetur, & fidẽ faciãt tales: nihilò minus poterit ab ipſorũ relatiõe ſeu ſentẽtia appellari, vt dixi in d. l. arbitro.
4 in fi. ponẽdo practicã illius legis. Ang. † Sed quãdo à iudice proponeretur, deberẽt eligi duo, ſi reperirent̃ in ciuitate: vt ſ̃. de fid. inſtr. l. comparationes. & j̃. de re mi. l. ſemel. lib. xij. aliàs vnus ſufficit, vt in aut. de nõ ali. aut permu. re. §. quod autem. ☞ ☞ Vide Aret. in trac. malefi. ſuper ver. cicatrix. Adde hic Bartol. in l. j. ff. de ſica. in l. j. §. fi. ff. de ver. ob. & Bal. in l. directas. C. de teſta. manu. & in prooemio. ff. in princ. in ver. Item quæro, nos dicimus &c. Vide in c. ſignificaſti. de ho. per Doc. per Lu. in d. l. j. §. fi. de verb. ob. Et nota ꝙ ſtatur dicto vnius, ſi nõ ſunt plures in ciuitate, vt Barto. in prooemio. ff. de quo in c. propoſuiſti. de proba. & in d. c. ſignificaſti.

De auri publici perſecutoribus. *Rubrica.*

1 ☞ *Solidus ſolutus ſuſceptori pro libra, non poteſt ſine licentia in maſſam redigi.*
2 *Exactores non poſſunt pecuniã exactam in aliam ſpeciem ſine licentia commutare. Et omne lucrũ, ꝙ faciũt, eſt Reipublicæ: & ſi illud retinẽt, contra cõſciẽtiã retinent.*

LEX vnica.

AVri. Hæc lex eſt fortis in tex. gl. tamen bene declarat, & h. d. Suſceptoribus nõ licet pecuniã acceptam ſine licentia in maſſam redigere: & habita licentia non debent hoc retarda-
1 re. † Not. ꝙ licet ſolidus ſoluatur pro libra au-
2 ri, nõ poteſt ſuſceptor redigere in maſſam ſine licentia. † Ex quo habes ꝙ iſti exactores publici, ſi exigunt pecuniam, non poſſunt eã redigere in florenos, vel florenos in pecuniã ſine licentia. Et ſic omne lucrum, quod perciperetur, deberet eſſe publicum. Et ſic qui tale lucrum retinet, contra conſcientiam retinet: & fiſcus poteſt repetere. quod eſt no. pro iſtis exactionibus publicis.

De his, quæ ex publica collatione. *Rubrica.*

LEX I.

NVllus. Pecuniam publicam non põt quis accipere mutuo vel alio titulo, vel in ſuã vtilitatem aliter conuertere. hoc dicit totus titulus.

LEX III.

SCiant. Suſceptum per iudicẽ non poteſt in aliam vtilitatem transferri. h. d. No. iſtam l. contra conſeruatores monetæ, qui pecuniam communis deputatã ad ſolutionẽ ſalariorũ doctorum arbitrio conuertũt ☞ in alios vſus, puta ſoluendo ſtipendiarijs. ☞ Ideo dicit Bart. in l. iubemus. ſ̃. de erog. milit. anno. ꝙ theſaurarius negligens ſoluere ſalariatis, tenetur ad intereſſe eorum. quod nota.

De auro coronario. *Rubrica.*

LEX Vnica.

AD collationem. In text. ibi: abſque conſuetudine. Nota ex illo tex. arg. cõtra forenſes: quia licet nõ poſsint cogi de iure ad munera perſonalia, vt l. reſcripto. in fi. de mune. & hon.
c tamen ſi de conſuetudine atiqua[c] obſeruatũ eſt ꝙ cogantur, habet locũ iſtam pœna: vt l. quoties. ff. de verb. oblig. & tunc perſonalia munera eis indici pterũt: & ideo poterit indici ei onus cuſtodiæ. Hoc etiam facit contra ſcholares, qui licet ad onera perſonalia cogi non poſſunt, l. j. de profeſſo. & medi. tamen ſi de conſuedine eis imponuntur, poterunt cogi, per hanc legem. Bart.

De argenti pretio, quod theſauris infertur. *Rubrica.*

1 ☞ *Aurum pro argento ſolui poteſt: & econuerſo in tributis.*

LEX Vnica.

IVbemus. Pro libra argenti poſſunt ſolui quinque aurei. h. d.
1 † Not. ꝙ poteſt ſolui pro argento aurũ: & econuerſo. De quo plenè dixi ff. de ſol. l. Paulus. do. Bart.

Additio. Licet non poſsit ſolui inuito creditore alia ſpecies pecuniæ: vt l. Paulus. de ſolu. tamen hoc fallit in tributo, vt dixit Ludouic. in l. diuortio. §. ob donationes. ff. ſol. mat. Alex.

De irenarchis. *Rubrica.*

LEX Vnica.

IRenarchæ. Syndicos ad denunciandum maleficia, ſeu milites ad capiendum malefactores conſilium ciuitatis debet proponere, non iudex ſolus, ſiue Poteſtas ciuitatis, ſiue alius rector. De iſtis dixi in l. diuus. ff. de cu. re. hoc d. ☞ ☞ De iſtis ſyndicis etiam habes in l. ea quidem. de accu. & in l. ab executore. ff. ad Turpil. & adde quòd tales ſyndici debẽt iurare eorum fideliter exercere officium, vt no. Ang. in l. ſi vacantia. de bonis vacantibus. in primo not. Alexan.

Finis Libri x. Sequitur xj.

Dena

De nauicularijs, ſeu naucleris publicis tranſportantibus publicas ſpecies, &c. *Rubrica.*

1 ☞ *Dictio nauicularius, tribus modis ſumitur.*
2 *Dictio ſiue, de eius natura uerba diſiungit, & ſenſum coniungit.*
3 *Candelarij qui dicantur.*
4 *Negotiatores non dicuntur artifices.*

De prima parte rubricæ, ſ. de luſtrarijs, &c. nihil habemus in nigro. Simile eſt ſ̃. ꝗbus mune. excuſant̃ hi, qui poſt imple. mili. & ſ̃. ad Treb. in rub. De ſecũda parte rub. ſ. de naui. tractat hic tit. & gloſſ. cõtinuat ad præcedentia duobus modis, vt patet in ea.
1 † Quæro quare in rub. dicat̃ de naui. ſeu. nau. dicit ꝙ hæc dictio nauicularij, ſumit̃ tribus modis. Primò ꝓ faciẽtibus naues. Secũdò ꝓ his qui maiorẽ ptẽ ſuæ ſubſtãtię poſuerũt in mercãtia nauiũ. Tertiò pro his qui ducunt naues. Ne ergo in rub. poſsit eſſe dubitatio, ponit de naucleris: & intelli-
2 git ſolũ de ducẽtibus naues. † Natura enim dictiõis ſiue,[a] eſt
a propriè, vt licet verba diſiũgat, ſenſum tñ cõiũgit, vt duo pro eodẽ ponant̃, vt ibi Alex. ſiue Paris: vt not. ĩ ſimili ĩ l. ij. ſ̃. de in lit. iu. licet aliter ponat̃ in l. ſi ꝗs ita. ff. de aur. & argen. le. & ibi dixi.
3 † Quęro iuxta rub. ſtatutũ eſt hic ꝙ cãdelarij gaudeant carta imunitate. Quęro mõ ꝗ intelligant̃ cãdelarij. Ex hac gl. vr̃ ꝙ tã illi ꝗ faciũt cãdelas, ꝙ̃ illi ꝗ vẽdũt, ꝙ̃ illi ꝗ nõ faciũt neque vẽdũt, ſed maiorẽ ptẽ fortunarũ ſuarũ poſuerũt in illa mercãtia. à ſimili, ſicut ĩ hac gl. de nauicularijs dicit̃. Similẽ glo. habes in l. ſemꝑ. §. negotiatores. ff. de iure immu. & fuit ſumpta de ſumma Azo. ſuꝑ hoc tit. facta ad q. dico ꝙ propriè loquẽdo ſolũ ille, ꝗ habet notitiã faciẽdi illã artẽ de cãdelis, cõprehẽdit̃.

Additio. Vide glo. in l. j. §. j. & ibi Ang. & Pau. de caſt. ff. de trib. & q̄d not. Bart. in l. legatũ. de leg. iij. & Bart. in proœ. Digeſtorũ. & Bald. in rub. C. de conſtit. pe. & ☞ Ang. in l. cũ. ff. de inſt. Alex. ☞ Et ſic nota ꝙ facientes artẽ per ſubſtitutũ gaudẽt priuilegio immuntatis, ſecundùm Bart. ſed Lud. in not. xlviij. in litera p. alleg. tex. à nemine ponderatũ in contrariũ in l. fi. circa prin. de excu. tu. Alexã. Et dicit̃ candelarius ꝓpriè: quia illud dicit̃ nomẽ artificij: vt l. legatis ſeruis.
4 §. ſi ex officio. ff. de leg. iij. † Negotiatores verò nõ ꝓpriè dicunt̃ artifices: quia de iure gentiũ ꝗlibet ſcit emere & vendere: licet vnus cauti⁹ ꝙ̃ alius. Et appellant̃ negotiatores ex freꝗ̃tia: vt d. l. legatis in prin. niſi cõſuetudo regionis aliud inducat: & iõ iſti appellabunt̃ poti⁹ mercatores cãdelarũ ꝙ̃, candelarij. Et iõ in d. l. negotiatores iſti mercatores nauiũ nõ ap- ☞ pellant̃ nauicularij, ſed potius negotiatores. & tene menti. ☞ Vide ad hoc quæ dixi in l. legatis. in princip. de legat. iij. ꝗbus adde Bar. in l. mariti. in prin. ff. de adul. & Bal. in prooemio ff. in prin. in ver. Itẽ fallit in mercatore. Vnũ videt̃ dicere, ꝙ ille dicat̃ mercator, qui ſolã vnã negotiationẽ facit. & idẽ in artifice. Idẽ voluit Bal. in rub. C. de cõſti. pecu. ĩ fi. vbi videbit̃ qui ſub dubio fortè videt̃ tenere ꝙ hoc caſu ita demũ ſit mercator, ſi ꝓfeſſus eſt matriculã. adde Bal. ĩ trac. de cõſtituto. ĩ fi. Alex.

1 ☞ *Species uiolẽtiarũ ſunt, ſ. cũ armis, & ſine armis, cũ iudicis authoritate, uel ſine.*
2 *Nauicularij portantes res publicas, non poſſunt in loco detineri, tam ratione delicti quàm debiti.*
3 *Literæ quæ dantur alicui, quòd probant eius commiſsionem dantis literas.*
4 *Portans res emptas à republica, quòd non habet immunitatem de qua hic.*
5 *Concuſsio dicitur, ſi officialis infert metum, ut extorqueat pecunias.*
6 *Portantes res Principis non ſoluunt pedagium.*
7 *Statutum quòd de cõtractu ſoluatur gabella, comprehendit contractus, etiam à principe celebratos.*
8 *Securitas, ſi eſt data ueniendi, quòd intelligitur etiam data pro redeundo.*

LEX I.

NVllam. Nauicularij ſeu naucleri portantes
1 res publicas, habent plenam ſecuritatem in eundo & redeundo. hoc dicit. † Primò quæro quid vult dicere nullam vim. Reſpondeo, ſignum vniuerſale requirit ad minus tria: vt l. in re mandata. ſ̃. mand. Vult ergo dicere, nullam vim, ſcilicet cum armis vel ſine armis, cũ iudicis authoritate, vel ſine. Iſtæ enim ſpecies violentiarum ſunt: vt l. iij. in prin. & §. j. ff. quod met. cau. & hoc quantum ad propoſitum: licet aliam diſtin-
2 ctionem faciat gloſſ. in l. extat. ff. quod metus cauſa. † Et per hoc dico quòd iſti nauicularij nõ poſſunt detineri ratione debiti ſiue delicti aliàs commiſsi in loco condemnationis de his facta, vel repræſaliarũ. Pro hoc facit text. iſte in fi. ibi: omni ſecuritate, &c. facit ff. de iud. l. ij. §. legatis. Quęro quid vult dicere delegatas ſpecies annotarias transferentes, &c. Reſpõdet glo. loquitur de his, quibus ſpecies ſunt delegatæ. id eſt, commiſſæ vt transferant à Comitibus horreorum, id eſt, officialibus, qui præſunt horreis publicis. Idem intelligo ſi committatur eis ab eo, qui præeſt rebus principis:
3 vt ff. de leg. l. princeps. † Quæro qualiter, cũ ſint in itinere, probabunt iſtas ſpecies eſſe ſibi commiſſas portandas. Rñd. per literas ſibi datas. argu. ſ̃. de decur. l. ſi quis decurio. & l. ſi qua per calumniam. ſ̃. de epiſ. & cle. ff. de publi. l. ſi publicanus.
4 §. j. † Quęro quid ſi aliquis portabat res quas emit à Republica nõ ex delegatione officialis publici. Reſpond. non habet hanc immunitatẽ: vt l. licitatio. §. fi. ff. de
5 pub. † Quæro quid vult dicere tex. ibi: nec concuſsiones perpeti. Reſponde. concuſsio dicitur quando officialis infert metum, vt propter hoc extorqueat pecunias: vt l. j. ff. de cõcuſ. prohibet ergo iſtos nauicularios hoc pati. Quæro quid adijcit id, quod ſequitur, nec ad aliud genus incommodi. Reſpon. vult dicere ꝙ authoritate legis, vt occaſione gabellæ vel pedagij, ſeu vectigalis nihil ab eis accipiat̃:
6 vt l. licitatio. §. res exercitui. & §. ſeq. ff. de publ. † Illi ergo, qui
7 portant res Principis, non debent ſoluere pedagium. † Sed quæro: hic loquitur in pedagijs quæ accipiuntur quando res exportãtur: quid ſi in ciuitate eſt gabella cõtractuũ: an cõtractus celebrati à fiſco, vel à principe ſint immunes ab iſta gabella, poſito ꝙ gabella ſit licitatar. quod no. ſ̃. ad l. Fal. l. j. §. ad ☞ municipiũ. & q̄d ibi no. ☞ Adde quod dicitur de fiſco, an teneatur ſoluere gabellã, in l. licitatio. §. fiſcus. ff. de publicanis. & Bal. in l. emptor. ff. de hæredi. vel act. ven. Alex. Sequitur in
8 tex. veniẽtes ac remeantes. † No. hic arg. ꝙ ſi alicui eſt data ſe-
b curitas veniẽdi, dicit̃ eſſe data ſecuritas redeũdi. [b] Poſſet dici: imò facit cõtra: quia nõ expreſsiſſet in eũdo & redeundo, niſi neceſſe fuiſſet. Dico tñ cõtrariũ vt ſ̃. nõ eñ venit ſecurè, ꝗ non põt redire: vt l. ſciendũ. ff. de leg. & ad Tre. l. de ætate. & ff. de
c ſepul. viol. l. vtimur. & ibi dixi. & plenè ff. ad l. Iul. ma. [c] l. j. in prin. vbi ille, qui frangit iſtas ſecuritates, tenet̃ l. Iulia maieſta. ☞ ☞ Adde Bar. in l. fi. de dignita. j̃. li. xij. vbi eſt caſus in contrarium: ſed eſt ſpeciale ſecundũ Bar. ibi. De hoc vide doc. in c. fi. de treu. & pace. vbi tenet ꝙ ſic, per illũ tex. in c. magnæ. de voto. in fi. in l. ſi cui in prouincia. §. tãdiu. ff. ex quibus cauſis maior. & c. errori. de iureiu. & c. ſtatutũ. §. pe. de reſcri. in vj. & voluit Ang. in l. vtimur. hic alleg. et in l. j. in prin. ff. ad l. Iul. maie. Cõtrariũ tenuit Dñi. in c. diſciplina. xv. diſtinc. vbi dicit ꝙ iura loquuntur per verbũ eundi & redeundi ſimul: vt in d. c. ſtatutũ. §. pe. & in d. c. ego N. Vnde, dicit ipſe, ſi verũ eſſet ꝙ verbum eũdi, cõprehẽderet verbũ redeundi, fruſtra in lege vel ſtatuto poneretur. Igitur vbi tñ ſequuntur primã opinionẽ tanꝙ̃ veriorẽ. Nec obſtat q̄d dixit Do. in d. c. diſciplina. quia illa verba ponũtur ad maiorẽ declarationem, ſecundùm eum in d. §. pe. Pro hoc facit q̄d dixit Bar. in l. j. ff. de acqui. re. do. in §. fi. q̄d refert & ſequitur Archi. in c. miror. xvij. q. iiij. Adde ꝙ ſaluus conductus etiam ad aſſociantes extenditur. Ita voluit Bal. in l. adminiſtrantes. §. j. de excu. tut. & in conſil. inci. ſaluus cõductus fuit conceſſus ꝙ habens ſaluũ conductũ põt illuc mittere pro ſe ſuã vxorẽ vel aliũ de familia, ad quẽ extendit̃ ſaluus cõductus. Idem Ang. ꝙ conceſſus pro ſe & ſocijs extenditur etiã ad Iudæos, etiã ſocios: quia ſocietas põt contrahi cum Iudæis. l. quicunq;. C. de Iudæis. Ita dixit in d. l. vtimur. & in d. l. j. ad l. Iul. maie. vbi dicit ꝙ hoc non haberet locum in Saracenis. Itẽ adde ꝙ ſaluus conductus extenditur ad p̄terita delicta, nõ añt ad futura. Gl. in c. noli exiſtimare. xxiij q. j. & Ang. in l. j. §. j ff. de dolo. de quo vide per Ro. in l. iij. §. ſi quis ſeruum. ff. de acq. poſ. & Aret. in maleficijs. in verbo, fama publica. in ver. quintò quæritur, committens ponit. vbi & quando habens ſaluum coductum capi poſsit, iudex an poſsit concedere accuſato fi-

a ¶ Siue. De qua dictione vide tu Feli. copioſè, & no. in l. inter cæteras. circa princi. verſ. circa materiã. de reſcrip.

b ¶ Redeũdi. Adde Feli. in c. fin. de treug. & pace. & ca. ego ſemp. de iureiu. & quod dixi in apoſ. in d. c. fi.
¶ Tu vide iſtũ in l. j. §. non fuit. ff. de do. q̄d eſt verũ pro prima vice, vt no. iſte ĩ l. dotis. ff. de iure do. & in l. j. q. iiij. ff. ad l. Iul. ma. Pañ. ĩ alle. ti. de treug. & pa. & Alex. conſil. xv. volu. iiij. qualiter hoc intelligat̃. no. Rapha. Cu. in l. ſi mihi et titio. & ibi per iſtũ ff. de verb. obliga.

c ¶ L. Iul. ma. Adde Gul. de Cu. in trac. de ſecu. ad fi.

a ¶ Suſpectus. Adde Sali.in l.iij. C. de nau. fœno.& Io.an. in addi.ad Spe.in tit.de cõſti.§.j.verſ.pone ergo. in addi.ſed incidit. & qđ ad materiã hãc habet̃ p Albe. de Roſa.ĩ tract.ſtatutorũ. ij.parte.iiij.q.& per Alexã. in l.q Romę.§.Callimachus.de verb. obl. ſed qd de portante extra territoriũ aliquas merces prohibitas,& aliquas nõ ꝓhibitas: an pdat oẽs,ſ.prohibitas & nõ prohibitas. Dic ꝙ ſolũ prohibitas niſi ſtatutum eſſet in cõtrariũ, vt p Feli. in c.ſignificauit.de iudę.ad fi. vbi etiã nonnulla alia ad materiã.

dantiam,vt veniat ad ſe excuſandum,vel ſe informandum,ſ.curiam.vide per Imo. & doc.in l.is qui reus.ff.de pub.iud.quod no. Facit in l.cum indulgentia.de ſenten. paſsis.in vj.col.adde ſcripta in l.fi.de ſenten.paſsis. Alex.Oppo.ad fi.& videtur ꝙ puniatur acrius,vt l.iij.j̃.eod. Solu. Dicit gl. hic in pœna applicãda fiſco: ibi parti. Contra hoc oppo.quia ꝗ̃tum ad fiſcũ eſt maior pœna:quia incidit in pœnam læſæ maieſtatis:vt l.j.ĩ prin.ff.ad l. Iul.ma. Sol. Si ibi intẽtaret̃ cõdictio ex illa l.:haberet locũ illa pœna.ſi ex iſta lege: haberet locũ iſta pœna:vt l.quoties.ff.de act.et obli.

1 ☞ *Practica cõficiendi rationes ab officialibus publicis.*

2 *Adminiſtratoris ſacramento ſtatur in expenſis minutis.*

LEX II.

Omperimus. Species,q̃ portandæ ſuſcipiunt̃,debẽt intra annũ portari,& à quo ſuſceptæ fuerint, apochæ de ſoluto reportari. Primò ponit vnũ incõueniens,quod dedit cauſam legis condendæ. Secundò circa illud dat remedium. Secunda ibi: ideoꝗ.

1 †Ex hac lege no.modum conficiendi rationes ab iſtis officialibus, qui multa recipiunt,& multa transferunt ad alios: debent enim ea,quæ receperunt,ſcribere à quo receperunt nominatim,& ex qua cauſa:vt s̃.de exac.tri. l. apparitores. Item debent ſcribere cui dederunt nominatim:vt s̃.de ſuſce. & arc. l.neminem.Debent etiam ponere diem receptionis, vt hic.Si enim iſta ſingulariter non ſcripſerint,non videtur ratio reddi quia non poteſt ille,cui ratio redditur eam intelligere,nec cõprehendere ſi aliquid machinationis in ea habitum ſit,vt dicit tex.in d.l.neminem.Ratio enim quæ non poteſt intelligi, nõ videtur reddi:vt l.argentarius.§.edi.ff.de edend.

2 †Et hoc verũ niſi in expenſis valde minimis, in quibus ſtatur ſacramento adminiſtratoris:vt l.ſcimus.§.in cõputatione.s̃. de iure delib. & de don.l.ſi quis pro redemptiõe.& ff.ſi cui plus ꝗ̃ per l. Falci.l.diuus.Et aduerte quia de his rebus quas officialis dat alteri transferendas,debet reaſsignare literas de recepto, ſi ei fuerint præſentatæ,vt hac l.aliàs non tenetur: ſed habebitur regreſſus cõtra eũ,cui datæ fuerint res portandæ,vt hic.Etenim iniungitur hæc neceſsitas.Quod intellige qñ officiali dãti nõ poteſt imputari culpa,ꝙ minus idoneæ perſonæ commiſit,vt l.eum qui.in fi.& l.argentũ.ff.cõmo.tenentur enim iſti officiales de dolo,lata & leui culpa.ff.de admi.re.ad ciui.perti.l. magiſtratus.Quærit an officiales,qui recipiũt,teneant̃ dare apocham de recepto.Gl.dicit ꝙ ſic,& bene.Hic nõ ſunt alia.Bart.

1 ☞ *Simplum ꝙ inſit in pœna quadrupli.*

LEX III.

AB his. Qui contra nauicularios fecerit rapinã,tenetur in quadruplũ.h.d.Quærit gl. qua actiõe. Rñd.ꝙ actiõe vbi bonorũ raptorũ. Vel dic cõdictione ☞ ex lege iſta,quæ concurrit cum illa ☞ De hoc vide Bart. in l.j. s̃.de pœnis fiſcalibus & ibi no.& adde Bar.in l.ſanctio legum. ff.de pœnis.& in l.hoc edi.in fi.de pub.Alexã.

1 †Quæro an in quadruplo inſit ſimplum.Gl.tenet ꝙ ſic,& bene.Nam in dubio vbicunꝗ lex vel ſtatutum imponit pœnam dupli vel quadrupli ſimplum continetur.l.hoc edicto.in fi.ff.de pub. Bart.

1 ☞ *Id quod debet expediri per homines certæ regionis,ſi non poteſt expediri debet per alios expediri.*

Et hoc fit expenſis publicis,ſi illis culpa non poſsit adſcribi.

2 *Priores qui non poſſunt prouidere contra ordinamenta ciuitatis poterunt prouidere neceſsitate emergente.*

3 *Rectores ciuitatum neceſsitate publica imminente,ex iuſta cauſa poſſunt conſtituere premium capienti,& præſentanti malefactorem.*

CVm nauarcorum. Quando id quod per perſonas certę regionis debet expediri,& non poteſt: debet per homines circunſtantes expenſis publicis explicari.h.d.Ad euidentiam ſcias ꝙ populus Romanus habebat in ciuitate Alexandrina quę erat in Oriẽte horreos publicos,in quibus erant frumenta & ſpecies multæ quæ debebant portari Romam per nauicularios Orientales intra certũ tempus ſub certa pœna. Contigit quodam tempore ꝙ caſu iſtis deficiebãt naues & homines qui portarent.vnde illi de regione,qui portare debebant, circunuenerunt inſulas circunſtantes vt inuenirent naues & naucleros.Præfectus illius regionis conſpexit ꝙ illi non poterant inuenire naues vt venirent in termino: & ſic nauigiũ nõ fieret,& illi in pœnam inciderent:propter quod coadunauit eos qui pręerant prouincijs circunſtãtibus,& naucleros aliarum prouinciarũ:& his conſtituit certã mercedẽ: & fecit frumenta,& alias ſpecies portare Romam:quod fuit relatũ principi,qui hoc commendat,& dicit bene factum eſſe,& fieri potuiſſe.& hoc dicit,cœtus,ideſt,collegiũ inopia,i.propter inopiam.

1 inueſtigandæ,i.inueniendæ.claſsis,i.nauigij.†No.diligenter ꝙ qñ id,quod per homines certæ regionis debet expediri:ſi non poteſt,debet expediri per alios.Item no.qđ hoc fit expenſis publicis,non eorum,qui hoc facere debebant.quod intelligo ſi illis nulla culpa poteſt imputari.aliàs ſecus vt ff.ad l.Rho.de iac.l.ſi vehenda.§.j.facit j̃.de nau.& quod ibi not.in fi.Tertiò no.ꝙ hæc tranſmutatio,ſcilicet ꝙ portetur per alios fit per rectorẽ illius loci:vt hic:nec hoc fit liberè ſed cauſa cognita,ſi neceſsitatem viderit imminere.ſic ff.de vſufr. leg.l.legatum.& de admi.re.ad ciui.perti.l. legatũ.

2 † Et iſtud facit ad quæſtionem quæ pridie hic erat, ſtatutum eſt ꝙ priores non poſſunt prouidere contra ordinamẽta facta per adunãtiam generalẽ.Item per adunãtiam erat datus certus modus in eligendis Poteſtatibus:& compertum fuit,ꝙ ſi ille ordo ſeruaretur, ciuitas iſta remaneret ſine rectore: conſuluimus ꝙ hoc caſu emergente priores poſsint prouidere.nec dicerent̃ facere contra ordinationem adunantiæ generalis:vt hic,& l.legatum.ff. de vſufr.leg.

3 †Vltimò no.ꝙ pro neceſsitate publica imminente poteſt rector ciuitatis iuſta cauſa conſtituere minimum ſalarium.& ſic pręconium valet ꝙ quicunꝗ ceperit talem malefactorem,& præſentauerit,habeat à communi tantum.et hãc legem ad hoc allegat Guliel.in l.j.ff.de iuſti.& iure,& ibi vide

☞☞ Præconium quicunque cœperit malefactorem,& præſentauerit,habeat puta centum à communi,an valeat? contrariũ tenuit Bar.in l.ſi libertini.in fi.ff.ad l.Flauiã de plagiarijs. vbi dicit ꝙ non valet tale ſtatutum:quia eſt contra bonos mores, niſi eſſet hoſtis ciuitatis:vt l.non omnes.§.fin.& ibi vide.ff.de re mili.per Bar.in l.j.in prin.ff.de iuſti.& iure.in ver. item inducitur ad q.per Bal.in l.fi.aliàs pe.C.comminationes vel epiſtolas.& Ang.in l.intereſſe.de acqui.poſ.& in l.j.in prin.quod quiſꝗ iuris.& Bar.& Bal.in d.l.j.de iuſtit.& iur. bene facit qđ no.Bar.in l.j.poſt Gul.de Cu.ff.ad l.Rho.de iact.& adde Bal. in c.domino guerram.hic finitur lex,& incipiunt conſue.vbi dixit ꝙ expenſa facta in capiendo bannitum fiſcus tenetur reſtituere,per d.l.j.de iuſti.& iure.Alex.

1 ☞ *Portans frumentum uel alias res prohibitas portari extra territorium: ſi cum ſalma reperitur per uiam inſolitam, & non rectam,eſt ſuſpectus.*

2 *Ambaſiatores,qui uadunt per uiam tranſuerſam, & non rectam,ut diu ſtent in ambaſiata pro illo tempore ſalarium conſequi non poſſunt.*

QVi fiſcales Qui per rectam viam non vadit & ſpecies publicas diſtrahit, pœna capitali punitur.h.d.

Additio. Adde Ia.But.& Bal.in l.ſi quis non dicam rapere.C.de epi.et cle.adde Bal.in l.ſi fgitiui.de ſer.fu.& per Bar.in l.cum proponas.de nau.fœno. & quæ ibi doct.optimè facit l.contem.§.dominus.& l.Cęſar.de pub.A☞☞lexã.Quid ſi portat arma contra decretum,non tamen per officialem fuit repertus:an incidat in pœnã ſtatuti? vide Ang. & Imo.in l.iij.§.Neratius.ff.de acqui.poſſ.per Are. in tractatu maleficiorum.in verbo,ma.& Bart.in l.j.de litoribus & itiner.public.lib.xij.dat cautelam ꝙ timens accuſandi notificet officiali ad quem locum vadit:vt non præſumatur contra decretum ire.vide Bar.in l.cætera.§.ſi quis ad opus.de leg. j. Idẽ voluit Bal.in l.ſi fugitiui.de ſeruis fugit.& Iac.But.& Bal.in l. ſi quis non dicam rapere.C.de epiſ.& cle.Alex.

1 †No.arg.imò quaſi eſt caſus,ꝙ ſi quis reperiatur cum ſalma frumenti,vel cũ alijs rebus vetitis portare extra territorium in aliqua via non

a recta,& non conſueta,eſt ſuſpectus[a] quòd eas velit exportare contra decretum. Facit j̃.de cur.publi.l.ſi quis per publicum. ff.ad l.Cor.de fal.l.eos.in fin.ſecundùm vnam lect. & hoc modo poteſt practicari s̃.de ſer.fu.l.ſi fugitiui.vbi dicitur ꝙ ſi fugitiuus

gitiuus deprehendatur,&c. Quomodo enim poterit probari ꝙ habuerit animum tranſeundi,cũ fuerit captus in actu trãſeundi? Reſpondeo,ex qualitate loci vbi captus eſt,vel inuentus eſt:& dic vt ibi.

1 †Item facit hæc lect.contra ambaſiatores, qui ad hoc vt habeant maius ſalarium,& maiori tempore ſtẽt in ambaſiata,vadũt per viam tranſuerſam,& non rectã,quod ☞ ſalarium conſequi non poſsint pro illo tempore. ☞ Idem tenuit Bar.in l.pe.ff.de itinere actuꝗ priuato.& in l.non ſolum. §.diuus.ff.de exc.tu.& in l.j.§.fi.ff.ſi quis cau. & in l.j. in prin. ff.de his qui deie.vel effu.vtrum debeatur ſalarium pro via noua longiori.Alexan.

☞ *Ciues ciuitatis puniuntur pro delicto iudicis.*

1 *Repræſaliæ poſſunt concedi propter iuſtitiam à iudice denegatam.*

IVdices. Hæc lex legitur duobus modis: ſi iudices patiuntur tempore rectę nauigationis naucleros in ſuo territorio commorari: puniuntur ipſi & municipales.h.d.ſecundum vnum intellectum:vel ſecũdùm alium intelligitur ex iudicibus,qui patiuntur naucleros detineri.& ſecundùm hoc exponitur ibi morari,ideſt, detineri.ſecundùm And.de Barulo.

1 †No.ꝙ propter delictum iudicis puniuntur omnes ciues ciuitatis.Et facit ꝙ propter nega-

a tã iuſtitiã à iudice poſsint cõcedi repræſaliæ[a] cõtra omnes ciues.de quo plenè dixi in lib.de repræſalijs.in v.q.principali.

De prædijs,& omnibus rebus nauiculariorum. *Rubrica.*

1 ☞ *Bona nouiculariorum quibus oneribus ſubiaceant.*

Continuatio patet.quærit gl.de quibus nauicularijs loquitur.Rñ.de portantibus ſpecies publicas,vt s̃.titul.j.in rubri.

1 †Quærit gl.cui oneri erant ſubiectæ res nauiculariorũ: nec declarat.Rñ.nauicularij tenebantur portare merces publicas ſecundum formam l.cum nauarchorum.s̃.tit.j.Item ſi aliquid perdebatur culpa alicuius nauicularij debebat emendari ab omnibus nauicularijs,vt j̃.de naufra.l.fi. Pro hoc erant obligatæ omnes res nauiculariorum:& pro rata æſtimationis ſuarum rerum quiſque contribuere debebat:vt in l.ij. in fi.& l.fi. j̃.eo.ideo ponitur hic iſta rubrica.

LEX I.

DOmum. Etiam ad domum principis res nauiculariorum trãſeunt cum onere ſuo. hoc dicit Bar.

1 ☞ *Statutum poteſt prohibere contractum emptionis, & uenditionis.*

2 *Ementes prædia ruſticorum, quæ obligata ſunt maioribus oneribus, pro quibus teneantur.*

3 *Emens rem aliquam alij obligatam ſi eam meliorauit, & euincatur per hypothecariam,liberatur præſtando primam æſtimationem.*

4 *Pulchritudo ædificiorum facit pulchritudinem urbis.*

5 *Magnanimus quis præſumitur ex magnitudine ædificiorum.*

Practica probandi quem magnanimum & ingenioſum.

LEX II.

IN his. Pro rata rei q̃ peruenit ad aliquem de bonis nauiculariorũ,debet onus ſuſtinere: nec patrimoniũ vel perſona vlterius aggrauatur.Itẽ inſpicitur quatenus erat tẽpore quo ad eũ peruenit,non augmẽtũ poſtea accedẽs.h.d.iſte ti.Fas i.licentia,ſeu facultas publica emẽdi & vendendi prohibet intercipere.i.caſſare, ſeu annullare cõtractũ:& ſic contractus remanet firmus.Domus.Pro euidentia huius verbi debetis ſcire:nã,vt quotidie obſeruam⁹,ſi ſunt domus,in quibus ſoluit̃ pẽſio,imponit̃ eis onus pro quantitate penſionis:ſi erat domus,ex qua nulla percipiebatur penſio: imponit̃ ei onus aliter ſecũdũ æſtimationẽ eorũ qui adhuc impoſiti erãt,ſic fiebat in domibus nauiculariorũ. Hoc præmiſſo dicit̃ hic ꝙ ſi ille,qui emit domũ nauicularij eã auxerit, ita ꝙ percipiat̃ maior penſio,vel eã auxerit alio ſumptu ad decorẽ,et ad põpam:vt ſi fecerit turrim,nõ tñ auget̃ pẽſio ꝙ ille emptor nõ teneat̃ niſi ſecundũ veterẽ pẽſionẽ:& habito reſpectu

1 ad veterẽ qualitatẽ,nõ ad illud qđ ipſe iniũxit.h.d.† Ex prin. huius legis no.ar.ꝙ ſtatutũ nõ poſſet prohibere contractũ emptionis & vẽditionis,cũ dicat ꝙ licentia publica,quæ eſt de iure gentiũ emendi & vendendi,impediat annullare contractũ. In contrariũ eſt text.s̃.de contrahen. empt.l.dudum. & l.ſi in emptione.§.j.ff.de contrah.emp.ibi:mores ciuitatũ, &c. Non obſtat hic tex.quia Imperator vult dicere ꝙ illa publica facultas fuit cauſa impulſiua non annullandi cõtractum:nõ tñ negat qñ poſsit ſi vult.Idem dixi in l.filiusfa.§.diui.de lega.j.

Additio. Adde hic Bald.in l.ij.C. ſine ſenſu vel reliq.& in

2 l.licet.C.de iure dot. Alex. †Secũdò no. arg.pro his, qui emunt prædia ruſticorũ, quæ ſunt obligata maioribus oneribus, vt ipſi pro hoc non teneãtur, niſi pro his rebus tantùm, tñ in Italia ſupra hoc pro-

3 uident ſtatuta. †Ex fine no.caſum mira- b bilem, ꝙ ſi aliquis emit aliquam domum, vel rem alij obligatam , & eam meliorauerit ſuis ſumptibus,quòd ſi ab eo euincitur per hypothecariam , quòd liberetur præſtando primam æſtimationem.

Additio. Iſtud mirabile dictũ ſequit̃ Paulus de Caſtro in ☞ l.ſi cõuenerit.ff.de pigno.act. ☞ An teneat obligatio rei alienæ.tex.ꝙ nõ,in l.ſi creditor.§.fi.de diſtract.pig.& p Bar.et ibi ſcripſi in l.qui aliqñ.§.fi.de acquir.poſſeſ.Alex. Sed cõtra hãc legẽ opp.de l.ſi fundus.§.ij.ff.de pign. Sol.fateor ꝙ iſtũ ſuper indictum eſt obligatũ:quia ſequit̃ conditionẽ areæ,nec hic negatur.Si enim hoc indicitur agẽte fiſco, multò fortius agente priuato.quod maximè eſt verum,ſi expenſa eſſet facta in illis caſibus,in quibus faciens pręfertur habentibus anteriorẽ hy-

4 pothecã:vt l.interdũ.cũ l.ſeq.ff.qui po.in pig.ha. †Item not. pulchritudinẽ ædificiorũ cedere ad pulchritudinẽ vrbis:vt l.

5 cætera.§.hoc ſenatuſconſultum.ff.de leg.j. †Item no.ex lege iſta in fi.ꝙ ex magnitudine ædificiorũ præſumit̃ qs magnanimus:vt hic in fi.ibi per induſtriam hoĩs animoſi acceſsit.Et ſic habes vnũ modũ ꝓbandi hominẽ ingenioſũ & magnanimũ.

1 ☞ *Res tantum ualere præſumitur,quantum æſtimata eſt in æſtimo communis.*

Aeſtimum communis in dubio probat uerum ualorem: & quando.numero 3.

2 *Teſtis deponens rem ualere centum ſecundum ſuam opinionem probat, ſi eam refert ad communem æſtimationem.*

4 *Pactiones priuatorum quòd non ualeant in præiudicium fiſci,licet inter ſe ſic.*

LEX III.

HI qui. Qui emit prædia nauiculariorum tenetur ad onus ſecundùm antiquam æſtimationẽ, quæ pactis priuatorũ non tollit̃:& vendentes tenent ſi emptores nõ fuerint idonei.h.d.mẽti,ſ.cõtrahentiũ. Dicit tex.arbitrio q.d.iſtę pactiões volũtarię nõ ꝓſunt:aliæ pactiones,ſeu cõditiones,quæ à lege intelligunt̃,ſeruandæ ſunt:vt ſequitur.

Pro declaratione literæ quęro quid vult dicere text.ſecundũ Ang.opi.glo.exponit duobus modis primo in cenſualẽ ꝓfeſſionẽ:quia debemus opinari ſecũdũ qđ ſcriptũ eſt, & in cenſu.

1 qđ not. †Quia in dubio præſumit̃ res tm̃ valere, quãtũ æſtimata eſt in æſtimo cõis.Cõtra hoc opp. ff. de leg.j.l.ſi fundum ſub cõditione.§.ſi libertus.& l.cũ pater.§.pater qui filio.ff.de leg.ij. Sol. Ibi fuit æſtimatio priuata.hic publica.cui ſtandum ☞ eſt in dubio,niſi probet̃ cõtrariũ. ☞ Not.Adde Ang.hic vbi dixit ꝙ antiqua æſtimatio hodie præſumitur adeſſe:& ideo ſi reficit̃ æſtimũ nouũ debẽt regulari ſecundũ antiquũ.& Bald. in l.j.C.de ſentẽ.quæ pro eo quod intereſt.in xvij.col.vbi quęrit an per inſtrumẽta veterũ emptionũ probet̃ præſens rei valor.& qualiter articuletur in probãdo rei valorẽ,vide gloſ.& Bart.in l.mortis cauſa.§.fina.ff.de dona.cauſa mortis.& adde ꝙ res dicit̃ parui valoris reſpectu mali vicini.l.cũ ſæpe.§.fina. de cõtrahẽ.emp.& quod no.Bar.in l.ſi ita.§.mulier.ff.de fun. inſtr.& quod habet̃ in c.conſtitu.de in integrum reſtit.& in c. quęſtiones.de rerũ pmu.facit dictũ Virgilij in Buccolic.Mãtua væ miſeræ nimiũ vicina Cremonæ.& apud Lucanum:O malè vicinis hæc mœuia cõdita Gallis. De valore rei in rebus mobilibus,vide Bar.& quæ ibi dixi in l.ſeptẽ diebus.j̃.de eroga.mili.annonæ.& de valore rei ſecundũ quantitatẽ fructuũ, vide in l.ſi quidẽ.de euic.& de materia per gl.& doct.in c.cũ cauſam.el ij.de teſtibus.& in l.pretia rerũ.ff.ad l. Fal.& refert Are.Inſti.de acti.in ij.char.in §.ſi quis agens.Alex. Secundo modo exponitur per glo.& ideo dicat̃ opi.qa opinari nos facit. Communiter enim dicitur, opinor rem tantum valere.

2 †Quod facit in argumẽ.ad q.ꝙ ſi teſtis dicat rem tantũ valere,ſecundũ ſuam opinionem,quòd probat. Quod intelligo verum,ſi ſuam opinionem referat ad communem ęſtimatio-

b nem[b]. De re enim quæ non eſt expoſita vænalis, non poteſt

a ¶ Repræſaliæ. Et an & qñ, & in quib⁹ cõcedi pñt,& q̃ requirantur ad eas cõcedẽdas: & an ſi iuſtè cõcedantur, impetrãs teneat̃, vide Fel.in c. Rodulph⁹.de reſcri.& remiſſiones quas ibi poſui in apoſti.

b ¶ Aeſtimationẽ. Sed quæro nunquid æſtimatio communis per emptionẽ alicuius ĩducatur, dic ꝙ nõ:vt per dom. Sozi.in cõſil.viij. incip.viſis & diligẽter ĩſpectis.verſi.& ſtant iſta ſimili in j.parte.char.viij.

a ¶Solitũ. Ad qđ vidđ do.Alex.de Imo. in l. ſi vt certo.in princ.ff. commo.& Flo. in l.ſi ſeruus ſeruũ. §. rupiſſe.ad l.Aqui.& Bart. in cõſi.inci.in Dei nomine amẽ.Io. locauit et ĩ cõſi.inci. cõmune Luſignani locauit.

b ¶Gabellã.Adde Feli.in c. querelã. de iureiu.ante fi.ibi: & nauis vi vẽtorũ.& in c. ſignificauit. in fin.de Iudæis.

fieri æſtimatio,niſi per opinionẽ, quæ fit
ſecũdũ cõmunẽ æſtimationẽ aliarũ rerũ,
quæ ſunt eiuſdẽ fructus, & in eodẽ loco:
& quæ eãdem qualitatem habent:vt l.pre
tia rerum.ff.ad le.Fal.& ibi dixi. & quod
no.in l.ij.ſ.de reſcin.ven.ij.reſponſo.

3 Additio. Aeſtimũ†cõmune probat valorem rei: ſed hoc
videtur verũ,ſi de proximo tẽpore fuerit
factũ æſtimũ:aliàs ſecus,vt in ſimili in in
ſtrumẽto emptiõis,dicit Bal.in l.j. in vlti.
col.de ſenten.q̃ pro eo qđ inter. Et ad hoc
facit qđ no.Bar.in l.decẽ.ff.de ver.obl. &
iſtud de quo hic ponit etiã Ang.in l.pretia rerũ.ad leg. Fal.&
quod no.Moder.in §.ſi qs agẽs.Inſti.de act.& expreſsè Bald.
☞in l.ij.in pe.col. C.de reſcin.vẽ.Alex.☞Vide Bar.in l.ij.in vlt.
col.in ver.circa prin.gl.ſ.de reſcin.ven.vbi dicit de teſte. &c.
& in tract.de teſte.in prin.ix.col.quẽ ſequitur Bal.in l.ſolã.de
teſt.in iij.col.& in l.j.in vij.col.C.de ſentẽtijs quæ pro eo quod
intereſt.& in l.ij.in repe.C.de reſcin.ven.& vide gl. & Bar. in
l.mortis cauſa.de do.cauſa mortis.Itẽ ibi.l.pretia rerũ et ibi po
nit qualiter probet valor rei.& Bal.in d.l.iij.in pe.col.& in l.j.
C.de ſenten.quæ pro eo.in pe.col.& adde quod probatur æſti
matio ſecundũ quantitatẽ redituũ & fructuũ:vt l. ſi fundũ per
fideicõmiſſum.de leg.j.& l.ſi quis.C.de reſcin.ven. & in l. qui
bonis.de ceſ.bo.ff.& Imol.in l.apud Iulianũ.§.hæres.de leg. j.
in §.arbitrorũ.in l.ſi fundũ.de rei ven.per Bal.& dicit Bald.in
l.j.§.ſi hæres.ff.ad Treb.& Bart.in l. ſi quos. præallegata. vbi
ponit an ſubhaſtatio probet valorẽ rei:de quo per Bal. & An
ge.in l.j.C.de præſcri.xxx.ann.& Aret.in §.ſi quis agens. In
4 ſti.de actio.Alex.†No.ꝙ pactiones priuatorũ non valent in
præiudiciũ fiſci,quin habeat regreſſum cõtra priorem,ſed in
ter ſe bene præiudicant,& in præiudicium contrahentium, vt
☞in gl.Hic nõ ſunt alia☞Bart.hic cum gl.videtur notare ꝙ qñ
ſcriptura æſtimi fit de conſenſu partium, probat & fidem fa
cit contra ipſas partes.Facit l.rura.& ibi per Bar.j̃.de omni a
gro deſerto.& Bal.in ſuo cõſi.inci.ſciẽdũ eſt ꝙ quandoꝗ aſsi
gnatio fit in cataſtro.& allegat l. cenſualis.& l. ſi præſes. ſ. de
do.& idẽ Bal.in l.ſi quis in ſuo.de cõdi.inſti.& Ang. & Imol.
in l.decẽ.de verb.obli.Bar.in l.in ſolennibus.C.de rei vend.&
Bar.in l.quod quiſꝗ.de acqui.re.do.Alexan.

De nauibus non excuſandis. *Rubrica.*

1 ☞*Ciuis ſi ſuo nomine emit pro comitatenſi res empta publicatur.*
2 *Titulus ſ.de iure fiſci.quid differat à diſpoſitione huius legis.*

LEX I.

1 MVlti. Naues,quæ ſub nomine, & titulo alieno
excuſantur publicantur.h.d.†Not. argu.
imò caſum contra Comitatenſes qui faciũt aliquẽ
ciuem emere pro eis,vt ſub titulo ciuiũ nõ ſubſint
oneribus impoſitis:quia tales res ſunt publicandæ. hæc enim
lex loquitur generaliter in qualibet re,quæ ſubtrahitur à pu
blica neceſsitate non ſpecialiter, vt in nauibus: vt in l.proxi.
☞☞Adde ꝙ non ſolùm punitur,vt in iſta lege ſed etiam feudũ
amittit ipſo iure,vt eſt tex.& ibi dominus Benedictus de Plũ
bino in l.j.C.ne lice.potẽ.facit l.vniuerſi.ſ.de leg.& text.in l.j.
j̃.vt nemo ad ſuũ patroci.& in l.j.j̃.de cõſulibus.& no. Bal. in
2 l.ſacroſanctæ.C.de ſacroſan.ecc.Alex.† Opp.ſ.de iu.fiſ. l. qui
in contractibus.Sol.Aut contra aliquem proceditur quia ce
lebrauit contractum in fraudem fiſci:& loquitur contrarium.
Aut quia rem ſub titulo alieno excuſauit:& loquitur hic titu.

1 ☞*Non dominus nauis ſi proponat excuſationem ne deferat res ob neceßitatem publicam,ꝙ nauis non publicatur.*
2 *Res eccleſiæ quando publicentur propter delictum prælati.*
3 *Res immiſſæ in ciuitatem ſine ſolutione pedagij, ſi ex diſpoſitione ſtatuti confiſcantur,& mulio portauit res meas,et pedagium non ſoluit:res non publicantur: ſed mulio præſtabit quantum res ualebant.*

LEX II.

IVbemus. Iſtã legẽ habemus de verbo ad ver
bum in l.iubemus.de ſacroſan. eccle.
nulla nauis ob neceſsitatem publicã excuſatur aliquo
priuilegio in corpore iuris inſerto,vel non inſerto.& publica
bitur ſi quis contrarium attentauerit pœna iſta contra facien
1 tes puniuntur.h.d.tex.†Quærit gl.vtrũ propter excuſationẽ
alicuius qui non ſit dominus publicetur nauis.gl. ponit opin.
nec firmat.prima opi.eſt verior ꝙ non publicetur. l. cotem.§.
dominus.ff.de publi.

Additio. De hac q.vide tex.in l.cotem.& ibi Barto.de
pub.& vide Bal.in l.cũ proponas.de nau.fœ
no.& Imo.in l.Mæuius.§.duabus.ff.de le.ij.& vide do. Alex.
2 in l.j.vt nemo priua.ti.impo.Alex.†Quæritur quomodo pro
pter delictum prælati res eccleſiæ publicentur:cum delictum
perſonæ non debeat in damnum eccleſiæ redundare. Dic vt
no.per Cy.& Gul.& alios in d.l.iubemus.

3 Additio. In gl.j.ibi:hoc non nocet.hæc vera per l. cotẽ.
§.dñs.ff.de public.†Et hic ſume arg.ad ſtatu
tum ꝙ ſi pro rebus immiſsis in ciuitate non fuerit ſolutum pe
dagiũ:ꝙ omnes res debeant cõfiſcari.modò mulio ſuper mu
lum ſuum res meas portabat:fraudauit,& non ſoluit pedagiũ
an res meæ publicabuntur? Certè non:ſed ipſe mulio præſta
☞bit quantum res meæ valebant per hanc glo.Ang.☞De hac
q.vide But.& Sal.in l.j.C.ne priuatus ti.& gl.ij.ibi per Bart.in
l.dominus.Bald.in l.cũ proponas.de nauti.fœnore. Imol.in l.
Mæuius.§.duobus.de leg.ij.facit l.quicunꝗ.§.qđ ſi ad p̃dicta
C.de ſeruis fugitiuis.& in l.j.in fi.C.de falſa moneta.Alexand.

Ne quid oneri publico imponatur. *Rubrica.*

1 ☞*Onerãtes equos uecturinos, & alia animalia ultra ſolitum ꝙ teneantur. et nu.2.*

LEX Vnica.

ONeri. Qui cogit nautã ad ſuſcipiendum ali
quid vltra onus,tenetur ad emendatio
nẽ damni quod inde ſequitur,& criminaliter pu
nitur.h.d.No.iſtam legem habere locum in duo
bus caſibus,quando aliquis imponit ſarcinã,nec
aliquid apparet de volũtate nauicularij:vel ſi nauicularius eſt
1 coactus:ſecus ſi ſciret nauicularius:vt in gl.†Secundò aduer
te diligenter,quia dicit ſarcinam,ne quis imponat: & ſic ſi im
poneretur aliquid quod eſſet minus ſarcina,non incideret in
hanc conſtitutionem.& eſt arg.contra accipientes equos ad
a vecturas, & eis imponunt valiſiam vltra modum ſolitum.[a]
☞Itẽ facit contra eos qui onerant,animalia vltra debitum. Et
☞habetis de hoc plures caſus in tit.ad leg.Aquil. ☞Adde text.
in l.inſulam.§.qui nullas.ff.locati.Alex.
als. qui inſulam / als qui mulas.

De naufragijs. *Rubrica.*

1 ☞*Nauis quæ ui tempeſtatis uel timore incurſionis hoſtium uenit in portum, non tenetur ad gabellam.*
2 *Fugiens in territorium alienum propter timorem hoſtium non tenetur ad gabellam.*
3 *Qui tẽpore æſtatis uadit in alienũ territoriũ ad macinandũ,non tenetur ad gabellã.*

LEX I.

SI quando. Quia hæc lex de conſuetudine nõ
obſeruabatur:ideo Federicus facit
1 authẽticã,nauigia ſupra de furtis.†Not. ex hac lege
argu.imò caſum ꝙ ſi per tempeſtatem maris aliqua
b nauis venit ad portum, ꝙ non debet ſoluere gabellam[b], ſeu
portorium:quia violenter venit,vt hic,& l.Cæſar.ff. de publi.
2 & l.fi.§.ſi propter neceſsitatem.ff.eo.titu.†Et idem ſi propter
incurſum, vel timorem hoſtium, vel piratarum illi qui erant
in territorio vicino ſurgerent in territorium noſtrum, quòd
idem poſsint res ſuas extrahere & deportare, non ſoluta ga
☞bella.☞Adde quod per iſtum tex.dicit Bar.in tractatu repre
ſaliarũ.in ix.q.vij.q.principalis.Et ex iſto text.habes j̃.caſum,
in quo quis pro rebus,quas defert,non tenetur ſoluere gabel
3 las,in l.ſi publicanus.§.j.ff.de publicanis.Alexan.† Facit etiã
in argumen.quòd ſi tempore æſtatis homines vicini territorij
noſtri veniunt ad macinandum ad molendina, quæ ſunt in
territorio noſtro,quòd poſſunt res reportare ſine gabella: qa
propter neceſsitatem famis venerunt:quæ eſt magna neceſsi
tas.l.j.C.de pa.qui fi.diſtra.

1 ☞*Iuſtitia cœpta in cauſa naufragij,quanto tempore duret.*
2 *Teſtes ſuper caſu ꝙ ſint examinandi in loco,in quo caſus euenit: nec tunc partis citatio requiritur.ibi nu.4.*

Teſtes

3 *Teſtes in loco incompetenti quibus caſibus examinari poßint.*
4 *Item quando ſuper articulis à iudice reprobatis uel repulſis.*
5 *Mercator,qui dicit cum ſocijs ſe damnum ſuſtinuiſſe,debet de hoc fidem facere intra annum.& num.8.*
6 *Examinatio teſtium quòd in cauſa naufragij committi poßit, quando agitur contra rapientem.*
7 *Caſus fortuitus debet per teſtes probari.*

LEX II.

SI quis. Nauicularius, qui dicit ſe ſuſtinuiſſe nau
fragium,debet hoc per teſtes probare corã
a iudice illius loci[a]:& præfecto denunciare intra annũ.
1 poſtea non auditur.h.d.euentum,i.caſum naufragij. †Opp.
imò intra biennium, vt j̃.eod.l.de ſubmerſis.Sol. Hic annus
ſtatuitur parti:ibi biennium ſtatuitur iudici.& iſta eſt vera.
Pla.dicebat quòd hic agebatur ciuiliter:ibi criminaliter. Et
hoc tenet Azo in Sum.huius tit.quod non eſt verũ,non enim
agebatur ciuiliter,nec criminaliter,vt j̃.dicam.

Additio. Inſtantia ſuper naufragio inchoata debito
tẽpore durat biẽnio,vt l.cõtraria:ſed inchoa
ri non põt poſt annum ad quadruplũ.Ita loquitur hic.Angel.
☞☞Vide tex.& Bart.in l.interdũ.in §.ſi propter neceſsitatẽ.ff.
de publicanis.& per Bar.in d.q.ix.vij.q.principalis,in trac.re
preſaliarũ.Alex. Secũdò oppo.ꝙ nauiculario ſubueniat per
petuò ad ſimplũ:vt l.in eum.ſ.de fur.Soluunt quidam hic ad
quadruplũ:ibi ad ſimplũ.Vel verius dicit gl.ibi loquit̃ de tem
pore,quod ſtatuitur actioni: hic de tẽpore quod ſtatuitur in
ſtantiæ.Et ſic eſt ſpeciale ꝙ iſta cauſa debet finiri intra annũ,
licet regulariter triennio finiat̃:vt l.properandũ.de iud.Hæc
ſol.eſt cõtra tex.qui dicit ꝙ poſt annũ nõ poſsit interpellare iu
dicẽ.Si enim ſola inſtantia periret,poſſet interim iudicẽ inter
pellare ratione rerũ. Dico ergo ꝙ hic cõtra neminẽ agebat̃:
ſed nauicularius ad ſuam defenſionẽ volebat probare caſum
naufragij.Dicit ergo Imperator ꝙ apud iudicẽ illius ciuitatis,
vbi caſus occurrit,faciat probationes per teſtes de naufragio:
& illas probationes portet ad præfectũ,ad quẽ ſpecies illas cũ
nauigio exportabat,& intra annũ hoc faciat.aliàs non poſſet
☞allegare ſe naufragiũ paſsũ eſſe.vt hic eſt caſus ĩ hac.l.☞Vide
per Bar.& doc.in §.quod diximus.in l.ij.ff.ſi quis cau.& Bar.
in l.cõtumacia.ff.de re.iur.& eundem & Imol.in l.quæſitum.
eod.titu.Ad idem Anto.de But.& Imol.in c.querelã.de pro
cũr.per gloſſ.in c.quiſquis.iiij.q.v.per Azo.in Summa.C.de
dila.& per Bal.in l.j.eod.tit.§.fi.verſi.in ſumma.per Archi.&
Ioan.An.in c.j.de dolo & contu.in vj.per Io.An.in addi.Spe.
in tit.de appel.§.nunc breuiter.ver.quid ergo.per Cy.& Bal.
in l.fi.cũ gloſ.in verbo,ſanctum.C.de fide inſtru.per But.in c.
ex ratione.de appel.per Ang.in fi.ff.de ferijs. Bart.in l.ſi quis
ex argentarijs.§.pe.de edendo.& Bart.in l.qui accuſare.C.eo.
2 tit.Alexan. †Ex qua no.mirabilem practicam ꝙ in loco vbi
patitur quis aliquem caſum,faciat examinari teſtes de caſu:&
illæ probationes poſtea faciunt fidẽ coram iudice competẽti.

Additio. Et hoc ſemper eſt verum vbicunꝗ neceſsitas
imminet teſtes examinari à parte ꝓpter pe
riculum mortis,vel abſentię in loco longinquo:quoniã etiam
in loco incõpetenti poterũt examinari,ſecundũ do.de Rot.in
ſua conclu.ciiij.& hoc ſequitur Lud.in l.ſi verò.§.de viro.ff.
ſol.mat.liiij.fal.allegans iſtũ tex. Et per iſtã limitabis no.j.l.cũ
hi.§.trãſactiones.ff.de trãſac.& quod ibi addidi poſt Bartol.
3 Et†ſimiliter ſi teſtes ſunt abfuturi vel de morte ſuſpecti[b].&
b ſuper articulis à iudice reprobatis vel repulſis:quia malè for
mati vel poſt terminũ producti teſtes ſunt per iudicẽ examinã
di,ſecundũ do.de Ro.cõclu.l.vel xcij.in deci.nouis.& p Lud.
in loco præalle.qđ reputat valde notandũ,& dicit ſe ita cõſul
uiſſe apud Vincẽtiã.Et ad primũ dictũ adde quod voluit Bar.
in l.admonẽdi.ff.de iureiu.in ver.quid ſi dictũ teſtis deficit ex
4 parte examinãtis.& qđ ibi addidi.Alex. †Et aduerte admi
rabile,ꝙ in tali examinatione non eſt neceſſe citari partẽ,quæ
fortè multũ eſt à longinquo.Et ſic põt intelligi ff.de excu.tu.l.
ſcire oportet.§.ſufficit.vbi dicit ꝙ ſufficit ꝓbare caſum ex na
turali iuſtitia,hoc eſt,ſecundũ ius gentiũ,in quo in ore duorũ
vel triũ ſtat oẽ verbũ,nõ attẽta ſolẽnitate ciuili.& vide qđ ibi
☞dixi,& qđ no.p Gul.in l.ij.§.quod dicim⁹.ff.ſi qs cau.☞Aliũ
caſum vide vt ſcripſi in l.ait prætor.§.ſi debitorẽ.in fi.ff.de his
quæ in frau.cre.Alios caſus vide p Ro.in
litera t.no.xlij.regulariter cõtra l. ſi qñ.ſ.
de teſti.& c.in nomine Dñi.eo. tit. Alex.
5 †Secũdò no.ar.mirabile pro his qui dant
ſuã pecuniã mercatoribus ad partẽ lucri
& dãni,ꝙ ſi mercatores dicãt ſe ſuſtinuiſ
ſe damnum furti,rapinæ,incendij: vel ſi
miliũ,ꝙ mercator debet facere fidem in
tra annum,aliàs non auditur.

Additio. Iſtud vltimũ nõ eſt verũ.
Nam ſecundũ hoc ſeque
retur ꝙ actio de naufragio eſſet ꝑpetua,
& exceptio tẽporalis,qđ eſt falſum & cõ
tra oẽs regulas:quia oẽs exceptiones ſunt
perpetuę etiã ſi actio ſit annalis vt l.pure.
§.fi.ff.de doli excep.Itẽ nõ eſt vera lectu.
Bar.q tenet ꝙ hic nõ agebat̃ cõtra aliquẽ,
ſed tantũmodo petebant̃ teſtes examina
ri ſuꝑ naufragio.Nã ſi hoc tm̃ peteret̃: ex
hac petitiõe nulla poſſet fieri criminis pu
nitio.& tñ hæc litera dicit cõtra,ibi: cõpe
tẽs diſpoſitio procedat, &c. tenẽdo cõtra
lec.gl.patet ꝙ in hac l.eſt caſus, ꝙ licet in
cauſis criminaliter vel ciuiliter nõ poſsit
cõmitti examinatio, vt in aut. apud elo
quẽtiſsimũ.de fi.inſtru.& in cor.vnde ſu
6 mit̃.†tñ qñ agit̃ cõtra rapiẽtẽ ex naufra
gio põt bñ cõmitti examinatio teſtiũ.qui
probẽt naufragiũ.Et hoc patet ex iſta li
tera quæ dicit,ꝙ præſes prouincię exami
nauit teſtes:& poſtea examinatos remit
7 tit ad pręfectũ.†Vltimò no.caſum fortui
c tũ debere per teſtes probari:[c] de quo per
Cy.in l.nec creditores.de pig.act.& ꝓbat̃
8 l.proxi.& l.de ſubmerſis.Ang.†Cui con
gruit ꝙ mercator debet reddere rationẽ
omni anno,vt ſ.de ſuſcep. & arc. l. nemi
nẽ.& ibi dixi:ergo intra annũ debet face
re fidẽ de caſu:tñ licet hic tex.in argumen
tũ faciat:hoc tñ nõ firmo. Nã illa allega
tio caſus fit ꝑ mercatorẽ ad ſuã vtilitatẽ,ſ.
ad ſuã defenſionẽ.Nã exceptiones ſeu de
fenſiones ſunt perpetuæ regulariter: vt l.
purè.in fi.de excep.do.& l.licet.ſuprà, de
9 excep.†Et ſic poterit probare, & fidẽ fa
cere de caſu vſꝗ ad ſentẽtiã.Et hoc eſt ſpe
ciale in fiſco:& ideo hodie ex conſuetudi
ne in partibus iſtis in contractu apponi
tur pactum ꝙ mercator probet caſum in
tra certum tempus.

1 ☞*Mors alicuius quando probetur ex aſſertione conſanguineorum,ubi quid quãdo agitur de modico præiudicio.& nu.6.*
2 *Teſtes domeſtici ꝙ admittantur in rebus, quæ geruntur in domo uel naui.*
3 *Teſtium refrenatio quando fieri poßit.*
4 *Iudex debet diligenter inueſtigare ut ueritatem habeat.*
5 *Prius examinandi & torquendi ſunt, qui ueritatem melius ſciunt.*
7 *Rerum amißio probatur ex ueriſimilitudine.*
8 *Tempus nauigationis,de quo hic hodie non ſeruatur.*
9 *Annus diuiditur in quatuor partes.*

LEX III.

QVoties. Cũ de naufragio quærit̃,examinãdi ſunt
duo vel tres teſtes de naui,qui melius ſci
re debẽt veritatẽ:& eis deficiẽtibus,deuenit̃ ad alios.Et
hæc nauigatio debet fieri à Calẽd.Aprilis vſꝗ ad Calẽ.Octo
bris.h.d.Iſtã legẽ ĩtellige qñ nõ agebat̃ criminaliter nec ciuili
ter cõtra aliquẽ:ſed nauicularius volebat probare naufragiũ,
& amiſsionẽ rerum ad ſui defenſionẽ,vt dixi ſ.l.proxima.

1 Additio. Iſta lex facit†optimè ꝙ mors alicuius poſsit
d probari nõ ſolũ per teſtes[d],qui interfuerũt ſe
pulchro,prout dicit l.ſi quidẽ.ſ.ſol.mat.ſed per cõſanguineos

a ¶Corã iudice illius loci.Adde Ant. Cor. ſin.ſuis in verſi.teſtis. incip.in loco, vbi aliquis patit̃ aliquẽ caſum.vbi ampliat hoc dictũ,ſ.vt nõ requiratur partis citatio.

b ¶Si teſtes ſunt abfuturi vel de morte ſuſpecti.Adde qđ poſui in apo.ad Lanfrã.de Oria.poſt eũ in c.quoniã cõtra. §. cõfeſsiones.nu.ij.in verſ.quia forenſis.ad fi.app.extra de proba.

c ¶ Probari. qualiter aũt probet̃,vide d.Alex.de Imol.in l. ij. §. ꝙ diximus. ſi qs cau. & Spe.in ti.de pig.in prin.in verſ.ſed qualiter.& verſi.ſeq.& do. Alex.de Imol. in conſil.liiij.ij.parte.

¶Adde Spe.in tit. de pig.in prin.verſic.ſed qualiter.& verſi.ſeq. Bar.in l.ſcire.§. ſufficit.ff.de excu. tuto. in lect.Nico. de Neapo.

Pro concordia. Aduerte ꝙ optimè ꝓbat̃ mors,ſecũdũ Bart.in hac l.quoties. ſi inter liberos & cõiunctos habeat̃ ꝓ mortuo & in l.genero.in fi. prin. ff.de his qui not.infa, Contra allegatur tenere in l.ij.§.ſi dubitatur.ff.quẽad. teſt. aperi.Tu dic in d.§.ſi dubitat̃. loquit̃ qñ agit̃ de magno pręiudicio puta de vita hominis &c.ſecus ſi de modico p̃iudicio: quia tũc vbique cõcor. cũ prima opi.vide in tract. Barto.quõ probatur mors, & ĩ tract. Bal. de teſt. in iij. charta. Pañ.in c.qm̃ frequenter.§.porrò.co. viij.vt lite nõ conteſt. Adde ad Bart.in l. ſi quidẽ. vbi do. Alex. in apo. C.ſol.mat.

d ¶Per teſtes. Et adde ꝙ multis alijs modis probat, de quibus ꝑ Bal.in c.j. quo tẽpore mi.et per Pe.de Su.in l.ꝓponebat.ff.de iud. & Lanfran. in c. qm̃ cõtra.de ꝓba.in ver. teſtes.& per Io. And. in addi.ad Spe. in tit. de no.cri.§.fama.ver. quæ ſi agenti.

¶Adde quod not.in apo.ad iſtũ in l.ſi quidem.in fi.in ver. formam.ſ.ſol.mat.

mortui,qui dicat,& aſſerat ꝙ illũ habet pro mortuo, per hanc literam.Et hoc verũ,niſi agatur de maximo præiudicio: qa accuſatur aliquis de homicidio Titij,ita ꝙ per probationem accuſatus decapitaretur:tunc requiritur probatio explicata: qa de maximo præiudicio agitur:vt l.ſciant.C.de proba. Vbi verò agitur de magno præiudicio:tũc probationes nõ requiruntur ita dilucidæ:vt in auſ.hodie.C.de rep. & in corpore vnde ſumitur. Quando verò agitur de præiudicio modico: vt quia agitur ꝙ tabulæ teſtamenti aperiantur:ita ꝙ modicum præiudiciũ eſt:ideo leuiſſimæ probationes requirunt: quia põt per famã probari:vt l.ij.ff.quẽad.teſt.aper. Ita diſtinxit gl.magi.in l.cũ quidam.§.quod dicitur.ff.de acqui.hære. Ange. Diuide. Primò dicit quot teſtes examinari debẽt ſup naufragio. Secũdò,quæ perſonæ. Tertiò,quo tẽpore debeat nauigari. Secũda ibi:circa magiſtros. Tertia ibi:ſuſceptiõis. In prima parte glo. intelligit ꝙ agebat̃ ciuiliter vel criminaliter:ego aliter dixi ſ.

2 †No.ex hoc principio ꝙ in iſtis rebus quæ gerunt̃ intra nauẽ,ſeu intra domũ admittũtur teſtes domeſtici:vt hic, & ſ. de rep.l.cõſenſu.§.ſup plagis.& extra,de teſti.c.veniẽs.& c.ij.ſ fi.

3 & de proba.tertio loco.†No.etiã ad id qđ dicit de teſt.l.j.§.fi. ꝙ refrænatur multitudo teſtiũ quod intellige qñ ſufficit ſuper vno articulo reducere ad tres,vt hic manifeſtè dicit tex.

Additio. Qualiter ſit refrænãda productio teſtiũ.nam ius canonis vſq; ad xl.teſtes,de quo per doct. in d.§.fi.& hoc dictũ alle. Lud.in d.§.de viro.l.ſi verò.ff.ſolut. mat.in xlv.fal.& dicit ꝙ pauci ſciunt.Sed cũ reuerentia dictũ eſt ſatis vulgatũ.Vide gl.in c.cũ cauſam quæ inter Archiepiſcopũ.in ver.effrænatã,extra,de teſti.q inquit,ꝙ hoc eſt arbitrariũ.Alex.☞Bal.in l.ſi qñ.C.vnde vi.& Albericus in l. conſenſu.de repudijs.in l.ſi.§.licentia in ſeruorũ.C.de iure delibe. & hoc eſt;quia lex eſt contenta ea probatione quæ haberi poteſt.arg.l.ſi vicinis.C.de nup.& Bar.in l.ſi quis ex argentarijs. §.pe.ff.de edẽdo.qđ eſt optimũ pro limitatione.l.etiã.de teſti.

4 Alex.†No.etiã de ſolerti inueſtigatione iudicis.põt enim de multis circunſtantijs interrogare vt ad veritatẽ perueniat, vt hic,ibi:ſolers quæſitor.& facit quod no.ſ.de teſti.l.teſtiũ.illud aũt quod dicit hic de tormẽtis,intelligit hic gl.ſi vacillãt, vt ſi

5 ſint viles perſonę.† Venio ad ſecundam partem,ex qua no.ꝙ prius debent examinari & torqueri,ſi expedit his, qui veritatẽ melius nouerũt. Ad idẽ facit l.diuus.ff.de quæſtio.☞Adde l.ex libero.ff.de quæſti.& l qui falſa.ff.de teſti.etiã in ciuili,ſiue ſit vilis perſona ſiue non.c.ſuper his.de pœnis.nec vacillãs fidẽ facit.l.qui falſa.ff.de teſti.Sed an talis teſtis ſit reducendus ad concordiã:Dic ꝙ ſi ſibi ipſi contradicit, nunꝙ reduci debet ad cõcordiã,vt pœnã & periuriũ euitet.Ita voluit Bar.ĩ l. eos. in ſ.ff.de falſis.aut teſtis alij teſti cõtradicit:& tũc bene reducitur ad cõcordiã,vt periuriũ euitet,nõ vt probet.c.cũ tu. de teſti.no.Io.And.in addi.Spe.in ti.de teſte.in §.nũc de interrogatorijs.in additione cautẽ.& Federicus in conſil. clxxvij. aliãs conſi.clvij.incipiente,dñe Griſole.& do.Anto.in d.c.cũ tu.& ibi do.Abb.& ꝙ qñ vnus teſtis ſibi ipſi contradicit non reduci poſſit ad concordiã:vt voluit gl.in c.in noſtra.de teſt.quam ibi ponderat ad hoc d.Ant.tenet Iac.But.in l.optimam.de cõtra.& cõmitẽ.ſtipula.& in l.ſed ſi poſſeſſori. §. ſi iurauero. ff. de iureiu.& in l.cũ de ætate.de probationibus & Imol. in l.inter ſtipulantẽ.§.j.ff.de verb.ob.& Spe.in ti.de notorio crimine in §.fama.in fine.dicũt ꝙ imò reducunt̃ ad cõcordiã,vt periuriũ euitẽt.De quo per Imol.& do.meũ in l. inter ſtipulantẽ. §.j.in ij.char.de ver.ob.Alex. Venio ad verſ.ſane. & oppo.nã primò dicit vniuerſos eſſe perẽptos:& poſtea dicit inueſtigandũ à liberis eſſe.cõtra liberi,qui nõ erãt,nõ ſunt idonei teſtes:vt l.teſtiũ.ſ.de teſti. Huius timore dicit gl.hic loquit̃ de liberis,qui fortè erãt in naui:ſed,vt dixi,cõtradicit tex,qui dicit vniuerſos mortuos. Dico ergõ intelligi prout iacet litera,ſ.nauem et oẽs eſſe perẽptos. Et ideo cũ p eos q̃ interfuerũt,ꝓbari nõ poſſit,recurrit ad cõiecturas,ad liberos,videlicet nautarum,vt ipſi examinent̃,qui veriſimiliter ſcire debẽt de morte patris. Itẽ de perditione rerũ poſſunt veriſimiliter teſtificari,

6 qui viderũt res immitti ĩ naui,ꝙ poſtea pẽpta eſt. †Ex hoc habes duo notare. Primò ꝙ ſi quærat̃ de morte alicuius, ſufficiẽs probatio eſt,ꝙ inter liberos & cõiunctos habeat̃ pro mortuo. Itẽ ſi inter ſocios & cõmilitones pro mortuo habet̃: vt in auſ.hodie.ſ.de repu.dixi plenè in l.ij.§.ſi dubitetur. ff. quẽad. ☞teſt.ape.☞Idẽ tenet Ang.in l.de tutela.C.de in inte.reſtit.mino.per illũ tex.& bñ facit in l.ſi filiũ.ff.de lib.cauſa.ſed in contrariũ eſt text.in l.qm ſororẽ.C.de iure deli. Vnde hoc pendet ab eo quo quærit̃ an cõiunctus præſumat̃ ſcire facta cõiũctorũ.de qua per Bar.in l.is põt.ff.de acq.hære.Bal.in l.de tutela.

7 & in l.qm errorẽ.& ibi dñs meus Alex.†Secũdò no.ar. ad ꝓbandũ amiſſionẽ rerũ per veriſimilitudinẽ. De quo per Cyn. in l.ſi creditor.ſ.de pigno.act.& ff.de edẽ. l. ſi quis ex argentarijs. §.fi.cũ l.ſeq.in prin.& ibi dixi. Itẽ op.de text.q dicit ꝙ nauicularius cõtendit.& tex.ſ.dicit oẽs eſſe peremptos.Gl. dicit ꝙ euaſit aliqs:qđ eſt cõtra tex. Ideo dicit ꝙ aliquis de corpore nauiculariorũ eſt iſte qui contendit:nõ tñ erat de illa naui:& ideo cõqueritur,quia ad eũ ſpectat cõmodũ & incõmodũ: vt j.l.

8 proxi.† Vltimò no.tps nauigandi:ſed in hoc puto ſtandũ conſuetudini. Si enĩ fecit ꝙ diligens nauta feciſſet,nõ tenet̃: aliãs ſecus.nõ enĩ ſeruat̃ iſta lex in tpe, vt liquet in iſtis ciuitatibus

9 maritimis.† Vltimò ex hoc colligunt quidã diſtinctiones tẽporum,& totum annũ diuidunt in hyemẽ,& æſtatem:ſed propria diuiſio eſt in quatuor partibus,vt dicit glo.

PRo his. Priuatis qui ſoluerunt collectas publico officiali,qui poſtea aufugit, vel perdidit, non imputatur.h.d.tex.hic loquit̃ in exactoribus, vel procuratoribus fiſci. Not.contra officiales, qui poſtea aufugiunt,vt eis tantùm imputetur.

1 ☞*Examinatio in alio iudicio facta facit notorium iudici.*
2 *Libellus non requiritur in cauſa naufragij.*
3 *Libellus non requiritur quando quis proponit aliquid ad ſui excuſationem, uel defenſionem:nec petit aduerſarium ſibi condemnari.*
4 *Cauſa naufragij debet per iudicem intra biennium expediri.*

DE ſubmerſis. Cùm de naufragio quærit̃,ſummatim examinat̃:& ex eo qđ in illa cognitiõe reperit̃,põt per inquiſitionẽ procedi:& cauſa debet intra biẽniũ terminari:aliãs nauicularius abſoluitur,& iudex tenetur.h.d. Primò ponit qualiter iſtæ cauſę examinent̃:quia ſummatim,& leuato velo. Secũdò dat poteſtatẽ iudicibus procedendi cõtra rapientẽ & puniẽdi. Tertiò ſtatuit terminũ iſti inſtãtiæ,& iudici pœnã imponit. Secũda incipit ibi:& ſi quiſquã. Tertia ibi:ſi verò. Circa primũ quæro quę ſint iſtę cauſę.R.ñ.gl.ſ.criminales.accuſabant̃ enim hic aliqui de eo qđ dicebant̃ rapuiſſe aliquid de naufragio. qđ licet in ſe poſſit eſſe verũ:tñ non cõuenit text.noſtro in fi.vt j.dicã. ideo dic ꝙ hæc erat illa cauſa:quia cũ res perdiderit per naufragiũ, nauicularius petebat ſe abſolui,vt dixi ſ.l.ij.& l.quoties.& ſic continuat ſequẽs litera:qa ſi in iſta cognitione iudex reperit aliquẽ aliquid accepiſſe poterit cõtra illũ procedere ad petitionẽ nauicularij.& puto ꝙ hæc ſit cauſa ſufficiẽs procedẽdi per

1 inquiſitionẽ:†qa iudici notũ eſt per examinationẽ in alio iudicio factã,vt no. in l.athletas.§.calũniator.ff.de his qui no.in

2 fa.et dixi in l.ij.§.ſi publico.ff.de adul.† Venio ad tertiã partẽ. no.hic ꝙ in iſta cauſa non eſt neceſſe dare libellum ſed ſufficit corã iudice proponi cũ libello in ſcriptis,vel ſine. Ad hoc op. ſ.de lit.cõteſt.auſ.offerat̃.dicit gl.hic ſpeciale vel corrigit̃ hoc. Certè ſi intelligeremus ꝙ cauſa erat criminalis, de neceſſitate haberemus dicere ꝙ hoc ſit ſpeciale:quia de iure antiquo re-

3 quirebatur libellus:vt l.libellorum.ff.de accu. †Sed intelligẽdo vt dixi,dico ꝙ nõ eſt ſpeciale,nec corrigit̃:nã qñ quis ꝓponit aliquid ad ſui excuſationẽ vel defenſionẽ, nec petit aduerſarium ſibi condẽnari ad aliquid:non eſt neceſſarius libellus:vt l.ſcire oportet.§.oportet.ff.de excu.tu.Et ꝙ hic procedatur ſine libello,intelligit gl.in l.ij.§.dies.ff.quis ord.in bo.poſ.

4 ☞ſer.☞Bar.in l.iij.C.de pignori.& per doc.in l.iiij.§.ait prætor. de re iudic.per Areti.Inſti.de actio.in prin.in verſi.ex quo ſequitur quòd quando competit officium iudicis. Gloſ.videtur velle ꝙ ſic,in l.j.in prima gloſſ.ff.de edendo. Contrarium vult gloſſ.in rubrica de inter.actio.in l.Papinianus.de minoribus ad fin.& auſ.offeratur.per Bart.& alios in l.j.ff.de iuriſdi.om. iudi.& in c.fin.de offi.vide Cyn.in l.j.C.quæ ſit longa conſuetu.Imol.in l.ſi verò.§.de viro.ſo.ma.in prima fallentia. Et an officium iudicis ſit idem quod exceptio,tex.in l.planè.& in l. fin.ff.de pet.hæred.& Barto.in l.j.§.& in parui.ff.quod vi aut clàm.quod ſequitur Ant.de But.in c.item cum quis. de reſtit. ſpolia.

ſpolia.& Petr.de Anch.in cle.j.de ſequeſtra.poſ.& fructuũ.& in c.canonũ ſtatuta.de cõſt.& Bal.& Ang.in l.planè.& l.fin. præalleg.& in l.j.de cõdi.inde.& in l.ſi nõ ſortem.eo.titu.pro quorum cõcordia vide Imol.in l.ſi.ff.à quibus appel.nõ licet.

4 Alex. †Secũdò habes hic ꝙ hæc cauſa debet expediri intra biẽniũ.cui cõcordat.ſ.vt intra cer.tps cri.quæſt.ter.l.ſi.ſi intelligas ꝙ erat cã criminalis. Si verò intelligas ꝙ hæc erat cã ciuilis,eſt cõtra l.ꝑperãdũ.ſ.de iudi. Sed gl.dicit ꝙ hoc eſt ſpeciale.Itẽ contradicit l.ij.ſ.eo. Sed dic vt ibi dixi:quia ibi datur annus parti ad cõquerendũ:hic biennium iudici ad terminãdum. Ad iſtã partẽ oppo.dicitur hic, nauiculario abſoluto. cõtra:cũ ipſe petat quomodo poteſt abſolui ab obſeruatione iudicij.Sol.Sunt in glo.duæ expoſitiões. Prima,ꝙ abſoluitur ipſe ab obſeruatione iudicij:& ideo dicitur abſolui, quia tenebatur,cũ naufragiũ ſua culpa accideret. Secũda exponit nauiculario,i.ei,qui res ſurripuit de naui. Et illã tenet Dy.& illam oportet nos tenere ſecundũ illos,qui intelligũt iſtã legẽ totam loqui de criminali cauſa:tamẽ hæc expoſitio eſt multũ extranea,vt dicamus nauiculariũ ipſum raptorẽ,cũ per totũ iſtũ tit. & in pręcedẽtibus nauicularij appellent̃ qui merces portãt in naui,nõ qui rapiũt. Et ideo tene primã expoſitionẽ, ꝙ nauicularius ad ſui defenſionem volebat probare naufragium, ſi iudex neglígit hoc terminare intra biennium, iudex & eius officium tenebitur fiſco,& nauicularius eſt abſolutus à fiſco.

SVper. Not.caſum ſpecialem vbi vnus de culpa alterius tenetur. Et iſtud eſt vnum munus,nauiculariorum,pro quo res eorum ſunt obligatę:vt ſ.de prædijs naui.per totum. Item hoc intelligit gloſ.quando ſua culpa naufragiũ contingit,quæ culpa colligitur ex pluribus, vt in glo.quam nota. Vltimò no.qualiter debes recipere rationẽ ab officiali publico,qui aſſerit ſe aliquid perdidiſſe:nam nõ debet ſibi dimitti,ſi ſui culpa accideret,aliàs ſecus. De modo autem probandi hoc ꝙ ſui culpa acciderit,dicam.j.titul.ij. l.quod ad præſens,& ibi de hoc tangam.hic non ſunt alia.

De metallarijs,& metallis,& procuratoribus metallorum. Rubrica.

1 ☞*Fodere metalla quilibet poteſt ſecundum formam huius legis.*
2 *Scrupulus quid ſit.*
3 *Colonus tenetur potius uendere fructus domino quam alij.*

LEX I.

PErpenſa. Ad euidentiã totius tit.debes ſcire ꝙ illi qui fodiũt metalla dicunt̃ metallarij:& ꝙ pro primo introitu in illud officiũ debent ſoluere octo ſcrupulos illius metalli:ad quod fodiendũ accedit quod non ſoluit amplius quã ſemel,vt hic. & de eo quod fodit, debet dare quolibet anno vnam libram fiſco,quæ ſit xiiij.vnciarum:vt j.l.proxi.niſi auro fodiat:quia ſufficit tunc ſi annuatim ſoluat ſeptem ſcrupulos:vt j.eod.l. per annos. vltra hoc de toto quod percipit facta purificatione metalli:debet fiſco dare ſuas decimas, hoc eſt de decem partibus duas ſi fodit in publico,ſi fodit in priuato,vnam fiſco ſoluit:reſiduum ſibi retinet.j.eod.l.iij. Qui vult eſſe metallarius tenetur ſoluere octo ſcrupulos:& metallum qui vult vendere,debet vendere fiſco pretio competenti.hoc dicit.

Additio. Adde ad iſtum text.omnino not.per Paul.de Caſt.l.diuortio.§.ſi vir.ff.ſolut.matri.in fin.

1 Alex. †No.cuiꝙ licere fodere metalla ſecundũ formã huius legis & gl.opponit ꝙ plus debeat ſoluere,vt j.l.proxi.vel minus,vt in l.per annos.Solue vt dixi in euidẽtialibus,licet gloſ.

2 variet. †Quæro qđ dicatur ſcrupulus[a]. Azo hic,vt refert in Summa,hoc perquiſiuit à medicis: & exponit vt in gl.ſecundum Azo.& ſecũdũ eos dicit ſcrupulus, xix.pars vnciæ,licet Pla.aliter intellexerit ꝙ ſcrupulus dicat̃ tm̃ ponderis ꝙ octo faciant xiiij.vncias. Et ſic illa lex cõcordat cum iſta. Sed Hug. dixit aliter,vt not.in l.per annos.vbi dicit ꝙ ſcrupulus eſt pondus ſex ſiliquarum. ſiliqua autem eſt quarta pars vnciæ:vt l.liberto.§.filiũ.ff.de annu.leg.& no.per glo.ſ.de epi.& cler.auſ. ſed hodie.& ſecundũ hoc ſcrupulus eſſet vna vncia cum dimidia:quia tñ hoc dubiũ eſt, ſtandũ eſt opi. Azo.qa ſcrupulum ponit eſſe minoris ponderis:& ſic in dubio eſt contra fiſcũ:vt

3 l.non puto.ff.de iu.fiſ. †Vltimò nota ex hoc fine ꝙ colonus

ibi. Vltimo nota. iſtam queſtionem approbant plures Rellatr. ac omnia. lib. 3. Vari. c. 14. n. 6. & ipſe teneat contrarium et fundet b. gl. cotidianum.

debet potius vendere domino fructus ꝙ alij,iuſto tamen pretio.

Additio. Hoc ſequitur Lud.in l.j. ff.ſol. matrim. Alexand.

1 ☞*Libra regulariter intelligitur duodecim unciarum.*

LEX II.

OB metallum. Metallari[a] debet annuatim pro canone ſoluere vnam

1 libram metalli xiiij.vnciarũ. †Sed quæro in dubio,quot vnciarũ intelligitur libra. Reſpõ.duodecim vt l.ſeruum meum.§.fina.& ibi not.ff.de hære.inſtit.& Inſtit. de hæredũ qua.& diffe.§.hæreditas.niſi aliter conſuetudo ſe habeat,vt hic,& in quibuſdam ciuitatibus in venditione quarundam rerum intelligitur libra xviij.vnciarum,quibus conſuetudinibus ſtandum eſt in ipſis ponderibus, & menſuris:vt l. Imperatores.ff.de contrahen.empt.& vt omnis tollatur dilatatio per menſuras & pondera publica ad quæ recurritur: vt l.modio.ſ.de ſuſcep.

[a] Scrupulus.vide tu do.Bartho. Cep.i l.in itinere. in fin.prin.de ver.ſigni.vbi not.habes de ſingulis generibus ponderũ. adde qđ not.in apoſtil.ad Iaco. Rebuſ.hic nu.j. in ver. Hugolin' dicit ꝙ ſcrupulus,aliãs etiam poteſt dici ſcropulus,vt per Cepo.in loco ſ.alleg.

LEX III.

CVncti. Facilis eſt tex. Nota iſtud quod de lapidibus,qui fodiuntur in prędijs priuatorum, fiſcus debet habere decimam.

QVoſdam. Non poteſt quis tantum effodere ꝙ ex hoc aliena ædificia deſtruantur.h. dicit. Nota glo.quòd de iure licet in alieno perquirere lapides,niſi per hoc ædificia deſtruantur. Bartol.

CVm procuratores. Officiales ad exigendum metallum non debent ad aliam dignitatem aſcendere, niſi prius illud officium perficiant.hoc dicit.

1 ☞*Dicere pro homine idem eſt quod pro quolibet homine.*

PEr annos. Fodientes aurum pro canone omni anno ſeptem ſcrupulos tenentur ex-

1 ſoluere.hoc dicit. †Not.iſtud vulgare,tantum imporetat pro homine,ac ſi diceremus pro quolibet homine ſoluatur tantum,vel quilibet ſoluat tantum.

1 ☞*Statutum quòd comitatenſes reponantur in comitatu,habet etiam locum in comitatenſi qui eſſet de prioribus.*

MEtallarii. Adſcripti ad fodiendum metalla, ſi aufugerint ad aliud officium, retrahuntur,etiam ſi familiares Principis fuerint.hoc dicit. Ad euidẽtiam ſcias quòd metallarij ſunt homines liberi, licet ſint

1 adſcripti ad illud munus.facit ſ.de ſer.fu.l.vlti. †Nota hic arg.quòd ſi ſtatutum dicat quòd comitatenſes reponantur in comitatu, ꝙ locum habet etiam ſi comitatenſis eſſet de prioribus. Et ſic vides hic quòd illi, qui ſunt domeſtici Imperatoris retrahuntur ad primam conditionem.Glo.eſt hic,quę tractat quomodo de vna conditione quis traſferatur in aliã. Dic vt in eadem.& ſumitur de ſumma Azo.de verbo ad verbum.

De murilegulis. Rubrica.

1 ☞*Murileguli, & alij,de quibus hic,erant liberi adſcriptitij tamen.*

Glo.cõtinuat rubricã,& exponit eam ſingula verba expo-

1 nam in tex.& legib.ad quas gloſſ.remittit. †Quæro vtrũ iſti homines ſint liberi vel ſerui.glo.& Azo in Sum.innuit quòd ſint ſerui.Sed puto ꝙ hoc non ſit neceſſe quãuis verum eſt dicere ꝙ ſint liberi adſcriptitij:tamẽ ad iſtas cõditiones, de quibus j.videbis ꝙ patet:quia dabãt pecuniam ad hoc vt ad ipſas conditiones aſſumerentur.quod non eſſet,ſi ſerui eſſent.nullus enim daret pecuniã,vt ſeruus fieret,vt j.eo.l.j.Item qñque liberabãtur dando ſubſtitutũ:vt j.eo.l.ſi qs ex corpore.quod non eſſet in vero ſeruo. Item inueniuntur quędã leges quòd contrahebant matrimonium:vt l.edicimus.j.eod.& l.muriléguli.ergo ſerui non erant.ſ.de inceſt.nup.l.cùm ancillis.

LEX I.

MOnetarios. Adſcriptus ad cudẽdã monetam Principis non liberat̃ alicuius dignitatis priuilegio.hoc dicit. Ex hac l.apparet qui dicantur monetarij.innuit etiam hæc lex ꝙ iſti vocentur ſerui,ſed magis ſunt liberi conditionati. Bart.

a ¶ Factus eſt titulus 1 vt iudices ſine quo quo ſuff.fiāt. Sed iſte titu. perperā in maxi mū totius Reipu. detrimētū obſeruaſ: vn multa ſcādala preter iudicū corruptiones, & ipſa etiam iudicia vænalia quotidie accidunt vt plenè dixi in addi.ad Iac. Reb. in l.curiales.nu.j.ſ.de decur.lib.x.

b ¶ Eorū. Ad quod vide d. Alex.de Imol.in conſi. clvij. & in con ſilio ccvij. ij.parte.

☞ *Tinctores corrumpentes pannos in tinctura tenentur: quia eorum culpa factum præſumitur.*
Idem ſcriptores & pictores.
2 *Dans pecuniam ut habeat officium, præſumitur habere animum malè faciendi, & lucrandi indebitè.*

LEX II.

Baphii & genetii.

Primò ponit ꝙ per tinctores & textores pannorū ſubſtātia & patrimonium Principis minuunſ,qñ malè faciūt. h. d. vſqꝫ ibi, & ſpecies baphij, tinctoris, cōmercij & textoris,vt videſ in gl.rubricæ,per qđ ſubaudit mala faciētes: & nr̄a priuat ſubſtātia, i. patrimoniū Principis tenuaſ,i.minuiſ.Hoc aūt fit duob⁹modis.j̃.proxi.declarat& ſpecies genetij,i.pāni cōtexti. Ad euidētiā ſcias ꝙ iſta tinctura,de qua pāni domus principis tingebanſ,erat multū cara,& pretio.facit j̃.e.ſi quis nauiculā.& j̃.ti.j.l.vellera. Corrūpebāt ergo iſti vel faciendo debiles pānos,vt modicum reciperēt de tinctura,ſeu modicū intingēdo. Secūdo modo corrumpēdo ipſam tincturā,immiſcēdo aliā tincturā corruptā in genetio, hoc eſt,vbi panni texebanſ cōfectæ,i.cōtextæ corrūpunſ per prædictos malos tinctores,ſeu textores, faciēdo pānos debiles,vt modicū de tinctura reciperēt, vel tenēdo ipſos modicū in tinctura,ꝑpter quod ipſi pāni corrūpunſ,& hic eſt primus modus. Aliud eſt corrūpendo tincturā.& hoc loquiſ in baphijs,i.in locis vbi fit tinctura.temeratione, i. per eorū audaciam & temeritatē,nęuū adducūt,i.aliqđ adducūt ad minorādum vel augmētandū tincturā,per id qđ additū eſt, inqnatæ alluuionis,i.corruptæ augmētationis, hoc aūt faciebāt:qa qñ fuerūt adepti iſtud officiū,dederūt pecuniā,nūc volūt retrahere per dictas corruptelas.Prohibet ergo princeps pecuniā dari ꝓ acquirēdis dictis adminiſtrationib⁹: & hoc ſequiſ. & ſic litera eſt plana.Ex prædictis patet ꝙ quædā gl. quæ exponit vim,i.per vim nō eſt neceſſaria:nec habet intellectū huius li-
1 teræ. †No.arg.ex hac lege cōtra tinctores, qui pānos corrūpunt in tinctura:nam eorū culpa factū præſumiſ & tenenſ. facit ff.loc.itē quæriſ.§.ſi gēma.& §.ſi fullo. Itē facit cōtra ſcriptores,qui aquā immiſcēt in atramēto per qđ litera eſt magis alba,& cōtra miniatores & pictores,qui depingūt vel miniāt de adulterinis colorib⁹,vt teneanſ dño ad intereſſe.Item tenētur crimine ſtellionatus:vt ff.de cri.ſtellio.l.iij.§.ſed ſi & quis.
2 †Vltimò no.arg.ꝙ qui dat pecuniā vt habeat officiū, habet
a animū malefaciēdi,& indebitè lucrādi propter qđ factus eſt ☞titulus[a]:vt iudi.ſine quoquo ſuffra.☞Vide Ang.vt iud.ſine quo.ſuf.in prin.adde l.vniuerſi.ꝑ Bar.ſ.de legu.in li.x.Alex.

1 ☞ *Mors animalium quādo debeat clarè probari, & quādo ſufficit per cōiecturas.*
2 *Mortem hominis probare per coniecturas quando ſufficiat.*
3 *Pro tutoribus & alijs tenentibus reddere rationem: practicam probandi corruptionem ſuppellectilium.*
4 *Habentes lacum Peruſinum, licet teneantur ad certam quantitatem piſcium ſingulo die, ſi ſuperuenit multitudo hominum, poterūt cogi ad maiorē quantitatē piſciū.*

Quod ad præſens

Duobus modis legitur in glo. Secundū primū ſcias ꝙ Imperator habebat paſcua multū magna, in quibus tenebat gregē ſuum.& alij homines,& ruſtici habebant ſimiliter greges ſuos in eiſdem paſcuis.& tenebantur Principi ad hoc, vt quando grex eius minuebatur, debeat ſuppleri de gregibus aliorum.Et illi qui præerant gregi Principis vocabantur vaſtagarij,qui ſecūdùm noſtrum vulgare vocātur virgarij.Cōtingit ergo ꝙ quodā anno deceſſerunt multa ex animalibus Principis.dubitabatur quantum ruſtici debebāt dare vaſtagarijs pro reparatiōe gregis Principis. Imperator ſtatuit ꝙ pro illo præſenti tempore ſufficiebat ſi illi ruſtici quilibet daret quintū animal:hoc eſt de quinque vnū.& ſecūdùm hoc habes ꝙ gl.quæ dicit,ꝙ ruſtici præſtabant hoc omni anno dicit contra literā:hic prouidet Imperator ad ſolum remedium illius inſtantis temporis dum dicit ꝙ ad præſens remedium pertinet.Non enim vniuerſaliter prouidet pro omni tēpore.Ratio:quia ſecundùm varietatem temporis contingit mutatio caſus:quia in quibuſdā annis greges augebantur ex eis qui naſcebantur:quādoqꝫ minuebātur propter mortalitatem:qñqꝫ in magna:quandoqꝫ in parua quātitate.facit ff.ad l. Fal.l.pretia rerū.§.nōnullā. Iuxta hanc legē quæro vtrū ſufficiat ei,qui præeſt animalibus,cum vult probare diminutio-
b nem,& mortem eorum[b]:ꝙ illo anno ita cōtingit cōmuniter ꝙ de quolibet grege mortua eſt dimidia vel tertia, vel aliqua pars certa in regione illa. Videtur enim ꝙ non debet clarè ꝓbare ſe amiſiſſe.argu.l.ſi creditor.ſ.de pig.act.& l.ſi quis fun-
1 dum.§.Imperator.ver.ſi caprarius.ff.loca.†In contrariū facit lex iſta.Reſpōdeo,ſi quidem tractatur de morte vnius certi animalis,vel de duorum,quæ non paſcebant gregatim:puto ꝙ debeat clarè probare:vt l.j.alleg.Si verò animalia gregatim paſcebāt ſufficit probare per cōiecturas.Durum eſt enim de qualibet oue quæ moriſ,vel deperditur habere teſtes de viſu:bene ſufficit probare ꝙ illo tēpore ſic cōiter accidit in re-
2 gione illa.ar.huius legis.† Idē dicitur dum tractaſ de probāda morte vnius hominis:aut enim dicitur deceſſiſſe in exercitu vel conflictu,vbi deceſsit magna multitudo hominū,vel in domo ſua:vt notaui in l.ſi quidem.ſ.ſol.mat.& tetigi in l.ij.§.
3 ſi dubitetur.ff. quēad.teſt.aper.†Simile dico in tutoribus,vel officialibus publicis,qui habēt reddere rationē de aliquibus ſuppellectilibus,vel alijs rebus,quæ vſu conſumūtur:vt ſufficiat probare ꝙ in tanto tempore veriſimiliter debuerūt poſſe corrūpi tot ex illis ſuppellectilibus.arg.l. fin.ſ.de ali.pu.præ. ☞☞Vide Bar.de hoc in tract.ſuo de teſt.in ver. circa carmē.in fi. Adde Bal.in l.non ita.§.ſpecies.de lega.ij.vbi videſ dicere, ꝙ per oſtenſionē corij,mors animaliū probari poſsit. Et vide Bar.& doc.in l.ſi quis ex argētarijs.ff.de eden.in §.prohibet. Itē in ver.de aliquibus ſuppellectilibus. Adde hoc caſu ꝙ ad probationem talium rerū minutarū ſufficit etiam qualis probatio arbitrio boni viri,& per cōiecturas. not. Bal.in l.iiij.C. de peti.hær.& gl.& doct.in l.fi.§.in cōputatione.C.de iu.delibe.facit etiam in l.ſi is qui pro redēp.cap.C.de dona. Alexā.

Secūdo modo legitur vt vaſtagarij dicātur beccarij,ſeu macellatores,qui beſtias occidunt & vēdunt populo ad minutū. Pone ergo ꝙ ſtatutum erat ꝙ beccarijs daretur certus numerus animalium,quæ occiderenſ & vēderentur populo. Contingit ꝙ venit magna multitudo hominū, vnde ille numerus animalium non ſufficiebat.Imperator ſtatuit ꝙ pro remedio ſecundùm iſtud inſtans tempus detur illis beccarijs quintum animal:hoc eſt pro omnibus quinqꝫ quę dabanſ,addaſ vnum
4 & hoc fiat pro reparatione ſalutis corporis humani.†Facit ꝙ licet ſtatutum dicat,ꝙ illi qui tenent lacū Peruſinum, debeāt certam quantitatē piſcium omni die ponere in platea: ꝙ ſi ex caſu multitudo gentium ſuperueniret, ꝙ poſsint cogi ad portandū plus:tantū ꝙ ſufficiat pro reparatiōe corporis humani.

Additio. Et ita etiā ſequiſ Ange.hic. & hanc l.repetit. & facit qđ no.Bal.in l.iubemus nullam.de ſa☞croſan.ecc.Ang.☞Adde ꝙ idem dicimus de illo,qui nō vult portare frumentū in plateam,vt poſsit cogi tempore guerræ, vel cariſtię portare,& etiā vēdere viliori pretio.l.ſi pēdentes. §.ſi quid.vbi Bar.dicit de vſufr.R o.in litera f,no.pe.qđ limita nō ꝑcedere in decurione, qui nō poteſt cogi.l.decuriones. ff.de admi.re.ad ciui.per.& l.nō debere.ff.ad munici.gl.tamē in l.annonā.de extraor. crim. dixit ꝙ diues nō cogiſ vendere frumētum.Sed ſm Bar.ibi cogiſ, ſed iuſto pretio:quę omnia no.Adde ꝙ ſi ſtatutū requireret vendi minori pretio,& vēderet alicui ignorāti:ſtatutū vēderat maiori pretio: vēditor nō notificaret ſibi emptori ſtatutū:certè teneref ad intereſſe quo ad illud plus emptor,ſm Bar.in l.quæro.ff.de actio. empt.facit l.ſi vina.ver.planè.de peric.& commo.rei vend.Alex.

1 ☞ *Verba iſta trina, dena, in pœnis importãt geminationem.*

Qui textrini.

Qui occultat aliquem ex textoribus,punitur pœna trium libra. auri.h.d. Quæro,diciſ hic trinis lib.auri:quot ſunt. Glo. dicit tribus lib.auri.ar.ff.de pœn.l.interpretatione. licet pro-
1 priè ponaſ pro ſex,vt ff.de leg.j.l.ſi quis,ex teſtamēto. †No. ꝙ in pœnis iſta verba,trina,dena,& ſimilia,nō important geminationem numeri,ſecundùm iſtam gl.Contrarium not.in prima conſtitutione Digeſtorum.§.pen.in ver.dena. & in §. hæc autem tria.communiter tenetur iſta,vt plenè examinaui in l.ſtipulatio iſta.§.eum qui.ff.de verb.oblig.

Contem

1 ☞ *Contemnens proteſtationem, ſeu denūciationem amittit ius ſuum, ſi eſt facta per habentem ius proteſtandi.*
2 *Statutum quòd inter homines diuerſarum ciuitatum non cōtrahatur matrimonium, an ualeat.*

Edicimus.

Mulier nobilis nubens monetario,ſi poſt proteſtationē non recedit, efficitur monetaria: ſed mulier adſcriptitia ſi poſt proteſtationem à domino reuocetur, eiuſdem conditionis efficietur: & etiam monetaria, quæ non poteſt extraneo nubere.hoc d. Tres partes habet.Secunda incipit ibi:ſi qua verò. Tertia ibi: ſed vt monetarius. †Not.primò de virtute proteſtationis ſeu
1 denunciationis. nam quicunque eam contemnit, perdit ius ſuum.Facit ſ.eo.l.ingenuè.& ff.de libe.agno.l.j.in princip.& per totum.& ſ.de remiſſ.pig.l.ſi eo tempore.

Additio. Hoc intelligiſ qñ proteſtatio fit per habētem ius proteſtandi:aliàs ſecus:vt l.ſi fundum.ſ.
2 de rei ven.& l.ſi eo.ſ.de re.pig.Ang. †Not.ex fine prohibitū eſſe mulierē monetariā nubere extraneis.facit ad quæſtionē,fuit ſtatutū ꝙ inter homines diuerſarū terrarū nō contrahatur matrimoniū,ſub certa pœna.Quæro vtrum ſtatutū valeat.Videſ ꝙ ſic,vt hic.In cōtrariū,ꝙ nō:qa aufert libertatem contrahendi matrimoniū:ergo &c.ff.de verb.ob.l. Titia.& l. ſi diuortio.& de cōdi.& demon.l.cū ita. Rñ.ſtatutū nō valet, quantum ad hoc vt faciat matrimoniū eſſe irritū ſi contrahatur:quia cū ſit ſacramentū & res ſpūalis,laici non poſſunt ſtatuere circa illud:cum non ſit de iuriſdictione ſua,ſed eccleſiæ.

Additio. Vide Bal.in l.j.& quę ibi dixi.C.ad Turpil.& cōtra Bar.hic bene no.per Bal.in l.oēs populi.in viij.co.ver.ſed nunqd ſtatutū.de iu.& iur. & Ang.hic idē ☞dicit qđ Bar.formaliter Alexā.☞Vide Bal.in l.neminē.C.de nup.& Bart.in l.cūctos populos.in iij.quęſtione principali.ff. de iuſti.& iure.Itē ibi:cū non ſint de iuriſdictione ſua, ſed eccleſiæ.hoc tenet Io.And.in c.ſtatutū.de hereticis.in vj.& Aretinus Inſti.de iure naturali.in prin.in verſi.quęro ergo an per ſtatutū.per Bald.in l.ij.§.ius naturale.ff.de iuſtit.& iure.& tenet idē quod hic.& Bar.diſtinguit.Alex. Sed an valeat quantum ad hoc vt contrafacientes puniantur. Videtur dicendum ꝙ ſiquidē poſſunt honeſtè nubere ſeruata forma ſtatuti:quia in qualibet ſecta tot ſunt,quot poſſunt matrimonia contrahi:
a & tunc facientes cōtrà,incidunt in pœnā ſtatuti:aliter ſecus[a], vt d.l.cum ita.& l.ſeq.ff.de condi.& demon.& hac lege.Bart.

Aeternam.

Vaſtagarijs non licet ad aliam militiam trāſire,niſi illa completa.hoc.d. Et ſunt vaſtagarij illi,qui præerant animalibus Principis:vel præerant macello ad faciendum carnes ad hominum ſuſtentationem.ſ.eod.l.quod ad præſens.Bartol.

1 ☞ *Murex & conchilium eſt idem: & eſt piſcis ad tincturam purpurei coloris.*

1 Si quis naui.

Iſta lex eſt clara †.& quæro, quid ſit murex & conchilium.Gloſſ.dicit quòd murex eſt piſcis, qui appellatur concha marina,alio nomine conchilium:quòd ſi ferro pręciditur, effundit lacrymas purpurei coloris:vnde tingitur purpura. Et ſic vnum & idem eſt piſcis murex, & conchilium.& eſt tinctura valde pretioſa, ita quòd ſoli Principi ea vti licet, & non alijs. Idem de tinctura quæ ei aſsimilatur, vt color de grana:quæ ſi in panno laneo apponatur, ſcarlatum appellatur in vulgari. Videbitis in titu.proxi.l.iij.& iiij.& fi.Bartol.

1 ☞ *Tinctores pannorum debent reddere pannum tinctum lauatum.*

Lotas.

Gloſſ.intelligit hic qđ hic diciſ ſerico blattæ metaxæ, ꝙ ſit genus tincturæ purpureæ. & ſic debet deuenire in fiſcū,nō vēdi & ponit pœnā officialib⁹,q paſsi ſunt cōtrà fieri.& hoc ſecūdū gloſ.tu ponas caſum aliter.Ad euidētiā ſcias ꝙ aliqñ tingiſ lana, linū,& ſericū nō filatū.quādoqꝫ tingiſ filatū in mataxa,ſeu gaueta nō textū. qñqꝫ tingiſ pannus poſt texturā. Itē ſcias ꝙ princeps habebat quoſdā prępoſitos,q à tinctoribus res tinctas accipiebāt:præcipit ergo Imperator ꝙ iſti ꝑpoſiti non recipiant iſtas res tinctas,niſi lotas,ſeu lauatas.nā, vt moris eſt, poſt tincturā lauatur.& ſi cōtra fecerint,imponit eis pœnas. In text.ibi, in poſterū.h.d.quia ante hanc legē qñqꝫ fiebat cōtrariū.ſeries,i.feſtiosè ordinatè.quodā em̄ ordie ordinanſ cū i tincturā imittūtur blattæ,i.linū & liniſteriū,ſecūdū Hu. Loquiſ ergo hic tex.de his q̄ tincta ſunt, nō filata,& mataxę ſeu grauatę,iuxta vulgare nr̄m ſunt qñ ea q̄ filata ſunt ī mataxam ſeu gauetā redigūtur, & tinguntur.
1 † Aliud qđ ſequiſ eſt clarum.& eſt ar.ꝙ illi,qbus daſ pannus ad tingendū,debeāt reddere pannū tinctum lauatum.Bartol.

a ¶ Secus. ad cuius articuli deciſionē vide tu copioſè,et no.do. Fel. in.c.j.de ſpō.in iiij.co. poſt me.verſi.tractāt cum ſequē.& in c.eccleſiæ q̄ in xij.colū.in princip.in ver.ſecundus effectus.de cōſti.

b ¶ Domino. Et an & quādo poſsit, vide tu Fel.in c.quæ in eccleſiarum. de conſtit. in xxix. colū. poſt med. ver.in eadem gloſſ.

c ¶ Viris nō licet portare, &c. Iſtud facit iuncto textu huius legis ad ſtatutū prohibitū in viris, vt non extendatur ad fœminas, de quo remiſ.in apoſtil.ad Paul. poſt eum in c.ſignificauit. nu.ij.in ver.maſculinū.extra,de reſcrip.

1 ☞ *Emphyteuſis eccleſiaſtica, quæ ex pacto trāſire debet in fœminā, quæ tñ nubat ſubdito iuriſdictioni monaſterij, tranſibit ad fœminam quæ nubat extraneo, qui uult effici de iuriſdictione monaſterij.*
2 *Feudum alienatur inuito domino, qñ emptor uult ſubire omne onus quod ſuſtinebat primus feudatarius.*

Murileguli.

Murileguli ſi ad aliā dignitatē trāſierunt ad cōditionē propriā retrahunſ:& res alienatæ per eos reuocātur, niſi emptor voluerit illam cōditionē
1 ſubire.h.d. †Facit in ar.ad q.quædā monaſteria hñt poſſeſsiones cōceſſas in emphyteuſim ſub pacto ꝙ tranſeant in fœminā,quæ tamē nubat alicui ſubdito iuriſdictioni monaſterij. Facit ergo ꝙ ſi nubat extraneo,qui vult effici de iuriſdictiōe monaſterij ꝙ retineat
2 emphyteuſim.facit ſ.de impo.lu.deſcri.l.j. † Item eſt opti-
b mum ar.ꝙ feudū poſsit alienari inuito dño[b]:quando emptor vult ſubire omne onus, quod ſuſtinebat primus feudatarius.

Si quis.

Homines adſtricti cōditionibus huius tituli non poſſunt liberari etiā ex reſcripto Principis,niſi dato ſubſtituto,qui ſolenniter approbetur & talis liberatio vltra eius perſonam non porrigitur.hoc dicit. Bartol.

Priuatæ.

Qui aſſumuntur vt præſint alicui collegio hominum conditionatorum,non admittuntur interim ex ſacro reſcripto, niſi ſatiſdederint idoneè.hoc dicit. Quæro,vtrū hoc ſit verum in quolibet officiali publico quòd nō admittatur,niſi ſatiſdederit: Puto quòd non:ſed ſpeciale eſt hoc caſu, & in caſu l.imperatores.§.fin.ff. de admin.re.ad ci.pertinen.aliàs tunc demum de neceſsitate exigitur fideiuſſor,ſi ipſe nō eſt diues & idoneus,vt j̃.de fun. pa.l.quicunque ad emphyteuſim.Bart.

tu teneas contrarium et si officialis sit diues et idoneus ... tenetur satisdare ... extra prouinciam suam in loco administrationis tenetur dare fideiussores ... glo.

Qui autem.

Partus ſequitur conditionem illius ex parentibus qui fuerit cōchileus. hoc dicit.Et ſic eſt hic caſus, in quo partus quo ad ſtatum ſequitur conditionem patris.

De veſtibus oloberis & auratis. *Rubrica.*

Dic quædam ſunt veſtes de auro totæ,& iſtæ dicuntur veſtes oloberæ. Quædā ſunt veſtes de ſerico,auratæ tantùm, vt quando aurum inuoluitur ſupra filum ſerici:& iſtæ dicuntur veſtes auratæ. Quædam ſunt veſtes,in quibus non eſt aurum ſed ſunt tinctæ ex illa tinctura quę fit ex muricæ,ſeu cōchilio, quæ eſt adeo pretioſa ſicut aurū,vt videbitis j̃.in text. Bartol.

1 ☞ *Viris non licet portare pannos de auro, uel de auro frigiatos.*

LEX I.

Auratas.

In hac lege ꝓhibet Imperator pannos,de quibus dixi in rub.cōfici ab alijs quā à ſuis genetiarijs, hoc eſt textoribus ſuis. hoc dicit auratas, quæ ſunt de auro puro, quas in rub.nominat Oloberas.ſericas,i.de ſerico, in quo inuolutū eſt aurū.Et dicit tex.paragaudas ſiue in vulgari noſtro ſunt quidam friſi qui ponūtur iuxta gaidas, cuius exemplū videmus in pānis ſolennibus clericorū & religioſorum.ſi
1 verò geneas:tūc eſt locus,in quo pāni texebanſ. †Not.ꝙ vi-
c ris[c] nō licet portare pānos de auro,vel de auro frigiatos:vt j̃. l.proxi.expreſsius:ſed de conſuetudine non ſeruatur hodie.

LEX II.

Nemo

Panni aurati, vel frigiati non poſſunt portari à viris ſine reſcripto principis.hoc dicit. Facit ad ea quæ dicuntur j̃.eodem.l.temperent.

1 ☞ *Priuati non poſſunt portare ſcarlatum.*
2 *Magna pœna quòd imponatur pro minimo delicto.*

a ¶Legauerit. Adde de hoc quod not. in apo. ad iſtū in l. quāuis. in ver. veſtibus reprobatis. poſt Alex. ff. de auro & arg. leg.

b ¶Creditore. Adde Bal. in l. manifeſti. p illū text. C. ſolu. & tex. in auē. hoc ſi debitor. eo. ti. Et limitauerum, niſi debitor ſit carceratus. q avt liberetur à carcere cogit creditor recipere de bonis ſuis in ſolutū: vt in auē. de fideiuſſ. §. qđ aūt. & Bal. in l. ordo. C. de exc. rei iu. hoc verū niſi tū debitor ſit ex guaretigia. Alex. in l. cūm vnus. de bo. au. iudi. poſſeſ.

c ¶Qđ eſt talis ex tali cicatrice. Adde Ant. Cor. ſing. ſuis in ver. teſtis. ici. dictū teſtis. vbi alleg. iſtū & eius practicā hic multum extollit. et dixi de hoc in addi. Iaco. Rebuf. hic, nu. ij. in ver. & ex tali cicatrice.

LEX III.

Vellera. Non debent lanæ, vel panni tingi aliquo colore ſimili colori muricis. h.d. No.
1 †q non licet priuatis hominibus portare ſcarlatū, cūm ſit ſpecies ſimilis purpuræ. No. q non licet viris tingere, vel portare pannos habentes ſpecies, i. habentes ſimilitudinē cum tinctura muricis: & ſic de iure non licet habere veſtes de ſcarlato: & imponitur pœna capitis, vt hic in fine.
2 †Ex quo habes q pro minimo delicto imponitur magna pœna quæ ȷ̄. l. proxima modificatur quo ad præterita.

1 ☞*Priores ciuitatis poſſunt facere bannum q ſoluētes collectas ueteres liberētur à pœnis quas incurrerūt.*
2 *Legatum factū uxori de omnibus pānis, & ornamētis, et rebus ad eius uſum paratis, an comprehendat prohibita portari ex forma alicuius ſtatuti, remiſſiuè.*

Temperent. Vt dixi hæc lex eſt facta ad modificandū præcedentē, quę ita imponebat graue pœnam: in quā veriſimiliter multi incurrūt. Præcepit igit Imperator, vt nullus audeat portare prædictas ſpecies, ſeu dictos pannos qui cōueniunt ſoli Principi, & domui ſuæ. Secūda incipit ibi. nec pallia. pręcipit q nullus in domo propria texat veles, vel faciat tales pānos, vel pallia. Tertia incipit ibi: qui tincta. iubet q quicūq habet dicta pallia ſeu pannos tinctos de dictis coloribus, perferātur in fiſcū, & fiſco tradant. Quarta incipit ibi: nulla ſtamina cū ſ. prohibuerit ne cōtexant pāni in toto tincti in conchilio. hic prohibet ne cōtexant panni, qui habēt ſtamina de filo ſerico dicto colore tincti. Quīta incipit ibi: ne eiſdē. phibet ne fila tincta dicto colore pro trama ponant in pānis. In tex. ibi: infectionis, i. tinctionis. licet gl. aliter ponat. In tex. decurrant. q.d. fila tincta dicto colore nō decurrāt per telam ſordidā arguto pectine. & eſt ſenſus, ſicut ſ. phibuit ſtamina fieri de dictis filis: ita phibet hic fieri ſubſtamina quæ in vulgari appellant trama. In text. grana, ſ. dicta pallia, & dicta fila, de quibus dixi ſ. proxi. in tribus ver. poſſet etiā legi cū ſeq. Sexta incipit ibi, holobera. præcepit q veſtimēta holobera, i. auro puro auferant, i. dentur ærario. Septima incipit ibi: nec eſt, dicit q nullus poteſt cōqueri de iſtis veſtibus ſi nō rehabeat pretium: quia ſatis eſt ſi propter dictā oblationē immunitatē ipſe meret à pœna capitali quæ imponebat per præcedēte legē. In tex. ibi: calcatę legis. calcata lex dicit illa quæ nō ſeruat: vnde cū ppter iſtā oblationē liberent à pœna præcedētis legis: meritò dicit calcatæ: legis impunitas. Octaua incipit ibi: nec qs dicat, quæ ſequit ex oblatione habet locū in præteritis. ſed ſi quis in futu
1 rum cōtra prædicta facit, punit crimine l. Iul. maie. †No. ex hac l. arg. pro Priorib' iſtius ciuitatis, qui ſæpe faciunt legem q oēs ſoluētes collectā antiquā intra certū tēpus liberantur à pœnis quas incurrerūt: cū p modico delicto imponat magna pœna: & multi in illā inciderūt, videt licitū q per aliā legē cōcedat impunitas. Itē per hāc l. pōt poni caſus in l. cūm lex. ff. de
2 legi. †Vltimō hæc lex pōt induci in arg. ad q. cū ſint ſtatuta per Italiam q mulieres non poſsint portare certa ornamēta, vel certos pānos: q ſi maritus vxori ſuæ pannos, & orname
a ta, & res ad eius vſum parata legauerit[a] an debeant illa prohibita portari ex forma alicuius ſtatuti. Et de hoc dicam ȷ̄. nulli licere in frænis. l. j. & tetigi in l. quāuis. ff. de aur. & argē. lega. ☞Bar. ☞Vide in l. j. C. de legi. & Bal. in l. adeo canonis. C. de cō di. ob cau. Sed quæri poteſt an valeat tale ſtatutum. Io. and. in regula, ea quæ fiūt. in mer. Itē in caſu iſto, an ſaltē debeat earū rerū æſtimatio, quid invictis, an videant phibitæ per ſtatutū. Bar. in l. j. de fonte. in §. hoc interdictū. & de eſtima. adde Bal. in l. cūm te. C. de dona. ante nup. in rub. C. de condi. fur. Alex.

De fabricenſibus. *Rubrica.*

1 ☞*Faber quis dicatur.*

1 †Quærit gl. de ſignificatione iſtius verbi, fabri. Et reſpondet q tribus modis dicitur, ſ. largiſsimè pro quolibet magiſtro cuiuslibet artis etiam lignorū, & lapidum. Secūdo modo minus largè etiam pro quolibet operante ferrum. Tertio modo ſtrictè pro facientibus arma. vt hic, in corpore de armis. cōmunis tamen vſus loquendi accipit in ſecunda ſignificatione, ſ. pro quocunque operante ferrum. quod nota.

1 ☞*Officialis qui tenetur dare communi duas baliſtas certi ualoris, non poteſt dare quantitatem.*

LEX I.

Omnibus. Pecunia pro ſpecie ſolui nō debet fiſco. h.d. †Not. hic videtur caſus cōtra rectores iſtius ciuitatis, qui in ſuis electionib' promittūt dare cōi duas baliſtas certi valoris: poſtea volunt dare quantitatem, non audiuntur. Caſus eſt hic in terminis. Sed regulariter ſic eſt quòd aliud pro alio ſolui nō po
b teſt inuito creditore[b]: vt l. ij. §. j. ff. ſi cer. pet.

1 ☞*Imperator ratione officij poteſt dici ſempiternus.*
2 *Adoratur Imperator impropriè.*

LEX II.

Primicerium. Primicerius fabricenſis poſt biennium habet vacationem à muneribus, & ſinguli biennijs ad ſalutandum prin
1 cipem admittit vt protector. h.d. †Opp. q Princeps non ſit æternus: quia omne elementum eſt corruptibile: vt l. eum debere. ff. de ſer. vrb. præd. Sol. Impropriè dicitur ęternus: tamē Imperator reſpectu officij q non debet habere finem: poteſt
2 dici ſempiternus. Itē† opp. q nō debet adorari. ſcriptū eſt in Euangelio: Dominum deum adorabis, & illi ſoli ſeruies. Rñ. impropriè dicitur, ſ. pro quadam exhibitione reuerentiæ.

1 ☞*Practica probandi recognitionem hominis & animalis.*

LEX III.

Stigmata. Fabricenſibus ſicut tyronibus ſtigmata brachijs infiguntur, ad quæ recognoſcūtur: & qui eos celauerint cum eorū liberis fabricæ vēdicātur. h.d. Primò quæro qualiter iſta ſigna infigebantur. Poſſumus dicere q imponebat aliquod ſignū pāni in brachijs, ſicut hodie videm' aliquos portātes in brachijs ſup pānos. Sed hoc nō eſt de mēte legis qa fugiēs poterat eleuare. Dic ergo q infigit in carne cū aliquo ferro ignito: vt not. in l.
1 pe. ff. ex qui. cau. ma. †Iſta lex probat vnā ſolennē practicā: ſi quæratur in iudicio de aliquo homine recognoſcendo vtrū iſte ſit, qui tali tēpore fuit in ſtudio, qui ſic fecerit, & teſtes dicunt ſe recognoſcere: quia viderūt & inſpexerunt faciē eius, valet eorū dictum: vt l. cū in diuerſis. ff. de relig. Sed pone, vt de facto accidit, inuenit homo mortuus, cuius facies eſt adeò deuaſtata, q per eam nō poteſt cognoſci: certè deueniēdū eſt ad alia ſigna corporis. & ſi teſtis dicat recognoſco q eſt talis
c ex tali cicatrice[c] quā habet in aliqua parte corporis, q talis teſtis rectè probat. Caſus eſt hic. Facit etiā q animalia poſſunt cognoſci per talia ſigna, ſeu ſtigmata. & ideo de conſuetudine eſt inuentum vt equi, & multa animalia ſignentur certis ſignis, quibus cognoſcātur. ☞No. & adde q poteſt peti exhiberi vt cognoſcat, in l. ſi cū exhibuiſſet. §. j. de pub. & l. ij. §. ſi quis noxali. ff. ad exhi. & Bal. & Bart. in l. ſi cauſas. C. ad exhib. Bar. in tract. de teſt. in ij. col. Alex.

1 ☞*Negatiua, quando eſt fundamentum intentionis alicuius, qui negat, probat.*

Si quis conſortium. Hic ponit ordo, qualiter quis ad fabricenſium ordinem poteſt conuolare. No. tex. pro opi. Innocen. qui dicit† q qñ negatiua eſt cauſa alicuius intentionis q ille qui negat, debet, pbare. Vnde ſi dico te excōicatū, qa nō ſoluiſti: vel dico q nō debes audiri, quia nō ſoluiſti collectas: ego, qui excipio, debeo pbare. Ita no. ipſe in c. ſuper his. extra de accu. Cyn. in l. ij. de iu. emphy. vide ... pro hoc tex. in l. hoc ☞iure. ff. de ver. obli. & ibi dixi. ☞Vide Bar. & alios in l. illa ſtipulatione, ſi calendis. in ij. col. de verb. obli. hoc intellige verū quando proponitur hæc exceptio ad mei vtilitatem: ſecus ſi ad vtilitatem communis, cui' tu teneris ſoluere: puta quia accuſo te principaliter q non ſoluiſti collectas: quo caſu tibi incūbit onus probandi collectas ſoluiſſe. vt l. ij. §. ſi ad diem. & l. ſi ad com

meatum. ff. de re mili. Bart. ita dicit in l. in illa. in ij. col. in fi. de verb. obl. cum quo tranſit Ang. in repe. l. j. in vij. col. de fide inſtru. & iure haſtæ fiſcalis. & But. in c. ſup his. de accuſa. licet Bal. in repe. l. cūm mulier. ff. ſolu. ma. tenet cōtrarium, per rationes ſatis friuolas, ad quas pōt faciliter reſponderi, & maximè ex no. per Ioan. And. & no. in c. bonę de elect. el. j. Alex.

1 ☞*Caſus, in quo unus pro alio tenetur.*
2 *Statutum quòd uno de cognatione delinquente cæteri teneantur, quòd ualeat.*

Iure prouiſum. Fabricenſes vnà cū ſobole debent fabricæ ſeruire, & vnus tenetur pro alio de corpore. In text. ibi: numeri. id eſt, periculū eſt omnium, qui ſunt in numero illo, vel collegio. In tex. ibi: gerant, i. ſolicitè aduertant qualiter ſocij faciāt.
1 †Nota caſum, in quo vnus tenetur pro alio. ſimile in l. fi. ſ. de
2 nauf. Alia ſimilia no. per glo. in l. j. §. ſi plures. ff. de exer. †No. arg. pro ſtatutis Florentinorū quę dicunt q vno de cognatione delinquente cæteri teneantur. facit ȷ̄. de primip. l. fin. Et ratio iſtorum ſtatutorum & legum eſt, quæ hic in tex. ponitur.

Additio. Adde l. ſancimus. de pœ. vbi poſt Guido. de Su. dixi valere ſtatutū q illi de domo teneant pro cōſorte: quia ſubeſt cā, vt magis abſtineāt à delictis. Vnde ſufficit ſola cauſa, licet nō interueniat culpa eius, qui punit. c. qm. §. ſi verò. vt lit. non cōteſt. c. ij. de re iud. De quo plenè not. in c. ij. de conſti. & An. latè in conſil. lx. incip. nobilis vir. dom. Ray. facit quod legitur in c. vergētis. de hæreti. & in c. in quibuſdā. de pœnis. & in c. felicis. §. quòd ſi quis. eod. tit. lib. vj. & vide per do. Alex. in repe. l. ſæpe. in viij. col. ff. de re iudi. Alex.

Vos qui. Fabricenſes, & eorū vxores & liberi, durante officio vel finito, non poſſunt, niſi corā præfecto pretorio, vel magro officiorū cōueniri. hoc dicit. Opp. ſ. e. l. ij. nam ſi in primicerijs fabrorū ibi eſt ſpeciale: ergo in alijs ſecus. Gl. nō ſoluit. Dic q ibi ſpecialiter dicit hic: extēdit. Vel dicas q ali' eſt ſenſus huius literę, ſ. p ciuilib' debitis, vel curialib', qbus moleſtat, nullo modo ſubiacere qđ ſit p probationē quā fecerūt tpe ingreſſus collegij fabricēſiū: vt l. ſi quis cōſortiū. & non poſſunt moleſtari. Et ſic no. q illæ probatiōes, quas tūc fecerūt eis modo proſunt. qđ intellige ſi creditores fuerint citati: vt l. ſi eo tēpore. ſ. de re. pig. Itē oppo. q ille, qui eſt de collegio fabricēſiū, ſemp debet illi ſeruire. vt ſ. l. proxi. Sed hic dicitur q ſtipēdijs imponitur finis: ergo &c. Sol. Intelligas hic impoſitū finem ex ſpeciali beneficio principis, vt ſ. titul. ij. l. ſi quis ex corpore. & ȷ̄. de colle. l. j. in fine.

Nullus. Primò prohibet fabricenſes aliquas adminiſtrationes, vel agriculturam ſuſcipere, & punit dominos, qui eos locarūt, & fabricēſes, qui cōduxerūt. Secūdò Imperator loquit magiſtro officiorū, & mādat quòd quādo neceſſe eſt arma trāſmitti, requirat rectores prouinciarum, & per ſuos ſubditos trāſmittat, & in hoc eis angarias imponāt. & ſi in hoc fuerit aliqđ tarditatis, eos puniat. h.d.

De veteris numiſmatis poteſtate. *Rubrica.*

1 ☞*Numiſma & ſolidus, & aureus idem ſunt.*
2 *Septuaginta duo ſolidi olim ſiciebāt librā: hodie nonaginta ſex aurei faciūt libram.*
3 *Numiſma debet habere principis imaginem.*

1 †Quæro quid ſit numiſma. Dicit glo. q numiſma ſolidus, &
2 aureus idem ſunt. ſed hodie aliter obſeruatur. †Quæro cuius ponderis debet eſſe numiſma. dicit gloſ. q lxxij. faciunt li
a bram auri[a]: vt ſ. de ſuſce. & arca. l. quotieſcunq. ſed hodie aureus quo vtimur ad pondus Florentinorum xcvj. faciunt li
3 bram auri: vt ibi dixi. †Quæro cuius formæ debet eſſe numiſma. Reſpondeo, ibi debet eſſe imago principis: vt l. j. ȷ̄. eo. & probatur in Euangelio dum dicit Chriſtus, Oſtendite mihi numiſma, vt videā quæ imago ſit, an Cæſaris, an alterius. Cætera verò quæ tanguntur in rubrica, tangam in nigro.

1 ☞*Monetam facere quis poteſt ex principis conceſsione.*
2 *Debitum pondus monetæ eſt ut tantam utilitatem afferat in forma, quantam in ſpecie.*
3 *Expenſa cudendi monetam debet fieri de publico.*

LEX I.

Solidos. Clara eſt in text. †Quæro, qbus licet facere monetam. Reſpōdeo de iure ſoli Principi, vt hic. facit ſ. de fal. mo. l. j. & ij. hodie ex conceſsione Principis fit à regibus, & à multis ciuitatib', quibus ☞Princeps cōceſsit, vt no. gl. ſuper rub. ☞ An poſsit cōcedi priuatę pſonę vt poſsit facere monetā. tex. gloſ. & Sali. in l. fin. C. de fal. mone. dicit q reſcriptū eſt ſurreptitiū. quod eſt verū, niſi ſit appoſita clauſula, motu proprio, vel ex certa ſcientia, vel non obſtātibus. arg. c. ſi motu proprio. de præbē. in vj. & quod per Bald. in l. eos. in princ. de appell. & in l. fi. C. ſi cōtra ius vel vti. pu. & dominus Mar. de Laude, in ſuo tractatu de moneta. in ij. q. Et adde Bart. in l. ij. §. j. ſi cert. peta. & Lau. in dicto tractatu in vj. queſti. Itē no. verſi. expēſa debet fieri de publico. vide tamen Bart. vbi
2 propriè. & in l. Paul. de ſolut. & d. c. quāto. Alex. †Quæro qđ vult dicere text. ibi, ſpeciei probę, & debiti ponderis. Dic q debitū pōdus eſt vt tantā vtilitatē afferat in forma, quātā in ſpecie, ſ. vt tantū valeat ille aureus ſi redigat ad maſſam, quātū valet in forma, vt dicit text. ff. de cōtra
3 ben. emp. l. j. †Ex quo ſequitur q expēſa cudēdi monetam, debet fieri de publico: licet Inn. aliter dicat in c. quāto. extra, de iureiurando. Quæro per quē declaratur quod eſt iuſti ponderis, & boni auri. Reſpōdeo, per illū qui præeſt, & poſitus eſt à cōmuni: vt ſ. de ponde. & auri illa. l. j. li. x.

a ¶Septuaginta duo faciūt librā auri. Adde Gul. de Cu. in l. illud. nu. v. & quod ibi poſui in apo. in verſi. librā auri. ſ. de fa. ſanc. eccle. & Iaco. Rebuf. in l. vna. num. j. vbi et poſui in addi. ad ipſm in ver. libra auri. ſ. de argē. pretio quod theſauris infertur. & Io. Fab. Inſti. de Atti. tu. ſ. nos autem. in fine.

b ¶Pertinet. Sed ab extra quæro qđ ſi qs dedit pecunias ad mercantiā dādo aurū venetū. & ille volebat reddere argētū & nō aurum, quia creuerat an ſalua cōſcientia poſſit tenere iſta bona q accipiēs habet, & ille dās neſcit, vide Fely. in c. excōicamus. el. j. in fi. de hære. & qñ cudat moneta. qđ tps iſpici debeat an tēpus obligationis vel ſolutionis. Vide Oldra. in conſi. xiij. & in cōſi. xxxj. & in conſil. cclxix. & quod dixi in apo. in d. c. excōmunicamus. in loco alleg.

1 ☞*Aeſtimatio quæ ab initio eſt, non poteſt decreſcere, niſi authoritate principis. Idem æſtimatio monetæ.*
2 *Pretia rerum quomodo dicantur decreſcere, uel accreſcere ex diminutione monetæ, uel eius augmento.*
3 *Damnum æſtimationis mutatæ monetæ ad quem pertineat. remiſſiuè.*

LEX II.

Pro imminutione. Minuta æſtimatione floreni minuitur æſtimatio rerū, q vēdunt ad florenos. h.d. Pro declaratione quęro quomodo pōt minui æſtimatio auri. Rñdet glo. ſolū
1 authoritate principis, vel eius cui princeps cōceſsit. †No. gl. ex qua habes q æſtimatio, quę ab initio eſt, non pōt decreſcere, niſi authoritate principis vel facietis, cui princeps cōceſsiſſet. Not. q æſtimatio quæ ab initio imponit monetæ, non pōt decreſcere, niſi authoritate facientis. quod intellige vt dicā ȷ̄. l.
2 proxima. †Secundò quæro quomodo decreſcente æſtimatione auri decreſcat æſtimatio rerū cū decreſcat, & accreſcat, per ſe: vt l. pretia rerū. ff. ad l. Fal. Reſpō. vt colligit ex ſummario. non enim intelligas q res dent pro minori pretio, ſed dabuntur tot aurei quot valet. dicitur tñ decreſcere eò q aureus
3 minus valet. †Vltimò quæro damnum mutatæ æſtimationis
b monetæ ad quē pertinet.[b] Dixi plenè in l. Paul. ff. de ſol. Bar.

1 ☞*Moneta debet accipi pro ea quantitate, quam iubet ſuperior.*
2 *Monetam factam in una ciuitate, quando quis cogatur eam accipere in alia ciuitate. Moneta facta in una ciuitate, ſi non eſt bonæ ſpeciei, poteſt ſuperior adiri.*

LEX III.

Vniuerſos. Omnes aurei debent accipi æquali æſtimatione, & cōtrafacientes grauiſ
1 ſimè puniunt. h.d. †Not. q vnuſquiſq debet accipere monetā pro ea quātitate, quam iubet ſuperior. Sed quæro vtrū monetā factam in vna ciuitate ſub vna æſtimatione poſſit quis expendere in alia ciuitate, ita q quis cogat ſub eadem
2 æſtimatione recipere. Reſpond. †ciuitates non poſſunt facere monetā, niſi authoritate Principis, vt dixi in rubri. Aut ergo princeps conceſſit ciuitati q poſsit facere publicam monetā, quæ expendi poſsit per vniuerſum: & tunc cogitur recipere: quia princeps ipſe videtur feciſſe, vt hac lege. Aut conceſſit q faceret monetā expēdēdam in territorio ſuo tantū: & alij alterius territorij ſine dubio nō cogētur recipere. Aut dubitatur: & videt in dubio cōceſſiſſe vt ſolū in ſuo territorio expendat: ar. l. cū vnus. §. pen. ff. de bo. au. iu. poſ. & l. fin. ff. de iu. om. iud. & de tu. & cu. dat. ab his. l. j. Quæro qñ ſit aliqua moneta ab aliqua ciuitate, vel dño ſi nō eſt ſpēi bonæ &, pbę, vel imponit

a ¶ Portare.Sed qñ ſtatutũ prohibet portare certa genera veſtiũ an intelligat̃ de veſtibus antea factis,vid̃ Fel.in c.qm̃.in xij.co. circa med. de conſtit.

b ¶ In mari adiacẽti illi ciuitati. Vide iſtũ in tract.Tyberiadis. & Bar. Cep.in tit.de ſer.ru. tit.de mari. & qd̃ ſi eſt cõmiſſum in loco vicino duabus ciuitatibus.no. Cep. vbi ſ.& Ang.in l.ſanè.ff.de iniur. & dixi poſt Iaco. Rebuf.hic nu.ij.in ver.in mari.

c ¶ Propinqoris. Adde Bart.in trac. Tyber. & Bar.cep. in trac.de ſer.ru.tit.de mari. & Angel. in d. l.ſanè.de iniur. Et quid de delicto cõmiſſo in portu vide Bar. Cepo.in d. tract.tit.de portu.

d ¶ Scholarium. Adde Fel.in c.clerici.ĩ prin. j.col.ver.vlti.pnũ.de iudi. Adde quod not. in apoſt.ad iſtũ in l.q ſub prætextu. nu.j.in apoſt.in ver.gaudere priuilegio.ſ. de ſacro ſanct.eccle.

ei nimis magna æſtimatio:an poſsit habe
ri recurſus ad ſuperiorẽ? Reſpõ. ſic:vt ex
tra de iureiur.c.quãto.& ita vidi in Mar
chia,cùm per rectorẽ cuderetur quędam
moneta quæ non erat ſpeciei probæ, fuit
per prouinciales marchiæ facta quærela
ad ſumum põtificem,qui illum correxit:
& credo ꝙ fuerit do.Tancred.Bar.

Nulli licere in frænis & equeſtribus. Rub.

1 ☞ *Legatum factum uxori de ueſtibus,quod nõ comprehendat ueſtes & ornamenta per ſtatutum prohibitas.*

Lex vnica.

NVlli prorſus. Primò loquit̃
de ornamentis,quę fiunt circa
ornamẽta equorũ. Secũdò de
ornamentis quæ fiunt circa ornamẽta ve
ſtimentorum hominũ. Tertiò loquitur
de facientibus iſtas ſpecies ſic ornatas.Se
cunda incipit ibi:fibulas.Tertia ibi:nul
li. No.quæ ornamẽta poſſunt haberi cir
1 ca equos. †No.ꝙ pertinẽtia ad ornamẽ
ta mulierũ nõ ſunt prohibita.ſimile ſ. de
veſti.holo.l.ij.ſed hodie in multis ciuita
tibus eſt ſtatutũ ꝙ arnamẽta illa nõ licet
a mulieribus portare[a]:propter hoc dico ꝙ
ſi maritus legauerit vxori veſtes ſuas ꝙ
licet de iure cõtineantur omnia ornamẽ
ta,vt l.veſtis.cum l.ſeq.ff.de aur.& ar.le.
tamen eo caſu quo ſunt prohibitæ, non
poſſunt dici acceſsiones veſtium,nec illis veſtimentis accede
re, argum̃.huius l.& eodem modo non poſſunt dici mulieris
cauſa parata ea,quæ eius gratia ſunt prohibita.

Additio. In tex.ibi:quod velit.hic eſt caſus ꝙ ſi ſtatu
tum dicit ꝙ nullus audeat vel præſumat face
re vel fabricare aliquod quadraletũ ſub certa pœna, ꝙ ſi ali
quis facere repertus fuerit fabricare,ꝙ nõ excuſatur à pœna,
ſi dicit ꝙ fabricabat ad vtilitatem cõmunis & quod volebat
☞ dare cõmuni.Alex.☞ Vide ſ.de veſti.holo.in l.fi.in fi.& ad
de Bar.in l.quamuis.de aur.& arg.leg.Alex.

De Claſsicis. *Rubrica.*

Quidã habẽt in rub.de claſsib⁹,i.de nauib⁹ paratis ad bel
lum,vt ſunt galeæ. Alij habẽt claſsicis,i. hoĩbus adſcriptis ad
claſſes ducẽdas:hęc rub.plus placet:qa iſte liber principaliter
☞ tractat de hoĩb⁹ cõditionatis adſcriptis alicui muneri. ☞ Ma
re ſub cuius territorio cõprehendit̃.adde Ang.in l.inſulæ.ff.
de iudi.vbi dicit̃ ꝙ piratæ Piſis fuerũt de facto mortui , ꝑpter
id qd̃ cõmiſerãt in mari. Vide gl.in l.vbi periculũ.§.porro.de
elec.in vj.licet aliter ibi dicat Domi.Cũ d.gl.trãſit Io.Mona.
& Bal.in rub.de re.diui.in v.col.in verſ.ſed quæro an piratæ
maris.& vide etiã eũdẽ in l.fi.C.de teſta.& in l.ij.quemad.teſt.
ape.& in l.ſi teſtamentum.C.de inſti.& ſubſti.Alex.

1 ☞ *Purgare ꝓuinciã malis hominibus ꝑ terrã cõgruit bono præſidi. Itẽ & ꝑ mare.*
Punire quod poßit quis delinquentem in mari ciuitati adiacenti,ſicut delinquentem in ciuitate.
2 *Delinquentem in mari quod iudex propinquioris territorij illi loco, in quo maleficium eſt commiſſum,puniat.*

Lex vnica.

CLaſsem. In quadam ciuitate quæ appellatur
Selucena ciuitas,erat quædam claſ
ſis valde notabilis. Iubet ergo Imperator ꝙ tam illa
claſsis,quàm omnes aliæ,quæ ſunt in Oriente perti
neant ad præfectũ prætorio,qui eas armet,& aptet de hoĩbus
adſcriptis illi functioni:& ſi illi non ſufficiunt, alios ſuperac
creſcat,& eos exerceat ad purgãdum mare malis hominibus
& piratis,etiam propter alias neceſsitates publicas poteſt cõ
mittere præfectus comitis Orientis. In text.ibi:accreſcenti
bus.& ſi illi cenſiti non ſufficiunt,alios ſuperaccreſcat & ad
dat,ex quibus accreſcentibus ſufficientẽ compleant numerũ.
1 †No.ex lege,ꝙ ſicut cõgruit bono pręſidi prouinciam pur
gare malis hominibus ſuper terram: ita eidem congruit per
mare.Caſus eſt hic.Et ſic patet ꝙ ſicut quis poteſt punire de
b linquentes in territorio ſuo:ita punire in mari adiacenti[b] illi
ciuitati,vel ꝓuinciæ. Facit ff.de pub.l.Cæſar.& ibi dixi. Se
quentes titulos vide per te.Bar.

2 Additio. †Item eſt argu.ꝙ ſi aliquis deliquit in mari,
ad illum ſpectat punitio, qui eſt iudex terri
c torij propinquioris[c] illi loco,in quo maleficium eſt commiſ
ſum.Pro quo eſt gl.in l.ij.ſ.de nau.facit l.quoties.& eo.tit.

De collegiatis,& chartopatris. *Rubrica.*

1 ☞ *Exiſtẽs ĩ collegio alicuius artis,ſi artẽ nõ exercet,nõ gaudet priuilegio collegij.*
Scholaris ſi non intrat,non gaudet priuilegio ſcholarium licet ſit in matricula.
2 *Tranſiens de uno collegio ad aliud,an gaudeat priuilegio illius collegij.*
3 *Si aliqui de uno collegio remouentur,& alius illius loco ſubrogatur,hoc debet fieri de uoluntate eorum quæ præſunt collegio.*
4 *In diuerſis collegijs quando quis poßit eſſe,remißiue.*

Lex vnica.

QVi ſub prætextu. Primò dicit ꝙ qui in
trat vnũ collegium,&
munera,ad quæ ordinatus eſt,non exercet,non effu
git munera alterius collegij,de quo exiuit,ſed de no
uo debet extrahi,& alter in locũ eius ſurrogari requiſitis pri
1 matibus collegiorum:idem ſi decederet.h.d. †Primò no.ar.
ꝙ ille,qui eſt in collegio alicuius artis, nec exercet artem, nõ
debet gaudere priuilegio collegij. Et ſic ſi quis eſt in matricu
la ſcholarium,& nõ intrat,nõ debet gaudere priuilegio ſcho
d larium[d].facit ff.ex quib.cau.ma.l.pe.†Sed aduerte: quia per
2 hanc l.inducit̃ quoddã iudicium petitoriũ, per quod ille, qui
eſt in vno collegio,ſi tranſit ad aliud cauſa fugiendi munera,
ab illo retrahitur.Vnde videt̃ ꝙ interim,cùm ſit in quaſi poſ
ſeſsione illius iuris priuilegij,debet gaudere priuilegio illo.
☞ ar.ff.de aqua quo.& æſti.l.fi.☞ Idem voluit Bar. in l.qui ſub
prætextu.C.de epiſ.& cle.& in l.ſemper.§.j. de iure immuni.
Adde ꝙ idem eſt,& ecõtra,ſi ſcholaris ſtudet,& nõ ſit deſcri
ptus in matricula,nõ gaudet priuilegio.l.ex eo tempore.ff.de
teſt.mil.& no.Bal.in proœ.ff.in ij.col. In dubio tamen præſu
mitur pro matriculato.de quo vide quæ not. de agentibus in
rebus.l.matricula.poſt Bar.& in l.j.de tironi.lib.xij.& in ver.
ſecũdò no.vide Bar.in l.j.§.actio.ff.ſi quis teſta.lib.eſſe iuſſus
fue.& per Cy.in l.j.§.ij.de rei vxo.act.& gl.in l.certi cõdictio.
ff.ſi cer.pet.& Ange.in aut̃.vt clerici qui. in v. col.dicit quòd
ſi aliquis tẽpore mortis ſubrogatur loco patris, ſed ei debeat
dari idem ſalarium quòd habeat pontes,& intellige de natu
ra ſubrogatur primordiali,non acceſſoria,vt dixit gloſ.in d.
l.certi condictio.per l.item veniunt.§.cùm prædiximus.de pe
ti.hære.& Ioan.And.in regula,contra quem.in vj.& Roma.
3 in litera.no.lxvj.Alex. †Secundò no.ꝙ quãdo vnus de col
legio remouetur,& alius ſubrogatur,debet fieri de volunta
te & conſilio eorum,qui præſunt collegio.Dicit glo.in l.qui
ſub prætextu.ſ.de ſacroſan.eccle.niſi tranſiret ad aliam regu
4 lam ſtrictiorẽ.Item †not.ꝙ ex hac lege innuitur ꝙ quis non
poteſt eſſe in diuerſis colegijs,quod an ſit verum,dixi in l.fin.
ff.de colleg.illic.Barto.

Quod autem. Qui ſupra numerum admittũtur in
collegio non gaudẽt priuilegio col
legij.h.d.Barto.

1 ☞ *Notarius,qui emit officium ſcribendi ad certum banchum poſt certum tempus, ſicut ſentit commoda,ita & incommoda.*

Sed ne tantum. Pone caſum. Imperator quãdoq;
perſonis adſcriptis alicui collegio
permittit vt de collegio exeant,& aliũ loco eius ponant:& ſic
ius ſuum vendunt:vt ſ.de murileg.l.ſi quis ex corpore. Dicit
ergo Imperator quòd ſicut illis vendentibus concedit carthã,
hoc eſt locũ ſuum,ꝙ ipſi ſint immunes à muneribus:ita proui
det illis qui ſubſtituũtur vt ſuſtineant onera illius collegij ſm
conditionẽ quæ tunc erat,cùm ipſe emit illum locũ, vt poſtea
1 nulla nouitas fiat.h.d. †Ex iſto tex.eſt arg.optimũ cõtra no
tarium,qui emit officium ad ſcribẽdum ad certum banchũ ab
alio per tẽpus,ꝑut fit Bononiæ,ꝙ iſte qui emit iſtud officiũ li
cut ſentire debet cõmoda illius officij, ita etiã incõmoda. Vñ
ſi notarijs dicti loci imponit̃ aliqd̃ on⁹ vel collecta,iſte emptor
ſuſtine-

☞ bit onus,nõ aũt vẽditor.quod not.☞ Vide ad hoc no.
in c.cõſtitutis.de elec.ſecũdũ vnã lec.vbi recedẽti ex collegio
non põt ꝑ futuris reſeruari vox in electione:licet poſsit vnus,
qui nõ ſit de collegio, dare vocẽ in illo collegio, ſi oẽs volue
rint.c.ſcriptũ.eo.tit.& c.bonæ.de poſtu.ꝑla.& vno contradi
cẽte nõ poſſet,ſcd̃m Cõpoſtellanũ ĩ d.c.ſcriptũ.vbi refert Ioã.
And.in nouella.vide Ro.litera c.not.lxxx.aliàs.xciij. Alexã.

De ſtudijs liberalibus urbis Romæ. *Rubrica.*

1 ☞ *Doctores,qui faciunt intrare famulos,& alios non ſtudentes,ſunt infames.*

Lex vnica.

VNiuerſos. Primò ponit ꝙ quidã magiſtri
legebãt in aliqbus locis ad hoc
vt ibi ſtaret multitudo populi, vel in locis priua
tis:& cõuocabant hoĩes vndiq;,vt viderentur hr̃e
multos ſcholares,& ſic ad pompã magis ꝙ̃ ad vti
litatem.hoc Imperator prohibet dicẽs quòd qui facit,infamis
☞ eſt.vide tex.☞ Argumento huius tex.Gul.de Cu.in l.decer
nimus.C.de epiſc.& cle.dicebat quòd doctores actu legentes
vrgente neceſsitate poſſunt cogere dominos ædium vt eis lo
cent.& ita allegat,& ſequitur in quodã ſuo ſermone incipien
1 te,manifeſtiſsimũ Romanus.Alexã. †Nota contra doc.qui
faciũt intrare ſcholas famulos ſcholarium vel alios ſecundùm
veritatem non ſtudentes,quòd qui hoc faciunt, ſunt infames.

Illos. Not.dicit hic Imperator quòd in locis priuatis rectè
poteſt doceri aliquis diſcipulus à doctore niſi docto
res eſſent de numero eorum qui ſunt deputati ad legendum
omnibus qui volunt eum audire,nam illi nõ poſſunt:& ſi fa
ciant,perdent ſalarium & priuilegia, que habẽt, eo ꝙ publicè
non legũt. Not.cõtra doc.qui non docẽt omnia quæ poſſunt
publicè omnibus, ſed aliquos docent ſingulariter in camera.

Habeant. Hic dicit Imperator ꝙ doc.pñt eſſe in omni
facultate. Oppo.ꝙ alius debet eſſe numerus
doct.in qualibet ciuitate:vt l.ſi duas.§.docet aũt.ff.de excu.tu.
Sol.Tẽpore illarũ legũ erat ſufficiẽs nũerus qui ibi ſtatuit̃:hic
erat ſufficiẽs q ſtatut⁹ eſt tpe iſto.Et ideo in ciuitatibus, q̃ hñt
ſtudia ſecũdùm diuerſitatẽ temporũ eſt ſtatuendus numerus
☞ diuerſus doct.Iſtum tex.alleg.Hoſt.in Sũma de ferijs.§.fin.in
ver.qd̃ ſi magiſter cõducit.& dicit ꝙ ſi eſt diſcordia inter du
os magr̃os,quorũ vnus vult aliũ expellere,eo qa cõduxit poſt
eũ ſcholas ꝑpe ſuas,ꝑpter qd̃ ſe inuicẽ impediunt:talis cã po
teſt agitari die feriata,ẽt in honorẽ Dei.& idẽ dicit Spe.in tit.
de ferijs.§.ſequit̃.ver.ſed ſi magiſter cõducit ſcholas.& dom.
Ant.poſt Io.And.in c.fi.in fi.de iud. Et eſt ratio:qa cũ agit̃ de
ſciẽtia tractãda,quæ res eſt ſanctiſsima.l.j.§.eſt quidẽ ſanctiſ
ſima.ff.de varijs & extraordi.cri.& ſcientia ſit donum Dei,vt
in c.nõ ſolũ.j.q.iiij.& c.reuertimini.in fi.xvj.q.j.& glo.in c.qa
nonnulli.de magi.tanq; cauſa pia tractari poſsit tali tpe.Facit
quod in ſimili no.Ioã.And.in nouella,in c.decet.de immuni
ta.eccle.in vj.Et ſi ſcholares non inueniũt domum:an poſsint
cõpelli ciues domos ſuas locare? Gul.in l.decretum.C.de epiſ.
& cler.tenet ꝙ ſic & idem dicit in religioſis non habentibus
monaſteria & domos condecentes. Ita refert & ſequitur Bal.
in l.j.in vij.colum.in verſ.idem adde ſi ſcholares.ff.ſol.mat.

1 ☞ *Factum iuxta ſcholas,propter ꝙ lectura impediretur,officio iudicis remouetur.*
2 *Faber malleans iuxta ſcholas poteſt expelli.*
3 *Scholaris habens ſociũ prope cameram,ita quod per eius ſtrepitum ſtudere nõ poteſt, poteſt illum expellere.*
4 *Appellari non poteſt à ſententia lata contra expulſos propter ſtrepitum quem faciebant prope ſcholas.*
5 *Malleatores exiſtentes prope monaſterium,ita quod propter eorum ſtrepitum impeditur cultus diuinus poſſunt expelli de loco.*
6 *Doctor propter ſtrepitum ſcholarium non debet ceſſare legere.*

Ita vt vnicuique. Hic Imꝑator cõmittit præfecto,
& eadẽ ratione rectori cuilibet
ciuitatis,vbi eſt ſtudium ꝙ faciat aſsignari loca doctoribus &
magiſtris ita diſtãtia ꝙ qñ vnus legit, non audiatur in ſcholis
alteri⁹,& ꝙ ſtrepit⁹ ſcholariũ,q ſunt in vna, nõ audiat̃ in alia:
1 ne ex hoc ſtudiũ turbet̃. No.† ꝙ ad officiũ iudicis pertinet re
mouere qcqd fieret iuxta ſcholas, ꝑ qd̃ lectura impediret̃, vel
2 auris auditoris turbaret̃. † Et facit ad quæſtionẽ ꝙ faber non
a poſsit malleare iuxta ſcholas.Idẽ no.ff.ſo.ma.l.j.[a] & ibi dixi.

Additio. Et ibi gloſ.determinat ꝙ
faber poſsit expelli. in
tereſt enim Reipub.habere iuriſperitos.
Inſtit.in proœ.in fi.Bart.ibi tenet idem,ſi
ille locus,penes quẽ malleat,erat deputa
tus ad ſcholas.qd̃ ꝑſumit̃ ſecũdũ eũ.ar.de
re.iu.l.ĩ ambiguis.Et qd̃ dr̃ hic in doctori
bus,idẽ & ĩ ſcholarib⁹ dicit idẽ Bar.ĩ l.le
gatis ſeruis.§.ornatricibus.de leg.iij.moder.tñ cõtra per l.j.&
ij.de excu.arti.lib.x.vbi priuilegiũ artificib⁹ cõceſſum nõ ex
3 tendit̃ ad eorũ diſcipulos. †Quid aũt de ſcholari habẽte aliũ
ſcholarẽ prope camerã,propter cuius ſtrepitũ non poteſt ſtu
b dere:vtrũ poſsit ipſum expellere? Dic ꝙ ſic,[b] ſecundũ Spe.in
tit.de iudi.§.generali.ver.hoc etiam notat do.Ant.in proœm.
4 decre. † Item adde ꝙ à ſentẽtia lata ſup iſta expulſione non
poteſt appellari,ſecundũ Bart.in l.j.C.ſi de mo.poſſeſ.fue.ap.
c quia eſt cauſa quę celeritatẽ deſiderat:ergo non appellat̃[c].l.fi.
5 ff.de appel.reci. † Sed quid ſi malleatores fuerint prope mo
naſterium,adeò quòd propter ſtrepitũ turbaretur officium &
cultus diuinus? Dic ꝙ poſſunt expelli.Text.eſt ſing.xviij.q.ij.
6 c.pridẽ. †Quid de doctore legente ſi ſcholares vociferant:
vtrũ poſsit dimittere lectionẽ? Dic ꝙ nõ.glo.eſt ſin.xlviij.diſ.
ſcimus. Item pro ſententia glo.facit.Nam dñium riparũ ſpe
ctat ad iſtos,qui habent prædia adhærẽtia ripis. Inſtitu.de re.
diui.§.riparũ.tñ de iure non poſſunt habere aliquid quod im
pediat publicam nauigationem.l.j.in princ.ff.de flumi. Alex.

a ¶ L.j.Et ibi vide Dy. & adde Bald.in l.j.in fi.C.ſi de momen.poſ.

b ¶ Quòd ſic. Vide Fel. in c. ſignificauerunt. de iudic.

c ¶ Non appellat̃.adde Felin. in c. ſignificauerunt. ad finem, de iudi.in fin.

De honoratorum uehiculis. *Rubrica.*

1 ☞ *Doctor non habet neceſſe ſemper uti inſignijs doctoratus.*

Lex vnica.

OMnes. Honorari antiqtus in ſignũ dignita
tis,& honoris,homines in dignitate
poſiti ibant in carrucis ſeu vehiculis.dubitabat̃ in
ciuitate Romana vel vrbe Conſtantinopolitana
vbi erat princeps an poſsint vti vehiculis oẽs po
ſiti in dignitatib⁹ illis,& in illis ciuitatibus.Et videbat̃ ꝙ non,
propter reuerentiã principis:tñ hic princeps ꝑmittit oĩbus ha
bẽtibus dignitatẽ ꝙ poſsint vti dictis vehiculis,ẽt in illis ciui
tatibus.Quero vtrũ habeãt neceſſe vti carrucis.Tex.innuit ꝙ
ſic,dum dicit,ſemper vtentur.Glo.tñ exponit,i.liceat eis vti ſi
1 velint. †Et ſic not.ꝙ doctores nõ habent neceſſe ſemꝑ vti in
ſignijs doctoratus, ſed poſſunt, ſi velint,etiã vbi eſt princeps.

De metropoli Beryto. *Rubrica.*

1 ☞ *Ciuitas ſi efficitur metropolitana,nõ per hoc exit de iuriſdictione metropolitani.*
2 *Ciuitas metropolitana dicitur archiepiſcopalis.*
3 *Ciuitatum ordines erant tres.ſ.maximæ magnæ,& paruæ.*
4 *Ciuitas conſtituitur principis uoluntate.*
5 *Prouincia qualiter conſtituatur.*
6 *Prouincia dici poteſt ciuitas habens diſtinctum territorium , quæ non recognoſcit ſuperiorem.*
7 *In eadem prouincia poſſunt eſſe duæ ciuitates metropolitanæ.*
8 *Plures rectores in eadem ciuitate eſſe poſſunt,ſed in eadem prouincia non poteſt eſſe niſi unus præſes.*
9 *Prouincia non poteſt diuidi in plures ſine reſcripto principis.*
10 *Cõmunitates in præiudiciũ ciuitatis nõ poſſunt inter ſeipſas diuidere ſine eius licẽtia.*
11 *Prouincia unica poteſt fieri de duabus.*
12 *Negotia prouinciæ unitæ cum alia ſub uno præſide,licet quælibet remaneat principalis,poſſunt in alia expediri.*
13 *Debita prouinciæ uel eccleſiæ unitæ cum alia quod non debeant per aliam ſupportari, ſed in eis habet locum titulus de ſeparatio.*

Lex vnica.

PRopter. In eadem prouincia poſſunt eſſe duæ ciuitates matres, ſiue matrices.hoc d.in terminis.Pone caſum.In prouincia Phœnice erant ciuitates quędam,ſilicet metropolitana,& magna, quæ vocatur Tyrus. In eadem prouincia erat quædam ciuitas quæ vocabatur Berytus, in qua erat ſtudium generale & in eadẽ vigebat multùm peritia literarum.impetrauit à principe Berytus, vt iſta ciuitas vocaretur metropolitana ſicus ciuitas Tyri, & hoc Imperator ei cõceſsit propter multas virtutes,quibus ciuitas illa erat ornata.hoc primò. Sed contra hoc inſtatur:quia Imperator

a ¶ Vicus. vide Fel. plené de oibꝰ prædictis in ca. Rodulphus. de reſcrip. in xiij. col.

b ¶ L. ſi duas. Et ibi vide Nic. de Neap. in §. grammatici. in ij. col. ver. quærit gl. que dicunt in lect. Bart. & adde Firma. in tract. de epiſ. in prælud.

c ¶ Patriarchalis vel Archiepiſcopalis. adde Nic. de Neap. in l. ſi duas. §. decet. ff. de excu. & Ber. Firma. in ſuo tractatu, de epiſco. in præludijs.

d ¶ Cócedere. Adde Feli. in c. ſi aliquádo. in j. linea. j. co. de ſenten. excom.

facit iniuriã Tyro. Ad hoc reſpondet Imperator ꝙ nulla ei ſit iniuria: qa ipſa etiã remanet metropolitana priuilegio antiquorum Imperatorum & Berytus efficitur metropolitana priuilegio ſuo. h. d.

1 Additio. †In tex. ibi: derogat. no. ꝙ per hoc apparet aptè ꝙ ſi aliqua ciuitas efficit metropolitana ꝙ nõ ꝓpterea exijt de iuriſd. metropolitana ſub cuius iure primò diſtrictus erat, niſi ſit hoc ſpecialiter ſtatutum. Caſus eſt hic, ſi bene aduertatis: quod bene no. pro Florẽtinis & Piſanis. Alex. †Pro decla-
2 ratione quæro quæ dicatur ciuitas metropolitana: gl. dicit, id eſt, archiepiſcopalis.

Additio. Adde ad hoc Bar. & docto. in l. ſi hęres. i §. vicis. de leg. j. Item quid ſit caſtrũ, villa, burgus, vicus[a]: Bar. in l. j. §. ſiue aut. ff. de ope. no. nũ. & quæ ibi dixi poſt eũ. & dixi qd
3 ſit paria, & quid ſit terra. Alex. †Sed videamus de iure antiquo antequã eſſent epiſcopi & archiepiſcopi, quid erat. Rñd. tres erant ordines ciuitatũ: quædam maximæ, quædã magnę, quædam paruæ. Maximæ dicebanť illæ, in quibus erat forũ cauſarũ, cui ſuberant multæ aliæ ciuitates, etiam habẽtes merum imperiũ. Magnæ ciuitates dicebanť illæ, quæ habebant merũ imperium, nõ tamẽ habebãt alias ſub ſe. Paruę dicebantur illę, quę nõ habebãt merũ imperium, ſed ſolam iuriſdictionem, quæ datur defenſoribus ciuitatũ: vt in auť. de defen. ciui.
b Iſtam diffinitionẽ facit tex. ff. de excuſ. tut. l. ſi duas[b]. §. decet. Illa ergo ciuitas, quæ erat maxima, vocabať metropolitana: hoc reſpectu inuentũ eſt ꝙ ciuitas, cuius ſedes eſt patriarcha-
c lis vel archiepiſcopalis[c], dicit metropolitana: qa habet plures epiſcopos ſub ſe habẽtes merũ imperium. Illa verò quæ habet
4 epiſcopũ, dicitur ciuitas nõ metropolis. †Sed quæro, qualiter conſtituatur ciuitas? Reſpõ. voluntate Principis volentis aliquem locum eſſe ciuitatem. Probatur per hanc legem Innoc. tenet hoc in c. cùm ab eccleſiarum. extra de offi. ordi.

Additio. Vbi dicit ꝙ ſi Imperator ex certa ſciẽtia ſcribit vni loco tanquã ciuitati, ſciens nõ eſſe ciuitatem, eoipſo ciuitas efficitur. Ange. ☞ Adde ꝙ ſi ſummus põtifex ſcribit aliquid alicui caſtro, & illud appellat ciuitatẽ, vide in cle. ſi ſummus pontifex. de verb. ſig. Itẽ his dictis adde Bar. in l. j. ff. de verb. ſig. vide Bar. in extrauag. qui ſint rebel. Alexã. Vñ poſſibile eſt eſſe ciuitatẽ, licet nõ habeat epm̃, qa Princeps non poteſt facere epm̃: ſed dat alia priuilegia: & ſic nõ ſequit ſi papa priuat ciuitatẽ epo: ergo deſinit eſſe ciuitas.

Additio. Vide etiã per Bar. in extrauag. qui ſint rebel. & per gl. & Flo. in l. ciuitas. ff. ſi cer. pe. Et licet Bar. in d. extrauagã. dicat ꝙ princeps alicui loco ſcribens tanꝙ ciuitati videať ciuitatẽ cõſtituere ſi aliàs nõ erat: hoc tñ videť cõtra caſum cle. ſi. de ſen. excõ. vbi eſt tex. ꝙ papa etiam ex certa ſciẽtia nominãs certam perſonã ſub noĩe dignitatis, quæ dignitas antè nõ erat in illo: nõ tñ illã dignitatẽ videť cõcedere[d]. Et qualiter cõſtituať ciuitas, vide Bar. in l. ſi hæres. §. vicis. de leg. j. Bar. in l. ij. de ver. ſig. & quod ibi dixi poſt eũ. & Bar. in l. j. §. ſinautẽ intra oppida. de oper. no. nun. & qualr̃ ter cõſtituať ꝓuincia, vide quæ dixi poſt Bart. in d. §. ſiue aũt
5 inter oppida. Alex. †Sed quero, qualiter prouincia cõſtituatur. hic videť tex. ꝙ omnes ciuitates quæ ſubſunt, vni metropolitano, faciãt vnã prouinciã, vt hic in fi. ibi: ſit illa mater ꝓuinciæ, &c. do. Cy. tangit de præſcri. lon. tem. l. fi. & ibi determinat, ꝙ prouincia appellať ſm̃ cõem vſum: vt Tuſcia Lõbardia, & ſi. & iſto iure vtimur. Arbitror tñ ꝙ olim facta fuiſſet diſtinctio prouinciarũ ſic, i. vt oẽs ciuitates quę ſubeſſent vni pręſidi, & vni metropolitano, cõſtituerẽt vnã prouinciã: vt l. illicitas. §. qui vniuerſas. ff. de offi. pręſi. & ſic ſecũdùm illum ritũ antiquũ remanet adhuc hodie nominatio prouinciarũ, quo
6 ad quædã. †Tamen quælibet ciuitas habens diſtinctũ territorium, quę ſuperiorem non recognoſcit, poteſt dici prouincia: ☞ vt no. gl. in l. fi. §. de long. temp. præſcri. ☞ Vide Bart. & quæ ibi ſcripſi in l. j. §. ſiue aũt. ff. de ope. no. nun. de diœceſi & territorio vide in cle. ne Romani. de elect. & Ang. in auť. quomo. opor. epi. §. non aliter. & ibi aliquid dixi. & in c. vbi periculũ. de elect. in vj. & in l. ij. de ver. ſig. & in l. fi. de col. illicitis. & l. j. in prin. quod cuiuſꝗ vni. no. & in l. ex hoc iure. de iuſti. & iu. & quid ſi ſit terra, vide in c. j. de poſtu. præl. & in c. cũ in partibus. de ver. ſig. Bar. in l. j. ad munic. Inn. in c. cũ ad ſedẽ. de reſt. ſpol. & Bal. de pace Cõſtan. in ver. nos Romanos. & in l. quicũꝗ caprarũ. de fun. limit. per Ro. in l. j. §. ſinautẽ. de cad. toll. adde qui ſint rebelles. in verſ. Lombardus. in j. col. Bal. videť tenere contrarium in l. penul. & in penul. col. C. de prec. Impe. off. alleg. tex. vj. q. j. c. præcipimus. Adde Bal. in l. fi. de colleg. illicitis. in verſi. videamus ergo in tractatu Tyrannidis, aliàs Tyberiadis. in ij. li. in figura ver. his circa. & Bal. in l. ſi aliqua.
7 de offic. proconſul. Alex. †Tertiò quæro pro declaratione huius quod hic principaliter dicitur, quõ in eadem prouincia poſsint eſſe duæ ciuitates matrices. videť enim monſtrum, ꝙ in eodem corpore ſint duo capita: vt extra de offi. ordi. c. quoniam. Reſpondet gl. ſi quis fatetur in eodem epiſcopatu duos epiſcopos, illud eſſet monſtrum: ſed ꝙ vnus epiſcopus habeat duas eccleſias æque principales, hoc nõ eſt mõſtrũ. ita loquiť
8 hic. vide gl. iſtam, & not. eam. †Circa primũ inſurgit dubiũ quomodo eſt quòd vna ciuitas non poteſt habere duos rectores, cũm in eodem tribunali poſsint eſſe plures iudices: vt l. j. ff. de offi. conſul. & ff. de re iudica. l. Pomponius ſcribit ſi vni. Reſpondeo: iſta procedunt ad ſimilitudinem corporis humani. Monſtrum enim eſſet, ſi aliquis haberet duo capita, ſed nõ ſi haberet duas manus, vel duos pedes, vel ſimilia. Et ideo iſti rectores prouinciarum qui merum locum capitis tenent, non poſſunt eſſe plures: vnde non poteſt eſſe niſi vnus rex. vij. q. j. c. in apibus. Sed alia officia inferiora poſſunt in eodẽ corpore multiplicari, & ſic põt eſſe plures rectores in eadem ciuitate, vel in vna eccleſia parochiali plures capellani, & vnius pupilli plures tutores, & ſimilia. Circa ſecundum, ſcilicet, ꝙ duæ ciuitates matrices ſint in eadem prouincia ſub vno tamen pręſide: nihil eſt quod impediat: nam quilibet priuatus poteſt habere in pluribus ciuitatibus domiciliũ, & in vtraꝗ eſſe æqualiter inſtructus: vt l. domicilium. ff. ad muni. ſecundùm hoc in vna prouincia pariſicatur ciuitates magnæ, remanẽte vnita-
9 te prouinciæ. †Sed quæro, an vna prouincia poſsit diuidi in duas. Tex. dicit ꝙ ſic. ff. de aſſeſ. l. ſi eadem. puto tñ ꝙ hoc non poſsit fieri ſine reſcripto Principis, vt ibi patet. & argu. huius
10 legis. †Et per hoc dico ꝙ cõmunitates nõ poſſunt per ſeipſas diuidere in plures ſine licẽtia ciuitatis, cui ſubſunt: quod intelligiť quantũ ad præiudiciũ ciuitatis: ſed inter ſe cauſa commodioris adminiſtrationis poſſunt hoc facere, ſicut in pluribus tutoribus videť, vt l. iij. §. fi. cum l. ſeq. ff. de admi. tuto. vnũ tamen cõmune remanebit: vt l. inter tutores. ff. de admi. tuto.
11 †Quæro vtrũ de duabus ciuitatibus vel prouincijs poſsit fieri vna. Dicit gl. ꝙ ſic: vt in auť. vt iud. ſine quoquo ſuffra. §. illud. & §. hoc autem. imò fit hoc multis modis. Quandoque cùm vna non ſubijciatur alteri, ſed vt vniatur: & hæc vnio vel fit ꝙ vna ſit principalior altera: vel ꝙ vtraꝗ ſit æquè principalis: vt no. per gl. extra ne ſedẽ vac. c. j. & ibi per Innoc. & doct.
12 iuris canonici. †Quæro, quando vniuntur duæ prouinciæ, ita ꝙ vtraꝗ remanet principalis, ſed ſub vno præſide: vtrũ negotia vnius prouinciæ poſsint expedire in alia. Reſpondeo, ſic: vt extra de offi. leg. c. nouit. & per Inno. ibi.

Additio. De hac materia vide no. per Bar. & docto. in l. j. §. ſi cohæredis. ff. ad leg. fal. & Ange. in §.
13 illud autem. vt iud. ſine quoquo ſuff. Alex. †Quæro, quãdo duæ ciuitates vel prouinciæ, vel eccleſiæ vniuntur, an debita vnius alia debet ſupportare. Inn. extra de priuil. c. paſtoralis. tenet ꝙ habeat locum titul. de ſeparation. quod ego examinaui in l. j. §. ſi cohęredis. ff. ad leg. fal. in eo quod ibi dicit, an portio grauata accedat nõ grauatæ, & ibi hãc quæſtionẽ formaui.

Additio. Adde Bal. loquentem de duabus villis æquatis. l. j. §. ſi cohæredem. ad l. fal. vide text. cum pulchra gl. in c. j. ne ſede vac. & do. Ant. ibi, qui ponit ſpecies adæquationis. Et in quibus caſibus adæquatio poſsit fieri vide ſingulariter Bal. in l. j. §. lex Fal. ff. ad leg. Fal. idem Bar. in l. j. in prin. de leg. iij. Alex.

De canone frumentario vrbis Romæ. *Rubrica.*

1 ☞ *Frumentum promittens, intelligitur de frumento ſecundum communem vſum loquendi, licet eius appellatione ueniunt omnia quæ ad uſum ſunt neceſſaria.*

1 Glo. dicit, † ꝙ appellatione frumenti omnia, quæ ad victum neceſſaria ſunt, accipiuntur. quod eſt verum hic: ſed ſm̃ cõmunem vſum loquẽdi frumẽtũ intelligitur id tantũ granũ, quod ſecundũ bonitatẽ excellit cętera no. ff. de verb. ſigni. l. frugẽ. & ideo ſi quis promitteret decẽ corbes frumẽti, intelligeretur de illo grano cõmuni vſu loquendi. l. Labeo. de ſup. leg. ſecundũ Iac. de Areti. vt ipſe dicit in d. l. frugem. Barto.

1 ☞ *Negatiua coarctata loco & tempore poteſt directè probari ſicut affirmatiua.*

LEX I.

Nautici. Nauta debet confiteri ſe ſpecies corruptas recepiſſe: qđ debet approbari aſpectu officialiũ, tẽpore quo dantur, & quo reſtituunť. h. d. †Not. ꝙ negatiua coarctata loco &
1 tẽpore directè probatur per viſum, ſicut affirmatiua, vt hic, & ff. de au. & ar. le. l. ſi qñ. & l. pediculis. §. Neratius. & de hoc diſputat in c. bonæ memoriæ. extra, de elect. tñ hæc veritas declarari per viſum[a] propriè nõ videtur, niſi color. & ex illa viſio-
a ne intellectus iudicat quæ res eſt. & quia tale iudiciũ oĩbus notum eſt cõiter: ideo diximus nos videre rem, ſed nõ vĩ verè: qa ſubſtãtia rei inuiſibilis eſt. Ita eodẽ modo per colorem iudicat intellectus nihil vitij eſſe: quia tale iudiciũ cõiter eſt omnibus notum: ita directè probatur negatiua, ſicut affirmatiua.

Additio. Hoc nõ eſt verũ: nam omnis negatio eſt priuatio. ſed priuatio non cadit in aſpectu directo. Nã quod nõ eſt, nõ põt videri. Sed quid eſt quod cadit in aſpectũ? entitas, ꝑ quã entitatẽ cognoſcitur priuatio. ita hic intelligiť. Ideo eſt neceſſe: qa negatiua minimè poteſt probari, niſi ꝑ indirectũ de quo per Cano. in c. bonæ memoriæ. extra, de ele. pro prima tñ parte facit d. l. pediculis. §. Neratiꝰ. de aur. & arg. ☞ le. Ang. ☞ Negatiua qualiter probeť. Cy. Barto. in l. actor. de proba. Bald. in l. hoc amplius. de fideicõmiſ. & doc. in l. in illa ſtipulatione. in fi. de verb. oblig. in l. ij. §. ſi dubitetur. ff. quemadmodũ teſt. aperi. & l. cũ quidã. cum l. ſeq. de leg. ij. & l. is põt. ff. de acqui. hære. per doc. in l. decem. ff. de ver. obli. & in l. Pantonius. §. rei perduellionis. ff. de acqui. her. & ꝑ Ang. in §. hinc nobis. in auť. de here. & Fal. & per Bal. in l. cũ ij. §. j. ff. de traſac. & in l. j. §. hoc interdicto. de itinere actuꝗ priuato. & in §. ſi verò abſint. de hære. & Fal. col. j. Alex.

1 ☞ *Lex vel ſtatutum annullans contractum, quando intelligatur annullare ipſo iure uel ope exceptionis.*

LEX II.

Si quid. Annullat oĩa priuilegia concedẽtia remiſſionẽ canonis. h. d. Hæc lex poteſt intelligi vt annullet priuilegia in poſterũ concedenda, vel iam cõceſſa ſimpliciter: & tunc nihil noui addit, quia hoc habemus ſ. de præci. Imper. offe. l. nec dãnoſa fiſco. & ſi cõtra ius vel vti.
1 pub. l. ſi. †Secundo modo põt intelligi ꝙ annullet priuilegia cõceſſa in quibꝰ erat dictũ expreſſe, nõ obſtãte tali lege & tũc adijcit: quia aufert priuilegia his, quibus erant conceſſa. & aduertendũ: quia dicit nõ valeant. & intelligo ipſo iure. Contra qđ opp. ſ. de pręci. Impe. offe. l. vniuerſa. Sol. Qñꝗ dicit lex, nõ valeat ſimpliciter: & tunc intelligiť ipſo iure: vt hic, & ſ. de le. l. nõ dubiũ. Qñꝗ dicit ꝙ nõ valeat ſi in parte aliquid fuerit factũ vel cõmiſſum: & tũc intelligitur ope exceptiõis: vt d. l. vniuerſa. Vnde facit ꝙ vbi ſtatutũ dicit ꝙ ſi cõtrahẽtes nõ ſoluũt gabellã intra octo dies, cõtractus nõ valet, intelligitur ope exceptionis, ſicut dixi in l. ſi ita quis. §. ea. l. ff. de verb. obli.

1 ☞ *Priuilegium impetratum contra legem ut ualeat, debet dicere, non obſtante tali lege.*

LEX III.

Neminem. In lege præcedẽti prohibuit remiſsionem, nũc prohibet canonis mutationem. & h. d. Nullus põt poſtulare canonis mutationem & impetrata priuilegia à iudicibus nõ admittanť, & impetrantes in duplum puniant. & iudices qui canones in ꝓprios vſus cõuertunt, puniuntur. h. d. In tex. ibi, ad vſurpationẽ id eſt, cõ-
1 uertẽdo in proprios vſus. †Quæro, quid ſi hoc reſcriptũ fuit impetratũ. Rñ. nõ valet, niſi ſit dictũ, non obſtante lege tali. Et aduertẽdũ, ꝙ debet exprimi, nõ ob. l. quæ prohibet impetrari vel cõcedi. Itẽ oportet ꝙ in caſu iſto modo diſpẽſetur cõtra l. iſtã quæ prohibet iudices priuilegia ſic impetrata admittere, aliàs rectè iudex diceret, fateor priuilegium tuum valere, & te eſſe excuſatum in pœna impetrandi: ſed ego non poſſum iſta admittere, vel etiam audire vt hic. Itẽ no. hic ꝙ punit eos qui cõtrafacerent: qđ intelligo tam de hoc impetrate, quã de iudice ſuſcipiẽte. qđ tene menti.

De frumento vrbis Conſtantinopolitanæ. *Rubri.*

1 ☞ *Cariſtia quod creſcit ex mala adminiſtratione frumenti.*

2 *Priores habẽtes arbitrium ſuper abundantia, poſſunt ordinare in ciuitate quantũ frumentum poſsit uendi qualibet die & quolibet menſe.*

LEX I.

Nulli nec. Quod debet dari in pane, nõ debet ſolui i frumẽto. Itẽ ex inordinata adminiſtratione creſcit cariſtia. h. d. Ad euidẽtiã præmitte ꝙ Cõſtantinus ſtatuit certam quãtitatẽ frumẽti dandã comitibꝰ horreorũ, qui illã quãtitatẽ deberent dare piſtoribꝰ: & piſtores ex illa redderent panẽ coctũ, & neceſſariũ domui Principis, & quorundã aliorũ officialium publicorũ: quæ quãtitas fuit aucta ꝑ Theodoſium. hoc præmiſſo venio ad caſum. Quæro vtrũ domui Principis vel alteri domui publicæ, cui debet dari panis
b coctus, poſsit dari frumentũ.[b] Reſpõdet Imperator, & dicit ꝙ nõ: imò hoc prohibet. ſed præcipit dare panẽ coctũ, & ſic diſtribuť canonẽ præcipit Conſtantinus ſeruari canonẽ actũ ẽ Theodoſio. Huius ratio eſt quia ſi datur frumentũ, poteſt conuerti in aliũ vſum quã in panẽ, & ſic diſpergeretur, & cariſtia efficeretur: quia Reſpublica cogeretur emere frumentũ. quod ſi moderatè adminiſtraſſet, venderet. h. d. In tex. ibi: nulli. ſ. do-
1 mui aliquorũ officialiũ. Ibi: domibus vel noſtris publicis. †Nota ex mala adminiſtratione frumenti creſcit cariſtia. Ex hoc ha-
2 bes ꝙ Priores, qui habent † arbitriũ ſuper abundãtia, poſſunt huius nomine ponere ordinẽ qualiter & quo ordine in ciuita-
c te & quãtum frumentũ poſsit vẽdi[c] quolibet die vel quolibet menſe. Facit ff. de offi. præfe. vrb. l. j. §. cura carnis.

1 ☞ *Pecunia decreta pro habenda abundantia non poteſt minui nec in aliam cauſam conuerti.*

2 *Pecunia ordinata pro habenda abundantia, poteſt piſtoribus mutuari.*

3 *Lucrum aſſumit naturam capitalis.*

LEX II.

Auri ſtatuta. Quãtitas ſtatuta ad emptionẽ frumenti, nõ poteſt minui, nec ad alios vſus conuerti: & quod de ea fit, debet in publicũ librum ſcribi: cõtrafacientes puniuntur in duplum, & lucrum aſſumit
1 naturã ſortis. h. d. †Nota primò ꝙ ſi in aliqua ciuitate eſt ſtatuta certa quãtitas pecuniæ pro habenda abũdantia, ꝙ officialibus publicis nõ competit arbitrium minuendi illam vel conuertendi in aliam cauſam, vt hic dicitur in text. & hic titulus non ſolum habet locum in ciuitate Romana, ſed in qualibet ci-
2 uitate, vt hic no. in rub. †Secundò nota ꝙ licet non poſsit in aliũ vſum cõuerti: tamẽ poteſt piſtoribꝰ mutuari. Ad hoc opponitur. ſ. de his qui ad pub. horrea. l. ij. & ij. So. Nõ licet mutuare extraneæ perſonæ: ſed ſi mutuatur, & tendit ad expeditionem negotij, ꝓpter qđ erat ordinata pecunia poteſt fieri, vt hic mutuatur enim piſtoribus, qui fortè aliter ſe nõ poterant pręparare ad decoquẽdum panẽ, & ad alia neceſſaria facienda. Et ſic videtur caſus pro conſeruatoribus monetæ huius ciuitatis, qui habent pecuniã deputatã pro ſtipendio, vt poſsint ex cauſa militibus mutuare pecuniã, vt ſe armis, & equis ſuſcitent. Fa-
3 cit l. ad rem. & l. ad legatũ. ff. de procur. Vltimò nota † ꝙ lucrũ ſibi aſſumit naturã illam quã habet capitale. qđ facit ad multa & maximè ſi inter plures ſocios erat cõtracta ſocietas ad certũ tempus, ꝙ ſicut non debet minui capitale miſſum in ſocietate: ita nec de lucro. quod tamen mitto ſub dubio fortè.

a ¶ Per viſum. Adde Bar. in conſi. inci. coe lucignani. & d. Alex. de Imo. in conſil. xlij. iiij. parte. & Feli. in c. tertio loco. de prob. et aliqd in c. ſup his. de accuſa. viij. col. & qđ dixi in d. c. tertio loco in apo. Adde Iac. Rebuf. in l. ſi quis conſortium. nu. j. ſ. de fabri. co. lib.

b ¶ Poſſit dari frumentũ. Adde Anto. Cor. ſingu. ſuis in ver. frumẽtũ. qđ ſcipit, illud ꝙ debet ſolui in pane. vbi alleg. dictum Bar. hic: & hunc text.

c ¶ Vendi. Adde d. Iaſ. Mayn. in l. j. in ij. col. ſ. de lega. cũ cõcor. ibidem per eũ ſignatis. et Bar. i l. negotiatores. per illũ text. C. de epiſ. au. & Flo. in l. ſi pendentes. §. ſi quid cloacarum. ff. de vſufru.

a ¶ Trãſmittat ad hæredes. Adde Imo.in l. diuortio.ff.ſol.matri. gl.& doc.in c.præſenti.extra de offic.ordi. lib.vj.& in c.ſtatutũ. §.aſſeſſorẽ.de reſcript. eo.libr.Arch.in c.conſuetudinẽ. in fi.de cle. nõ reſi.eo.lib. Car.in cle. gratiæ. nu. xij. & ibi no.ĩ apo.ad ipſum in ver.qđ clerici præciſe.de reſcri.in Cle.et dixi poſt Panor.in c, reprehẽſibilis.nu.viij, in ver. teſtari. extra, de appel.

b ¶ Senect⁹.Adde Ange.in authẽ.de queſtore.circa fi.col.vj.

De annonis ciuilibus. *Rubrica.*

1 ☞ *Vniuerſitas ſtudij non poteſt aliquid immutare in præiudicium conceſſionum factarum à communi doctoribus.*
2 *Salarium debitum officiali quãdo & quod debeatur eius hæredibus.*
3 *Clericus decedens poſt fructus perceptos, illos tranſmittit ad ſuos hæredes.*

L E X I.

ANnonas. Annonę ciuiles nõ dantur pro titulis in dignitate, ſed ꝓ meritis. h.d. Primò in tex.ibi: titulus.i.nõ dãtur ſalaria pro titulo dignitatis,vt puta quia doctor:ſed pro meritis, vt qa bene legit,& bene ſatisfacit illi officio, ad quod impoſitus eſt.Sequitur verſi. ideoq;,qui duobus modis legitur. Primo modo pone ꝙ doctores qui neſciũt legere habeant ſcholares: certè propter hoc non debent habere ſalarium. Secundo modo legitur,cum ſalarium ſit deputatum authoritate Principis,
1 non poterit illud mutari in nouũ ſtatũ,vel reuocari.† Et ſic nota per vniuerſitatem ſtudij Perusini non poteſt aliquid ſtatui in præiudicium pactorum & conceſsionum factarum à communi doctoribus. quod tene menti licet de facto te ſcholarem
2 tædeat.Sequitur ver.vt quicunq;.† Salaria debita tranſmittũtur ad hæredes.Poſſet etiam iſtud alijs concedi,quouis alienationis titulo.h.d.Iſtud intelligit glo.verum in ſalarijs temporis præteriti. Sed an decedens pro futuro tempore debeat habere ſalarium, ſi officium non compleuit, dixi plenè in l.j.§.
3 diuus.ff.de var.& extraor.cog.†Item gloſ.inducit ad argumẽtum,ſi clericus decedat poſt perceptos fructus prębendę, ꝙ il-
a los tranſmittat ad hæredes[a] ſuos,de quo extra de offi.ordi.in ☞ c.ſi.& ibi gl.lib.vj.dixi plenè in l.diuortio.ff. ſol.matri.☞Adde text.in c.relatum.de teſta.vbi vult ꝙ trãſeat ad ſucceſſores. & hæc eſt communis opinio do.in clerico beneficiato habẽte adminiſtrationẽ:in clerico verò ſimplici eſt maius dubium. ſecundum doc.ibi.Bald.& Sali.in auſ.licentiam.C.de epiſ.& clericis.& doc.in l.commodis.ff.de re iud.Alex.

1 ☞ *Ciues poſiti ſuper eleemoſynis,non debent illas extraneis pauperibus dare.*
2 *Epiſcopus,qui debet bona inter pauperes diſpenſare,non debet illa dare pauperibus extraneis.*

L E X II.

CEntum. Legitur duob⁹ modis.Primo de frumento inter milites. Secundo de diſtribuendo inter pauperes. & hoc magis placet, ꝑ l.priuilegia.
1 ſ.de ſac.ſan.eccle.& eſt clara hæc lect.†No.ꝙ dicit,ciuibus noſtris.argu.ꝙ officiales poſiti ſuper faciendis eleemoſynis publicis non debent hoc dare extraneis pauperibus. Sed poteſt intelligi quod hic dicit,ciuibus noſtris,etiam de omnibus qui ſunt ſub Imperio Romano.Barto.

Additio. Per Ioan.And.de inſtru.edi.§.nunc verò aliqua.ver.ſed an pauperes.Facit quod not.Bar. in l.quæ conditio.§.præterea.de condi.& demonſtra.Alexãd.
2 Facit† quòd epiſcopus,qui debet diſpenſare bona inter pauperes, non debet dare extraneis pauperibus ſuprà, de epiſ.& cle.l.nulli.

Additio. Adde ad hoc tex.in auſ.de eccle.ti.§. ſinautẽ. aliàs in §. ſi quis autem pro redemptione. & gloſ.ſingularis in §.pater.Inſti.de teſt.quæ hoc tenet.Alexan. ☞ ☞Bald.adde in l.ciuitatibus.de leg.j.Alex.

De mendicantibus ualidis. *Rubrica.*

1 ☞ *Bona,quæ debent inter pauperes mẽdicantes diſtribui,non poſſunt diſtribui inter mendicantes robuſtos.*
2 *Pauperas uerecundi,qui non publicè,ſed à quibuſdam clàm quærunt, non incidunt in hanc legem.*
3 *Mendicitas quando dicatur certa,& quando incerta.*
4 *Pauper mendicans,qui oſtendit membrum aliquod debilitatum,inſpici debet.*
5 *Sanitas uel infirmitas ex inſpectione corporis deprehenditur.*
6 *Senectus probatur ex aſpectu, ſicut minoritas.*
7 *Pater poteſt filio non laboranti, quando ſine uerecundia laborare poteſt alimenta denegare.*
8 *Fictè mendicans punitur ciuiliter:& pœna parti applicatur.*

L E X vnica.

CVnctis. Qui ſine neceſsitate publicè mendicant,poſſunt inſpici:& qui eos inſpexerit,& prodiderit,& eſſe probauerit,dñium eorũ cõſequitur,ſi ſunt ſerui,vel ius colonatus,ſi ſunt liberi,ſalua dominis actione ſerui corrupti.h.d. In tex.ibi:proditor,id eſt teſtator.oppo.ꝙ ſeruus debeat reddi domino,liber operi publico,vt in auſ.de quæſtore.per totũ.col.vj.Dicit glo.ꝙ quidã dicũt ꝙ hic corrigitur.Alij dicũt ꝙ ibi de his,qui in ſacra vrbe reperiuntur: hic de his,qui reperiuntur in alijs vrbibus.Dicũt,ibi de his qui mendicãt,& nihil aliud fingũt: hic de his qui mendicãt,& fingunt infirmitatẽ,apponẽdo herbam,vel aliud,propter quod infirmi videãtur.Tu dic ꝙ ibi loquitur de his,qui reperiuntur mẽdicare indebitè,ab officiali publico.hic de his qui deferuntur & conuincuntur à priuato.
1 Additio. †Hic eſt arg.ꝙ ſi teſtator inter pauperes mendicantes iuſsit diſtribui bona ſua,ꝙ illa bona nõ poſſunt diſtribui inter mendicãtes robuſtos: quoniam nõ videtur teſtator de eis ſenſiſſe:ſed ſolũ de languidis & debilibus.Pro hoc videtur dictũ glo.quoniã corrigi debet iniuſtè petens,nõ autem dari.v.q.nõ omnis lxxxij.diſtin.c.j.& in hoc glo.rubri.cum dare eleemoſynam iniuſtè petenti,non ſit
2 Deo acceptũ.Ang. †Quęro dicitur hic ꝙ in publicum quæſtum &c.Quid eſt dictũ? Dicit vt glo.Ex qua habes ꝙ pauperes verecundi qui publicè nõ quærũt,ſed à quibuſdã ſingularibus amicis,& clam,nõ incidunt in hãc conſtitutionẽ.Itẽ intelligo publicè,& palã ſine defectu,ſecundũ formã l.palã.ff.
3 de ritu nuptiarũ. †Quæro,hic dicit,incerta mẽdicitas.quid ſit hoc dictũ? Gloſ.hic dicit:quia ignoratur egeat vel ne.Pro cuius euidentia debetis ſcire ꝙ mendicitas quãdoq; eſt certa ex qualitate religionis,vt quia eſt de aliquo ordine mẽdicantium ab eccleſia approbato:aliàs nõ:vt in c.religionũ diuerſitates.extra de religio.domi.lib.vj.Quãdoq; eſt certa reſpectu cauſæ pro qua quæritur:vt ſunt iſti hoſpitalarij ſancti Spiritus,& ſimiles,qui vadunt per mundũ:iſti non admittuntur ſine literis diœceſani epiſcopi. de pœnitent. & remiſ.c.ij.in cle.Quandoque quis quærit pro ſeipſo:tunc mendicitas dicitur certa vicinis & nota ex vulgi opinione:vt l.vbi.& ibi notaſ ſuprà de iure dotium.Sed ſi vulgi opinio ſuper hoc nõ eſt,tunc
4 debet explorari.ita loquitur iſta lex. †Quæro, diciſ hic,inſpectis.à quo debẽt inſpici? Reſpondeo,vel ab officiali publico,vt in authen.de quæſtore.vel à priuata perſona,vt hic.qui talem vult in iudicio procedere.Ex quo nota ꝙ pauperẽ mendicantẽ,qui in aliquo oſtendit membrorũ debilitationẽ,poteſt quis inſpicere,& tangere,& illud videre an hoc ſit verũ.
5 Et etiã†nota ex hoc ꝙ ex inſpectione corporis poteſt cõprehendi ſanitas & infirmitas,ſicut ætas.Simile in quacunque re ſuſpecta.Nã poteſt perpendi an ſit vitioſa vel non:vt ſ.de canone frumen.vrbis Romæ.l.j. Rectè ergo teſtis qui deponit
6 de ſanitate alicuius: dicit ſic eſſe,quia vidit. †Nota ꝙ ſicut minor ætas poteſt probari ex aſpectu,vt l.minor vigintiquin-
b que annis ex aſpectu.ff.de minoribus.Ita ſimiliter ſenectus,[b]
7 vt hic.Itẽ hæc lex facit ad quæſtionẽ,†vtrum filio robuſto & ſano nihil operãti pater poſsit denegare alimẽta.Hic videtur ꝙ ſic:& etiã l.ſi quis à liberis.§.ſi vel parens.ff.de liberis agnoſcen.quod intellige ſi ſecundũ cõditionẽ natalium operari nõ eſſet ſibi verecundũ.quis enim diceret ꝙ filio vnius hominis nobilis diuitis imponeretur neceſsitas laborandi terrã? Certè nullus,Nã non poſſumus,quod honeſtè non poſſumus:vt ff.de conditi.inſtitu.l.ſi filius.& l.nepos Proculo.ff.de verbo. ſignifica. Non obſtat hæc lex:quia maior verecundia eſt publicè mẽdicare,quàm laborare.& ideo robuſtus corpore,qui publicè quærit,ſine diſtinctione natalium cogitur laborare, poſtquam in tantam miſeriam eſt deſunctus. Non enim eſt ſibi turpe: ſed ſi alio modo poſſet viuere percipiendo alimenta à patre,non cogeretur laborare:vt ſuprà dixi.Ex his apparet ratio quare iſta lex non habeat locum in his,qui clàm men-
8 dicant. †Vltimò nota quòd tales, qui fingunt cauſas mendicitatis,puniuntur ciuiliter: quæ pœna parti applicatur.& ſic delinquit: & per conſequens puniri debet extra ordinem à rectore ciuitatis.

Denau

De nautis Tyberinis. *Rubrica.*

1 ☞ *Teſtis qui dicit,uidi Titium habere equum uel nauem,an probet dominium.*

L E X vnica.

QVi nauem. Quæro, quid ſi nauis inuenia tur extra alueum fluminis.Reſpõdeo,idem eſt.principium enim loquitur generaliter:licet in illatione aliqualiter ſe reſtringat. Quæro,quæ fuit ratio condendi hanc legem: nonne ſufficiebat titulus de naui.non excuſandis? Reſpon.quia in vrbe Romana erant multæ perſonæ priuilegiatæ quæ prætẽdebant immunitatem:ideo placuit principi de hoc principalem legẽ cõdere,vt magis timeatur. argumẽto l.item apud Labeonem.§.
1 hoc edictum.ff.de iniurijs. †Nota hic text.qui dicit viſus, ꝙ ſi teſtis dicat,vidi Titium equum vel nauem habere. quod nõ eſt priuatiuũ:cũ hoc videri poſsit.Cõtrarium videbatur: quia dominium non poteſt videri. ideo ſi teſtis dicat, vidi Titium dñm eſſe.nõ probare:cũ dñium nõ cadat in ſenſu:vt no.Inn.in c.cũ cauſam.de teſti. Vel dic ꝙ hoc nõ refertur ad dominium: ſed ad detentionẽ,& quãdoq; ad ſolam detentionem refertur. ☞Bart.☞Adde ꝙ dictum teſtis ſemper debet reddi ad ſenſum congruum:licet incongruè ipſe dicat.vide Bald.in rub.C.ſi ex fal.inſtru.Bar.in l.j.de pericu.nomina.Ange.in l.j.de præſcri. xxx.annorum.& in l.j.§.j.de his quæ in teſt.delen.& Bar.in l. j.§.hoc autem.de oper.no.nun.Alexand.

De frumento Alexandrino. *Rubrica.*

L E X I.

IN æſtimatione. Primò confirmat ſalarium qđ prefectus Oriẽtis ſtatuerat quibuſdã officialibus poſitis ad cõgregandũ frumẽtũ ad ciuitatẽ Alexandrinã & ad tuẽdam ſubſtantiã nauiculariorũ,quæ erat obnoxia Reipublicæ: vt ſ.de præct.na.per totũ.Secundo prohibet ad aliud officium vocari decuriones: ſed illos officiales præcipit eligi ꝓuiſione præfecti.Secunda incipit ibi:atq;. In tex.ibi:in æſtimatione. id eſt ſm æſtimationẽ ſeu quãtitatem.cohibetur,id eſt adiuuatur.munere, id eſt ſalario ei ſtatuto ſm quantitatem frumenti quod coadunabatur,vt in princi.dixi. Nota pro ſtatutis quæ dicunt ſalarium alicui officiali ſtatui ſecundũ quantitatem eorum quæ venire fecerunt in communi. Ex ſecunda parte nota argu.pro ſtatutis quæ prohibent nobiles aduocari, & ſimiles à quibuſdam officijs publicis.Bart.

1 ☞ *Menſuræ debent ſignari ſignis publicis.*
2 *Effectus quòd caſſetur nomine caſſato.*

L E X II.

DIurnos Primò addit certam quãtitatem frumenti pro quolibet die pro alimentis Alexãdrinæ ciuitatis.Secundò reuocat nomen cuiuſdam officij. Tertiò dicit habendas eſſe quaſdam menſuras quæ vocantur teſſeræ,& eas iubet ſignari,& ſuo nomine nũcupari.h.d.Secũda incipit ibi:& periſcho.Tertia ibi:& teſſeræ. In text.ibi:alimonijs.i.vt de publico vendatur quolibet die in ciuitate volẽtibus emere ꝓ ſuis alimonijs. Vel dic vt de publico detur pauperibus illius ciuitatis:vt ſ.titu.iij.l.ſi. In tex.ibi:deſignetur.i.
1 ſignum publicum eis imprimatur.† Et ſic nota pro eo quod fit quotidie in ciuitatibus,vbi menſuræ ſignis publicis conſignã-
2 tur. †Nota ꝙ caſſato nomine caſſatur effectus. & ideo ſi per ſtatutum caſſantur nomina officialium guerræ, incõtinẽti intelliguntur ipſi officiales caſſati quod not.Barto.

De Alexandriæ primatibus. *Rubrica.*

1 ☞ *Quod ſit melius, eſſe ciuem mediocrem unius nobilis & honorabilis ciuitatis, quàm maiorem ciuem unius mediocris ciuitatis.*
2 *Popularis unius nobilis ciuitatis plus debet honorari, quàm magni ciues mediocris ciuitatis.*

L E X vnica.

COrporatos Tria dicit. Primo decurionibus Alexãdrinis concedit immunitatem purgandi fluminis Nili. Secundo pro illo munere concedit poſſe aſſumi de munere vectigali pertinẽti ad imperium certam quantitatem. Tertio iubet ꝙ illud, qđ inde minuitur ex vectigali nauium repleatur. Secunda incipit ibi:& pro tenore. Tertia ibi:vt ex tit.In tex.ibi:præconio dare pro purgando Nilo. Quærit gloſ.qui dicuntur corporati ciuitatis.Dic vt in ea.& quidam exponunt, i. decuriones, vt patet ex rubrica,quæ dicit primatibus.Alij dicunt de quolibet ciue, qui omnes ſunt primates,ſ.aliarum ciuitatum.Primã expoſitio
1 nem tenet Dy. †Ex ſecunda nota quòd melius eſt quẽ eſſe mediocrem vnius nobilis ciuitatis & honorabilis,quã eſſe maiorem ciuem vnius mediocris ciuitatis.
2 Et† ſic facit ꝓ popularibus iſtius nobilis ciuitatis, quibus debeant honorari quàm alij magni alterius ciuitatis.

a ¶ Reſtituitur. Adde Bu.in c.j.de reſti.in inte. & Spec.de legato. §.vj.ver.x.ad fi.

b ¶ An ſufficiat citare ſyndicum. Adde iſtũ in l. municipibus. de condi.et demon.& in l.fi.ff.qđ cuiuſq; vni. Bal.in authẽ.ſed cum teſtator.colũ.j. ad fi.ſ. ad leg.fal.et in c.j.col, vij.verſic.an vniuerſitas.in titu.de mil.vaſal. qui contu.eſt.in vſi.feu.

Additio. Et nota bene & ſequitur Lud.in l.ſi vero §.de viro.ſolu.matri.in xj.fallen.primæ partis licet gl.in l.j.ĩ.de colo.palę.dicat ꝙ nat⁹ in terra in qua Chriſtus eſt natus,expreſsè nõ gaudeat priuilegio potiori.Alexã. Quæro quid profuit huic ciuitati, ſi princeps promiſit quòd de nouo vectigal tollatur, ſi de alio debet reddi. Reſpondeo, multum: quia illud vectigal erat magnum,& ſemper ibi reperiebatur pecunia: vnde poſſet aſſumi tempore debito: ſed aliud erat vectigal paruum. Conſequitur ergo Reſpub. quoddam mutuum reddendum de pecunia habita ex alio vectigali. facit.ff.de verb.oblig.l.ſi pœnam.& de lega.j.l.ſi ſeruus legatus. §.fina.Bald.

De iure Reipublicæ. *Rubrica.*

1 ☞ *Reſpublica quomodo accipiatur.*

Quærit glo.rubri.de qua Republica loquatur hic.Reſpon-
1 deo de Repub.aliarum ciuitatum q; ciuitatis Romæ. †Quęro etiam quomodo accipiatur Reſpub.Gloſ.ponit in corpore de hæredibus & fal.in prin.dixi ſ.de iure fiſ.ſuper rubrica circa[l] fi.Gloſ.dicit ꝙ ſunt quædam ciuitates in Lombardia,quæ habent merum & miſtum imperium ex conſtitutione Federici,de pace Conſtan.de qua in corpore in auſ.de defen.ciui.§. iuſiurandum.in fi.magnæ gloſſæ.

1 ☞ *Sententia data contra ciuitatem quando teneat, & ſit contra Rempublicam.*
2 *Citare Rempublicam quando quis uult,an ſufficiat citare ſyndicũ. Contumacia ſyndici non nocet Reipublicæ.*
3 *Ciuitas uel Reſpublica qualiter citetur.*
Dominus citatur in prima citatione.
4 *Qui uult agere contra ciuitatem,poteſt petere ut ciuitas conſtituat ſyndicum.*
5 *Iudicium agitatum contra ciuitatem quæ requiſita eſt ut defenſorem conſtitueret: ſi non conſtituat,tenet.*

L E X I.

SI quid aduerſus. Opp.ff. quod cuiuſq; vniuer.l.j. §.quib⁹. &
1 l.ciuitates.† Huius timore glo.diſtinguit tres caſus.Quãdoq; contra ciuitatem indefenſam peruenitur ad diffinitiuã:& tũc eſt ipſo iure nulla,vt hic.ſicut in minore:vt l.cũ & minores.ſ.ſi aduer.rem iudi.Qñq; peruenitur ad interlocutoriã:& tunc valet, vt in contrario. Aduertẽdum tamen eſt:quia ĩ.eo.l.Rẽpublicã.dicitur ꝙ ęquiparaſ pupillo. Differt tñ in hoc:quia licet cõtra pupillũ nõ ꝑueniatur ad ſm decretũ,vt l.apud Iulia.ff.ex quib.cau.in poſ.ea.tñ contra ciuitatẽ poterit interponi:ideo quia pupillus ſperatur fieri maior, ſed ciuitas nũquã. ar.l.iiij.§.ſi.de tute.& ra.diſt.de quo per gl. in l.j.§.quibus.ff.qđ cuiuſq; vni.no.Qñq; reſpublica plenè de-
a fenditur:& tũc valet,ſentẽtia,ſed reſtituiſ[a] ſi eſt læſa:vt ĩ.eo.l.
2 Rempublicã.& de officio eius qui vicẽ alteri⁹ gerit.l.j. †Sed extra gl.quero qñ quis vult citare Remplicã,an ſufficiat citare
b ſyndicũ.[b] Videſ ꝙ ſic:vt l.aut q aliſ.§.j.ff.qđ vi aut clã.cõtrariũ no.& bene in l.nõ poteſt dolo carere.ff.de reg.iur.qđ intellige verum,ſi ſyndicus citatus nõ comparuerit:eius enim cõtumacia nõ nocet Reipublicæ,vt ibi dicitur.ſed ſi cõparuerit & litigauerit,valet ſententia,vt ſ.dictum eſt.& ff.quod cuiuſque
3 vni.no.per totum illum tit. †Quærit ergo qualiter citabitur ciuitas,vel Reſpublica. Reſpon.citando eos, qui regunt ciuitatem,vt ff.de cõdi.& demõ.l.municipibus.& no.plenè extra de cõceſ.prębẽ.c.ſi.li.vj.Et prędicta intelligo vera in prima citatione veniẽdi ad cauſam.poſtquã verò ab initio ciuitas miſit

a ¶ Ciuitate. Adde Bal.in l.iij.C.ad Tre. & in l.quãquã.in fi. C.de ſenten.quæ ſine cer.quanti. profe.

ſyndicũ,videt̃ velle per illũ,nõ ꝑ ſe,in iudicio litigare:vt l.j.§.vſus.ff.de ꝓcu.ideo ipſa nõ eit ampli⁹ citãda,ſed ipſe ſyndic⁹. Pro quo facit extra de dolo & contu. c. cauſam quæ.& ibi no.ꝑ gl.quæ ĩcipit,no. ☞ꝙ citandus, &c.☞ Adde quæ habẽtur in l.eũ qui ædes.C. de procura.& Ang.in aut̃.de exhibẽ.reis.in §.j.in j.col. Alex.Nã dicit ꝙ debet citari dñs in prima citatione,nõ procurator:vt ☞ ff.ſi qs ius di.non obtẽ.l.j.§.ſi ꝓcurator.☞ Bar.in l.nõ põt qs dolo carere.ff.de reg.iur.gl.in c.bonę memoriæ.de elec.Et qd in collegio & vniuerſitatę.dicit Bal.ĩ c.j.de mili.vaſal. vbi dr̃, ſufficere citare maiorẽ de vniuerſitate.& idem Arch.xliiij. d. 4 c.comeſſationes. Ro.in litera e.no. xxxviij.Alex. † Nota ꝙ ſicut quando agitur contra pupillum, poteſt petere creditor vt conſtituatur,tutor:vt l.iij.§.fi.ff. qui pe.tu.ita quãdo agitur contra ciuitatem,poteſt petere actor vt cõſtituatur ſyndicus, vt hic:& imputabitur actori ſi non petierit.quod nota.

Additio. Adde l.iiij.§.ſi ſub cõditione.ver.creditorib⁹ de fideicõmiſ.li.& per Ia.de Are.& Bar.Ale.

Sed quid ſi petitũ eſt vt ciuitas conſtitueret defenſorẽ, & nõ conſtitutus eſt: Rñdeo, ꝙ tenet iudicium. Et eſt ratio:qa niſi hoc diceremus,eſſet in poteſtate ciuitatis an deberet:quia nũquam cõſtitueret ſyndicũ vel procuratorẽ: quod eſſet abſurdũ,vt ſit in poteſtate debitoris an debeat:vt l.j. ff. de eo quod cer.loco.& probatur hic à cõtrario ſenſu. & ideo ſi agens contra ciuitatẽ petijt defenſorem ſibi cõſtitui,& nõ fuit conſtitutus:nõ curet,ſed agat & faciat ferri ſententiã,& valebit.Sed ſi dicas, quare nõ eſt idẽ in minore:ſed eſt neceſſe ꝙ cõſtituatur defenſor.Dic quia eo inuito poteſt defenſor conſtitui.l.q habet.ff.de tute.ſed non ciuitate inuita.quod eſt valde not. Bar. ☞ ☞ Vide Iaco.de Are.& Bald.in l.ergo.§.creditoribus.de fideicõmiſſ.liber. vbi dicitur ꝙ vniuerſitas põt cogi vt conſtituat procuratorem.& Bar.in l.ſolent.de adi.& ci.leg.Alexan.

1 ☞ *Ciuitas an habeat tacitam hypothecam.*

LEX II.

AN Reſpublica. Reſpublica non habet tacitam hypothecam,niſi ex ſpeciali priuilegio vel pacto.h.d. Op.ff.de priuile.cre.l.in bonis.§.reſpublica.Solu.gl.duobus modis.Primo ibi loquitur in priuilegio circa perſonalem actionem. Secundo ibi loquitur in Repub.Romanorum:hic alterius ciuitatis.Iſta eſt vera,& probatur.ff.ad muni.l.fin.

Additio. Adde glo.& Bar.in l.ij.C.in quib.cau.pig. ta. contraha.& latè per glo.& Bar.in l.ij.s̃.de priui.fiſ.Alexand.

Additio. † Nota ꝙ licet fiſcus habeat priuilegiũ tacitæ hypothecę,vt in toto titu.de priui.fiſ.& de con.fi.debi.l.ij.cum ſi.tamen ciuitas nunquam habet priuilegiũ in perſonali alijs creditoribus chirographarijs exiſtentib⁹ vt in d.l.in bonis.fallit in ciuitate Romana,vt hic.Ang.

1 ☞ *Reſpublica habetur loco pupilli non adulti.*
2 *Hæc lex habet locum in qualibet ciuitate.*
3 *Reſpublica reſtituitur vſq; ad quadriennium.*
4 *Reſpublica in quibus non habeatur loco pupilli.*

1
2
REmpublicam. † No.ꝙ Reſpublica habetur loco pupilli,nõ adulti. †Quęrit gl.de qua Repub.loquitur. Et dicit gl.ꝙ de quali-
a bet ciuitate.[a] quod mihi placet:licet Pe.contra vt recitat Cy. in l.j.C.ex q.cau.ma.Rõ:quia edictũ prætoris ſubuenit omnibus q propter ætatẽ vel aliã cauſam legitimã ſe tueri nõ poſſunt:ſed neceſſe eſt ꝙ regãtur per alios.lex enim ſubuenit abſentibus,furioſis,& ſimi.vt ff.de mi.l.j.& ex qui.cau.ma.l.j. & ideo ponit̃ ibi illa clauſula gñalis,ſi qua mihi iuſta cã &c. Facit l.Marcellus.ff.de fideiuſ.ſed Reſpublica regit̃ ꝑ alios, &c.
3 † Quærit gl.vſque ad qd̃ tp̃s reſtituatur Reſpu.& videt̃ tenere ꝙ vſque ad quatuor annos.Non enim in ea poteſt expectari tempus maioris ætatis: qd̃ eſt hodie expreſſum extra de
4 in integr.reſti.c.j.libr.vj. † No.ꝙ in quibuſdam Reſpublica nõ hr̃ loco pupilli.primò in manumiſſiõe ſeruorũ,q nõ pñt munumitti à minore xx.annis,ſed à Repu.ſic.s̃.de ſer.Reipu. ꝑ totũ.& ff.de ſer.ad ci.perti.l.j.Itẽ etiã quo ad ſecundum decretum,vt dixi in l.j.s̃.eo. Itẽ quo ad venditionẽ immobilium poteſt etiam ciuitas vendere ſi debitum nõ ſubſit,vt j.ti.ij.l.fi.

1 ☞ *Dominium rei meæ an per ſtatutum ex cauſa tolli poßit.*

SI ſecundum. Quod ciuitas facit per ſua ſtatuta nõ reuocatur per præſidẽ.h.d. Duobus modis legitur.Primo qd̃ dicatur ſecundũ le.i. ☞ per priuilegium,& nõ eſt dubium.☞ Hoc verum dicit Bar.in ſtatuto generali.ſecus ſi fieret ſtatutũ contra aliquos ſpãliter, alle.l.nemo.C.de iudi.& doc.in l.ij.de epiſ.vide & Bar.in ꝓœmio Digeſtorum, circa ij.col.& in l.fi.ſi cõtra ius vel vtili.pub. Alex.Secundo vt dicamus,ſecundũ legem, id eſt ſecundũ cõ-
1 ſuetudinem vel ſtatutum.& iſta eſt bona. †Ex qua not.ꝙ per ſtatutum poteſt ex cauſa auferri alicui dominium rei ſuæ:vt l.venditor.§.ſi conſtat.ff.cõmunia prędio.Dixi in repetitione l.omnes populi.facit quia ab eo quod cõtinetur in ſtatuto,nõ poteſt appellari.dixi in d.l.omnes populi & ff.de appel.re.l.fi. dixi in l.ſi qua.ff.de verb.ſigni.& tangit glo.ff. de origine iur. ☞ l.ij.§.deinde.☞ Vide per Bald.in l.quiſquis.C.quorũ ap.non recipi.& in l.iudicibus.de app.& in l.j.§. ſimiliq; modo.C.de Latin.liber.tollen.Ange.in l.ij.quod quiſq; iuris. per Canoniſtas in c.cum omnes.de conſti.Alexand.

De adminiſtratione rerum publicarum. Rubrica.

1 ☞ *Priores ciuitatum poſſunt eligere officiales, qui regant ciuitatem, & eius negotia exerceant.*

1 Nota ex fin.gloſſæ rubricæ† ꝙ priores, per quos ciuitas regitur,poſſunt eligere officiales,qui ciuitatem regant,& negotia Reipublicæ adminiſtrent.Facit l.ij.ff.ad munici. Tetigi in l.obſeruare.s̃.de decu.

1 ☞ *Ciuitas non poteſt auferre gabellam emptori fructuum eius ſi pretium tempore ſtatuto ſoluit.*

LEX I.

FVndum. Conductor expelli nõ debet à conductione, donec vectigal ſoluit.h.
1 d. †No.iſtam legem poſtquã ciuitas vendidit fructus alicuius gabellæ, non poteſt auferre ſi emptor ſoluit pretium tempore ſtatuto.Pro quo caſus in l.quod ſemel ff.de decre.ab or.fa.Facit l.Cæſar.ff.de publicanis.

LEX II.

COntra. Si officialis eſt negligens in exigẽdo cautionem de legato vel fideicommiſſo præſtando,tenetur ad intereſſe.hoc dicit.

De uendendis rebus ciuitatis. Rubrica.

1 ☞ *Emptor emens à ciuitate,quòd debet probare pretium uerſum in utilitatem eius.*
2 *Et quid in emptore rerum fiſci.*

LEX I.

SI ſine. Venditio pura & perfecta nõ debet à Repub.reuocari,licet per alium maius pretium offeratur.h.d. In text.ibi:propriam legẽ,id eſt proprium priuilegium vel ſtatutum: vt ff. ad muni. l.libertus.§.fi. Quærit gl.quæ ſunt iſta tẽpora adiectionibus inſtituta. Dic vt dixi in l.j. & l.ſi tẽpora. & l. facultas.s̃.de fide
1 inſtru.& iu.ha.fiſ. †Nota hic glo.ꝙ fiſcus habet hoc pluſquã ciuitas:quia emptor à ciuitate grauatur pluſquã ille, qui emit à fiſco. Debet enim emptor ciuitatis ꝓbare pecuniã in vtilitatẽ ciuitatis eſſe cõuerſam:ſed in emptore fiſci ſufficit ſola confeſſio.vt in glo.Idẽ tene j̃.eo.l.fi.in fi.Primũ qd̃ dicit ꝙ emptor ciuitatis habet ꝓbare pecuniã cõuerſam in vtilitatẽ ciuitatis, nõ vr̃ verũ.Nam aut̃.hoc ius porrectũ loquitur in creditore in quo eſt ſpeciale,vt ibi per doc.& Cy.C.ſi aduer.cre.l.j.ff. ſi cer. pe.l.ciuitas.& ꝑ Inn.extra,de depo.c.j. Itẽ ſm̃ qd̃ dicit ꝙ ſufficit confeſsio,videt̃ cõtra l.ſi procurator.§.j.qd̃ ibi no.ff.de iure
2 fiſ.& no.per doc.in l.inciuile.s̃. de rei vẽ.Dic †ergo ꝙ gl.intelligit confeſsionẽ,i. apochã,in qua cõtinebatur eſſe ſolutũ,vt s̃. de apo.pub.l.j.quaſi dicat,hoc ſufficit: nec eſt neceſſe ꝙ probetur eſſe verſum in vtilitatem fiſci.hoc tene menti.Bart.

LEX II.

QVamuis. Locatio perfecta non reuocatur: licet alius maiorem penſionem offerat.h.d. Quæro vtrum quãdo fit locatio rerũ ciuitatis debeat præcedere ſubhaſtatio. Dic vt in gloſ.quod not.bene. Barto. ☞ ☞ Adde ꝙ ſi facta locatione ego offero tantũ quantum nouus conductor:an ſim præferendus? Dic ꝙ ſic.Text.eſt in l.pen.& ibi Bar.de locati.fund.ciuilium,aliàs fiſcalium.Alex.

1 ☞ *Annui reditus & mobilia ciuitatis,quæ ſeruari poſſunt,alienantur eadem ſolennitate qua & immobilia.*
2 *Immobilia ciuitatis non recognoſcentis ſuperiorem,alienari poſſunt cum authoritate eius conſilij.*
3 *Obligari quando quis dicatur uirtute iuramenti præſtiti de præterito.*
4 *Ciuitas alienãdo rẽ immobilẽ an poßit renunciare ſolennitati huius legis et quomodo.*
5 *Nomina ſingulorũ cõſtituẽtiũ ſyndicũ an debeãt ſingulariter noĩari in cõſtitutione.*

LEX III.

SI quæ hæreditatis. Immobilia ciuitatis,& mobilia quæ ſeruando ſeruari nõ poſſunt,pro vtilitatibus ciuitatis permittũtur alienari authoritate Principis,in vtraq; Roma:in alijs vrbibus authoritate præſidis,& conſenſu cuiuslibet poſſeſſoris. hoc dicit. Primo præmittit alienationẽ.Secũdo ponit modũ alienãdi in vtraq; Roma.Tertio ponit modũ alienandi in ꝓuincijs.Secũda ibi:indefenſa.Tertia ibi:in prouincijs. Ex pri-
1 ma parte no.† ꝙ res immobiles ciuitatis,& etiã annui redit⁹, & etiã bona mobilia,quæ ſeruando ſeruari nõ poſſunt,debẽt alienari eadẽ ſolẽnitate. & quod dico de mobilib⁹, collige ex eo qd̃ dicitur mancipia.facit l.lex quæ tutores. de admi.tu. Et ſic alia quæ ſeruando ſeruari nõ pñt, alienari pñt ſine decreto ad ſimilitudinẽ tutorũ vt d.l.lex quæ tutores. Quærit gl.ſi ci-
2 uitas egerit vt qs iuret de calũnia.dic vt in ea. † Nota ex ſecunda parte ꝙ in vtraq; Roma requiritur authoritas imperialis in vẽditione.Et per hoc dico ꝙ in ciuitatibus quæ in tẽporalibus non cognoſcũt ſuperiorẽ,vt eſt ciuitas Peruſina,& ſic populus eſt liber:vt no.in l.hoſtes.ff.de cap.ꝙ venditio rerum immobilium poſsit fieri authoritate eius conſilij, apud quod eſt omnis poteſtas. Illud enim vicem Imperatoris gerit in ciuitate illa. Nota circa tertiam partem ꝙ illa ſolennitas habet locũ tm̃ in ciuitatibus,quæ ſunt ſub aliquo præſide,non in ci- ☞ uitatibus liberis,vt s̃.dixi.☞ Adde Bar.in l.prohibere.§.plane.quod vi aut clã.& in l.ibi, ne quid in loco publico. vbi dicit ꝙ in ciuitatib⁹ recognoſcẽtibus ſuꝑiorẽ eſt cõſiliũ ꝙ ciuitas facit ſtatutũ ꝙ res ciuitatis poſsint vendi: quo caſu poterit vendi ſine licentia Principis.Sed contra hoc facit C.de rebus ſine decre.alien. vbi minor alienando,teſtãdo, in quo dicitur legem facere ſibi, non poteſt ſine decreto id facere,vt ibi Bal. Alex. Quærit gloſ. vtrum quilibet teneatur iurare, & ſcripturas tangere.Dicit gloſſ.ꝙ non:ſufficit enim ꝙ ſacroſanctæ ſcripturæ ſint propoſitæ, vt ad memoriã reducatur iuramen-
3 tum quod ab initio,præſtant, fideliter conſulere. † Ex iſta gloſſ.nota ꝙ quis obligatur ſi promitat, vel dicat aliquid ſub virtute iuramenti præſtiti de præterito. contra hoc videt̃ tex. extra de iureiur.c.pe.Sed dico qñq; iuramentũ præſtitũ cõprehendebat illud,de quo nũc agitur: & tunc loquitur iſta gl.ſed qñ iuramentũ pręſtitum interpoſitũ fuit ſuper alio:& tunc nõ valeret tale dictũ,promitto,vel dico ſub virtute præſtiti iura- ☞ mẽti,vt d.c.pen.☞ Adde ꝙ iſta diſtinctio facit pro illa q.qua quærit̃ an officialis iurans ſeruare ſtatuta porrigat̃ illud iuramentũ ad futura ſtatuta de qua per Bar.in l.ſi ſtipulatus eſſem §.j.ff.de verb.obli.& Bal.in l.ſi ſeruitus. de ſeruitu.vrba.prædio.vbi indiſtinctè tenuit ꝙ extendatur ad futura.Sed diſtinctio Bar.melior,per quã ſaluabuntur multa contraria. Alexã.

Quærit gl.hic,quid ſi hæc ſolennitas fuit obſeruata:vtrũ habebit locũ adiectio,de qua loquitur.s̃.l.j.Et reſpõdeo ꝙ nõ,per illud qd̃ dicitur in tex.ſtabiles. Quærit gl.quid ſi ſolennitas
4 nõ fuit obſeruata. Dic vt in glo. †Itẽ quæro an ciuitas poſsit ſolennitati huius legis renũciare.Puto ꝙ nõ. Nam s̃.proximè dixit,nõ aliter fieri: & hic dicitur.Sed legibus prohibentibus renũciari nõ poteſt,vt not.per gl.in l.j.& ij.s̃.ne fideiuſ.dotiũ dentur. Item legibus dantibus ſolennitatẽ nõ poteſt renũciari.l.nemo poteſt.ff.de leg.j.verũtamen ſi eſſet talis ciuitas,quæ haberet ius condendi ſtatuta,ſecundũ ea quæ dixi in l. omnes populi.ff.de iuſti.& iur.tunc faciendo primò legem circa formã & modum alienandi,vel circa ipſam alienationem:valeret enim alienatio ſeruata forma legis municipalis,licet diſcreparet ab iſta.Caſus eſt in l. ꝓhibere.§. planè ff. quod vi aut clam.
5 †Vltimo Spec.inducit ad q.iſtam,ꝙ in inſtrumento ſyndicatus debeant ſingulariter inſeri oĩa nomina conſtituẽtium ſyn-
a dicum,[a] vt ibi:ſigillatim vnũquenq;,&c. vt no.in Spec.in titu.de ſyndico.§.j.verſi. item opponitur ꝙ nomina,&c.De quo dixi plenè in l.j.ff.ad albo ſcribẽdo.facit ex ☞ tra de procu.c.fina.☞ An nomina antianorum debeant inſeri in inſtrumento ſyndicatus fiendi ſiue facti, vide per Hoſtiẽ. de ſyndico.in §.qualiter.in ſumma. qui tenet ꝙ ſic, niſi eſſent nimis.Vide etiam Specu.de ſyndico,in §.porro. & Bald.in l. j.de magiſtra.conueni.& Io.And.in addi.in d.ver.porro.cum quo tranſit Abb.in c.vnico,de ſyndico.De quo vide per doct. in c.quãto.de his quæ fiunt à præla.& fallit in cauſis parui præiudicij,vbi nomina non ſint omnium inſerenda,ſed vtroq; caſu ſecus eſſet,ſi notarius atteſtaretur ꝙ affuiſſent duæ partes,ſecundũ Ange.in l.nulli.ff. qd̃ cuiuſq; vniuerſitatis no.in ij.col. alleg.Io.And.in add.in tit.de ſyndico,in verſi.quid ſi aliquid in aliquo inſtrumento,&c.in additioni.incip.Bar.in decretali vltima de procur.Vide ſcripta per mod.poſt Bar.in l.j.de albo ſcriben.& Bald.in d.l.nulli.Alex.

a ¶ Omnia noĩa cõſtituentiũ ſyndicũ. Adde iſtum in l.omnib⁹, & quod ibi poſui in apoſtil. ad ipſum in ver,qualiter cõſtituatur ſyndicus. ff. ad Tertul.

De debitoribus ciuitatum. Rubrica.

LEX I.

NOn prius. Debitores ciuitatum non poſſunt in eis habere honorẽ, niſi prius debita ſoluant.h.d.Bar.

1 ☞ *Ciuitas,quibus caſibus habeat hypothecam tacitam,uel expreſſam.*
2 *Contra debitores ciuitatis qua actione agatur.*
3 *Caſus in quibus poſſeſſor conuenitur pro rata.*
4 *Vendere rem ſuam quòd quis cogatur pro utilitate Reipublicæ.*
Statutũ poteſt facere ꝙ quis conuicino habenti magnam poſſeßionem uendat rẽ ſuam.
5 *Emens à fiſco rem debitoris uendentis ut ſuam,quando poßit conueniri.*
6 *Poſſeſſores prædiorum ruſticorũ dicuntur magis idonei quàm poſſeſſores urbanorũ.*

LEX II.

APud quos. Prima pars eſt clara.nota ꝙ in debitis annuis & mẽſtruis differre ſolutionẽ eſt nociuũ debitori:quia quãtitates minutæ ſimul coadunatæ faciunt vnã magnam quantitatẽ,cuius difficilis eſt ſolutio.& ſic poſſet ex hac culpa tutoris,vel alteri⁹ adminiſtratoris redargui.Secunda pars incipit ibi: & quia nefas. & h.d. Excuſſo debitore ciuitatis,conueniuntur poſſeſſores pro rata ☞ eius quod poſsidẽt cõdictione ex iſta lege.h.d.☞ Vide ꝑ glo. ordinariam in auth.de fideicommiſ.§.pen.adde caſum,in quo quis cogitur vendere fauore libertatis,in l.j.§.ſin autẽ ſocio.de ſeruo cõmuni manumiſ.& in §.fi.Inſti.de accu.& in l. alieno, §.ſi quis.ff.de fideicõmiſ.liber.& Bar.in l.nõ dubiũ.§.j. de leg. iij.Alex. Oppo.hic dicitur obnoxij.contra,ciuitas non habet bona obligata,vt s̃.de iure Reipub.l.ij. Sol.quidã intelligunt obligata expreſsè vel tacitè,& ꝓprio priuilegio ciuitatis. Vel pone debitorem obligatum ex adminiſtratione:quo caſu bona ſunt obligata ad ſimilitudinem tutoris: vt s̃.de admi.tut.l.
1 pro officio.iſti caſus ſunt veri in ſe.†Et nota iſtam vltimã poſitionẽ hic in gloſ.ꝙ contra adminiſtratorem ciuitatis ciuitas habet tacitam hypothecã:tamẽ quãtũ ad hanc legẽ nõ eſt bonus intellectus:nõ enim tunc cõueniretur quilibet poſſeſſor ꝓ rata,ſed à quolibet poſſeſſore tota res aduocaretur. s̃. ſi vnus ex plu.de.vel cred.l.j.& ij.& s̃.de diſtra.pi.l.quãdiu.ff.de diſtr.pi. l.creditor.& ff.de iur.fiſ.l.Moſchis & ibi not.Dicẽdũ eſt ergo ꝙ bona nõ erant obligata, ſed dicuntur obnoxia eo ipſo quod
2 erant debitoris ciuitatis. †Sed quęro qua actione agetur cõtra debitores.Reſpõdeo,cõdictione ex lege iſta. & eſt ſpecialis caſus fauore ciuitatis:aliàs autem ſi quis poſsideret aliquas res quæ fuerunt debitoris mei, quæ non eſſent mihi obligatæ, nõ poſſet à me cõueniri,niſi eſſet facta alienatio in fraudẽ; tũc reuocaretur per ti.de his quę in fraud.cred.& in his fieret executio,ſicut ſi eſſet in bonis debitoris.Inſti.de act.§.ſi qs in frau-
3 dem. †Quæro vtrũ ſint alij caſus,in quibus poſſeſſores conueniantur pro rata.gloſ.ponit aliquos.Primus eſt s̃.cõia de le. l.j.in fi.ſed certè ibi nõ tenebantur pro rata eius qd̃ valet,ſed tenentur in totũ pro portione hæreditaria qua tenebatur hęres, cuius res fuerunt. Itẽ ponit exẽplum, qñ duobus pro rata ſimul obligatur eadẽ res: tunc quilibet agit pro rata ſui debiti, Item cũ plures mittuntur in poſſeſsionẽ ex cauſa damni infecti vt in glo.Sed iſta exempla nõ conueniunt:nã ibi eſt verũ ꝙ

a ❡Vẽdere. Quibus caſibus aliquis vendere cogatur, & emere, vide Feli. in c. j. de Iudæ. poſt princi. verſi. vltimò no.
b ❡Noïato. Adde Bal. in l. noïatori. C. de pigno. per illum tex.
c ❡Aduerte ꝙ Bart. legit tantũ modo vſq; ad hanc rubri. de peri cu. vt refert do. Iaſ. in l. ſi fideiuſſor. §. fi. col. ij. ff. qui ſatiſda. co. & in l. qdã cũ filiũfami. col. xiij. ff. de ver. obli. Alex. Loſæus.

creditores agũt pro rata ſui debiti. hic verò loquitur cũ poſſeſſores conueniuntur
pro rata eius quod poſsidẽt, & ſic diſsimi
lis caſus eſt: credo ergo ꝙ hic caſus ſingularis eſt. Tertia pars incipit ibi: ab eo au
tem. & h. d. Debitor ciuitatis, qui alienauit ei maiorẽ partẽ, cogitur eidem aliena
4 re minorẽ. h. d. †Not. ꝙ ꝓ vtilitate Rei
a pu. cogitur quis vendere[a] ſuas res. & hoc
haberet locũ in illis ciuitatibus, quæ pecuniam ſuã credunt, & mutuãt. expedit em̃
eis vt ibi ſint locupletiores poſſeſſores, quibus pecunia poſſet credi. Itẽ nota ar. pro
ſtatutis quarundã ciuitatũ, in quibus continetur ꝙ qui iuxta confinia habent magnam poſſeſsionẽ, ꝙ cogantur vicini eis vendere: quod de iure
cõi non eſſet. Quarta pars incipit ibi: ꝙ ſi quiſpiã. & breuiter
h. d. ꝙ emit à fiſco bona debitoris vẽdẽtis vt ſua, nõ poterit cõ
5 dictione ex lege iſta cõueniri. h. d. †Ad partẽ iſtam opp. ff. de
peti. hære. l. etiam ſi putauit. §. ſi quis à fiſco. Sol. Hic emit rem
ſingularẽ: ibi emit vniuerſalem. Vel aliter illa corrigitur per l.
bene à zenone. de qua. preſcri. Et iſtã partem Pe. tenet: ſed prima videtur verior per hunc text. qui dicit ſecũdum ius vetus.
ergo in hoc nõ differt ius antiquũ à nouo. Tene ergo primam
6 quę ibi ponitur in glo. †Quinta pars incipit ibi: quod ſi quis
debitor. iſta eſt clara. Nota ex fi. ꝙ magis dicũtur idonei poſ
ſeſſores prædiorũ ruſticorum ꝙ̃ vrbanorũ. Nam vrbana ſubiacent maioribus periculis: vt incendij & ruinæ. Facit ff. de neg.
geſt. l. diuortio. & de mino. l. vtrũ. §. ex facto. & quod no. ff. ſol.
matri. l. ij. circa prin. Vltimò glo. ponit hic ea quæ ſunt ſpecialia in debitore ciuitatis: quam ſigna, & tene menti.

De periculo nominatorum. Rubrica.

1 ☞ *vide gloſ. quæ continuat hanc rubricam, & duas ſequentes. Nominator officialium quando teneatur.*
2 *Officialis ad hoc ut eius nominator non teneatur, quo tempore debeat eſſe ſoluendo.*
3 *Nominatori officialis incumbit onus probandi quòd tempore depoſiti officij officialis erat ſoluendo: & etiam poſt.*

LEX I.

I qui. Electores officialiũ publicorũ nõ tenentur pro electis, licet fideiuſſores non receperint, ſi tẽpore depoſitæ adminiſtrationis ſoluen
1 do fuerint. h. d. †Oppo. ff. de magiſt. cõue. l. j. §. ſi
magiſtratus. Sol. Aliud in creatione tutorũ: aliud in eo, q creat
officiales publicos. In his enim nõ eſt neceſsitas exigẽdi fideiuſſores, ſi ſoluẽdo ſunt. Opp. de l. diuortio. ff. de neg. ge. Sol.
Intelligas ꝙ patrimoniũ officialis nõ fuit diminutũ ſubitò, dũ
depoſuit adminiſtrationẽ, ſed ſtetit ꝑ tẽpus, ita ꝙ officiali qui
eũ debebat cõuenire, potuit imputari culpa, vt hic: aliàs tenere
2 tur nominator, vt in lege cõtraria. †Opp. ꝙ nõ ſufficiat quẽ
eſſe ſoluẽdo tẽpore depoſiti officij: ſed tpe litis cõteſtationis: vt
ff. de fideiuſ. l. inter eos. §. j. Sol. Hic loquitur de his, q incidunt
in obligationẽ ex neceſsitate: ibi in his qui ex voluntate. Idem
3 no. Cy. in l. ex perſona. s. de proba. †Quærit glo. cui incũbit
probatio ꝙ tẽpore depoſiti officij erat ſoluẽdo. Reſpõdeo, nominatoribus: vt l. j. §. ſi magiſtratus. de magi. conue. Et aduer
tendũ ꝙ nõ habet nominator neceſſe probare ꝙ eſſet ſoluẽdo
tẽpore depoſiti officij tantum: ſed etiam poſt tanta tempora ꝙ
poſſet officiali culpa imputari, vt dictum eſt.

1 ☞ *Magiſtratus nominat ſucceſſorem: ſed conſilium ciuitatis eligit.*
2 *Noimnator officialis quando tenetur ex ſola nominatione.*
3 *Teſtis, q deponit, ſcio quia tetigi eũ manibus, licet deponat ſup re incorporali, ꝓbat.*

LEX II.

b I ſucceſſoris. Nominator tenetur ꝓ nominato[b] officiali, quatenus ipſe cõuenitur ex perſona ſua, non in eo, ad quod conuenitur ex
1 perſona alterius nominati ab eo. h. d. †Not. ꝙ ad magiſtratũ
pertinet ſibi nominare ſucceſſorẽ: electio verò pertinet ad con
2 ſilium: vt l. ij. s. de decur. ita dicit gl. & bene. †Opp. ff. de neg.
geſt. l. ex facto. Sol. Quãdoq; quis aliquẽ nominat in ſuũ adiutorẽ: & tunc pro illo ipſe tenetur. per illum enim ipſe gerit, &
pro tali tenetur nominator, vt in cõtrario. Sed qñ eligitur aliquis ad aliqđ officiũ diſtinctũ à ſuo, nõ nominat ſibi ſucceſſorẽ: & tũc nominator nõ tenet̃, vt hic. No. tex. qui dicit, nec ad
nominatores manus porrigi. intelligit̃ em̃ manus porrectio intellectu aliter magis ꝙ̃ corporaliter. Facit s. de nau. Tybe. l. j.
3 & de iure cod. l. quod ꝑ manus. †& eſt hic ar. pro teſte qui interrogatus qũo ſcit, dicit ꝙ tetigit, cum manibus: licet nõ eſſet
res tangibilis, ꝙ referatur ad ſenſum cõgruum illius rei. Bar.

Additio. Adde Bal. in l. non omnium. in fi. ff. de leg. & in l. iij. in vij. q. C. de teſt. Alexan.

c *De periculo[c] eorum, qui pro magiſtratibus inter. Rubrica.*

LEX vnica.

Ideiuſſores. Fideiuſſor tenet̃ Reipublicæ ad intereſſe, non ad pœnã, in quã magiſtratus incurrit delinquendo. h. d. Item not. in l. fi. ff. de fideiuſ. hodie verò forma fideiuſsionis tali modo recipitur ꝙ in pœnam tenetur. promittunt enim intereſſe, & omnes cõdemnationes quæ fient de eo.

Quo quiſque ordine conueniatur. Rubrica.

1 ☞ *Plures licet aſſumant officium publicum: tamen non dicuntur duo rei, niſi expreſsè dicatur.*

LEX I.

T ſi duobus. Adminiſtratores ciuitatis tenẽtur inſolidũ oẽs, licet ſimul adminiſtratio ſit conceſſa. ſecus ſi pro portionibus diuiſis. Primò tñ gerens, nõ ſecundo gerẽs
cõuenitur quaſi vno mortuo alij in adminiſtrãdo culpã cõmi
1 ſerint pro tali culpa, hæredes mortui nõ tenẽtur. h. d. †Et no.
ꝙ qñ plures aſſumunt officiũ publicũ eo ipſo intelligunt̃ eſſe
duo rei, licet hoc nõ ſit expreſſum, hoc eſt verũ de iure iſto, ſecundũ quod duo rei cõſtituebant̃ tacitè. Sed cũ hodie neceſſe
ſit hoc expreſsè agi, vt in aut̃. de duo. reis. in prin. ſed ſi nõ expreſsim agatur ꝙ ſint duo rei: ꝙ hoc caſu nõ erunt duo rei. &
hoc gl. in l. proxi. no. ſub dubio fortè. quod ſingulariter nota.

LEX II.

Voties. Si duobus pro indiuiſo adminiſtratio eſt iniũcta, qlibet prius cõuenit ꝙ̃ nominator: ſed ſi pro ſeparatis portionibus, tunc primo adminiſtrator, deinde fideiuſſor, poſtea nominator, vt loco collega. h. d. Et no. hanc legẽ in hoc qs ordo debeat ſeruari in conuentione & exactione officialium publicorũ. not. s. de conue. fiſ. debi. l. quoniã Augerio. Et no. iſtã l. quæ fuit alle. in q. de facto. ſi eſt actũ cõtra vnũ ex obligatis inſolidũ, & eſt facta excuſsio realis & perſonalis: an poſsit agi cõtra tertiũ poſſeſſorem rerũ, non excuſſo primo alio correo obligato inſolidum.

LEX III.

I ita. Quando officiũ eſt diuiſum inter officiales, prius conuenitur nominator ꝙ̃ collega: aliàs ſecus. h. d. ſecundũ verũ intellectũ. Et intellige primã partẽ vſq; ibi, cũ in magiſtratibus. quod officiũ & adminiſtratio inter officiales erat indiuiſum. ſecundã partem intellige ꝙ erat diuiſa adminiſtratio. & ita tenet glo. hic. Bar.

1 ☞ *Caſus, in quo actio perſonalis ſequitur fundum.*

Vm te. Si adminiſtratione diuiſa vnus collegarũ pecuniã collocauerit quã reſpublica conſequi nõ põt, eo mortuo hæres eius primò eſt cõueniendus, ſecundò poſſeſſor. tertio nominator. quartò collega. h. d.

Additio. Vide gl. in l. j. §. ſi hæres: ad Treb. licet Frã. de Are. ibi reprehendat illã gl. qa ille tex. loquit̃
in ciuitate, q̃ nõ habet priuilegiũ hypothecæ. l. ij. s. de re. pign.
& in l. ſimile. ff. ad muni. Vnde dicit ꝙ hic eſt ſpecialis caſus.
1 vel potes ſoluere, vt per gl. & Bar. in l. j. s. de debi. ciui. †No.
hic caſum, ꝙ actio ꝑſonalis ſequit̃ fundũ. de quo dixi i l. ij. s. ti.
iij. regulariter cõtra, vt l. j. §. ſi hęres. & §. ſi ex fundo. ff. ad Tre.

Ne quis liber inuitus. Rubrica.

LEX I.

I vt proponis. Ibi: inter officia. id eſt act⁹, ſiue miniſteria. & ſic improprię ponitur. Nã nihil quod ſit officiũ propriè ſeru⁹ habere poſſet: cum officia publica cõueniũt liberis tantum. & per hoc litera quę dicit murilegulos & vaſtagarios habere dignitatem, ſtat impropriè: cum illi murileguli ſint ſerui: vt no. in gloſ. rubricæ illius tituli. Patet ergo ꝙ dignitas vel officiũ nõ põt per eos exerceri: cũ dignitatis vel officij ſerui nõ ſint capaces: vt s. ſi ſeruus vel liber. ad decu. aſpi. l. j. & ij. & de tab. l. generali. Patet ergo ꝙ nõ eſt officium nec dignitas. Bar.

Sumptus iniuncti muneris ad omnes collegas pertinere. Rubri.

LEX vnica.

Vm ad munus. Si vnus ex plurib⁹ officialibus electus expenſas totius muneris ſupportauerit, pro rata eas repetet à collega. hoc dicit. Nota pro eo quod vidiſtis. s. de leg. l. ij. lib. x. Barto.

De his qui ex officio quod admini. conueniuntur. Rubrica.

LEX vnica.

Oenoris. Reipublicę debitor, ſi reperitur minus idoneus adminiſtrator, tenetur ad ſortem quam ei mutuauit: non autem ad vſuras tenetur. Barto.

De ſolutionibus & liberationibus. Rubrica.

1 ☞ *Soluere non dicitur, nec liberatur qui rectè non ſoluit.*
2 *Pecunia ſoluta adminiſtratori ciuitatis, & non rectè, non præſumitur uerſa in utilitatem ciuitatis.*

LEX vnica.

Autiones. Apochæ de ſoluto à ſeruis publicis confectæ, ita demũ debitoribus ſoluentibus proſunt ſi à curatore Reipub. ſunt ſubſcriptæ: aut pecunia ſoluta in vtilitatẽ publicam eſt cõuerſa, & nõ aliter: & ſi dolo ſerui publici debitor
ſoluerit pecuniã curatori, nec in vtilitatẽ publicam eſt conuer
ſa, tenet̃ curator de peculio eius ſerui, & debitor remanet obli
1 gatus. h. d. †Et not. ex hac l. ꝙ non dicitur ſoluens pecuniam
ſoluere, niſi rectè ſoluat: & ideo ſoluens non liberatur, licet tñ
nõ liberetur, nõ poteſt cõueniri, niſi in ſubſidium: vt C. de cõ
2 ue. fiſ. deb. l. ij. lib. x. †Vltimò no. ꝙ qñ pecunia ſoluitur admi
niſtratori ciuitatis non rectè: ꝙ non præſumitur verſa in vtilitatem ciuitatis, niſi ꝓbetur: eodem modo ſi ſolueretur minus
rectè tutori vel curatori. quod no. Bart.

De ſpectaculis, & ſcenicis, & lenonibus. Rubrica.

1 ☞ *Conſenſus populi in agendis attenditur, licet primates reluctentur.*

LEX I.

On inuidemus. Hic Imperator permittit quibuſdam qui ſcenici appellantur celebrare ſpectacula: maximè cũ ipſi velint ea facere ſuis expenſis. h. d. in glo. cõſen
1 tientes. ibi, vel populi in agendis. † Nota ꝙ ſufficit conſenſus
a populi[a] in agendis, licet reluctentur primates.

LEX II.

b Os qui. Deſeruientes ſacris ludis, nullo afficiuntur ſupplicio. hoc dicit, & ratio: quia tales ludi ſunt liciti: [b] ideo ludentes non infamantur. Hic non ſunt alia.

LEX III.

Viſquis. Accipiens equum deputatum ſpectaculis, & eo vtẽs ad ſui commodum, in vna libra auri punitur.

I qua. In loco, in quo imagines principis conſecrantur non debent fieri ſpectacula turpia: puta corporis, vel veſtis verecundè in alijs locis non prohibetur. Barto.

1 ☞ *Impedientes equos currentes ad brauium, puniuntur.*

Emo. Nullus iudex debet feſtiuitates ciuitatis impedire, animalia neceſſaria ad ludos tollendo, vel aliud faciendo, per quod impediatur publica feſtiuitas. contrafaciens vt violator legis in libris quinquaginta punitur. h. d. Et not. contra iudices tollentes equos depu
1 tatos ad currẽdum ad pallium. de quo dicvt in iſta gloſ. †Et
nota iſtam legem cõtra eos qui ragatios exiſtẽtes ſuper equos
currentes ad brauium impediunt, faciendo eos ire ad aliũ locũ, expauẽdo equum currentem ad brauium, vel faciendo eum cadere, vel equũ ne currat, quòd punitur
☞ tanquã legis violator, vt hic. Bar. ☞ Adde idem eſſe in creditore proſtituente ancillam ſibi datam in pignus. l. eleganter. §. fina. de pignora. actio. & in proſtituente illam quam redemit ab hoſtibus. l. fidiſſime. ff. de capti. & no. gloſ. in d. §. fina. in glo. fi. Alexand.

a ❡Sufficit conſenſus populi. Adde iſtũ in rubri. s. de reſcin. ven. verſicu. item ſi collegium. & in l. maiorem. ff. de pact. & Alexand. oïno in l. quod maior. ff. ad muni. & dixi poſt Iac. Rebuf. in l. cum te. nume. j. s. quan. ci. mu. indi.
b ❡Liciti. Quis ludus ſit licitus, vide Oldr. in conſi. lxxviij. & d. Soci. in cõſi. xvj. inci. circa prædictam conſultationem. ver. verũ prædictis nõ obſtantibus. cũ verſ. ſeq. in j. parte, char. xvj.
c ❡Emancipare. Adde Spec. in titu. de adul. verſi. porro.
d ❡Debet habere locũ quindecim pedũ. Adde Spe. in tit. de cauſa poſſ. & proprie. §. iij. verſi. eſt inſuper.

1 ☞ *Caſus, in quo pater cogitur filium emancipare.*

Enones. Si patres vel domini filiabus vel ancillis peccandi neceſsitatẽ imponũt,
priuantur dominio & patria poteſtate: &
c poſſunt dictæ filię vel ancillę adire defen
ſorem vel epiſcopum, vt eas liberet à tali
d miſeria. & ſi inſiſtunt faciendo eas peccare, puniũtur pœna huius legis. h. d. Et no. hanc legẽ contra patres ꝓſtitui ꝑmittẽtes filias. nota cõtra lenones, qui tenẽt mulieres in proſtibulo cõtra earũ voluntatem.

1 c Additio. Nota† ex iſta lege caſum, in quo pater cogitur filium emancipare.[c] Sunt & alij caſus, qui notantur Inſti. quib. mo. ius pa. po. ſol. §. fin. & l. non poteſt. de adopt. & in aut̃. qui. mo. nat. effi. ſui. §. generaliter. col. vij. facit s. de epi. & cle. l. ſi lenones.

De expenſis publicorum ludorum. Rubrica.

1 ☞ *Pecunia deputata ad uſum uoluntarium in cauſam neceſſariam, ſine permiſſu principis conuerti poteſt.*
2 *Pecunia deputata ad unum uſum, ſi in alium conuertitur finito illo uſu remanet uſui primo.*

LEX vnica.

Vm. Pecunia deputata ad ſpectacula, ad refectiones murorum poteſt conuerti: at ipſis
1 conuerſis cauſa priſtina remanet firma. h. d. †No.
ex hac lege ꝙ pecunia deputata ad vſum voluntariũ abſq; permiſſu Principis, poteſt conuerti ex cauſa in vſum
neceſſarium. ſecus ſi eſſet deputata ad vſum neceſſarium, vt vi
2 diſtis in l. ij. s. de his quæ ex pu. collatio. †Vltimò not. quòd
quando pecunia ex cauſa deputata in vnum vſum cõuertitur
in alium, quod finito illo vſu remanet pecunia deputata vſui
primo, quod no. Bart.

De aquæductibus. Rubrica.

1 ☞ *Aquæductus publici ſi tranſeunt per priuatum, debent habere, latitudinem quindecim pedum: ſi per publicum, decem.*
2 *Arbor præſumitur mittere radices per. xxv. pedes.*

LEX I.

Quarum. Illi, ꝑ quorũ prædia aqua publica tranſit, à ſordidis muneribus ſunt immunes. Sed aquæductus foueas purgare tenent̃: & ſi fuerint negligẽtes, eorũ prædia publicantur. Itẽ inter dextram & ſiniſtram locorũ, per quos talis aquęductus decurrit, debet eſſe latitudo xv. pedum. & ſi in dicta latitudine arbores pullulauerint, ſunt excidendæ. h. d. Et not.
1 hic de dextra & ſiniſtra. †Item no. ꝙ qñ publici aquæductus
pertrãſit per locum priuatum, ſemper talis aquæductus debet
d habere locum xv. pedum,[d] in quo nullæ ſint arbores. Sed ſi ali
quæ naſcantur, excidi debent. Si verò per publicum locũ facit
tranſitum: debet eſſe latitudo decem pedum, vt j. l. omnis. §. ſu
2 per his. †Item nota ꝙ præſumptio iuris eſt ꝙ arbor radices
mittat extenſas per xxv. pedes. Bart.

LEX II.

I quis. Deriuans aquam ex publico aquæductu ad fundum ſuum, priuatur fundo. h. d.

1 ☞ *Beneficium principis ſtrictè intelligitur contra abutentes.*

LEX III.

Os. Habens authoritatem ducendi aquam de publico aquæductu, debet ipſam ducere per caſtellũ, vel aliud paruum foramen, ne fiſtulę matrices corrum-

a ¶Iudicis. Adde Bal. in tit. de pa. Conſtan. §. nos Romanorum. iij. col. in fi. ver. no. ꝙ interdum.

b ¶Iuxta. De quo verbo vide tu latè & per Feli. in ca. ex parte de reſcrip. in ver. in clauſula, ſi preces. & in c. quia indicãte. de præſcrip. circa fi. & quod dixi in apoſti. in d. c. ex parte. in loco ſ. allegato. ¶Tu vide de hoc verbo Bald. in l. j. nu. j. & quod poſui in apoſt. in verſic. de dictione, iuxta. C. de epi. & cle. dixi poſt Iac. Rebuf. hic, nume. j. in ver. iuxta nora Nicol. in l. admonendi. ff. de iure iurand. Oldra. conſil. xlix. aliàs cviij. incip. in confeſsione cuiuſdam docto. & Alex. conſi. viij. vol. iiij.

pantur. contrà faciens officium perdit & beneficiũ, & punitur corpore. hoc dicit.
1 †Nota quòd abutentes ſuo beneficio perdunt ipſum. & quòd hoc caſu beneficium principis ſtricte interpretatur: aliàs contra. ſ. de bo. vacan. l. ſi quando. ff. & de conſti. princi. l. beneficium.

1 ☞ *Vſus aquæ publicæ, quòd præſcribatur per tantum tempus quòd memoria in contrarium non exiſtat.*
2 *Vtentes priuilegio multum ſtrictè, non poſſunt eo uti magis largè.*

VSum. Ius hauriẽdi aquam vel eam vertendi de publico aquæ ductu non turbatur, ſi tanto tempore quis eſt vſus quòd eius contrarij memoria non exiſtat. Item rigantes agros vel hortos furtiuo modo publica aqua aquæ ductu priuantur. hoc dicit.
1 †Nota hic vſum aquæ ducendæ poſſe præſcribi tanto tẽpore quo eius contrarium memoria non exiſtat, longo autem tempore nõ præſcribitur, vt j. eo. diligen☞tes. ☞Hoc dictum facit contra id quod not. Barto. in l. in filijs. de decurionibus. & ibi ſcripſi. Et ſic priuilegium per actum cõtrarium tollitur.
2 Alexan. †Nota legem iſtam contra illos qui habent priuilegium nimis largũ de aliquo faciendo. & illo priuilegio vtuntur multũ ſtrictè: quia non poterunt poſtea eo vti magis largè ☞quàm fuerũt vſi. Barto. ☞De quo per Bart. in l. fi. verſi. quæro quanto tempore. ff. de conſti. prin. Adde etiam quod no. Bar. per illum tex. in l. j. de his qui ſponte munera ſub. lib. x. & Archi. xxv. q. ij. in ſumma. per Bart. in l. iij. de decu. per illum tex. & per docto. in c. fi. de conſue. in vj. & Ioan. And. in c. ij. de immu. eccle. & in c. ſuggeſtum. de decimis. & quãto tẽpore amittatur priuilegium per actum contrariũ, dixi in lege prima. ſ. de his qui ſponte mune. ſuſci. Alexan.

1 ☞ *Aquæ uſus ſi pluribus conceditur, officio iudicis inter eos diuidi debet.*
2 *Iudex qui ſe intromittit de officio ad eum non ſpectante, acriter punitur.*
3 *Reſcriptum præſentatum coram incompetenti, non poteſt coram competenti præſentari.*
4 *Frumentum ciuitatis quando de eo debetur alicui certa quantitas annalis, illi tribuitur, quando de eo ſupereſt.*

SI quis. Habens beneficium ducendi aquam ex publico aquæ ductu, debet ipſum intimare præfecto, nõ alij. & ille qui contra fecit, in quinquaginta libris auri punitur. Et ſi aqua in tantũ abundat quòd ſufficit ciuitati, totũ ſuperfluum debet diui inter eos, quibus pri-
1 uilegiũ eſt conceſſum ducendi aquam. hoc dicit. †Et not. diligenter reſponſum huius legis ex quo habes quòd quãdo plu-
ribus cõceditur ius hauriendi aquam ſimul, quòd ille hauſtus
a aquæ debet diuidi inter eos pro motu iudicis.[a] quod bene
2 not. †Vltimò nota ex principio huius legis quòd iudex, qui ſe intromittit de officio, quod nõ pertinet ad ſe, punitur acri-
3 ter. †Nota hic quòd præſentatio reſcripti facta coram iudice incompetenti, priuat me vti poſſe coram iudice competen☞ti, effectu dicti reſcripti. ☞Et dicit Roma. in l. penult. no. lxxj. quòd hæc præſentatio facit præſumi reſcriptũ ſurreptitium, vt hic, coniuncta glo. & de Roma. in no. penul. litera e. vbi dicit quòd ex præſentatione reſcripti perpetuatur iuriſdictio. allegat Innocen. & Hoſtien. in ca. ex conquæſtione. de reſtitu.
4 ſpolia. Alexan. †Item nota quòd ſi de frumento huius communis Peruſij alicui debet tribui certa quantitas annalis, quòd tunc debet tribui quando de frumento ſupereſt, per hãc legem. Barto.

1 ☞ *Iudex licitè ingreditur domum alicuius, ſi timet ne ibi fiat aliquod maleficium.*
2 *Reſcriptum emanatum ſuper aliqua re, ſuper qua lex prohibebat reſcriptum fieri, tenet, ſi dicatur non obſtante tali lege.*

OMnis. Seruitus priuata aquæ ducendæ ad alia loca priuata ex aquæductu palatij Adriani, etiam per reſcriptum eſt prohibita: cõtrafaciens in centum libris auri punitur. & debet eſſe latitudo aquæductus prædicti decem pedum, munda omnibus arboribus. Et ſicut præfectus formã dicti aquæductus fieri fecit: ita faciet obſeruare. Itẽ præfectus prædictus poteſt domos & prædia priuatorum ingredi, ac inquirere an aliquis ſubtrahat dictam aquam. Nota ex verſicu. ſuper his, illa verba ex vtroque latere, &c.
1 †Vltimò not. quòd quãdo officiales ciuitatis timẽt ne in aliqua domo aliquod maleficium committatur, licitè & impunè poſſunt ingredi & inſpicere an ibi fiant maleficia. facit l. man-
2 cipia. ſ. de ſer. fugi. †In gloſ. ſiue ex certa ſcientia. Not. bene hanc gloſ. quæ tenet, quòd licet lex expreſsè prohibeat quòd reſcriptum Principis conceſſum ſuper tali negotio, etiam ex certa ſcientia, non valet ipſo iure: tamen ſi princeps reſcribit, ☞& in reſcripto dicit non obſtante tali lege, valet. Barto. ☞De hac clauſula vide glo. magiſtram in authen. de hęre. & Falcid. in gloſ. j. & doc. in l. fi. ſi contra ius vel vtili. pu. per Bart. ad reprimendum. in verbo, non obſtantibus. Bald. & doc. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis cau. per Barto. & doc. in l. ſi quis in principio teſta. de leg. iij. per Bal. in l. humanum. C. de legi. per Saly. & doc. in l. ſancimus. de teſt. per Bald. & doc. in l. nemo poteſt. de lega. j. & per Areti. Inſti. de actio. in §. in bonę fidei. & in l. ſi conſtat. de appel. Alexand.

AD reparationem. Pecunia redacta ex vectigalibus pro reparatione aquæductus debet expendi, eam dando operarijs aquæductus: & habentes ius ducendi aquam ex publico aquæductu, nihil ſoluere tenentur fiſco ex eo. hoc dicit. Et nota quòd turpe eſſet ciuitati vendere aquam. Barto.

HAc lege. Pręfectus conuertens aurum aquæductus deputati ad aliquod opus, de ſuo reſarcire debet. & aurum prædictum marca ſeparata ab alia deponi. hoc dicit. Et nota hanc legem pro his quæ dicta ſunt ſuprà, de his quæ ex publi. ratio. l. ij.

1 ☞ *Vſus aquæ ducendæ ex publico præſcribitur tanto tempore, cuius initij memoria non eſt in contrarium.*

DIligenter. Fons publicus ab initio, vel ex poſt facto publicus effectus, vſui priuatorum non applicabitur, ex reſcripto etiam ſuper hoc impetrato. & ſuper hoc non obſtat reipubli-
1 cæ præſcriptio longi temporis. hoc dicit. †Et ſic non obſtat ſ. eo. l. vſum aquæ. vbi vſus aquæ ducendæ etiam ex publico pręſcribitur quod verũ eſt tanto tempore, cuius memoria non exiſtit, ſed non longo tempore: vel hic loquitur in aquæductu publico ſolito ſtare vſui priuato. Sed prima placet, vt vidiſti in contrario. Barto.

1 ☞ *Res aliqua dicitur eſſe iuxta aliam, quando ab eo diſtat minus decem pedum.*

DEcernimus. Nullus debet ex fonte publico, aut ex paruis riuis, quæ minuſcularia appellantur, aquam ſubtrahere, & contra faciens ipſam reſtituere tenetur publicis aquæductibus. Item iuxta publicos aquæductus nullus plantare arbores poteſt, ne aquæductui publico noceant. contra facientium prædia publicantur, ad quæ deriuata aqua fuerit, & arbores fuerint plantatæ, & dicta pœna non remittitur etiam per ſacros apices. Item cuſtodes dictarum aquarum de nomine Principis ſignantur in manibus vt recognoſcantur, & non trahantur ad alium vſum. & non teneantur hi ad angaria, vel perangaria. & ſi aliquis ipſorum deceſſerit, in eius locum alius eſt ſubrogandus cum impreſsione dictorum ſignorum. hoc dicit. vide ver. vniuerſos. No. hunc ver. pro eo quod vidiſtis ſuprà, de fabri. l. ſtigmata. & etiam ſuprà, eo. l. omnis ſeruitus. de eo qui ha-
1 bet vnum nomen, & alio nomine nuncupatur. †Item not. de
b verbo, iuxta.[b] Nam ſi res diſtat ab alia per decem pedes, non dicitur iuxta eam, vt ſuprà, e. l. omnis. Pro quo vide ff. de ſer. vrb. præd. l. quadam Iberus. Bar.

Diuinam

DIuinam. Hæc lex cõfirmat præcedentes, ſ. ꝙ nulli licet aquã ducere de publico aquæductu. & imponit alias pœnas, ſ. illas quæ per leges præcedentes imponuntur. Et no. etiam hanc legẽ ꝙ quando lex ſequens imponit maiorem pœnam quàm leges præcedentes pro eodẽ delicto ꝙ habet locũ pœna vltimæ legis & etiã præcedentis: quod eſt verum, quando lex ſequens confirmat legẽ pręcedentem, vt hic. aliàs ſecus: quia reus puniri nõ debet duabus legibus pro eodem crimine: vt l. qui ſepulchra. ſ. de ſepul. ☞viol. & ff. de accuſ. l. ſenatus. ☞Vide Bar. in l. ſanctio. de pœnis. & aliquid dixi poſt Bar. in l. ſenatus. eo. tit. Alex.

De venatione ferarum. Rubrica.

1 ☞ *Ducere rem ad domum, uel ciuitatem ille dicitur, qui eam ducit intra.*

Lex vnica.

OCcidendorum. In iſto titu. vult dicere ꝙ quñ iſtæ beſtiæ feræ capiũtur per duces militũ, & conducunt per aliquã ciuitatem vel comitatum, nõ debent ibidẽ morari vltra ſe-
1 ptem dies. & no. hic de comitatu. No. †ꝙ ille dicitur rem ducere ad domum vel ad ciuitatẽ, qui ducit intra. de quo dixi plenius in l. j. de naufrag. Bar.

De agricolis & cenſitis. Rubrica.

1 ☞ *Subſtantiua ſi duo ponantur in oratione idem importantia, unum ipſorum adiectiuatur.*

1 †In gl. rubricæ ibi; adiectiuantur. not. ꝙ vbi ponuntur duo ſubſtantiua in oratione idem importantia, quod vnum ipſorum adiectiuatur per figuram endiadis, vt in exẽplo Virgil. Arma virumque cano, id eſt, armatum virũ, ſcilicet Aeneã.

1 ☞ *Argumentum à contrario ſenſu in iure ualidum eſt, & quando, nu. 4.*
2 *In ius uocari poteſt tempore feriarum meßium uel uindemiarum, non occupatus circa meſſes, uel uindemias.*
3 *Munera extraordinaria dicuntur, quæ non indicuntur lege uel ſenatuſconſulto, uel conſtitutione principum.*
4 *Clerici præſtant canonicas functiones.*
5 *Immunis à muneribus, ſi aliqua ſponte ſoluit, non obligatur ad munera alterius generis.*
6 *Statutum puniens trahens Peruſinum ad curam eccleſiaſticam, non habet locum in trahente ſponte.*
Statutum puniens extrahẽtem ſanguinem de manu dextra, non habet locum in barbitonſore, à uoluntario extrahente.

LEX I.

NVnquam. Tempore quo agricola inſiſtit ſectionibus, i. meſsis vel vindemiæ, nõ vocatur ad munera extraordinaria. h. d. Hæc lex de cõſuetudine obſeruat in Italia in ruſticis & colonis noſtri tẽporis. Et eſt ratio; quia tales coloni nõ ſunt cenſi-
1 ti, vel agricolæ, vel alio modo terræ adſtricti. & eſt arg. †hu-
a ius legis à contrario ſenſu qđ eſt validũ quãdoq;[a] vt j. tit. ij. l. ij. ꝙ nõ occupatus ad meſſes vel vindemias poſsit vocari in ius tempore dictarũ feriarũ; ſicut hic agricolæ vocãtur ad munera tpe meſsis, & vindemiæ qñ non inſiſtunt terræ, de quo no.
2 per gloſ. in l. j. ff. de fer. & hoc in gloſſ. †Ad euidentiam autẽ ſcias ꝙ illa dicũtur munera extraordinaria quæ nõ indicunt lege vel ſenatuſcõſulto, vel cõſtitutione principũ. & iſtud eſt infallibile, quãdoq; tamẽ licet indicant lege, nõ ſunt munera ordinaria, vtputa ſi indicant per l. ob neceſsitatẽ obuenientẽ. illud eñ munus ordinariũ eſt qđ per legẽ & ſenatuſcõ. vel cõſtitutiones principũ indicit tẽpore ordinato, puta de anno in annũ: de quinquẽnio in quinquẽnium, vt ſ. de vac. mun. l. j. &
3 de iudi. l. j. de ſuperindi. l. j. †In eadẽ gl. ibi: cũ clerici præſtãt. no. clericos præſtare debere canonicas functiones de quo in
4 l. placet. hic alleg. †In ea. glo. ibi: nec enim ſemper. not. ex hac particula ꝙ argumentũ à cõtrario ſenſu nõ eſt ſemper validũ in iure. In ea. ibi: quæ ſunt cõtra. Sol. Speciale eſt in caſib9 illa-
5 rum legũ. & ſic nõ ob. ibi. †In ea. gl. in fi. no. ꝙ immunis à muneribus, ſi qđ ſubit ſpõte nõ obligat muneribus alterius generis, ſiue ea ſubit ſciẽs, ſiue ignorãs, de quo in l. pe. ſ. de his q ſpõte
6 mu. ſub. †Itẽ gl. inuitus, ibi: ex vi vocabuli iũgunt. no. ad ſtatuta diſponẽtia ꝙ nullus trahat Peruſinũ ad curiã eccleſiaſticã ſub tãta pœna. Nã hoc nõ habet locũ in trahẽte ſpõte ſed inuitũ, qa hoc eſt vi verbi, vt hic no. & eſt etiã
a vtile ad qõnem ſtatuti dicẽtis ꝙ quicunq; abſtraxerit ſanguinẽ de manu dextera puniatur. Non eñ punit barbitõſor, q trahit ſanguinem voluntario. & hæc eſt quæſtio ☞Ray. diſputata Bononiæ. Bart. ☞Vide Bar. idẽ tenentẽ in l. oẽs populi. i vj. q. principali, & in l. non dubiũ. ff. de leg. et p Bal. in l. Gracchus. de adul. & in l. decuriones. in fi. de infamibus. & in aut. ingreſsi. in ij. col. de ſa. ſan. eccl. vbi dicit de medico Iac. But. & doc. in l. quis. de in ius vocã. Ang. illud dictũ limitat ſi ex cã ille fuit Flobotomatus. ſecus ſi ſine cauſa pateret ſe percuti: quia tũc percuſſor teneret. arg. l. liber homo. la j. ad l. Aquil. Hoc idẽ voluit Bar. in l. j. §. vſq; adeò. ff. de iniurijs. quẽ referũt & ſequunt moderni. in d. l. quãuis. Ale.

a ¶Qñq;. Et an, & qñ vide Fel. in c. j. j. diſ. in fin. ij. col. & in c. à nobis. de ſen. excom. ibi, not. qđ argumẽtũ cũ nõnullis remiſsionibus poſitis per me in apoſt. in d. c. j. in diſt. ¶Add Ant. Cor. ſin. ſuis in ver. argumẽtũ & qđ dixi poſt Gul. đ Cu. in l. cõuẽticulã. nu. j. i ver. ſemp ergo cõcludit ſ. đ ep. et cle.

1 ☞ *Venditio ſi probetur pacto fieri ob utilitatem publicam, non poteſt cum authoritate iudicis fieri: ſecus ſi ob priuatam.*
2 *Pactum uel ſtipulatio contra bonos mores, quòd non firmatur iuramento.*
3 *Prædium minoris etiam ſterile, non alienatur ſine cauſa.*
4 *Colonus, qui ex forma ſtatutorum non poteſt prædium deſerere intrà quinquennium ſub pœna: licitè deſerit, ſi eſt factum ſterile.*
5 *Colonus poteſt fundum deſerere, ſi dñs ipſum moleſtet in cultura uel pacta innouauit.*

LEX II.

SI quis. Non poteſt quis vẽdere prędium & eius retinere agricolas in dicto prædio exiſtẽtes h.
1 d. In gl. ibi: cõtra publicam vtilitatẽ. †Ex hoc patet ꝙ ibi venditio rei inhibet alicui ꝑpter publicã vtilitatẽ, ꝙ ſicut priuata pactione non põt fieri vẽditio: ita etiam nec authoritate iudicis. ſecus ſi ob vtilitatem priuatã fiat prohibitio.
2 In ea. gl. ibi. item nũquid. &c. †Nota ex hac gl. ꝙ ſicut pactum contra bonos mores non firmatur ſacramẽto: ita nec etiã ſtipulatio. De quo in l. nõ dubiũ. hic alle. & in l. ſtipulatio hoc
3 modo. de ver. obl. ff. de fideiuſ. cùm lex. In glo. vtiles. ibi. †Reſpondeo, idem ex hac glo. argumentari poteſt ꝙ ex quo prædij minoris interdicta eſt alienatio abſq; cauſa, ꝙ talis interdictio locum habet etiam ſi prædium ſit ſterile, vt hoc prędiũ nõ alienetur abſq; agricola & cenſito. Pro quo vide quod not. in l. cùm hi. §. ſi vni. ff. de tranſ. & ff. de re. eorũ. l. magis puto. §. nõ
4 paſsim. In ea. gl. ibi: cõtra colonus. &c. †Nota ex hoc ꝙ coloni noſtri tpis qui ex forma ſtatutorũ nõ poſſunt intra quinquenniũ culturã agrorũ deſerere, hoc ſtatuto nõ obſtante impunè deſerẽt, ſi terra eſt effecta ſterilis, vt hic. & in cor. alle. i gl.

Additio. Sequitur Lud. de Ro. in §. de viro. l. ſi verò. ff. ſol. ma. in xj. limitatione primæ partis: & limitat primo non procedere in colono Reipublicæ habente non ſolum agros ſteriles, ſed alios fertiles: quia non poteſt deſerere ſterilia, niſi deſerat fertilia. Tex. eſt not. in l. qui vtilia. de omni agro deſerto. licet hoc facere poſsit colonus priuati. l. vniuerſi ſecundùm vnum intellectũ de fundis patrimonialibus. Alex.
5 †Item poteſt deſerere, ſi dominus eũ moleſtat in cultura, aut cùm dominus innouauit pacta, vt j. eod. l. cùm ſatis. §. caueãt.

1 ☞ *Conceſſo acceſſorio inſeparabili à principali, uidetur principale conceſſum. Idem quando conceßio eſſet inutilis.*
2 *Occupans prædium deſertum, uſque ad quantum tempus poterit moleſtari. Seruus uagus dicitur, quando eius dominus eſt uagabundus.*
3 *Vagabundus quis dicitur, remißiuè.*

LEX III.

QVisquis. Facta donatione ſeruorum fundi per principem videt facta donatio fundi: & ideo donatarius ad tributa fundi tenet. Idem ſi aliquis,
1 occupauit ſeruos prædij deſerti dño patiente. h. d. †Ex hc lege apparet regula gñalis ꝙ vbicunq; alicui eſt acceſſorium inſeparabile conceſſum à principali, qđ videtur cõceſsio facta etiã principalis, vt hic. & econuerſo. l. iiij. §. fin. & l. vlti. de ſer. ruſti. prędio. ſecus ſi ſit ſeparabile vnum à reliquo. Item vbi non põt fieri ſeparatio ſi fuerit principale conceſſum tantùm abſque acceſſorio: ita quòd non comprehendat acceſſorium: vel econuerſo, vt d. §. final. & ideo hic concedens ſeruos inſeparabiles à prædio conceſsio eſſet inutilis, niſi princeps conceſſerit ex
2 certa ſcientia, & not. in gloſſ. †Vltimò nota ex antepe. gl. de eo qui occupat fundum alterius intra quantum tempus in-

a ¶ Malæ fidei. Mala fides, vel bona an & quãdo præſumat̃, & ex qbus iudicat̃, vide latè per Feli. in c. ſi diligenti. de præſcri. in j. col. in verſi. inquantum Abb. cum ſeq.

3 quietari poſsit. †In tex. ibi: vagos. Et no.
hic appellari ſeruos vagos, licet inſiſtant
terræ qñ dñs eorũ eſt vagabundus: qa ter
ram deſeruit. Et nota pro eo ꝙ quærimus
quis dicat̃ vagabundus eſſe. De quo vo-
bis dicã plenè in l. j. ĩ. de Tyro. lib. xij. vbi
eſt caſus. & no. in l. nemo. de re mili. ĩ. lib.
xij. ff. de dam. infec. l. iiij. §. abeſſe.

1 ☞ Statutum quòd colonus teneatur ad gabellam pro recollecta fructuum pro domino non ualet.
Statutum quòd coloni clericorum pro eis teneantur non ualet.
2 Procurator aſsignans in caſtro pro domino non tenetur ad collectas.
3 Collectas, cenſus & datia, ſoluit qui prædia ſuo nomine poßidet.
4 Coloni cenſiti, & adſcriptitij liberi ſunt, & proprium habere poſſunt.
5 Dominus non tenetur ſoluere collectas pro poſſeßionibus famuli.

SI penes. Domini nõ coloni, vel cẽſiti pro eorũ prę
dijs tributa ſoluere tenent̃. Ipſi tñ coloni,
vel adſcriptitij pro fundis quos habẽt tributa ꝑſoluẽt.
1 h. d. †Nota ex principio huius legis ꝙ ſtatutum diſponẽs ꝙ
ad ſoluendũ gabellas recollectionis fructuũ teneantur coloni
pro dñis, non valet: ſicut de non ſubditis, ſicut eſt Peruſij: quia
fuit factũ quoddã ſtatutũ in odiũ clericorũ. qui cũ non poſſent
cogi, inductũ fuit vt coloni teneãtur, pro eis quod eſt iniquũ,
& iniuſtũ. Nã coloni non tenentur nec teneri debẽt pro dño,
☞ nec vrgeri poſſunt, per hanc legẽ. ☞ Limita vt Bart. in l. colo-
nos. la j. ĩ. eo. In eo. no. in fi. Adde ad hoc per Bal. & Ange. in l.
j. C. de in ius vo. vt & Bar. in l. ij. de his qui pœnæ no. Bal. in l. j.
C. de indi. vidu. ad fi. in l. j. in princi. C. de epiſ. & cle. & Pet. de
Ancha. in c. canonũ. & Imo. in l. hæres meus. §. fin. de condi. &
de. adde tex. in l. ꝙ ſi nolit. §. qui aſsidua. ff. de ædil. edic. Alex.
2 In tex. ibi: libris cẽſualibus. †Ex hoc patet ꝙ ille, qui aſsigna-
ri facit in caſtro aliqua bona tanquam procurator alterius nõ
3 poteſt cogi ad datia & collectas, ſed dñs eſt vrgendus. †Itẽ
ex hoc patet ꝙ ille dicitur vrgeri ad ſolutionem cenſus, & da-
tiorum & collectarũ, qui ſuo nomine prædia poſsidet, & in li
bro cenſuũ nomine proprio reperit̃ adſcriptus. Pro quo facit
in authẽtica, de collationi. §. nullus autẽ. & ſ. de anno. & trib.
4 l. pro locis. †Itẽ per hanc legem patet ꝙ coloni cenſiti, & ad-
ſcriptitij poſſunt habere propriũ, & poſsidere: & ꝙ ſunt libe-
5 ri & nõ ſerui. Item facit† ꝙ dominus non tenetur ad collectas
pro ſuo famulo quę imponuntur ratione ſuarũ poſſeſsionum.

1 ☞ Conſuetudo ſi eſt in ciuitate quòd quilibet conductor teneatur in feſto natiuitatis dare unum par caponum: comprehendit conductorem, qui conduxit prædium pro præſtatione frumenti.
2 Conductor, qui annuatim tenetur dare decem corbes frumenti, tenetur dare de illo quod naſcitur in illo prædio.
3 Conducens prædium ad colendum, ſi nihil ſit ſtatutum, de reditu, tenetur ſecundùm prædij qualitatem.

DOmini prædiorum. Si pro certa portio-
ne frumenti locatio
eſt facta, tenetur colonus ad ipſum, nõ ad præſtationẽ
pecuniæ, niſi cõſuetudo ſit vt nõ obſtãte pacto pecunia ſolua
1 tur. h. d. ſecundũ vnã lec. †Et no. ſingulariter iſtũ caſum per
quem patet ꝙ ſi cõſuetudo eſt in ciuitate, ꝙ quilibet cõductor
ſoluat dño prædij in feſto natiuitatis Dñi vnũ par caponũ: ꝙ
ad huius præſtationẽ tenet̃ cõductor, qui accipit ꝑdiũ pro prę
☞ ſtatione frumenti. ☞ Adde tex. in l. quod ſi nolit. §. q aſsidua.
ff. de ædili. edi. & in l. ſi fundus. de euic. & in l. circa. C. locati. &
Bar. in l. ex ea parte. in prin. ff. de ver. obli. & aliqd per eũdẽ in
l. ſi prius. §. j. de ope. no. nun. & Bal. in ti. de pace Cõſtã. in ver
bo, ſicut antiquo tẽpore. vbi dicit, ꝙ in præſcribẽda cõſuetudi
ne nõ eſt neceſſe oſtẽdere tit. Allegat Io. And. in c. j. de reſcri.
in vj. vide Bar. in l. nemo. & quod ibi ſcripſi de duob⁹ reis. Bal.
in rub. de fide inſtru. ꝙ notarius in dubio intelligit̃ rogat⁹ ſe-
cundũ cõſuetudinẽ loci. Adde Bal. in l. fi. eo. tit. Roma. no. cxj.
2 Alex. Itẽ no. illud quod dicit, id quod terra præſtat. †Nam ex
hoc patet ꝙ colonus vel conductor, qui nomine conductionis
tenetur annuatim dare decẽ corbes frumenti, vel grani, tene-
tur dare de grano quod naſcitur in illo prædio. Nota etiam
3 gl. præalle. ſ. l. proxi. in ver. †Itẽ ex hoc patet ꝙ qñ aliquis acci
pit prędiũ ad colendũ: & nihil ſtatuit de reditu, quantũ debet
reddere domino prædij, tenetur ſecundũ prædij qualitatem.
hæc eſt veritas, licet quidam dicant aliud.

OMnes. Adſcriptitius colonus vel inquilinus fu-
giens nõ obſtãte cõditione ſexus vel alia,
redire compelletur ad prædium vnde fugit, per præſi-
dem. hoc dicit.

1 ☞ Caſus, in quo uendens rem, & pretium recipiens, poteſt rem uendicare.
2 Dominium non tranſit ex contractu ſimulato.
Poſſeßio transfertur ex contractu ſimulato.
3 Præſcribere cum mala fide, quòd ille præſumatur qui habet titulum ſimulatum.
4 Lex pœnalis & odioſa extra propriã ſignificationẽ extenditur fauore Reipublicæ.
Statutum puniens facientem, comprehendit fieri facientem.
5 Alienatio ſi probetur, quando dicatur prohibita hæredis inſtitutio, uel legatum.
6 Bona ſubiecta fideicommiſſo alienantur etiam pro redemptione ſuæ perſonæ.
7 Colonus adſcriptitius transferri de loco ad locum an poßit.
8 Mißio in poſſeßionem ex primo uel ſecundo decreto in re liuellaria uel emphyteutica ad inſtantiam creditoris.
9 Indiuiduum dicitur irritum in totum ſi pars eius irritatur.
10 Emptor quando contractus eſt à lege reprobatus, ſi eſt pretium ſtipulatus in caſu euictionis, re euicta illud petere poteſt.
11 Qualitatem ſcire debet ille, qui ratione illius qualitatis infixæ puniri debet, & qualiter hoc procedat.
12 Lata culpa ubi pœna eſt corporalis dolo non æquiparatur.
13 Emens rem à furioſo, uel ab eo, cui bonis eſt interdictũ, quòd præſcribat longo tẽpore.

QVemadmodum. Sicut coloni originarij
abſq; terra nõ alienãtur,
ita nec cenſiti: & nõ licet vnicuiq; minimã partẽ fundi,
tenẽdo, & maiorẽ vendẽdo retinere dictos cenſitos. Itẽ vẽdẽs
totum fundũ, oẽs eius colonos trãsferre tenet̃. Et vẽdẽs partẽ,
illos, qui in ea parte ſteterũt, tenet̃ trãsferre: & ſi ſecus emptio
fuerit, vel venditio celebrata, emptor pretiũ perdet: & vendi-
tor poterit rẽ vẽdicare. Et etiã hæres eius ſubmota longi tẽpo-
ris præſcriptione. Itẽ quilibet intelligit̃ malæ fidei poſſeſſor,
qui cõtra legẽ mercat̃. h. d. Et ex prædictis patet ꝙ hæc lex di-
uiditur in ſex partes. Secũda ibi: neq; verò. Tertia ibi: ſed cũ ſo
liditas. Quarta ibi: & emptor. Quinta ibi: & ſi aliqua. Sexta
☞ ibi: malæ fidei. In text. ibi: venditori ☞ ad repetendos ſeruos.
☞ Exẽplũ vide per Bar. in l. per diuerſas. in fi. C. mandati. & in
1 l. nõ dubiũ. de legib. per Bald. & doc. Alex. †Nota caſum, in
quo vendẽs, & pretiũ recipiẽs, vẽdicare poteſt rẽ vẽditã. Et eſt
ſpeciale hic, ob vtilitatẽ Reipublicæ, & ne agrorũ cultura de-
ſeratur. Simile habes ſ. de ſac. ſan. eccle. l. iubemus. & de preci.
Impe. offe. l. ij. & l. j. de patri. qui fili. diſ. & in aut̃. de nõ alie. cir
ca prin. §. nos autẽ. & ſ. de fide inſtru. & iure haſtæ fi. l. pe. Re-
gulariter autẽ qui vẽdit, & pretiũ recipit, à vendicatione ſub-
mouetur ex regula generali: qa cõtra factũ ſuũ quis venire nõ
poteſt: vt l. poſt mortẽ. ff. de adop. quia quẽ de euictione tenet
actio, &c. vt l. vẽdicãtẽ. ff. de euic. Nõ obſtat quia hic vendẽdo
cõtra prohibitionem legis delinquit, ſicut emptor emẽdo, per
quod videt̃ vẽditorẽ ſubmoueri debere, cũ in pari cauſa tur-
pitudinis potior ſit cauſa poſsidẽtis: vt in regula iuris in vj. c.
in pari. patet ꝙ eſt ſpeciale hic ob Reipublicæ fauorẽ, ne agro
rũ cultura deſeratur: vt hic tenet glo. in verbo, agnatione. quã
☞ no. quia limitat illã regulã. ☞ Vide Bart. in l. poſt mortem. de
adop. Bal. in l. creditoribus. de ſeruo pigno. dat. manu. per ca-
ſum in c. diuerſis fallacijs. de cleri. cõiug. & in c. ſi qs præſbyte
rorũ. de rebus eccleſiæ nõ alie. Nã ꝑ Bal. in l. j. de libe. cauſa. &
2 in c. noſti. de elec. Alex. †Secundò no. ex hac litera quæ dicit
huic vẽditori vẽdicationẽ cõcedi, & ĩ. appellat huiuſmodi vẽ-
dicationẽ ſimulatã: qa per hoc patet expreſsè ꝙ ex cõtractu ſi-
mulato nõ trãſit dñium. Cõcor. ff. de aqua plu. arcen. l. emptor.
ſed bene tranſit poſſeſsio quod apparet: qa cõcedit̃ vẽdicatio
quæ nõ daret̃, niſi eſſet trãslata poſſeſsio: cũ iſtud ſit extremũ
quod requirit̃ ex parte conuẽti: vt l. vna. ſ. de aliena. iudi. mu.
3 cau. fac. & Inſti. de act. §. j. In tex. ibi: malæ fidei nãq;. †Not.
ex hoc ver. ꝙ ille q præſcribit, ſemꝑ præſumat̃ præſcribere bo
na fide: & in hoc ſtetur ſuæ aſſertioni: vt no. gl. Inſtit. de acti. §.
j. tñ hoc eſt verũ, qñ præſcribẽs nõ habet titulũ reprobatũ à le-
ge. Sed ſi poſsideret cũ titulo reprobato, ſemꝑ præſumit̃ malæ
a fidei.[a] Ad quod facit quod no. ſ. de fide inſtru. lib. x. l. j. & ff. de
fideiuſ. l. cũ lex. In glo. ibi: an permutare. ibi: ſtatu liberi. §. fi.
4 †Ex hoc patet, ꝙ licet lex pœnalis & odioſa extra ſignificatũ
propriũ nullatenus extẽdat̃: vt l. cũ quidã. hic alle. & c. odia. de
reg. iur. in vj. tñ vbi extenſio tendit ad fauorẽ Reipublicæ, ita
debemus ipſam extendere, ſicut legẽ fauorabilẽ. Et ideo cum
perti

pertineat ad fauorẽ Rei pub. punire maleficia, ad hoc vt pro-
uincia in quiete remaneat, vt l. cõgruit. ff. de of. prę̃ſ. ff. de iud.
l. ſi lõgius. §. ſi filiusfa. pœna ſtatuti puniẽtis faciẽtẽ maleficiũ
a puniet̃ fieri faciẽs[a]. & debet extẽdi ſi facit fieri. ff. de iur. om.
☞ iu. l. ſi qs id qd̃. cũ ſi. ☞ Ad fauorẽ Reipu. fit extẽſio, vbi aliàs
eſt ꝓhibita. Adde tex. in l. hoc mõ. de cõdi. & demõ. & Imo. in
l. cætera. §. ſed & ſi qs. de le. j. nec fit extẽſio, etiã in pœnalib⁹,
vbi eſt eadẽ rõ, in c. j. §. porro. in ti. quæ fue. pri. cau. be. amit.
& in l. ſi qs id qd̃. in j. gl. in fi. ff. de iur. om. iu. qd̃ limita, niſi ẽet
aliqd̃ ſpãle inductũ in fauorẽ ſeu priuilegiũ alicui⁹: vt eſt glo.
in §. itẽ miſta. Inſti. de act. & no. Bal. in d. §. porro. Itẽ fit extẽ-
ſio & in pœnalibus, vbi tractat̃ de fauore aĩarũ. Io. an. & Ab.
in c. ex tenore. q fil. ſint leg. & Domiñ. in c. ꝓ humani. §. fi. in j.
col. de homi. li. vj. vbi allegãt gl. no. in c. ſciãt cũcti. de elect. in
vj. Idẽ Abb. in c. quæſiuit. de diuor. Io. an. in c. j. de homic. ĩ vj.
& Abb. in c. iurauit. de ꝓb. alleg. c. cũ dilecta. de cõfir. vti. vel
inuti. Facit gl. in aut̃. ſacramẽta pub. C. ſi aduer. vẽ. & vide vbi
fauore animæ id fit ibi. & no. in c. fi. de præſcri. quæ extẽdit̃ in
reali & ꝑſonali fauore animæ. Alex. In ea. gl. de ſer. expor. l.
ij. obligatio ꝑ quã impediat̃ cultura, eſt improbata in legibus
5 præcedẽtibus. ſecus ſi ꝑ eã nõ impediat̃: vt d. l. In ea. gl. ibi † l.
ſi qs inqlinos. eſt ſpãle in iſtis adſcriptitijs terræ, ob Reipu. fa-
uorẽ, vt nõ alienent̃ etiã in vltima volũtate: vt d. l. ſi qs inquili
nos. Regulariter aũt qñ alienatio ſimpliciter ꝓhibet̃, non vr̃
eſſe ꝓhibita in vltima volũtate, quaſi ſit neceſſaria: vt l. ex hoc
edicto. §. alienare. ff. de alie. iu. mu. cau. fa. & l. j. ff. de fund. do.
vbi verò alienatio eſſet ꝓhibita in certã ꝑſonã indiſtinctè: tũc
eñ legatũ & hæredis inſtitutio videt̃ in eo ꝓhibita: adeò ꝙ ta
lis ꝓhibitus curare debet, ne ad eũ ꝑueniat res, etiã ab inteſt.
vt no. in l. ſi ita qs. §. ea l. ff. de ver. obli. Vbi verò alienatio eſt
permiſſa in quibuſdã, in cæteris vr̃ ꝓhibita. tũc in vltima volũ
tate nõ intelligeret̃ ꝓhibita: vt d. l. ſi pater. §. fundũ. & d. l. Lu
☞ cius. §. j. hic alle. ☞ Adde tex. in l. peto. §. tractare. de le. j. et l. fi
liusfa. §. cũ pater. de le. j. & ibi per Bart. in l. ſi ita qs. §. ea lege.
ff. de ver. ob. & tex. in l. ſi Rufinus. C. de teſt. mil. vbi prohibitũ
alienari inter viuos, dicit̃ prohibitũ alienari in vltima volũta
te. qd̃ intellige verũ ſm̃ qd̃ dicit Ange. in l. cũ his. §. ſi cui. ff. de
trãſa. vbi dixit qñ ꝓhibet̃ alienatio, & ſimiliter ꝑmutatio prę-
ter ſimilẽ rationẽ habet dñij abdicationẽ. & Paul. de Ca. in l.
voluntas. ſ. de fideicõ. & limita, niſi ſubeſſet neceſsitas: vt hic
Bar. Itẽ fallit in d. l. volũtas. Itẽ in aut̃. res quæ. C. cõia de leg. &
l. muliere. §. cũ ꝓponeret̃. ad Treb. & no. Bar. in l. filiusfa. §. di
ui. in ij. q. de leg. j. Adde ꝙ ꝓhibitus alienare nõ põt dare pro
anima, vt in c. j. §. alienare. qual. olim feu. pot. alie. Itẽ adde ꝙ
ꝓhibitus alienari ſub pœna, ſi obligat oĩa bona ſua, qa nõ in-
cidit in pœnã: in gñali obligatiõe nõ veniũt ꝓhibita, vt eſt ca
ſus in l. j. de capi. qui cur. vẽd. & Bal. in d. l. volũtas. in pe. colũ.
nec gñaliter, niſi ſpecialiter, vt voluit Bart. in l. codicillis. §. in
ſubſtituto. ff. de leg. ij. & Are. in l. ſeruũ. §. idẽ ſeruus. de lega. j.
Itẽ ꝙ ꝓhibitus alienare in perpetuũ intelligit̃ vſq; ad quartũ
gradũ, ſiue grauat̃ poſt ꝓhibitionẽ, & nõ vltra: vt ĩ aut̃. de reſt.
fideicõ. in iij. col. & ibi Ang. vbi etiã dixit, ꝙ prohibitus extra
familiã factã filio, nõ trahit̃ ad nepotẽ. Item an ꝓhibita aliena
tione ſit ꝓhibita datio in emphyteuſim? Ang. ꝙ ſic, in §. em-
phyteuſim. in aut̃. de reb. eccl. nõ alie. Itẽ an ſit ꝓhibita cõceſ-
ſio vſusfructus ad vitã? Ang. ꝙ nõ, in e. tit. §. hæc igit̃. Item an
dicat̃ ꝓhibita locatio ad longũ tẽpus: vide Bar. in l. codicillis.
6 §. in ſubſtituto. Alex. In ea gl. ibi: an ꝓpter famẽ. † not. ar. ꝙ
occaſione redẽptionis perſonę quis põt alienare bona ſubad-
iacẽtia reſtitutioni, & alienare ꝓhibita. Si eñ poſſunt aliena
ri ꝓpter famẽ: ergo eodẽ modo vt perſona redimat̃. vtrobiq;
eñ de redẽptione, ſeu cõſeruatiõe perſonæ tractat̃. Facit l. ij.
hic alleg. de patr. qui fil. diſtr. C. cõia de leg. aut̃. res quæ. & in
7 corpore vnde ſumit̃. In ea. glo. † ibi transferri poſsit trãslatio
de loco ad locũ, nõ eſt alienatio. & ideo poſſet fieri, ſicuti põt
fieri diuiſio fundi ꝓhibiti diuidi ꝑ ſepes, & foſſata, gratia vbe
rioris culturæ qa nõ eſt diuiſio ſeu alienatio: vt no. gl. in l. iu-
bemus. in prin. ſ. de ſac. ſan. ec. & no. in l. ſi qs duas. ff. cõia prę-
8 di. Et pro hoc facit de hær. inſti. l. ex facto. la grãde. †In ea.
gl. ibi, ſed dicas cõtra. diligẽter no. hanc partẽ, ex qua videt̃ ꝙ
in fundo liuellario ꝓhibito alienari, creditor ſe nõ poſſet mit
tere in poſſeſ. & eſt verũ vt duret apud eũ poſſeſsio perpetuò:
ſed duret durãte iure debitoris ſic, vt not. a
gl. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. de dã.
inf. Nec obſtat hęc lex: qa ſpãle eſt in agri
colis. Vel dic ꝙ qñq; creditor deſiderat
mitti in rẽ liuellariã ob debitũ imminens
rõne Reip. puta qa domus liuellaria mi-
nat̃ ruinã: & tũc qa hoc onus rẽ cõcernit,
etiã vt ꝑpetuò duret, & teneat, fieri pote-
rit miſsio: vt d. §. ſi de vectigalib⁹. Sed vbi b
debitũ nõ cõcernit rẽ liuellariã: ſed perſo
nam eius, cõtra quẽ miſsio deſiderat̃: tunc
poterit fieri miſsio in rem liuellariã reſpe
ctu iuris qd̃ debitor habet, vt duret eate-
nus, quaten⁹ durat ius ipſius. Et eſt rõ: qa
creditor non põt cõſequi plus quã habeat
ipſe debitor. In ea. gl. & imputet ſibi. hæc
eſt vera. Nec ob. l. in contrariũ alle. ſi rectè
inſpiciat̃: qa in eis principale et acceſſoriũ
non petebant̃ ab eodẽ, ſed à diuerſis. & iõ
ꝓ acceſſorio nouũ pretiũ ſtatuit̃. Nec ob
ſtat ꝙ duplex dãnum ſentit vẽditor: qa im
putet ſibi cur ſic cõtraxerit: vt ff. de pac. l.
veteribus. In eadẽ ibi, ar. cõtra. ff. de cõtra
hen. emp. l. dolia. Sol. Ibi dolia poterãt vẽ c
di ſine terra, ſed nõ ita cenſiti. In eadẽ ibi:
cõdictione ex hac l. ſequẽs opi. vera eſt. In
eadẽ ibi: vel dic nõ valere hęc verba: qa de
facili fraus fieri poſſet vẽdẽdo oẽs ſeruos
9 cũ vili parte eius fundi. In eadẽ in fi. †No.
iſtã regulã ꝙ irritata ꝑte indiuidui, irrita
tur & totũ. facit. ff. fa. erc. l. in hoc iudicio.
in gl. reddit. ibi: eccleſiæ reddit̃. ſed aliud
in eccleſia: qa eius fauore alienatio eſt in-
terdicta: ſed hic nõ eſt interdicta alienatio
fauore vẽditoris, ſed reipu. ideo pretiũ de
10 bet̃ fiſco. † In ea. gl. in fi. Not. diligẽter
hanc particulã. Ex qua habes ꝙ vbi cõtra
ctus eſt reprobatus à lege: tñ ſi in caſu eui
ctionis emptor eſt ſtipulatus ſibi pretiũ:
re euicta illud petere poteſt. Bart.

11 Additio. In glo. quæ incipit, redit.
ibi: & dic ſciẽs. † Not. er-
go qd̃ dicit ſciẽs ad hoc vt aliqs puniat̃ rõ
ne qualitatis infixæ: alij eſt neceſſe vt ſciat
illam qualitatẽ: aliàs non puniret̃: vt dixi
ſ. de fabr. in l. nullus. & in aut̃. de eccle. tit. §. fi. Facit optimè qd̃
no. in l. j. ff. de receptato. & ff. de parric. l. vtrũ. Et hoc ſine dubio
verum eſt qñ qs agit actũ q eſt de gñe permiſſorũ: ſed vbi ag-
grederet̃ actũ ꝓhibitũ teneret̃: licet etiã qualitatẽ ſuã ignora-
uerit: qm̃ debuit eam explorare: & nõ explorando fuit in cul-
12 pa: meritò tenet̃: vt l. in furti. §. ope. ff. de fur. † Et hoc credo ve
rum vbi pœna pecuniaria venit imponẽda. ſecus aũt ſi corpo-
ralis debeat irrogari: quia in illa culpa non ſufficit, cùm in cor
b poralibus lata culpa nõ æquiparet̃ dolo[b]: & nunq; qs põt cor
c poraliter puniri niſi dolus interuiat[c]. Tex. eſt in l. in lege Cor
ne. ff. ad l. Cor. de ſica. Ang. In glo. ſciens. ibi: quo ad præſcr.
Nota ſingularẽ doctrinã ꝙ vbicũq; quis emit rem prohibitã
rõne perſonæ, vel rei: ꝙ emẽs præſumit̃ ſcire quo ad hoc vt nõ
13 vſucapiat ſpatio longi tẽporis. † Et pro hoc patet ꝙ emẽs à fu-
rioſo, vel ab eo, cui bonis interdictũ eſt, non vſucapit rem ſpa-
tio longi tp̃is: quia præſumit̃ in dubio quo ad præſcriptionem
ſciuiſſe illũ furioſum, vel prodigũ. Sed cõtra hoc facit ff. ꝓ em-
pto. l. q fundũ. §. qui ſciens. & l. ij. §. ſi à furioſo. eo. tit. & l. ſi quis
cum ſciret. Et hoc eſt verum. Non obſtat gl. iſta: quia loquit̃ qñ
res eſt ꝓhibita alienari rõne ſui ſubiecti. ſecus ſi rõne perſonæ
vendentis, vt in contrario. Vide gloſſ. in l. ij. C. de vſucap. pro
empto. per docto. in l. ſi filiusfa. §. diui. de leg. j. Barto.

a ¶ Fieri faciẽs. ad quã materiã vide tu Feli. in c. quãto. de ſen. exc. in pri. in ver. nõ omiſſo. cũ ſeq. & ad id qd̃ dicit hic Barto. ꝙ lex pœnalis extẽdit̃ fauore reipubl. adde Bal. in l. quę actiõe. §. ſi in colluctatiõe. ad l. Aq. ĩ ver. q̃ro d̃t ſtatutũ.

b ¶ Dolo. Adde d. Ale. de Imol. in l. qd̃ Nerua. ꝑ illũ tex. ff. depo. & tex. in l. actiõibus ff. de in lit. iur. in qb⁹ habet̃ q æqparat̃. ſed nõ ſemper. Vñ Lud. Pon. in ſin. ver. dolus. & latè Alex. vbi ſ. ad fi. dñt ꝙ ſi in libello d̃ ducat̃ & probet̃ lata culpa, nõ ſufficit, ſed ferri debet abſolutoria tũc æqparant̃ dolus & lata culpa. Ad qd̃ adde gl. in l. illud ver. hoc iudicio. ff. de li. cauſa. & Bald. in l. ij. C. de probationib.

c ¶ Interueniat. Adde Ant. de But. in c. ij. de cõſti. & d. Alex. in d. l. qd̃ Nerua. iiij. col. ff. depoſi. & in l. ſi quis teſt. li. vbi dicũt ꝙ qñ dolus de iure cõi ad cõmiſsionẽ pœnę requirit̃, tũc ſufficit culpa lata. et ad id qd̃ in pœnis corporalib⁹ requirat̃ dolus, adde Bal. in l. qbuſcũq;. v. eo. C. de ſer. fug. ſed qd ĩ ſtatuto ſimpliciter diſponente ĩ delictis, an requirat̃ dolus? dic ꝙ ſic: nec ẽt ſubaudiri, ẽt ſi pœna ſit grauis: ſed ſufficit lata culpa. pa. de Ca. l. j. in fi. ff. de legi. & Sali. l. ſi ſerui. C. de noxa. & ĩ l. plagij. C. d̃ plag. & do. Alex. in l. iij. §. qd̃ pretor. ff. ne qs eũ. vbi ꝑ Bar. et Bal. & Pau. de Ca. in cõſ. cxc. & cõſ. cxciij.

1 ☞ Receptans bannitum etiam ignoranter, an puniatur.
Hoſpes receptans bannitum ignoranter ſiue notum, ſiue ignotum, an puniatur.
2 Præſtans auxilium exbannito, quando puniatur pœna ſtatuti.
3 Parochianus fraudulenter fugiens de una parochia, & conſtituens ſe in aliam, reſtituitur priſtinæ cum omnibus decimis.

a ❡ Non puniatur. Ad
de d.alex. de Imo. in
l.j.de recep.& Iac. de
Are.Angel. & Oldr.
in autẽ.de eccle. tit. §.
pe.ad fin.
b ❡ Quod neceſſe eſt
etiã ꝓbari. Adde gl.
bonã iũcto tex.in l.j.
ff.de recep.notata in
l.j.ſ. qui & aduerſus
quos.& ale.in l.j.ff.de
recep. & dixi ĩ apoſt.
poſt Iaco.Rebu. in l.
nullus.ij. in ver. ali-
quẽ bannitũ.ſ.de fa-
bricen.iſto libro.

4 *Colonus noſtri temporis,qui pacto rupto uadit ad colen-*
das terras aliorũ,ſi poſſeßiones remanent incultæ,te-
netur ad tributa.
Et quãdo etiã teneatur dominus,ad cuius prædia acceßit.

OMnes. Receptans colonũ tri-
butariũ fiſci debentem
domino cenſum annuũ ſciẽter,reſtituere
ipſum cõpelletur dño:& etiã cenſu nõ ſo-
luto,& etiã ſoluere fiſco tributa,ſi talis re
ceptans vſus eſt operis dictorũ colonorũ
gratis:aliàs contra ipſos fugitiuos habet
regreſſus:quibus nõ exiſtentibus nõ ſol-
uendo,cõtra debitores ipſorum recurrit.
☞h.d.In tex.ibi alienos eſſe nouerit.☞Per
iſtũ tex.aliàs obtinui in facto in q.an fructuarius ſoluens affi-
ctum adhibitũ in teſtamẽto dicatur omni exceptione maior?
Et dicebã ꝙ nõ:quia æquiparatur colono vt hic.& voluit Sa-
ly.in l.ſi olei.C.locati facit quod per Bal.in l.j.C.de epi.& cle-
ri.Alex. Nota ꝙ dicit,nouerit:quia per hoc patet,ꝙ receptãs
tales fugitiuos colonos ignoranter,nõ punitur, nec eſt cõtra.
j.eo.l.ſeruos.vbi receptans etiã ignoranter punit:quia quan-
doꝗ quis receptat colonũ ignotũ,& tunc punit:quia imputat
1 ſibi cur nõ explorat eius conditionẽ,vt in cõtrario. †Quã-
doꝗ quis receptat colonũ notũ,ſed eius conditionẽ ignorat:
& tunc nõ punitur.ita loquitur hic licet glo.iſtud contrarium
non ſoluat.& eſt hoc vtile ad receptantẽ exbannitos, vt rece-
a ptãs ignoranter nõ puniat[a],ſi bãnitus erat notus,& eius cõdi
tio ignota.ſecus ſi erat ignotus exbãnitus,& eius cõditio.Im-
putatur enim receptanti ꝙ ius conditionem non explorauit,
vt d.l.ſeruos.Sed hoc fallit in caupone,& ſtabulario,vt nõ pu
niant illum receptãdo qui penitus ignotus eſt:ex quo enim pu
blicè hoſpitatus,nõ tenet hoſpitantiũ conditiones inquirere:
☞cùm inuitus ad hoc cogat:vt l.j.in fi.ff.fur.aduer.nau.☞Ad-
de Bart.in l.nõ oẽs.§.fi.de re.mili.in l.j.§. penul.de incen.rui.
nau.& in leg.j.§.j.de reſcri.& ibi ſcripſi.Quid in muliere re-
ceptante virum,vide in l. eos.de recepta.Quid in receptante
alterius debitorẽ ne capiat,Bal.in l.fi.de ope.libe.& poſt Bar.
ſcripſi in l.ij.ff.ad l.Iul.maie.vbi dicit,ꝙ receptãs tenet,vt ibi
ſed hoc fallit.Adde ꝙ hoſpes põt dare bannito comedere.nec
tenetur.l.ſeię.§.idem.ff.de fun.inſtr.& in eadẽ ibi.§.furti. Et
ibi vide Bar.qui idẽ dicit eſſe in notario limitatũ iſtud ibi,ni-
ſi eſſet magna multitudo,quã inuitus nõ tenetur recipere pro
pter alios hoſpites: vbi etiã alia multa videbitis.Alex. Vel
dic,& melius,ꝙ receptans exbannitũ ignoranter,nõ punitur,
etiã ſi fuerit penitus ignotus tali receptanti,niſi in loco noto-
riũ eſſet iſtũ eſſe bannitũ:quia tũc receptans eſſet in lata culpa
vt in c.j.de poſtu.pręla.& in l.fi. ff.de decre.ab ordi.fa.& ſ.qui
& aduerſus quos.l.j.& no.glo.expreſſè in l.j.ff. de recept.Nec
obſtat l.ſeruos.j.eo.quia ſpeciale eſt in iſtis cẽſitis.Ita fuit hoc
anno conſultum in hac ciuitate,cũ hæc quæſtio eſſet de facto.
2 Itẽ†eſt vtilis hæc litera:quia ille qui præſtat auxiliũ & fauorẽ
exbannito,nõ puniatur pœna manus,ex ſtatuto diſponente,
ꝙ præſtãs opem exbãnito priuetur manu,niſi in actionem vel
inquiſitionem ſit deductũ quod præſtitit ei opem ſciens eum
b exbannitũ:quod neceſſe eſt etiã probari[b] per hanc literam.Et
pro hoc videt caſus ff.de parrici.l.vtrũ.vbi præſtans opẽ parri
cidio,punitur ea pœna ſi fuerit cõſcius,& nõ aliter:vt ſ.de ra-
pto.virgi.l.vna.de epi.& cle.l.raptores.& pro hoc ſ.de fabri.
☞l.nullus,& ibi dixi.☞Idẽ Aret.in maleficijs,in verbo,andreã
auxiliatorẽ.in ij.col.& Ang.in §.iubemus.in fi.in autẽ.de eccle
3 ſiaſticis titu.Alex. †Vltimò nota ex glo.in ver.ab his quòd
parochianus fugiens de vna parochia,& collocãs ſe in aliam
parochiam in fraudem:quòd reſtituitur priſtino parochiano
cum omnibus decimis præſtandis.Barto.

4 Additio. Nota ex iſta†lege argumentũ cõtra colonos
noſtri tẽporis,qui pacto rupto vadunt ad co-
lendas terras aliorũ.Et propter hoc poſſeſsiones remanẽt in-
cultæ,adeò ꝙ dominus nõ poteſt poſtea tributa ſoluere: nam
iſti coloni ad illa tributa tenentur:& etiã domini prędiorum,
ad quæ gubernanda acceſſerunt,niſi ignorarent.Ange.

IMmunitates. Immunitas iugationis,vel capi
tationis abſq; Principis autho
ritate cõceſſa nõ tenet,ſed ad priſtinã cõditionẽ reuocat.h.d.

CVm antea. Ad euidẽtiã ſcias ꝙ olim tantũ præ-
ſtabat nomine capitationis vnus ho
mo,quantũ duæ mulieres.Imperator hic mandat ꝙ ho-
die præſtent tantũ duo vel tres viri nomine capitationis quã-
tum olim præſtabat vnus:& quod tantũ præſtãt quatuor mu
lieres quantum olim duæ.Et ſic patet ꝙ onus capitationis eſt
diminutum pro dimidia in maſculis & fœminis.Sed hæc lex
eſt localis in quibuſdam locis.Bar.

1 ☞*Priuilegium Principis abſorbens in totum ius alterius,an ualeat.remißiuè.*
2 *Coloni originarij non liberantur ex priuilegio,nec ex cenſus non ſolutione.*

ORiginarios. Si originarius colonus culturã de-
ſerat,nulla dignitas vel authori-
1 tas eũ excuſare poterit.h.d. †Not.ꝙ non valet Prin-
cipis priuilegiũ,quod abſorbet in totũ ius alterius.quod dic
2 vt no.in l.ij.ſ.de preci.Impe.offe.& l.fi.eo.tit. †Itẽ nota ꝙ co
loni originarij nõ liberãtur ex priuilegio,nec ex cẽſu nõ ſolu-
to longo tpe,& ad aliquã dignitatẽ aſpirare nõ poſſunt.Bart.

1 ☞*Ignorans an puniatur,& qua pœna.remißiuè.*

SEruos. Adſcriptitij & cenſiti penes dños debent
remanere:& ipſos ignotos receptans,etiã
ignoranter,punit in xij.libris argenti:tenet etiã rece-
ptans cũ altero ſimilis æſtimationis reſtituere.h.d.Nõ obſtat
☞ſ.eo.l.oẽs.& ibi dixi.☞An adſcriptitij veniant appellatione
bonorum.Ro.ꝙ ſic,& alle.l.talẽ.§.fi.de hære.inſti.& Bald.in
l.j.ff.de ſtatu homi.& in d.§.fi.Et an liber homo poſſit præſcri
bi vt adſcriptitij,dic ꝙ ſic.glo.in l.ij.de iud.& in l.fi.C.de præ-
ſcrip.lon.tẽ.quæ pro liber.nõ tñ vt ſit ſeruus.vt ibi no.glo.in l.
ij.de inge.manu.& ſi teneatur per mille annos,vt ibi.idẽ gl.in
c.cũ nõ licet.de præſcrip.& quod Bal.de illo qui tẽtus eſt pro
ſacerdote per cẽtũ annos,vt nõ dicat præſcripſiſſe ſacerdotiũ
1 in l.j.C.de emancipa.libe.hom.Alex. Opp.†& videt ꝙ igno
rans nõ puniatur:vt l.generali.ſ.de tabula.& l.oẽs profugi.ſ.
eo.Sol.vt ibi no.in prima ſol.Opp.ꝙ alia pœna puniatur quã
hic dicatur:vt l.j.& l.quicũque.ſ.de ſeruis fugi.dic vt ibi Bar.

1 ☞*Colonus licet alienari non poßit,tamen de uno prædio ad aliud transfertur.*
2 *Filius quando ſequatur matris conditionem.*
3 *Colonus & adſcriptitius in quo differant.*
Item colonus & inquilinus.
4 *Filius natus ex homine meo,licet non ex fœmina mea,eſt homo meus.*

DIffinimus. Natus ex vtroq; parẽte cẽſito,vel pa
tre tantũ cẽſito,cenſitus eſt.Itẽ ſi dñs
ſuorũ fundorũ inquilinos vnius trãſtulit ad alterius,
& ad diuerſos dños fundi prædicti pertinuerint:dñs eius fun
di,ex quo eſt facta trãslatio tenetur reddere dño alterius fun
di,cũ agnatione taliũ colonorũ.h.d. No.ꝙ inquilinorũ,& co
1 lonorum penè eadẽ eſt conditio. †Secũdo not.ꝙ licet coloni
non poſſint alienari,tñ poſſunt de vno in aliud prædiũ eiuſdẽ
2 dñi transferri.ſimile.ſ.de edific.priua.l.ij. †Oppo.ꝙ imo ma-
tris cõditionẽ ſequantur:vt j.eo.l.ne diutius.Sol.Quidam ha
bẽt in litera,vtroq; vel altero:& tũc exponitur vtroq;,alias cẽ
ſito.& tũc rñde ad cõtrariũ quod loquit in cẽſitis q ſunt ſerui.
hic verò ſunt liberi.Alij habẽt,vtroq; vel neutro.ſecundũ hoc
neuter eſt cẽſitus.erat tñ vterq; adſcriptiti⁹:quo caſu vterq; ex
parẽtibus eſt adſcriptitius,filius ſequit cõditionẽ patris.& ita
loquit hic.Sed ſi ſolus pater eſſet adſcriptitius,mater verò nõ:
tũc matrẽ ſequitur:vt in cõtrario.alij exponũt tex.cẽſito id eſt
adſcriptitio:& tũc expone vt in gl.alias vel vtroq;.ibi:alij di-
3 cũt. †Quæro,an differat ĩ aliquo colon⁹ ab adſcriptitio.Iſta
gl.dicit ꝙ ſic.Tu verò dic vt no.in l.cũ ſatis.in prin.in gl.quæ
incipit,niſi quadraginta.j.e. Itẽ quæro an ſit aliqua differẽtia
inter inquilinos & colonos.gl.ponit tres opi.tene primã,quã
approbauit Dy.& Pe. Vltimò iſta lex in prin.facit ad qſtio-
4 nẽ†ꝙ fili⁹ natus ex hoĩe meo,nõ tñ ex fœmina mea,ſit homo
meus.Ad idẽ facit ſ.de murile.l.fi.& j.eo.l.ne diutius.& l.mu
lier.& l.fin.De hac q.dic vt in Spe.de feu.§.ij.ver.quintò qrit.

1 ☞*Cadenti à poſſeßione quæ remedia dantur.*
2 *Agenti poßeſſorio recuperandæ,ſemper fit reſtitutio poſſeßionis, antequàm cauſa*
proprietatis cognoſcatur.
Secus in alijs poſſeſſorijs.
3 *Libellus in poſſeſſorio recuperandæ,quòd requiritur.*
4 *Remedium c.redintegrãda.quòd habeat locũ,etiam in rebus priuatorũ & laicorũ.*
Item

Item pro iuribus incorporalibus.
Item competit etiam detentori.

SI coloni. Colonus bona fide poſſeſſus fugiens
apud alium,reſtituit primo bonæ fidei
poſſeſſori:& poſtea cauſa originis agitat.h.d. Vel ali-
ter:Ille ad quẽ peruenit poſſeſsio cũ vitio,eam reſtituet priſti
no poſſeſſori,licet careat tit.h.d.& eſt not.hæc lex:quia vbi qs
cadit à poſſeſsione,& nõ habet titu.quo mediãte præſcribere
poſſit,ſiue ſit poſſeſsio rei mobilis,põt ipſas petere cõdictio-
ne ex hac lege dũ tñ ad nouũ poſſeſſorẽ peruenerit cũ vitio,et
nõ aliter.aliud aũt remediũ cadẽdi à tali poſſeſsione nõ cõpe-
tit.Nõ enim põt agere rei vendi.vel Publiciana,cùm nõ eſſet
dñs vel quaſi,niſi haberet aliquod ius in re: vbi aũt poſſeſsio
perueniſſet ad aliũ abſq; vitio:tũc nullũ videt dare remediũ
cadẽti à poſſeſsione,ſm And.de Baru. †Sed tu dic ꝙ fortè
1 duplex eſt remediũ.Primũ, vt agat tirticaria ꝓ illa poſ. vt l.j.
ff.de triti.Secũdum,ꝙ agatur con dict.ex l.ſi me & Titiũ.ff.ſi
cer.pet.Debeo enim narrare ꝙ poſſeſsio mea ad te peruenit,
& ꝙ nõ eſt æquũ ꝙ ex poſſeſsione mea efficiaris locupletior:
& ideo peto vt condẽneris ad reſtitutionẽ dictæ poſ. Sed hoc
remedium nõ cõpetijſſet,niſi ei qui cecidiſſet à poſ. quã bona
fide tenebat.Si eñ fuiſſet malæ fidei poſſeſſor, hoc remediũ
ſibi nõ cõpeteret:qa hęc ęqtas in eũ non cõpeteret:quia in pa
☞ri cauſa &c.☞No.ꝙ etiã officio iudicis poterit agi, qđ qs põt
implorari qñ cecidit à poſ.ſm Hoſt.& Io.an.in c.accedẽs.el j.
2 vt li.nõ cõteſt.& Lap.alleg.lij.Alex. †Vltimò patet per hãc
literã ꝙ qñ agitur poſſeſſorio recuperãdę,ſiue detẽtator poſ-
ſideat cũ violẽtia ſiue nõ:ſemper debet fieri primò reſtitutio
poſ.ꝗ agat cauſa ꝓprietatis. Primũ & ſecũdum probant hic,
& in l.ſi quis emptionis.§.ſuper illis.de præſcri.xxx.anno.&
l.ſi quis in tantã.C.vnde vi.Et ita tenet Inn.in c.ſæpe.de reſti.
ſpo.& ibi vide.In alijs aũt poſſeſſorijs ſecus eſt, ſi exceptionẽ
obijciens paratus eſt incõinenti de iure ſuo probare; vt not.
in l.incerti.ſ.de interdic.& ff.de Carbo.edic.l.iij.§.duæ.& ff.
vt in poſ. le.l.ſi is à quo.& ſ.de edic. diui Adr.tol.l.ij.& quod
☞not.ſ.loca.l.ſi quis cõductionis. ☞Patet, in poſſeſſorio petit
reſtitutio poſſeſsiõis,in petitorio petitur nõ poſſeſsio, ſed res
ipſa.Adde l.ſi duo.in fi.ff.vti poſ.& Spe.in tit.de reſti.ſpol.§.
j.ver.& no.& Io.And.in Spe.de actio.& peti.§.ſequitur.ver.
ſed quã vocas,& in c.cũ ad ſedem.de reſti.ſpol.Archi.in c.re-
dintegrãda.iij.q.j. & Federi.in conſi.clxxxiij. aliàs cclxxxiij.
incip.cõſiliũ latũ.& Bal.in l.pe.ſi à nõ cõpe.iudi. Et ibi iuxta
fi.ibi:in c.redintegrãda.adde quod idem voluit d.Ant.in d.c.
cùm ad ſedẽ.ibi:quoddã eſt remedium magis latũ. & ibidem
do.Abb.& idem cõſuluit d.Aret.cõſi. ſuo incip. cũ quæritur.
in c.redintegranda.& licet Ioã.Cald.tenuerit cõtrarium, &
malè,in d.c.cũ ad ſedẽ.Et ad Bar.hic adde Ang. in cõſi. cliiij.
incip.in dei nomine,in prædicta q.vertente inter cõe.Et not.
per doct.,in l.rem quæ nobis.ff.de acqui.poſ.an remediũ d.c.
detur cõtra titulo poſſidentẽ.d.Ant.& Abb.in c.ſæpe.de re-
ſti.ſpol.tenẽt ꝙ ſic.& idem Mod.in d.l.rem quæ nobis. Idem
Abb.in c.ſi diligenti.de præſcri.vbi etiã dixit ꝙ hoc remediũ
cõpeteret etiã malæ fidei poſſeſſori,qui à poſſeſsione cecidiſ-
ſet.Et nõ mirũ:quia ſi agẽti nõ obſtat exceptio dominij appo
ſita à reo cõuento.Et ita dixit,& voluit Inn.& Ioã.And.in c.
poſt electionẽ.de cõceſ.præb.d.Ant.in d.c.ſæpe.in vlt. col.&
ibi Inn.Et adde ꝙ hoc remedio etiam poſſet vti coram iudice
loci,in quo eſſet res,vel poſſeſsio.quod probat:quia licet con
dictio ex canone dicti capituli ſit actio perſonalis:quia oĩs cõ
dictio ex lege eſt actio perſonalis,in §.appellamus. Inſtit.de
act.& Bar.in l.j.de condi.ex lege.in fi.in v.col.de edicto diui.
& cõuẽtus ſolùm ratiõe rei immobilis ſortit quis forũ, vbi qs
cõuenitur actione reali,vel miſta, nõ perſonali, ſm Bart.in l.
illam.in prin.ff.de cenſi.& l.ordine.§.ſolam . ad munici.vt in
l.fi.vbi in rẽ act.per Bal.in l.iubemus nullã.C.de ſac.ſan. eccl.
& in l.fi.C.de præſcri.lon.tẽp.fallit tñ hoc in canone,redinte-
grãda.in quo agit poſſeſſorio,ĩ quo nõ habet locũ dictũ Bar.
in d.l.illã.cum ſeq.tex.eſt & ibi Bar.& Bal.C.vbi de hær. agi
3 opor.Alex. †Vnũ tñ ſcias,ꝙ licet celeriter debeat fieri reſti
tutio poſſeſsionis in poſſeſſorio:vt hic,& in l.momentaneæ.ſ.
vnde vi.tñ in illo poſſeſſorio recuperãdę debet offerri libell⁹:
4 vt ibi gl.no.qđ etiã hic tenet d.And.de Baru. †Et iſtam legẽ
no.alleg.Io. And.per quam probat ꝙ id,
a quod dicit in c.redintegrãda.[a] iij.q.j.ꝙ lo
quitur in rebus eccleſiæ, habeat locum in
rebus priuatorum,& laicorum de iure ci-
uili,probat & allegat hanc legem.de quo
per eum in nouella: & ibi per Inno. in ca.
cum ad ſedem.extra,de reſt.ſpol.quod ſingulariter no.& vide
verba notabilia quæ ponuntur in l. rem quæ nobis. de acquir.
poſſeſ. quam not, quia de facto quotidie venit.

a ❡ C.redintegrãda.qñ
locum habeat, & cui
cõpetat,vide Ang.in
conſil.cxiiij.incipi.in
Dei noĩe, in q.verten
te.do. Alex. de Imol.
in conſi.lj.j.parte.

Additio. Scias ꝙ cõditio d.c.redintegranda.locũ habet
etiam in cap.viribus corporis.ij.q.ij.nullus.&
Ant.de But.in cùm eccleſia.de cauſa poſ.& proprie.& per Pe.
de Anc.in c.ex parte.de reſti.ſpo.Et de hoc vide per gl.& Bal.
in l.ij.ſ.de furt.per Bar.& Ang.in l.manifeſtiſsimi.in §.ſi nau-
tem.eo. titu. Item competit etiam detentatori ſecũdum Spec.
in tit. de peti. & poſ.§.j.verſi.ſed nunquid.in vj.col. Item licet
glo.d.c.cũ ad ſedẽ.de reſti.ſpo. dixerit illud remediũ cõpetere
pro rebus eccleſiaſticis vel clericis, quã partẽ licet tenuerit Io.
Calde.in d.c.cũ ad ſedẽ.ſcđm quod no.ibi Ant.de But.& ean-
dem opi.ſequit in c.querelã.de elect.tamen ꝙ etiam in alijs re-
bus habeat locum,diffusè tenet Ludoui.in d.l.rem quæ nobis.
quæ eſt not.& vide Lap. in ſuis allegatio.alleg.ij. Alexand.

1 ☞ *Statutum ꝙ coloni teneantur ſoluere gabellam, pro dñis non ſubiectis eſt iniquũ.*

COlonos. Coloni glebæ adſcripti cauſa domino
rum non inquietantur.h.d.Ideo autem
dixi pro terrulis dñorum: quia ſi ſua ſpõte poſſiderent
1 eorum tributa tenerentur ſoluere:vt ſ.eo.l.ſi penes. †Et eſt
vtile ad ſtatuta diſponentia ꝙ gabellas teneantur ſoluere colo
ni pro dominis non ſubiectis.Iniqua enim ſunt,vt patet in hac
l.& ex l.ſi penes.& j.vt nullus ex vic.l.vna. Bartol.

Additio. Facit hæc lex pro ſcholaribus & clericis,vt oc
caſione alicuius litis nõ debeant à ſuis ſtudijs
vel eccleſijs auocari.Ad idem l.omnes.ſ.de epiſc.& cle Ange.

1 ☞ *Soboles ſequitur conditionem matris.*

MVlier. Mulier originaria copulans ſe cũ alio in cõ
1 ſortium,cum ſua ſobole reuocatur.h.d.†Et
ſic not.hic, ꝙ ſoboles ſequit conditionem matris.& eſt
hic regulare:ſed filij colonorũ,& inquilinorum ſequũtur cõdi
tionẽ patris:vt j.eo.l.ne diutius.& dixi ſ.e.l. diffinimus. Bart.

PEr colonũ. Colonus domino inuito contra-
hendo circa dominium nõ parat
præiudicium. h.d. Ideo autem dixi, circa dominium
quia plenè præiudicaret circa poſſeſsionem : vt plenè patet in
l.prima ſuprà de acquiend. poſſeſsio. Bartolus.

1 ☞ *Seruus an poteſt eſſe baiulus.*

COlonos. Coloni adſcriptitij ad nullum honorem
etiam humilioris militiæ vocantur, nec
etiam magiſterij ptãtis apparitores cõnſtituuntur.h.d.
1 In tex.ibi;apparitores.† no.ar. ꝙ ſeruus non põt eſſe baiulus,
licet hæc militia ſit infima. & loquit ſcđm Dialecticos. Barto.

1 ☞ *Longum tempus in hac materia eſt decem annorum.*
2 *Colonum eſſe, uel inquilinum, probatur quando per decem annos reſpondit de pen-*
ſione:ut inquilinus, uel reditu,ut colonus.
3 *Vaſallus quis non probatur probando quòd per ſpatium decem annorum præſtitit ſer-*
uititia tanquàm domino.
4 *Colonus quando poßit refricare quæſtionem dominij.*
5 *Sequeſtrũ ſi quis vult impedire,aut reuocari facere,ꝙ debet idoneè ſatiſdare.& n.8.*
6 *Sequeſtrum,an reuocetur per iuratoriam cautionem.& nume.9.*
7 *Satisdatio ꝙ iteratò præſtatur, ſi primus fideiuſſor datus eſt effectus non ſoluendo.*
Satisdatio de reſtituendo rem ſequeſtratam non durat, niſi triennio.& nu.10.& 18.
11 *Lex,properandum.quòd non habeat locum in cauſis, ubi lis non conteſtatur.*
Inſtantia quòd non currat in executionibus inſtrumentorum , & ſententiarum,&
ibi,an hoc ſit uerum.& numero 13.
12 *Inſtantia quòd currat emergentibus ante litem conteſtatam.*
14 *Res tempore peritura cum de ea ſit quæſtio officio iudicis uendi poteſt, & pretium*
ſequeſtrari.& nume.20.
15 *Colonus quando duo aſſerunt ſe dominos fundi quem colit,poteſt in ſe fructus retine-*
re ſatisdando de reſtituendis ei,qui pro ſe ſententiam reportabit.
16 *Fructus lite pendente quòd ſequeſtrantur.*
Sequeſtratio eſt permiſſa etiam quando timetur de barataria fructuum.
17 *Satisdatio ſi præſtatur de reſtituendo fructus, non peruenitur ad ſequeſtrationem.*
19 *Sequeſtratio de fructibus quando ſit, debet fieri apud ædem ſacram,& qualiter.*
21 *Sequeſtrum de re alicuius ꝙ non fiat,niſi de debito conſtet per publicũ inſtrumentũ.*

a ❡Debet idoneè ſatiſdare. Ex hoc dicit regula, q cautio idonea facit ceſſare ſequeſtrum, vbi etiam alias deberet fieri. ita no. in apo. ad Guil. de Cug. poſt eũ in auẽ. generaliter. nume. v. ſ. de epiſ. & cleri.

b ❡Cum fideiuſſore. Adde Abb. in ca. ij. de ſequeſtra. poſ. & do. Alex. de Imo. in l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. qui ſatiſda. cog. & quo ad materiã hãc habetur plenè per Belt. in ca. examinata. in j. colũ. in verſi. in glo. ij. cum ſeq. de iudi.

Litibus. Si de dñio terræ inter dñm & colonũ eſt diſceptatio, & locatio negetur: infrà ſcripta forma ſeruatur: qa ſatiſdare tenet colonus cõuetus de reſtituẽdo fruct⁹ reditum præſtadorũ ſine procraſtinatione, ſi dñs obtinuerit in cauſa: q ſatiſdatio durabit triẽnio: & poſtea reuocat. Si verò colonus hoc facere noluerit, vel non potuerit: tunc reditus in auro cõſiſtẽtes deponunt vt hac lege notat. Si verò cõſiſtunt in ſpeciebus iudicis, & vẽdunt arbitrio, & pretiũ inde perceptũ, poſtea modo pdicto ſequeſtratur. publicas autẽ functiones ſoluet dñs, vel colonus ſecũdũ cõſuetudinẽ antiquitus obſeruatã. h.d. Diuiditur in duas partes principales. Primò em̃ ponit qñ eſt q̃ſtio circa dñiũ inter colonũ & dñm qd fieri debeat de fructibus & reditib⁹ dictæ terræ & quo ordine procedat, vſq; ad ver. hæc de reditibus. ibi eſt ſecũda pars principalis. in qua ponitur qs debet ſoluere publicas functiones p terra locata: an dñs, vel colonus, cũ inter dñm terræ, & colonũ de terræ dominio q̃ſtio agitat. Et hęc eſt vna lec. ſecũdũ quã poſui ſummariũ. & eſt vera, & approbat in gl. in ver. reſtituant. Secũdo modo legitur ſecũdũ Placẽtinũ: qa hic nõ erat q̃ſtio inter dñm & colonũ de proprietate terræ: ſed cõtẽdebant de terra. Et quærebatur ad qd colonus debeat facere de fructibus: ſed hæc lex non placet: qa eſt cõtra hãc legẽ quæ dicit, in principio q colo-
1 ni cõtra terræ dominos declamãt. †In tex. ibi: prolixoq tempore. longũ & prolixum tẽpus in hac materia eſt tẽpus decem annorum, vt patet hic in glo. in verbo, colonorum.

Additio Et adde q dicit Bal. & Ang. in l. male agit. de præſcri. xxx. an. & vide in proxi. col. & hic ad de Bal. in l. j. in vj. col. C. de fideiuſ. Quid in emphyteuta, vide
2 hic plenè & melius p Andreã de Barulo. Alex. †Ex hac litera probat apertè q ſi per decẽ annos rñdiſti mihi de penſione tanq inquilin⁹, vel tanq colon⁹ de reditu, q ex hac pſtatione diutina pbat eſſe colonũ, vel inquilinũ meũ, ſed pſtatio modici tpis hoc nõ probaret, argumẽto ſumpto à cõtrario ſenſu huius legis nec obſt. ff. de vſur. l. cũ de in rẽ verſo. vbi diutina pręſtatio nõ ſufficit. ſed requirit pręſtatio lõgiſsimi tpis. nõ enim hoĩes trahunt ita de facili, ſicut res. Nec obſt. ſi dicit, q hęc ſolutio vr cõtra caſum huius legis: qa hic tractat de omni genere colonorũ: & tñ cõſtat q eſſe cẽſitũ vel ad ſcripti. eſt mala fortuna: vt j. l. proxi. qa hic nõ quærit de ſtatu pſonæ vtrũ ſit colonus, vel nõ: tũc em̃ diutina pſtatio nõ ſufficeret: vt l. contraria: ſed quærit tãtũmodo de ſtatu rei, ſ. vtrũ poſsit q̃ſtio dñij denegari, vel refragari antiqua redituũ pſtatio. Et eſt vera ſol. licet de hoc cõtrario gl. diſcrepet multũ in l. cõtraria. & etiã hic aliquantulũ in verbo, colonorũ. Et p hoc eſt caſus j. eo. l. cũ ſatis. §. j. Qñq autẽ ad aliquẽ obligãdũ, nõ dico ad mutãdũ ſtatũ ſufficit minor pſtatio, vt eſt in alimẽtis: vt in l. j. ſ. de fideic. †Ex
3 prædictis apparet, q ſi ego tanq vaſallus præſtiti ſeruitiũ tibi ſpatio decẽ annorũ, q ex hac præſtatio nõ eſt ſufficiẽs ad pbãdũ ius vaſallagij. Nã hic agit de mutatione ſtatus pſonę, q nõ mutatur ex diuturna præſtatione, ſecundũ Martinũ de Fano, & ☞Andreã de Baru. ☞Adde Bar. in l. qui vniuerſas. §. qd p colonũ. ff. de acq. poſ. Intellige cõtra dñm, nõ cõtra tertiã pſonã, & in materia l. cũ de in rẽ verſo. ff. de vſuris. & Bart. in l. j. & in l. ſi conductor. ff. de acq. poſ. & p Cy. & alios in l. ſi certis annis. C.
4 de pac. Cy. & Bal. in l. ij. C. de iure emphy. Alex. †In tex. ibi: idoneũ fideiuſſorẽ. Ex hac litera apparet q qñ inter dñm & colonũ eſt q̃ſtio de terræ dñio, q colonus dño non tenet rñdere de fructibus: ſed ſufficit q ipſe ſatiſdet idoneè de reſtituendo oẽs reditus, inquantũ dñs ſniam pro ſe reportauerit. Sed cõtra iſtud opponit de l. ſi qs cõductionis. ſ. loca. vbi colonus refert dño q̃ſtionẽ dñij. Timore huius variauerũt gloſſatores, & etiã doctores. Quidã em̃ dixerũt q hic cõductio nõ erat finita: ibi ſic. Sed hoc reprobat p doctores: qa ſi nõ eſt licitũ referre quæſtionem dñij cõductione finita: ergo nec ea durãte. Alij dicũt, aut cõſtat de locatione: & tũc nõ refert q̃ſtio dñij vt ibi. aut nõ cõſtat: & tũc ſic, vt hic. & hæc eſt vera. & probat p parte p hãc legẽ dũ dicit q ſi per diutinã præſtationẽ apparet iſtũ eſſe colonũ q ceſſat ordo. vnde in hac lege negabat dñiũ, & negabat locatio: in lege cõtraria negabat dñiũ, ſed cõfitebat locatio, & conductio. Alij dicũt q coloni ſimplices nõ poſſunt refricare q̃ſtionẽ dñij: vt lege cõtraria. cũ ſi. Cenſiti autẽ & alij ſic. vt hic. Sed hæc ſolutio eſt contra literã huius legis, q̃ dicit in colonis cuiuſcunq cõditionis hãc legẽ ſeruari debere. Et hoc videt innuere gl. iij. in prin. licet gl. in lege cõtraria approbet hãc legẽ. Alij dicũt, q hæc lex corrigit illã, & ſimiliter hæc eſt mala: qa vitãda eſt legũ correctio vt l. pcipimus. in fi. de app. aut. quas actiones. ſ. de epiſ. & cle. tene ergo ſecũdã. Sed Iaco. de arena ſequẽdo quãdã alterã opinionẽ poſitã in l. cõtraria dicit, q aut eſt q̃ſtio de dñio: & hoc mõ refricari nõ põt: vt lege contraria. Aut eſt quæſtio de pſtatione redituũ ſolũ. & tũc legitimè põt hoc colonus obijcere: vt hac lege. Et eſt ratio: qa tunc colonus obijcit de nullitate cõtractus. Sed iſta ſolutio videt cõtra hãc legẽ q̃ dicit, q ſup terræ dñio cõtra dños clamabãt. Propterea ſi colonus dicit de nullitate cõtract⁹, ex eo qa eſt dñs, & ideo dicit ſe nõ debere cogi ad redituũ præſtationẽ, de neceſſitate ſequitur refricatio quæſtionis dominij. Tene quam dixi.

Additio. Adde Imo. in l. imperatores. ff. de appel. & cũ Bar. hic trãſit ſimpliciter Lud. in l. fideiuſ. §. fi. ff. qui ſatiſda. cog. & vide Bal. in l. fi. C. qui. ad liber. procla. non ☞licet. Alex. ☞Bar. in l. emptorẽ. ff. locati. videt tenere contrariũ in illa q. qñ prælatus locauit vni rẽ eccleſiæ, & poſtea mo-
5 uetur ſibi quæſtio de eccleſia. Alex. †Itẽ ex litera patet q ille qui vult impedire ſequeſtrũ, aut etiam facere reuocari, debet
a idoneè ſatiſdare[a] de reſtituẽdo rẽ abſq aliqua procraſtinatione. Vnde nõ ſufficit ſimplex ſatiſdatio, niſi hęc verba ponant.

6 Additio †Quia ſi propter iuratoriã cautionẽ reuocatur, fruſtra foret. Et vide dictũ elegãs Io. An. in addi. Spe. eo. tit. de ſeque. poſ. & fru. in rub. vbi dicit q ibi ſequeſtratio non fieret propter ſuſpicionẽ; licet ordinariè à iure permiſſa ſit, nõ reuocabit per pſtationẽ fideiuſſoris. alleg. c. eũ qui de eo q mit. in poſ. li. vj. tu alle. §. nouiſsimè. Inſti. de ſuſpe. tu. in fi. ibi: ſatiſdatũ. Et de materia ſequeſtrationis vide apoſtillã in l. mãdatis. de requi. re. & vide Abb. in c. dilect⁹. de ſe☞queſtra. poſ. & fru. idẽ tenẽtẽ. Alex. ☞Vide Bal. in l. fi. C. qb⁹ ad liber. procla. li. & in l. ſi fideiuſſor. §. fi. q ſatiſd. cog. iã tñ videtur ſi dixit ſecũdũ formã iuris, vt cõiter fit ibi, nõ durat niſi triẽnio. Vide Imo. in l. Imperatores. §. fi. ff. de appe. & Bal. in l. j. in vlti. col. de prohib. ſequeſt. ibi nõ habet locũ l. properãdũ. Adde tñ q terminus pfixus incipit currere in primo actu, in quo quærit de meritis qa tũc habet lis pro cõteſtata. l. nihil. & l. nulla. & ibi gl. & Bar. C. de pcu. & Bal. in l. mutari. de pcu. ff. gl. in Cle. ſæpe. de ver. ſig. & in cle. prima de ele. Ang. de exhi. reis. in aut. in prin. in ij. co. Adde q idẽ voluit Bal. in l. ij. de execu. rei iud. & Are. in l. intra dies. ff. de re iudi. & in repetitione l. tale pactũ. §. q puocauit. vbi aliud tenet, & Roman⁹ in rub.
7 de arbi. in xv. col. Alex. In tex. remouet. †No. ar. q fideiuſſore effecto nõ ſoluendo, debet iteratò ſatiſdatio præſtari. Facit ff. qui ſatiſda. cog. l. ſi ab arbitro. de peti. hære. l. ſi quo tempore. Per hoc enim patet q ſatiſdatio de ſequeſtrãdo vel de reſtituẽdo rẽ ſequeſtratam nõ duret niſi triennio.

8 Additio. †No. q ſequeſtratio nõ reuocat, niſi præſtet
b cautio de reſtituendo rẽ cũ fideiuſſore.[b] Idẽ
9 dicit Anto. †de but. in c. j. de ſequeſtra. poſ. & fruc. alle. l. ſenatuſcõ. de offi. pſi. & ſubdit, q etiã ſi eſt pauper, nõ reuocabit pter lucratiuã cautionẽ. Alle. Spe. in ti. de fideiuſ. §. j. ver. illud autẽ. & de hoc eſt caſus in l. fideiuſſor. §. j. q ſatiſ. cog. & ibi An Et ad-
10 ge. Idẽ ſequit Ang. in l. j. ſ. de phi. ſequeſt. poſ. Alex. †Et aduerte: qa gl. hic ĩ ver. accipiat. dicit, q ĩcipit currere ad triẽniũ à tpe litis cõteſtatæ: qa tãto tpe inſtãtia durat qd not. qa p hoc patet q tps inſtãtiæ pfixũ p l. properãdũ. ĩcipit currere à die li-
11 tis cõteſtatæ, de quo ſolet ibi notari. Vñ †in caſib⁹, in qb⁹ nõ cõteſtat lis, nõ vr illa lex locũ habere. Et ob hęc dixi multoties allegãdo ĩ q̃ónib⁹ de facto q cũ executiões inſtrorũ vel ſniarũ fiãt abſq cõteſtatiõe li. q nõ currit ĩſtãtia, cũ nõ fiat cõteſtatio.

Additio Sed perpetuo durat. & hoc videtur ſentire Gul. in d. l. properãdũ. in prin. Et ad hoc allegabat do. Anto. iſtam glo, me audiẽte. Sed cõtrariũ ſentit dñs Bar.

Bar. in l. ab executore. in fi. ff. de app. facit qd ipſe no. in ſumma ria cognitione ſuper verbo, figura. Poſtea dictus dñs meus mutauit ſniam, & intelligẽdo vt habeo ſup libro d. l. pperandũ. in prin. nec ego video q iſta gl. inducta prout ſ. inducit do. Bart. phibet iſtud, ad qd eam allegat hic: ſed iudicio meo gl. dicit q ipãle eſt, cum hoc pbet illud ad qd allegat: quaſi velit dicere, q inſtantia triennij nõ currat hic, cum ſit cã talis, in qua lis nõ cõteſtat: ſed quia ſummaria. Itẽ nec Gul. dicit, vt ſentit in d. l. properandũ. Alex. Vnde tenemus qd no. Bar. in d. l. ab executore. in fi. Nec obſtat gl. intellecta vt intelligo: qa hic nõ erat qõ principalis de ſequeſtra. fienda, vel nõ, vt ſ. patet. ad quod not. Gul. in d. l. pperandũ. Si ergo eſt verũ qd ipſe Bar. no. in d. l. ab executore. in fi. hoc tñ fallit in cauſa appellationis vbi inſtãtia incipit currere à principio citationis in ius factæ, pducendo libellum appellationis. & hoc in odium & contumaciam appellati. nec iudicium eius valet, vt ex d. §. fi. colligitur. Angel.

Additio. Adde Bal. in l. cõſentaneũ. C. qño & qñ iudex. Idem tenet Bal. in l. tale pactũ. in §. qui puocauit. ff. de pact. in repe. in x. q. in fi. Pe. de anc. in c. j. de iura. ca. qui dicit ita fuiſſe conſultũ per d. Bal. & dicit ita ſe de facto obtinuiſſe. Contrariũ tenet Bal. in l. j. C. de iur. cal. cum cõcor. & p eundẽ in l. ij. C. de execu. rei iud. poſt Ang. in l. & poſt. §. fin. de iud. & no. Mod. in l. ab executore. in prin. in iij char. ff. de app. ſed Bar. in l. pperandũ. in §. ſi quidẽ. in prin. C. de iud. vbi aliter loquitur. & idem videt velle Gul. de Suza in d. l. properandũ.
12 in prin. §. & ſi quidem. ſequit Bar. ibi. † In his verò quæ emergunt ante litis conteſtationẽ, nunquã currit inſtantia. ſm Bal.
13 no. in l. & poſt edictũ. §. j. ff. de iud. † fortè tutior eſt opi. q currat inſtantia à tpe, quo cœptum eſt tractari de meritis cãæ executio, per no. per Bar. in d. §. & ſi quidẽ. cũ quo cõcordat Cy. & Bal. & Saly. in prin. illius legis. Et pro hoc facit q diſpoſitio illius legis eſt inducta ob publicam vtilitatẽ: vt no. glo. in princ. huius legis. ergo debet extẽdi ad caſus ſimiles, per no. per gl. & Bar. in l. ſi conſtante. & ibi Bar. in ix. q. primæ partis. ff. ſolu. ma. Et maior eſt ratio in cauſa executiõis, quæ eſt ſummaria. l. à diuo Pio. §. ſi ſuper. ff. de re iud. cum in ſummarijs limitata ſit inſtantia, ſicut in ordinarijs, & potius in eis eſt maior inſtantia lege de ſubmerſis. ſuprà de naufra. Bal. in l. j. §. j. ad fi. ff. ſi quis ius di. non obtem. tenet idem quod tenet in l. ij. de executio. rei
14 iud. Alex. In text. ibi, fructus vendant. † Nota q qñ res ſequeſtrata eſt tempore peritura, q iudicis officio poteſt vẽdi, &
a pretiũ ſequeſtrari. [a] poſſet etiã id ſolus ſequeſter: vt l. ſi oleum. ff. de dolo cuius ſequeſtri, officium eſt voluntariũ, & nõ neceſſarium: vt l. fi. ſ. de bo. autho. iud. poſ. In tex. ibi: nec de reditibus. Nota diligenter hunc verſi. quãdo res eſt in litigio inter dñm & colonum, ad quem ſpectet ſolutio publicarũ functionum. Et vtrum ſolutio facta per vnũ altero ſciente, & patiente, ſibi præiudicet. Ex hac litera ſumit arg. gl. ſuper verbo, moris erat. An ruſtici teneant pręſtare decimas clericis, vel eccle-
b ſijs. [b] Et dicit q ita ſeruat cõſuetudo. Vltimò ſecundũ lecturã
15 † Placentini poſitã hic in gl. ſuper verbo, reſtituant. eſt hic caſus, ſi vera eſſet, quæ eſt vera quantum, in ſe, q ſi duo aſſerũt ſe dños vnius fundi, q colonus põt dicere, neutri veſtrũ volo reſtituere fructus: ſatiſdãdo de reſtituẽdo ei, qui pro ſe ſniam reportauit. qd no. qa eſt limitatio legis vltimę. C. de pet. hrẽ. Bar

16 Additio. In tex. ibi: fideiuſſor. † Eſt em̃ hic caſus q lite pendente fructus ſequeſtrant, ſ. cum dñs agit contra colonũ ſuum: regulariter aũt talis ſequeſtratio eſt prohibita. l. j. ſ. de prohi. ſequeſtra. pecu. niſi timeretur de barata-
17 ria fructuũ, vt l. imperatores. in fi. ff. de appel. † Item nota optimum argumentum, q licet ex forma legis vel ſtatuti fructus debeãt ſequeſtrari: ſi tñ ille, cõtra quẽ agitur, vult dare fideiuſſorem de reſtituendo oẽs fructus, nullo modo peruenit ad ſe-
18 queſtrationẽ. † In tex. ibi: per triẽnium. Hic tex. eſt optimũ arg. q fideiuſſor, qui promittit reſtituere oẽs fructus, qui percipientur, ad hoc vt ſequeſtratio euitaret, q nõ intelligitur obligari, niſi pro fructibus triennij tm̃. Et eſt rõ: qa conuẽtus nõ tenetur pro maiori tpe fideiuſſorem dare q triẽnij, vt hic. ergo ſimpliciter dãdo ad tps triẽnij videt dediſſe. quod no. ſed non
19 firma. † In tex. ibi: ęde ſacra. Nota cũ ſequeſtratio fit de aliqbus fructibus alicuius rei, debet fieri apud ædẽ ſacrã illius ciuitatis, ſub qua poſſeſsio ſita eſt. Vnde ſi poſ a ſeſsio eſt ſita in parochia ſcti Petri, in eccleſia illius parochiæ debebit fieri ſequeſtratio: & ſi illa eccleſia ad illud ſequeſtrũ non ſit ſufficiẽs vel idonea, fiet ſequeſtrũ b
20 ad eccleſiã cathedralẽ. tex. eſt hic. † In tex. ibi: fructus vendant. ibi ſolus ſequeſtrans nõ poſſet, licet fructus corrũpant, niſi iudice permittẽte ei de partiũ volun-
21 tate. ſic intelligit. l. ſi oleũ. ff. de do. † Nota etiã ex principio hui⁹ legis q nunq ſit ſequeſtratio de re alicuius, niſi de debito c
c cõſtet per publicum inſtrm: [c] vt j. de ero. ☞mili. anno. l. per hãc. & ibi dixi. Ang. ☞ Adde q Bal. tenet cõtra Bar. in l. j. de iur. cal. vbi dicit, q ſi ſtatutũ requirit inſtãtiã cauſæ terminari intra duos menſes, q habet locum vbi petit executio inſtrumenti confeſsionati, licet aliqui cõtra, ſcdm eũ. In tex. ibi: fructus vendant, vide Ang. & doct. in l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. qui ſatiſ. cog. & adde Bart. in l. ſi magiſtratus. ff. de priuilegijs creditor. & l. intereſſe. de acq. poſ. Bal. in c. olim. de reſcri. bene facit l. diuus. de pet. hære. In ea. l. in fi. An hoc ſit verum, vide Imo. in l. Imperatores de appel. §. fi. & qd no. Bal. in d. l. j. C. de phib. ſeque. & vide Abb. in c. dilectus. in fi. de ſeque. poſ. & fru. vbi reprobat dictũ Bar. eo mõ reprobat Imo. in d. l. Imperatores. §. fi. vide q̃ no. in l. per hãc. de ero. mili. anno. lib. xij. & vide Bar. in l. fi. in fi. C. de edic. diui. vbi dicit q immiſsio debet pbari per publicum inſtrm, nec ſufficit per teſtes. Alex.

Nediutius Hodie nat⁹ ex adſcriptitio et ſerua, vel adſcriptitia & ſeruo ſequit vẽtris cõditionẽ. Itẽ inter ſeruos & adſcriptitios modica eſt differentia: cũ ſeruus cũ peculio, adſcriptitius cũ terra alienari poſſunt per dñm. h.d. Præmitto ad euidentiã, q olim ſenatuſconſultũ Claudianũ volebat vt nat⁹ ex adſcriptitio vel adſcriptitia ſemper ſequeret cõditionẽ adſcriptitiam, & ſic qñq paternã, qñq maternã: vt ſ. de ſenatuſcõſulto Claudiano. Vnde vidẽs Imperator q ſemper qs traheret ad priorẽ fortunã, ſtatuitq illud ſenatuſcõſultũ eſſet ſublatũ ex toto: & q ille, qui naſcet ex adſcriptitio, & muliere libera, eſſe liber, vt notat in lib. aut. ibi hoc etiã declaratũ fuit in lib. aut. cõſtitutio quę ex adſcriptitio & libera natos. in prin. col. v. Verũ qa multi dubitãt qñ qs naſcebat ex vno adſcriptitio vel adſcriptitia, et ex altero ſeruo vel ſerua: vtrũ ſequeret cõditionẽ vẽtris: cum illa lex antiqua poſita ad remotionẽ dicti ſenatus non loqueret, niſi tm̃ de adſcriptitio, & muliere libera, iõ Imperator poſuit legẽ, & diſpoſuit q ſicut ille, qui naſceret ex muliere libera, & adſcriptitio ſequitur cõditionẽ vẽtris: ita ille q naſcit ex adſcriptitia, & ſeruo vel ex ſerua & adſcriptitio, ſemper ſequit cõditionẽ vẽtris. Et ex hoc infert alia regula gñalis, q partus ſequit regulariter cõditionẽ vẽtris, ſiue cõditio vẽtris ſit deterior partui, ſiue vtilior. Hæc aũt regula fauore publicæ vtilitatis fallit in partu murilegulorũ: qa ſemper murileguli ſequunt cõditionẽ liberi, ſiue ſit pater, ſiue mr: vt l. fi. ſ. de murilegulis. Itẽ fallit in partu ei⁹, qui natus eſt in prędio tamiaco: qd prædiũ quale ſit, notat j. de prædijs tami. in rub. & in l. j. Itẽ fallit in filijs inquilinorũ & colonorũ natis ex libera muliere. vt ſ. eo. l. diffinimus. Item fallit in filijs libertorum curię xij. q. ij. de libertis. & hoc de iure ciuili. Itẽ fallit ſcdm legẽ Lombardorũ, vt no. in gl. Quo ad honores verò aſſequendos partus ſequitur conditionem paternam: vt l. cùm legitime. ff. de ſtatu hom. Vltimò no. ex gloſ. pe. omnes differentias inter adſcriptitios & ſeruos. Barto.

a ❡Et pretiũ ſequeſtrari. Adde iſtũ in l. fi. p illum tex. ibi. ff. de re. qui. re. & ibi poſui in apoſt. ad iſtum in verſic. poteſt vendi.

b ❡Vel eccleſijs. Ad cuius arculi deciſionem vide tu plene do. Soci. in cõſil. cclxvij. inci. elegãter & ſubtiliter. in prin. cũ verſ. ſeq. vſq ad fin. in ij. parte. chart. clxxx.

c ❡Per publicũ inſtrm. Adde An. Cor. oĩno ſin. ſuis in ver. ſequeſter. incip. qs nõ põt petere. dixi poſt Iac. Rebu. in addi. ad ipm in l. præce. in fi. in eo. verſ. ſ. eo. & de hoc p do. meũ Deciũ conſi. lxxj. inci. diuino &c. & p tenui ingenioli mei &c. col. ij. ver. vj. etiã facit ibi, imò qd fortius eſt. volumi. j.

1 ☞ *Enunciatiua verba in diſpoſitione uel contractibus, ſi ſunt in duplici confeßione emanata, ualent in una, poſtea in alia probant & obligant.*

2 *Terræ recommendatæ quæ tenentur ciuitati præſtare ſubſidium in caualcatis, ſi ſtãt per centum annos quòd non præſtiterint, per hoc non cenſentur præſcripſiſſe libertatem, ſi non fuerint requiſitæ.*

3 *Statutum quòd abſentes à ciuitate Peruſij, non gaudeant priuilegio ciuium, non comprehendit abſentes, quorum fratres, & ſorores, & cognati ſtent in ciuitate, qui ſupportent onera.*

Et non dicitur abſens nec uegabundus. ibi. numero 5.

4 *Iniuria facta uni de conſortio, uidetur toti conſortio facta.*

6 *Confeſsio facta in iudicio, non in figura iudicij, non nocet: & quando noceat etiam extra iudicium geminata.*
7 *Geminatio actus, uel eius perſeueratio, quòd multùm arguant actus ualiditatem.*

a ¶ Diſpoſitionē. Adde do. Soci. cōſil. ccxxviij. inci. præſens cōſultatio pulchra. ver. quintò quia verba cū verſi. ſeq. in ij. parte char. cj. & in conſi. lxviij. incip. circa j. q. ver. circa aliam q. in j. parte. charta. cxiiij.
b ¶ Videt̃. Adde Feli. in c. partus. de homi.
c ¶ Iudicij. Adde do. Soci. in cōſil. xv. inci. viſis prædictis publicis inſtrumētis. verſi. tertius verò tractatus. circa mediū. in j. parte chart. xxiiij. & Feli. in ca. ſi cautio. de fide inſtru. in ij. colū. verſi. fallit notabiliter. & in col. viij. in fi. verſi. fallit vltimo.
d ¶ Agitur. Quid autē operetur in obligatione, reſcripto, in interlocutoria & in nōnullis alijs actibus, vide tu plenè Feli. in c. ſi cautio, in ix. colū. ſtatim poſt medium ibi. & hic eſt. de fide inſtrumen.
Pro ſaluando Bart. hic in hac l. cū ſcim⁹. qui vult ꝙ ex cōfeſſione geminata extra iudiciali oriatur actio, vt hic circa finē commenti ſui, vide concordantiam quā poſui ad l. triticū. ff. de verbo. obliga.

Cum ſcimus. Sola cōfeſſio vel ſcriptura, in qua enunciatiuè quis ſe alterius colonū eſſe aſſerit, non præiudicat, nec ſtatū mutat niſi ſit alijs adminiculis approbata, ſcilicet ex illa diutina præſtatione, quam faciūt filij adſcriptitij: aut quia alia cōfeſsio emanauerit de eodem.

Itē ſi filius adſcriptitij viuente patre per xxx. annos cōtinuos terrā nō coluit, non propterea liberatus eſt à condictione adſcriptitia: cū pater eius tempore vitæ ſuæ culturæ ſatisfecerit. h. d. Ideo autem dixi enunciatiuè prolata, & facta: qa ſi diſpoſitiuè per ſolēnē ſtipulationē quis vellet ſe facere alterius adſcriptitiū, nō requirerētur alia adminicula, ſecundū Martinū de Fan. & And. de Barulo hic: licet glo. in l. proxi. in §. cū autē. videat̃ dicere ꝙ licet præcederet pactio, qua qs ſe obligauerit, tamē iſta pactio nō præiudicat, niſi ſecuta ſit poſtea triginta annorū præſcriptio. Sed ego intelligo illā gl. qñ illa ſtipulatio nō fuit ſolēnis, ſed poſtea curſu temporis ex diutina præſtatione ſolēnizat̃. Vbi autē qs paciſceretur ſolēniter, puta ꝑ ſtipulationē: nō videtur dubiū ꝙ eo ipſo ſit effectus ſeruus, & adſcriptitius, vēdēdo ſe ad pretiū participādū.
1 † In text. ibi: ſi autem eſt ſcriptura. ex hoc ver. limitari poſſunt oēs leges dicētes ꝙ verba enunciatiua nō
a inducunt diſpoſitionē,[a] & etiā in cōtractibus prolata nō ſunt obligatoria. Nā hoc eſt verum, niſi bina cōfeſsio emanauerit vna poſt aliā. Si enim circa cōditionē adſcriptitiā, quæ eſt mala, vt l. ne diutius. s̃. eo. præiudiciū generat: quāto magis generabit in his, quę nō ſunt tāti p̃iudicij: certè multo magis. ☞ Vide quę dicta ſunt in l. ex hac ſcriptura. in j. col. in margine, poſt
2 Bar. de donati. & idē Romanus in litera d. in no. ij. Alex. † In tex. ibi: illud quoq;. Ex hoc §. ſumitur optimū argu. ꝙ ſi terræ recōmendatæ tenentur dare ciuitati Peruſij ſubſidiū caualcatis, & exercitibus, extra ciuitatē euntibus, & per centū annos ſteterunt ꝙ nō præſtiterūt ex eo qa ciuitas Peruſina nō requiſiuit, cū de ſuis gētibus eſſet copioſa nimis, vt nō propter hoc dictæ terræ præſcripſerint libertatē dicti ſeruitij: nulla enim cauſa deſidiæ poteſt cōi Peruſij imputari, ex quo neceſsitatem dicti ſubſidij non habuit. De quo dixi in l. in filijs. s̃. de decur. vbi videt̃ caſus. Adde Ang. in l. malè agitur. de præſcrip. xxx. anno. circa fi. Itē ibi: patres oēs fratres abeſſe à ciuitate, vel loco, non eſt qui habet de ſua progenie in loco, vel ciuitate: vt in patre, qui habet filiū. vide gl. in l. fi. in verbo, & eadē perſona.
3 C. de impub. & alijs ſubſti. Alexā. † In tex. ibi: patres vel fratres. no. argu. ꝙ ſtatutū dicit, ꝙ abſentes à ciuitate Peruſij non gaudeāt priuilegio ciuium, cū onera nō ſupportēt, ꝙ ſi aliquis abeſt à ciuitate, & in eadē permanēt patres vel fratres, ſorores vel cognati, qui ſupportēt onera ciuium, ꝙ nō obſtāte tali abſentia priuilegio gaudebit abſens. Videt̃ em̃ ſupportare onera, cū illi ſupportēt. qui ſunt de ſua progenie. Et ideo ſi ſtatutū dicit, ꝙ nō allibrati nō audiātur in ciuilibus, nec in criminalibus, cū nō ſupportēt onera ciuitatis, ꝙ libra patris vel aliorū conſortū de domo proderit nō allibrato. ſufficit enim hos cōſortes onera ſuſtinere, per hāc legē. ☞ Adde bonā gl. in l. ij. C. qui æta. vel profeſ. exc. li. x. de quo per Ange. in l. p̃tor. in prin. ff. de edēdo. & Bart. in l. j. §. ſi hæredis. ff. ad l. Fal. l. j. §. dñi. ff. ad Sylla. Bal. in l. fi. præalle. vbi dixit per gl. in l. ij. qui æta. excuſantur. ꝙ ſi ſtatuto cauet̃ ꝙ nullus poſsit habere officiū, niſi habeat cētū in bonis: ꝙ filius poterit habere officiū ſi pater habet æſtimū vſq; ad illā quātitatē. licet ſint plures fratres. qui ſi diuiderētur nō haberēt illa centū. Et ita dicit in l. prætor. §. ſed ſi filius. ff. de edēdo. & Ang. in l. fi. præallega. & Bal. in l. ij. ad fi. s̃. de lib. & eorū liber. & in l. j. §. illud. s̃. cōmunia de manumiſ. & in c. filius. de cap. qui curiā vēdi. & in l. nō plures. de ſac. ſan. eccle. & in l. ſciendū. ff. qui ſatiſ. cog. & ibi Bart. in pe. q. Bal. in l. diximus. §. ſi pater. ff. de execu. tut. & in l. ij. in fin. s̃. de legiti. hære. & in pe. col. ver. modò vidēdū eſt s̃. de execu. rei iudi. & Bal. in addi. Spe. in ti. de cēſibus. ad fi. & in l. illud. ff. qđ cuiuſq; vniuer. Item ibi in verſi. itē de iniuria quæ fit vni adde Bar. in l. lex Cornelia. & ibi dixi. ff. de iniurijs. Et ibi oēs. not. Bart. &
4 ibi ſcripſi in l. ij. in prin. ff. de accu. Alex. † In tex. ibi: cū tamē pars. No. ꝙ corpus vnius cōſortū appellat̃ pars cæterorū con-
b ſortū. Itē iniuria quæ fit vni eorū, toti conſortio facta videt̃:[b] vt l. j. de ſenatuſcon. Claudi. & oēs poterunt vindicare tanq; cōnſortes eorum proſequētes eorū iniuriā, vt l. ſi fœmina. s̃. ad Turpil. etiam ſi vendicās ſit ſpurius. l. j. cū ſimi. ff. de libe. cau.
5 † In tex. in fi. l. per hāc literā videtur poſſe dici, ꝙ nō videant̃ abſentes à ciuitate illi qui de ciuitate habēt patrē, & alios cognatos. Vnde nō appellabit̃ vagabūdus, cū ibi reſidere videatur. Sed contrariū videt̃. Nā videmus ꝙ bonis abſentis detur curator, & citātur primò agnati, ſi volūt eū defendere. Tex. eſt in l. itē ait prætor. §. j. ff. ex quib. cau. maio. Et ꝙ datur curator, patet in l. ab hoſtibus. eo. tit. & nō obſtat hæc lex: quia ideo hic nō reputatur abſens: quoniā ſui cognati onera ad eū ſpectātia ſupportabūt. ☞ Sed cōtrariū videtur ꝙ bonis abſentis datur curator. glo. in l. cognatos. C. de capti. & idē in hæreditate iacente in l. j. de cura. bo. dan. & Ang. in l. iiij. §. quoties. ff. de dāno infec. per l. ſi ſeruus cōis. ff. de ſtipula. ſeruorū. Alex. In gl.
6 extra ius. ibi: nō in figura iudicij. † Not. ꝙ confeſsio facta in iudicio, nō in figura iudicij, puta corā tabellione, nō nocet. Et per hoc patet ꝙ malè dicant illi, qui dicūt ꝙ gloſſa, quæ eſt in l. iubemus. s̃. de liber. cau. ꝙ nō reperiatur alibi quā ibi: qa hoc nō eſt verū: quia etiā hic inuenitur. & eſt etiā alia glo. ſingu. in l. interrogatam. C. de liberali cauſa. Hoc eſt verū in cōfeſsione quæ nō præiudicat extra iudiciū. Vbi autē p̃iudicaret extra iudiciū eodē modo præiudicaret corā notario, vt in gl. ſeq. Itē confeſsio facta nō in figura iudicij licet nō pręiudicet: tñ ſi bis emanauerit, fortè ita p̃iudicaret, ſicut ea, quæ eſt facta in figu-
c ra iudicij[c]. Hoc videt̃ velle ſequēs gl. Adde qđ dixi in l. triticū. ff. de ver. obli. vbi dixi ꝙ duæ cōfeſsiones plus operātur quam
7 vna. † Actus em̃ geminatus vel perſeueratio multū arguūt ad
d vtilitatē eius qđ agitur.[d] & facit optimè l. ſi mulier. s̃. ad Velleianū. Bart. ☞ Cōfeſsio bis emanata extra iudiciū præiudicat, ac ſi eſſet facta in iudicio. regulariter tñ cōtra. l. j. in fi. in gl. ſuper verbo, actionib⁹. ff. de inter. actio. & per gl. in l. quoniā. ff. de infamibus. & in l. cū de indebito. in §. fi. de proba. & in l. generaliter. C. de nō nu. pec. Adde circa cōfeſsionē geminatā gl. in l. capite quinto. ff. de adul. quę dicit, ꝙ q̄uis dicat̃, ꝙ aliàs cōfeſſus nō p̃cedētibus indicijs & timore tormētorū, nō ſibi præiudicet. l. j. §. diuus. l. maritus. & qđ ibi ꝑ gl. & Bar. ff. de queſti. tñ ſi ante cōfeſsionē factā ſine indicijs emanaſſet alia cōfeſsio quæ teneret: per cōſequēs cōdēnaretur ex ea propter geminationē ipſius cōfeſsionis. Adde tñ circa confeſsionē factā extra iudiciū, ꝙ licet regulariter nō præiudicet cōfitēti, tñ ſi iuramētum interueniſſet, ſibi præiudicaret. Bar. in l. cū qs decedēs. §. Titia honeſtiſsima. de lega. iij. & adde in eo ꝙ dicit hic Bar. de cōfeſsione bis emanata, ꝙ idē voluit Bal. in rub. res inter alios acta, & iudicio meo eſt tex. ibi gl. & doc. in l. ſi mulier perfectæ ætatis. C. ad Velleia. & in l. j. C. de plus peti. Et adde ꝙ cōfeſsio geminata operatur vnū no. effectū, vel ꝙ exceptio nō numeratæ pecuniæ, quæ aliàs intra biēnium opponi poterat, iuxta ea quæ habent̃ in l. ſi extāt. C. de nō nume. pecu. nō poterit opponi ſi cōfeſsio fuerit geminata. Ita dixit Abb. in c. ſi cautio. de fide inſtru. vbi allegat no. per glo. hic. tu allega. tex. in l. in cōtractibus. in §. de illo. de nō nu. pecu. Et adde in cōfeſsione facta extra iudicium, ꝙ talis nō cōfeſsio prodeſt ad actionē, ſed ad probationē. l. j. in fi. s̃. depoſiti. fallit niſi eſſet geminata: qa tūc cū æquipararetur cōfeſsioni factæ in iudicio, vt hic: & confeſsio facta in iudicio prodeſt ad actionē, vt eſt gl. in l. ſed & ſi poſſeſſori. ff. de iureiu. in §. itē ſi iurauero. quod cōfirmat Cy. in l. j. C. de cōfeſ. quæ actio vocatur vtilis confeſſoria, vt eſt tex. in l. proinde. §. procurator. ff. ad l. Aqui. igit̃ pōt dici tali caſu prodeſſe ad actionē. Cogita: quia nemo hæc tāgit. Itē adde ꝙ iſta geminatio operatur alium naturalem effectum: quia ex geminatione pacti nudi dicitur pactū veſtiri, & parere actionem et obligationē, vbi aliàs ex tali pacto non naſcitur. Dictum eſt Ang. & Sali. in l. petens. C. de pact. & facit Inſti. de act. in §. de conſtituta. Item ad iſtam geminationē, ad quod geminata interlocutoria nō reuocatur: glo. no. in l. clerū ad repulſionē. de appel. Itē geminata mora nō pōt purgari. l. traiectitiæ. §. de illo. ſecundū vnā lect. de act. & obl. Itē geminatio reſcriptorum operatur clauſulam motu proprio. Bal. ſingulariter in l. dānoſa. C. de preci. Impe. offe. Item peccatū veniale geminatū trāſit in mortale. Tex. eſt in §. criminis. xxv. diſtinctiōe. Et ibi ſi bis enumerauit diuerſis tñ temporibus, & interuallo. ſecundùm Bal. in procę. C. ad fi. Alleg. quod habetur in l. ſi conuenerit. de pigno. act. Adde do. Ant. de but. actu requiſito ad conſuetudinem, vt requiratur interuallum tēporis in c. fi. de cōſue. Alex.

1 ☞ *Statutum ꝙ inſtrumenta dotalia executioni mādentur, nulla longi temporis præſcriptione obſtante, an obſtet præſcriptio quadraginta annorum.*
2 *Statutum excludens præſcriptionem an ualeat.*
3 *Adſcriptus alicui conditioni, ſi fugit, ut illud onus euadat, dicitur furtum ſui facere, etiam ſi ſit liber.*
4 *Coloni & cenſiti ſunt homines liberi.*
5 *Moderator prouinciæ cognoſcit de crimine.*
Refectio expenſarum ꝙ ueniat in cauſa criminali.
6 *Colonus an poßit deſerere culturas agrorum, etiam ſi dominus nouet pacta, ſi ſtatutum dicat ꝙ non poßit eas deſerere.*
7 *Vxor ſi uerberatur à uiro, licitè poteſt diuertere.*
8 *Proteſtatio procuratoris ꝙ faciat incidere proteſtantē in pœnā: ſi ei oſtēdit mādatū.*
9 *Conditio adſcriptorum eſt durior quàm aliorum colonorum.*
10 *Statutum ꝙ iudex prouideat ne damna dentur, uel ꝙ debeat tueri tales iniurias patientes, quando pariat actionem, & quando officium iudicis.*
11 *Primogenitus Regis an dicatur natus ante dignitatem regalem.*
12 *Stante ſtatuto ꝙ habitantes in comitatu non gaudeant priuilegio ciuitatis, nec eorū filij aliquis habitat, an præiudicet filijs ante habitationem natis.*
13 *Statutū diſponēs ꝙ pro quolibet animali naſcēti in territorio, dominus ſoluat unū ſolidū, ꝙ cōprehēdit illū q ducit animalia prægnātia extra territoriū, ut ibi pariāt.*
14 *Colonus remanens in colonia tenetur ſolitam fructuum reſtitutionem facere.*
15 *Hæredes coloni ſi remanent in colonia ſine renouatione pactorum, pacta facta inter dominum & colonum defunctum ſeruare debent.*

Cum ſatis. Adſcriptitius fugiēs, ſicut ſeruus ſui furtum facit, licet liber ſit: & ideo tali fortuna nō liberat̃ xxx. ann. ſpatio: ſed cum ſua ſobole idē adſcriptitius remanet. Itē effecti colonariæ conditiōis per culturā aſsiduā xxx. ann. ſunt liberi, & eorūdem filij, licet oēs adſcriptitij ſint cōditionis prædictæ, etiā ſi tanto tempore filij non ſteterint in cultura. Itē dñi poſſeſsionū nō debēt eiſdē violentiā inferre, aut veterē cōſuetudinē redituū immutare, contrariū facientes eiſdē ad intereſſe tenētur, nec poterūt ob hoc culturam agrorū deſerere. Itē nullus debet colonū vel adſcriptitiū alienū occultare: & ſuſpiciēs etiam ignorāter, niſi reſtituat, ipſum pœnis hic inſertis tenet̃. h. d. In text. ibi: q̄ntūcunq; emanauerit. hoc verū, niſi ille adſcriptitius in fuga ſteterit per xl. annos: vt l. oēs. de præſcri. xxx. an. q̄ntū aūt tp̄s requirat̃ in ☞ ſeruo fugitiuo, no. de ſer. fu. l. j. ☞ Iſte text. probat qualiter cognoſcat̃ ciuis à comitatiuo. Nā cognoſcunt̃ ex ꝑſonis, ex quibus naſcunt̃ ipſi ciues, ſeu homines, nō aūt inſpicit̃ locus ĩ quo naſcūtur: vt hic. Adde gl. no. in c. ſtatutū. §. cū verò. de reſcrip. in vj. q̃ dicit, ꝙ ille dicit̃ de ciuitate, q ibi habet domū. vt ibi, ꝑ
1 doct. Alex. † No. ꝙ dicit, q̄ntumcunq; &c. qđ ꝑ hoc patet cōiūcta l. omnes. quòd licet ſtatutum dicat, ꝙ inſtrumenta dotalia executioni mandentur, nulla longi temporis præſcriptione obſtante: quia ſi currerent xl. annorum curricula, quòd obſtabit temporis præſcriptio: ſicut videmus hic Imperatorem dicere non præſcribere iſtos longi temporis curſu libertatem: tamen currunt curricula xl. annorū. Sed contrarium dicas: quia iſtud ſtatutum ſimpliciter loquitur. & ideo ſimpliciter intelligendum eſt: vt l. de pretio. ff. de pub. Nec obſtat hæc lex: quia limitatur per aliam. quod in ſtatuto non eſt. De hoc dixi s̃. qui nume. li. ſe excu. l. fi. vbi gl. allegat oēs leges, quæ pñt allegari.

Additio. Si ſtatutū excludit præſcriptionē longi tēporis, an verificet̃ in præſcriptiōe lōgiſsimi tēporis? Dicas ꝙ nō. Facit qđ dicimus ſtatutū interpretari, vt aliqd addat in iure communi: ſecundum Bar. in l. ij. de vſu. Bal. in l. j. de pręſcri. lōgi tp̄is q̃ pro libe. cū ſi. Sed p̃ſcriptio lōgi tp̄is eſt tantū x. ann. ĩter pręſentes, &c. In cōtrariū faciūt ea q̃ diximus ſtatutū interpretādū ſecundū ius cōe. & ꝓ certo dictū Bart. nūquā mihi placuit. Pro quo multa poſſent adduci ſpecialiter qđ no. Bal. ꝑ illū tex. in l. ĩ cōtractib⁹. in prin.
2 de nō nu. pe. & multa alia. † Qñ aūt valeat ſtatutū excludēs p̃ſcriptionē, vide ꝑ Bal. in l. j. ne rei do. vel tēplorū. & dixi plenè poſt Bar. in l. j. de vſu. Sed aduerte ad dictū Barto. hic, qđ puto ꝙ ſit corruptū: quia nō deberet eſſe illud verbū lōgè relatū in ſtatuto, an p̃ſcriptio cētū annorū intelligat̃ excluſa: vide not. in d. l. j. ne rei do. vel tē. & in c. j. §. p̃terea. de cap. Corra. ĩ vſib⁹ ☞ feudorū. Alex. ☞ Statutū faciēs mētionē de p̃ſcrip. longi tp̄is nō cōprehendit p̃ſcriptionē xl. anno. Idē Bar. in l. ius emphyteutici. s̃. de fund. patrimoni. & ibi vide & cōtra Bar. hic tenet
3 Ange. in l. ſi qs decurio. s̃. de decur. lib. x. vbi dixi. Alex. † In tex. ibi: furari intelligat̃. No. ꝙ licet qs ſit liber: tñ ſi adſcriptus eſt alicui cōditioni, in fugiēdo, vt onus illius cōditiōis euitet,
4 dicit̃ facere furtū ſui. † Sequit̃ in text. voluit liberos permanere. Ex hoc patet ꝙ coloni & cēſiti ſunt hoĩes liberi, licet adſcri-
5 pti ſint huic cōditiōi. † No. ꝙ moderator prouinciæ cognoſcit de crimine, & facit reſarciri intereſſe. Vñ ꝑ hoc dici pōt ꝙ in cā criminali veniat refectio expēſarū. hic em̃ crimē violentiæ, vel rapinæ intētabāt, tñ iudex hic recognoſcēs facit reſtituere dāna, & intereſſe. qđ an ſit verū, not. s̃. q accu. nō poſ. l. q crimē. & ꝑ Cy. ĩ l. fi. s̃. de fru. & lit. expē. Quis aūt iudex de hac violētia cognoſcat, & qs exequat̃, & qualiter petat̃ huiusviolētiæ punitio, dic vt in gl. in ver. ꝑ iudicē. In tex. ibi: & ſic ve-
6 terē cōſuetudinē. † No. ꝙ ſi ſtatutū dicat, ꝙ coloni nō poſſunt deſerere culturas agrorū, ꝙ nō poterūt, licet eis pacta immutent̃: ſed dñi tenent̃ eiſdē ad ĩtereſſe. & idē ſi verberant̃ à dñis. Cōcor. in quib. cau. col. & cēſi. l. j. Sed cōtrariū teneas: Nā non plus operat̃ hic ſtatutū, q̄ operaret̃ pactū: vt no. s̃. in rubric. de decu. Sed ſi quis ꝓmittit terrā excolere ſub certo pacto & pœna, nō incidit in pœnā, ſi eidē pacta mutātur, vel dñs ita rixoſus eſt ꝙ colonus in colonia nō pōt perſiſtere, ſicut dicimus in ſocio qui ꝓmittit ſocietatē nō diſſoluere. nā pōt, ſi ſocius eſt rixoſus: vt ff. pro ſocio. l. ſi cōuenerit. ĩ fi. Nec obſtat hæc lex: qa ſpeciale eſt in iſtis, quorū cōditio eſt multū ſtricta: vt s̃. eo. l. ne
7 diutius. & l. diffinimus. † Præterea, vxor cū flagellis verberat̃
a à viro[a], licite pōt diuertere: vt in aut̃. vt lic. mat. & auiæ. §. quia verò plurimas. multo ergo magis colon⁹ à dño quādo acriter verberat̃. ☞ Adde Dy. & Bal. idē tenētes in l. j. in iiij. colū. s̃. de leg. vbi dixit, ꝙ hoc caſu dabunt̃ alimēta extra domū. & idem no. Cy. in l. qđ in vxorē. s̃. de nego. geſt. & ibi Bald. bene facit tex. in l. Caio Seio. §. fi. ibi: ſi ob grauiorē ſeruitutē diſceſſerūt. ff. de ali. & ci. leg. facit ēt l. ſi cū dotē. §. ſi autē in ſæuiſsimo. ff. ſol. mat. & Bal. in l. j. de priuil. dot. & in l. j. C. de ſentētijs q̃ ſine
8 cer. quāti. Alex. † Sequit̃ in tex. vel per procuratorē. Hic videtur caſus ꝙ ꝓteſtatio ꝓcuratoris facit incidere ꝓteſtatū in pœnā, ſicut ꝓteſtatio dñi: qđ verū eſt, qñ ipſe oſtēdit ꝓcuratoriū: vt l. ſi qs inficiat⁹. in princi. ff. depoſiti. In gl. etiā xl. ann. hoc ꝓcedit in curialib⁹, vt nō liberent̃ p̃ſcriptione xl. annorū, vt in l. hic alleg. adſcriptitij verò bene liberant̃ tanto tp̄e à tali cōditiōe: vt l. oēs. de p̃ſcip. xxx. ann. niſi pars eorū corporis in p̃dijs remāſerit, vt s̃. l. ꝓxi. In eadē gl. ibi ſolue vt ibi: quia ibi tractat̃ de alia libertate, q̄ de ea, quę ꝑ viā præſcriptiōis inducit̃. & ſic nō obſtat cōtrariū. In glo. ibi. l. eū. gl. in l. p̃ſcriptionē. de prę́ſcri. xxx. ann. ſoluit alio modo. ſ. ꝙ ibi eſt ſpeciale in adſcriptitijs curiarū: vt minori tēpore prę́ſcribant̃. adſcriptitij verò fundorū principis nullo tēpore p̃ſcribūtur: vt l. j. s̃. ne rei do. vel temp. Et prędicta ꝓcedunt, cū adſcriptitij ipſimet volūt prę́ſcribere libertatē. An aūt alius poſsit p̃ſcribere adſcripti-
9 tios alienos, dic vt hic no. † In glo. ſup verbo, intelligat̃. in gl. q̃ incipit, ex fœmina adſcriptitia. ibi. l. ea. hoc placet: qd adſcriptitiorū cōditio eſt durior quā aliorū colonorū: vt s̃. eo. l. ne diutius. & ideo magis eis fauet̃ ꝓ libertate. In gl. in verbo, permanere. ibi: not. ſimile, &c. no. quē poſſe eſſe liberū, & adſcriptitiū ſimul & ſemel. quod facit j. eo. l. fi. & quod not. Inſtit. de
10 iure ꝑſonarū. in princ. & in aut̃. de nupt. §. adſcriptitio. † In glo. in verbo, ꝑ iudicē. ibi: hic innuit ꝓuideat, &c. Et not. bene pro ſtatutis dicētibus, ꝙ iudex prouideat bene ne damna dentur, vel iniuriæ inferant̃. Nā vigore huius ſtatuti nulla naſcit̃ actio, ſed eis datur officiū iudicis. Si aūt ſtatutū dicat, ꝙ iudex

a ¶ A viro. An liceat viro vxorē ex cauſa verberare, vide Feli. in c. illud. de p̃ſump. poſt prin. iiij. colum.

a ¶ Non dicit primogenitus regis. Tu adde de hoc oĩno per Bal. in l. imperialis. nu. x. & ibi poſui ĩ apoſtil. ad ipſū s. de nup. quã ad hoc alle. pro ſing. Franc. de Crema. ſin. ſuo l. incip. vide pulchram diſputationē, vbi remiſſiones habes ad ſaturitatem.

debeat tueri tales iniuriã patiẽtes: tũc eis datur actio, & exceptio: vt l. ſtatuas. ff. de acquir. re. do. In eadem gloſ. ibi: quod in ſimplũ. & ſic ſecundũ Hugo. opi. eſt dare caſum, in quo pro furto vel rapina non cõpetit ius agẽdi, niſi ad ſimplũ tantum, ſcilicet cum furat, vel rapit dñs ab adſcriptitio, vel colono, aut cenſito. ☞ Not. caſum, in quo pro furto & rapina non agit, niſi ad ſimplũ. & quæ differẽtia ſit iter fur tũ, & rapinam, & violẽtiam, vide Bart. in l. itaq; fullo. ff. de fur. & l. licitatio. §. quod illicitẽ. de publicanis. & inter furẽ, latronem, & raptorẽ, vide in c. ex parte. de teſt. p doct. & per Ange. in auſ. vt mulieres iurẽt. §. j. & Bald. in auſ. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugi. & in l. capitalium. §. famoſos. de pœnis. & ibi dixi. Alex. In glo. nati ex colonis. ibi: ſed quid de nato. Not. an filius natus ex colono ante præſcriptionẽ cõpletã, vel cõceptus ante pſcriptionẽ cõpletã, & natus poſtea ſit colonariæ conditionis. Nã nõ eſt primo caſu: qa nõ eſt natus ex patre colono. ſecũdo caſu nõ eſt: qa cũ ſit cõceptus antequã pater eſſet colonus, etiã habetur pro nato, cũ de eius fauore tractet̃: vt l. qui in
11 vtero. ff. de ſta. homi. † Et ideo non dicitur primogenitus Re-
a gis[a], qui natus eſt ante dignitatẽ regalẽ. nec filius preſbyteri, qui natus eſt ante preſbyteratũ: vt no. in l. imperialis. de nupt. ☞ & l. ſenatoris. ff. de ſena. ☞ Vide Bart. ĩ d. l. ĩperialis. & adde q̃ idẽ Bar. dicit. ĩ l. ij. §. fili⁹. de decurionib⁹. vbi ponit de filio nato antecq̃ pater efficeret̃ nobilis: an gaudeat priuilegijs nobilitatis. Et ibi cõcludit q̃ nõ, nec quo ad cõmoda, nec quo ad incõmoda. & Bal. in d. l. imperialis. §. fi. Ratio, qa qualitas adiũcta verbo, debet intelligi ſecũdũ qualitatẽ verbi cui adiũgit̃ l. in delictis. §. ſi extrane⁹. ff. de noxali. & facit tex. & ibi Bart. ĩ l. ſi ſenator. j. de digni. tu. lib. xij. & vide q̃ ſcripſi in l. ij. §. fili⁹. de decurionib⁹. Alex. In filijs aũt eorũ, q ſe ſpõte curiæ obtulerunt, hoc ſpeciale eſt, vt licet nati ſint poſt oblationẽ factã curię nõ ſint curiales inuiti: vt no. ĩ l. fi. s. de his q ſpõte mun. ſub.
12 Additio. † Faciũt ad q. dicit ſtatutũ, q̃ ſi aliquis fecerit ſtationẽ in villa p decẽ annos, teneat̃ in perpetuũ ipſe & filij: an talis præſcriptio noceat filijs natis ante præſcriptionẽ. Item ſi ciuitas recipit aliquẽ ad ciuitatẽ. pone fecit ſtatutũ q̃ oẽs trahẽtes morã in comitatu, nõ gaudeat priuilegio ciuitatis, nec eorũ filij. q̃ ſi aliquis habitauit in comitatu, nõ præiudicet iam natis, ſecũdũ Bal. in l. ij. ad ſi. C. de li. & eorum libe. Alex. In eadẽ ibi: licet. Sed nõ obſtat hæc lex qa intelligitur de liberis natis & cõceptis poſtq̃ pater eſt colonus effectus, & ideo ipſi ſunt coloni, licet nõ ſteterint xxx. anno.
13 In eadẽ gl. ibi: itẽ daret̃ occaſio. † Not. bene ad ſtatuta dicẽtia, q̃ pro animali naſcẽti ĩ territorio Peruſino debeat ſoluere dñs vnũ ſolidũ. Nã ſi habens animalia pregnãtia ducit vt pariant extra territoriũ Peruſinũ, nõ euitat ꝑter hoc ſolutionẽ: qa in fraudẽ fecit. Pro hoc ff. de hære. inſti. l. ex facto. la grãde.
14 Additio. Nota † ex iſto §. arg. q̃ colonus remanẽs in colonia, illam partẽ fructuũ ſolum reſtituere
15 tenetur, quam reſtituebat temporibus retro actis. † Item eſt caſus q̃ hæredes alicuius coloni remanẽtes in colonia, ſine renouatione aliquorũ pactorũ, q̃ per omnia & eodem modo & conditione pacta omnia, quæ extabant inter dominũ & colonum defunctũ, debent ſeruari inter dominum & heredes coloni. quod not. Ange. hic additio eſt §. caueant.

1 ☞ *Adſcriptitij matrimonium contrahere poſſunt.*
Adſcriptitij effici poſſunt clerici dominis eorum inuitis.
2 *Partus conditionem uentris ſequitur.*

Si qui. Mulieres liberæ cum adſcriptitijs matrimonium, cõtrahentes non perdunt ipſæ, nec eorum poſteri libertatẽ: & natus ex libero & ex adſcriptitia muliere conditionem ventris ſequitur. Item domini talium adſcriptitiorũ poſſunt eos extrahere à tali matrimonio authoritate propria, & etiam caſtigare ſi iudicis copia deſijt: quod ſi non fecerint, ad eorum damnum negligentia redun-
1 dabit, h.d. † Et nota adſcriptitios contrahere matrimonium. Per quod dicũt quidã ipſos eſſe liberos, & nõ ſeruos. Sed certẽ matrimoniũ iſtud eſt de facto, nõ de iure: vt ĩ auſ. de nup. §. adſcriptitios. Nõ tñ intelligas q̃ ipſi ſint ſerui, niſi quo ad quędã ſeruitia. Et hoc apparet: qa ẽt inuitis dñis poſſunt effici clerici: vt in auſ. de ſanct. epi. §. adſcriptitios. qđ non eſt in ſeruis. Hãc opi. tenet glo. in d. §. adſcriptitios. in ver. agricultura. Simile tex. habes ad literã in l. j. s. de ſenatuſcõſu. Claud. in §. ſed ſerui. ĩ ſi. Olim em̃ ſemp nat⁹ ex alio adſcriptitio, vel adſcriptitia, cõditionẽ adſcriptitij ſequebat̃. Et hoc introductũ fuit per ſenatuſconſultũ Claudianũ: ſed poſtea hoc mutatũ fuit, quod ſequeretur conditionẽ ventris: vt l. j. de ſena. conſ. Claud. & in auſ. conſtitutio quæ ex adſcrip. & vidiſtis s. eod. l. ne diutius. in gloſſ. intelligatur. in fin. & hoc verum olim ex diſpoſitione
2 ſenat. conſ. Clau. ſed hodie † indiſtinctẽ partus ſequitur conditionem ventris liberi, licet pater fuerit ſeruus.

De capitatione ciuium cenſibus eximenda. *Rubrica.*

1 ☞ *Rubrica ſi eſt generalis, lex etiam generalis intelligitur.*

LEX vnica.

Plebs. Ciues Romani habitãtes in vrbe effugiunt onus capitationis. h. d. ſecũdum primã lect. Poteſt etiam intelligi in ciuibus aliarũ ciuitatũ habitantibus intra vrbẽ. Et hoc patet ex generalitate huius literæ quæ dicit, in Orientalibus quoque. Sed hæc lex fallit in tributo capitis, quod pro metallo præſtatur: vt l. per annos. s. de metallarijs. quę videt̃ con-
1 tra. † Vltimò nota ex gloſſ. hic poſita quòd quando rubrica eſt generalis, q̃ etiam lex debet generaliter intelligi. Bartol.

☞ Additio. Per moder. in rubrica. ff. de ver. obli. Alexã. ☞ Quando rubrica eſt generalis, lex debet eſſe generalis. Adde Imo. in rub. ff. de verb. oblig. Et hoc maximè qñ per verba rubricæ cõprehenditur mens ſtatuti. Facit glo. l. j C. ne fideiuſ. dot. dentur. & l. j. cum ibi no. per Barto. & doc. ff. ſi cer. pet. & gl. in l. j. in ver. prætorio. & ibi Bal. ne lice. tertiò prouo. & not. Ioan. And. in addi. Spe. in tit. de diſpu. & alleg. ad fin. & Bal. in l. ſi. ff. de hære. inſti. & gloſ. in rub. ſi quis teſt. liber eſſe iuſſ. fu. & in l. j. ĩ prin. ff. quod quiſq; iuris. Alex.

In quibus cau. colo. cenſi. domi. accu. poſ. *Rubrica.*

1 ☞ *Coloni qui colonia finita perſeuerant in ea conſuetum afficium præſtare tenetur.*
2 *Timens ne ab aliquo offendatur, poteſt iudicem adire, ut ille ſibi caueat.*

LEX I.

Quiſquis. Colonus exactus per dñm contra conſuetudinem præſtationis antiquam accuſare põt: & ſi dñs cõuincitur punitur. & hæc lex no. iſtud dicit. In tex. ibi, quam
1 ante conſueuerat. ar. optimũ † pro colonis noſtri tẽporis q̃ reditũ annuũ præſtant dñis, vt ſi finito tẽpore coloni in colonia pſiſtũt tantũdẽ debẽt præſtare, quãtũ cõſueuerunt. facit s. ti. ij. l. cũm ſatis. §. caueant. In tex. ibi in poſterũ prohibeat̃. Not. poſſe ferri ſentẽtiã, vt in futurum nõ debeat agentẽ moleſtare, ſicut in negatoria: vt Inſti. de act. §. ęquẽ. & ĩ vti poſſidetis: vt ĩ ti. vti poſ. ff. & C. & ſic patet q̃ ratione iuris de pſenti ferĩ ſñia ſuper futuro. Secus ſi ius non cõpeteret de præſenti: vt l. j. §. j. ff. de vſur. quæ hic allegatur pro
2 contrario. † Et per hanc literã dicit Andre. de Barulo q̃ qui timet ne offendat̃ ab aliquo põt adire iudicẽ vt ſibi caueatur per illum, vt non offendat̃: de quo per Gul. in l. illicitas. §. ne potẽtiores. de offi. pſi. & facit ff. de vſufru. l. ęquiſſimũ. Bart.

1 ☞ *Statutum q. aliquis non habeat uocem in c. uidetur ei præcludere uiam in iudicio.*
2 *Imperator eſt uniuerſalis dominus omnium non tamen particularis.*

LEX II.

Coloni. Coloni cenſiti licet reſpectu aliorum ſint liberi: tñ quo ad perſonã dominorum, quibus tributa præſtant, vidẽtur quadam ſeruitute eſſe adſtricti: & ideo eos ad iudicium vocare nõ poſſunt pro cauſis ciuilibus, niſi rõne ſuper exactionis: ſed p publicis criminibus eos accuſant, ſi ſua vel ſuorũ iniuriam pſequantur tñ ſua peculia, & eorũ pdia alienare non poſſunt in
1 uitis dñis inter viuos. h.d. † In tex. ibi: ipſi ſunt. & ideo q̃ pſona eſt alicuius: multõ fortius bona illius. In tex. ibi: vocẽ negamus. No. modũ loquendi. Nã p hoc patet q̃ ſi ſtatutũ dicit, q̃ talis non habeat vocẽ in capitulo: per hoc videtur ſibi præcluſa via in iudicio. In gloſſ. quæ incipit, coloni. ibi: nam ſæpe

pe vulgariter. † No. iſtud vulgare quid importet. In eadẽ ibi: ſic & aliàs no. q̃ omnia ſunt Principis quo ad iuriſdictionem, & vniuerſale dominium, ſed non quantum ad particulare. de quo not. plenè l. bene à zenone. s. de qua. præſcrip. In glo. ſuper verbo, alienare. ibi: nec etiam intrare eccleſiam. De iure ciuili videtur ſecus: vt not. gloſſ. in l. quemadmodum. de agri. & cenſi. & eſt tex. in auſ. de ſanc. epiſ. §. adſcriptitios.

De colonis Palæſtinis. *Rubrica.*

1 ☞ *Nati in terra ubi Chriſtus fuit natus non habent aliud priuilegium quàm alij.*

Lex vnica.

Cum per alias. Coloni Paleſtini non poſſunt à terra recedere, ſicut
1 alij: & eorũ dñis datur plena poteſtas reuocãdi do mũ, h.d. Et no. † quòd ſi. huius legis q̃ nati in terra vbi fuit natus Chriſtus, non habent aliud priuilegium quàm alij, Bartolus.

De colonis Thracenſibus. *Rubrica.*

1 ☞ *Vagabundus quis dicatur, & quando ille qui uagando uadit per orbem.*

Lex vnica.

Per vniuerſam. Thracenſes capitationis nõ præſtant tributa, ſed tributa terræ: non tñ poſſunt à terra diſcedere: & occultãs vel retinens colonũ Thracenſem ipſum reſtituit dño cũ peculio, & cũ agnatione, & punit̃ in duabus libris auri. h.d. in text. ibi: vagabun-
1 di. Nota † de vagabundo: qa propriè eſt ille, qui vadit vagan
a do per orbe[a], vt hic, & j. l. proxi. & eſt caſus in l. j. de tyro. lib. xij. & hoc tenet glo. ff. de. dam. infe. l. iiij. §. prætor. ver. verecũde. & hoc eſt verũ, niſi in proprio domicilio fuerint agnati, vel cognati qui vellet eũ ab inquietudine defendere: vt s. de agri. & cẽſi. l. cũ ſcimus. §. illud quoq;. Glo. tñ ff. ad mu. l. eius. §. Cel ſus. dicit q̃ ille eſt vagabundus, qui non habet domiciliũ. Sed hæc truffa: qa ſecũdũ hoc ſemp opus eſſet q̃ locus originis eẽt paſſus aratrũ. quod eſſet abſurdũ. ☞ Adde Bar. in l. iiij. §. prætor. de damno infe. in vltima col. qualiter vagabũdus ſit citandus, vide Inno. in c. ſi aduerſarius. de eo q̃ mitti. in poſſeſ. cau. ſarei ſeruan. & Spe. in tit. de cõpetenti iudicis addi. in ver. quid ſi debitor. vide glo. & ibi Bart. in l. cũ hereditas. ad Treb. q̃ dicant̃ vagabũdi, & qualiter cõueniant̃, & citãdi ſint, vide Ioan. And. in addi. Spe. ĩ ti. de palleg. & ibi ẽt ponit qd de bannitis. & per Cy. & Bald. in l. j. vbi de cri. agi oportet. & in l. ad recogni. & quę dixi ibi poſt Bar. ff. ex qbus cauſis in poſ. ea. Alex.

De colonis Illyricanis. *Rubrica.*

1 ☞ *Intereſſe lucri ceſſantis æſtimatur iudicis officio.*
2 *Bannitorum receptatores quomodo & qualiter puniantur.*

Lex vnica.

Colonos. Coloni Illyricani origine à terra ſe ſeparare non poſſunt contra facientes reuocantur, & reuocati ſubmittuntur in vinculis. Item receptantes eos, licet ignotos, puniuntur. hoc dicit. Et de hac receptiõe vide quod dixi. s. de agri. & cen-
1 ſi. l. cũ ſatis. & s. de fab. l. pe. † In text. ibi: authoritate iudicis. nota. q̃ intereſſe lucri ceſſantis iudex ex ſuo officio æſtimare debet. quod nota pro eo q̃uod ponit Cy. in l. j. C. de ſen. q̃ pro eo quod intereſt profeſſorum. circa probationẽ intereſſe. In
2 tex. ibi: illud ſufficiat. † Nota optimũ tex. contra receptatores exbannitorũ: q̃ puniuntur pœna receptatorum non ſolum ſi ſciuerint pœnã, in qua erant banniti, & cauſam pro qua erant banniti: ſed etiam ſi omnino iſta ignorauerint: dum tamen ſciuerint iſtos eſſe bannitos: ſecus autem ſi hoc ignoraſſent. l. j. s. de recep. & de agri. & cenſi. l. quẽadmodum. & quod dixi s. de fabri. l. nullus. Rubricas quatuor ſequentes vide per teipſum.

De omni agro deſerto. *Rubrica.*

1 ☞ *Prædia ſterilia quòd debeant iungi pro parte fertilibus propinquis.*
2 *Collectam an teneantur alij de ciuitate ſoluere pro eo, qui ſoluere non poteſt.*

LEX I.

Cum diuus. Prędia deſerta decurionibus locis, quibus ſubſunt aſſignari debent cum immunitate triennij: & ſi inſufficientes ſunt ad onera ſupportanda, debent diuidi, & poſſeſſionibus fertilibus aſſignari. hoc dicit. Hanc legẽ allegat Bar. in ſuo tractatu repræſaliarum. in iij. q. pe. a q. princ. q̃ ſtatutũ põt fieri, q̃ quilibet de villa teneat̃ pro debito alterius. quod tamẽ intellige & limita vt per Bar. in iiij.
1 q. pe. q. principalis. in l. prouidẽdum s. de decu. Alex. † Et no. ex fine legis q̃ prędia ſterilia debent adiungi per partes fertilibus propinquis ad hoc vt alia prædia ferſtilia ſuſtineãt onera prędiorũ ſterilium. h.d.
2 Additio. † Quod põderat Bar. in l. ſi ſe nõ obtulit. §. actor. ff. de re iudi. allegat hanc legẽ, ſi quis de ciuitate nõ eſt ſoluendo, q̃ alij de ciuitate tenẽtur ſoluere pro illo per librã & ſolidũ. & cũ Bar. ibi trãſeũt oẽs poſt eũ. ſed Bart. in l. ſi. §. miſta. ff. de mu. & hono. determinat contrariũ: vbi vult q̃ de iure cõi onus
1 deficientiũ nullus tenet̃ ſubire. alle. tex. in l. j. s. vt nullus ex vica. pro alio de exhibẽ. li. xj. Et rñdet ad iſtã l. procedere, niſi alio modo eſſet expreſſum lege municipali: quia illi legi vel cõſuetudini ſtandũ eſt, vt damnũ ſuſtineat. Pro hoc etiã facit diſtinctio Bar. in l. ij. de apo. pub. libr. xj. de quo videas. & quod ibi ſcripſi. & vide per Ange. in d. §. actor. in ij. col. ver. quærit Bar. qđ ſi aliquis de vniuerſitate. & vide Alex. in rep. l. ſæpe. in prin. ix. col. de re iudi. Alex.

1 ☞ *Prædia fertilia dicuntur nerui ſterilium prædiorum.*

LEX II.

Si quis. Poſſidens fundos ſteriles, & fertiles tributarios, ſi alienat fertiles, & ob hoc efficitur non ſoluendo, tenetur ad tributa fertilium, & ſterilium em-
1 ptor. h.d. † Et no. q̃ prædia fertilia appellantur hic nerui prędiorum ſterilium. Et eſt ratio: quia ſicut in corpore humano caro fertilis, & imbecillis conſeruatur per neruos: ita prædia ſterilia conſeruantur per fertilia.

1 ☞ *Verbum cautio, an intelligatur cum fideiuſſore, uel ſine. remiſſiuè.*

LEX III.

Quicunque. Recipientes prædia deſerta cũ immunitate triennij, debẽt cauere idoneẽ q̃ prædia nõ relinquant cum damno Reipublicæ. h.d. In tex. ibi: Imperatorum. notanter dicit Imperatorũ. vnde ille, cui aſſignarentur prædia deſerta abſq; impetratione, non debet hac cautione grauari: quia ſatis eſt q̃ fuerint ipſo inuito
1 illa prædia ſibi aſſignata. In fin. gl. vlti. † Not. bene de hoc ver
b bo, cautionis, vtrum intelligatur cum fideiuſſore[b] vel ſine de verb. ſig. l. ſancimus. & ibi per Cy. & hic per And. de Barulo.

1 ☞ *Repudians hæreditatem priuatur non ſolum hæreditate, ſed etiam omnibus bonis ad eum quocunque titulo per inſtituentem deuolutis.*
2 *Hæreditate repudiata, an uideatur officium executionis repudiatum. remiſſiuè.*

Haeredes. Hęc lex eſt ſingularis. Scriptus hęres à tributario debitore etiã onus fundorum ſteriliũ agnoſcere cogit̃: & ſi hęreditati renunciet, cogetur cedere omnibus bonis quæ etiam ex alio titulo à de-
1 bitore percepit. h.d. † No. ſingularem caſum, in quo repudians hæreditatem inſtituentis eum, non ſolum priuatur hæreditate, verum etiam omnibus bonis quocunq; titulo ad eum deuolutis per inſtituentem. Et ſic eſt arg. hic, q̃ inſtitutus à debitore communis Peruſij, ſi repudiat eius hæreditatem, priuatur omnibus bonis ſuis, quocunq; titulo ei acquiſitis à teſtatore.

Additio. Hoc tamẽ eſt ſpeciale fauore fiſci: ergo in cõtrarium eſt ius commune. l. ius ſingulare. ff. de leg. & ſingulariter nota. Ange.

Additio. Vide Ange. in l. j. ff. de acquirenda hæreditate. & vide in l. ſi patroni. §. quid ergo. ff. ad Trebel. & in l. qui hẹredi. §. ſi pars. de condi. & demon. Vtrum
2 autem † repudiata hæreditate videatur repudiatum officium executionis, & econuerſo, vide Bart. in l. cum proponas. C. de fideicom. lib. Alex.

a ¶ Per orbẽ. Ad qđ tu vide oĩno Feli. in c. ſi. de foro cõpe. in ix. co. ver. de vagabũdo. & qđ ibi dixi ĩ apo. De vagabũdis dixi mul ta s. in addi. ad Bart. ſed nũc non occurrit locus. vide tñ oĩno de hoc Ant. Corſ. ſingu. ſuis in ver. vagabundus. inci. ſi beneficiatus. vbi late de multiplici vagabundo tractat.

b ¶ Cũ fideiuſſore vel ſine. Adde glo. & iſtũ in l. ſi mãdato. §. ſi. ff. mãdati. et in l. cautio nis. de verb. ſig. & in l. prætoriæ. in ſi. ff. de præto. ſti. Bal. in l. ſancim⁹. ĩ ij. op. s. de verſig. & in auſ. cui relictũ. col. ij. ver. itẽ not. q̃ idonea cautio s. de indicta vidui. tol. Alex. in l. j. ff. qui ſatiſd. cog. & Car. in cle. j. §. & qa de pœ. & p Ol dra. conſil. lxviij.

a ¶ Sterilē. Quæ dicatur ſterilitas in fundo, vide Bartol. in l. ſi vno. §. vbicunq;. ver. ſed dubitaē. ff. loca. et Sali. ī l. licet. C. de loc. in ij. col. verſi. q̄ro qn̄ nō dicatur ſterilitas. vbi etiā vide Bart. & Bald. & Io. Andr. in addi. ad Spec. in titu. de loc. & Andr. Barba. conſil. ſuo incip. ſcripſit propheta.

b ¶ Conſenſum maioris partis. Adde Bal. ī l. veterem. nu. j. & q̄d ibi poſui in apoſt. ad ipſum. in verſi. quod oēs tangit s. de autho. præſtan. & Ant. Cor. ſin. ſuis, ī ver. vniuerſitas tota. q̄d ſit à maiori parte capituli.

QVi vtilia. Poſsidens prędia ſterilia & fertilia, nō pōt renunciare ſterilib⁹ & fertilia retinere, ſed oībus debet cedere, vt pariter omnia curialibus deferantur. hoc dicit. Bartol.

1 ☞ *Verbum, reuertatur, ſignificat translationem dominij ipſo iure: & de cuius ſignificatione. remiſsiuè.*

QVisquis. Prædium ſterile deſertum iungi debet poſsidenti fundū fertilē dominicum vel templorū: & ſi nullus reperiatur volēs dictum fundum poſsidere, antiquo poſſeſſori reſtituiē præſtita cautione ſoluendi tributa, & alias publicas functiones. h. d. In tex. ibi: reluctandū. ſed quomodo reluctatur, cum prædium deſertū aſsignetur dn̄o inuito: vt s. eo. l. j. Rn̄deo, quòd hic loquitur in prædio dominico, vel templorum: ibi autem in prædio priuati. In text. ibi: re-
1 uertantur. †Nota de verbo, reuertātur, quia ſignificat translationē dominij ipſo iure: & eſt vtile pro ſubſtitutionibus. De quo habes in l. j. ff. de dona. & s. de reuo. do. l. ſi vnquam. & de inoff. do. l. ſi totas. & dixi de vulg. & pup. in l. centurio. Bartol.

1 ☞ *Habens fundū ſterilem in emphyteuſim, ſi ſua cultura facit eū meliorē, an poſsit illum tranſmittere ad hæredes extraneos: licet hoc in inſtrumento non dicatur.*
2 *Ille, cui aſsignatur prædium patrimoniale Principis ſterile, habet biennij uacationē à tributis: ſi fiſcale, habet triennium.*
3 *Portare granum de cluſo Peruſino qui teneantur.*
4 *Colonus qui fundos ſteriles reddit bonos & fertiles ſua cultura, non poteſt per dominum de eorum cultura remoueri, nec eis penſio augeri.*

QVicunque. Qui fundum patrimonialem ſteri-
a lem[a] ſua induſtria fertilē fecerit debet ipſum perpetuò poſsidere, & ipſum relinquere hæredibus tanq̄ propriū: & ille, cui aſsignata ſunt prædia ſterilia, tributa p̃ſentia, nō p̃terita, ſoluit: & etiā ꝓ præſentib⁹ gaudet immunitate biennij, qua immunitate alij gaudere nō debent. Itē ꝓcurator cū videt p̄dia ſterilia, curare debet ꝓ poſſe vt aſsignenē prædijs vicinis fertilibus. Itē hoſpitale diachatone habet immunitatē ne cogatur ſuſcipere prędia ſterilia. h. d.
1 In tex. ibi: perpetuò. †Nota argu. ꝙ habēs in emphyteuſim fundum ſterilē vel defectiuum, ſi ipſum ſui cultura fecerit meliorem, poteſt trāſmittere ad hæredes extraneos, nec finiē emphyteuſis tertia generatione, licet in inſtrumento hoc non dicatur, Pro quo facit j. l. qui fundos. tamen hoc non affirmo.

Additio. Hoc dictū ſecutus eſt Ludouic. in rubrica de arb. in fi. ix. chartæ. ſed ipſemet & melius in l. etiā. in prin. ſo. ma. tenet cōtrariū, & bene, ꝑ c. ad aures. de reb. eccl. nō alie. Nec obſtat iſte tex. q̄a loquiē in re Principis, non eccleſię. Itē non apparet hic ꝙ eſſet data in emphyteuſim. Ita dicit ipſe. & hoc verū tenēdo opi. ꝙ talis emphyteuſis nō trāſeat ad extraneos. De quo plenè ibi, & in l. q̄d diciē. de verbor.
☞ obl. per Imo. Alexā. ☞ Adde ꝙ ſi quis fuit exēptus à canonis præſtatiōe alicuius fundi ſterilis in totū vel in partē, & poſtea ſit effectus fertilis induſtria poſſeſſoris, an debeatur præſtatio canonis, & poſsit augeri. Caſus eſt ꝙ non, in l. fi. C. de alluuionibus. quē alleg. Ange. in l. ſi ſeruitus. ff. de ſeruitu. ruſti. prędi. Imò ſecundū eum liberatio & exemptio remanebit firma, per illū tex. & §. quia verò Leonis. in auē. de nō alie. & Bald. alleg. hanc legem in argumentū in c. de alie. fund. pater. et ibi in tex. perpetuò not. argumentum. Nota caſum in quo emphyteuſis durat vltra tertiam generationē, & ad extraneos tranſmittitur. Adde Roma. in rubric. de arbi. in xix. colla. regulariter tn̄ nō egreditur tertiā generationē. in §. emphyteuſim in auē. de alie. & emphy. etiā ſi ſit præſcripta ſecundū Bald. in c. j. §. quibuſdā obligauerūt. de feud. dato in vicē leg. cōmiſſoriæ. q dicit ita cōſuluiſſe de facto. Et eodē modò ſolet dici ī dignitate, quę obuenit ex accidēti, quę nō egreditur tertiā generationē, ſcilicet ꝓnepotes, ſecundū Bart. in l. diuo Marco. C. de quæſt. Et quę dicaē tertia generatio, & vſq; ad quē gradū duret, vide per doc. in auē. ſi quas ruinas. C. de ſacroſan. eccl. & in l. ſi mihi & Titio. & in l. quod dicitur. de verbo. oblig. & à quo incipiat generatio. Ang. in §. emphyteuſim. ī authēti. de nō alien. Ale.
2 In tex. ibi, poſt biennium. †Nota ꝙ ille, cui aſsignatur prædium patrimoniale principis ſterile, habet biēnij vacationē à tributis. Si aūt eſſet fiſcale: tūc habet vacationē triēnij, vt s. eo-
3 dem l. j. & ita tenet hic gl. In tex. ibi: vt primū vicinas. †Not. hic arg. ꝙ ad portandū granū de Cluſo Peruſino ad ciuitatem Peruſij, primò debēt grauari Cluſij, poſtea viciniores Cluſo, tertiò alij ſi primi ſint inter impotentes: pro quo facit optimè s. de naui. l. cū nauarchorū. An aūt iſti propinquiores alij teneanē portare ſuis ſumptib⁹, vel publicis, dic vt ibi dixi. In tex. ibi conſenſu omniū. Nota hic dicit cōſenſu oīm. & tn̄ gl. dicit
b ſufficere cōſenſu maioris partis[b]: & hoc eſt vtile ad quæſtionē ſtatuti dicētis ꝙ factū per maiorem partē ſtudij nō valeat reprobari. quod certum eſt ſi ſit factum per maiorem partem, vt
☞ hic. ☞ Adde Inno. in c. fi. de pecul. cleri. ꝙ ſi clericus fundum ſterilē eccleſiæ ſui cultura fecit fertilē, & propter delictū deponatur ab adminiſtratione pro victu, debet ſibi remanere ille fundus fertilis. quod no. Ro. in litera e. aliàs f. no. xxxj. Alex.
4 In tex. ibi: excludat. Not † optimū ar. pro laboratorib⁹ & colonis terrarū, qui eorū cultura fundos bonos, & fertiles fecerunt: cū eſſent ſteriles, vt non poſsint per dominos eorum de cultura remoueri, nec etiā eius penſio augeri. facit j. titul. ij. l. j.

1 ☞ *Agrum deſerere, & agrum derelinquere, ſunt diuerſa.*
2 *Occupans prædium incultum, & deſertum propria authoritate, ſi accuſetur, qualiter teneatur: & ponit practicam tam pro accuſato, quam pro accuſatore.*
3 *Cautela ut quis præſcribat fundum incultum, tributarium minori tempore biennij.*

QVi agros. Agrum ſterilē, & tributarium deſertum, quilibet authoritate propria poteſt euadere, ſiue euadens ſit vicinus, ſiue non: ſed dominus deferens intra biennium recuperare poteſt reſtitutis
1 expenſis cultori, quo elapſo nō auditur. h. d. †Nota diligenter ex hac lege, quòd aliud eſt agrum deſerere, & aliud derelinquere. qui enim derelinquit ipſum, ex pœnitētia non reuocat, vt l. j. ff. pro dereli. ſed qui deſerit intra biennium ſic, vt hac lege. Item bienniū datur ſi non fuit vocatus per poſsidentem,
2 aliàs datur ſibi ſolùm tempus ſemeſtre: vt j. eod. l. locorū. † & eſt optima hæc lex in ciuitate Eugubij, in qua per formā ſtatutorū omnia prædia ſunt tributaria. Nam ſi aliquis prędium incultū, & per conſequens deſertū authoritate propria occupauerit, non tenetur cōdictione ex l. cùm quærebatur. s. vnde vi. quod tenet glo. hic. Et ideo ſit cautus aduocatus accuſati in dicta ciuitate interdicto recuperandæ, vel ex illa lege, vt articulet quomodo prędiū erat incultū, & reputabatur deſertum: quo probato neceſſariò ſequiē abſolutio: ex quo prædiū erat tributarium. ſecus ſi nō erat, vt l. clam poſsidere. §. qui ad nūdinas. ff. de acqui. poſ. niſi diuturnitas tēporis vt tēpus x. anno. aliud induceret: vt no. gl. magna in l. j. s. de ſer. fug. Per hanc ēt legē dici pōt ꝙ licet ſine titulo nō prēſcribātur res ſpatio minori xxx. anno. tamen in locis, in quibus ſunt prædia tributaria, ſpatio biēnij præſcribitur res, vt hic. Et ideo ſit cautus aduocatus cōuenti vel agentis vt articulet ꝙ omnia prædia ſunt tributaria ſecundū formā ſtatutorū & ꝙ ipſe ſemper poſſedit illud p̄diū per bienniū, & hoc ꝓbet ꝑ teſtes, ꝙ intrauit poſſeſ-
3 ſionē illius prędij tunc vacantis, & deſerti. †Et ob hoc præſumitur tributariū quibus probatis agens & excipiens obtinebit abſq; aliquo titulo & ſi vult breuiori tēpore poſsidens eſſe ſecurus, faciat citari illos, quorū credit intereſſe, vt cōpareant intra ſex menſes ad cōtradicendū. ſi credūt prædiū ad eos pertinere necne: vt ſi intra dictū tempus domini non comparuerint, poſsidens dominiū ipſius acquirit pleno iure. Poſſes dicere quomodo dominus auditur ſi agrū deſeruit. Rn̄deo, non deſeruit. argumen. l. j. ff. pro derelicto, ſed tantùm culturam, &
☞ intra biennium auditur. quo elapſo nō auditur. Bart. ☞ Vide tex. & Barto. in l. de eo. de acquir. poſ. In verſi. per hanc l. vide hic dicta ad limitationem doct. in l. Celſus. de vſu. ff. Alexan.

QVi fundos. Præmitte ad euidentiam quòd fundos patrimoniales Principis ille dicitur poſsidere iure priuati, qui ipſos accipit ſteriles, & ſui cultura fecit ſteriles: vt s. eo. l. quicunq;. Et ideo dicit hic Imperator ꝙ poſsidens tales fundos, ſi eidem alij fundi ſteriles aſsignentur, quòd ſibi datur electio, quòd aut renuat fertiles, aut ſuſcipiat vtrunque. h. d. Bartol.

Qui per

QVi per potentiam. Si fiſcus alicui ſucceſſerit, qui fundos ſteriles, & fertiles poſsidebat, & aliquis per potentiam fertiles, occupauerit, cogitur ſteriles ex eadem ſubſtantia pro portione acceptare. Bar.

1 ☞ *Caſus, in quo quis poteſt priuari dominio rei ſuæ.*
2 *Caſus in quo contumax habetur pro confeſſo.*
3 *Citatus ad iurandum de calumnia ſi non comparet, non habetur pro confeſſo.*
4 *Proprietas poſſeſsionis ſi dicatur, idem eſt ac ſi diceretur dominium rei.*
5 *Eccleſia & Reſpublica æquiparantur.*
6 *Emphyteuta eccleſiæ ſi citatus ut ueniat ad ſoluendum canonem non ſoluit, cadit ab emphyteuſi per lapſum ſex menſium licet aliàs requiratur biennium.*

LOcorum. Cùm prædia deſerta per æquatorem alicui aſsignantur: antiqui dn̄i per edicta vocanē, qui intra ſex menſes ſi venerint, recuperant bona, & debita cōtracta perſoluūt, ſed ſi per dictū tēpus cōtumaces extiterint, perpetuò poſsidēs poſsidebit, & ſoluet tribu-
1 ta futura, non præterita. h. d. †No. caſum q̄uo per lapſum ſex menſiū quis pōt priuari dn̄io rei ſuæ. de quo s. eo. l. qui agros.
☞ Adde ꝙ aliquando per lapſum quatuor menſium, l. cū duo-
2 bus. §. idem reſpondit. pro ſocio. Alex. †Secūdò no. hic caſum
a ꝙ contumax habetur pro confeſſo.[a] quod tenet hic gl. Idē no. in l. ij. §. ſenatus. ff. de iure fiſ. vbi delatus contumax tribus edi-
b ctis[b] vocatus pro cōfeſſo habetur. Cōcor. in auē. de exhi. re. §. ſi verò. de aſſer. tol. l. j. in fi. & ff. de re mili. l. qui cū vno. §. qui
3 poſt. et s. de iura. cal. l. ij. §. pe. †Regulariter cōtra: vt l. diuus. §. ſic & diuus. ff. de cuſto. reo. Ex hoc patet ſecūdū And. de Baru. ꝙ citatus vt veniat ad iurandum de calumnia: ꝙ ſi non ve-
4 niat non habetur pro confeſſo. †In tex. ibi proprietas poſſeſſionis. no. modum loquendi. Nam tātum eſt dicere proprietas poſſeſsionis quantum dominium rei: vt l. cū ſatis. de agric. & cenſi. Et hoc eſt vtile pro ſtatutis dicentibus ꝙ domini poſſeſsionis poſſunt talia facere. Nam non refertur ſolùm ad dominos poſsidentes, ſed ad dominos rei.

5 Additio. †Et hanc legē no. quia per eā habes ꝙ cū eccleſia & Reſpublica æquiparentur, vt not. in l. Reſpublica. C. ex qui. cau. ma. & requiriē in eccleſia ceſſatio biennij, vt emphyteuta poſsit expelli, vt l. ij. C. de iure emphy. ꝙ illud verū eſt vbi eccleſia nō citauit emphyteutam vt veniret ad ſoluendum canonem: ſed vbi citauit, non erit neceſſarius curſus biennij, ſed ſufficiat lapſus ſex menſium, per hanc legem. quod ſingulariter not. quia pulchra limitatio eſt. vide in auē. de alie. & emphy. §. ſi verò quis. Ange.

Additio. Vide Io. An. in c. qm̄. §. q̄d ſi ſup in j. col. aliàs vij. vt lite nō cōte. & quæ dixi poſt Bar. in l. ſi fur. ff. de vſufr. & in terminis Spe. in tit. de probat. videndum. verſi. ſed pone ſtatutū. & Bal. in l. ij. in §. locū. de relig. & ſum. Et quid veniat appellatiōe proprietatis, vide Bal. in l. pe. in j. col. C. ſi à non compe. iudi. Et adde Io. And. & do. Ant. in d. c. quoniam frequenter, §. quod ſi ſuper. vt lit. nō cōteſt. & quod no. Bal. in l. ſciendū. §. ſed etiā cū ſeq. qui ſat. cog. Alexan.

HAc diffinitione. Ad tributa prædij ſterilis nullus poſsidens fertilia adſtringitur, niſi poſtquam fuerit aſſecutus. h. d. Bart.

OMnium. Dn̄i prædiorū debēt requiri vt ſoluāt tributa contracta, & ipſis ceſſantibus aſsignanē volētibus ſoluere. h. d. Et no. hanc legē in ciuitatibus, in quibus ſunt prædia tributaria. Nam ſi dn̄i nō ſoluant tributa, incontinenti poſſunt prædia alijs aſsignari. Bar.

1 ☞ *Dominiū rei emptæ per aliū ex fratribus nomine proprio, qui in cataſtro cōi cum alijs poni fecit, & tributa cōiter ſunt ſoluta, acquiritur per hoc omnibus fratribus.*
2 *Confeſsio facta in iudicio, per quā cōfiteor rē meā tuā, licet falſa ſit, mihi præiudicat.*
3 *Res deſcripta in meo æſtimo præſumitur mea.*
4 *Cōfeſsio orronea uel falſa q; ſolutis expēſis corrigi pōt, ſi cauſa erroris ſit probabilis. Aſſertio facta in libello, uel exceptionibus, an poſsit corrigi.*

RVra & poſſeſsiones. Si curialibus patiētibus, & apud acta fatentibus prædia eſſe alicuius, & tributa quis ſoluerit, apud ſoluentes remanet perpetuò dominium prędiorum:
1 & nulla repetendi datur licentia. †Et nota hanc legem cōtra fratres, qui fecerūt ſe in inſtrumētis emptionū tātūmodo nominari: & poſtea prędia fecerunt in cataſtro conſcribi eis & fratribus & ſic cōiter tributa ſunt ſoluta. Nam pro hoc eſt fratribus dn̄iū acquiſitū ſicut ipſis, quos tenor inſtrumēti deſignat. Pro quo facit s. de dona. l. cēſualis. & no. per Cyn. s. de rei
☞ ven. l. ſolēnibus. ☞ Adde Bald. in l. ſolennibus. in prin. C. de rei vend. & Ro. in litera d. no. lvj. & in cōſilio Bal. vbi dicitur ꝙ apponens aliquod ſignū rei, ꝙ videtur eſſe cōis, ſi ſignum ſit cōmune. Idem dicit in l. ſi patruus. de ſubſcrip. lib. C. cōmunia vtri. iudi. & facit in rubro & nigro, vt nemini lice. & vt nemo priuatus titu. & Bartol. in tractatu de inſignijs & armis. & in materia æſtimi. vide quod dixi in l. fi. in fi. de prędijs nauicular. Nicol. de Neapoli per gloſſam hic dicit, ꝙ interlocutoria redacta in ſcriptis nō poteſt reuocari per iudicem. Simile dicit in teſte, ꝙ hoc licet aliàs poſsit ſe corrigere, tn̄ dicto ſuo in ſcriptis redacto non licet. Facit glo. in c. apud miſerabilē. xxxij. q. j. quæ dicit ꝙ confeſsio redacta in ſcriptis reuocari non poteſt. Sed certè Nicolaus videē malè dicere: quia gloſſ. hic non dicit quod dicit dictus Nicolaus. Secūdò, quia iſtud eſt cōtra tex. in c. cū ceſſante. de appella. ibi: ne proceſſus negotij friuolis occaſionib⁹ retardeē: quæ ratio ceſſat, ſiue interlocutoria ſit redacta in ſcri-
2 ptis, ſiue nō. Cogita tn̄. Alex. †In text. ibi: apud acta. Not. ꝙ licet cōfeſsio extraiudicialis, qua ego cōfiteor dn̄ium rei meæ eſſe tuū, non præiudicet mihi: vt l. cū falſa s. de iur. & fac. igno. tamē ſecus in iudicio: licet iſta ſit cōfeſsio falſa, per hanc legē.

Additio. Vide quæ dixi Inſtitu. de act. in §. ſic itaque. Paul. de Caſt. in l. ſcriniarios. C. de teſta. mili. vbi dicit, ꝙ in dubio præſumitur ꝓ matricula: & ꝙ per eā quis p̃ſumaē quaſi in poſſeſsione, vt ibi ꝑ Bald. & Sal. & hoc alleg.
3 Paul. de Caſt. ibi, qn̄ p̃ſumaē ꝓ æſtimo: †q̄a ſi aliqua poſſeſsio deſcripta eſt in æſtimo meo, præſumiē mea. alle. l. fi. cū gloſ. & ibi Bar. de prędijs naui. s. cū ibi notatis ꝑ Bald. in l. cēſualis. C. de don. & quod no. in l. cū poſſeſſor. §. j. de cēſi. Alex. †In glo.
4 c hac lege ibi: nō pōt corrigi. hoc eſt verū[c], niſi ſit erronea confeſsio vel falſa, & cā erroris ſit probabilis vel iuſta: vt l. interrogatā. s. de lib. cau. & ff. de cōfeſ. l. cū fideicōmiſſum. & de interro. act. l. cōfeſsionibus. & facit s. de decu. l. ſi ille. & tunc nō admittitur erroris correctio, niſi refectis expenſis, ſi iudici videbitur: vt l. edita. s. de eden. cū ſua gloſ. Et nota bene an aſſertio facta in libello precum, vel exceptionis, poſsit corrigi.

SI quis. Ad euidentiam ſcias quòd quędam prædia erant adſcripta nauiculariæ functioni: vt. s. de prædi. naui. per totum. & dicta prædia erant etiam tributaria, Et ideo ſi dicta prædia efficiuntur ſterilia & deſerta, alicui adiungentur: ille autem ſolum ad nauiculariam functionem, & non ad tributa tenebitur.

SI quis. Accipienti fundum patrimonialem ſterilem ſub certi canonis annui præſtatione, non debet augeri canon ex melioratione. h. d. Nota hanc legē contra inſatiabiles prælatos, de quibus vidiſtis in l. cùm ſatis. §. caueāt. de agri. & cēſi. in l. j. in qui. cau. coloni. Bar.

De fundis limitrophis, & terris, & paludibus, & paſcuis limitaneis uel caſtrorum. *Rubrica.*

1 ☞ *Reſcripta impetrata à potentibus exiſtentibus in curia Romana, ꝙ ſint nulla.*

LEX I.

TYberianus. Ad euidētiam ſcias quòd quidam præfectus, qui vocabatur Tyberianus, ſtatuit quaſdā poſſeſsiones quibuſdam militibus cuſtodientibus limites Imperij, qn̄ deferebantur frumenta: hoc ſtatutū hic confirmat hæc lex, & iubet in perpetuū obſeruari, mandanſq; ꝙ reſcri-
1 pta in contrariū impetrata nullius ſint momēti. h. d. †Et hoc eſt optimum argu. ſecundū And. de Baru. cōtra potentes exiſtētes in curia Romana, vt reſcripta impetrata ab eis ipſo iure

a ¶ Pro cōfeſſo. An & qn̄ contumax hēaē ꝓ cōfeſſo, vide Fel. in c. cū Bertold. col. vij. ad fi. de re iud. vbi plenè. & q̄d in cā criminali, vide Old. cōſil. iiij.

b ¶ Edictis. Sed q̄d ſi ſtatutū diſponat. dic idē: quia omnino intelligiē ſi ſit ter citatus, nō ſemel ꝓ oīb⁹, vt per d. Alex. ī l. abſentē. de pœnis. et Fel. in c. excōicamus. de hære. circa fin. j. colū.

c ¶ Hoc eſt verum. Tu vide de hoc Lāfrā. de Oria. in c. qm̄ contra falſam. §. confeſsiōes. nu. xxxij. ver. ꝓ veritate. & ibi poſui in apoſt. vbi habes multa ſingularia de hac materia extra, de proba.

Pro concordia. Aduerte ꝙ Bart.in l.fin. C.de iure emphyt.& in l.ſi domus.§.fin.ff. de le.j.tenet ꝙ donari vel legari non põt res emphyteutica ſine cõſenſu dñi.ſed cõtrarius allegat̃ in hac l.j.de fundis pat.& in l. in cõuẽtionibus.ff. de ver.ſign. Tu dic ſi bene cõſideret̃ Bart. vbiq; ſoluit ꝙ prima opin.procedit in emphyteuſi priuata.Rõnẽ reddit:qa tunc nimis grauaret̃ dñs:qa eſſet opus ꝙ dñs ageret rei vendicatione cõtra poſſeſſorẽ,cum nullã obliuionẽ ꝑſonalẽ haberet:cũ nullus ſit init⁹ cõtractus inter dñm & poſſeſſorẽ.Sed in caſu hui⁹ l. j.eſt ſpeciale.& Bart. vbiq; ſi videatur dat iſtã ſol.qa tũc in iſto caſu ceſſat rõ p̃dicta in hoc caſu ſingulari. & ineptè allegat̃ ĩ d. l. in cõuentionalib⁹.

ſint nulla,quãdo inferunt hæc alicui prę-
iudiciũ. Et hoc patet ex litera q̃ dicit, qc-
quid vel potentiam vniuſcuiuſq;.Bartol.

1 *Caſtrum non poteſt teneri intra territoriũ ad æmulationem uel caſtrametationem alterius.*

LEX II.

QVicunque. In limine Imperij null⁹ debet eſſe caſtelli detẽtor,niſi is ſo-
lus,cui per principẽ detentio eſt cõmiſſa:
cõtrafaciẽtes pœna hic inſerta puniũtur.
h.d.Et nota hanc legẽ contra tenentes ca
ſtra in finibus territorij Peruſij.Nam co-
guntur ea relaxare communi cũ eorũ ter
ritorijs,niſi permiſſa ciuitatis ſunt eis cõ-
ceſſa, vel per tẽpora vetuſta poſſederint:
quia tũc talis vetuſtas ꝓ lege habet̃,vt l.ij.
ff.de aqua plu.arcen.in princip. Adde
Bar.& quod ibi ſcripſi in l.opus nouũ.de
decretis ab ordi.faci.In fi. vide gl.in l.per
prouincias.hic alle.et ĩ l.opus.de ope.pu-
blicis.vide gloſſ.in rub.de metallarijs.&
Ang.in l.cũ eo.de ſerui.ruſt.prędi.Et qui
poſsint petere vt deſtruatur caſtrũ factũ
ad æmulationẽ.Inn.in c. Piſanis.de reſti.
1 ſpolia.Alex. †In alijs aũt locis quã in fi-
nibus bene eſt licitũ poſsidere caſtellũ,vt l.ſi legatum.§.fin.ff.
de ope.pu.niſi tale caſtellũ teneatur ad æmulationem vel ad
caſtrametationem:vt l.per prouincias.de ædifi.priua.hoc te-
net gloſſ.hic.& vide Inn.in c.Piſanis.de reſti.ſpo.Bartol.

1 *Caſus,in quibus nulla currat præſcriptio.*
Statutũ ꝙ cõtra inſtrumẽta dotalia nulla currat præſcriptio,q̃d operetur.remiſsiuè.

LEX III.

AGros. Agri limitanei donec per milites poſsident̃,
ſunt à tributis immunes,ſi tñ alienati fuerint
lege ꝓhibẽte vẽdicant̃, nõ obſtãte longi tpis p̃ſcriptio-
1 ne.h.d. †No.hic caſum,ĩ quo nulla currit p̃ſcriptio. Alios ca-
ſus habes no.in gl.in ver.ceſsãte.qđ eſt vtile ad inſtrumẽta do
talia,in qbus nulla currit præſcriptio ex forma ſtatutorũ. de
qua vidiſtis in l.cũ ſatis.de agri.& cẽſi. & in l.ſi qs decu.de de-
cu.& in aut̃.vt de cętero cõmu.eccle.rerũ.§.nunc autẽ. Nota
tñ gl.quę alle.oẽs leges de hac materia loquẽtes. Vide An
gel.in aut̃.vt de cętero,cõmutatio.qui dicit ꝙ hoc caſu currit
præſcriptio centũ annorũ,per illũ tex.& adde Ange.in aut̃.vt
eccle.Romana.vbi quærit an pactum fieri poſsit ꝙ nõ currat
aliqua præſcriptio.& idẽ,vt de cætero cõmu.vbi ponit an poſ
ſit fieri ꝑ ſtatutũ.Et vide qđ ſcripſi poſt Bart.in l.ſequit̃.in §.ſi
viã.ff.de vſuſca.& adde ꝙ ſicut nõ currit p̃ſcriptio cõtra ĩſtru-
mẽta dotalia,ita nõ currit cõtra inſtrumẽta finis dotis.Ang.in
l.exigere dotẽ.ff.de iudi.& ita dicit pluries obtinuiſſe. Alexã.

De paſcuis publicis uel priuatis. Rubrica.

1 *Pactum initum per officiales deputatos ad uenditionẽ gabellarum cum emptoribus ipſarum,quòd ſit nullum,ſi eſt factum contra ſolitum modum uendendi.*

LEX I.

CVm nulla. Hæc lex dicit ꝙ ſi aliquis con-
duxerit paſcua publica,vel etiã
Principis ꝓ certa annua pẽſione appoſita pacto ꝙ
ibidẽ poſsint depaſci publica animalia,ſeu Princi
pis,ꝙ ſi poſtea talis cõductor vult ſoluere maiorẽ
penſionẽ,ad hoc vt dicta animalia ibi depaſci non poſsint, ꝙ
1 nõ põt, nec hoc debet iſti permitti.h.d. † Et nota arg. ex fin.
huius legis:quia ſi officiales deputant̃ ad vendendũ gabellas
cõmunes,ꝙ omne pactũ initũ per iſtos officiales cum empto
ribus gabellarũ contra ſolitũ modũ vendẽdi eſt nullũ:quia in
telligitur eis cõceſſa poteſtas vt vẽdant more ſolito,& nõ alit̃.
Tẽpus ſolitũ vel nõ ſolitũ hic poſitũ,aliter intelligit̃. Vide
Bart.in l.Mela.§.j.de ali.& ci.le. & in l.fi.quomodo & qñ.iu.
vbi dixit ꝙ refert̃ ad actũ ꝓximè p̃cedẽtem. Vide qđ in ſimili
dixit gl.in l.iij.C.de epi.audi.quę loquit̃ in verbo, cõſueto. qđ
verbũ refert̃ ad duas vices. Alber.& Bal. Sec⁹ verò in verbo,
ſolito quod verificat̃ in prima vice,vt dixi per dictũ Bar. in d.
l.j.quod ſequit̃ Ful.in aut̃.ſed nouo iure.C.de ſeruis fugitiuis.
vbi dicit pro hac eſſe caſum in l.Mela.in ver.ſed alimẽta.licet
in contrariũ videat̃ facere tex.in l.filium.de lega.ij. Sed dic ꝙ
illud prouenit ibi ex volũtate teſtatoris. & illud quod dicitur
conſuetus,probat per binũ actum induci.eſt verũ in conſuetu
dine hominis,nõ mulieris:quia mulieres non poſſunt facere,
nec inducere conſuetudinẽ.dictũ Bart.vbi tex.C.de legi.Ale.

LEX II.

INſignijs. Hic mandat Imperator magiſtro
militũ vt animalia militũ nõ dimit
tat paſcere in publicis pratis:ꝙ ſi nõ curauerit ob-
ſeruare vnà cũ eius officialibus,in xij.libris auri pu
nietur.quæ pœna ponit̃ etiã deuaſtãtibus prata priuatorũ.di-
cit tñ ꝙ prouinciales debẽt ꝓuidere,in quo loco animalia mili
tum ſine dãno ꝓuincialiũ depaſcant̃.h.d. Et nota legẽ contra
deuaſtãtes prata publica.& eſt hęc lex vtilis ꝓ militibus Impe
ratoris deſcendẽtibus ad ꝑtes Tuſciæ,vt poſsint petere à Tu-
ſcis, vt aſsignent̃ eis prata, in quib⁹ poſsint eorum equos pa-
ſcere. Not.iſtũ tex.milites deuaſtantes prata. Adde d.Mar.
de Laude in trac.de principe.in ti.de milite.in xiiij.cõcluſiõe.
ſed qd ſi Capitaneus reſeruat dãnũ datũ à militib⁹ ſuis damnũ
paſſo:an poterit ei cõputare in ſuo ſalario? Dic ꝙ nõ iuxta no.
ꝑ gl.in l.ex maleficijs.§.is quoq;.de act.& ob.& ĩ l.j.§.plures.
de eo ꝑ quẽ fac.erit.& no.d.Mar.de Lau.in cõcl.xiij.Sed quid
ſi nõ ſunt prata,ſed frumẽta in herbis deuaſtata,poſsit hac pœ
na agi ac ſi deuaſtata prata eſſent.Ego ex dictis Bar.in l.certè.
ff.arb.fur.cęſa.colligo ꝙ nõ.Nã dicit ꝙ dãnum debet ęſtimari
q̃tũ poſsit vẽdi,dubius euẽtus illius frumẽti qđ paſculatũ eſt.
argu.l.ꝓpter ſpem.ff.fa.erciſ.ita dicit do.Ia.de Are.Alexand.

1 *Milites non poſſunt cum eorum equis ſtare in paſcuis publicis,uel priuatis.*

LEX III.

PRata. Prouincialiũ prata non debẽt fatigari mole
ſtia militũ Principis.h.d.Sic facit hæc lex cõ
1 tra † ſtipendiarios cõmunis Peruſij,ꝙ non poſsint ſta
re cum eorum equis in paſcuis publicis, vel priuatis. Bart.

De fundis patrimonialibus,& ſaltuenſibus,& emphyteuticis,& eorum conductoribus. Rubrica.

1 *Emphyteuta eccleſiæ uel priuati, poſſunt domino irrequiſito rem emphyteuticam donare,non tamen uendere.*
2 *Conducens rem à fiſco in perpetuum,tenet locum domini,& uendere poteſt.*

LEX I.

SI quis Accipiẽs fundum fiſcalẽ in emphyteuſim
perpetuã, ipſum donare põt,etiã irrequiſito
fiſco.h.Sicut aũt donare,ita vẽdere poſſunt:quia tales
1 emphyteutæ tenẽt locũ dñorũ: † ſed ſecus in emphyteutis ec-
cleſiarũ vel priuatorũ:qa licet poſsint donare fundos dño ir-
requiſito,nõ tñ vẽdere,vt l.fi.ſ.de iure emphy. Et ita tenet hic
2 glo.pe. † Vltimo ſcias ꝙ ille qui cõduxit à fiſco in perpetuũ,
tenet locũ domini,& ideo poteſt vendere,vt no.gloſ.in rub.ſ.
eod.Bartol. Limita vt in l.fi.C.de iure empy.& ibi Bartol.
& in l.ſi domus.§.fina.de lega.j.& adde cap.potuit.de locato.
Quid in cõceſsiõe vſusfructus, an poſsit alij cõcedi ſine cõſen
ſu dñi? Bal.in d.l.fina.C.de iure emphy.alleg.text.ꝙ ſic,ĩ l.j.§.
item in fundo,qbus modis vſusfru.amittit̃.facit:qa etiã ibi nõ
loquit̃ an poſsit facere ſine cõſenſu dñi emphyteuta.puto cõ-
trariũ verius per regulã l.fin.C.de reb⁹ eccle.nõ alie.vbi pro-
hibita alienatione prohibetur & vſusfructus cõſtitui. Alexã.

1 *Minori non ſoluenti uectigalia principis, pro eius fundo patrimoniali non currit præſcriptio.*
2 *Minor non ſoluens uectigalia in ciuitate Florentiæ,non incurrit pœnam.*

LEX II.

PAtrimonialis Si pro re patrimoniali em-
phyteuticaria,tẽpore debito
ſoluta pẽſio non probatur minori,ipſo iure non infer-
tur damnũ vel pœna,ſed tutori & curatori in ſolutiõe ceſſan-
1 tib⁹.h.d.Nec eſt † cõtra ff.de mino.l.ſi ex cã §.ſi in cõmiſſum.
& ff.de pub.l.Imperatores.§.ſi.ibi minori currit tp̃s, ſed po-
teſt reſtitui:qa illę leges loquũtur qñ minor debet ſoluere ve-
ctigal fiſco.hic qñ principi, ex eo ꝙ prædiũ erat Principis li-
cet aliàs omne priuilegiũ qđ dat̃ fiſco,eſt Principis & Augu-
ſtæ,ſolẽt habere,vt no.ſ.de iure fiſ.in rub. Itẽ nõ ob.ſ.de fid.
inſtru.& iure haſ.fiſ.l.qcũq;.vbi res incidit in cõmiſſum,& nõ
reſtituit̃:quia ibi ſimiliter erat fiſci.& vẽditio rei minoris erat
facta

facta hic,cũ debitũ erat principis & res minoris nõ erat diſtri-
cta,vt hic tenet glo. †Per hoc patet,ꝙ cũ oĩa vectigalia cõis
2 Florentię ex cõmiſsione Principis ſint licita, ꝙ ſi minor ceſſa
uerit ſoluere vectigal,quod dicit̃ principis: multò magis non
incidit in pœnã,ſicuti nõ incidit in pœnã nõ ſoluẽdo vectigal
quod debet̃ ipſi ciuitati.& hoc eſt verũ: niſi ciuitas ſuper hoc
legẽ ꝓpriã haberet:qa tũc minori curreret p̃ſcriptio ſtatutaria
licet poſſet reſtitui, vt patet in c.cõſtitut⁹.de in ĩte.reſt. Ad-
de Bar.in l.Imperatores.ff.de publi.Et in ea.in fi. ſicut per re-
ſcriptũ nõ põt auferri directũ dñium,ita nec vtile.Pro hoc eſt
tex.ibi.& Bal.in c.j.de nau.fœ.& in c.j.de noua for.fidel. Sed
dubiũ in hoc facit:qa licet prĩceps nõ poſsit tollere dñium de
iure gentiũ:tñ qđ eſt introductũ de iure ciuili,põt etiã ſine cã:
vt no.Bal.in l.reſcripta.C.de p̃ci.Impe.off.ꝑ Pau.de Ca.ibi,&
alle.ibi in rub.ff.ſi cer.pet.in fi.ſed dñiũ vtile vr̃ hmõi,ſ.de iure
ciuili:qa iſtę duæ ſine dubio ſunt inductæ de iure ciuili,ſ.em-
phyteuſis,& vſusfructus:vt in l.ij.in princi.C.de iure emphy.
Sed rñdeo ꝙ licet forma et noĩa ſint ĩducta de iure ciuili:tñ tra
ditio q̃ fit q̃ ẽ act⁹ iuris gẽtiũ cõſeruat ſibi effect⁹ directi dñij,et
ita declarauit Bar.ad aliũ fi.in extrauag.qm̃ nup.in ver.rebel
landi.in iij.col.in ver.itẽ quæro qd de dominio bonorũ.Alex.

1 *Emphyteuta ob ſterilitatem an petat remiſsionem canonis.*
2 *Res emphyteutica non poteſt ab emphyteuta euelli, licet alius offerat meliorem conditionem.*
3 *Dominium utile mihi ſine cauſa auferri non poteſt,ſicut nec directum.*

LEX III.

QVicunque. Emphyteuta ob ſterilitatẽ po-
teſt remiſsionẽ mercedis impe-
trare,& reſcriptũ in cõtrariũ impetratũ ꝑ obreptio-
nẽ,nõ valet. Itẽ fundus fiſcalis cõceſſus in emphy-
teuſim ꝑpetuã ab emphyteuta nõ põt euelli,licet alius offerat
1 meliorẽ cõditionẽ.h.d. †Et no.hic caſum ꝙ ꝓpter ſterilitatẽ
a nõ petit remiſsionẽ, [a] licet ſecus ſit in colono.Sed an hoc ſit ve
rũ ſimpliciter,dic vt no.in aut̃.de nõ alie.§.hoc igit̃ ĩcrepãs.et
ꝑ Pe.de Bella ꝑti.e.tit.§.qa verò Leõis.In tex.ibi:ſed nec,&c.
2 †No.ꝙ ab emphyteuta ꝑpetuo nõ põt res euelli:licet alius of
3 ferat meliorẽ cõditionẽ.†Itẽ qa per hãc l.patet,ſicut dñiũ dire
ctũ nõ põt auferri mihi ꝑ reſcriptũ abſq; cã,vt no.ſ.de fi. ĩſtru.
& iure ha.fiſ.l.q̃cũq;.nec ẽt vtile,vt hic. No.ad hoc Bal.in l.
j.C.de iure emphy.& vide Ang.in §.qa no.de alie. & emphy.
vbi qui primò iurauit nõ alienare,qui ſentit cõtrariũ eius qđ
hic dicit Bar.loquit̃ tamen indiſtinctè in ſterilitate,quę ſecuta
eſt propter guerram vel mortalitatem.Alex.

1 *Eccleſia & fiſcus parificantur.*
2 *Eccleſia quòd poßit concedere fundum in emphyteuſim cum pacto quòd non incidat in commiſſum licet emphyteuta teneatur ad canonem.*

FVndi. Si fundi patrimõiales Principis in emphy
teuſim cõceduntur appoſito pacto, vt rõne
canonis nõ ſoluti non incidant in commiſſum,ob hoc
1 nõ releuat̃ emphyteuta à ſolita canonis præſtatione.h.d. †Et
no.tex.ex quo patet ꝙ cum eccleſia & fiſcus paribus paſsibus
2 ambulent, vt l.fi.de ſacroſan.eccle.ꝙ † ſicut fiſcus põt cõcede-
re fundũ in emphyteuſim pacto oppoſito,vt nõ incidat in cõ-
miſſum:ita etiam eccleſia. Secundò habes ꝙ per iſtud pactũ
non tollitur,quin emphyteuta teneatur ad canonem.

Additio. Adde Bal.in l.ij.in j.col.C.de iure emp. & ibi
etiã per Bar.Alex. Eccleſia põt dare in em
phyteuſim cũ pacto ꝙ nõ incurrat in cõmiſſum.quod no.pro
conſulendo illis qui accipiunt ab eccleſia Neuandulana. Sed
poſſet quæri an tale pactũ valeat. Et videt̃ tenere Bal.in j.col.
in l.ij.C.de iure emphy.vbi ſimpliciter loquit̃ nõ faciẽdo men
tionẽ de fiſco vel eccleſia,videt̃ tenere ꝙ valeat. Ad hoc bene
faciũt no.per Bal.Inſti.de vſufr.in prin.in ver.ne tñ.qđ nõ vale
ret reſcriptum ſuperioris ſic concedentis, vt no.Bal.in l.ſi à te.
de pac.inter emp.& vend.Alex.

SI qui. Suſcipiẽs à perequatore fundum deſertũ, ipſum
perpetuò poſsidebit.h.d.

SI quibus. Donatarius principis rem ſibi donatã
poſsidet inconcuſſam, & eam in alium
poteſt transferre.h.d.

1 *Satiſdare qui tenetur ex forma ſtatuti antequàm acceptet officium,ſi eſt idoneus,ſtatur eius cautioni cũ generali hypotheca.*

QVicunque. Accipiẽs in em
phyteuſim fun
dum à fiſco,debet cauere de nõ de-
ferendo ſub hypotheca oĩm bonorũ ſuo-
rũ,vel ſatiſdare tenet̃: quã ſatiſdationẽ ſi
magiſtratus omiſerit,ad ſuũ redundat pe
1 riculũ.h.d.†Et eſt arg.ꝙ vbi ex forma ſta
tuti aliqs tenet̃ ſatiſdare anteq; acceptet
officium alicuius poteſtariæ, ꝙ ſi eſt ido-
neus,credetur ſoli cautioni cum generali
hypotheca bonorum ſuorum.

a Remiſsionem. Ad quã materiã vide Pe. de Anc.in c.potuit.de loc. vbi etiã Ioan. de Imo.& Cap. & Sal. oĩno in l.j. de iure emphy.& Ange. in aut̃. de non ali.§.lex itaq;. col.ij.& Rich.Malũ. in d.l.j.& d.Alexã.de Imo.in cõſ.vj.ij. parte.& ĩ cõſi.xxvij. iiij.parte.& ĩ cõſi.xcviij. iiij.parte. & Pan. ardizo.in cõſ.inci.verũ emphyteuta, &c.Ad de Ia.Rebu.in l.oĩm. nu.j. & qđ ibi poſui in apoſt. ad ipſum in ver.ſterilia.ſ.de omni ag.deſer. & Cano.in c. propter ſterilitatẽ. & ibi Barb.extra de loc.& eundem Barb. cõſil.ſuo inci.ſcripſit propheta.

Additio. Adde qđ no.Bal.in l.ab-
ſtinẽdũ.C. quo. app. non
reci.& qđ no.in l.p̃toriæ.ff.de præto. ſtip.
& in l.j.q ſatiſd. cog. Iſtud dictũ ſequitur
Pau.de Caſt.in l.diuortio. §. ſed interdũ.
ſo.ma.vbi etiã pro hoc alle.qđ legit̃ et no.
in l.de creationibus.ſ.de epiſ.aud. contra
hoc tñ faciũt no.per Ang.in l.j.ff.de lib.& poſth.& adde Pau.
de Caſ.in l.j.qui ſatiſd.cog.& qđ idẽ no.in d.l. prætoriæ. circa
prin.de p̃to.ſtip.Et etiã ſimiliter facit in cõtrariũ tex.cũ gl.in l.
mulier.C.de iure dot.niſi dicas ꝙ ibi debet intelligi ꝙ tutor e-
rat diues,nõ tñ intãtũ ꝙ ſine fideiuſſore diuitiæ ſuæ eſſent in
dãno ſibi inſpectis facultatibus populi.Alex. Si ſtatutũ di-
cit qđ ſatiſdet̃ in perſona idonea, ſufficit nuda promiſsio bo-
norũ.adde Bal.in l.ij.aliàs fi.in fi.de execu.rei iud. Itẽ Paul.de
caſt.in l.j.ff.qui ſa.cog.vbi dixit per iſtũ tex.ꝙ nulla ſatiſdatio,
etiã prætoria,vt dãni infecti,quorũ legatorũ,&c.eſt præſtãda
ab eo qui eſt manifeſtè diues,ſed ſufficit ſola ꝓmiſsio ſub hy-
potheca bonorũ ſuorũ.Ad idẽ allegat l.de creationibus. C. de
epi.audi.Ad idẽ dixit Pau.de Caſt.in l. diuortio. §. interdũ.ff.
ſo.ma.vbi idẽ dicit.Si ex forma ſtatuti tenet̃ quis ſatiſdare vel
præſtare fideiuſſorẽ.Adde bonũ tex.& ibi gl.in l.ſi mulier.ff.
de iure dot.& tex.in aut̃.cui relictũ.C.de indic.vidui. tol. & in
l.j.ibi:propter amplisſimas facultates.de cuſto.reo.& in l.j. §.
magiſtra.ff.de magiſtra.cõue.& ibi Bal.Et in materia adde ꝙ
per hoc non procederet dictum Bal.in l.generaliter.C.de epi-
ſco.& cle.vbi dicit ꝙ iudex tenetur in ſyndicatu ſi non reci-
pit idoneos fideiuſſores. Nam fallit niſi eſſet idoneè diues &
idoneus,per prędicta:quia tunc non tenetur in ſyndicatu etiã
ſi minus idoneum recepiſſet.quod no.Alex.

1 *Exceptio introducta per ſtatutũ ꝙ quis nõ debeat audiri,impedit litis ingreſſum.*

OMnes, Fundi limitrophi militibus aſsignati, etiã
per reſcriptũ principis,vel annotationẽ in
emphyteuſim,vel iure dñij,in alium trãsferri nõ pñt &
1 translati reuocant̃.h.d.†In tex.ibi:pœnitus audiatur.Not.ex
hoc,ꝙ exceptio introducta per ſtatuta,ꝙ qs nõ debeat audiri,
impedit litis ĩgreſſũ,vt hic,et ſ.đ legi.l.leges ſacratisſimè. Bar.

VNiuerſi. Ad euidẽtiã ſcias ꝙ ſi alicui fundus pa-
trimonialis tanquã fertilis à Principe aſ
ſignat̃,ꝙ perequator põt ei fundũ ſterilẽ aſsignare.Mo
dò Imperator facit hic differẽtiã an qs accipiat fundũ patrimo-
nialẽ à principe vel à priuato.Nã ſi accipit à principe directò
põt peræquator ſibi ſterilẽ aſsignare:ſed ſi à priuato,ſecus:ta-
men talis accipiens debet ſoluere fiſco canonem annuum.

FVndos. In hac lege dicitur ꝙ ſi fundi patrimonia
les fertiles aliquibus ſint conceſsi,& ſte-
riles non,peræquator debet ſterilia fertilibus congre-
gare,vt ſic omnium penſio præſtetur,& diuiſio fiat ſterilium
æqua lance,& fertilibus congregentur.

1 *Pactum appoſitum à poßidente fundum patrimonialem uel fiſcalem ipſum uendente: ꝙ ipſe,& non emptor,teneatur canonem ſoluere,non tenet, niſi in inſtrumento adſit Principis authoritas.*
2 *Lex intelligitur ſecundum materiam tituli,ubi eſt poſita.*
3 *Obligatio uitioſa uetuſtate temporis non firmatur.*

IVs emphyteotici. Hæc lex diuiditur in
duas partes, vt patet
in litera. Et prima legitur tribus modis. Primo modo

a ¶Habet, vtile dñiũ. Adde glo.ordi.in l.cũ manu ſata.§.nemo.ff. de cõtrah.emp.& vẽ. & Bal.ſ.in rub.de iu. emph.& in rubr.ſ.de cõtrahen.emp.& vẽ. q.xj.

b ¶ Acqſitionẽ. Adde Pau.de Ca.in l.Iulianus.§.ex vẽdito.ff.de act.empt.& Cy.in l. certũ.C.de rei vẽd.& do.Alex.de Imo.in l. iij.§.ex contrario.vbi etiã vide Bar.ĩ iij.co. verſ.q̃ro q̃ poſſeſsio. ff.de acq̃rẽ.poſ.& do. Alex.in cõſi.xxxiiij. iiij.parte.

in gl.j.huius legis alijs duobus modis. in gl.vlti.ſecundũ primã lect.iſtud principium breuiter.h.d.Penſio emphyteutici prædij fiſco debet per emptorẽ,nõ obſtãte pacto ꝙ vẽditor ſoluere debeat,niſi Prĩcipis iudicio fuerit firmatũ.h.d.Verba autem literæ expone,vt j.dicã.& hæc lectu. placet,& eſt vera.& not. Ex qua habes ꝙ
1 †poſsidens fundũ patrimonialẽ vel fiſcalem ſi ipſum vẽdit appoſito pacto ꝙ ipſe teneat canonẽ ſoluere,& nõ emptor: tale pactũ nullã obligationẽ inducit: quoniã ius percipiendæ pẽſionis eſt immutabile niſi fuerit firmatũ Principis iudicio. & ſecundũ dictã lectu.expone verba hoc mõ: Ius,id eſt, pẽſio ſine obligatiõis vinculo, ideo dicit ſine;quia non inducitur obligatio ꝙ vẽditor teneat ad ſolutionẽ penſionis,& non emptor. Retentum eſt,id eſt retenta.immutabile,id eſt immutabilẽ.ſubaudi,niſi talis pactio Principis iudicio fuiſſet firmata,vt in litera patet. Alię verò lecturę q̃ ponunt in gl.vlt.recipiũt potius vltimũ dictũ q̃ principiũ huius legis. Poſſeſsionẽ. hæc eſt ſcda pars huius legis, & legit tribus modis. Primo mõ q̃ emit pdiũ patrimoniale ẽphyteuticũ,nõ iuuat ex vetuſtate tpis,quo vẽditor ſoluit canonẽ, quò minus ipſe ſoluere teneat. Secũdo mõ legit ꝙ ille,q̃ poſsidet pdiũ emphyteuticũ nõ emit,nec in eo habet aliquẽ titulũ, ſed ipſum pdiũ vitioſè q̃ſiuit;& iõ nõ iuuat vetuſtate tpis,q̃n ipſe canonẽ ſoluere teneat,licet nõ ſoluerit. & ſecũdũ iſtã lect. verbũ vitioſè,eſt adiectiuũ noĩs poſſeſsiõis.q.d.vitioſa poſſeſsio,quæ ſine obligatione & titulo fuit,nõ iuuat tẽporis vetuſtate. Secundũ verò ſecundã lect.eſt adiectiuũ nominis vetuſtatis.q.d.poſſeſsio acquiſita ſine obligatione,id eſt, pacto,de qua fit mentio in prin.legis,ꝙ emptor nõ teneat ſoluere penſionẽ,quæ pactio nõ parit obligationẽ,vt dictũ eſt,nõ iuuatur vitioſa vetuſtate tẽporis,quo minus emptor teneat ſoluere canonẽ,licet per vetuſta tẽpora nõ ſoluerit. Tertio modo legit hic ver.ſecundũ Azo.ꝙ nõ loquitur de pręſcriptione libertatis cõtra pſtationẽ canõis,ſed ꝙ loquat de iure ipſius iuris emphyteutici,vt ipſius ius nõ præſcribat lõgo tẽpore,ſ.xxx. annorũ,quãdo nõ ſoluit canonẽ. certè poſſum agere cõtra eũ in rem,nõ obſtãte exceptiõe pſcriptionis. Sed lect.iſta reprobat per Accur.quia nõ eſt verũ ꝙ hæc lex loquat in fundo priuati emphyteutico:ſed in fundo patrimoniali loquit. Et iſtud apparet:qa in rubrica dicit de fundis patrimonialibus.& ſic hęc lex videt loqui de eis.ff.de in diẽ addict.l.Impator.& quęlibet iſtarũ põt eſſe vera,ppter plenitudinẽ literæ.& ſecundùm oẽs lectu.hæc lex breuiter.h.d.Emens fundum emphyteuticũ patrimonialẽ,nõ immutat ſuo pacto ius præſtãdæ pẽſionis,quin eam ſoluere teneat,niſi fuerit principis iudicio cõfirmatũ:etiã ſi per vetuſta tẽpora non ſoluerit emptor. Item habẽs ius prædij emphyteutici nõ perdit ipſum vetuſto tempore. Hoc dicit
2 ſecundũ vnã lectu.poſitã in glo.fi.ibi:nã in rubr.&c. †No. ꝙ lex debet intelligi ſecũdũ materiã tituli vbi eſt poſita. & eſt caſus in l.Impator.de in diẽ addic. Quod autẽ hęc litera dicit, ius præſtandi penſionẽ nõ præſcribi longo tempore intellige niſi effluxerint xl.anni: vt j.l.fi.de fun.rei priua.l.fi.

3 ☞ Additio. No.†ex hac lege ꝙ vitioſa obligatio vetuſta te tpis non firmatur. Ang.☞Et ſic facit ꝙ ſtatutum tollens longam præſcriptionem,non dicitur ſuſtuliſſe præſcriptionem xl.annorum,ſecũdùm Bart.in l.cùm ſcimus. ſ.de agri.& cenſi.& idem tenet Bal.in c.j.§.præterea.de capi. Corradi.ſed in l.j.C.ne rei domini.vel templ.& in l.nõ ſolũ.de vſuſcap.tenet cõtrariũ.quã opi.ſequitur Ro.in rub.de arbi.in xix.ſeu xx.col.per l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quoti. & æſti.ſed p opi.Bar.facit qđ dixit Ang.in l.ij.§.interdictum hoc ppetuũ.de iti.actuq; priua.per gl.ibi poſitã,videlicet ſi ſtatuto caueť ꝙ cõtra inſtrumẽtũ guarẽtigionatũ nulla poſsit opponi exceptio pſcriptionis,ꝙ nihilo minus æquitate ſuadẽte poterit opponi præſcriptionis exceptio centum anno. Et vide quæ dixi in l.ſi quis decurio.ſ.de decur. Alex.

1 ☞ Emphyteuta quòd habeat utile dominium.
2 Emphyteuta non tenetur emere à domino iure dominij per allodium.

POſſeſſores. Emphyteutæ fundos patrimoniales per allodium emere nõ coguntur dominium verò vtile habent,ſi à princi
1 pe vel alio quocũque titulo acqſierint.h.d.†Nota
a hic caſum expſſum,ꝙ emphyteuta habet vtile dñiũ,[a] vt in fin. patet. In alijs verò legibus nõ dicit ꝙ emphyteutæ ſint dñi:ſed
2 habẽt in rem actionẽ.†Vltimò videt hic caſus ꝙ emphyteuta nõ cogitur emere à dño iure dominij per allodium, vt hic in fi.concor.ſ.de iure delib.l.nec emere.cùm ſimi.Bar.

NVlli. Prædia matrimonialia,hic noĩata nõ pñt alienari in aliũ,pœna cõtra faciẽtib9 iminẽte.h.d.Et eſt localis hæc lex,vt dicit glo. Regulariter autem prædia patrimonialia emphyteuticaria poſſunt alienari,vt ſ.l.ius emphyteutici.Bar.

1 ☞ Canonis præſtatio præſcribitur ſpatio quadraginta annorum: & requiſita.numero 5.
2 Præſcriptio quadraginta annorum quòd currat contra Rempublicam & eccleſiã, non tamen Romanam.
3 Poſſeßio naturalis annexa cum ciuili,dicitur naturalis.
Poſſeßio corporalis ſeparata à naturali quòd non reperitur.
4 Prædium dominicum uel templorum etiam cum beneficio principis non alienatur cũ pacto,ne canon ſoluatur.

IVbemus. Qui per xl.annos fundũ patrimonialẽ,vel tẽplorũ vel alterius iuris cum titulo vel ſine poſſederit,nullã pro ipſo moleſtiã,controuerſiã,vel qõnẽ pati põt,ſi ſoluat canonẽ debitũ. Si verò à principio pbet titulũ poſſeſſor: adempto canone à principe prædiũ fuiſſe ſibi cõceſſum à canonis præſta☞tione ſecurus eſt.h.d.☞Hanc legẽ alleg.gloſſ.in l.emptorẽ.C. locati.quia licet dicat ꝙ emptor cogat ſtare colono: hoc verũ, niſi cõduxiſſet à domino ad modicũ tẽpus. Cui adde text.in l. j.§.cui aũt.& ibi Bart.de ſuperficie.& vide aliũ caſum in quo teneť ſtare colono,in l.in vẽditione.§.j.de bo.auth.iud.poſ.& ibi aliũ caſum poſui poſt Bar. Itẽ in ſeq.ver.in tex.ibi:vel loco
1 rum.habet in aut.quas actiones.de ſac.ſan.eccl.Alex. †Et ſic nõ ob.ſ.eo.l.ius emphyteutici. q̃ dicit pſtationẽ canonis non præſcribi vetuſto tpe:qa nõ xxx.annis, vt ibi,ſed xl.ſicut hic.
2 †In tex.ibi:vel locorũ.no.cõtra Rempub.& contra templa pſcribi ſpatio xl.ann.hoc eſt verũ,ſecundũ hæc iura,in quolibet tẽplo:ſed hodie fallit ĩ eccleſia Romana: vt aut.quas actiones.ſ.de ſac.ſan.eccl.& in corpore vnde ſumit. Item hoc verũ in rebus emphyteuticis templorũ,aliàs cõtra,vt ſ.ne rei domi.
3 vel templ. †In tex.rei corporalis.No.quod dicit,corporalis. & j.ſubnectit poſſeſsiõis:& ſic apparet,ꝙ hic loquitur de corporali poſſeſsione.& appellat hic corporalẽ poſſeſsionẽ naturalẽ annexã cum ciuili.quod apparet:quia ex eo reſultat pſcriptio,vt hic:cũ ex ſola naturali nõ poſsit reſultare:vt in l.acqritur.in fi.ff.de acqui.re.do. Vnde nõ videt vera doctrina dicentiũ ꝙ poſſeſsio corporalis eſt illa,quę parit effectũ,i.dñium,i.
b fructuũ acquiſitionem.[b] Nam hic erat corporalis poſſeſsio:& tamẽ effectũ parit dominij:& ideo dicas,put glo.dicũt ꝙ non reperit poſſeſsio corporalis ſeparata à naturali,ſed ꝙ duplex
4 eſt poſſeſsio,ſ.ciuilis & naturalis. †In tex.ibi:hoc etiam,&c. per hunc verſi.patet ꝙ prædiũ dominicũ vel templorũ,etiã cũ Principis beneficio,nõ alienat cũ pacto ne canon ſoluat. Expreſsius pbat j.de fund.rei priua.l.fi.niſi tale beneficiũ ſpatio
5 xl.ann.ſit cõfirmatũ,vt hic. †Et aduerte bene:qa ſi nõ ſoluat canon,nõ præſcribit ſpatio xl.ann.niſi duobus cõcurrẽtibus. Primò,ꝙ ſi poſsidẽs acquiſiuerit rem cum titulo. Secundò,ꝙ tempore acqſitionis Imperator cõceſſerit ꝙ canon nõ ſoluat. Nam ſi poſt acquiſitionem prædij tale beneficium cõcederet, tunc præſcriptio xl.ann.non procederet:vt no.hic in glo.

De mancipijs & colonis patrimonialium & ſaltuenſium, & emphyteuticorum fundorum. *Rubrica.*

1 ☞ *Locato caſtro cum territorio, & terreno non cenſentur locata loca ſylueſtria, ad culturam penitus inhabilia.*
2 *Colonus,qui facit cultiuari arbores uel uineas per inexpertos,ſi prædia ex hoc efficiantur deteriora,tenetur domino.*

EMphyteuticarios. Si villa locata in emphyteuſim cõceditur,non poteſt colonus vſurpare totum territorium eiuſdem,& vniuerſas aquas & fontes: ſed fructum

fructũ debet percipere de his,in quibus cultura requirit,& vti aqua quatenus ad culturam neceſſaria eſt: reliquum verò ce☞dit emphyteutæ.h.d.☞Ludo.in libera l.no.iiij.alleg.iſtũ tex. Itẽ verſi.& ſic videt,vide do.Mar.de Laude in tracta. de princip,in ti.de caſtellanis.in xiij.concluſione.vbi dicit ꝙ in conceſsione non venit vſus fluminis. Alexã. Et†ſic videtur caſus
1 hic,ꝙ ſi dominus villæ vel caſtri,locauit alicui villam vel caſtrum cũ territorio & terreno, non videtur locare podera & alia loca ſylueſtria ad culturam penitus inhabilia, nec fontes nec riuos aquarum,niſi quatenus aqua eſt expediens ad culturam:& ideo reſiduo aquæ poterit vti & collibus et poderijs,vt hic. Vltimò gl.hanc legem inducit contra doctorem ſeu magiſtrum,qui nimis facit ſcholarem pro ſe legere. Itẽ cõtra ſcriptorem cõmittentẽ alicui ſcribere pro pecunia. In tex.ibi:cul-
2 turis erudierunt. No.tex.contra†colonos,qui faciunt cultiuari arbores vel vineas,vel arari terras per ineruditos in cultura. Nam ſi prædia ex hoc ſint effecta deteriora tenentur domi
a nis:[a] quia imputat eis cur ineruditos miſerint ad culturã.Bar.

LEX II.

LIbertates. Manumiſsio facta de mancipio fundi patrimonialis à non domino, reſcinditur per procuratorem Cæſaris.

1 ☞ *Emens à fiſco,uel in emphyteuſim accipiens,tenetur ſtare colono fiſcali.*
2 *Singularis ſucceſſor eccleſiæ,an teneatur ſtare colono eccleſiæ.*

LEX III.

COgnouimus. Emptor fundi patrimonialis tenetur ſtare colono:quem ſi ex-
1 pulerit,poſſeſsione priuatur.h.d.†Et not.hic ꝙ emens à fiſco,vel in emphyteuſim accipiens rem,tenetur ſtare colono fiſcali. Et eſt ratio,ne colonus fiſcalis habeat recurſum contra fiſcum. Cui concor.ſ.eod.l.j.emphyteuta verò vel emptor fundi priuati nõ tenet ſtare colono regulariter:vt ſ.loca.l.em
2 ptorem.†Et no.iſtam legẽ ad quæſtionẽ de eccleſia q̃ cõceſsit fundũ in emphyteuſim,in quo fundo ſteterat ad laborãdum, qdã p maximũ tps:qa ſi emphyteuta expellit illũ colonũ cũ bonus eẽt,et aliũ ſurrogauit ĩ locũ ei9,ꝙ debet ẽphyteuſi priuari.

b Additio. Et ſic collige ꝙ ſingularis ſucceſſor eccleſiæ tenetur ſtare colono:[b] ſicut in ſucceſſore. Facit l.fi.de ſacroſan.eccle.& tenet Lud.in l.ſi filiofami.§.fin.ſolu.mat.& ibi ſcripſi poſt Imol.

SVper. Coloni ad aliquã militiã cõuolantes,reuocantur ad culturam antiquam. Item milites veterani ad quietem donati,rei ruſticæ operam nõ debent dare. Et hoc fallit in militibus limitaneis,quibus eſt arare permiſſum:vt l.agros.ſ.de fund.limi.

De fugitiuis colonis patrimonialibus,emphyteuticis & ſaltuẽſibus. *Rub.*

LEX I.

QVicunque. Coloni patrimoniales, vel ſaltuenſes non obſtantibus aliquibus ſtipendijs,quæ promeruerint,reuocantur ad priſtinã culturam agrorum.h.d.Bar.

LEX II.

QViſquis. Suſcipiens vel occultans colonum patrimonialem,pœna hic inſerta punitur.

LEX III.

CViuſcunque. Omnes adſcriptitij ad agriculturam prædiorum patrimonialiũ ſi conuolauerint,ad aliquam militiam reuocãtur.h.d.Bar.

De prædijs tamiacis, & de his,qui ex colonis dominicis alijſque liberæ cõditionis procreantur. *Rubrica.*

1 ☞ *Partus uentrem ſequitur,fallit in tamiaco.*

LEX I.

SI liber. Natus ex vno parente tamiaco,& altero libero, tamiacus eſt,natus aũt ex adſcriptio vel ſeruo alieno,& ancilla dominica vel adſcriptitia,vel ſerua priuati, & ex colono vel ſeruo dominico: ſemper ſequitur conditionem parentis liberi. h. d.
1 †Et ſic eſt ſpeciale in natis ex tamiaco,qui ſemper ſequuntur conditionem parẽtis tamiaci. regulariter contra; quia partus ventris conditionem ſequitur:vt l.ne diutius.ſ.de agri. & cenſi.& ibi fuit dictum.

1 ☞ *Abundans cautela non nocet.*

LEX II.

MEminimus. Hic Imperator dicit qđ ipſe fecit quandam legem, quã nõ habemus:in qua ſtatuit ꝙ prædia tamiaca venderentur emere volentibus ſub ſolito canone: & ꝙ emptores prædiorũ per neminem poterunt inquietari. & licet illa lex illis emptoribus eſſet ſufficiens: attamen adhuc Imperator conſtituit ꝙ dicti
1 emptores non poſsint grauari.†Et ſecundum hoc not.illud vulgare, ꝙ abundans cautela non nocet,ſecundùm And.de Baru.de qua in l.teſtamentum.C.de teſta.

De diuerſis prædijs vrbanis & ruſticis, & tẽplorum, & ciuitatum.&c. *Rubrica.*

LEX I.

PRo ædibus. Aedificãs in loco publico,ſoluere debet debitã penſionẽ pro ædificio, ſi expediat Reipublicæ:aliàs ipſum ſolum cùm ædificio vendicatur. h.d. tex.& glo.

1 ☞ *Reſtauratio murorum non poteſt fieri inconſulto Principe.*

LEX II.

REſtaurationi. Tertia pars canonis, quæ redigitur ex fundis,& locis Reipublicæ ſufficit ad reſtaurationem murorum.h.d. Et not.
1 †ꝙ reſtauratio murorum non poteſt fieri inconſulto Princi-
c pe.[c] De quo in l.ſacra.§.muros.ff.de rerum diui.& hic in glo.

LEX III.

EOs qui. Emptor Reipublicæ vel templorũ ipſam perpetuò poſsidebit,nec ab eo poteſt euelli,licet alius offerat meliorẽ conditionem. h.d. Et ſecundùm hoc no.ꝙ habet locum ſubhaſtatio in rebus templorũ & Reipublicæ:ſed hoc eſt correctum in rebus templorum,per auth. hoc ius porrectum.C.de ſacroſanc.eccle.Bar.

SI quis. Emptio rei emphyteuticæ fiſcalis facta à priuato,vel à ciuitate ſub pacto ne teneatur ad canonẽ,tenetur,ſed pactũ eſt irritum.h.d. Nec obſtat ſ.de fun.rei priua.l.fi.vbi non tenet venditio
d nec pactum:quia ibi emptio fuit facta à Principe[d]: quia erat emphyteuta alterius:et ideo abominabile eſſet ꝙ princeps nõ poſsidens teneretur ad canonem,vt hic.no.ꝙ hæc litera dicit, à conſulatu,&c. Quia ſecundum hoc patet ꝙ poteſt fieri lex, quæ habeat locum in omnibus actibus præteritis à tali tempore citra vel retro.Bar.

a ¶Tenent dñis. Adde Bald. in l.j. nume. iij. verſi. & not. ꝙ lex. ſ. de accuſat.Bar. in l.ſi merces.§. conductor. ff. loc. & l.ij.ff. de an. leg.

b ¶Colono. Vide tu ad hoc do.Soci.in cõſil.cxxij.inci.ex his q̃ ſuperius.ver.circa ſecundã quæſtionẽ. cũ ver.ſeq.ĩ j.parte charta lxiij.

c ¶Inconſulto principe. Adde iſtũ in l. ſacra.ff.de re. diuiſi. & in l.ex hoc iure. ff. de iuſt.& iur. & omnino per Alexã. poſt eũ in l. opus. ff. de oper. publi.

d ¶Principe. Adde do. Alex.de Imo.in l.op9 de oper. public. vbi etiã per Bar.& Bald. in l.ex hoc iure. ff. de iuſti.& iure.

De locatione prædiorum ciuilium uel fiſcalium, ſiue templorum, ſiue rei priuatæ vel dominicæ. *Rubrica.*

LEX I.

DIui patris. Prædia Principis,quę in ppetuum locantur, ſunt locanda diuitibus vel alijs cũ fideiuſsione idonea præſtita:& officialis prædicta negligẽs, debet de ſuo reſarcire omne detrimentum. Barto.

LEX II.

FVndi. A colonis pepetuis fundorũ publicorũ non auferuntur fundi,licet alius meliorem conditionem offerat.h.d. Et no.hic contra prælatos,qui poſt ædificia facta in ruinis volunt dicere ſe deceptos.de quo ſ.de fun. rei priua.l.j.& ſ.de prædijs naui.l.ij.vbi dixi.Bar.

1 ☞ *Emphyteuta poteſt conductor appellari.*
Accipiens rem in perpetuum potius dicitur emphyteuta quàm conductor.

LEX III.

LOca. Subhaſtatio in locatione perpetua fundorum publicorum ita vendicat ſibi locum, ſicut in venditione.hoc dicit. In tex.ibi:perpetuarijs cõ-

a ¶Potius dicitur emphyteuta. Pōt ex hoc elicere diſcrimē ꝙ inter emphyteuſim eſt & locationē. de quo vide Bal. ī l. j. ſ. de iure emphy. Io. an. in add. ad Spe. in ti. de loc. ti. v. in prin. & d. meum Phil. Deci. conſi. pen. vol. ij. per totum.

b ¶Nūcio. Et tñ ad ſaturitatē, vide plenè ꝑ Fel. in c. inquiſitiōis. §. fi. col. vij. poſt me. ver. itē quærit. de accu. & in c. j. vj. col. in verſ. quarta cōcluſio circa med. ver. de iud. & qđ ibi dixi in apoſtil. & in c. qm̄. de ꝓba. in prin. vij. col. & gl. in verb. citatiōes. & qđ ibi dixi etiā in apoſtillis.
ADDE iſtū cōſilio ſuo lxxxvj. inci. non creditur nūcio. & qđ ibi poſui in addi. bal. in l. properādū. §. ſed & ſi qdē. nu. xiij. vbi poſui poſt eū in verſi. executoris. ſ. de iudic. dixi poſt Rebuf. in l. ꝓhibitū. in prin. ſ. de iur. fiſ. li. x. poſt Collecta. in c. cū dilecti. nu. xv. ver. nūqd creditur nūcio citāti. in apoſt. in eo. ver. extra de dol. poſt Lāfran. c. qm̄ cōtra falſam. §. citationes. nu. xvj. ver. in gl. fi. ibi iſta gl. extra de ꝓb. & Feli. c. j. col. vj. verſi. quarta cōcluſio. extra de iu.

ductoribus. †No. emphyteutā appella-
ri cōductorē. Nam omnis accipiens rem
a in perpetuū dicitur potius emphyteuta[a]
quàm cōductor, vt hic Bar. ☞Vide Bal.
in l. fi. ſi contra ius vel vtil. pub. Alex.

1 ☞*Conductores perpetui quòd poſsideant.*

COngruit. Si finita locatione cōductor primus tantū offert quantū nouus,
1 in locatione præfertur. h. d. †No. gl. hic
poſitam quæ tenet ꝙ cōductores perpe-
tui poſsident: ſecus in tēporalibus: qa illi
dicuntur habere detentationem qui ſunt
ad tempus. do. Bar. ☞Adde Bar. in l. co-
tem. in prin. de public. & vide ĵ. in l. fi. Fa
cit l. cognouimus. ſ. de emā. & colo. Ad-
de l. iij. de vendi. rerum ciui. lib. xj. Alex.

1 ☞*Conducens rem in perpetuum, poteſt eam uendere & donare.*
2 *Caſus in quo princeps non poteſt rem uni conceſſam, etiā motu proprio alteri concedere.*
3 *Donans uel locans rem, quòd intelligatur ſolùm donare, uel locare ius quod in ea habet.*

PRædia. Prædia domus Auguſtalis in perpetuū locata ad aliū non poſſunt transferri
ſub alio prætextu quādiu pēſio ſoluitur.
& Comes rerū priuatarū cōtrafaciens pu-
nitur. Itē prædiū Auguſtale princeps do-
nare poteſt ei cui locauerit in perpetuū,
vel ad tēpus. Item primus cōductor con-
ductione finita, ſi in licitatione offert tan
tum quantū alius præfert. Si vero rē con-
duxerit in perpetuū omni tēpore eſt ſecu
1 rus. h. d. Et cū primo †reſponſo huius le-
gis not. gl. hic in ver. retrahēdam. ꝙ cōdu
cens rem in perpetuum poteſt eam vēde-
re & donare, & ad poſteros tranſmittere. In tex. ibi: vel ſpō-
2 te donauerit. †No. caſum, in quo princeps rem cōceſſam per
ſe vni, nō poteſt alteri cōcedere, etiā motu proprio: niſi dicat,
nō obſtante tali cōceſsione facta, vt in c. ſi motu proprio. ex-
3 tra, de præb. lib. vj. In tex. ibi: cōcedere penſionē. †Not. ꝙ ſi
detinēti rē quidam habens ius in ea donat eā ſimpliciter: in-
telligitur donare ſolū ius qđ habet. idē eſt in locatione: vt l. ſi
domus. §. ij. ff. de leg. j. not. in l. cùm alienā rem. ſ. de leg. quod
☞ſatis credo. ☞Idem in donāte. doct. in l. ſi domus. §. fi. de le. j.
alleg. c. paſtoralis. de do. Idem Bal. & Sali. in l. cū alienā. de le.
j. in prin. & ibi Ang. & Bal. in rub. de cōtrahen. emp. & in vj.
q. & in l. monumenta. C. de legi. & docto. & maximè Petr. de
Anch. in d. c. paſtoralis. & in l. ſenatus. de leg. j. §. fi. Alex.

De conductoribus & procuratoribus ſiue exactoribus prædiorum fiſcalium domus Auguſtæ. *Rubrica.*

1 ☞*In cauſis fiſcalibus ſeruandus eſt ordo iuris, ſicut in cauſis priuatorum.*
2 *Citatio facta per Regem Baroni, ut oſtendat ius quod habet in tali caſtro, eſt nulla.*
3 *Bardarij Poteſtatis ſi delinquunt, grauius puniuntur quàm alij.*
4 *Subſtitutio ſi eſt facta de domo Bardorum, intelliguntur ſubſtituti oēs illi de Bardis.*
5 *Legatum factum eccleſiæ ſancti Franciſci an ſit nullum, ſicut ſi eſſet factū fratribus.*

Lex vnica.

COnductores. Conductores fundorum domus fiſcalis, & alij homines
dictæ domus, cū agere volūt, expediri debēt ordina
rio iure: & nulli aliorū patrociniū præſtare debent,
nec executionis miniſteriū. & cōtrafaciētibus pœna imponi-
1 tur, nec eſt pœnitētiæ locus. h. d. †Per hāc l. dicit And. de Ba-
ru. ꝙ in cauſis fiſcalib⁹ eſt ſeruādus ordo iuris, ſicut in cauſis
2 priuatorū. †Itē ſi rex facit citare ſuū Baronē vt oſtendat iura
quæ habet in caſtris: quæ poſsidet, aliàs auferret ſibi ea: nā ta-
3 lis citatio ipſo iure eſt nulla. cū nemo titulū oſtendere debeat
ſuæ poſſeſsionis: vt l. cogi. ſ. de pet. hære. & ſic eſt in iſto quod
☞nota. ☞In cauſa fiſcali nō iurat de calūnia. Gl. no. in c. j. §. ſa-
cramentū. de cōſuc. rect. feu. quā ad hoc alleg. & ſequitur Lau
denſis in tract. de Principe, in tit. de fiſco. concl u. xvij. Alexā.
3 †In tex. ibi: grauior. not. contra bardarios Poteſtatis delin-
4 quētes, vt ipſi debeant magis puniri, quàm alij ciues. †Et no.
hic gl. quæ exponit domū, id eſt, illos de domo. Vnde ſi quis
ſubſtituit filio ſuo domum Bardorum, ꝙ intelligantur ſubſti
5 tuti omnes illi de Bardis. † Item per hoc tenet ꝙ ſi legatū re-
linquitur eccleſiæ ſancti Frāciſci: ꝙ illud legatum eſt nullum:
ſicut ſi relinqueretur fratribus de ſancto Franciſco, licet te-
nuerim contrarium in libello Minoricarum.

Quibus ad conductionem prædiorum fiſcaliū accedere nō licet. *Rub.*

Lex vnica.

NVllus. Palatini milites prohibentur à locatione fundorum principis. hoc dicit. Bar.

De collatione fundorum fiſcalium uel rei priuatæ. &c. *Rubrica.*

LEX I.

ORdinariorum. Præſes ꝓuinciæ, & ſui officiales poſſunt exigere conductores dominicos, & etiam impartiri fauorem curialibus Cæſaris volentibus facere dictam exactionem.

1 ☞*Ambaſiatoribus non creditur ſine publicis literis.*
2 *Baiulo non creditur ſine literis, quando non eſt notus, uel quando uult aliquem citare perſonaliter, uel quando agitur de magno præiudicio.*
3 *Citatio facta domi ſine literis, non reddit citatum contumacem.*

LEX II.

PAlatinos. Palatini poſſunt tranſmitti per comitem rerū priuatarū ad pręſidē cum literis, vt ſint ſoliciti circa exactionē penſionum fiſcaliū:
& nō debent inferre aliquā concuſsionē; cōtra facientes pu-
niunt̄ relatione facta de hoc præfecto prætorio. h. d. In text.
1 ibi: cū publicis literis. †Per hāc literā patet ꝙ nō creditur am
baſiatoribus ſine publicis literis. Concor. ſ. de decur. l. ſi quis
decurio. ſecundùm vnam lectu. & de exacto. tribu. l. miſsi. ibi:
2 cum delatorum, &c. †Item per hanc legē dici poteſt, ꝙ cùm
iſti palatini obtineant vicem quorundam baiulorū, vt ibi di-
citur ꝙ baiulo debet dari litera ad hoc vt ei credat̄, & hoc eſt
verum quando baiulus non eſt notus, vt hic, & d. l. miſsi. aliàs
bene debet ei credi ſine literis. Et ita no. gl. in l. ſed & interpel
latur. §. j. ff. de arbi. Pro hoc facit l. iiij. §. toties. de dam. infect.
ibi: libellum &c. Vel dic ꝙ quando baiulus vult grauare ali-
quem realiter, ꝙ tunc requiritur litera: quia agitur de magno
præiudicio: vt d. l. miſsi. & de iur. fiſ. l. facultas. Aut vult citare
verbo tenus vt compareat coram iudice: & tunc ſi eſt notus,
non requiritur litera: vt d. l. ſed ſi interpellatur. ſi eſt ignotus,
ſic, vt hic. Nam hic tranſmittebatur de vna prouincia ad aliā.
3 Additio. †Tamen no. ꝙ nunquam citatio facta domi reddit citatū contumacē abſq; literis, vt notat
Bal. & Ang. in l. ij. in ij. col. de anna. excep. & vide de hac mate
b ria quando credatur nūcio [b] per Bar. in l. j. §. cura carnis. ff. de
☞offi. præfec. vrb. & ibi dixi. Alex. ☞Ro. in l. ſciendum. de ver.
obliga. & do. Io. de Platea in l. prohibitum. ſ. de iure fiſ. & per
do. Anto. in c. quod ſuper his. de fide inſtru. vbi dicit ꝙ perſo-
næ dignæ notæ & fide digne creditur ſine literis. facit c. nobi
liſsimus. lxxij. diſt. & not. Ang. in conſi. cix. Alex. Vltimò
nota hanc legem contra baiulos committentes contra aliquē
concuſsionem. Bar.

LEX III.

OMnia. Prædia ex quacūque cauſa ad fiſcum pertinentia, à tranſuectione publicarum ſpecierum non habent immunitatem. h. d. Bart.

De priuilegijs domus Auguſtæ, vel rei priuatæ &c. *Rubrica.*

LEX I.

PRiuatas. Ad extraordinaria munera, vel ſuperindicta etiam fiſcalis poſſeſſor non cogitur. hoc dicit.

1 ☞*Comitatiui ſoliti portare granum Cluſinum ad ciuitatem Perusij, nō poſſunt urgeri ut portent ad alium locum longiorem.*

Lex

LEX II.

REm priuatam. Prædia Principis à tranſuectione publicarum ſpecierū nullatenus hodie excuſantur, ſicuti nec prædia priua-
torum, licet aliquando excuſata fuerint: quia vltra ſolitum lo-
cum tales ſpecies portabantur. quod hodie fieri non permitti
1 tur. h. d. †In tex. ibi: quibus ante: optimum argumentum præ-
ſtat hæc litera, ꝙ cū de conſuetudine ciuitatis Perusij ſit ꝙ gra
num Clusij Perusij portetur ad ciuitatē Perusij, ꝙ comitatiui
ſoliti portare nō poſſunt vrgeri vt portēt ad aliū locū longio-
rē, & magis diſtātē à Cluſio facit ſ. de ann. & trib. l. pro locis.

LEX III.

PRo tyronibus. Hic dicit Imperator ꝙ cū certus reditus aſsignat⁹ eſſet militibus certæ militiæ: & ad huius reditus præſtationem
prædia prouincialium tenerentur conferre, ꝙ etiam prædia
principis ad hoc tenentur. h. d. Bar.

1 ☞*Strata & uia ſunt diuerſa.*
2 *Statutum puniens in duplum maleficium commiſſum in ſtrata, non comprehendit maleficium factum in uia.*

ABſit. Inſtructiones viæ publicæ, pōtiū & ſtratarū, inter ſordida nō numerant̄: & ideo nemo excuſatur ab eo. Concor. C. de ſac. ſan. ecc. l. ad inſtructiones.
Fallit ſi alicuius muneris publici vacatio ſit ſpecialiter conceſ-
1 ſa: vt l. cui muneris. ff. de vacā. mu. Et no. †quod dicit hic, ſtrata
rum. & ſ. dicit, viæ. Et ſic patet ꝙ hic via & ſtrata ponuntur vt
ſpecies differentes. Concor. ff. de via publi. l. j. circa fin. †Et eſt
vtile ad ſtatutū dicens ꝙ cōmittens maleficiū in ſtrata, pœna
dupli puniatur. Nam ſi accuſatio dicat ꝙ maleficiū ſit commiſ
ſum in via nō cōcludit pœnā dupli: quia ſunt attendēda verba
legis: vt l. prætor ait. §. hæc aūt actio. ver. docere. ff. vi bo. rap.

EXcepto. Nullus à ſuperindicto excuſatur, excepta Principis poſſeſsiōe. h. d. Bart. ☞Intellige niſi in contrarium appareret communis vſus loquendi
tam in via q̄ in ſtrata: qa tūc attēderetur l. librorū. ver. quod tñ
Caſsius. de leg. iij. et l. cū de lanionis. §. à ſnīa. ff. de fun. inſtru. ꝑ
Bar. ī rub. ff. de op. no. nū. qđ tñ ītellige vt ibi ī margine. Alex.

De grege dominico. *Rubrica.*

1 ☞*Pœnitentiæ ꝙ ſit locus in furto conſummato.*

LEX Vnica.

PRopoſitis. Subtrahēs equū à grege dñico, ipſum reſtituit, & in vna libra auri punitur: ſubtrahens de grege priuati punitur in media libra, à qua pœna releuatur, ſi
1 eum obtulerit ſponte. h. d. †Et no. hic caſum, in
quo ſubtrahens punitur alia pœna quam dupli vel quadrupli.
Item no. quòd in furto conſummato eſt locus pœnitentiæ. Si-
mile ſ. de his qui ſe defe. l. j. & ff. de alie. iud. mu. cauſa fac. l. iij.
in fin. & ſ. ad l. Iul. maie. l. quiſquis. §. fin. regulariter contra, vt
l. qui ea mente. ff. de fur.

De cupreßis ex luco Daphnes, uel Perſeidis per Aegyptum non excidendis uel uendendis. *Rubrica.*

LEX I.

SI quis. Emētes vel vendentes arbores cupreſſi in locis hic nominatis puniunt̄. h. d.
Et eſt hæc lex argu. ꝙ eo ipſo ꝙ imponitur pœna
ementi imponit̄ vendenti. De quo in l. ij. ſ. ad leg.
☞Iul. maieſt. ☞Adde Dominicū de ſancto Gemi.
in c. j. de tempo. ordi. in vj. & in l. non tantum. ff. de re iudi. per
Raph. & Aret. Sed quid ſi ſtatutum dicit, de quolibet contra-
ctu venditionis ſoluatur gabella: an comprehendat emptionē
& venditionem. Dic quòd ſolus venditor. Caſus eſt in l. de-
bet. in fin. de ædil. edic. Adde Bald. in rubri. de reb. credi. C. &
ſequitur Ro. in not. iij. in litera g. adde Bart. in l. legem. de in-
dic. vidui. tol. vbi dicit ꝙ ſi ex forma ſtatuti punitur vendens
frumentum in alio loco q̄ in platea communis, punitur em-
ptor & emens. dic vt ibi. Adde etiam Bald. in l. fin. iij. col. C. de
ædil. act. & adde Bal. in contrarium in l. j. C. de communi ſer-
uo manumiſ. vbi dixit ꝙ ſtatutum cogens aliquem emere, nō
propterea cogit alium vendere. Et adde Sali. in rub. C. de reb.
cred. vbi dat vnam regulam ꝙ ſemper in correlatiuis lex lo-
quens de vno, trahitur ad reliquum. & ibi inducit ad ſtatutum
loquens de debito, an comprehendat creditum, punitur quan
do ſtatutū loquit̄ de digniori. gl. ibi in rub. præalleg. Alexan.

LEX II.

OMnes. Authoritate propria nullus pōt in luco Daphnes incidere cupreſſos, nec eas collapſas aliò transportare: contra faciens punitur. Itē plan
tans cupreſſum non poteſt aliam ob hoc incidere, ſed pro tali
plantatione à fiſco vnam libram auri conſequetur. h. d. Nota
legem pro cōſtitutione papali diſponēte ꝙ de maſſa trabaria
nulli ſit licitū excidere abietes, nec eas collapſas aliò portare.

Finis libri xj. Sequitur xij.

De dignitatibus. *Rubrica.*

Continua rubricam vt in gl. Vel dic vt dictum eſt in libro præcedenti de multis qualitatibus perſonarum: ſed quia dignitas eſt qualitas, quæ inhæret perſonæ, vt dicitur ibi in l. j. ideo ponitur hic rubrica, de dignitatibus.

1 ☞*Militia an ſit dignitas. remißiuè. & infra nume. 83.*
2 *Doctor torqueri non poteſt, nec perſonaliter capitur. nume. 11.*
3 *Donatio facta in concubinam per doctorem, non tenet.*
4 *Doctor non tenetur ultra quàm facere poteſt.*
5 *Pro delicto non ſuſpenditur, nec decapitari poteſt. num. 30.*
6 *Habentes domum ad locandum, coguntur doctoribus locare.*
7 *Doctoribus competit actio popularis.*
8 *Doctorum filij præferuntur alijs, & gratis promouentur.*
9 *Doctoris perſona diſcipulo honeſta uideri debet.*
10 *Doctor ſine literis eſt de conſilio Principis.*
Efficitur comes ſi legit per uiginti annos.
In ius uocatur ſcriptura, non uerbo.
12 *Doctor non ſubit munera perſonalia.*
Doctor habet iuriſdictionem.
Doctor non punitur corporaliter, niſi degradetur. & nume. 30.
13 *Præſes ſcribens doctori, ſi appellat eum fratrem, punitur.*
Extrahens doctorem de domo, capitis pœna punitur.
Doctori creditur de uita, & peritia ſcholaris.
14 *Doctoris interpretatio eſt probabilis.*
Doctori credens excuſatur ab expenſis.
15 *Doctori conſuetudinem alleganti creditur.*
Gaudent doctores priuilegio immunitatis.
Dicitur habere dignitatem.
16 *Non tenetur ſoluere gabellas.*
17 *Scholaris magni ingenij, licet non ſtuduerit per quinquennium doctorari poteſt.*
Scholaris, qui doctoratur, debet eſſe maior xvij. annis.
Moribus alios antecellere.
Examinatur à ſeptem doctoribus.
18 *Spurius.*
Iudæus uel mulier non poteſt doctorari.
19 *Priuilegia conceſſa militibus trahuntur ad doctores, uel aduocatos. remißiuè.*
20 *Doctor legum eſt maior omnibus profeſſoribus.*
Orator præfertur alijs profeſſoribus.
21 *Doctor poſtquam recipit inſignia, reprobatur: & ſemel approbatus non poteſt amplius reprobari.*
22 *Doctor cum eius familia non poteſt ſcrutari de armis.*
Doctor non tenetur ſoluere collectas.
23 *Scholaris ſtudens non tenetur ad munera in propria patria.*
Scholaris uagabundus, an poßit doctorari.
24 *Doctor ſenex non eſt ſemper iuueni præferendus.*
25 *Scholaris licentiatus ante ſuſceptionem bireti, non habet priuilegia doctoratus.*
26 *Licentiatus quando habeatur pro doctore.*
27 *Scholaris ſolo uerbo uocatus doctor ab Imperatore, habet priuilegia doctoratus. & numero 29. quando.*
28 *Doctor legens dum legit, dicitur ciuis illius ciuitatis.*
29 *Imperator ſolo uerbo doctorem creat.*
31 *Scholaris doctus præfertur doctori ignaro.*
Scholaris qui exceßit xxv. annum, præſumitur non addiſcere.
32 *Scholaris, qui incipit ſtudium patre uiuente, an debeat ſtudere de bonis cōmunibus.*
33 *Doctori promittenti ſcholaribus maria & montes, non eſt credendum: & eſt præſumptio contra ipſum.*
34 *Mulier ſequitur conditionem patris: & an illuſtris ſi nubat clarißimo. & nume. 40.*
35 *Dignitas proueniens ex accidenti, non extenditur ultra pronepotes: ſecus ſi ex origine. & vide latius numero 20.*
36 *Conſules dicuntur clarißimi.*
37 *Hic titulus in quo differat à tractatu primi libri ſuprà, ubi tractat̄ de dignitatibus.*
38 *Officium quòd ſit aliud à dignitate.*
39 *Caſus in iſta lege.*
40 *Nobiles habent dignitatem.*
Mulieres habent nobilitatem & dignitatem: & qualiter. nu. 42.
41 *Dictio uir, qualiter accipiatur.*
43 *Abbatiſſa dicitur habere dignitatem & adminiſtrationem in ſuas monachas.*

a ℭ Dignitas. vide Fel. in c. cleri. circa fi. j. co. de iudi. vbi qđ nõ eſt dignitas. Adde Iaco. Rebuf. in l. j. nu. x̃s. de mun. & hon. & oĩno per Lu. Ro. ſing. ſuo cõſl. ccccvij. inci. an ſit militia dignitas.

b ℭ Nõ poteſt. de oĩb⁹ infraſcriptis vide Feli. in ru. de magi. vbi plenè. et ꝗ ſint eorũ ꝓrogatiuæ. Ego ãplio hoc dictũ, ſ. ꝙ doctor nõ poſsit torq̃ri, vt ꝓcedat, et ſi cõſuetudo ſit in cõtrariũ. ita no. caſus eſt ſing. ſecũdũ Bart. in l. oẽs iudices ſ. de decu. lib. x. quem ad hoc refert & ſeq̃t Ro. ſing. ſuo ccccxc. inci. milites doctores & decuriones. & ibi in apoſt. multa vtilia ad hanc materiam.

c ℭ Præferẽdus. Adde Feli. in c. clerici. circa me. ij. col. de iu. et latè in ru. de ma. & obed.

44 *Dignitas quot modis dicatur, & qualiter accipiatur: & quid ſit, quando eſt idem quod nobilitas. nu. 47.*
45 *Dignitas nõ diuiditur per gradus: et qui ſunt illi gradus.*
46 *Nobilitas an ſit idem quod dignitas.*
47 *Diuitiæ quod conferãt ad nobilitatẽ, ubi circa finẽ quòd poſſunt eſſe cauſa remota ad nobilitatẽ acquirendam.*
48 *Mores boni in aliquo, & antiqui dicuntur, ſi durauit in actibus uirtuoſis per decem annos.*
49 *Nobilitas tranſit in filios, niſi propter eorum delictum illam amittant.*
50 *Nobilitas non tranſit ad baſtardum.*
51 *Nobilis an dicatur, qui deſcẽdit à parentibus ualentibus: puta patre uel auo, licet ipſe ſit modicæ conditionis.*
52 *Ruſticus licet probus, diues, & ualens: tamen nõ dicitur nobilis.*
53 *Filius natus ex nobili, quando dicatur nobilis, & quãdo ignobilis.*
54 *Nobilitas an conſequatur ex natiuitate.*
55 *Nobilitas quæ habetur ex progenie nõ durat ultra pronepotes.*
Origo non eſt dignitas, nec dignitatem tribuit.
56 *Nobilitas an detur ubi uirtus datur.*
57 *Nobilitates ſunt tres, ſcilicet, theologalis, naturalis & politica.*
58 *Nobilis apud Deum quis dicatur, & ſit.*
59 *Nobilitas naturalis conſiderari poteſt duobus modis.*
60 *Nobilitas naturalis uno modo conſiderata, eſt quidam habitus electiuus in medio cõſiſtens circa ea quæ pertinent ad præeſſe uel dominari.*
61 *Nobilitas politica quæ ſit. & nu. 62.*
Nobilitas politica eſt inuenta ad ſimilitudinem nobilitatis theologalis.
63 *Plebeius in ciuitate Florentiæ ſi efficitur miles, efficitur nobilis. ſecus alibi.*
64 *Dignitatem nullus habere poteſt à ſeipſo, ſed oportet quod per alium conferatur, & eam ſibi aſſumens incidit in crimen falſi.*
65 *Tres cauſæ quæ poſſunt impellere ad concedendam dignitatem non tamẽ neceſsitant.*
66 *Dignitates etiam propter uitia conceduntur.*
67 *Dignitas quando concedatur ex mera gratia.*
68 *Præferens indignum digno, peccat.*
69 *Progenies ex cauſa concedendi dignitatem.*
70 *Nobilitas quandoq; cadit in ignorantem.*
71 *Nobilitas eſt actus uoluntarius, nec in intellectu conſiſtit.*
72 *Nobilitas poteſt alicui in puncto mortis conferri.*
73 *Infans poteſt effici miles, & coronari.*
74 *Nobilitas quæ cadit in ignorantem, non eſt propriè uirtus.*
75 *Voluntas licet non ſit uirtus, eſt tamen ſignum uirtutis de præſenti.*
76 *Nobiles in electionibus, & teſtimonijs, ubi uoces ſunt pares præferuntur plebeijs.*
78 *Princeps ſolus poteſt concedere dignitatem: et omnis, qui habet poteſtatem legis cõdendæ. & ſub nu. 77.*
79 *Magni barones, licet non ſint milites, poſſunt tamen facere militem.*
80 *Rex tranſiens per alienum regnum poteſt ibi creare milites.*
81 *Populus ciuitatis quando poßit facere milites, & concedere dignitatem.*
82 *Ciuitas, an poterit dignitates & nobilitates, quæ inducuntur à iure communi nõ acceptare ut dignitates.*
83 *Dignitas aliqua poteſt eſſe ex forma ſtatutorum, quæ non ſit de iure communi.*
84 *Miles, qui nullam habet iuriſdictionem, poteſt alium militem facere authoritate conſuetudinis.*
85 *Plebeij quidam dicuntur honeſti, quidam uiles.*
86 *Plebei ueniunt appellatione populi: & qualiter hoc probetur. nume. ſequen. & numero 98.*
87 *Practica probandi communem uſum loquendi, & ĩ. nu. 98.*
88 *Nobilitas ſemper importat acceptationem.*
89 *Nobiles delinquẽtes, de iure cõmuni plus puniũtur in pœnis pecuniarijs quã plebeij.*
90 *Princeps propter ſtatus ſalutem quoſdam remouet de ciuitate: & quibuſdam profectum ad ciuitatem interdicit.*
91 *Nobilitas habet aliqua grauamina annexa, quæ per ſe mala ſunt.*
92 *Priuatus ob delictum nobilitate & dignitate, licet ſit priuatus quo ad omnia commoda, non tamen erit priuatus quo ad onera quæ retinebit.*
Pœna non debet eſſe cauſa præmij.
93 *Virtuoſus ſi ſtaret & uiueret per mille annos, niſi transferatur in eum aliqua dignitas, ſemper remanet plebeius.*
94 *Qualiter oſtendatur aliquem eſſe nobilem.*
95 *Nobilitas infima dicitur illa, quæ confertur per ſtatuta ciuitatum diſponentia quòd aliqui ſint nobiles.*
96 *Verbum quod referatur ad id quod congruit in ſpecie, non in genere.*
97 *Officia habentia nobilitatem annexam, & dignitatem quæ ſint.*
98 *Practica probandi aliquem nobilem.*
99 *Communis uſus loquendi ut dicatur communis, debet eſſe longus, ſaltem decem annorum.*
100 *Nomen popularium prout differt à nobilibus, in quibus locis habeatur in iure.*
101 *Nobilis uerbaliter dicitur eſſe, qui nobilis reputatur.*
102 *Nobilitas quæ attribuitur ex genere, uſque ad quos tranſeat.*

LEX I.

SI vt proponitis.

Additio. †an militia ſit digni
1 tas[a]: vide Bar. in l. ex
a eo. ff. de teſt. mi. †Doctor primò tor
2 queri nõ poteſt[b]. l. milites. C. de queſt.
b q̃a militãt aduocati. l. aduo. C. de ad-
3 uo. di. iudic. †Donatio ab eo facta in
cõcubinã nõ valet. l. ij. C. de do. inter vir. & vxo. not. doct. in l.
affectionis. ff. de do. Io. and. in c. cũ quis. de ſepul. li. vj. Hoſt. in
4 ſum. in tit. de do. inter vir. & vxo. §. cui. ver. excipiť. †Itẽ nõ
teneť vltra ꝗ̃ facere põt. gl. in l. miles. in prin. ff. de re iu. Et vi
5 de Inn. in c. j. de magi. †Pro delicto nõ ſuſpẽdiť. l. deſertorẽ. §.
pœna militũ. de re mil. & ibi gl. In cõductione domus gaudet
6 priuilegio. d. Bar. & Bal. ĩ l. j. ff. ſol. ma. †Coguntť eñ eis ędes
locare, ſm Gul. in l. decernimus. de epiſ. & cle. & Bal. & Ang.
7 in d. l. j. ff. ſo. ma. †Popularis actio cõpetit ꝓ iniuria ſibi illa-
8 ta. Bar. in l. j. §. hui⁹ ſtudij. de iuſt. & iu. †Filij eorũ pręferuntť
æqualib⁹, & ꝓmouentť ſine expẽſis. gl. in l. iubemus. C. de ad-
9 uo. di. iud. †Perſona doctoris diſcipulo ſancta & honeſta vi-
deri debet. l. liberto. in gl. fi. de obſe. pat. præſtã. & iuxta illud
Iuue. Qui præceptorẽ ſancti voluere parẽtis Eſſe loco. Bal. in
10 auť. habita. ne fil. pro pa. †Doctor eſt de cõſilio prĩcipis ſine
literis. l. fi. de aduo. di. iu. Doctor efficiť Comes & illuſtris ſi le
git ꝑ xx. annos. l. j. de ꝓfeſ. q in vr. Itẽ ſcriptura, nõ verbo in
11 ius vocať. l. quoties. ĩ. e. †Itẽ nec ꝑſonaliter capiť. l. medicos.
12 de ꝓfeſ. & med. & ibi gl. & Bar. †Itẽ nec munerib⁹ ꝑſonali-
bus affligiť. l. grãmaticos. e. ti. Itẽ iuriſdictionẽ habet d. auť. ha
bit. Itẽ null⁹ pati debet ĩ dignitate: iõ doctor niſi degradeť, ad
pœnã mor. vel abſciſsionis mẽbri nõ cõdẽnať. l. oẽs. §. ꝓterea.
13 cũ gl. de epi. & cle. †Itẽ ſi ꝓ̃ſes iudex ſcribẽs doctori appellet
eũ fratrẽ, extraordinariè puniť. l. ij. ſ. de of. di. iu. Itẽ extrahẽs
eũ de domo ſua pœna capitis puniť l. medicos. C. de ꝓfeſ. vide
d. Car. florẽ. in cle. j. de magi. Itẽ crediť doctori, de vita ſcho-
laris xij. q. j. c. j. De peritia ei⁹ ſoli doctori ſtať. l. nemi. C. de ad-
14 uo. di. iu. †Itẽ ei⁹ ĩterꝓ̃tatio ꝓbabilis ẽ. gl. ĩ c. j. ver. interꝓ̃tat⁹.
de poſt. præl. Credẽs doctori ab expẽſis releuať, ſm d. Car. in
cle. ij. de magi. Pe. de anc. in c. finẽ liti. de do. & cõtu. & qđ no.
15 Bar. ĩ l. bonorũ. ff. de bo. poſ. †Itẽ crediť eis ſi allegãt cõſuetu
dinẽ. Bal. in l. de qb⁹. ff. de legi. all. gl. ĩ l. dos à pr̃e. C. ſo. ma. Itẽ
gaudẽt priuilegio immu. Bar. ĩ d. l. medicos. Itẽ dr̃ habere di-
16 gnitatẽ ꝑ Bar. in ꝓœ. Cod. †Itẽ nõ teneť ſoluere gabellas, ſm
Bal. ĩ d. auť. habita. Ingeniũ ſcholaris ſupplet ætatẽ. c. frequẽs.
17 de reſt. ſpo. li. vj. †Itẽ ſcholaris magni ingenij põt eſſe doctor
licet nõ ſtuduerit ꝑ q̃nquẽnniũ: vt ĩ ꝓœ. Dig. §. his igiť. Et ad
hoc vt doctor priuilegio gaudeat, debet eſſe maior xvij. an. l.
j. §. pueritiã. ff. de poſt. Itẽ morib⁹ alios debet excedere, aliàs
dignitate priuať. Bar. in l. magiſtros. ſ. de ꝓfeſ. & me. li. x. & ꝙ
18 ſit examĩat⁹ à ſeptẽ. l. ſi q̃s. C. de ꝓfeſ. †Et ꝙ nõ ſit ſpuri⁹, licet
de facto nõ ſerueť, ſm d. Bar. ĩ d. cle. j. de magi. Et ꝙ ñ ſit Iudę⁹
vel mulier, ĩ q̃b⁹ nõ cadit dignitas. l. ij. ff. de re. iu. l. fi. C. de Iud.
19 †Et an priuilegia cõceſſa militib⁹ trahanť ad doctores, vel
aduocatos, dixi ĩ repe. mea l. cẽturio. ff. de vul. & pu. in princ.
20 †Et doc. legũ ſunt maiores oĩb⁹ alijs ꝓfeſſorib⁹: vt voluit gl.
no. in ꝓœ. Dig. in §. pe. dũ voluit, ꝙ ſcholaris habeat tres iu-
dices. Orator tñ ꝓ̃ferť oĩb⁹ alijs ꝓfeſſorib⁹, vt voluit gl. in l. j.
21 ſ. de ſtu. li. vr. & ibi tex. †Et doctor ꝗ̃uis recepit inſignia, põt
tñ reprobari, ſm Bar. ĩ l. grãmaticos. C. de ꝓfeſ. & me. & doct.
ſemel approbat⁹, nõ põt ampli⁹ reprobari, ſm Bal. ꝑ illũ text.
22 in l. ij. de li. & eorũ lib. †& doctor cũ eius familia nõ põt ſcru
tari de armis. Vide Bart. & quæ ibi ſcripſi in l. medicos. C. de
ꝓfeſ. & me. & ibi etiã ꝙ doctor nõ teneť ſoluere collectas; &
q̃n ille q vult doctorari non eſt reptus, &c. & ibi etiã ſignaui.
23 †Et ſcholaris ſtudẽs nõ teneť ĩ ꝓpria patria ad munera. l. j. q
æta. vel ꝓfeſ. & ibi vide qualiť ĩtelligať ſtatutũ ſi dicit ꝙ ſcho
laris cõueniť tñ corã epo, an poterit cõueniri corã rectore, vi
de Bar. ĩ l. viros. ĩ. e. de diuer. of. li. xij. in fi. lib. & vide Bar. ĩ l. j.
24 ĩ. de tyr. an ſcholaris vagabũd⁹ poſsit doctorari. Itẽ † doctor
c ſenex nõ eſt ſemꝑ iuueni præferẽd⁹[c]. vide tex. & ibi Ang. in
auť. de mona. ĩ §. fi. & facit qđ no. ꝑ gl. & Bar. ĩ l. cũ q̃d. ff. ſi cer
peta.

25 pet. †Et no. ꝙ ſcholaris licẽtiatus ante ſuſceptionem bireti, nõ
habet priuilegia doctoratus, ſecundũ Bal. in l. bñ à zenone. de
quadri. præſcrip. & l. athletas. de excu. tuto. imò dicit Bal. in l.
26 j. in fi. ff. ſol. ma. †ꝙ in fauorabilibus licẽtiatus habeť ꝓ docto
re. Et an licẽtiatus q ſuſcepit gradũ doctoratus, poſt doctora-
tũ alterius debeat præponi illi primo doctorato. Bart. ꝙ ſic, in
27 l. j. C. de cõſu. li. xij. ꝑ illũ tex. †Et an ſcholaris vocatus doctor
ſolo verbo ab Imperatore habeat priuilegia doctoratus, vide
Mart. de Lau. in addi. ſuis in j. char. & vide Bal. in c. j. quis dica
28 tur Dux, vel March. †no. ꝙ doctor legẽs, donec legit, dicitur
tũc ciuis illius ciuitatis vbi legit: ꝑ Bar. in l. municeps. in §. mi-
les. ff. ad munici. & in l. j. e. ti. circa mediũ. vbi loquiť de ꝓ̃lato.
29 †Et no. ꝙ Imperator põt ſolo verbo creare doctorẽ, ſecũdũ ꝙ
no. ꝑ Ang. in l. j. C. de ſent. paſ. pronũciatus tñ doctor ſolo ver-
bo ab Imperatore vel papa, ſi eſt ignarus iuris, nõ habet priui
legia doctorũ, ſed vt doctor minoris ſciẽtiæ honorať. arg. l. qđ
ſi fortè. §. j. de ſolu. & ꝑ Bar. in c. j. q̃s dicatur Dux vel March.
30 †Et doctor dãnatus ad mortẽ, decapitari nõ põt. l. oẽs. iuncta
glo. in verbo, poſt amiſsionẽ. de epiſ. & cler. vbi diciť, ꝙ nemo
in dignitate cõſtitutus mori debet anteꝗ̃ degradeť. facit c. de-
31 gradatio. de pœ. libr. vj. †Et ſcholaris doctus præferť doctori
ignaro. gl. in l. iij. §. j. ff. de decu. & eorũ filijs. & eſt gl. in auť. de
monachis. §. fi. in verbo tẽpus. & eſt præſumptio ꝙ ſcholaris q
exceſſerit xxv. an. non bene addiſcat, ſecundũ Bar. in l. j. C. de
32 his qui æta. ſe ex. lib. x. †Et an ſcholaris qui incœpit ſtudium
viuẽte patre debeat perficere ſumptibus cõibus patre mortuo
33 an expẽſis ſuis, Bar. in l. j. C. de peri. & cõmo. rei ven. †& de do
ctore q promittit maria & montes ſcholari, nõ eſt credẽdum,
vide gl. & Bar. in l. nõ oẽs. §. fi. de re mili. Itẽ arg. ſuſpiciõis eſt
cõtra doctores q acquirũt ſibi ſcholares ꝑ pecuniã. l. j. §. ſolẽt.
de off. præfe. vrb. & §. ſed ſi q̃s. Inſtitu. de ſuſpe. tu. in gl. Alex.
34 †Mulier conditionẽ patris & aui illuſtris retinet, dũ tñ nubat
clariſsimo. h. d. Si aũt nuberet homini minoris cõditionis, tũc
ſecus: quia ſicut mulier propter viri conditionem coruſcat, ita
35 deprimitur: vt ſ. de inco. l. mulieres. & ĩ. eo. l. mulieres. †Vlti-
mò no. ex gl. iſta duo, primò ꝙ illa dignitas nõ extẽditur vltra
36 pronepotes. concor. ſ. de quæſtio. l. diuo Marco. †Secũdò no.
ꝙ cõſules dicunť clariſsimi. & ita eſt expedita hæc lex. Sequiť
37 repeti. eiuſdem l. †quæro in quo differt tractatus huius libri à
tractatu primi libri, in quo tractatur de dignitatibus, ſicut hic
tractatur. Rñd. in primo tractatur principaliter de officijs, ex
quibus ſequiť dignitas: hic tractamus principaliter de ipſa di-
38 gnitate. †propriè enim loquẽdo aliud eſt officiũ, aliud digni-
tas. qđ patet: põt enim quis habere dignitatẽ ſenatoriã vel con
ſularẽ, licet nõ ſit ſenator vel cõſul, vt videbitis in proceſſu. Itẽ
quis põt habere officiũ ſenatoris, & nõ habere dignitatẽ; vt di
cemus ĩ. l. quoties. Et ſic apparet qđ ſunt ſeparata breuiter. h.
d. Nobilitas mulieris, q̃ habeť ex ꝓgenie retineť, etiã ſi nubat
39 nobili, etiã maioris dignitatis non plebeio. h. d. Modò †pone
caſum in terminis cauſa ſolatij: Domine, duæ ſorores fuerũt
inuitatæ in quodam conuiuio: & quia nõ fuerant poſitæ inter
dñas cõſulares & prætorias: ideo iuerunt ad principẽ, propo-
nẽtes ꝙ auũ cõſulẽ & patrẽ habuerũt prætorẽ, & ipſę ſunt nu-
ptæ nobilibus viris, licet nõ tantæ dignitatis. Quæriť nũquid
debeãt poni in mẽſa inter nobiles reſpectu nobilitatis parẽtũ,
an reſpectu nobilitatis maritorũ. Rñdet Imperator ꝙ ſi vera
ſunt quæ proponunť ꝙ tenẽt nobilitatẽ & dignitatẽ generis:
40 & ſic poni debuerũt in mẽſa. †no. ꝙ nobiles habẽt dignitatẽ,
vt diciť ĩ. Itẽ no. ꝙ mulieres habẽt dignitatẽ, & nobilitatem ex
progenie. Itẽ no. ꝙ ſi filia vnius regis nubat vni Comiti, debet
appellari regalis: vel ſi filia vnius comitis nubat vni minoris
nobilitatis, debet appellari comitiſſa. Itẽ no. ꝙ ſi filia Comitis
nubat populari, nõ debet appellari Comitiſſa. Op. diciť hic ꝙ
iſtæ mulieres habuerũt patrẽ & auũ virũ. cõtra. ſ. de nup. l. ne-
41 mini. †Solu. expone virũ, i. hominẽ: vt gl. dicit. Pro cuius no-
titia ſciendũ eſt ꝙ nomẽ viri q̃nq; poniť reſpectiuè ad vxorẽ:
& tũc poniť nomẽ viri pro marito: vt ff. ſolu. mat. l. viro atque
vxore. & ff. de iure do. l. vir ab eo. ſ. de do. inter vi. & vxo. in ru
bro & nigro. de iure do. l. ſi inter virũ. cũ ſimilibus. Quandoq;
nõ poniť reſpectiuè, ſed poniť cũ adiectiõe denotante ꝙ ſit vir
alicuius mulieris: vt ꝑ genitiuũ caſum: vt ſi dico, vir Seiæ. vel
pronomẽ poſſeſsiuũ. vt ſi dico mulieri, vir tuus: vel ſimilia ver
ba: tũc etiã intelliguntť in dubio viro pro
marito: vt ff. de ſena. l. j. ad l. Velle. auť. ſi
qua mulier. Si verò dictio vir, cũ alia ad-
iunctiõe ponať: tũc intelligiť vir, id eſt ho
mo, vt hic, & ff. iud. ſol. l. vir bonus. & pro
ſoc. l. ſi ſocietatẽ. §. arbitrorũ. cũ ſimilibus.
Aduertendum tamen eſt, quòd nomen
vir, adultum hominem importat. Cum
verò dico vir, hominem importat: & poteſt intelligi de quo-
libet: vt ff. de lega. iij. l. cum quis decedens. §. codicil. & ibi not.
42 quod eſt notãdũ ad multa. †Secũdò oppo. ꝙ mulieres nõ poſ
a ſunt habere dignitatẽ.[a] vt l. fœminæ. ff. de re. iur. Sol. Dignita
tẽ ſine adminiſtratiõe poſſunt habere, vt hic: ſed dignitatẽ cũ
adminiſtratiõe regulariter nõ: vt in cõtrarijs. Fallit in quibuſ-
dã præcellẽtibus mulieribus: vt de cõſuetudine quarũdã par-
43 tiũ: vt l. fi. ſ. de arbi. & c. dilecti. extra, de arb. †Fallit in Abba-
b tiſsis, quas videmus habere dignitatẽ[b], & adminiſtrationẽ in
ſuas monachas, & interdũ extra, cũ habeant caſtra, & ſimilia.
Iſta dignitas ſine adminiſtratione, de qua loquitur hæc lex, ni-
hil aliud eſt ꝗ̃ dignitas, ſeu nobilitas: & ſic apud nos vocatur.
Ita dicit hæc gl. & probatur ĩ. eo. l. mulieres. & ĩ. dicã. Dicitur
enim, talis eſt nobilis domina tali notabilitate, cũ ſit comitiſ-
ſa, Marchioniſſa, & ſi. vt ĩ. oſtẽdã Eſt ergo videdũ quid ſit no
bilitas. Ad cuius declarationẽ præmitto aliquas quæſtiones.
44 †Et primò quæro quot modis dicitur dignitas. Rñdeo, q̃nq;
accipitur largiſsimè, vt oẽs dicanť in dignitate, q ſunt bonæ fa
mę, & integri ſtat⁹: vt ff. de va. & extraordi. cog. l. cognitionũ.
§. j. ibi: illæſę dignitatis ſtatus. & alibi q̃libet diciť dignus, qui
nõ reperiť indignus: vt l. cũ quidã. de lega. ij. & de manu. teſt. l.
ſeruus. & de hoc nõ loquiť hic. Q̃nque verò accipiť dignitas ꝓ
officio, qđ habet dignitatẽ annexã: vt ff. de mu. & ho. l. honor.
in prin. Et ita loquiť rub. extra de præb. & digni. & tex. in c. de
multa. eo. tit. ita loquiť glo. ff. ad l. Iul. de ambitu. l. j. quæ dicit,
quædam officia quæ ibi nominanť eſſe dignitates. Vere enim
officium ipſum non eſt dignitas, ſed habet dignitatem anne-
xam: vt. ff. de mu. & hono. l. honor. in prin. & iſto modo etiam
non loquiť hic titulus. Quandoq; dignitas accipitur pro qua-
dam qualitate, quæ facit perſonã differre à plebeijs: & iſta eſt
nobilitas ſecundũ vulgare noſtrũ, vt ſtatim dicã. Et cõſideranť
iſta duobus modis. Primò, prout iſta dignitas ſtat in nomine
generis ſui: nec habet nomen ſpeciale: vt eſſe decurio: vt ff. de
mu. & ho. l. ſpurij. in prin. & eſſe miles, & presbyter, & ſimilia,
45 vt l. ne q̃s. ſ. vt ne. priua. Sunt & alię dignitates nominatę. †&
iſtæ diuiduntur per ſuos gradus. Eſt eñ illuſtris, ſupilluſtris,
ſpectabilis, clariſsimus, vt ĩ. videbitis in proſecutiõe materiæ.
& iſtis nominibus adhuc doctores hodie vtũtur: de his loquiť
46 hic titulus. Secundò †quæro, & reuoco in dubiũ vtrũ ſit verũ
ꝙ dignitas prout accipiť vt ſeparata ab officio, vel adminiſtra
tione ſit idẽ ꝙ nobilitas. Rñdeo, ſi quidẽ nobilitas accipiť pro
priè prout facit quẽ differre à plebeijs: & de iſta loquiť hic; &
tunc dico ꝙ eſt idẽ nobilitas & dignitas. Probo: Sola dignitas
eſt, quæ facit quẽ differre à plebeijs, & quẽ nõ eſſe plebeiũ: vt
ff. de ſuſp. tu. l. j. in fi. & l. iij. §. tutores. et ibi hoc Ia. de Aret. po-
nit ꝙ oĩs carẽs dignitate eſt plebeius. aliàs qui eſt in dignitate
deſinit eſſe plebeius. probať C. vt ne. priua. l. ne q̃s. Illud ergo
qđ ſecundũ noſtros mores appellať nobilitas: illud idem eſt di
gnitas, quæ facit quẽ nõ eſſe plebeiũ. Propterea hoc videť ex-
preſſum Inſtit. de iure natu. gen. & ciui. §. plebiſcitũ. ibi gl. di-
cit ꝙ plebs cõtinet oẽs exceptis nobilibus. In tex. verò dicti §.
appellantur nobiles patricij & ſenatores, qui habẽt dignitatẽ
& facit ff. de verbo. ſig. l. plebs. in prin. Sed poſſet dici ꝙ ille. §.
plebiſcitũ. probat contrarium. Dicitur enim ibi ꝙ plebis ap-
pellatione continentur omnes, exceptis ſenatoribus & patri-
cijs: ſed multæ ſunt aliæ dignitates inferiores à ſenatoribus, et
patricijs: vt ĩ. tit. ij. l. nemini. ergo patet ꝙ multi habẽtes digni-
tatẽ ſunt plebeij. id eſt, homines habentes inferiorẽ dignitatẽ
à prædictis: & ſic nõ omnis, qui eſt in dignitate, deſinit eſſe ple
beius. & ſic nõ eſt idem nobilitas & dignitas. Sol. Ibi ponitur
nomen patriciatus in genere pro omnibus patribus ciuitatis:
ſic pro omnibus habentibus in ciuitate dignitatem: vt patet
ff. de origi. iur. l. ij. §. deinde cum ærariũ. & §. eiſdẽ tẽporibus.
ſed l. nemini. ĩ. ti. ij. loquitur de alio magno patriciatus hono-

a ℭ Dignitatem. Adde Feli. ĩ c. dilecti. de maio. & obe.

b ℭ Dignitatẽ. An Abbatiſſa dicať habere dignitatẽ, vide Felin. in c. meminimus. in j. col. ver. vlterius quęro. de accu.

a ¶ Animū. Facit dictū Valer. Maximi in c. de mu. fortunę in exē plo de Syphace rege: & in fi. dū inqt: itaqꝫ neqꝫ dici debeant bona, quę inflictorū malorū amaritudinē deſiderio ſui duplicant.

b ¶ Nobilitas. Adde beatū Chryſo. ſuper matt. in homil. xv. fo. xlij. verſi. bene autem ait. vbi inquit ꝙ nihil eſt ꝙ ſic hominē facit inſignē atqꝫ cōſpicuū, etiā ſi magno ambitu optet latere, vt ſplēdor iſte virtutis: ſicut em̄ ipſo ſole circūdatus ita vtiqꝫ clar⁹ refulget, nec in terrā ſolūmodo rutilatus ꝓpriæ virtutis emittit, ſed ſupra ipm etiam cœlum ꝓprio fulgore radiabit.

c ¶ Sumantur. Vide tu ad hoc copioſè et no. Felin. in c. ſuper eo. in fi. j. col. in ver. no ſecūdò. cū ſeq. de te. et do. Socin. in conſi. cclvj. inci. elegāter & ſubtiliter. ver. prima ratio eſt: quia in ij. parte. chart. cxxj. & Paulū de Caſt. in conſi. cxxviij. & in cōſi. cxxix.

re, qui cœpit eſſe poſtq̄ fuerunt creati Imperatores. Præterea iſtum intellectū ponit Hug. ſub dictione plebs. Pręterea certum eſt ꝙ dignitas nō debet concedi, niſi ei qui ſit in aliqua poteſtate ſaltē ꝙ ſit decurio; vt l. honores. §. is q. ff. de decu. Nā plebeius nō poteſt eligi ad dignitatē, vt ibi patet. Sed alibi dicit̄ ꝙ ad dignitates debēt eligi nobiles; vt in aut. de defen. ci. in §. interim. & §. fi. ergo patet ꝙ ob hoc qđ dicit nobiles, intelligit̄, hoc eſt, in dignitate poſitos; vt in aut. de defen. ciui. et ſic nobilitas & dignitas ſunt idē. Præterea hoc patet in l. quæro. de nata. reſtit. vbi dicit nobiliſsimus Imperator. Ideo autē dicit̄ nobiliſsimus in ſuperlatiuo gradu; quia eſt in dignitate in gradu ſuperlatiuo. Præterea hoc patet in diuina ſcriptura Mar. xv. c. ī fi. vbi venit Ioſeph ab Arimathæa nobilis decurio. quaſi dicat, erat nobilis; quia erat poſitus in dignitate decurionatus. Cōcludit̄ ergo ꝙ nobilitas, quæ facit quē differre à plebeio, eſt quædam dignitas eo modo ſumpta, quo dixi s. ſ. ſeparata ab adminiſtratiōe. Ideo nos videmus in noſtro vſu noīari dignitatē illam, à qua procedit nobilitas. Dicimus enim regales, ducales, marchiones, comites, & ſimilia. Quoſdā vero vocamus nobiles ſimplices; quia vt dixi, quædā erant dignitates noīatæ: quędā innoīatę. Ergo apparet. qa licet ſub noīe nobilitatis nō habeamus aliquē ſpecialem tractatū; tn̄ habemus hūc librū de dignitatibus, & in multis alijs partib⁹ iuris; ideo de nobilitate rectè tractare poſſumus. Poteſt etiā accipi nobilitas multis alijs modis: & tunc nō eſt idē ꝙ dignitas, vt ſtatim videbitis. Tertiò ergo quęro qđ ſit nobilitas, ſeu dignitas, ꝓut idē ſunt. & vt circa hæc veritas elucēſcat multorū opiniones referā. Fuit em̄ quidā noīe Dātes Allegeri de Florētia poeta vulgaris, laudabilis, & recolēdæ memoriæ, qui circa hoc fecit vnā cantilenā in vulgari, quæ incip. Le dolce rime damor, che ſolea trouare li mei pēſieri, &c. & ibi recitat tres opi. antiquorū. Prima eſt, quæ dicit
47 ꝙ quidā Imperator dixit ꝙ † nobilitas eſt antiqua æris, & diuitiarū poſſeſsio cū pulchris regiminibus & morib⁹. Alij dixerūt ꝙ antiqui boni mores faciūt hoīem nobilē. & iſti de diuitijs nō curāt. Tertij dicūt, ꝙ ille eſt nobilis, q deſcēdit ex patre vel auo valētibus. & oēs iſtas opi. reprobat. Vltimò ipſe determinat, ꝙ quicūqꝫ eſt virtuoſus eſt nobilis. Itē pōt eſſe nobilitas etiā vbi nō eſt virtus: & ſic nobilitas habet in ſe plus q̄ virtus. Exēplū in puella verecūda. nā verecūdia eſt diuerſa à virtute: & tn̄ in ea eſt nobilitas. Cōcluditur igit̄ ꝙ oīs anima prędeſtinata à Deo in felicitate, vt in omni tēpore bene operetur etiā anteq̄ alium actū virtuoſum operet̄, dicat̄ nobilis. & iſta ſunt eius dicta in ſumma. De quolibet ergo largè & latius videamus ſingulariter. Prima ergo opinio fuit, ꝙ quidā Imperator dixit ꝙ nobilitas eſt antiqua poſſeſsio æris, ſeu diuitiarum, cū pulchris regiminib⁹, & morib⁹. Et iſtud reprobat ipe dicēs ꝙ iſta diffinitio eſt falſa & imperfecta. falſa: qa diuitiæ nō poſſunt dare nec auferre nobilitatē. qđ apparet: qa diuitię ex ſe ſunt viles. & qđ vile eſt, nobilitatem nō pōt cōcedere. Vilitas aūt earum apparet: qa diuitiæ cōgregatæ nō quietāt ani
a mū [a], ſed maiorē curā tribuūt. Itē illa diffinitio eſt imꝑfecta: qa alijs modis cōtingit nobilitas: vt j. dicet̄. & iſta videtur intētio poetæ prædicti. Primū qđ dicit, ꝙ qdā Imꝑator poſuit diffinitionē prædictā: hoc nō reperit̄ in corpore iuris: ſed fortè ipſe in alijs hiſtorijs inuenit: tn̄ contra reprobationē ſuā arguo ꝙ diuitiæ cōferūt ad dandā nobilitatē: qa quicqd cōfert ad virtutē, cōfert ad nobilitatē. Iſtud patet ex dictis ſuis: q di-
b xit, ꝙ vbicūqꝫ eſt virtus, ibi eſt nobilitas [b]: & ſ̄m iſtud nobilis eſt ille, quē nobilitat ſua virtus: ſed diuitię cōferūt ad magnanimitatē, quæ eſt virtus: vt habet̄ à ſancto Tho. in ij. ij. q. cxxviij. c. fi. & ꝑ philophū iiij. Eth. vbi tractat de magnanimitate: ergo cōfert ad nobilitatē. Pręterea quicqd cōfert ad felicitatē cōfert ad nobilitatē, ſ̄m eūdem: ſed diuitiæ cōferūt ad felicitatem: qa ſine ipſis nō cōtingit hominē eſſe felicē, ſ̄m Philoſo. j. Ethi. ergo &c. Præterea eorū diffinitiōes ponit Philoſoph. v. Politi. circa primū vbi ſic ait: Nobiles em̄ eſſe vident̄, quibus aſsiſtūt ꝓgenitorū virtus & diuitiæ. Finaliter cōcludo ꝙ diuitiæ nō ſunt dignitates, nec dignitatē poſſunt dare directè, vt dicit poeta: poſſunt tn̄ eſſe cauſa remota, ob quā nobilitas euenit: & obuēta cōſeruabit̄. & ita cōcludūt rōnes in oppoſitū facta. & hoc eſt verū, vt j. dicā. & in hoc bene dicit poeta. Secūda opi. fuit eorū, qui prędictā opi. reuoluerūt hoc modo, ꝙ antiqui boni mores cū poſſeſsione diuitiarū faciūt hominē nobilem, & optimā partē ademerūt: qa fortè ipſi nō habebāt eā. & hæc ſunt verba poetę, quaſi dicat ſecūda opi. ꝙ ſoli antiqui boni mores faciūt quē nobilē. Iſtā opi. ipſe dānat. Iſti vident̄ pręſupponere ꝙ ex vili patre nō pōt deſcēdere nobilis filius. qđ patet: qa requirūt antiquitatē. Ex hoc eorū antecedēti ſeqret̄ ꝙ oēs ſumus nobiles, vel oēs ſumus ignobiles: qa ſi primus parēs fuit nobilis; ergo oēs deſcēdentes ſunt nobiles. Si primus ignobilis: ergo oēs deſcēdentes ignobiles: qa nunq̄ in ꝑſona alicui⁹ potuit incipere nobilitas ſeu dignitas. Nā aut ipſi habēt dicere ꝙ mūdus fuit ab ęterno cū multitudine oīm: qđ eſt falſum, & cōtra fidē Chriſtianā. Mihi vr̄ ſalua reuerētia tanti poetæ ꝙ dictę rōnes factę ad reprobādū dictas opi. nō ſunt veræ. Primo em̄ authoritas, quā ipſi aſſerūt ex dictis eorū, ſ. ꝙ ex vili parēte nō poſsit naſci nobilis fili⁹: nā ipſi reqrūt antiqtatē
48 bonorū morū. † Certè iſta antiqtas pōt eſſe in vno hoīe. Nā ſi durauit lōgo tpe x. vel xx. an. in bonis morib⁹, dicent̄ antiqui boni mores, vt ff. de legi. l. de qb⁹. in gl. ſup ver. inueterata. vn̄ ex iſtis actib⁹ virtuoſis nō erit nobilis, niſi cōpleto longo tpe. Iſtud vr̄ exꝓſſum in doctorib⁹, q nō cōſequunt̄ dignitatē cōmitū, niſi expletis xx. an. in legēdo, vt de ꝓfeſ. q in vr. l. j. li. xij. Præterea poſito ꝙ antecedēs eſſet verū, nō ſequit̄ cōſequēs ꝙ oēs eſſem⁹ nobiles vel ignobiles. Pone em̄ ꝙ Adā fuit nobilis.

c **Additio.** Et qui ſint iſti nobiles & quot modis ſumantur [c], vide text. & ibi Bald. in l. nobiliores. de cōmer. & mer. vbi dicit ꝙ qui facit artē mercātium, nō poteſt
49 eſſe nobilis: quod no. cōtra dn̄os Venetos. Alex. † Et nobilitas trāſit in filios, niſi propter eorū delictū eam amittāt. Nā ꝓpter delictū qs infamat̄, & ꝓpter infamiā perdit̄ nobilitas et dignitas: vt j. l. ꝓxi. & l. quoties. Si ergo aliqs ex filijs ſe geſsit virtuoſè, retinet nobilitatē, & erit nobilis. & ſi alius geſsit ſe vitioſè, perdit nobilitatē, & erit plebeius. Et ita fuit de facto in Cain, q occidit Abel fratrē ſuū ꝓpter qđ perdidit nobilitatē patris: vt habet̄ Gen̄. iiij. c. Et de hoc multa exēpla ponuntur per Valeriū Maxi. ſub rubr. qui à patri. degenerauerunt.
50 † Itē pone ex eodē patre nobili natum vnū filium legitimū, et alium baſtardū: certè ad legitimum tranſit nobilitas, nō ad baſtardū: vt l. cùm legitimè. de ſtat. homi. & de ſena. l. liberos.

Additio. No. per doct. in l. fi. C. de verb. ſig. & per Bal. in l. j. & Ang. & Imo. in l. ex facto. xxiiij. col. ad Trebel. Alex. Exēplum in Abraam, qui habuit filium legitimum, & alium naturalē ex ancilla. Gen̄. xxj. Eodē modo nō ob. dictæ rōnes tertiæ opi. vt ſtatim dicā. licet em̄ iſtę reprehēſiones nō videant̄ cōcludere: tn̄ verū arbitror ꝙ antiquitas morū nō eſt nobilitas, nec nobilitatem facere pōt: ſed pōt eſſe
51 cauſa nobilitatis vt j. dicā. † Tertia opi. fuit, quod illi dicant̄ nobiles, qui deſcēdunt à parentibus valētibus, puta patre vel auo, licet ipſe, qui deſcēdit, ſit modicæ cōditionis. Iſtud reprehēdit poeta eadē ratione: qa videt̄ præſupponere ꝙ nō ſit nobilis, niſi qui naſcitur ex nobili. Et quia ex ruſtico non poteſt naſci nobilis: ex quo ſequātur cōſequentiæ falſæ vt s. dictum eſt. Sed nō eſt verū quod ipſi hoc præſupponāt. Dicunt enim ipſi ꝙ ex valentibus parētibus, vt ipſe poeta recitat: nō aūt di
52 cit nobilibus: & poſſunt hæc habere talē intellectū. Pone, † ruſticus incipit eſſe probus homo, & valens, & tenere ſtatum nobilitatis. Certè ipſe non eſt nobilis: quia illa ruſticitas nō potuit purgari plenè & perfectè in eo: ſed filij & nepotes ſui erūt nobiliores, vt tota die videmus in ruſticis peruenientibus ad aliquem gradum ciuitatis. Vnde ex patre ignobili, tamen valente; naſcitur filius vel nepos nobilis: & ſic nō præſupponit illud

illud qđ poeta dicebat: & poſito ꝙ ꝓſupponeret: nō ſequeret̄ ꝙ illæ eſſent falſæ cōſequētię: vt dixi in pręcedēti opi. ver. mihi videt̄. Itē reprobat poeta dictā tertiā opi. in eo qđ adiecit: licet ipſe ſit modicæ cōditionis. Nā talis eſt viliſsimus: quia habuit viam nobilitatis paratā à parētibus, & ipſe nō ſeruat eā: & talis vituperēdus eſt plus q̄ alius. Si ergo eſt viliſsimus: ergo non eſt nobilis. Et hoc tangit multos viuentes, qui vadunt per terrā: ſed quo ad mores, mortui ſunt. † Sed iſta reſponſio
53 non videtur vera. Sciendum ergo eſt quod ex parentibus nobilibus quandoqꝫ naſcitur filius nobilis, & virtuoſè viuens: et iſte erit nobilis ſecundùm omnes prædictos. Quandoqꝫ naſcitur filius reprobus: qui habet mores malos, ex quibus eſt infamis: & tunc perdit nobilitatē: vt j. l. proxi. & iſto caſu verū dicit poeta, qui eum appellat viliſsimum. Quandoqꝫ naſcitur filius, qui non habet mores, nec bonos, nec malos, & forte eſt ſegnis, qui nō eſt operatiuus: vel fortè eſt demens, vel furioſus. Et iſto caſu retinet nobilitatem. ff. de iudi. l. cęcus. & l. cùm furioſus. Et iſto caſu loquunt̄ verba illorū, qui dicunt, quod licet ſit ipſe modicæ conditionis: & ſic reprehenſio poetæ eos non
54 tangit. † Videndum eſt vtrum dictum ſuū ſit bonum, ꝙ ex natiuitate quis habeat nobilitatē. Et videtur ꝙ ſic: vt hac l. j. j. e. l. ſenator. & ff. de ſena. l. ſenatoris filiū. Et videtur expreſſum Prouerbio. xviij. c. ibi, Gloria filiorum, patres eorum. & Eccleſia. x. capitulo. ibi, Beata eſt terra, cuius rex eſt nobilis. Et exponit gl. ibi i. de ſtirpe regia. In cōtrariū eſt Iob xiiij. c. in fine. Vnde dicit ꝙ mortui ſiue nobiles ſiue ignobiles fuerunt, non intererit filiorum. Si enim nobilitates tranſirent à parentibus pro certo eorū intereſſe ignorare non poſſent. Præterea quæ ex natiuitate naturaliter habentur, non poſſunt tolli per principem: vt Inſti. de iure natu. §. ſed naturalia. Sed hoc pōt mutari: quia nubendo vni plebeio perdit dignitatem: vt hic, & l. fœ
55 minæ. ff. de ſena. ergo &c. † Præterea, nobilitas quæ habet̄ ex progenie non durat vltra pronepotem, vt hic no. gl. & j. dicā. & ſic ille, qui naſcitur ex pronepote, naſcitur ex nobili: nō tn̄ eſt nobilis. & iſta eſt vera: quia proles ſeu origo non eſt dignitas, nec dat dignitatem: vt hic, & in aut. de referen. §. fi. j. eod. l. mulieres. & ibi in genere. Nobilitans ergo Princeps eſt, qui nobilitat propter genus. meritò ergo Princeps eam pōt aufer
56 re, & dare quandocunqꝫ vult. † Quarta opi. fuit ipſius poetæ, ꝙ vbicunqꝫ eſt virtus, ibi eſt nobilitas. Et intelligitur de virtute, qua homo felix efficit̄. Itē dicit, ꝙ pōt eſſe nobilitas etiā vbi nō eſt virtus: & ſic nobilitas habet in ſe plus q̄ virtus. Exēplū in muliere verecūda: nā verecundia diuerſa eſt à virtute. & tn̄ in ea eſt nobilitas. Concludit ergo ꝙ anima ꝓdeſtinata à Deo in felicitate, vt omni tempore bene faciat, etiā anteq̄ faciat aliquē actū virtutis, dicitur nobilis. Et hæc eſt vera nobilitas, de qua pauci reperiunt̄, vt ipſe dicit. Videamus ergo an prædicta ſint vera: & oſtēdo ꝙ nō. Pone aliquē propter delictū ſuū eſſe infamē: et ſic in eū nō cadit dignitas, vel nobilitas, vt j. l. proxi. poſtea reuerſus ad bonos mores eſt factus virtuoſus: ſecundū eū iſte erit nobilis. quod eſt falſum, niſi reſtituatur per Principem: vt l. imperialis. s. de nupt. Itē pone aliquē virtuoſum de crimine damnatū, quod infamat cōtra virtutē. Certè iſte erit nobilis, ſecundū eū: quod eſt falſum, cùm infamis ſit: vt l. athletas. in fi. de his qui not. infa. Item pone ex vno Rege natū filiū qui futurus eſt reprobus, & infamis, & prædeſtinatus à Deo in damnationē. Certè, ſecūdū eū, iſte nō erit nobilis, quod eſt falſum: quia ſaltē interim anteq̄ vitia cōmittat, eſt nobilis: vt hic, & j. e. l. ſenator. cū ſimi. Itē ſequeret̄ ꝙ ſeruus virtuoſus eſſet nobilis, quod eſt falſum: vt l. fi. qui mi. non poſ. Secūdò probat̄ authoritate diuinæ ſcripturæ Eccleſi. x. A principe ſtultū poſitū in dignitate ſublimi: ergo eſt nobilis, licet ſtultus, & tn̄ nec virtuoſus, nec prædeſtinatus in felicitate. Præterea, ſi eſt natus ignobiliter, ſurget in gloria: ſcribit̄ j. ad Corinth. xv. c. Vides ergo ꝙ licet ꝓdeſtinatus ſit in gloria: tn̄ donec eſt hic dicit̄ ignobilis. Itē dicit Apoſtolus ad Corint. iij. c. Nos nobiles, vos aūt ignobiles vſqꝫ adhuc. Præterea, ſi verū eſſet dictū eius, ſequeret̄ ꝙ nullus plebeius eſſet virtuoſus, vel prædeſtinatus in ſalutē: qa ſi eſſet prædeſtinatus vel virtuoſus eſſet nobilis, ſecūdū eū: & ſic nō eſſet plebeius. Tertiò ad hoc probatur authoritate Phi. j. Ethi. iiij. c. qui dicit, ꝙ ſunt quidā homines virtuoſi, tn̄ ſunt nobilitate priuati. Pręterea, pōt eſſe ꝙ ſeruus vel ruſticus eſt virtuoſus cum omni virtute: vt quia eſt fortis, vel prudens, iuſtus, & expertus in his quæ ſibi mādabuntur: & tn̄ neſciret dominari. Certè iſte non eſt nobilis, vt dicit Philoſophus j. Ethi. lx. c. nō enim eſt nobilitas vbicunqꝫ eſt virtus. quid
57 ergo dicemus? † Dico, pro declaratione præſentis quæſtionis habemus ponere tres nobilitates. Prima eſt nobilitas Theologica, ſeu ſupernaturalis. Secūda eſt nobilitas naturalis. Tertia eſt nobilitas politica & ciuilis. De prima Theologica & ſpirituali eſt quærendū in cōſpectu æterni iudicis, apud quē nulla
58 eſt obūbratio, nec aliquid latet: vt dicit poeta prædictus. † Nā apud Deū eſt nobilis omnis, q eſt in gratia faciente gratiā, vel gratū. Itē omnis ille, q eſt virtuoſus, dico de illa virtute, q̄ facit hominē felicē, intelligo hoc, ſ. ſi eſt in charitate. Si em̄ aliqs in charitate eſt, ille eſt in gratia. non em̄ pōt eſſe in charitate ſine gratia: & iſta gratia conſiſtit in hoc ꝙ Deus ſua largitate fecit hominē gratū ſibi: vt habet̄ in Magiſtro ſentētiarū ī ij. lib. diſt. xij. & clarius ibidē ab illo reuerēdo doctore fratre Bonauentura de Balneo regio, et à ſancto Tho. in j. ij. q. cx. & q. l. & hoc eſt verū. & probatur j. Reg. ij. c. vbi dicit̄: Quicunqꝫ honorabit me, ego honorificabo eū: qui aūt cōtemnūt me, erūt ignobiles. Iſtos aūt nobiles nō poſſumus ꝑfectè cognoſcere, niſi ꝑ reuelationē. Dicit̄ em̄ Eccleſiaſt. xj. c. Neſcit homo vtrū amore vel odio dignus ſit: & multi ſunt prædeſtinati, q apud nos reputant̄ ignobiles: vt patet ex dictis authoritatibus Apoſtoli ad Corin. iiij. et xx. c. Iſtā ergo nobilitatē Theologicā dimittam⁹
59 Theologis. † Secūda igit̄ nobilitas eſt naturalis: et hæc pōt cōſiderari duobus modis. Primo, prout cōgruit animalibus rationalibus, & etiā irrationalibus, & alijs etiā ſenſu carētib⁹: & iſto mō dicunt̄ nobilia & ignobilia ſecundū nobilitatē operationū: vt in brutis patet. Videmus em̄ quaſdā aues eiuſdē ſpeciei nobiles, & ignobiles. Exēplū in falcone aliqs dicit̄ gētilis & aliqs ꝑegrinus, &c. Idē de cęteris animalibus. Idē de pomis & eod. mō inter artifices diſtinguimus quoſdā nobiles, q ſunt magis inſtructi alijs: & alij ſunt, quos ignobiles dicimus: vt s. de cōdi. in pub. hor. l. j. li. x. & C. de poſtu. l. prouidendū. & iſto modo ſeru⁹ & ancilla pōt eſſe nobilis. Et ita habet̄ Leui. ix. c. iſta ancilla nobilis. & de hoc loquit̄ Philoſoph⁹ ij. Ethi. ī prin. Et de hoc nō eſt noſtrū principaliter tractare qa per hāc nō diſtinguit̄ nobilis à plebeio, de quo q̄rimus. Secūdo mō pōt cōſiderari ꝓut cadit in hominib⁹ iſta nobilitas naturalis: & tūc debet intelligi naturalis, i. naturali rōne inducta. qđ nos Iuriſtæ appellam⁹ de iure gētiū primæuo. qđ apparet: qa ſolis hominib⁹ cōgruit. Et de iſta nobilitate Philoſophus j. Ethic. iiij. c. vbi dicit ꝙ nihil aliud q̄ virt⁹ & malitia diſcriminat ſeruū et liberū: nobiles & ignobiles. Hoc aūt nō eſt intelligendū de omni virtute, ſed de ea q̄ cōpetit aliquib⁹ prout ſunt apti dominari: nō de ea ꝓut apti ſunt ſubijci, ꝓut ꝑ Philoſophū j. Politi. ix. c. Dicēdū eſt ergo, ꝙ talis nobilitas eſt virt⁹, ꝓut cōpetit his q̄ ſunt apti dominari ſeu ꝑeſſe. Vel ponas diffinitionē virtutis
60 quā ponit Philoſoph⁹ j. Ethicorū. Cū dicta adiectiōe † tu dicas ꝙ hæc nobilitas eſt qdā habit⁹ electiu⁹ in medio cōſiſtens circa ea q̄ ꝑtinēt ad ꝑeſſe, vel dominari. Et cū hac determinatiōe poſſet eſſe verū qđ dicit poeta. & de hac nobilitate habet̄
61 lvj. diſt. nunq̄ de vitijs. † Tertia nobilitas eſt politica, ſeu ciuilis, ꝓut differt nobilis à plebeio, ſecūdū qđ accipim⁹ apud nos & in foro noſtro: tūc qđ dicit poeta ꝓdictus oīno non eſt verū: qa tūc ſequerent̄ incōueniētiæ ſupraſcriptæ. Quid ergo dicēdū? Rn̄. Hoſti. in Summa, de ꝓbē. & digni. ꝙ dignitas eſt præeminētia quædā. Idē ergo dicendū de nobilitate: qa nobilitas & dignitas idē ſunt, vt dictū eſt: ſed certè nimis gn̄aliter loquitur: qa etiā ſerui habent præeminētias, vt ordinarius, & vicarius, & etiā plebeij, & ruſtici habēt pręeminētias, ſ. ꝙ quilibet paterfami. in domo ſua habet præeminentiā. Inn. verò in c. de multa. de præbē. dicit, ꝙ illa eſt dignitas, quæ reputat̄ dignitas: & ſi nō reputat̄ dignitas, nō eſt dignitas. Iſtud nō probat̄ rōnibus, & nimis gn̄aliter loquitur, tn̄ veritati propinquior eſt. Quid ergo dicendū? Reſpō. ꝙ nobilitas apud nos inuenta eſt ad ſimilitudinē, & imitationē illi⁹ nobilitatis, quę eſt apud Deū: vt in aut. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. §. itaqꝫ. s. de offi. ꝓfe. præto. Afri. l. j. & l. in nomine Domini. in prin. & de nup. l. imperialis. ī prin. Sicut ergo ille apud Deū eſt nobilis, quē Deus ſua gratia ſibi gratū facit: ita ī foro noſtro ille eſt nobilis, quē

Princeps ſua gratia,vel lex ſibi gratũ,vel nobilẽ facit.Nõ ta=
men poteſt eſſe ſimilitudo per omnia:& ideo de hac nobilita
te ꝑut intelligit̃ apud Deum, relinquit̃ Theologis, quib⁹ eſt
ſtandum.Prout verò loquimur de nobilitate apud nos: pone
diffinitionẽ verã,& examinabo eã:ex qua apparebit theori=
62 ca & practica huius materiæ. †Nobilitas eſt qualitas illata
per principatũ tenentẽ,qua quis vltra honeſtos plebeios acce
ptus oſtendit̃.Examinemus iſta verba diffinitiõis.Dixi ꝙ no
bilitas eſt qualitas.hoc eſſe verũ apparet: quia poteſt adeſſe,
vel abeſſe præter ſubiecti corruptionẽ: vt apparet in muliere
plebeia,quę nubit nobili,quæ ſtatim efficit̃ nobilis:vt j.eo.l.
mulieres.& l.fœminæ.de ſena.& in his quib⁹ imperator cõce
dit dignitatẽ:vt per totũ hunc librũ.Item ea dignitas quę ad=
eſt,põt abeſſe,vt in muliere nobili quæ nubit plebeio, vt hic:
vel in eo,qui ꝓpter delictũ perdit dignitatẽ:vt j.eo.l.quoties,
& l.iudices.& ſic eſt poſsibile ꝙ in aliqua parte temporis eſſet
qs nobilis,& alia ignobilis,& econtra. Et ex his ſequit̃ aliud.
Nã cùm de diuerſitate tẽporis,vel locorũ idem ſit iudiciũ: vt
l.vinũ.ff.ſi cer.pe.& l.fi.de cõdi.tri.ſeqt̃ ꝙ idẽ homo loco cer=
to ſit nobilis,& loco certo ignobilis:qđ eſt verũ.Pone Sarace
num nobilẽ à nobis captũ:certè,ex quo eſt captus,erit ignobi
lis apud nos:qa ſeruus.Idẽ ſi aliquis de noſtris nobilibus ca=
63 peret̃ ab eis.& iſtud eſt clarũ.Et expreſsius videmus† in ciui
tate iſta Peruſij,ꝙ ſi aliqs plebeius efficiat̃ miles, habet̃ ꝓ no=
bili.Sed in ciuitate Florẽtiæ etiã poſt militiã remanet popula
ris.& eſt expreſſum in l.munerũ.§.j.ff.de mun.& hon.hoc eſt
64 verũ:ſed clarius declarabit̃ j. †Sequit̃ in diffinitione illata.
hoc ideo dico:qa nullus poteſt habere dignitatẽ à ſeipſo: ſed
oportet ꝙ per aliũ cõferat̃.à ſua authoritate aſſumẽs eam,inci
dit in crimẽ falſi,vel in l.Iul.maieſt.vt in l.iij.§.fi.ad leg. Iuliã
maieſt.& ff.de fal.l.j.in fi.& extra de reg.iu.c.j.lib.vj. Itẽ ideo
dixi illata:qa dignitas cõfert̃ in aliũ ex mera gratia cõceden=
tis,nõ ex aliqua neceſsitate,quæ ſibi imponat̃ ratiõe alicuius
65 meriti recipiẽtis:vt in aut̃.vt iu.ſine quoquo ſuf.§.itaq;.†Fa=
teor tñ ꝙ poſſunt aliquæ cauſæ præcedere,quæ ex cõgruo im
pellũt cõcedentẽ ad cõcedendũ,nõ aũt impellũt ex neceſsita=
te:& iſtæ cauſæ poſſunt eſſe triplicis generis.Primò,virtutes
& actus virtuoſi:vt s̃.de ſtat.& imag.l.vt virtutũ.De hoc habe
mus exẽplũ per totũ iſtum librũ,vbi per actus virtuoſos dant̃
66 dignitates:vt ff.de orig.iur.l.ij.in pe.col.†Secundò,vitia,ſeu
actus vitioſi:vt d.l.ij.§.poſtea cũ Appius.vbi ꝓpter furtũ quis
cõſecutus fuit dignitatẽ,& officiũ. Et hoc videmus quotidie
apud principes ſeculares,& eccleſiaſticos,ꝙ propter vitia ali
quis ipſi Principi efficitur acceptus, & ab ipſo nobilitates &
67 dignitates conſequit̃.†Prædicta quæ dixi ꝙ ex mera gratia
cõcedit̃ dignitas:intelligo in principe, qui nõ recognoſcit ſu
periorẽ,aliàs ſuperior põt cogere inferiorẽ vt det dignitatem
alicui.& ſic quo ad cõcedentẽ erit debita:quo ad recipientem
erit mera gratia.s̃.de offi.quæſt.l.j.Et de hoc ſunt multi caſus
decretaliũ.Item qđ dixi,ꝙ propter vitia cõcedunt̃ dignitates:
68 verũ eſt loquẽdo ciuiliter. †Fateor tñ ꝙ cõcedens præferẽs
indignũ digno peccat:vt dicit beatus Tho. de Aqui.in ij.ij.q.
69 lxiij.vbi tractat vtrũ acceptio perſonarũ ſit peccatũ. †Tertiò
ſunt quædã quæ nõ ſunt vitia nec virtutes,vt ꝓgenies, ꝓpter
quã lex ſeu Princeps cõcedit dignitatẽ:vt hac l.& s̃.dictũ eſt.
& matrimoniũ:quia nobilitat̃ mulier propter virũ ſine aliqua
eius virtute.& in matre,quæ nobilitat̃ propter filium qñq;:vt
70 ff.de ſena.l.j.quod dic vt ibi. †Ex prædictis ſequit̃, ꝙ digni
tas ſeu nobilitas cadit qñq; in ignorante.quod patet: quia, vt
dictũ eſt,nobilitas cõſiſtit in acceptatione eius, qui dignitatẽ
confert.Vnde ſicut dilectio mea,in qua accepto Titiũ, poteſt
cadere in eum ignorantẽ:ita & dignitas:vt apparet expreſsè
in puero nato ex nobili:quia ſtatim eſt nobilis,licet nil intelli
gat vt probat̃ in aut̃.de defen.ciui.§.ſed interim.& no.s̃.de iu
71 riſdi.om.iud.l.priuatorum. †Ex his ſequitur, ꝙ iſta nobili=
tas non eſt in voluntate,nec in intellectu,nec eſt actus volun
tarius eius qui nobilis efficit̃.quod patet,quia cadit in ignorã
tem,qui circa id,quod ignorat,nullam habet volũtatẽ: vt no.
in l.ij.s̃.de acqui.poſſ.nec in perſona ſeu corpore:nec in parte
ſeu corpore ſenſitiuo cõſtat:ſed ſolùm acceptatione dignita=
tem cõferẽtis. Determinat̃ enim in perſona eius qui efficitur
nobilis:ſicut viſio in re viſa:& dilectio in re dilecta.Et ſic an=
te cognitionẽ illam nulla obuenit noua qualitas in perſona
nobilitata:ſed dicit̃ nobilis reſpectu acceptationis. Fateor tñ
ꝙ poſtquã ſciuerit,imprimet̃ in eũ qualitas:qa incedet vt no=
bilis,& operabit̃ vt nobilis,& ſimilia.Hoc videtur velle glo.
in l.priuatorũ.s̃.de iuriſ.om.iudi.quæ dicit ꝙ ſtatim habet di=
gnitatẽ,ſed non effectũ.Nõ ergo eſt parũ iſta nobilitas: quia
72 cùm homo ſe acceptũ cognoſcet,plura audebit. †Ex prædi=
ctis patet,ꝙ talis nobilitas poteſt alicui in pũcto mortis cõfer
ri.quod patet:quia poteſt conferri in ignorantẽ:& conſiſtit in
acceptatione alicuius.Simile in legatis quę quærũtur ignorã
ti:vt l.cùm pater,§.ſurdo.ff.de leg.ij.& s̃.quãdo dies leg.ced.
l.fi.Simile in conditionibus poteſtatiuis quæ poſſunt impleri
per alium:vt ff.de ſtatu ho.l.Arethuſa.& l.ſeq.de cõdi.& de=
monſtra.l.ij.Et ſic patet,ꝙ in puncto mortis quis poteſt effici
73 miles:& ꝙ†infans,vel pupillus,licet nihil intelligãt,poſſunt
effici milites,& coronarij.Et ſimilia probant̃ de teſt.mil.l.fin.
74 de mune.& hono.nõ cõtin.inter pa.& fi.l.fi.§.j.libr.x. †Ex
hoc ſequitur aliud ꝙ talis nobilitas nõ eſt virtus.Quod patet
quia virtus conſiſtit in voluntate,ſeu habitu mentis: vt ff.de
iuſti.& iur.l.iuſtitia.vbi dicit ꝙ hæc virtus quæ eſt iuſtitia,eſt
conſtãs & perpetua voluntas.& ſic virtus eſt in habitu volun
tatis,& in rectitudine volũtatis. quod apud Theologos & a=
pud Philoſophos eſt vulgatiſsimũ.Et ita intelligo d.l.iuſtitia.
75 & ſanctus† Tho.de Aquino ij.ij.q.lxij.vbi quærit, quid ſit iu
ſtitia:licet tamẽ voluntas nõ ſit virtus,eſt tamẽ ſignũ virtutis
de præſenti,vel ſperatur in futurũ:quia credẽdum eſt princi=
patũ tenentẽ,qui aliquẽ ponit in dignitate, hoc facere ꝓpter
virtutes.ff.de offi.præfe.præt.l.j.& propter nobilitatẽ paren=
76 tum bene ſperat̃ de filijs:vt in aut̃.de admi.of.iij.col. †Vnde
in dubio,in electionibus & teſtimonijs,& alijs actibus, vbi ſi
voces eſſent hincinde pares,præferunt̃ nobiles:vt ff.de pac.l.
maiorem.in prin.& ff.de teſti.l.iij.§.j.& l.ob carmẽ.§.fi.& ibi
no.Sequitur in diffinitione per principatũ tenentẽ.Hoc dico
77 quia ille qui tenet principatũ,poteſt concedere dignitatẽ, &
nõ alius.ff.de app.l.ſi cõſtat.extra de elect. c.ij. Itẽ quod dico
principatũ tenentẽ,intelligo generaliter:ſiue ſit ille qui tenet
principatũ oĩm,vt Deus,qui qñq; iſtas dignitates & nobilita=
tes tẽporales immediatè cõſtituit,vt lib.j.& ij.Regum.ſiue de
principe vniuerſali mundanorũ,ſicut de principe Romano=
rũ,cuius ſunt omnia:vt in l.bene à zenone.de quad.preſcri.&
l.deprecatio.ff.ad leg.Rhod.de iact.de quo ſine dubio cõſtat
ꝙ per ſe & ſuas leges dignitates cõfert, ſiue ſit alius Princeps
inferior,vt Rex,marchio,dux,vel magnus Comes,qui habet
78 poteſtatẽ cõdendi leges in ſuos.†Et idẽ intelligo de quolibet
populo,qui habet poteſtatẽ cõdendi leges.ff.de mu.& ho.l.j.
circa prin.& l.vt gradatim.§.j.quod patet, quia per leges con
ceditur nobilitas:vt per totũ hũc lib.ſed ciuitatibus princeps
cõcedit ꝙ poſsint ſibi legẽ facere:vt ff.de iuſti.& iur.l.omnes
79 populi.ergo &c. †Ex prædictis multa inferũtur. Primò, ꝙ
prædicti magni barones licet nõ ſint milites,tamẽ poſſunt fa
80 cere milites,quoniã habẽt poteſtatẽ legẽ cõdẽdi. † Sed tamẽ
dubitat̃,ſi rex vel baro trãſit per alias partes extra ſuũ regnũ,
vtrũ poſsit creare milites.Et videtur ꝙ nõ:quia ibi vt priuat⁹
homo habet̃.ff.de of.præfec.vrb.l.fi.In cõtrarium eſt veritas:
qa ea,quæ ſunt volũtarię iuriſdictionis,poſſunt extra territo
81 riũ exerceri:vt l.j.& ij.ff.de off.proc.& leg. †Ex prædictis
ſecũdò infert̃ ꝙ populus huius ciuitatis poteſt facere milites,
vel cõcedere aliã dignitatẽ.Sed cõtra hoc videt̃ præalleg.l.ſi
cõſtat.de app.Sol.Intelligo ibi ad vocẽ populariũ plebeiorũ,
qui nõ habẽt authoritatẽ ſiue decurionibus de iure cõi. ſecus
82 ſi totus populus feciſſet. †Tertiò ex prędictis infert̃: ꝙ ſicut
ciuitas per ſua ſtatuta & conſuetudines poteſt derogare legi
cõi:vt l.de quibus.ff.de legi.ita poteſt dignitates & nobilita=
tes,quæ à iure cõi inducunt̃,non acceptare, vt nobilitates.Et
hoc videmus de facto hęc.nam de iure cõmuni omnis,qui eſt
dę numero cõſiliariorũ,vel decurionũ,eſt nobilis:vt ff.de de=
cur.l.ſpurij.in prin.Hæc autẽ ciuitas Peruſij nõ admittit:imò
remanẽt decuriones,ſiue cõſiliarij plebeij: ciuitas Venatiarũ
admittit.& pro hoc eſt caſus in l.fin.§.j.ff.de mune. & honor.
83 †Quartò infertur ex prædictis, ꝙ illa, quæ nõ eſt dignitas
de iure cõi:tñ poteſt eſſe nobilitas per ſtatuta vel conſuetudi=
nes ciuitatum.Exemplum: Militia de iure cõmuni nõ eſt di=
gnitas

a gnitas:ergo nec nobilitas,niſi in militibus vrbis Romæ:[a] vt j.
de eque.dig.l.j.& ibi no.tñ quædã ciuitates admiſerũt hãc no
bilitatẽ,vt in hac ciuitate:licet Florẽtini cõtra,vt dictũ eſt.Ex
hoc patet ꝙ nõ omnis militia facit quẽ nobilẽ,ſed quẽ popu=
lus acceptat.Vnde milites curiarũ,vel ciuitatũ,vt ſunt iſti hi=
ſtriones,nõ erunt nobiles:qa nõ acceptãtur vt nobiles.Ita de
his qui vocant̃ milites gaudẽtes.Poſſunt ergo per ſtatuta fieri
de ignobilibus nobiles,& ecõtra.& hoc in multis locis ſeruat̃.
84 †Sed circa prædicta dubitat̃ quõ miles,qui nullã habet iuriſ
dictionẽ,põt facere aliũ militẽ.Reſpõ.hoc poteſt facere autho
ritate cõſuetudinis,q̃ habet vim legis:vt ff.de legi.l.de qbus.
85 †Sequitur in diffinitione,qua qs vltra honeſtos plebeios,&c.
Hoc ideo dico:qa plebeiorũ quidã dicunt̃ honeſti,qdã viles:
vt j.eo.l.mulier.& l.capitaliũ.§.fi.ff.de pœ.& de arbi.l.j.§.pe.
& l.Pedius.ff.de incen.rui.naufra.§.j. licet ergo honeſti ſint
magis accepti q̃ viles,nõ tñ propter hoc ſunt nobiles,nec deſi
nũt eſſe plebeij.oportet ergo ꝙ ſint accepti vltra honeſtos ple
86 beios.†Sed hic põt dubitari quare in noſtro vulgari noĩe ple
beiorũ nõ vtimur.Reſpõ.fateor.Nã in iſtis ciuitatibus Italiæ,
& ſpecialiter Tuſciæ appellamus cõmune,& populũ:vt cũ di=
co cõmune,cõprehẽduntur oẽs nobiles & ignobiles.Cũ dico
87 populũ,cõprehenduntur plebeij & ignobiles tãtũ. †Vnde ſi
quis practicaret iſtã materiã,haberet facere articulũ,& proba
re primo de iſto vſu cõmuni loquẽdi,& intelligẽdi.quod qua=
b liter fiat,dixi plenè in l.Labeo.[b] de ſupel.leg.& dicam j.in fi.
Poſtea habet facere articulos ad probãdũ alia,quæ requirun=
tur ad nobilitatẽ.de quib⁹ j.dicã.Sequit̃ in diffinitione,acce=
ptus.hoc ideo dixi:qa nobilitas cõſiſtit in hoc ꝙ ſuperior facit
quẽ ſibi gratũ,& acceptũ,vt s̃.dixi. Sed hic inſurgit dubium.
Nã in iſtis ciuitatibus,quæ regunt̃ ad populum,illi q dicunt̃
nobiles,ſunt minus accepti in impoſitione pœnarũ,& in mul=
torum officiorũ exhibitione,& in pœnis pecuniarijs,in qbus
magis puniunt̃ nobiles quàm ignobiles,& in multorũ officio
rum exhibitione,à quib⁹ excludunt̃ nobiles:& ſic videt̃ ꝙ illi
nõ poſſunt dici nobiles,cũ nõ ſint magis accepti:ſed minus.&
88 ſic diffinitio nobilitatis eis nõ cõgruit.Reſpon.†ꝙ nobilitas
ſemper importat acceptationẽ & bonũ eius, ad quẽ refertur.
Hoc autẽ poteſt eſſe duobus modis.Vno modo ſecũdũ ſe,vel
per modũ cauſę.Alio modo ſecundũ aliũ modũ.Primo modo
quãdo ſecundũ ſe plura exẽpla ſunt ſuprà poſita:qa ideo quis
dicitur nobilis,qa acceptus,& in dignitate poſitus,& alijs an
telatus.Secundo modo per inuocationẽ,vel per modũ cauſæ,
89 & tunc procedit arg.factũ in cõtrarium. †Nã nobiles de iu=
re cõmuni plus puniunt̃ pœnis pecuniarijs:vt l.quędã delicta.
ff.de pœn.C.de epiſ.& cleri.l.presbyteri.Et licet iſtud plus pu
nire ſit malũ,tamen cauſatur à bono,& ab acceptatione facta
à delinquẽte.Nã ideo quia nobilitas,& dignitas erat ſibi con
ceſſa à lege,habuit pro maiori delicto,ſi ipſe delinquat.& ſic
eſt magis ingratus.& eodẽ modo ſtatuta vel lex hoc facit,vt
eorũ audacia cõpeſcatur.Nã iſtud plus puniri reſpectu cauſæ
denotat bonitatẽ ad bonũ finẽ,ſcilicet in exhibitione benefi=
ciorũ.Nã à quibuſdã remouent̃ nobiles.Et poſito ꝙ iſtud re=
moueri ſit malũ,tamẽ cauſat̃ ad bonũ:qa populus videns eum
multũ acceptũ,dubitat ne ſi præponeret̃ alijs,opprimeret̃ po=
pulus:& ideo nobilis ab officio remoueretur ſecũdũ inſtãtiã.
90 Et† hoc videmus in principe,qui propter ſalutẽ ſtat⁹ quoſdã
remouet de vna ciuitate,& ponit in aliã:vt s̃.de iure fiſ.l.cer=
ta forma.& s̃.ne lice.habi.metropo.l.j.ſicut aliquando præfe=
ctus interdicit propter quietẽ alicuius ciuitatis alicui aliquem
locũ:vt l.j.§.j.de offic.præfec.vrb.& cauſa iſtius põt eſſe,licet
remota nobilitas & acceptatio illius:qa potẽs minus accepta=
tur.& hoc eſt de mente Philoſophi v.Politi.vbi dicit, ꝙ pro=
pter exceſſum:vt qñ quis fuerit potẽtiæ maioris,cõſiliũ eſt eũ
relegare in agro.& alibi in eo.libro.ſic debet legibus ordina=
ri,vt nullus fiat multũ excedens potẽtia,nec amicorũ,neq; di=
uitiarum,vel pecuniarũ.Si autem nõ ſequeſtratus,faceret ſtra
ges eorum.Vides ergo ꝙ per ſe,vel reſpectu cauſæ nobilitatis
91 commune importat bonũ.† Ex prædictis apparet,ꝙ nobili=
tas habet in ſe aliqua grauamina annexa,quæ ꝑ ſe ſunt mala.
92 Ex quo infero mirabilẽ cõcluſionẽ.†Aliquis priuatur nobili
tate vel dignitate propter ſuũ delictum.Certè quo ad omnia
c commoda dignitatis & nobilitatis erit priuatus[c]: ſed omnia
nobilitatis & dignitatis onera,quatenus a
ſeparabilia ſunt,retinebit.quod apparet
per rõnẽ:qa pœna nõ debet eſſe cauſa prę
mij:vt l.ſiue hæreditaria.de nego.geſt.& b
de hære.inſti.l.ſi quis ſolidũ.præmiũ autẽ
eſſet quod releuaret̃ ab onerib⁹,vt eſt ex=
preſſum s̃.de infa.l.j.li.x.& ff.de interdi.
93 & releg.l.relegatorũ.§.fi.& l.ſeq. †Se=
quitur in diffinitione,oſtẽditur &c.Hoc
ideo dixi:qa ſi mille annis qs viueret ple=
nus oĩbus virtutibus,& princeps eũ ſum=
mè diligeret:tñ plebeius remaneret do=
nec transferat̃ in eum aliqua dignitas,ſeu
nobilitas,per quã diſtinguat̃ à plebeijs,vt
patet ex his quę s̃.dixi in illa q̃ſtione,vtrũ
nobilitas & dignitas ſint idẽ.Sed quæro,
94 qualiter fiat iſta oſtenſio.†Rñdeo,poteſt
fieri verbis exꝓſſe hoc cõtinẽtibus:& tũc
nõ eſt dubiũ:vt l.ille aut ille.§.cũ in ver=
bis.de leg.iij.In verbis tñ poteſt eſſe diffe
rẽtia.Nã princeps aliquẽ qñ nobilitat,cõ
muniter ſe refert ad nobilitatẽ,quæ habe
tur reſpectu certæ dignitatis:vt j.de præ=
po.ſacri cubicu.l.cubicularios.& de comi
ti.conſiſto.l.j.& idẽ habetur in multis ru=
95 bricis,q̃ ſequunt̃ poſt illã. Ciuitates†ve= c
rò per eorũ ſtatuta faciũt vt aliqui habeã
tur nobiles ſimpliciter,nec adijciunt qua
nobilitate.& tũc etiã erit nobilis,ſed no=
bilitate infima q̃ eſt nobilitas innominata,de qua dixi s̃.in j.q.
96 Eſt etiã ſpecies ꝑ ſe,& verbũ† debet referri ad id,cui cõgruit
ſecũdũ ſpeciẽ,nõ ad id cui cõiter & in genere:vt in l.hoc lega=
tum.de leg.iij.Qñq; hoc nõ exprimit̃:& tũc debet fieri in ali=
quo actu hoc importãte,quaſi de neceſsitate,ar.l.pro hærede.
§.Papinia.de acqui.hære.vt ſi cõcedat̃ alicui aliqđ beneficiũ,
quod haberet nobilitatẽ,& dignitatẽ annexã:vt ſi cõcedat̃ ali
cui ducatus,Marchio,vel comitatus,& ſimilia: vt ff.de mu.&
97 ho.l.honor.& in x.col.qs dicat̃.c.j. †Sed dubitatur,quę ſunt
iſta officia quæ habẽt nobilitatẽ annexã,& dignitatẽ.Rñdeo,
de iure cõi ſunt multa:vt patet per totũ iſtũ librũ:ſed quia iſta
officia nõ ſunt hodie in vſu:ideo do talẽ regulã. Illud officiũ,
ſeu ille actus,habet in ſe dignitatẽ,ſiue nobilitatẽ annexã,qđ
in vniuerſitate illa,vbi de hoc agitur,habere illã reputat̃.Iſtud
probat̃ primo authoritate Inno.in c.de multa.extra de prębẽ.
Secũdò ꝑ tex.ff.de mu.& hono.l.fi.in prin.ibi:quęſtura quoq;
in aliqua ciuitate inter honores nõ habet̃.Tertio probo ꝑ ra=
tionẽ:Dignitas & nobilitas cõſiſtit in acceptatione eius,q po
teſt tribuere dignitatẽ.Aut ergo ille populus,qui habet illud
officiũ pro nobilitate,& dignitate,habet iuriſdictionẽ:& tũc
ſine dubio ſufficit ꝙ põt inducere,vt s̃.dictũ eſt.Nec curo quo
modo iſta ſuã dignitatẽ declaret verbis ſeu factis.ff.de legi.l.
de qbus.in fi.Aut ille popul⁹ nõ habet iuriſdictionẽ:& tũc re=
quiritur volũtas Principis.ſed illa iã declarata eſt,ꝙ illud ibi
habet̃ pro nobilitate,quã vniuerſitas illa habet:vt l.fi.ff.de mu
98 ne.& hono. †Ex iſtis manifeſtè apparet qualiter debẽt for=
mari articuli,qñ aliqs vult probare aliquẽ nobilẽ eſſe.Primo
debet probare quõ vſus cõis loquẽdi & cõis modus intelligẽ=
di ſic ſe habet & habuit ꝙ appellatione cõis cõtinentur oẽs de
ciuitate nobiles,& ignobiles: & appellatione populi ſeu po=
pulariũ,cõtinẽtur oẽs de ciuitate,nobilibus exceptis.Secũdò
ꝙ cõis modus loquẽdi & intelligẽdi ſe habet,ꝙ ille,q eſt Co=
mes,vel de prole Comitũ ſeu militũ,ſit nobilis,& nõ cõtinea
tur appellatione populariũ.Tertiò ꝙ ille homo,de quo agit̃,
puta Titi⁹ eſt comes,vel de ꝓle comitũ,vel miles de ꝓle mili=
tũ,& ſimilia.& eodẽ modo ſi qs vellet ꝓbare cõtrariũ,ſ.ꝙ non
ſit nobilis:qa fortè ius cõmune habet cõtra ſe,debet facere ar=
99 ticulos in cõtrariũ.†Et aduerte,ꝙ vbicũq; ſit mẽtio de cõi vſu
loquẽdi,ſeu intelligẽdi,debes intelligere de vſu lõgi tꝑis,ſ.x.
vel xx.anno.vt in l.Labeo.de ſup.leg.& ibi habet̃ modus pro
bãdi,quẽ pulchrè poſui. Sed ſi qs faceret articulũ ſimpliciter
ꝙ talis fuit,& eſt reputat⁹ nobilis,nõ ſufficeret:qa verbũ nobi
100 le,eſt æquiuocũ:vt s̃.in ij.q.†Et ſic dictũ teſtis,q deponeret

a ¶ Vrbis Romæ.ad=
de Pau.de ca.in cõſil.
ccxxviij. quod dixi
in d.l.j.Alexã.in tex.

b ¶ Dixi plenè in l.La=
beo.poſt prin.ver.&
hoc eſt vtile ſcire.vbi
etiã poſui in addi.ad
ipſum in ver.cõmu=
ni vſu loquendi.Di=
xi poſt Bald.in l.oẽs.
nume.ij.ver.qualiter
autem formari debet
articulus.in apoſt.in
verſi.reddere cauſam
ſciẽtiæ.s̃.de ferijs.poſt
Lanfrã.in c. quoniã
contra.§.teſtiũ depo.
nu.ciij.ver. quæritur
vltra predicta in ver.
ſignifi.extra de pro=
ba.poſt Panor.in ca.
capellanus. num.j.in
ver.ſecundũ cõmunẽ
vſum.extra de fer.&
Feli.in proœ.decreta.
col.v.ver.ſecũdò not.
ꝙ ad probandũ com
munẽ vſum.& Tho.
Ferrariũ omnino in
ſuo tracta.cautelarũ
caute.lij.incip.tu ha=
bes ꝙ cõmunis opi.

c ¶ Priuatus.Adde Fe
li.in c.intelleximus.
in prin.j.col.de iudi.

a ¶Ignobiles.Add Fe. in ca.cùm adeo.de reſcri.cum nōnullis reremiſsionibus, quas in apoſtil.ibi poſui.
b ¶Nota infames non poſſe hr̄e dignitates. Adde ꝙ infamia non tm̄ repellit quem à dignitatibus habēdis, ſed & ab habitis. & an & qn̄ hoc ſit verū, dixi poſt Ia.Rebu.in l.j.nu.j.in apoſt.ī ver. ab honorib⁹ & dig.ſ. de infa.li.x.& an ipſo iure, ponit Ro.ſingu. ſuo cccevj. incip.fuit à me quæſitum.

ſup articu. nō cōluderet de neceſsitate:vt
extra,de ꝓba.ī c.in pręſentia.Oportet ergo ꝙ cōcludat ꝙ ſit nobilis ea nobilitate
q̄ facit quem differre à plebeio ſeu populari. In iure aūt iſtud nomē populariū, ꝑut
differt à nobilibus, habeť.ff.de app.l.ſi cōſtat.& de pœnis.l.capitaliū.§.ſolent.In qbuſdam tn̄ partibus prædicti, qui ſ. ſunt
noīati nobiles, appellantur magnates.vt
Florētiæ. alibi appellanť maiores:vt Venetijs. Vnde ſcd̄m diuerſitatē locorū diuerſificanda ſunt noīa,& articuli diuerſimodè formādi. qđ eſt iudicio aduocatū,q
ſunt in partibus relinquendū.Dicas ergo
ꝙ verbaliter ille eſt nobilis, q nobilis ap-
101 pellatur vel reputatur. † Ex prędicta expoſitiōe diffinitionis quæriť vſq; ad quos deſcendētes tranſeat nobilitas, quæ attribuitur ex gn̄e.Et glo.hic rn̄det ꝙ vſq; ad pronepotes:vt ſ.đ quæſti.l.diuo. quæ hoc probat. nā vltra pronepotē non eſt acceptus vltra plebeium,vt ibi not.Tu tn̄ dicas latius: Quādoq; illud,ex quo ſequiť nobilitas,trāſit ad poſteriores,vt regnum ducatus,& comitatus,& ſimilia:& tūc vſq; ad infinitū erit nobilis ille,ad quē trāſit,nō ex parentū pſona,ſed quia ipſe habet id,ex quo eſt nobilis. Qn̄que illud nō trāſit: & tūc de iure cōi ex perſona parētū non trāſit vltra ꝓnepotes,ſed ſcd̄m conſuetudinem in quibuſdā partibus Italię,oēs deſcēdētes admittuntur,vt habeanť ꝓ nobilioribus:& tūc iſtud eſt probādū.Quādoq; iſti admittunť limitatiuè,vt habeanť ꝓ nobilibus, donec ꝑuenerint ad paupertatē,& ad viles artes:& tūc incipiunt eſſe
a ignobiles:[a] arg.j̃.eo.l.ne quis.& ita loquiť authoritas Philoſopi ſ.alle.v.Poli.vbi dicit.Nobiles eſſe videnť,quibus aſsiſtūt ꝓgenitorū virtus & diuitiæ.Nā intelligo ꝙ politica illa, q̄ tūc regnabat,admittebat nobitatē & ex ꝓgenie,donec durabant diuitiæ. Vnde breuiter ſcd̄m qđ Princeps, vel populus acceptauit:ita eſt nobilitas,vt ſ.oſtēſum eſt.& hoc de nobilitate ſufficit. De materia dignitatis & nobilitatis,ponit Laudenſis in materia de Principe,in tit. de dignitate. Et adde ꝙ in cōcernētibus nobilitatē pręſumēdū eſt ꝓ nobilibus.c.illud.xl.diſ.ī gl. Adde ꝙ nobilitas ingenij,& ſciētiæ, pręferť nobilitati ex accidenti.Dictū eſt Cy.in l.quiſqs.de poſtu. Adde c.j.de donat.& adde ꝙ etiā cōſiſtit in animo:& ideo nobilitas animi ex largitionibus cognoſciť.l.filiusfa.ff.de dona.Facit quod no.Inn.in c.grandi.de ſupplē.neglig.pręla.& in cle.j.de reliq.& venera. ſanctorū.dicit quod donat quod diutius durat,gratius habeť. & per famā probať nobilitas. & in l. prouidendū.C. de poſtu. In eo.in ver.nota ꝙ filia.ibi:ſciendū.quod not.adde Bar.in l. cùm quis decedēs.§.codicillis.in vlti.glo.de leg.iij. In eo.in verſi.aduertendū.adde ꝙ vir dicitur aliquando à virtute,vt in c.illud Ambroſij.xxxij.q.vij.& no.glo.in c.j.de clādeſt. deſpōſa. In eo.in ver. eſt igitur videndum.vide per doct.& glo.in c.j.de prohi.feud.alie.per Loth. In eo.in ver.vltimò ipſi diffamant. Pro hoc Ang.idem tenet in l. ſed ſi ſuſceperit.§.j.ff.de iud.vbi dicit ꝙ quilibet doctor diciť nobilis: & nullus præſumitur nobilis,& ſimiles, niſi probet.Bal.in c.j.§. ſi ruſticus.de pace tenē. Et an faciens artē mechanicā poſsit eſſe nobilis,Bal. in l.nobiliores.C.de cōmer.tex.in c.j.de don.dicit ꝙ natura nobilitatis ſeu nobilium eſt vt qđ donāt, exiſtiment ſe debere.& ſic in eo nō cadit obligatio ad antidora: vnde nobilitas cognoſcitur ex largitionibus. Facit tex.in l.filiusfa.ff. de dona.& qđ not.Inn.in c.grandi.de ſupplē.neglig.præla.& in cle.j.de reli. & vene.ſanctorū.Adde ꝙ doctor plebeius valens & virtuoſus præfertur doctri minus valenti,licet ſit nobilis genere. Bal.in l.nemini.C.de aduoc.diuer.iud. Facit c.de multa.de præbē.& in c.nūc veſti.lvj.diſt. qui dicit ꝙ natus ex parentibus prorſus alienis à virtutibus, dūmodo ipſe ſit virtuoſus,debet præferri nato ex claris parentibus, licet ſit virtuoſus. Pro quo facit vbi paritas eſt, præferť nobilis gn̄e.Bald.in d.l.nemini. In eo.in ver.ſequūtur in diffinitiōe illata. facit quod no.Bar.ſ.de ꝓfeſ. & medic.l.reddať.& ibi notaui lib.xj.Adde text.& Bar.in l.j. j̃.vt dig.ordo ſerue.vbi vſurpās honorem & dignitatē,illicitè, punitur pœna ſacrilegij.& vide Bal.in l.data opera.in xvij.co. qui accu.non poſ.vbi dicit de nominante ſe comitem, q nō ſit, & creāte notarios ꝙ puniť pœna mortis,in c.paratur.xxiij.q.j. In eo.in verſ. & ſic patet,ꝙ in articulo mortis qs iſtud ad eſſe ex mera gratia principis, nō aūt inferior à principe poſſet dignitatē cōcedere.in d.l.fi.C. de re.mili. q ita intelligit l.ad Rēpublicam.ff.de mu.& hono. In ver.ſed dubitatur an aliquis &c.vide no.per doct.in l.ſi.ff. de iuriſd.om.iud. In ver.quartò infertur. in verbo,exemplum de iure cōi.Adde Alber.in l. milites.C.loca.& Laud.in tractatu de principe, in tit.de milit. concluſio.xiij.& ꝙ militia nō ſit dignitas,eſt tex.Inſt. qui.mo. ius patr.poteſta.ſol.in §.filiusfa.& Ro. in ſermone incipiente, manifeſtum eſt &c. In verſ. ex prædictis apparet.ibi aliquis priuatus,&c. Intellige hoc eſſe verū,ſi nō amiſit ciuitatē, & bona ꝓpter illud delictū, ſed tātummodo nobilitatē, & dignitatem.nā ſi alias fuiſſet bānitus & bona fuiſſent publicata nō teneretur ad onera.Bar.in l.damni.§.qui damni.ff.de dam.infe. facit l.decreto.de ſuſpec.tut. & l. ſi ſeruus plurium.§.ſi quis de leg.j.& ibi per Pau.de Caſt.& Aret. Nec obſtat l.ſiue hæredi. & alia iura hic allegata: quia loquitur in illis qui retinebant bona:quia ſuper eis poterat imponi collecta. & adde Barto.in l.ad cognitionem.ex quibus cau.in poſſeſ.eatur. Alexand.

1 *Infames non poſſunt habere dignitatem.*
2 *Infamis an poßit eſſe procurator, & quando.*

LEX II.

NEque. Notati infamia iuris,aut facti, aut inquinati ſcelere, aut turpitudine vitæ, ad dignitates non aſcendunt.h.d. Ad hanc legē adde tex.in l.j. ſ.de infa.li.x.& quod ibi Bar.& per Dy.in regula, infamibus. & adde Bar.in l.Caſsius.de ſenatoribus. Et limita hāc legem non habere locū in dignitate obueniente cum hæreditate ad quam infamis aſpirare pōt,ſecundū Bal.in l.j.in ij.col.de ſecū-
1 dis nupt.Alex. † Nota infames non poſſe habere dignita-
b tes.[b] dicit † tn̄ glo. qđ poſſunt eſſe procuratores. Idē not.ſ.de
2 decu.l.ſi quis procuratorē.Ad hoc etiam no.iiij.q.vij.infames: & Inſtit.de exc.in fi. Veritas eſt ſecundum Hoſt.ꝙ aut crimen eſt tale, qđ ſi penderet iudicium ſuper eo qđ repelleret quem à procurando: vt quia quis fuit accuſatus & condēnatus de crimine publico,vt ſ.de procur.l. reum. & tunc ſicut non pōt eſſe procurator pendente accuſatione contra eum de tali crimine: ita etiam ſecuta ſententia repellit quem à procurando:quia nō debet eſſe melioris conditionis ille, qui eſt condemnatus, quā ille,contra quem pēdet iudiciū.l.euidenter.ff.de excep.rei iud. vbi autem pendentia iudicij nōn repelleret eum à procurando:nec etiam impediret ſententiam. Et hanc opini. firmat Cy. in l.j.ff.de poſtulan.in §.deinde.& §.eum. Barto.

SEnatorum. Subſtantiæ ſenatorum habent immunitatem à muneribus ſordidis & etiam extraordinarijs.h.d.& eſt ar. ſecundū An. de Baru. de quæſtiōe agitata inter Regē & fratres tertij ordinis: quorum fratrum terris erat conceſſa immunitas, an porrigetur ad terras ſuorum ſubditorum: puta vaſallorum.Barto.

NEmo. Præfecti ſenatoribus non poſſunt aliquod munus abſq; principis ſcientia indicere.Bar. Iſte tex.facit quòd procurator Principis dicitur habere nobile officium quem Rom̄. allegat in l.j.not. vlti. quod verò ad limitationem l.ſi quis procurator.ſ. de decu. Alexan.

1 *Ars uilißima dicitur uendere oleum, & ſal, & ſtare ad cuſtodiam porcorum.*

NEquis. Negotiantes artes viliſsimas ad dignitatē non aſpirant: & aſpirantes repelluntur ab
1 ea.h.d.Facit j̃.nego.ne mil.l.j. † Et nota appellari viliſſimas artes illorum, qui ſtant ad cuſtodiam porcorum,& illorum,qui vendunt oleum & ſal.vt dicit gloſſ.Barto.

QVoniam. Iudex volens in vrbe ędificia conſtruere, ſenatorum ſubſtantias ad prædicta non vexat.hoc dicit.

IVs. Senatores,in quorū numero eſt Imperator,ſunt defendendi ab omni iniuria.h.d. Nota quòd ſicut Imperator dicitur de numero ſuorū ſenatorū, vt hic:ita papa de numero ſuorum Cardinalium, ſecundū Arch. in c.ſacroſan.xxij.diſtin. vbi refert Laudenſis in ſuo tractatu, in titulo de Cardinalibus.q.x.& aliqua addit. Alexand.

Filius

Filius ſenatoris quādo ſequatur dignitatē paternam, & dicatur ſenatoris filius.
1 *Natus antequàm pater ſit Rex, non dicitur filius Regis.*

SI ſenator. Natus ex eo q poſt natiuitatē adept⁹ eſt ſenatoriā dignitatē,nō ſequitur dignitatē paternā.Si verò natus ſit ſenatoria dignitate durāte,licet fuerit antè cōceptus,eius ſequitur dignitatē.h.d. Et ſic duo dicta ponit hæc lex.Primū,qn̄ qs naſcitur ex patre nō ſenatore qui poſtea ſenatoriā dignitatē adipiſcitur.Secundò de eo,qui naſciť poſt ſenatū,& cōcipitur ante ſenatū.& ſic nō obſt.l.ſenatoris filiū.ff.de ſenato.vbi dicitur eſſe filius ſena-
1 toris etiā ille,qui poſt dignitatē naſciť. †Ex qbus diſtingue: Aut qs eſt natus & cōcept⁹ ante dignitatē:& nō eſt ſenatoris filius,vt hic,in principio.Aut naſciť poſt dignitatem finitā:& idē,vt l.fi.eo.ti.Aut naſciť & cōcipiť dignitate durāte:& non eſt dubiū ꝙ eſt ſenatoris fili⁹.Aut cōcipiť ante,& naſciť poſtea,& ſimiliter eſt filius ſenatoris: qa habeť pro nato in ſui fa-
2 uorē,& nō in odiū,vt l.qui in vtero.ff.de ſta.homi. †Ex p̄dictis apparet ꝙ ille,q eſt natus anteq; pater eſſet Rex,nō dicať
a filius Regis[a],de quo per gl.& Cy.in l.imperialis ſ.de nup.Vide Bar.& quæ ibi dixi ſ.in l.cū ſatis.de agrico.& cenſi.Alex.

1 *Pœnæ quibus puniuntur iudices in officio baratarias committentes.*
2 *Iudices & doctores iudicantur eſſe nobiles.*

1 IVdices. †Iudices in officio furta vel ſcelera cōmittētes,pœnis hic inſertis puniuntur. h.d.Cōcor.ſunt in gl.Nota cōtra officiales cōmittētes
2 in officio furta,& baratarias. †Ex hoc apparet ꝙ iudices,& doctores iudicantur eſſe nobiles,qui tamē exuti dignitate inter priuatos habentur.

MVlieres. Vxores durante matrimonio viri genere nobilitantur,& eorū forum ſequuntur,& imitantur eorū domicilia.h.d.Hanc legem examinaui ſ.de incolis.l.mulieres.Bar.

CLariſsimis. Clariſsimi & ſpectabiles poſſunt proficiſci ſine licentia quo volunt. Concordat j̃.eo.l.fin.

SI grauius. Illuſtres in criminibus grauioribus impediti,in carceribus nō detinentur,ſed cōmittuntur cuſtodiæ militari,& per aliquē iudicē nō puniuntur,ſed de cōmiſsis per eos relatio fit Principi.Cōſtituti verò in dignitate minori puniuntur per præfectū prætorio.h.d.Iſta autē relatio,de qua ſ.dictū eſt,habet locū durante dignitate illuſtri.ſed ſi propter facinus eſſet ea priuatus:tunc abſq; relatione poſſet de eo fieri punitio,vt j̃.l.proxima.

1 *Hodie nullus conuentus ſuo nomine tenetur ſatiſdare.*
2 *Dominus ſi promiſit ſtare in iudicio, & procurator citetur, & non comparet, ſtipulatio committitur.*
3 *Acta regulariter in ſcriptis fiunt.*
4 *Verbum abſuerit, etiam ſcriptum per d, quòd denotet abſentiam.*
5 *Periurus quando ſit infamis ipſo iure.*
6 *Citatio appellatur ſententia.*
Omne præceptum iudicis faciens ad cauſam, dicitur ſententia interlocutoria.
7 *Clarißimi citantur in ſcriptis: aliàs citatio non ualet.*

QVoties. Illuſtres cōuēti ciuiliter, & criminaliter ad ſatiſdationē de iudicio ſiſti nō vrgentur,ſed eorū cōmittitur iuratoriæ cautioni:qua expleta per eos vel eorū procuratores fit miſsio in eorū bona in ciuili.In criminali verò tanq; periuri dignitate expolianť,& abſq; relatione puniunť per iudices.Itē dicti illuſtres criminaliter vel ciuiliter nō poſſunt cōueniri ſine ſcriptura.h.d. Habes hic textū ꝙ periuri dignitate priuētur.Adde gl.in l.j.C.de rebus credi.& ibi Bal.in ſi.j.col.dicit quod oēs Canoniſtæ tenēt ꝙ qs ratione periurij priuetur quocūq; beneficio eccleſiaſtico. xxij.q.v.c.pupilli.c.ex literis.de ſpōſa.c.j.de purg.cano.c.quæſtionē.de appe.c.j.de fideiuſ.facit xxij.q.j.in ſumma.c.j.de cri. fal.c.quāto.de iureiu.& c.querela.eo.tit.& adde glo.in l.iij.§. miles.ff.de infa.vbi periurus debet deponi ab omni officio,ne
1 dū beneficio.Alex. In gl.ſuper verbo, nulla. †Not.caſum, in quo nō poſsidēs immobilia nō cogiť ſatiſdare iudicio ſiſti,
b ſed cōmittitur ſuæ iuratoriæ cautioni[b].regulariter cōtra:vt l. ſciendū.ff.q ſatiſd.cog.& hoc verū ſecūdū hæc iura.hodie verò nullus noīe ſuo cōuētus teneť ſatiſdare:vt Inſti.de ſatiſd.§.
2 ſed hodie. In tex.ibi:vel eorū ꝓcuratores. †Ex hac litera patet ꝙ ſi dn̄s promiſit ſtare in iudicio,& citetur ꝓcurator,ſi eſt,& nō cōparet,ꝙ cōmittitur ſtipulatio.Nā hic dn̄s cauit de iudicio ſiſti,& iurauit:& procurator fuit citatus & abfuit:& rōne abſentiæ procuratoris fit miſsio in bonis dn̄i. In tex.ibi:ſi
3 ne ſcriptis. †Nota caſum,in quo ſemper eſt neceſſe,ꝙ acta iudicij rediganť in ſcriptis.& idē eſt regulariter cautū hodie:vt
c extra,de proba.c.quoniā cōtra[c] falſam.licet fallat qn̄q;: vt in auť.niſi breuiores.ſ. de ſen.ex breui.reci.& j̃.de ꝓxi.ſac.ſcri.
4 l.pen.& ſ.de man.prin.l.j.in j.gl. †Not. bene de hoc verbo,abfuerit.quia ſi ſcribitur per b,& tūc notat abſentiā abſq; dubio.Aut p duplex ff.vel d,& notat p̄ſentiā regulariter.Sed cauſa cōtrarietatis vitandę etiā ſi ſcribať p d,notat abſentiā,vt hic.& de hoc in auť.de defen.ciui §. ſed
5 neq;.in gl.q̄ incipit,ipſo iure.in ſi. †No. bene ꝙ periurus eſt infamis ipſo iure,qn̄ venit cōtra pacta,& ſacramētū:ſed qn̄ cō-
d tra ſacramētū tantū,tūc p ſentētiā.[d] Concor.ſunt in gl.quæ incipit,cōtra pacta. Adde l.ſi qs maior.C.de trāſac.Et adde ꝙ licet ſit periurus ipſo iure, requiritur tn̄ ſentētia iudicis declaratoria,vt eſt tex.in c.cū ſecundū.de hæreti.& vide Bart.in l.
6 Mæuius.§.duob⁹.de leg.ij.Alex.†In gl. quæ incipit,cōmonitoria.apparet ꝙ citatio appelleť ſententia:vt hic.Hoc etiā tenet gl.in l.quoties.j̃.de priuile.ſchola.& in l.in ſacris.in gl.iij.j̃.de proxi.ſacro.ſcri. quę tenet ꝙ omne pręceptū iudicis faciēs
e ad cauſam,diciť ſentētia interlocutoria[e]. & eſt alia glo.ſingularis in auť.de litig.§. ſancimus.ſuper verbo, interlocutionib⁹. col.viij. Adde gl. in l.cū clericis.de epi. & cleri.& in l.ex ſtipulat.C.de ſentē.& l. harū.ff.ſi ſerui.vēdi.& vide gl.in Cle.j.de ſequeſtra.poſ.& fruc.& ī Cle.ſi.de appel.
7 Bar.in l.Titia.de accuſa.Alexā. †Itē ex hac glo.cōiuncto tex.patet ꝙ licet citatio de cōparēdo poſsit fieri per nūciū abſq; literis:vt l.ſed ſi interpellat⁹.§.j.ff.de arbi. & dixi ſ.de colū.ſun.l.palatinos.& ſ.de exact.tribu.l.miſsi.tn̄ hoc fallit in clariſsimis:nā talis citatio nunq; valet,ſi non fiat per ſcripturam.

1 *Securitas ueniendi ſi conceditur, an cenſeatur etiam data pro redeundo.*

IVbemus. Vocati per principē ad aliquam dignitatē maiorē vel minorē,poſſunt de vrbe,& etiā de prouin-
1 cijs abſq; licētia Principis comitatū adire. In † gl.vlti.ibi:nō recedet,&c.Per hanc gl.patet euidēter ꝙ illi,cui datur licētia veniendi liberè,nō propter hoc dať licētia remeādi.Et hoc verū intelligo in caſu qn̄ lex ſpecialiter hoc diſponit.regulariter
f autē cōtra[f]:vt no.ſ.de nau.l.j.li.xj.& ff.de leg.l.ſciendū.de ſepul.vio.l.vtimur & ad Trebel.l.de ætate.& dixi plenè in l.j.ff. ad l.Iul.maie.Bar.Vide quę ſcripſi in l.j.C.de nauicu.qbus ad de qđ ſaluus cōductus,ſeu ſecuritas cōceſſa debitori ꝙ nō moleſtetur à ſuis creditorib⁹,nō habet locū in creditore fiſcali in §.prædiorū.in auť.de mād.prin.& vide Ange.in cōſi.xxiij.& Laudēſem in tractatu de principe.in tit.de priui.& reſcripto. cōcluſio.xiij.& in tit.de fiſco.cōcluſione cxcvj.Itē adde ꝙ talis ſecuritas nō habet locū in creditorib⁹ ex delicto.Albe.in l.ex parte.§.quenquā.ff.quod cū eo.& in l.ſi rerū.ff.de rerum diui. & not.Laud. vbi ſupra.Itē adde an ſaluus cōductus videatur datus pro vna vice tantū.vide quæ ſcripſi poſt Bar.in l.j.ad lega.Iul.maieſt.Alexan.

a ¶Regis. Et adde,vt refert Iuſtinus lib.ij. verſi.ex his Ariamenes fuit de facto per Tiriafernē fratrem Darij iudicatum, cū eſſet q̄ſtio inter Ariamenē & Xerxē filios Darij. Xerſes enim natus poſt regnū patri quæſitū Rex declarat⁹ fuit à patruo arbitro. Ariamenes verò pri⁹ acquieuit. Et ad id quod dicit text.adde do.Alex.in l.q ad tēpus.de decu. Sed qđ de nato ante coronationem,dic ꝙ nō ſuccedit, ſed nat⁹ poſt Bal.in d.l.imperialis.alleg.in tex.& in l.in ſuis.ff.de libe. & poſthu.vbi etiā dicit ꝙ filius natus anteq; pater eſſet de magnatibus nō cōprehēditur à ſtatuto loquēte de magnatibus. Adde qđ no.in apo. ad iſtum in l.cū ſatis. nu.vij.in apoſtilla,in ver.nō diciť primogenitus. ſ.de agri.& cenſi.lib.x.
b ¶Cautioni. Adde text.in l.cū nō facile. ff.ſi cui pluſq; per l. fal.Idē dic de viro honeſtæ vitæ,& laudabilis,ac probatæ vitæ.glo.in l.j.§.his autē.in glo.ij.ff.de pact. mut.vbi dicit ꝙ virtus animi pro ſatiſdatione habetur.
c ¶Ca.quoniā cōtra. Et ibidē vide Feli.in col.ij.circa medium.
d ¶Per ſententiā. Adde,beatū Tho.ij.ij.q. xcix.articul.iij. circa medium.
e ¶Interlocutoria. An ſit interlocutoria vel diffinitiua,vide tu latè per Feli.in rub.de regu.iur.in verſic.ad illud de præcep.
f ¶Regulariter autē cōtra. Tu vide de hoc Iac.Rebuf.in l.nullā nu.v.& quod ibi poſui in apo.in ver.redeundi. ſ. de nauicu. lib.x.de quo oīno per Alexā.in l.j.§.nō fuit poſt iſtum.ff.de dolo. & cōſil.xv.volu.iiij.

a ¶ Ex ſola electione. Tu vide de hoc Dy. in l.ſerui.& ibi no.in apoſti.ad ipſum in ver. nō poſſunt.ff.de leg.j. dixi poſt Bal.i fi.ver. vlt.Dy.inducit eūdē Dy. in regula,qđ ſemel, & ibi poſui poſt do.Boerij in apoſt.in ver.impugnare.& dixi poſt Ia.Rebu. i l.ſi qs.nu.j. in verſ.cōfirmato.ſ. de decu.lib.x.

De conſuli. & non ſpargen. ab his pecu. &c. *Rubrica.*

LEX I.

ANtiquitus. Inter habentes eādem dignitatē,ille debet pri⁹ antecedere, qui eſt prius dignitatem adeptus, etiā ſi poſterior fuerit eādem pluries aſſecutus. Si tñ prior in cōſulatu pricipatus honorē fuerit aſſecutus, poſt eū,qui eſt in conſulatu,eſt poſterior, ☞ & in principatu prior hoc caſu præfert.h.d. Bar.☞ Vide iſtū tex.qui allegaī per Bar.de inſignijs,& armis.in ij.col.Alexan.

LEX II.

ORdinem. Hodie conſules prohibenī per vrbem ſpargere pecuniam, ne cupiditate lucri populus eos ſequaī, ſed eorum merita:& ꝙ pecunia quæ per eos iactabatur,expēdatur in opus aquę ductus:& quilibet conſul expendere debet certum pondus auri .hoc dicit.

LEX III.

NEmini. Nullus poteſt eligi patricius, niſi prius alteram dignitatem hic inſertam fuerit adeptus.Item habens dignitatem conſularem abſque adminiſtratione in opus aquęductus debet expendere certum pondus auri. hoc dicit.

1 ☞ *Gabella ſi ſemel ſoluta fuit de contractu pro quo non debeat transferri dominium & ex forma ſtatuti debeat ſolui de quolibet contractu,per quem ius transferatur: ſi poſtea mortuo altero ex cōtrahētibus dñium trāsferatur,nō debet iterum ſolui.*

2 *Electus in conſulem quòd teneatur ſoluere,licet adminiſtratio non ſit conceſſa.*

Statutum quòd de quolibet contractu, ex quo ius transfertur, ſoluatur gabella,quòd compræhendit illum,cui res uenditur pacto appoſito, ut ius adminiſtrandi ei non competat,niſi poſt certum tempus.

SAncimus. Si cui cōcediī adminiſtratio dignitatis diu antè cōceſſæ,non videī dignitas de nouo concedi:imò illis potietur honoribus, quibus potiretur ſi eidē ab initio adminiſtratio conceſſa fuiſſet:nec ſoluet centum libras auri in aquæductu,ſi tempore dignitatis conceſſæ ſoluit.h.d.☞ Vide quod dixi poſt Bar. per iſtum tex.j.de domeſti.& protect. Item j.proxi.in ver. & hæc lex in argumentum.an habeat locum ſtatutum,de quo hic per Bar.ſi fiat pactū ꝙ non transferaī dñium vſq; ad certū tempus. Alex. 1 † Et eſt hæc lex argumentum,ꝙ ſi per formam ſtatuti de quolibet contractu, per quem ius acquiritur, debet ſolui tantum pro gabella:aliquis titulo venditionis vel donationis dedit alicui aliquid hoc pacto,vt ius non transferatur in eum, niſi mortuo donante,vel vendente:ꝙ ſi tunc fuit ſoluta gabella dicti contractus,ꝙ licet adueniente morte trāſeat ius in iſtū, non debet gabella iteratò ſolui: ſicut ille, qui fuit electus in cōſulem abſq; adminiſtratione,ſi ſoluit centum libras auri pro tali electione,nō ſoluit poſtea ſi ſibi concedaī adminiſtratio. Ex hoc etiam infertur aliud,ſcilicet ꝙ electus in conſulem tenetur ſoluere,licet ſibi non ſit adminiſtratio conceſſa. 2 † Et hoc facit ad quæſtionem dicti ſtatuti, ꝙ ille, cui res venditur pacto appoſito vt ius adminiſtrandi ei non compat,niſi poſt tale tempus:quòd tenetur ſoluere gabellam, etiam antequam dictum ☞ tps adminiſtrandi veniat. Hic non ſunt alia.☞ Adde tex.in l. cum manu ſata.§.fi.de contrahen.emp.dicit ibi quòd venditio hoc modo facta non eſt propriè venditio: quia ſi ſtatutum diceret quòd de quolibet contractu ſoluatur gabella, de hoc nō ſolueretur. per illum textum. Alexand.

1 ☞ *Ius ex ſola electione quomodo poßit dici non tribui.*

SAncimus. Filiusfamilias electus in patricium à patria poteſtate liberatur:quod triplici argumen.probatur.hoc dicit. 1 † In tex.ibi: pręſtitis.nota text.coniuncta gloſſ.quomodo videatur poſſe dici, quòd ex ſola electione a ius non tribuatur: licet tunc cum electionis literæ præſentantur.Pro quo facit quod not.gloſ.ff.de iureiuran.l. Labeo. Et hanc quæſtionem diſputauit Iacob.de Bel.de qua dixi ſ.de decu.l.ij.lib.x.Barto.

De præfecto prætorio ſiue vrbis, & magiſtris militum, &c. *Rubr.*

LEX I.

PRæfectum. Præfectus vrbis,& præfectus prætorio, & magiſtri militū, & peditum,licet habeant dignitates diſtinctas:tamen omnes ſunt paris gradus: & ille præfertur, qui primo fuit in dignitate electus. Bar.

LEX II.

QViſquis. Dignitate depoſita per plures in pari gradu dignitatis exiſtentes ille eſt potior qui prius eſt in dignitate electus. hoc dicit.

De præpoſitis ſacri cubiculi, & de omnibus cubicularijs & priuilegijs eorum. *Rubrica.*

LEX I.

SAcri cubiculi. Cuſtodiētes cubiculum principis, vel Auguſtæ eandem dignitatem habent,quam præfectus vrbis & præfectus prætorio,& magiſtri militum. Et hac dignitate depoſita nulla eſt inter eos diſtinctio reſeruata,niſi reuerentia temporis.Bar.

LEX II.

HAc noſtræ. Cubicularij Principis etiam antequā ad dictum officium tranſeant gaudent immunitate extraordinariorum munerum, & dignitate finita non recipiunt hoſpitem inuiti, & præſides contra facientes pœna hac lege inſerta puniuntur.h.d.

LEX III.

CVbicularios. Cubicularij Principis, & Auguſtæ non coguntur reſpondere,niſi coram officiorum magiſtro.h.d.Bar.

1 ☞ *Famulus pro ſeruo accipitur.*

2 *Princeps poteſt dare priuilegium defunctæ perſonæ.*

IVbemus. Si dominus Principi ſeruum in cubicularium obtulit,ilico talis ſeruus libertatem adipiſcitur,& ea vtitur inter viuos,& etiā in vltima voluntate:& eidem ex teſtamento & ab inteſtato ſuccederetur per agnatos,& cognatos, quibus deficientibus fiſcus eius bona occupat tanquā vacantia. Si autem domino ignorante vel inuito cubicularius factus ſit intra quinquennium,per dominum cum peculio vēdicatur: & prædicta etiā ad cubicularios extenduntur.h.d. 1 †Et nota hic diligēter de hoc nomine famulus,quod ſumitur pro ſeruo.de quo in l.iij. ſ.de his qui in eccle.manu.

2 Additio. Et no.ex lege iſta † ꝙ princeps defunctæ perſonæ priuilegium dare poteſt eius teſtamentum validando,iuris fictione poſt mortem ſtatuendo liberū ſeruus erat.Ange.

IVbemus. Cubicularij etiam dignitate depoſita cùm vadunt extra vrbem poterūt vti cingulo ſuæ dignitatis.

De primicerio & ſecundicerio & notarijs. *Rubrica.*

1 ☞ *Stante ſtatuto quòd qui notarius appellatur,non poßit eſſe decurio,ſemel matriculatus licet ſe faciat deleri,non poterit eſſe decurio.*

LEX I.

PRæcipua. Notarij principis, licet ſenectute depoſuerint officiū, aut maiorem dignitatem fuerint adepti: nō ob hoc notariorum nomen perdunt: ſed & notariorū, & dignitatis ſuæ retinent priuilegium:nec poſſunt eſſe diſcuſſores, aut peræquatores,aut ſimilem dignitatem cum adminiſtratione habere. cōtrafacientes puniuntur. h.d. 1 †Et eſt hæc lex optimum argumentū ad ſtatutū diſponens,ꝙ ille qui appellatur notarius,nō poſſit eſſe decurio. & ſi aliqs fuit ſemel in matricula notariorū deſcriptus, ſi poſtea ſe faciat deleri,nō tamē propter hoc poterit eſſe decurio h.d.

1 ☞ *Militia notariorum principis eſt nobilis.*

2 *Statutum quòd percutiens aliquem in domo habitationis puniatur in manu: ſi percußit bis,debet in ambabus puniri,niſi diſtinguat dextram à ſiniſtra.*

LEX II.

PRæclaram. Primicerij vltra biennīū in officio militare nō coguntī: & ſi à palatio per vnū annū ſe abſentauerint, vnū gradū militię perdunt:ſi p biēniū,duos: ſi p triēniū,tres:ſi p quadriēniū,quatuor: ſi p quinquēniū,primiceriorū ordine nō vtunī.& licet ob abſentiā quinquēnij ab officio ſint remoti,tamē ordine diſcuſſorum & peræquatorū nō grauanī:& inter eos prærogatiua tēporis eſt habēda quę nulla pōt ratione celari:& hoc officio finito ad officiū magiſtri officiorū ſunt aſſumēdi.h.d. 1 †In tex. ibi:nobileꝗ; militiā.Nota ꝙ appellat nobilē eſſe militiā notariorū principis:& ideo licet in alijs notarijs ſit,vt eorū officiū vile reputeī:vt not.in l.vniuerſos.ſ.de decur.tñ ſecus eſt in notarijs principis,per hāc legē. 2 †In gl.ibi:gemināt pœnam.eſt argumētū dicēs,ꝙ qui percuſſit aliquē in domo habitationis, puniatur in manu:ꝙ ſi percuſſerit bis,puniaī in ambabus manibus,per hāc gl.& l.nemo.hic alle.& hoc verū,niſi in ſtatuto diceretur de manu dextra vel ſiniſtra:cū quis nō poſſit habere niſi vnam dextrā vel ſiniſtram.de quo dixi in l.nunꝗ;.ff.de ☞ priua.delic.☞ Adde quod no.Bar.in l.vulgaris.de fur.& dixi poſt Bar.in l.nunꝗ; plura.in ij.col.in margine.Alexan.

Vt dignitatum ordo ſeruetur. *Rubrica.*

LEX I.

SI quis indebitum. Vſurpans ſcienter honorē ſibi indebitum, crimine ſacrilegij punitur.h.d.Poteſt tñ intelligi lex ꝙ electione de ſe facta nō vendicaret ſibi ☞ locū pœna huius legis:vt ſ.ſi ſeru⁹ aut liber.l.ij.Bar.☞ Adde ea quæ no.Bar.in l.reddantur.de profeſ.& medic.lib.x.& in l.j.ſ.de dignita.in ver.ſequitur in diffinitione illata.Lodo. intelligit iſtū tex.procedere in eo qui accuſauit locum officij: quia bene puniī pœna,de qua hic.Sed vbi quis occuparet locū maioris:puta in ſedēdo,vel ambulādo:quia tūc puniī pœna:quia debet poni in loco viliori,& priuari loco aſſumpto.c. præcipimus.lxiij.diſt.ita no.Ro.in litera m.no.xxiij.Alexan.

LEX II.

OMnes. Habentes dignitatē cū adminiſtratione præferuntur habētibus eādē ſine adminiſtratione:poſtea qui dignitatē habent ſolā,& adminiſtrationē depoſuerūt:& hi habere dicūtur dignitatē vacantē. poſtea illi quibus dignitas cū adminiſtratione cōmittiī.quarto illi,quibus dignitas à Principe cōceditur in prouincia ſine adminiſtratione.& hi honorarij appellātur.quinto hi,quibus illuſtris dignitas ſine adminiſtratione cōmittitur.Itē adminiſtrationē habētes præferuntur vacātibus.Itē vacantes præferuntur honorarijs in ſimili dignitate cōſtitutis,nō in diſpari. & præfectus vacans præferī præfecto honorario:nō autē quæſtorius præfecto honorario.Itē non debet appellari vacans,ſi habenti dignitatē poſtea conceditur adminiſtratio.hoc dicit.

De magiſtris ſacrorum ſcriniorum. *Rubrica.*

LEX vnica.

VIris ſpectabilibus. Magiſtri notariorum magnæ curiæ,etiā dignitate finita vna cum eorū filijs, à grauamine priuato & publico ſunt immunes:& pœnam grauē imponit contra eos,qui compelluntur munus ſubire.hoc dicit.& durat priuilegium. Concor.ſunt in glo.

De Comitibus conſiſtorianis. *Rubrica.*

LEX I.

EOs. Comites cōſiſtoriani ſunt illi,q ſteterūt in Principis conſiſtorio,& proconſulibus adæquantur.

De Comitibus, & tribunis ſcholarium. *Rubrica.*

LEX vnica.

PRæpoſitos. Præpoſiti ſcholariū,id eſt,illorum,qui ſunt per Principē ad aliquod officiū deputati,principem adorare poſſunt,inter quos etiā palatini numerātur ſi eis fuerit data primi ordinis comitiua cū adminiſtratione: depoſito officio ſi non aſpirauerint ad maiorē dignitatē,pares ſunt Comitibus Aegypti,& diœceſis Ponticæ.Alij verò milites ſoluta militia numerantur inter eos qui fuerunt prouinciarum duces.Barto.

a ¶ Quod ſufficiant quatuor.Sūt & aliæ vniuerſitates quæ pari vtūtur priuilegio. de qbus dixi poſt Iabum Rebuf.in l.vna. nu.j.in verſi.ter examinaretur.ſ.de athle. lib.x.

De Comitibus rei militaris. *Rubrica.*

1 ☞ *Capitanei guerræ qui mittuntur ad expugnandū ſarracenos,ſunt in dignitate proconſulibus pares.*

LEX I.

QVi contemplatione. Miſſus ob ſuam ꝓbitatē ad partes tranſmarinas cuſtodiendas,illis dignitatum inſignijs adornatur quibus proconſules.h.d. 1 †Nota iſtam legē pro illis Capitaneis guerræ,qui per Papā vel Principem mittuntur vltra mare ad expugnandū ſarracenos:quia quo ad dignitatem ſunt pares proconſulibus.

1 ☞ *Deputati ad cuſtodiendas ciuitates per Principem,ſunt ſimiles Ducibus.*

LEX II.

EOs qui. Miſſus principaliter ad defendendū aliquam ciuitatem,vel prouinciā citra mare,ſimilis eſt duci adminiſtranti aliquam prouinciam, excepto Duce Ponticæ,& Aegypti.hoc dicit. 1 †Nota iſtam legem pro illis qui deputantur ad cuſtodiendas ciuitates per Papam vel per Principē:quia ſunt ſimiles ducibus,& poſſunt ciuitatem defendere,quemadmodum duces.Barto.

De Comitibus & archiatris ſacri palatij. *Rubrica.*

1 ☞ *Medicus Principis dicitur habere dignitatem.*

LEX vnica.

ARchiatros. Archiatri, id eſt militantes inermi militia intra palatiū Principis, ſi primi gradus militiā obtinuerint, eam dignitatē adipiſcuntur,quā duces & vicarij Principis,qui militiam adminiſtrauerunt,& etiam Comites primi ordinis.hoc dicit. 1 †Nota hanc legem pro medico Papæ vel Principis vt hac dignitate fungantur. ☞ Barto.☞ Idem eſt in notario Principis in l.j.C.de mand.prin. Bal.c.de feudo guardiæ.

De Comitibus,qui prouincias regunt. *Rubrica.*

LEX vnica.

EOs. Comites, qui gubernauerunt prouinciam,depoſito officio priuilegijs dignitatis vicariæ funguntur.

De profeſſoribus qui in urbe Conſtantinopolitana docentes ex lege meruerunt comitiuam. *Rubrica.*

1 ☞ *Doctores legentes in ciuitate Peruſij gaudent priuilegio huius legis.*

2 *Approbatus per cœtum doctorum,debet iudicari dignus.*

3 *Nouem doctores debent eſſe in approbando unum doctorem.*

Ciuitas Peruſina habet priuilegium quòd quatuor doctores ſufficiant excepto præſentante in approbatione doctoris.

LEX vnica.

GRammaticos. Grāmatici & Sophiſtæ, & Iuriſperiti,qui per viginti annos ſciētiā docuerūt in Cōſtantinopolitana ciuitate,per illius ciuitatis cœtū in arte docēdi æſtimandi ſunt digni ea dignitate,qua fungūtur vicarij Principis.h.d. 1 †No.hāc legem pro doctorib⁹,q legunt in ciuitate Peruſij:nā gaudebūt priuilegio huius:legis: cū hæc ciuitas habeat priuilegiū ſtudij,prout ciuitas Conſtantinopolitana. Itē 2 not.† ꝙ ſi aliquis approbatur,debet iudicari dignus per cœtū doctorū:& cœtu hoc iudicāte debet æſtimari dignus. 3 †Vltimo no.gl.hic poſitā, ꝙ nouē doctores debēt eſſe in approbando vnū doctorē.Ciuitas tñ Peruſij habet priuilegiū ꝙ ſufficiant quatuor a excepto præſentante.☞ Adde ꝙ ſi doctores collegij dant fabas reprobatorias ſcholari per odium,& nō iuſtè:& cancellarius ſiue notarius collegij hoc videat ſolùm per odium:ipſe ſolus poteſt approbare ſcholarē. Ita dixit Inn.in c. ex literis.de cōſti.q alleg.Ioan.de Lignano.plus dixit Abb.in

a ¶ L. Macedoniani. Et ibidē vide Bal. & Do. limita tñ ſi filius ſit boni ingenij. nō aliter: vt per Bal. ibi ꝑ l. Stichum. de lega. iij.
b ¶ L. diē functo. Et ibi vide quę ad hāc materiam habent per Pau.

c. cauſam. de off. deleg. ꝙ ſi ſcholaris habet
aliquem doctorē de collegio ſuſpectum,
pōt talis ſcholaris ire ad Rectorē, & ei ꝓ-
ponere cauſam ſuſpiciōis: qua ſuſpicione
docta poteſt Rector prohibere talem do-
ctorem ne ingrediatur examen. Alexan.

De ſilentiarijs, & decurionibus eorum. Rubr.

LEX I.

DEcuriones. Poſt depoſitum decurionatus officium, decurio poteſt eligere vtrum velit eſſe magiſter officiorum domeſticorum, vel Comes, & poteſtatem Principis adorandi habet, & ſalutandi adminiſtratores ipſius.

LEX II.

VNuſquiſque. Decurio & ſilentiarius à tyronum equorumque præſtatione habetur immunis, nec præſtare cogitur collectas extra ordinarias quæ neceſſario imponuntur. hoc dicit.

LEX III.

DEcurionibus. Priuilegia data decurionibus & ſilentiarijs per hanc legem confirmanť, & eis conſeruanť licet ad maiorē aſcenderint dignitatem. nec eis præiudicať in hoc per aliqđ gñale vel ſpeciale ſtatutum, vel reſcriptum diſponens contrariū. Item à muneribus hic deſcriptis ſunt immunes. Hoc tamen priuilegium habebunt tres decuriones & xxx. ſenatores. & ita demum ſi per xiij. continuos annos peregerint inculpatum officium eorum. & ſi decuriones ſenatores fuerint electi, immunitatem habent. & honore curiæ ſine functione letanť cum quieti traditi fuerint. & iudex prædicta non obſeruans decem li-
☞ bris auri mulctabitur. h. d. ☞ Iſtum tex. alleg. Bald. in l. fi. C. ſi contra ius vel vtili. pub. & Ang. concordat Bar. & gloſſ. de eo quod dicit clauſula generali. De hac gloſſ. cum text. exclamat Roma. in l. hac conſultiſsima. C. qui teſt. facere poſſ. & in l. ſi vero §. de viro. ſol. matrimo. in fallentia de publica vtilitate. Bal. in l. placet. de ſacroſanct. eccle. & in l. j. de nouo Codic. compo. & in l. dotalem. C. de teſti. mili. & in l. ſi cùm mili. ff. de dolo. & in authentic. habita. ne filius pro patre. & in cap. primo. §. ſanctum. quo tempore miles inueſt. petere debeat. Alexand.

NE ad diuerſa. Silentiarij & eorum vxores ciuiliter & criminaliter ſunt conueniendi coram magiſtro officiorum. hoc dicit.

1 ☞ *Acquiſitum à filiofamilias militante inermi militia, efficitur quaſi caſtrenſe.*
2 *Acquiſitum à doctore aduocato, uel aſſeſſore, eſt eius proprium, & peculium caſtrenſe dicitur.*
3 *Donatum per patrem filio in eius doctoratu quòd ſit proprium filij, uelut peculium caſtrenſe.*
4 *Pater, qui miſit filium ad ſtudium, an teneatur ei emere libros. remiſsiuè.*

IVbemus. Silentiarij in pſtāte conſtituti, qcquid
acquirunt, retinēt tanꝗ caſtrenſe pe-
culium: nec eis per parentes auferri pōt: nec poſt paren
tum obitum fratribus cōferre tenenť: nec etiā tenenť conferre
fratribus illud qđ parētes vel alij donauerūt rōne militię ſuprà
dictæ. Item excuſanť à tutelis & curis: & filij eorū inuiti ad prę
turam nō vocanť. Et per hāc l. non derogať priuilegijs eis da-
1 tis. h. d. † Not. hic caſum expſſum, ꝙ filius militās inermi mili
tia, illud qđ acquirit ratione dictæ militiæ, appellať peculium
quaſi caſtrēſe, adeo ꝙ ipm ſibi retinere poteſt inuito patre, nec
2 teneť conferre fratribus poſt mortem patris. † Et ſic videť hic
caſus ꝙ ſi filius doctor, vel aduocatus, vel etiam aſſeſſor, illud
qđ acqrit in tali militia militādo, ſibi retineat præcipuū, tanꝗ
caſtrenſe peculiū, adeò ꝙ nō teneť conferre ipm fratribus poſt
3 mortē patris. Pro quo facit l. fori. ſ. de aduo. diuer. iud. † Vlti-
mo hæc lex eſt optimū arg. ꝙ ſi pr̃ filio doctorādo multa fecit
encænia, aut etiā alij cōſanguinei: ꝙ illa oīa encænia filius do-
ctorādus retinet, velut caſtrēſe peculiū, & pr̃i vſusfruct⁹ nō q̄-
riť: nec etiā teneť poſt mortē patris diuidere inter fratres ꝑ viā
4 collatiōis. † An aūt pater, q miſit filiū ad ſtudiū, teneať ei eme
a re libros: Dic vt not. per gloſſ. ſ. ad Macedo. l. Macedoniani[a]

De domeſticis, & protectoribus. Rubrica.

LEX I.

DOmeſtici. Domeſtici & protectores principis ſalutantes vicarios & præfectū, ipſos oſculari poſſunt, ac etiam omnes reuerētiam debent adhibere.

LEX II.

PRimicerius. Primicerij domeſticorū, et protectorum funguntur dignitate ſpectabili; alij ſubſequētes in gradu poſt ipſum, vſque ad numerum decem inter clariſsimos numerantur; ita tamen ꝙ qui prior eſt in loco, prior ſit in ordine. h. d.

LEX III.

SI quis. Domeſticus vel protector, qui ſine licētia Principis ſe abſentauit à curia, non ex cauſa Reipublicæ ſi per biennium abſens fuerit, poni debet poſt quintum in ordine ipſorū, ſi triennio, in decimo gradu ponatur. ſi quadriēnio, loco nouiſsimo erit habēdus. ſi qn
☞ quēnio, ſpoliādus erit à cingulo. h. d. ☞ Bar. in l. aut facta. §. tēpus. ff. de pœ. alleg. iſtū tex. & in l. ij. j. de primipi. ꝙ matricula extinguiť quinquennio: an ſi quis de nouo petat matriculari, debet iterū ſoluere, vel ſufficiat prima ſolutio. Tex. eſt ꝙ ſufficiat prima in l. pe. in fi. de cōſul. quē tex. allegat Bar. in cōſilio, qđ incip. ſcholaris ſoluit matriculā, vt refert & ſequiť Ro. no. xxxiij. in litera m. Et hāc l. alle. Bar. in l. pe. de teſt. milit. Alex.

1 ☞ *Hæres officialis decedens in officio, quod debeat habere ſalarium totius temporis, non autem temporis ſubſequentis.*
Hæres aſſeſſoris defuncti pro quanto tempore debeat habere ſalarium.

LEge. Si domeſticus vel protector ante finitum offi
cium deceſſerit, eius ſalarium totius anni, ac
etiam ſubſequētis percipiet. h. d. & eſt mirabile in iſto
officiali: vt ſi decedat durante officio, hæres eius debeat habe
re ſalarium totius tēporis, & etiam vnius anni ſubſequentis.
1 † In alijs autē officialibus non reperitur hoc cautum: ſed hæ-
res eius debet habere ſalarium totius tēporis, nō autē tēporis
ſubſequentis: vt j. ti. ij. l. ſi quis in ſacris. & ſ. de aduo. diuer. iu.
l. poſt duos. §. fi. & de primice. l. ij. & de agen. in re. l. iij. & facit
b etiam quod not. ff. de aſſeſ. l. diem functo[b]. Et hoc no. pro hæ-
redibus aſſeſſorum decedentium in officio, vt petere poſsint
à poteſtate ſalarium totius tēporis ſemeſtris, vel totius anni.
☞ Bart. ☞ Adde ꝙ idem tenuit Bal. Ray. Albe. Ang. & Bald.
poſt gl. in l. diem functo. ff. de offi. aſſeſ. facit l. j. §. diuus. in ra-
tione ſui. ff. de var. & extraor. cogni. Et iſta eſt vera opin. licet
Cyn. in addit. Iaco. Butr. in d. l. diem. voluerit contrarium, vt
ibi habes per do. Mar. Laud. & Bal. in c. j. quis dicatur Dux,
vel Marchio. fuit ſecutus opin. Cy. Sed quid in officiali, cùm
eſt paratus ingredi ciuitatem in officio, deceſsit in itinere: an
debebitur ſalarium hæredibus? Bal. in d. c. j. concludit ꝙ non.
Quod limita, niſi miſiſſet alium loco ſui, per §. prohibemus.
auť. de colla. & voluit Bar. in d. l. diem functo. Adde tamen ꝙ
licet non debeatur hoc caſu hæredibus, debent tamen releua
ri ab impenſa facta per officialem in itinere. ar. l. ſi pecuniam.
in prin. ff. de condi. ob cau. Dicas ꝙ ſi officialis fuiſſet ingreſ-
ſus ciuitatem, & antequam cœpiſſet adminiſtrare officiū, de-
ceſsiſſet: deberet habere ſalarium, ſecundùm Bart. in d. l. j. §.
diuus. Item adde ꝙ licet mulier exercuit officiū, quia electio
nulla: tamen debetur ei ſalarium, ſecundum Albe. in d. l. diem
functo. per l. ab adminiſtratiōe. C. de leg. Facit ad hoc in ſimi-
li de procu. in l. j. C. manda. ſecūdùm Bal. ꝙ licet mādatū pro-
curatoris ſit nullum et inefficax quo ad agēdum. l. j. de procu.
tamē ſi exercuit officium debet habere ſalarium. Et adde ꝙ ſi
deceſsit officialis pendēte officio, ſed receſsit: quia nō poterat
iuſtitiam facere, debet habere ſalarium, ſecūdùm Bar. in d. §.
diuus. in verſi. iuxta prædicta quæro, aliquis eſt electus. Et de
materia vide in l. ſi vno. §. item cùm quidam. ff. loca. Alex.

De præpoſitis laborum. Rubrica.

LEX vnica.

QVi præpoſiti. Præpoſiti laborū durante officio ſunt clariſsimi: eo finito inter conſulares habentur. h. d. Bar.

De proximis ſacrorum ſcriniorum, cæteriſq; &c. Rubrica.

Lex

LEX I.

PRoximos. Proximi ſacrorū ſcriniorū ea dignitate funguntur, qua vicarij Principis: & officio depoſito ſunt præponēdi vicarijs Principis, qui primò officiū vicariatus ſunt adepti: & eorū officium eſt finitum. Item onus deſcriptionis nullo modo ſubire coguntur. hoc dicit.

1 ☞ *Conſulere, & etiam iudicare quòd quis cogatur.*
Compromiſſum recipere nemo cogitur.

LEX II.

IN ſacris. Militantes in ſacris ſcrinijs ordinarios
vel ſpectabiles iudices in prouincia exi
ſtentes ſalutare nō cōpelluntur, nec etiā accedere ad cōſiliū: &
eis nō debet denegari acceſſus ad Principē: & eis debet in ſa-
lutatione reuerētia adhiberi: aut etiā dari poteſtas ſedendi cū
iudice: primates & apparitores ſi contrafecerint, trinas libras
1 auri noīe pœnæ ſoluāt. h. d. † Nota quē cogi cōſulere, & etiā
iudicare, vt hic. & ſ. de aduo. diuer. iudi. l. ſancimus. ſed cōpro
2 miſſum recipere nemo cogiť:[a] vt l. iij. §. j. ff. de arbi. & hoc not.
☞ gl. hic. Bar. ☞ Adde quod idē do. Ant. in c. ſi pro debilitate. in
iiij. col. de offi. dele. vbi hāc gl. alle. idē Bal. Inſti. de emp. & vē-
di. in fi. Sal. in l. ſcimus. de aduo. diuer. iudi. Sed qđ in cauſa, in
qua doctor eſt aduocatus: an cogatur cōſulere? Bar. ꝙ nō, in l.
proxi. de his q̃ in teſta. delē. & tex. in l. Męuio. de aſſeſ. Bene fa
cit. l. quiſquis. C. de poſtu. vide Ro. in litera c. not. xxxiij. Alex.
2 † Secūdò nota hic caſum ſpecialē, in quo
ſunt xv. teſtes neceſſarij ad ꝓbationē ali-
cuius actus. & eſt ſpāle. regulariter autē
duo ſufficiūt: vt ff. de teſti. l. vbi numerus.
3 † Tertiò nota ex fin. huius legis optimū
ar. ad queſtionē. Dicit ſtatutū ꝙ ſi aliquis
prior extractus fuerit de ſacculo, qui ſit
mortuus, ꝙ in eius locū debeat ſubrogari qui prior reperitur
deſcriptus in numero ſubrogādorū in loco deficiētiū. Cōtin-
git ꝙ vnus, q mortu⁹ eſt, extrahiť primo de ſacculo, & ille qui
primus reperitur deſcriptus de numero ſubrogādorū in locū
deficiētiū, nō vult ſubrogari in locū iſtius mortui tractu tēpo
ris, cū reuocať priorat⁹ officiū, extrahiť de ſacculo quidā alius
prior mortuus. modo ille, q erat primò deſcriptus in numero
ſubrogandorū in locū deficiētiū, dicit ꝙ vult in locū iſtius ſe-
cūdi mortui ſubrogari. opponiť ſibi ꝙ nō pōt: qa noluit in lo-
cum primi mortui extracti ſubrogari. Iſta lex determinat cō-
trariū: quia licet renuerit tūc tñ nūc pōt acceptare. qđ no. Bar.

a ¶ Cogiť. Adde Spec. in tit. de recuſa. §. effectus. verſi. qđ ſi arbiter. limita tñ niſi per ſtatutum diſponatur cogi poſſe, ſecundum Bal. in l. non iuſtā. in fi. C. ad Trebel.

LEX III.

IN ſcriniis. Qui militauerunt in ſacris ſcrinijs per xx. annos, ſi quieti poſtea fuerint per Principē deſtinati, conſularē retinent honorem, nec poſſunt quoquo modo ab impartito otio ſeparari.

IVbemus. Peſſeſsio militantis in ſacris ſcrinijs tributum ſolum canonicæ indictionis præſtat: à cæteris verò muneribus non vexatur, & ſi ad maiorem dignitatem aſcendunt, non perdunt ob hoc priuilegium ſcriniorum.

PEculiari. Omnis militans in ſacris ſcrinijs, cuiuſcunꝗ ſit gradus, ad Principē habet acceſſum: ſiue ſit inter clariſsimos ratione ſui gradus: ſiue inter ſpectabiles. h. d.

PRo biennio. Officium militātis in ſacris ſcrinijs, quod olim durabat biennio, hodie ad vnum reducitur. h. d. Bar.

1 ☞ *Canonici ſi ſint plures extra numerum qui ſubrogari debeant in loco decedentium: & datus ſit ordo ſubrogandi: qualiter fiet iſta ſubrogatio.*
2 *Quindecim teſtes requiruntur in caſu huius legis ad probationem alicuius actus.*
3 *Statutum quòd ſi prior extractus reperiatur mortuus, quòd loco ipſius ſubrogetur primò deſcriptus: & ille primo deſcriptus non uult ſubrogari, & extrahatur alius prior mortuus: an primo deſcriptus qui tenuit poſsit ſubrogari.*

VNicuique. Militātes in ſacris ſcrinijs vltra nu-
merum loco deficientiū ſuccedūt ſe
cundū ordinē gradus ſui, niſi qui poſterior eorū eſt la-
borū opera ſuperat antiquiorē in ordine: qa tūc ſuccedūt in lo
cum defuncti excluſo priore: niſi defunctus teneať illi, qui eſt
in ordine prior: quia tūc poſterior licet melior in locū defun-
cti nō ſuccedit: ſed qui prior eſt in ordine & ſubrogatus, illud
ſalariū obtinebit, qđ in hac lege deſcribiť: & pro rogatione ſol
uit quātitatē hic deſcriptā. Et ſi primus in ordine pecuniā ſol-
uere recuſauerit, ſuccedere in locū defuncti in gradu poſte-
rior admitteť. Et ſi aliqs alius de numero dictorū ſcriniorū de
ceſſerit, q repudiauit locū vnius defuncti, poterit locū iſti⁹ de
1 functi de nouo acceptare offerēdo pecuniā. h. d. † Et nota ex
prin. huius legis ꝙ ſi vltra numerū canonicorū ſunt aliq cano
nici deputati, q in locū decedētiū debeāt ſubrogari, ꝙ ſecūdū
ordinē datū iſtis canonicis vltra numerū, qlibet ipſorū ſubro
gabiť in locū deficiētis canonici. vñ ſi tenēs primū locū de nu-
mero canonicorū deceſſerit: ille, qui primū locū obtinet de nu
mero illorū, q ſunt extra canonicorū numerū, in ei⁹ locū ſuc-
cedit. & ſic de ſingulis: niſi ille, q poſterior eſt ī ordine, melior
ſit priore: qa tūc ipſe ꝑponereť, niſi q deceſſerit, fuerit deterior
iſto, q primus eſt in ordine, qui ſe in locū eius ſubrogari petit.

PRoximos. Qui lōgo tēpore probabiliter militauerint in ſacris ſcrinijs, finito officio cingulo comitiuæ ſacri palatij dū viuunt vtuntur: & nihilo minus omnia priuilegia data eis ſalua manent. h. d.

IN ſacris. Militans in ſacris ſcrinijs, qui anteꝗ cōueniretur in vltimo cōmeatu accepto ſe abſentauit, durāte tēpore cōmeatus prædicti côueniri nō poteſt: & etiā ab indictionibus munerū publicorū officio depoſito ſunt immunes, & domus, quas in prouincia poſſident: ab onere metatorum non vexantur. Quod autem ſit onus metatorum, videbitis j. de metatis. Barto.

1 ☞ *Quis non poteſt fungi duplici officio.*

HAc parte. Militantes in ſacris ſcrinijs princi-
pis, debent eſſe lxij. videlicet xxiiij. ſu
per epiſtolis xxxiiij. ſuper libellis cōuentionalibus, &
quatuor qui ſunt omnibus prædictis ſeniores: nec duplici offi
1 cio fungi poſſunt. h. d. † Et nota ex hac lege ꝙ quis nō poteſt
fungi duplici officio. Concordantiæ ſunt in glo. Bar.

1 ☞ *Salarium defuncti an debeatur ſucceſſori toto tempore.*

SI quis. Si militans in ſacris ſcrinijs deceſsit. & in
eius locū fuerit alius ſubrogatus, ſalarium
debitū ei inter creditores diuidetur hæreditate non-
dum adita, ſalua tñ priuilegiorū prærogatiua. ea verò adita, ſa
lariū hæredibus debeť pro præterito tēpore, & etiā reſidui tē
1 poris. h. d. † Et nota ꝙ ſucceſſori debeť ſalarium defuncti pro
toto tempore. De quo vide vt dixi ſ. de domeſti. l. fi. Bar.

1 ☞ *Notarijs actorū pōt dari certa forma in exactionibus fienda pro editione actorū.*
2 *Statutum diſponens quòd hoſpitale non poſsit agere nec conueniri niſi coram certo iudice, & ſit alius iudex ſpecialiter deputatus per illud ſtatutū pro certis cauſis: an pro talibus cauſis poterit agi coram iudice pro hoſpitali deputato.*
3 *Libellum in ſcriptis non dicitur quis offerre: licet uadat coram iudice, & dicat notario: ſcribe quòd ego peto à Titio decē, & peto ipſum mihi condemnari in eis.*
4 *Iudex non recipit ſportulas, quando proceditur extraordinariè.*
5 *Citatio appellatur ſententia.*
6 *Citari per epiſtolam quòd quis poſsit.*
6 *Aequalitas in iudicijs ſeruari debet.*
8 *Priuilegium quo ad præſtationem ſportularum uni conceſſum extenditur ad alium.*

IN ſacris. Militātes in ſacris ſcrinijs, & eorū parētes, vxores, liberi, coloni adſcriptitij, & ſerui eorū ciuiliter & criminaliter corā officiorum magiſtro ſunt cōueniendi. & ſi in prouincia cōueniunť, ſatiſdare nō coguť de iudicio ſiſti. licet immobilia nō poſsideāt, ſed eorū iuratoriæ cautioni cōmittiť, & noīe ſportularū nihil ſoluēt. Nā executoribus agētiū in reb⁹ vnū ſolidū pręſtabūt. & cū ingrediuntur iudiciū dicti magiſtri, ſolidos ſoluāt duos pro editione actorū notarijs dimidiū ſolidū. & ſi litigať corā delegato, vel arbitro eidē noīe ſportularū, vnū ſolidū tm̃ præſtabūt: pro oībus verò alijs in iudicio agitādis, tertiū ſolidū tātū. Itē ſi nō corā magiſtro ſed corā alijs iudicibus maioribus ſuꝑ annonis ciuilibus tutela vel curatione vel nūciatione noui operis conueniant: illos ſumptus faciēt in tali iudicio quos facere tenebātur corā magiſtro officiorū. Si verò cōueniant corā ꝑfecto, aut fiſci patrono, aut vrbis ꝑfecto, vel apud architectos illos ſumptus preſtabūt noīe ſportularum, quos corā arbitris præ-

a ¶ Interlocutoria. Ad de ꝙ citatio hƺ duo extrema, ſ. interlocutoriā đ citando. i. cōmiſsionem & per ipſam citatio id eſt actum nūcij & relatio. nē. Bar. in l. j. §. nūciatio. in v. col. in fi. ver. quęrit Ia. de Are. ff. đ ope. no. nū. & Io. An. in c. Rom. in antepe. col. de for. compet. & Feli. in cap. gratum. de off. dele. in ij. col. & Oldr. in conſi. xcviij.

ſtare tenenť, & non vltra. Et habent locū
prædicta ſiue per ſe, ſiue per procuratorē
litigent: & ad dictas ſportulas tenenť cū
proceſſus ordinariè agitatur in ſcriptis. ſe
cus ſi extraordinariè. Itē dictis militāti
bus donec militent, & etiā depoſito offi-
cio priuilegia data ſunt ſalua, & ob equa-
litatem in iudicijs obſeruandā priuilegia
eis cōpetentia circa præſtationē ſportula-
rum ad aduerſarios porriguntť. Itē mu-
tatione loci priuilegia eis conceſſa nō per
duntur. h. d. Regulariter contra in §.
ne aūt. in auť. de iud. Item adde aliū caſum, puta in oībus caſi-
bus, in quibus agiť extraordinariè, vt hic. Idem vbi iudicis offi
cium implorať ſcđm, in l. fi. in iij. col. C. de fruct. & litiū expen.
Idem in cauſis ſummarijs & miſerabiliū perſonarū, ſcđm Bal.
in l. gn̄aliter. in j. col. de epi. & cle. Idem in pauperibus, qui nec
ſportulas nec expenſas ſoluūt. no. gl. in c. ab oī de vita & hone.
cle. in c. ſtatutum. §. prouiſurus. de reſcriptis. in vj. & in auť. de
manda. princ. §. ſi quoqꝫ tibi. Idē in clericis conuētis pro bonis
eccleſiæ: quia non ſoluūt ſportulas. tex. eſt & ibi no. Bar. in l. li-
cet. de epi. & cle. Item in c. poſt principiū. & ibi corā delega
to vel arbitro. Adde Bal. tenētem contrariū, ꝙ arbiter nō re-
cipit ſportulas, in auť. gn̄aliter. §. fi. de epi. & cle. Idem Bar. in l.
fi. de princ. agen. in rebus. Adde l. fi. & ibi Bar. C. de iudicijs. &
Are. idem tenet in §. tripli. Inſti. de act. in pe. charta. vbi alleg.
Spe. in tit. de arbitro. ad finē, ver. ſed nunqđ arbiter. Item in
ver. in tex. ibi: maiorē. in verbo, ſtatutū dicit. vide per Bal. in l.
vnica, in §. ne aūt. de cad. tol. Facit qđ no. Bal. & Imo. in l. Titię
textores. in fi. de leg. j. & Bar. in l. j. de off. pręfecti vrbis. & in l.
quoties. §. per cōtrariū. ff. de admi. tu. Adde tex. in l. ne qcquā.
in prin. de officio ꝓconſul. Bar. in extrauaganti, in verbo, non
obſtantibus. Are. in d. l. Titiæ. & in l. qđ in rerū. de leg. j. Alex.
1 In tex. ibi: pro editione geſtorū. † Nota dari poſſe formā no-
tarijs actorū per legē, vt pro editione actorū non debeant aſſu
mere niſi certam quātitatem. In tex. ibi: maiore quidem iudi
cio. Opp. ꝙ non poterūt conueniri corā alio q̄ coram officio
rum magiſtro, vt in prin. huius legis. Sic iſte ver. princ. contra-
dicit, & ecōuerſo. Sol. Dicit gl. in ver. eos hic litigabant ſponte
coram alio q̄ corā magiſtro officiorum. & ſic non obſtat. Vel
aliter dicit gl. illa cā erat ſpāliter demandata iſtis iudicibus. &
2 ideo poſſunt conueniri corā eis pro hac cauſa tm̄, quod nota †:
quia ſcđm hunc intellectū eſt caſus huius q̄ōnis. Dicit ſtatu
tum ꝙ hoſpitale miſericordiæ non poſsit agere nec conueniri
niſi ſub iudice portæ ſancti Petri. Aliud ſtatutū dicit ꝙ iudex
portæ eburneæ ſolùm habeat cognitionē à decem libris infra.
Modo quærò an hoſpitale poterit agere coram iudice portæ
eburneæ ꝓ caſu à decē libris j̃. & hic eſt tex. ꝙ ſic, & illud ſtatu
tum diſponens ꝙ hoſpitale debeat agere vel cōueniri corā iu-
dice ſancti Pet. habet locū in alijs cauſis, quarū cognitio nō eſt
ſpāliter alijs iudicibus demandata per formā legis vel ſtatuti.

Additio. Bal. expreſsè videtur tenere contrarium in l. executorem. in vj. col. de exe. rei iu. De quo vi
de quæ dixit Bart. in l. j. C. de off. præfec. vrb. in l. ij. in princ. de
ver. obl. contra Bar. hoc etiam tenet Lud. in l. j. in §. j. de no. op.
nun. Et videtur tenere Imo. in l. Titiæ textores. de lega. j. & qđ
ibi dixit Bal. in l. j. §. vbi autem. de cad. tol. Vide Bald. in l. qui
poſthumos. ad fin. & in l. j. in iij. q. de officio procon. & Ang in
l. ſi vacantia. de bon. vacantib. circa medium. & in d. l. Titiæ &
Ange. in l. quod in rerum. §. ſi quis. de leg. j. vide Bart. in conſi
lio ſuo xlv. quod incipit, à domino Cyno. in iij. col. vbi loqui-
tur quando ſunt duo ſtatuta punientia de falſitate, vnum ge-
nerale, & aliud ſpeciale, quid iuris? Alexander.
3 In glo. ſuper verbo, diſpone ibi: notarius. Iſtā gl. nota ꝙ † ſi
aliquis vadat corā iudice, & dicit notario actorū: ſcribe ꝙ ego
peto à Titio decē & ipſum peto mihi condemnari in eis: ꝙ nō
dicitur per hanc literam in ſcriptis libellū offerre, licet notari⁹
hoc ſcribat: nec videtur procedere ordinario modo, ſed poti⁹
extra ordinem. quod not. quia tibi poſſet contingere de facto.

Additio. Bald. in auť. offeratur. in fin. C. de lit. conteſta. & Ange. in l. j. in princ. in j. col. de eden. & ibi
Bal. & Pau. de Caſt. Alex. De hoc etiam per Bal. in auť. of-
feratur. Et ſic ex hoc apparet ꝙ etiā hodie oblatio libelli in ſcri
ptis eſt de ſubſtātia, etiā reo non petēte, qn̄ agiť iudicio ordina
rio. Vide qđ habeť per doct. in c. j. de libel. obla. gl. in Cle. ſępe.
in ver. neceſſario. de ver. ſig. Spec. in tit. de libel. concep. §. nūc
dicendū. in prin. & per legiſtas in d. auť. offerať per Bal. in l. ne
quicq̄. §. de plano. de off. procōſ. & leg. Et cōis concluſio eſt, ꝙ
ſi reus nō petat offerri, ſufficiat qualiſqualis petitio apud acta
per notariū poſt. Adde tex. in c. præterea. de dila. Sed quid in
criminalibus, an requirať libellus? gl. videť tenuiſſe ꝙ nō, in l.
ſi quis ſe. C. de accu. quę dixit ꝙ quis pōt verbo tenus accuſare.
& ibi eam ſequiť Bal. dicēs ꝙ non eſt neceſſe offerre libellū in
ſcriptis. ſed vide ibi latius per Sal. qui tenuit ꝙ imò requirať li-
bellus. Pro quo eſt gl. in §. ſcimus. in auť. de exhib. reis. præter
quàm in leuibus. l. leuia. de accu. Nec obſtat d. l. ſi qs ſe. quia ibi
procedebať ad querelam. quo caſu nō requiriť libellus dari in
ſcriptis. c. quia præſulatus. iij. q. iiij. Caſus aūt vbi hodie libell⁹
non requiriť in ſcriptis offerre, vide per Spe. in d. §. nūc dicen-
dum. in prin. & per doct. in c. j. de libel. obla. Quid in exceptio
ne rei, an ſit in ſcriptis dāda: cùm dicať rei libellus: vide Bar. te
nentem quòd ſic, in l. j. in iij. col. de excep. Quid quando im
ploratur iudicis officium, an debeat dari libellus? vide Bar. in
l. de ſubmerſis. & cum Barto. tranſit Roma. in l. j. de arbit. in ij.
4 col. Alexā. Item nota ex iſta gloſſ. † quòd cùm proceditur
extra ordinem, iudex non poteſt accipere ſportulas.

Additio. Et de hoc dic vt not. per Bal. in generaliter in j. col. C. de epi. & cle. ꝙ in cauſis ſummarijs nō
ſoluunť ſportulæ. Et ad hoc adde Bal. in l. fi. in j. col. C. de fruct.
5 & lit. expē. Alex. † Item no. ex gl. in verbo, ſn̄ia. ꝙ citatio ap
a pellatur ſententia interlocutoria.[a] Et hoc etiam probat tex. in
prin. huius legis ibi: libellos ex ſn̄ia &c. Et hęc ſentētia dari po
teſt parte abſente: vt l. ſed & interpellať. §. j. ff. de arb. Pro quo
6 facit quod no. Inn. extra de procu. c. auditis. † Item nota ex hac
eadem gl. ꝙ quis pōt citari per epiſtolā. & ita de conſuetudine
7 obſeruatur, concor. d. l. ſed & interpellať. † Vltimò nota ex
ver. qm̄ æqualitatē in iudicijs obſeruandā. cōcor. l. fi. s̄. de fruc.
& lit. expē. & l. prouidēdū. s̄. de poſtu. & j̃. de re mili. l. fi. cum ſi.
8 hic alleg. in gl. † Et ideo priuilegiū vni cōceſſum circa pręſ-
tationem ſportularū ad alium extenditur vt hic. & eodē mo-
do in dilatione: vt l. petendæ. s̄. de in integ. reſti. Barto.

1 Statutum reduces officiales ad minorem numerum, non præiudicat electis, tempore conditi ſtatuti.
2 Capitaneus poteſt ſimul & ſemel aliquem deputare ad officium iudicis maleficiorum & ad officium notariatus.
Quis ad duo officia penitus diuerſa deputari non poteſt. ſecus ſi non ſint diuerſa.
3 Iudex qui ſcripſit omnia acta corā ſe facta ex ipſis pronūciare pōt: & ſententia ualet.
4 Subrogatus loco alterius ſuccedit in ordinem ſubrogati.

COmperimus Hic ponitur quomodo adiuto
res ſcriniorum, qui appellan-
tur adiutores quæſtoris ex iuris diſpoſitione non po-
terant eſſe niſi xij. in ſcrinio ſacrę memoriæ: hoc eſt, in ſcrinio
regiſtri, in ſcrinijs verò ſacrarum epiſtolarum, & libellorum
conuentionalium quæ ſunt ſcrinia inferiora, ſolùm vij. coad-
iutores ſcriniorum dictorum eſſe poterant. Poſtea propter im
portunitatem quorundam, talis numerus diſturbatus fuit: &
multi ſuperadditi fuerunt. Et ideo ſtatuit Imperator quòd nō
faciendo præiudicium illis, qui nunc ſunt, quòd nulli alij poſ-
ſint eligi in hoc numero coadiutorum durante numero ſuprà
dicto qui per legem ſtatutus fuerat. Secundò dicit ꝙ ſi ali-
quis de dictis coadiutoribus ad latrunculenſe officium fuerit
vocatus, aut etiam fuerit dimiſſus in numero ſcriniariorum, cū
primo eſſet coadiutor, quòd poteſt in locum ſui alium ſubro-
gare, dum tamen libellum offerat vni viro illuſtri ſignifican-
do perſonam illius quem ſubrogari vult, & tempus: & dictus
ſubrogandus ordinari debet pro tāto tempore, pro quanto li-
bellus fuit porrectus illuſtri. Tertiò dicit, ꝙ adiutor, qui alium
ſubrogari in ſuum locum petit, ſi erat prior in ordine adiutor:
& ſimiliter ſubrogatus erit prior: licet ille ſubrogatus fuerit đ
numero memorabiliū inferioris ordinis. Quartò dicit, ꝙ hoc
in alijs officijs obſeruatur. h. d. vſq; ad fi. In tex. ibi: modò vt
1 examinentur. † Nota ex hac litera ꝙ ſi per formam alicuius
ſtatuti, numerus officialium reducitur ad minorem numerum
puta cū eſſent decē, reducitur ad numerū quinq;: ꝙ talis redu
ctio nullū generat præiudiciū in illis officialibus, q erāt electi
tēpore reductionis, ꝑiudicabit ergo tātū nouæ electioni offi-
ciorū. In tex. qui prior in adiutorib⁹. † Nota hic ꝙ ille, q erat
2 ſcriniarius, ſi fuit electus coadiutor ſcriniariorū, pōt ambob⁹
iſtis officijs fungi. Et ſic eſt optimū argu. ꝙ capitaneus poſsit
ſimul & ſemel deputare aliū ad officiū iudicis maleficiorū, &
ad officiū notariatus. Nec ob. ꝙ qs nō poteſt fungi duplici of-
ficio: vt s̄. eo. l. hac parte. quia hoc eſt verū, cū officia ſint proti-
nus diuerſa: ſecus qn̄ officia nō erāt diuerſa, ſed circa idē tēde-
bant. Pro quo vide quod dixi. s̄. de ſac. ſan. eccle. l. iubemus. §.
ſanè. & hoc fuit hic de mēte gl. ſuper ver. meruit. † Et ſic facit,
3 ꝙ ſi iudex, qui erat tabellio[a] ſcripſit oīa acta corā ſe facta: ꝙ ex
a ipſis pronunciare pōt, & ſentētia lata valet: nec impeditur hic
fungi duplici officio: qa circa idē tendunt. Pro quo facit j̃. qui
mi. nō poſ. l. his qdē. & extra de cōſue. c. ij. de præbē. c. cū lingu
4 la. li. vj. † Vltimò no. ꝙ ſubrogatus in locū alteri⁹, ſuccedit in
ordinē, quē tenebat ille, in cui⁹ locū ſubrogatio facta eſt. Bar.
Vide quæ dixi s̄. de iure fiſci. l. ij. iuxta fi. Adde etiā quod not.
Bar. in l. iubemus. §. ſanè. el. j. de ſac. ſanc. eccle. in ver. venio ad
tertiā partē. & qđ no. Bar. in l. ex ſentētia. ff. de teſt. tut. vbi di-
cit an notarius poſsit eſſe rogat⁹ de cōmiſsione ſibi facta à iu-
dice & adde quæ dixit Bar. in ſua diſputatione iudex malefi-
ciorū in j. col. Sed an qn̄ poteſt eſſe iudex & notarius, debeat
habere ſalariū duplicatū, vide do. Pau. de ca. in l. qui duobus.
de cōdi. & demon. & ibi vide Bal. dicētē de collaterali exercē
te ſuū officium & officiū alterius, an debeat habere ſalariū du
plicatū & Bal. in j. cōſti. C. in §. ratioq̄ꝫ. & vide qđ no. Ange. de
duobus officijs vnitis, an debeať vnū ſalariū, in auť. vt deter-
mi. ſit nu. cleri. & in auť. vt iud. ſine quo. ſuffr. an qs poſsit offi-
cio pluriū fungi, vide Iac. de bel. in d. §. ideoq̄ꝫ. per Bart. in l. ij.
de ſtip. ſeruorū. & in l. fi. de collegijs illici. ver. quæro, an quis
poſsit in duobus, vbi ponit, an qs poſsit eſſe de diuerſis colle-
gijs. de quo s̄. de colleg. cath. li. xj. & de materia in c. quod pro-
pter. de ele. per Inn. & Bal. in auť. niſi breuiores. C. de ſen. Bal.
poſt Iac. de Are. in d. l. q duobus. per illū tex. & in l. binos. C. de
aduo. diuer. iud. & in l. ſi ad ſcribatū. C. de appel. & Io. an. in c.
cū olim. de re iudi. & tex. in l. duorum. de ope. pub. An gerens
officiū alterius, vel ſubrogatus, gaudeat eiſdē priuilegijs, qui
bus ille qui eū ſubrogauit. & quā poteſtatē habeat, vide Bart.
in l. filius. ff. de leg. & in l. j. §. ij quibus. de leg. iij. Alex.

1 Agens cōtra aliquem ſine ſcriptis, ſatis eſt, ſi nudo uerbo exprimat nomen ſuum.
2 Miles licentiatus à ciuitate Peruſij, ut iret in Alemaniam, debet habere ſtipendium pro tempore, quo ſtetit abſens cum licentia.
3 Clericus, qui de licentia Papæ ſtetit abſens, debet habere præbendam pro tempore abſentiæ.

HAc lege. Adiutores cū conueniunť ſine ſcriptis,
eorū nomē voce ſola ſufficiat demōſtra
ri: aliàs in ſcriptis tā in actis, q̄ꝫ in ſn̄ia demōſtrandū eſt
Item ſi adiutores cōmeatu accepto ſe abſentauerint, durāte ab
ſentiæ tp̄e integrū dn̄t hr̄e ſalariū ſicut ſi præſentes eſſent. Itē
nullus in locū vocātis coadiutoris debet inſtitui, quouſq; ple-
1 nus eſt numer⁹, ꝑ l. ſtatutus. h. d. Itē text. ibi, deſignatū. † Not.
cū agiť cōtra aliquē ſine ſcriptis, nudo verbo nomē eius ſufficit
deſignari. aliàs in ſcriptis deſignādū eſt. ꝓ quo facit l. libellorū
2 ff. de ac. In tex. ibi: aut emolumētorū. † No. ꝙ ſi ciuitas Peru
ſij cōceſsit alicui ſuo ſtipēdiario licentiā, vt iret in Alemaniā:
vel vt iret ad bellandum: & ſtaret abſens certo tp̄e: ꝙ toto illo
tp̄e, debet habere ſtipendiū: ſicut ſi principaliter ſeruiret: & eo
modo ſi cōcederetur licētia poteſtati, vel capitaneo, vt hic. Ad
de Bal. in l. ſi ea. de condi. inſer. & gl. in l. deſertorē. §. ſi ad diē.
3 ff. de re mili. Ro. in litera S. not. xxx. Alex. † Et hoc inducit
glo. in argu. ad quæſtionē clerico, qui toto tp̄e abſentiæ debet
habere præbendam, ſi fuit abſens de licentia Papæ. Barto.

1 Statutum, quòd priores non poſſunt per nullum caſum fortuitum mutari, non poterit etiam eorum numerus augeri.

CErtæ. Primò facit mentionem de lege circa adiuto-
res. Statuta, quę diſponebant, quòd nullus de
numero adiutorum, qui nunc ſunt, diminui debeat licet
ſint vltra numerum: vt s̄. eod. l. comperimus. nec eſſet alius ſub
rogandus: niſi adiutor ſubrogari petens ad latrūculenſe offi-
cium, vel ad locum ſecundorū ſcriniariorū cōuolauerit. Se-
cundo dicit ꝙ ſubrogatus tenebit locum
vltimi adiutoris: ſi adiutor cui fuit ſubro-
gatus erat ſimiliter vltimus, nō obſtante,
ꝙ talis ſubrogatus erat de primo numero
ſcriniariorum. Tertio facit mentionē de
quadē pragmatica ſanctione per quā erat
prouiſum vt nō ſolū in caſibus prædictis vbi adiutor vocaba-
tur ad latrūculēſe officiū, vel ad officiū ſecūdorū ſcriniariorū:
ſed etiā vbi per caſum fortuitū impediebatur ſeruire: in ſui lo-
cū poterat ſubrogare aliū. Quarto corrigit hanc practicā ſan
ctionē ſtatuens, ꝙ in prædictis duobus caſibus tm̄ adiutor poſ
ſit petere alium in ſuo loco ſubrogari. Quinto mandat, ꝙ xij.
tantū adiutores ſint in ſcrinio ſacræ memoriæ. i. regiſtri: ſeptē
verò in alijs duobus ſcrinijs libellorum & epiſtolarum. Vlti-
1 mò † ꝙ nullus vltra numerum poſsit addi, confirmando certa
capitula. h. d. vſq; in finem. In tex. ibi, circa fin. ibi, ſi mutatio-
ne. eſt optimū arg. ꝙ ſi ſtatutum dicit, ꝙ per nullū caſum fortui
tum poſsint priores mutari, ꝙ vigore eiuſdem ſtatuti, intelligi
tur prohibitū, ne poſsit numerus priorū augeri. Nam ex quo
prohibita eſt mutatio: multò magis prohibita eſt additio.

a ¶ Iudex q erat tabellio. vide glo. & Saly. in l. iubem⁹. §. his quoque. s̄. de ſac. ſan. eccle. Alb. de Roſa. in l. & ſi cum. ff. de euic.

De agentibus in rebus. Rubrica.

1 Agentes in rebus, qui ſint.
Qui præpoſiti agentium, & qui principes agentium.

1 Ad euidentiā † præmitte, ꝙ agentes in rebus ſunt illi, de qui-
bus fit mentio per glo. j̃. de curioſis. l. ij. Præpoſiti agentium, de
quibus fit mentio. j̃. tit. proxi. ſunt illi, qui pręſunt dictis agēti-
bus & Principes agentiū: de quibus fit mentio. j̃. tit. ij. ſunt illi
qui palmam laborum emeriti per lapſum xxv. ann. per princi
pem poſtea quieti traditi ſunt. vt j̃. titu. ij. l. j. & iiij.

LEX I.

NVllus. Nullus de numero agentium in rebus in locum mortui per pecuniam pōt eua
dere: ſed in locū eius, debet ille ſuccedere, q in gra-
du poſt eum, erat proximus, & dignus labore. h. d.

LEX II.

NVlli. Agēs in rebus, deponēdus vel eximēdus de libro agentiū, nō eſt ꝑ aliquē iudicē, ad cuius
officium non ſpectat cognitio contra eundem. h. d.

1 Succeſſor officialis mortui, quòd debeat habere ſalarium totius temporis.
2 Subrogari, quòd non debeat alius loco officialis defuncti, donec hæres officialis mortui habeat ſalarium.
3 Matricula regiſtri officialiū probat aliquē eſſe officialē, ſi ibidem ſcriptus reperitur.
4 Officialis non ſcriptus in libro officialium, non debet habere ſalarium, nec utitur priuilegijs officialium.

LEX III.

MAtriculam. Matricula agentiū in rebus non debet eſſe, niſi xlviij. quorū quili-
bet præeſt ducētis. Circitores verò debēt eſſe trecēti: &
æquites quadringēti quinquaginta. Itē ſi quis de numero du
centorū deceſſerit, hæres eius ex teſtamēto totū ſalariū perci-
pit. & per hoc nullus alius in locū eius ſubrogandus eſt per il-
lud tēpus, quo defuncti officiū durare debet: ne duob⁹ ſalarijs
reſpublica fatigeť. Itē nullus, qui non eſt ſcriptus in matricula
prædictorū regiſtrata in memorialibus Principis, ſalariū vel
1 præmiū habebit, h. d. In tex. ibi, ei⁹ fructū ſucceſſores. † No.
ꝙ officiali decedente, ſucceſſor eius debet habere ſalariū toti⁹
2 tēporis: vt hic, & s̄. de dome. l. fi. In tex. ibi, qua de cā. † Not.
diligēter, ꝙ vbicūq; hæres officialis mortui, debet habere ſala-
riū totius tēporis, nunq̄ꝫ in locum officialis mortui, debet alius
ſubrogari: ne reſpublica duobus ſalarijs fatigeť. In tex. ibi, di
3 uali probatoria. † Not. iſtū tex. per quē patet, ꝙ ad probandū
quē eſſe officialem cōis, probatur per matriculā regiſtri: in qua
4 regiſtrata ſunt oīa noīa officialiū. Secundo not. † hic caſum
expreſſum, ꝙ ſi officialis nō reperitur in originali regiſtro, vbi
regiſtranť oīa noīa officialiū: ꝙ nō debet habere ſalarium nec
potiť priuilegio. Tex. eſt expreſſus in cōtrariū. in l. ſcriniarios.
C. de teſt. mili. vbi patet, ꝙ notari⁹ militū: licet ſit in matricula,
nō tn̄ ex hoc diciť miles. & idē voluit Io. And. in titu. de inſtru.
edi. §. reſtat. ver. & ſcias. vbi dixit, ꝙ quis nō probať tabellio eo
ipſo, ꝙ ſit deſcriptus in matricula notariorū. Et idē dicit Bal.
in l. ſi cū dies. §. ſi arbiter. ff. de arbi. nec ſcholaris, qui nō intrat,

a ¶ In cã criminali. Ad de iſtũ & poſt eũ Iac. rebuf. in l. ſi vacantia. & ibi An. ver. ex his apparet. ſ. de bo. vac. lib. x. dixi poſt Colle. c. qđ clericis. nu. iij. extra de foro compet.

Pro ſaluando Bart. in hac l. j. vide concordiã poſitam ad l. iubemus. j. de eroga. mili. anno.

b ¶ Perſonę. Adde Fel. in c. fi. de offi. deleg. & an et qñ videat̃ electa induſtria pſonę, vide p eũ in c. licet ex quadã. in ij. col. circa med. ver. & rõ prędictorũ eſt. de teſt. & nunquid vbi eſt electa ĩduſtria pſonę quis p filiũ ſeruire poſsit, vide p eũ in c. afferte. in j. col. ante me. de præſumpt.

quãuis ſit in matricula, niſi ſit profectus,
qui ſtudet in camera, nõ gaudet priuile-
gio ſcholariũ. Fateor tñ, ꝙ matricula con-
ſtituit eũ in quaſi poſſeſsione: & facit prę-
ſumptionẽ, ꝙ ſit de tali arte, & officio, quę
reijcit onus probãdi in aduerſariũ. arg. l.
circa. de pba. & ita dixit Bald. in d. l. ſcri-
niarios. Et ꝙ in dubio pręſumat̃ p matri-
cula, eſt tex. & not. Bar. in l. petitionem. C.
de aduo. diuer. iud. & ibi Bal. & Sali. in l.
iij. de ſentẽ. titulo generali. Facit l. eos. de
offi. magiſt. mili. & idẽ Bal. in l. Barbari⁹.
in xij. col. p l. ex eo. de teſt. mili. faciũt not.
per eũ in l. nõ ignorat. in iiij. col. ſ. de accu.
Rom. in l. in illa. in ix. col. de verb. obli. Et
iura in cõtrariũ allegata dicũt, ꝙ matricu
la nõ facit quẽ notariũ, ſed bene facit præ
ſumi, vt prędixi p prędicta. arg. eius qđ di
citur, de cõfeſsione extraiudiciali, quę nõ
inducit obligationẽ, ſed probationẽ: vt in
l. publica. ff. depoſi. Vide ad prædicta do.
Ant. in tit. de inſtr. in ij. col. vbi diſtinguit, an fiat matricula, de
his, q fuerũt facti notarij: aut de his, qui fiũt: vt primo caſu prę-
ſumat̃ notarius. ſecũdò, pbet eũ notariũ: & quãto tpe perdatur
ius matriculæ: tu vide in d. l. ex eo. & in aut̃. habita. in viij. col. p
Bal. tex. in l. fi. de aduoc. diuer. iudi. & Bar. in l. p hanc. eo. tit. de
quo p Ang. in cõſi. vniuerſitatis noſtrę ſtatutũ vbi dicit, ꝙ ſcho
laris abſentia facit pdere ius matriculę. C. de primicę. & in l. iij.
de domeſt. & ptect. Si tñ redit & velit matriculari, non debet
iterũ ſoluere. alleg. l. pe. ſ. de cõſul. & idẽ Bal. & Pau. de ca. in l.
filio quẽ pater. ff. de libe. & poſthu. & vide etiã quæ in materia
not. Bar. in l. naturaliũ. §. ipſum. de acquir. rer. do. Itẽ adde, ꝙ ſi
quis iniuſtè fuit cancellatus de matricula, an pdat priuilegiũ?
Vide p Bal. in d. l. ſcriniarios. & Io. And. in loco præalleg. Itẽ,
ꝙ ſi quis eſt cãcellatus de matricula, qa vult tranſire ad aliũ or
dinẽ ſcholariũ: ſeu de vno capitaneo ad aliũ: an iterũ gaudeat
priuilegio militũ, ſeu ſcholariũ? dicas ꝙ ſic, p tex. in l. j. in fin. de
bo. poſ. ex teſta. mili. Sed ille, q nõ eſt deſcriptus in matricula,
non gaudet priuilegio: vt in l. ex eo. & not. in d. l. eos. Alexã.

1 *Statutum quòd ſcholaris non poßit uexari, niſi coram Rectore, intelligitur tam ciuiliter, quàm criminaliter.*
Item donec degit in illa ciuitate ratione ſtudij. nu. 2.

EX eo. Nullus de numero centenariorũ, vel du
centenariorũ in rebus agentiũ, morã cõ-
trahens in ciuitate Conſtantinopolitana conueniri
poteſt corã alio, quã corã officiorũ magiſtro in cau-
ſa ciuili vel criminali: quo priuilegio nõ vtitur, ſi extra illã ciui
1 tatem degat, vel depoſito officio. h. d. †Not. ex princ. huius l.
ꝙ ſi ſtatutũ ſimpliciter dicit, ꝙ ſcholaris nõ poſsit pulſari corã
alio iudice ꝙ̃ corã rectore: intelligit̃ nõ ſolũ in cauſa ciuili: ſed
a etiã in criminali.[a] Nã ſi p ciuili nõ põt corã alio, multo fortius
pro criminali. Vltimo not. ex fi. ꝙ ſi ſtatutũ dicit, ꝙ ſcholaris
2 nõ pulſetur corã alio, quã corã rectore intelligitur† donec eſt
in illa ciuitate, in qua degit ratione ſtudij. Sed ſi extra ciuitatẽ
degat, poterit corã iudice ordinario cõueniri per hãc literam.

De præpoſitis agentium in rebus. *Rubrica.*

1 *Officia duo aßumens, cum non poßit habere niſi unum, pro primo tantum debet habere ſalarium.*
2 *Officia duo quis habere non poteſt.*
3 *Seruire per ſubſtitutum, quando quis poßit.*
4 *Seruire qui uult per ſubſtitutum, debet ſeruire per homines eiuſdem conditionis, cuius eſt ipſe.*

L E X I.

AGentes. Præpoſiti agentium in rebus ſunt
per ordinem faciendi de anno in an
nũ: ad ꝙ officiũ negotiatores & pcuratores alie-
narũ poſſeſsionũ, nõ poſſunt aſſumi: ſed illi ſolum,
quos laboris vt ſufficiẽtes pbat teſtimoniũ. Itẽ Primicærij, &
Tertiocęrij ſcriniariorũ ad hoc aſſumẽdi nõ ſunt quia duobus
officijs deſeruire non poſſunt, & ſi tale officiũ ſuſceperint, non
poſſunt habere Primicæriatus ſalariũ. & ſi tale officiũ morbo,
ætate vel imperitia: vel alia cauſa adimplere nõ põt: poteſt ſer-
uire p ſubſtitutũ eiuſdem ſcrinij, chartulariũ moribus optimis
præditũ ſcientia & peritia eruditũ, & ſuo periculo: ſi tñ ſeruire
volẽs multos ob rẽ publicã ſuſtinuit labores. h. d. In text. ibi,
1 præter emolumẽta. †Not. ꝙ qñ qs aſſumit duo officia, & non
põt habere, niſi vnũ, nõ põt habere ſalariũ, niſi primi officij tñ.
2 †Secũdo not. ex hoc tex. ꝙ duo officia, quis ſimul ſubire nõ
põt: vt hic. & ſ. tit. ij. l. hac parte. & ff. de adop. l. ſi conſul. & hoc
eſt verũ, qñ ſunt incõpatibilia: vel vtrič qs deſeruire non põt.
ſecus ſi ad inuicẽ ſe cõpatiant̃, vel deſeruire poteſt vtrič vt di-
xi. ſ. ti. ij. l. cõperimus. De hac q. dixi. ſ. & adde Pet. de Anch. in
rub. extra de offi. deleg. vbi quærit̃ vtrũ deputatus ad vnũ offi-
cium pro certo tẽpore, intra illud poſsit ad aliud exigi. & con-
cludunt in effectu, ꝙ non. poſito ꝙ ſtatutũ diceret, ꝙ electus ad
certum officium, ad certũ tempus intra illud elegi nõ poſsit ad
aliud quod referũt ſcribentes in l. iij. in prin. de iur. om. iud. qđ
intellige verũ, ſi eligit̃ ad aliud officiũ incõpaſsibile: vt hic vi-
detur ſentire Bart. ſecus ſi eſſet tale officiũ, ꝙ aliud nõ impedi-
ret: vtputa, quia electus eſſet ad ſcribendũ per ſcripturã, nõ vi-
detur impediri aliud officiũ. ita not. Ro. in not. ccxxv. in l. duo
rum. de oper. lib. facit c. ſuſcepimus. de hæret. Alexan. In tex.
3 ibi, p ſubſtitutũ. †Not. quẽ deſeruire p ſubſtitutũ ꝙ eſt verũ
b niſi ad officiũ requirat̃ induſtria pſonæ[b]. Cõcor. de epiſ. & cle.
l. quiſquis. & l. ad ſimilitudinẽ. de admi. tu. l. decreto. ff. ad mun.
l. quid ergo. ſ. de peri. nomi. l. fi. cũ ſimi. hic alle. in gl. Quod
eſt verũ, qñ volens per ſubſtitutũ ſeruire multũ in alijs labora
4 uit, per hanc literã. qđ not. † Item not. ꝙ volens ſeruire per
ſubſtitutum, ſemper debet ſeruire per hominẽ eiuſdem condi
tionis: vt hic. dum dicit, chartulariũ eiuſdẽ ſcrinij, &c. Si ergo
doctor vult ſeruire per ſubſtitutum debet ſeruire per doctorẽ
non per ſcholarem, licet ſufficiẽtem. Item ſi miles vult ſerui
re per ſubſtitutũ, debet ſeruire per alium militem: non per do-
micellum. & ſemper ſubſtitutus debet eſſe moribus præditus
& ſcientia & peritia eruditus. Doctor, qui vult ſeruire per ſub
ſtitutum debet ſeruire per doctorem moribus. & ſcientia ido-
neum: non aũt per ſcholarẽ quãtuncuč ſufficientẽ. Sed qd
in iudice, qui vult ſe abſentare. & dic ꝙ ſic. Ange. in aut̃. de ad-
mini. per gloſ. ibi voluit Bal. in l. parabolani. de epiſ. & cle. vbi
dixit, ꝙ debet eſſe talis ſubſtitutus, qui ad illud officium poſsit
eligi. Et ſic ſecundũ eum poteſtas ciuitatis non põt eligere ci-
uem in ſubſtitutũ, vel locũ tenentem: quia ciuis non poſſet eſſe
poteſtas ex forma ſtatuti. faciunt not. per Bar. in l. nemo eſt. de
duob. re. & per Bal. in l. j. §. ne autẽ. de cad. tol. Sed imò videtur
dicendũ, ꝙ non poſſet ſeruire, per ſubſtitutũ, eo quia videtur
electa induſtria perſonæ, p Bal. in c. j. §. multũ. j. col. x. epiſcopũ
vel Abb. vbi dixit qñ aliquid debet fieri princi. ſemper videt̃
electa induſtria perſonæ: nec poteſt ſeruire per ſubſtitutum. fa
cit text. v. q. iij. c. in criminali. vbi dicit̃, ꝙ qñ diceretur, ꝙ actus
fieret per manus pprias, vel p ſe, nõ poteſt fieri per ſubſtitutũ
d. §. ne aũt verſi. in oĩbus. gl. eſt ſingul. ĩ cle. de vit. & honeſ. cle.
quam alleg. do. Card. in cle. j. de iureiu. facit qđ not. Bal. in c. j.
§. furtũ. de pace iur. fir. & Dñicus in c. ſi qs viduã. in eo. titu. Et
ideo Bart. in l. p hãc. de erog. mili. anno. ſi dicat̃, quod annona
manu ppria capiat̃ per ſtipẽdiarios: nõ põt quis capere ſtipen
diũ ſuũ per ſubſtitutũ. bene facit tex. in l. probatorias. vbi ma-
nu principis. C. de diuer. off. & ibi Bar. etiã de eo, qui alienauit
cã mutandi iudicij in potentiorẽ, nõ ratione officij: qa tũc tan-
tum per ſe litigare, nõ autẽ poterit per ſubſtitutũ. tex. eſt in l. ſi
miles. ff. de alie. iud. mu. cã fac. Sed his, in omnibus rñde: ꝙ per
alia verba loquunt̃, ꝙ̃ in caſu de quo hic per Bart. vel põt clara
dari rñſio, prout apparet ex verbis Bal. in d. l. parabolani. Et in
materia etiã adde qđ no. Bar. in l. ij. de condi. in publi. horreis.
lib. x. & bonus tex. & ibi Bar. in l. ſi nullus. C. de decur. & l. ne-
minem. eo. tit. & in d. c. extirpãdæ. in §. quia verò. in pen. col. in
verſi. & faciũt iſta &c. Et adde ꝙ in caſibus, in quibus dicit̃ pro
pter electionẽ induſtriæ perſonæ, actũ non poſſe fieri per ſub-
ſtitutũ: videt̃ procedere, niſi ſuperueniat aliqua dignitas prin-
cipali: quia tũc poſſet per ſubſtitutũ. caſus in l. quiſquis. de epiſ.
& cle. & dicit ibi Bal. poſt Iac. butri. ꝙ ſi ſcriptor, qui promiſit
ſcribere librũ, & cuius induſtria videt̃ electa, efficiat̃ rector ſtu
dij: ꝙ poterit ſcribere per ſubſtitutũ. Et adde, ꝙ vbicũč pmit-
to per me, & hæredẽ meũ aliquid facere: puta, domũ ædificare
poſſum

poſſum facere p ſubſtitutũ: qa appoſitio hr̃dis, facit ne videat̃
electa induſtria pſonæ. Bal. poſt Cy. in l. qſquis præalleg. cum
induſtrialia ad hęredẽ nõ tranſeãt: vt eſt tex. not. in l. cui bonis
de cur. furi. & ibi gl. qđ not. de quo dicto facit feſtũ Pet. de An
cha. in c. ſi à ſubdelegato. de offic. deleg. in vj. Quid aũt ſi cõ-
mittat̃ aliqd cõſciẽtiæ alicuius: an poſsit fieri p ſubſtitutũ? gl.
eſt ſingularis in l. ſicuti. de arbit. quæ dicit ꝙ nõ. Bald. in l. & in
epiſtola. C. de fideicõ. Et adde, ꝙ in oĩbus caſib⁹, in qbus eſt ele
cta induſtria pſonę, nõ põt actus fieri per ſubſtitutũ: intelligit̃,
niſi actũ faceret p ſuũ filiũ: vt in notab. lxxxv. in litera L. Ro.
Et an vaſallus poſsit ſeruire per ſubſtitutũ, vbi aliàs nõ poſſet.
Archi. ꝙ ſic c. epiſcopus. lxxxviij. diſt. & in c. generaliter. xvj.
q. j. & refert & ſequit̃ Ang. in l. oĩm. de vſufru. per gl. ibi. faciũt
not. per Cy. in l. ad ſimilitudinẽ. de epiſ. & cleri. & vide p Bar.
in materia de nauicularijs. & ibi aliquid dixi. Alexand.

1 *Fideiuſſorem nõ dicitur dare, qui dat in fideiuſſorem priuilegiatum.*
2 *Priuilegiũ, ꝙ de nouo conceditur: non tollit alia priuilegia petenti indulta.*

L E X I I.

HAc ſaluberrima. Agentes in rebus, & eo
rũ vxores, ſerui & liberi
in modũ ſportularũ ſoluẽdo, ſiue agant, ſiue cõuenian
tur, illud priuilegiũ ſortiuntur, ꝙ ſcriniarij: de quib⁹ dictũ eſt
ſ. ti. ij. l. in ſacris. nec cogit̃ cõuẽtus dare fideiuſſorem extraneũ
de iudicio ſiſti: ſed ſolũ de numero in rebus agẽtiũ. & per hoc
1 priuilegiũ non tolluntur alia priuilegia eis cõceſſa. h. d. †Et
not. ꝙ licet nõ videatur dare fideiuſſorẽ, qui dat fideiuſſorem
priuilegiatũ: vt l. de die. §. qui mulierẽ. ff. qui ſatiſ. cog. & l. j. ff.
ſi quis in ius voc. nõ ier. tñ fallit in agẽtibus in rebus, qui dare
2 poterũt priuilegiatũ, ſ. vnũ de numero ſuo. †Vltimo not. ex
ver. cũ per abſurdũ caſum expreſſum, ꝙ nũquã per cõceſsionẽ
noui priuilegij intelliguntur tolli alia priuilegia eidẽ indulta,
qm̃ non debet operari diminutionem inductã ad augmẽtum.
Qualiter aũt ſoluantur iſtæ ſportulæ, habes. ſ. ti. ij. l. in ſacris.

De principibus agentium in rebus. *Rubrica.*

L E X I.

AGentes. Finito labore agentiũ in rebus agẽs
princeps agẽtium eſt creandus: nec
poteſt ad aliquas publicas vel priuatas functiones
vocari, niſi de Principis ſcientia: nec vexari poteſt
coram alio iudice, niſi corã Principe: nec patronus cauſarũ põt
ignorãte Principe cõtra eum aliquid poſtulare, & cõtrafacien
tes pœna decem librarum auri puniuntur. h. d. iſta lex. Bar.

L E X I I.

OMnia. Omnes agentes in rebus ſunt ſub eorum
principe conueniendi, etiam ſi ſenatoria di
gnitate præfulgeant: actus verò qui ſunt ſoliti expediri
per cœtũ ſenatus, expedientur per ipſum aliquo reſcripto ſur-
reptitio non obſtante. h. d.

L E X I I I.

PRoconſularis. Princeps agentium in rebus
decoratur dignitate procon
ſulari. hoc dicit.

1 *Qui ualetudine corporis officium implere non potuit, utitur priuilegio illius officij ac ſi officium impleuiſſet.*
2 *Officium decurionum nõ poteſt continuari, ſed domeſticorum decurionum ſic.*

EX agentibus. Principes agẽtium in rebus
poſſunt habere domeſticos:
quorum induſtriam & fidem putant eſſe comproba
tam: licet illi domeſtici eodẽ officio ſæpe functi fue-
rint: & ſi dicto officio per xxv. annos ſeruire nõ poterunt cor-
poris valetudine impediti, & ob hoc ad honorariam dignitatẽ
Principis beneficio tranſmigrauerint: ijſdẽ priuilegijs benefi-
cij potientur, quibus potitur factus Princeps agentium. hoc di
1 cit. †Not. ex hac l. ꝙ qui corporis valetudine officium adim
plere nõ potuit: & ob hoc ad aliud officium aſpirauerit, quòd
nihilò minus fungitur priuilegijs quæ competunt illis qui offi
cium perfecerunt. Adde Ro. in l. pe. no. xvj. vbi alleg. iſtum
2 tex. Alexãd. †Vltimo no. ꝙ licet officium decurionum non
poſsit nec debeat continuari: tamẽ officium domeſticorũ decu
rionũ poteſt cõtinuari. Vnde qui fuit familiaris vnius decurio
nũ, põt finito officio eſſe familiaris eius ſucceſſoris. quod not.

EOs. Vicarianæ dignitatis titu a
lis honorat̃, qui princeps
agẽtiũ in rebus, aut magiſter offi-
ciorum eſt effectus. hoc dicit.

PRincipes. Princeps agẽtiũ
in rebus cingu-
lo comitiuæ primi ordinis fungitur. Bar.

QVicunque. Militãs in ſcho
la agẽtiũ, ſi fue
rit de corpore cohortaliũ licet prin b
ceps agentiũ in rebus factus ſit filiũ curię
obligatũ relinquet. ſed ſi ſuſceperit poſt-
quàm princeps factus fuerit, liber erit à
curia. hoc dicit.

1 *Poßidẽs immobilia in loco ubi iudiciũ agit̃, nõ tenet̃ ſatiſdare. ſecus ſi poßidet extra illũ locũ: qa ſatiſdat.*
2 *Arbiter debet habere ſalarium à partibus.*

MVltis. Agẽtes in rebus cõuẽti
noĩe ſportularũ coram
maioribus iudicib⁹ ſoluẽt vnũ ſo-
lidũ tm̃ executoribus. Apparitoribus ve
rò præſidis, vel alicui⁹ vicarij tertiã partẽ
ſolidi, fideiuſſoresč de iudicio ſiſti de eo
numero dare pñt: & ſi poſsident immobi
lia in prouincia, vel in vrbe nõ ſatiſdant:
ſed eorum iuratoriæ cautioni cõmittitur
nec conueniri, nec citari pñt, niſi in ſcri-
ptis. Pro ſcribẽdo verò reſcriptũ Princi-
pis, vel libellũ in libro iudicis, ſoluẽt exe-
cutoribus ſolidũ vnũ: & cũ exẽplũ acto-
rũ petitur ſoluent ſolidũ vnũ. Pro ſcribẽ
do verò epiſtolã citatoriã nõ vltra tres ſo
lidos. Si verò coram arbitris litigauerint
ipſis arbitris vnũ ſolidũ tm̃ patrono fiſci dimidiũ ſolidi: nota
rijs verò pro edictione chartarũ, & p toto negotio vſq; ad fi-
nẽ peragẽdo dimidiã ptẽ ſolidi, pro introducendo iudicio cũ
agunt corã iudicibus maiorib⁹ quatuor ſolidos: & ſi geſtorũ
cauſa corã eiſdẽ cõueniãtur ſolidos duos: & vltra quantitates
pdictas ſiue agãt ſiue cõueniant̃, vexãdi nõ ſunt. h. d. Be-
ne facit tex. in l. oẽs. ante mediũ de epiſ. & cle. in §. ſi qs aũt p pe
cuniã. in aut̃. de ſanc. epiſ. & no. Bar. ĩ l. j. q ſatiſ. cog. & in l. prę
toriæ. la vltima. ff. de præ. ſtip. facit l. qui filio. vt lega. no. caue.
Itẽ in eadẽ ibi: ſolidos binos. No. gl. quę hic vult ꝙ p rogatio-
ne & etiã p exẽplatione poteſt notari⁹ accipere mercedẽ. Ita
alle. Ro. in no. v. in litera n. Adde gl. & ibi dixi in l. argẽtari⁹.
& ibi p Bar. & Bal. q alle. hũc tex. adde Bar. in l. ĩ ſacris. de ppo
1 ſitis ſacris. Alex. †Not. ex gl. ſuper ver. iuratoriæ. in fi. ꝙ licet
poſsidẽs immobilia nõ teneat̃ ſatiſdare: hoc eſt verũ qñ poſsi-
det in loco, ĩ quo cõuenit̃: ſed ſi poſsidet ĩ alio loco, nõ ſufficit.
1 Vñ ſi qs cõuenit̃ Peruſij, nõ ſufficit ſi poſsidet ĩmobilia Senis.
a †Itẽ ex lege iſta habes ꝙ arbiter debet habere ſalariũ à ptib⁹.[a]

De curioſis, & ſtationarijs. *Rubrica.*

1 *Denunciationi ſyndici non creditur.*
Syndicus ſcienter falſum denuncians punitur.
2 *Denunciator maleficiorum licet non poßit incarcerare: poteſt tamen malefactores fugientes ſub cuſtodia tenere.*

L E X I.

b CVrioſi. [b] Denũciãs maleficia punit̃ ſi nõ pbat:
& ideo aliũ p delicto non incarcerat.
1 h. d. † No. ex hac l. qđ denũciationi ſyndici ſimpli-
citer nõ eſt credendũ. imò veritas exquirenda eſt: &
ſi falſum denũciauit ſciẽter, punit̃ vel ſi parũ probè mouetur:
vt l. diuus. la ij. ff. de cu. reo. & C. de accu. l. ea qdẽ. Hoc verũ
quo ad puniẽdũ: ſed quo ad inquirẽdũ faciũt fidẽ. Ita habet̃ in
d. l. criminoſi. & in c. ĩ omni. & ibi Gof. & Io. an. & But. de reſt.
ita habet̃ in d. l. diu⁹. & vide Bar. in cõſi. inci. dño papę. in fi. po
nit, an fama cũ dicto ſyndici denũciãtis faciat indiciũ ad tor-
turã. & ꝙ credat̃ ſyndicis: eſt text. in c. pterea. de teſt. quã alle.
Bal. ad finẽ. Spe. in ti. de accu. ĩ fi. & tales appellant̃ teſtes ſyno
dales, vt ibi. & xxxv. q. vj. eps in ſynodo & ibi ponitur forma
2 iuramẽti pſtãdi p eos. & Inn. in c. nihil. de ele. Alex. †No. vlt.
ꝙ denũciatores maleficiorũ nõ pñt alios detrudere in carcere.

a ¶ A partibus. Adde Flo. in l. ſed & loci. §. in iudicio. ff. fin. regũ. Sed ab extra q̃ro, nũ qd iſtud ſalariũ erit aduẽtitiũ. Dic ꝙ ſic, & ſibi acquirit̃: ſed in eo patri debet̃ vſuſ fructus. Ita no. Bald. in l. cũ oportet. C. de bo. quæ lib. in pe. col. in fi. ver. idem in ſalarijs arbitrorum.

b ¶ Curioſi. Ad materiam huius text. adde Lud. Ro. in l. pe. ff. ad Syl. & limita vt per Bal. poſt But. in l. j. in prin. C. de erro. aduo. vbi Iac. dicit ſe vidiſ ſe ꝙ maſſarij capellarũ obligati ad denunciãda maleficia ſæpe neſciũt literas, & faciunt ſibi ſcribi à quodã notario nomẽ delinquẽtis. vnde iudex nõ debet punire maſſariũ ſi reperitur error in denũciatione, niſi cõſtet ꝙ falſo fecerit. ſed in dubio magis præſumit̃ error, ꝙ̃ malitia. arg. l. pe. C. de his qui ſi. adſcri. Et adde ꝙ ſi falſo denunciet, punitur pœna falſi. l. lege Cornel. §. fi. & ibi Bar. ff. de fal. punitur in expenſis, ſecundũ Bal. in l. ſancimus. in xij. col. C. de iud.

licet autẽ nõ poſſunt incarcerare:tñ malefactores fugiẽtes poſ
ſunt ſub cuſtodia tenere:vt ff.de ſer.fug.l.pe.concor.j.eo.l.fi.

LEX II.

AGentes. Officiũ agẽtiũ in rebus eſt curam habere
ſuper euictionibus curſus publici, portã⸗
do pecuniã publicã per prouinciã,naues cõducẽdo,& anima⸗
lia ad ferẽdũ annonã:& ali⁹ officialis de hoc nõ debet ſe intro
mittere:cõtrafaciẽs punit̃. Itẽ ꝓ aĩali in curſu publico nõ du⸗
cto nõ eſt licitũ officiali pecuniã accipe cõtrafaciẽs quadruplũ
reſtituit.h.d.Et quid ſit curſus publicus.no.j̃.de cur.pu.l.j.

LEX III.

PEr id tempus. Condemnatio præfecti facta
de agente in rebus eſt nulla,
niſi talis agẽs cõtra honorem,honeſtatem,& decus ſui
officij commiſerit,quia tunc grauius punitur.Bar.
1 ☞ *Carcerare aliquem, & ſub cuſtodia tenere,ſunt diuerſa.*

AGentes. Agẽtes in rebus, ſinguli per ſingulas ꝓ⸗
uincias ſunt mittẽdi, qui in euectionibus
inſpiciendis curam tantum habebunt : & nihil habebunt cum
alijs iudicibus vel prouincialibus,& alios illicitè nõ vexabũt,
1 de cauſis nõ cognoſcẽt,nec detrudent in carcerem.h.d. †No.
ex gl.vlt.huius legis ꝙ aliud eſt mittere in carcerem, aliud ſub
cuſtodia detinere.facit de exac.tribu.l.ij.

Additio. Probat text.in l.j.C.de cuſt.reo, & facit l.ſuc⸗
curritur.in fi.qui.ex cau.ma.& vide Bal.in l.
quoties.s̃.de exac.trib.& gl.in l.qui neqꝫ.§.ſolutũ. de verb.ſig.
☞Alex.☞Carcerare,aliud eſt à cuſtodire.Tex.videtur in cõtra
riũ in l.aut facta.in §.ſolent.de quæſtio.vbi carcer fit ad cuſto⸗
diam. Ad idẽ l.j.de priua.carceri.& l.incredibile.C.de pœnis.
qđ eſt verũ vbi fit,aliàs eſt pœna certa ꝓ delicto. Sec⁹ verò vbi
nulla eſſet certa pœna:qa tũc diceretur carcer ad pœnã, nõ ad
cuſtodiã.text.in l.ſenatus.de iniurijs.& in l.j.§.fi.de aleatorib.
& Bar.in d.§.ſolent.& in l.imperiũ.de iu.om.iud.Cy.in l.j.C.
de infami.& quid de iure canonico,dic qđ ad pœnã.tex.eſt in
c.quãuis.de pœnis.in vj.& vide Ro.in litera i.no.viij.Alex.

De palatinis ſacrarum largitionum, & rerum priuatarum. *Rubri.*

Qui autem dicantur palatini,dic vt in glo.
1 ☞ *Onus capitationis non dicitur extraordinarium nec ſordidum.*

LEX I.

PAlati. Palatini pro capitibus eorum & iugis tan⸗
tum penſionem fiſco ſolut:ab enalijs verò
1 muneribus ſordidis vacant.h.d. †No.ꝙ onus capita
tionis non dicitur onus extraordinarium, neque ſordidum.
1 ☞ *Cõſeruatores monetæ ſi reperiunt̃ fraudẽ cõmiſiſſe,nõ admittunt̃ ad aliud officiũ.*

LEX II.

NVllus. Theſaurari⁹ vel comes theſaurariorũ ſemel
repertus culpabilis ex officio iterato ad ean
dem militiã non aſpirabit,nec etiã aliã acqrere põt.h.d.
1 †No.hic caſum cõtra cõſeruatores monetæ, ꝙ ſi reperti ſunt
fraudem commiſiſſe ad aliud officiũ,nec ad aliã dignitatẽ aſpi
☞ rare debent.☞Vide Ange.in aut̃.de colla.§.iubemus.Alex.
1 ☞ *Prælatus malus timet bonum ſubditum.*

LEX III.

PRiſco. Singulis annis vn⁹ palatinus mitti debet ad
regẽdũ principatũ domorũ Cappadociȩ. h.
1 d. †No.hic glo.ꝙ malus prȩlatus timet ſubditũ bonũ.

NIhil. Palatini nihil habẽt cõe cũ alijs iudicib⁹ ꝓ⸗
uinciarũ,ſed excepta reuerẽtia q̃ eis debet̃,
nõ ſolũ ꝑ iudices minores, verum etiã per maiores
quilibet iudex debet in ſuo officio deſeruire.Bart.

QVidam. Effectus princeps palatinorum,ad aliam
dignitatem conuolare non poteſt.

Ab officiis. Præſes palatinus nõ poteſt iniungere ali
quod ſordidum munus.Barto.

PLacuit. Palatini per prouincias tranſmiſsi anno
elapſo cingulo liberantur.h.d.

NOn aliter. Nullus officium ſacrarum,vel priua⸗
tarum largitionum aſſumere poteſt,
niſi mediante Principis authoritate,vel annotatione.

PAlatinos. Palatini adiutores,& primicerij,offi⸗
cio finito,ſicut agẽtes in rebus à ꝓbi⸗
tiõe tyronũ cæteriſqꝫ muneribus ſordidis ĩmunes ſunt.
h.d. Et no.gl.j.q̃ dicit,de extrema ꝑte pedis tibiȩ & ſotularis.

AD ſimilitudinem. Officiũ palatini quod
olim durabat biennio
hodie,anno concluditur;ſic ſcriniariorum officium.

VIros. In ciuitate Cõſtãtinopolitana palatinus apud
præfectum vrbis nõ compellitur litigare, niſi
pro ſeruitutibus,domibus,vel annonis quæſtio mouea
tur.In prouincia verò cognoſcit præſes contra palatinum:ſed
in cauſa criminali contra eum nõ fert ſententiam ex ſuggeſtio
ne comitis,ſub quo militat palatinus.h.d.

INter alias. Palatini primicerij,& tres ſcrinio⸗
rum primicerij,tribuni prætoriani
militari dignitate funguntur: & nulla poteſt eis iniun
gi neceſsitas publica,vel priuata.

IVbemus. Palatini principes eiſdem priuilegijs
funguntur, quibus palatini ſacrarum
largitionum.Et ideo primicerij & primates ſcriniorum Princi
pis finito officio inter militares tribunos enumerantur,& nul
la ſolicitudine negotij priuati vel pub.poſſunt vrgeri.

De ſtratoribus. *Rubrica.*

1 ☞ *Statutum puniens officialem non inquirentem, & punientem maleficium factum ſuo tempore,intelligitur ſi officialis ſciuerit.*
2 *Statutum dans annum officiali,intra quem poteſt cognoſcere de maleficio, intelligitur de his quæ clara ſunt.*

LEX vnica.

PEr omnes. Vnus ſolidus ſtratoribus, id
eſt,præſidẽtib⁹ ſtabulis Prin
cipis ſtipẽdij nomine dandus eſt. & in offerẽdo
equos principi per prouinciales certa & ȩqualis
forma ſeruãda eſt,quæ ſtatuta eſt,ſi aliquis pro⸗
uincialis ſtratori dederit ob hoc ꝙ non licet ei accipere, punit̃
& ſi iudex hoc ſciens punire eum neglexerit, centũ librarum
1 auri pœna punitur.h.d. †No.iſtũ text.dũ dicit, ſi ſciens.quia
eſt caſus.q.ſtatuti diſponẽtis ꝙ iudex teneat̃ inquirere & puni
re ſub certa pœna omne homicidiũ factũ ſuo tẽpore. Nam ita
2 demũ puniet̃,ſi ſciuerit factũ eſſe.† Itẽ facit ad aliud,ſi ſtatutũ
dicit & dat poteſtatẽ intra annum cognoſcendi de maleficijs,
intelligit̃ de his quæ ſunt clara. Et ita dixi in l.j.ff. ſi qs teſt.li.
☞ eſſe iuſ.fuerit.Bar.☞De hac q.vide ꝑ Bar.& Ange.in l.fi.ff.ſi
quis teſt.liber eſſe iuſſ.fu.Bal.in l.cũ qui.§.in popularibus. de
iureiurãdo. & per Bar.& Ang.& alios in l.j.§.caſſarum.ff.ad
Sylla.& vide Bart.in l.genero.ff.de ĩfami.in illa quȩſtione,an
ignoranti currat terminus.de qua in l.j.& in l.quãdiu.C. q ad⸗
mit.& Bart.in l.caius.ff.de calũnia.& in l.quinquaginta.C.de
excuſa.tuto.& l.diuus. circa vltimã col.de cuſto.reo.& l.ſemꝑ
§.hoc interdictũ.qđ vi aut clã.& Io.An.in c.nõ ſeruorũ.de ſer
uis nõ ordinã.& per Bald.& Sali.in l.fi.s̃.de dolo.per Bald.in
add.Spec.& in ti.de inſtr.edi.in pe.col.& in l.id qđ pauperib⁹.
in iiij.col.C.de epiſc.& cle.& l.ſi ideo.ff.de his quib⁹ vt indi.&
in aut̃.cui relictũ.de indicta vid.toll.& in l.j.in princ.ff.de cad.
tol.& in l.captatorias.s̃.de teſt.milit.& in l.j.in ix.q.s̃.de inſti.
& ſubſti.& in l.j.de priua.carce.& in l.j.de his q à latro.& in l.
j.de famoſis libellis.& in c.j.de ꝓhibita feud.ꝑ Lotha.& in diſ
putatione inci.qđ fœnerator.in j.col. & per Ang.in l. ſi cũ ex⸗
ceptiõe.§. in hac.ff.qđ me.cauſa.& in §.ſi quis rapuerit.in aut̃.
de ſanctiſ.epic.coll.ix. & videas oẽs : qa multa habes circa di⸗
ctã q.Sed rememoro ꝙ Bal.ĩ d. l.q̃diu.dixit ꝙ tẽpus à ſtatuto
præfixũ ad ponẽdũ ſtatuta in memoriali. & idẽ tenet ipſe in l.
itẽ veniũt in §.cũ ante.de pet.hȩr.& in d.l.qnquaginta. & in l.
pe.de periculo tu.& Pe.de an.in c.canonũ ſtatuta.de q.in ver.
alibi quȩrit Bar.licet Pau.de ca.in l.facta.§.bonorũ.ff.ad treb.
imò tẽpus currere ignorãti,ſed dari reſtitutionẽ.Alexander.

De caſtrenſianis & miniſterianis. *Rubrica.*

LEX I.

IN officio. Caſtrenſiani vel miniſteriani officio
finito ꝑ lapſum biẽnij,alius ſubroga
tur: ipſe aũt ad aliud officiũ nullatenus eligetur.h.d.

Lex

LEX II.

SI quis. Si vltimus inter miniſterianos gradum pri⸗
mæ,ſecundæ,vel tertiæ formæ inter caſtren
ſianos fuerit adeptus : ſcribendus eſt in matricula for⸗
mæ tertiæ.hoc dicit.

LEX III.

SI qui. Militantes in hac militia,& eorũ matres &
vxores non poſſunt conueniri in cauſa ciui⸗
li vel criminali,niſi ſub comite Caſtrenſianorum.

ANte omnia. Officiales Principis ſumpti ſigil⸗
latim annexi corã illuſtri officio⸗
rum magiſtro,ipſi & eorum filij,& vxores cõueniendi
ſunt exceptis tributarijs,& munerũ functionibus,& delictis
in prouincia cõmiſsis,propter quæ cõueniri poſſunt etiã corã
alijs iudicibus.Itẽ dicti officiales gaudẽt priuilegio circa ſpor
tulas:qa non eas ſoluere tenẽtur,niſi ſecũdũ modũ hic deſcri⸗
ptũ:fideiuſſorẽ etiã de iudicio ſiſti dare poſſunt de eorũ nume
ro,& vbi dare nõ poſſunt,cõmittit̃ eorũ iuratoriæ cautioni.h.
d.Qui aũt ſint hi officiales,nõ habem⁹ expſſum:qa Imperator
hoc nõ dicit:& ideo põt dici ꝙ hæc lex ſeruiat nobis de vẽto.

De decanis conſtitutio Græca. *Rubrica.*

LEX I.

QVatuor. Quatuor ex decanis,qui primũ lo⸗
cum in ordine tenuerũt,per bien⸗
nium,ad primiceriatus officiũ aſſumuntur : & alij
in locũ eorũ debẽt ſubrogari trãſacto biẽnio.h.d.

LEX II.

NOſtræ. Decani adhærentes famulatoribus Princi
pis coram illuſtri magiſtro officiorum con
ueniendi ſunt.h.d.

De priuilegijs eorum,qui in ſacro palatio militant. *Rubrica.*

LEX I.

APalatinis. Palatini à cunctis muneribus ſor
didis ſunt immunes ipſi,& eorũ
filij,& nepotes etiã,ipſis & eorum mãcipijs nulla
munera debẽt inferri:cõtrafaciẽtes puniunt̃.h.d.

LEX II.

DE cubiculis. Cubicularij Principis, quibus
vacatio eſt conceſſa,& memoria
les ſcriniorum,& libellorũ,& epiſtolarum,& etiam pa
latini,& agentes in rebus & filij & nepotes eorũ ad honores
& munera nõ vocãtur innuit:& à corporalib⁹ & perſonalibus
muneribus ſunt immunes.h.d.

LEX III.

EX aula. Deſcẽdẽtes ab aliquo officio aulæ princi⸗
pis,licet ſint idonei & exempti:tñ ab omni
bus muneribus & honoribus eis inuitis ſunt expertes.h.d.

OMnes. Qui miſsionem meruit ab officio,quod in
palatio principis exercebat,anteferri de⸗
bet omnibus alijs,qui poſt ad regendas dignitates,vel
prouincias fuerunt aſſumpti:contra facientes pœna hic inſer⸗
ta puniuntur.hoc dicit.

De priuilegijs ſcholarum. *Rubrica.*

1 ☞ *Prohibitus ad aliquod officium ex forma ſtatuti, non poteſt ad illud aſſumi ſub alio nomine.*

LEX I.

VIris. Magiſtri militũ, milites ſenatores,ſchola⸗
res ſuos verberare vel degradare non poſ⸗
ſunt:ſed iſtud ſpectat ad officiũ magiſtri officiorũ.
Itẽ magiſter militũ ſuos domeſticos ſenatorios du⸗
cenarios vel centenarios facere nõ poteſt:pœna cõtra faciẽti
imminẽte.Itẽ prohibitus eſt domeſticus pertuò,vel ad tȩpus:
alio noĩe aſſumpto colore quæſito nõ eſt prohibitione duran⸗
1 te aſſumẽdus.h.d. †Not.iſtã l.ꝙ ſi per formã ſtatuti prohibi⸗
tum eſt officiũ cõſeruationis,ꝙ nõ poteſt qs ad illud officium
a aſſumi ſub alio noĩe[a].Et hoc ſentit gl.hic,dum ſumit argumẽ⸗
tum de dño Odone,qui fuit poteſtas Bononiæ.Nam cũ eſſet
prohibitus eſſe Poteſtas,fuit factus defenſor:& ſic habuit of⸗
☞ ficiũ Poteſtatis.☞Nota iſtud dictũ;quia facit cõtra id,quod
ponit Bal.in l.Paulus.in §.pluribus.de le
gat.& in l.j.§.j.de poſtu.& in l.j.de varijs
& extraordi.cogni.vbi dicit, ꝙ ꝓhibitus
aduocari,nõ eſt prohibitus in ſcriptis con
ſulere,& ſic per indirectum. Quod dictũ
ſequit̃ do.Abb.in rub.de poſtu.Sed tu po
tes dicere ſaluando Barto.ꝙ diuerſa ratio
eſt inter aduocare & cõſulere:quia aduo⸗
care eſt viua vox, conſulere autẽ mortua:
quia viua vox plus valet, quàm mortua.
Bald.in rubrica de teſtibus.Alex.

LEX II.

HAc lege. Militãs in aliqua
militia,qui ſtipen⸗
dijs decurſis primiceri⁹ factus eſt,
oĩbus priuilegijs ſibi competentibus per⸗
fruatur : & etiam in cauſis ciuilibus corã
officiorum magiſtro tantũ cogitur reſpõ
dere.In criminalibus verò cauſis hoc pri⸗
uilegium nõ ſortitur, ne creſcat officiorũ
authoritas, & ne publica vacillet vtilitas.
h.d. Et no.ꝙ denegat iuriſdictionem in
ciuili,& concedit in criminali hoc officio
finito:eo verò durante in vtroque caſu eſt
iuriſdictio denegata.s̃.de agentibus in re
bus.l.ex eo.

1 ☞ *Vidua fungitur priuilegio primi mariti, quouſqꝫ fuerit ſecundo maritata.*
2 *Priuilegium conceſſum mihi & omnibus deſcendentibus maſculis & fœminis, quãdo comprehendat deſcendentes per lineam fœmininam.*
3 *Sententia ſine ſcriptis ferri poteſt ſi concurrit partium uoluntas.*
4 *Solennitati requirenti ſententiam in ſcriptis ferri, & recitari, partes renunciare poſſunt.*

LEX III.

QVoties. Si ſcholaris alicuius ſcholæ corã offi
ciorũ magiſtro conuenitur ciuiliter
aut etiã criminaliter,no cogitur dare fideiuſſores
extraneos,ſed de ſuo numero,dum tñ iurauerit. &
quinqꝫ primates eiuſdẽ ſcholȩ ex xxx.viris numerandis à pri⸗
micerio,vſqꝫ ad xxx.retro det fideiuſſores:& ſi qnqꝫ ex prædi⸗
ctis primatib⁹ in fideiuſſores dari nõ poſſunt, vnus extraneus
cũ numerario dari põt.qđ priuilegiũ habet locũ in eis,& eorũ
vxoribus:& etiã viduis & matribus viduis,& liberis,& ſeruis
eorũ.Et noĩa ſportularũ per ſe vel per procuratorẽ reſpõdẽtes
præſtabunt ꝟm ordinẽ hic deſcriptũ,ſiue corã arbitris,vel offi
ciorũ magiſtris,vel corã moderatore ꝓuinciæ ex delegatione
cognoſcẽte lis agitetur in ſcriptis,vel ſine ſcriptis,tam ex iuris
diſpoſitione qꝫ ex voluntate partiũ.Item ſi cõmeatum accepe⸗
rint per ſpatiũ quinqꝫ menſium,nõ poſſunt illo cõmeatu durã
te conueniri ciuiliter,ſed criminaliter, pro publicis functioni
☞ bus tñ.h.d.☞Dominus meus facit mentionẽ in l.cũ quȩdam
puella.de iur.om.iudi.poteſt limitari per dicta Barto.in l.fi.§.
idẽ reſcripſerunt.ff.de mu.& ho.& l.originẽ.s̃.de mancipijs &
originarijs.lib.x.Alexã. In text.ibi: in viduitate conſtitutæ,
1 †Not.hic ꝙ mulier vidua fungit̃ priuilegio mariti,quouſqꝫ
ſecũdo fuerit maritata.Facit ad hoc l.filij.§.vidua.ff.ad muni.
2 & s̃.de dignit.l.mulieres.& dixi ibi. Not.† ſingulariter iſtum
tex.ꝙ ſi priuilegiũ cõcedatur mihi & oĩbus deſcẽdentibus ma
ſculis & fœminis,ꝙ deſcẽdentes per lineã fœmininã ita demũ
fruunt̃ priuilegio ſi ſint viduæ: nõ aũt ſi ad ꝟm matrimonium
b conuolauerint.[b] Et poteſt eſſe ratio:quia poſtqꝫ virũ aſſumunt
in totũ,ad aliũ dicunt̃ ſe trãsferre,& ſtatutũ ſuũ mutare,vt no.
3 in d.l.mulieres. †Vltimo no.ex verbo,cõſentientibus.cũ gl.
ꝙ de voluntate partium fieri poteſt vt ſententia ſine ſcriptis fe
4 ratur.†Et ſic habes ꝙ illa ſolennitas,quæ traditur vt ſentẽtia
c feratur in ſcriptis,& recitet̃,[c] vt l.ij.s̃. de ſen.ex bre.reci.remit
ti poteſt de partium voluntate.& idem in ſacramento teſtium
remitti poteſt:vt no.in l.j.ff.de ſer.& l.ij.§.ſed quia.s̃.de iur.ca
lũ.& idẽ eſt in libellis:qa libellus põt dimitti,licet nõ expreſsè
remitti:vt no.in aut̃.offeratur.s̃.de litis cõteſt.& ibi plenè per
Cy.licet quidam cõtra, Et idem eſt in iura.calum.quia omitti
d põt[d], licet nõ expreſsè remitti,vt d.§.licet.qa litis aũt cõteſta⸗

a ❡Sub alio noĩe. Adde Bald.in l.j.in ij.q.s̃.de hȩr.inſti.& in rub.s̃.de fi.inſtru.ad fi.Alexãd.oĩno in prima cõſti. Digeſtorũ. §. nos verò dixi. poſt Philip.Frã.in ꝓœ.vj.nu.v.in apoſt.in ver.mutatio noĩs. & plenè ꝑ Felin. in proœ.decre. Grego.col. ix. verſic. tertia concluſio.

b ❡Cõuolauerint. Ad cuius articuli deciſionem, vide tu copioſè no.ꝓ & cõtra do.Fel. in c.nouit.de iud.in j.col.circa princi.verſi.no.ibi circa prin.ver.cũ concor.ibidem per eum allegatis.

c ❡Vt recitetur. Adde Abb.in c.ſicut.in vlt.col.ver. vel tertiò, de re iu.quẽ refert & ſequitur Feli ibidẽ nu.vij.poſt prin.verſi.nã vult Ro.

d ❡Omitti poteſt,licet non expreſsè remitti. Adde iſtũ in l.ij.§.ſed quia veremur.nu.j. et quod ibi poſui in addi.ad ipſum in verſic. poſsit tacitè omitti.s̃.de iureiurando.

a ¶Non probatur. Ad dedo.Alex.de Imo.in l.ſi cui.§.ijſdem.de acc.ſ.vbi etiã vide bar. & Fel.in c.quoſdã.an te fi.ver.lx.de pſum. vbi etiã nonnulla ad materiam probationis ignorantiæ.
b ¶Ignoranti. Ad qđ vide Fel.in c.vigilanti.de præſcri.in j.col. verſi.ad ar.& qđ ibi dixi in apoſt.
c ¶Non habent ſtipendiũ.Adde Bal.in l.fi. in fi.ſ.de condi. inſer. & in addit.ad Spe.in ti.de locat.§. poſtquã. ver.quid ſi faber.

tio,nec tacitè nec expreſſè pôt remitti: vt
no.io.And.extra,de offi.dele.c.de cauſis.
☞☞Iuramentũ calumniæ an remitti poſsit
Bart.in l.de pupillo.§.q opus.de ope.no.
nun.& in l.j.de iura.cal.Et ratio quare or
do iudiciarius nõ pôt remitti,eſt:qa dicit
inuẽtus in fauorẽ & vtilitatẽ publicã ſm
do.Cardinalẽ in cle. ſæpe.de ver.ſigni.in
prin.in xij.q.cui renũciari nõ pôt.l.ius pu
blicũ.ff.de pac.qđ eſt verũ in ordinarijs.ſe
cus in ſummarijs, iuxta dicta in extrauaganti,ad reprimẽdum.Limita prędicta,ſi
corã iudice procedit vt ordinario.ſecus ſi
coram arbitratore,vt Cardina.vbi ſuprà.
Acta tamẽ,videlicet teſtes, & poſitiones,
poſſunt dimitti.vide do.Cardi.in Cle.ſæpe.an litis conteſta.poſsit omitti.Alexand.

De caſtrenſi peculio omnium palatinorum. Rubrica.

LEX vnica.

OMnes. Palatini habẽtes aliquod priuilegiũ, quicquid quæſiuerunt in officio morantes ex donis Principis,aut eorũ induſtria Principe conſcio,retinẽt tanquã caſtrenſe peculium: & à labore caſtrorum non ſunt immunes.h.d.

Qui militare poſſunt,uel non.&c. Rubrica.

LEX I.

SI militiæ. Volẽs militare ſe debet offerre ei qui ius habet ꝓbãdi,ſcilicet officiorũ magiſtro.Itẽ nullus cauſa litis vitandæ pôt militare.h.d.

LEX II.

NOn tantum. In fraudem ciuilium munerũ nullus armatæ militiæ nomen poteſt aſſumere.

LEX III.

CVra. Coloni,vel ſaltuenſes ad militiam armatã volentes,vel inuiti,non ſunt admittendi.h.d.

OMnes. Curialis vel cohortalis conditionis exiſtẽs ad armatam militiam non ſumitur.h.d.

☞Plura officia quòd quis habere non poſsit.
1 *Habens unum officium, ſi ei deſertur aliud,poteſt eligere,& retinere quod uelit.*
2

HIs quidem. Duas militias diuerſi generis, aut
dignitatẽ & militiã eodem tempore
quis habere nõ poteſt. ſecus ſi ad idem tendunt contra
faciẽtes,& cõtra impetrãtes,& iudices impetrãti nõ reſiſtẽtes
1 pœnis hic inſertis puniunť.h.d. †Et no.iſtam legẽ quæ dat re
gulam generalem,ne quis poſsit habere plura officia: de quo
dixi in l.cõperimus.ſ.de proxi.ſacro.ſcri. Vltimò nota.gloſ.
2 quæ dicit,ꝙ quis nõ poteſt habere duas militias. †In tex.de
tur electio.nota ꝙ ſi habenti vnũ officium defertur aliud:ꝙ in
☞poteſtate ſua eſt qđ retinere velit.☞Duas dignitates ſiue ad
miniſtrationes poteſt quis habere eodem tẽpore, in §. & ideo
de nouo Cod.compo. & ideo quis poteſt eſſe miles & doctor.
Bald.in l.ſi conſul.de adopt.vbi plura bona dicit.Alex.

1 ☞*Ignorantia probatur eo ipſo quòd contrarium non probatur.*

SVper. Serui poſt hanc legẽ conditam militiã adepti dominis ſcientibus efficientur liberi, & iuri patronatus nõ ſunt ſubiecti:ſed ſi eis ignorãtibus, in ſeruitutẽ rediguntur.ſed qui ante hanc l.militabant, & adhuc militant,ſi quidem dominis ſcientibus,idẽ quod ſuprà: ſi eis ignorãtibus intra xxx.dies tantũ permittitur eos à militia
1 reuocare.h.d. †No.ignorantiã probari poſſe eo ipſo ꝙ con
a trarium non probatur.[a] & ad hoc allegatur.Bar.

1 ☞*Præſcriptio non currit contra ignorantem ad ſui incõmodum:ſed ad cõmodũ ſic.*

SI quis. Dominus patiẽs ſeruũ in dignitate eſſe,priuatur dominio,& iure patronatus: ſed ſi eo ignorãte ſeruus eam fuerit adeptus,tũc intra xxx. dies
1 tm̃ ex quo ſciuerit,datur ſibi vendicandi poteſtas.h.d. †No.
b præſcriptionẽ nõ currere ignoranti.[b] Et hoc eſt verũ ad incõ
modum ignorantis,ſed ad cõmodũ ignorãtis bene currit. Sic
☞intelligiť l.genero.ff.de ĩſa.☞Adde ꝙ imò currit cõtra ignorantẽ,vt eſt tex.in l.fi.C.de præſcri.lon.tẽp.ſed poſtea datur reſtitutio.Bar.in l.j.§.ſi quis autem.ff.de iti.actuq; priua.Alex.

De re militari. Rubrica.

1 ☞*Milites noſtri temporis capti in bello,pro tempore,quo ſunt captiui, non habent ſtipendia.*

LEX I.

STipendia. Miles captus ab hoſtibus,dum
ibi eſt, ſtipendiũ vel ſalarium ha
1 bere nõ debet.h.d. †Not.iſtũ caſum ꝙ milites no
ſtri tẽporis,qui capiuntur in bello,ꝙ ſi ſtant capti p
c certũ tẽpus,per illud tẽpus nõ habẽt ſtipẽdium.[c] ☞Bald.alle
☞gat iſtam l.in l.liberti libertæq;.de ope.liber.Itẽ infrà in fine.
Contrariũ tenuit Spec.in ti.de locato.§.poſtquã.verſi.quod ſi
mercenarius.& vide c.j.de cle.nõ reſi.in vj.& ita ſequitur Lau
denſis in tractatu,de principe.in titulo,de milite.in quarta cõ
cluſione.ſed in noua concluſione dicti titu.tenet contra Barto.
per iſtum tex.Pro quo facit quod dixit Bar.in l.operæ teſtamẽ
to.ff.de vſufruct.lega.& in l.ſi vno.§.item cum quidam.ff.loca
ti.Alex. Oppo.& ſoluit vt in gloſſa.

LEX II.

VIginti. Implentes ſtipendia militiæ xx.annis, ſtipẽdiarij per cohortes munera ſordida non tenentur ſubire.h.d.

LEX III.

MIlites. Miſſus à militia ignominię cauſa eſt ĩfamis, & dignitatem conſequi non poteſt: tñ vbiq; morari poteſt præterquam in locis interdictis.h.d.

DEfunctorũ. Bona militis decedẽtis in deſertione defuncti confiſcantur. hoc dicit.

1 ☞*Clericus ſuſpenſus ad tempus,an finito tempore debeat habere præbendas temporis præterii.*

CVm allegatis. Deſertor militiæ ex indulgentia Principis reſtitut⁹ nõ habeť pro tpe quo deſeruit, perinde ac ſi militaſſet in caſtris: & ideo pro illo tempore ſtipendium non petit.hoc dicit.

1 Additio. †Not.hanc legem pro clerico ſuſpenſo ad tẽpus,an elapſo tempore debeat habere prębendas præteriti temporis,& adde l.iij.§.qui militiæ.ff.eod.quod facit ad multas q.notatas in glo.in c.paſtoralis.extra,de appella.& vide glo.ff.de dam.infec.l.inter quos.§.damni.& ibidem per Barto.& Ange.

1 ☞*Relatio medici referentis aliquem infirmum, uel cicatricem remanſuram, debet eſſe cum diligenti inquiſitione.*
2 *Sententia lata à peritis ſuper aliquo negotio,poteſt ferri die feriata. Item an ſententia peritorum tranſeat in rem iudicatam. Item an ab ea poſsit appellari.*
Contra talem ſententiam poteſt contrarium probari.
3

SEmel. Miſſus à militia ex cauſa ægritudinis fact⁹,
ſanus reſtituẽdus nõ eſt:tamẽ nõ debet mit
ti,niſi medicis hoc denũciantibus, & iudice hoc inqui
☞rente.h.d.☞Idem Bar.in prima conſti.Digeſtorum quod eſt
verum,quando factum merum pẽdet in poteſtate iudicis. ſec⁹
ſi in poteſtate partiũ;quia partes eligũt ſi cõcordãt.no.Io.An.
in addi.Spe.in ti.de homicidio.ſed pone,& idẽ Abb.in c.pro
1 poſuiſti.de prob.Alex. †Not.iſtũ tex.ſingularem ꝙ nunquã
denunciatio facta per medicum,qui dicat aliquem infirmum
vel ex vulnere remãſurã cicatricem,aliquid operať,niſi pręce
dat diligens iudicis inquiſitio: & ideo ſit cautus aſſeſſor, ꝙ in
actis faciat regiſtrari ꝙ iudex diligenter examinauit vtrum ex
vulnere eſſet remanſura cicatrix: & ipſo diligẽter examinato
medicus hoc retulit:aliàs non valet.

Additio. Similiter de hac cicatrice habes text.in l.quæ
ritur.§.fin.ff.de ædi.edict.& in l.locum.§.ex
2 eo.de vſufr.†Et iſta ſentẽtia,& aliorum peritorum in arte,pôt
ferri die feriata,ſm Ang.Caſus eſt in l.ij.de fer.ibi:atrox iniu
ria.Et an talis ſententia tranſeat in rem iudi.vide Lud.in l.ad
monendi.ff.de iureiu.Et an ab ea poſsit appellari,vide doc.in
l.ab arbitrio.qui ſatiſd.cog.& talis ſententia poteſt retractari;
quia pronũciatum eſt vulnus mortale,ſi cadauer exhibeať cõ
ram peritioribus in arte contrariũ teſtificantibus,ſm Io.And.
in titu.

in ti.de homic.§.j.ver.j.in addi.Spe.& adde Bal.in l.ſi qs teſti
bus.in fi.C.de teſti. †Et an perito in arte ſit credendũ,[a] vide
3 Spe.in ti.de prob.§.fi.ver.qñq;.Et Bar.in l.j.ff.de ven.inſpiciẽ.
a vbi ponit an tales periti iurare debeant:& ꝙ talis aſſertio eorũ
poſsit reprobari.Item ſm Hoſti.in Summa,in tit.de prob.§.ꝙ
ſunt ſpecies.verſi.octauò quid ſi.nam tunc alij debent eligi.al
leg.c.cauſam matrimonij.de ꝓba.& xxvij.q.j.c.nec aliqua. &
de iſta materia vide quæ ſcripſi poſt Bal.in l. Deo nobis.C. de
b epiſ.& cle. Quid autẽ ſit cicatrix[b],vide Bal.& ea quæ ibi di
☞xi in l.ſi quis.C.de pœ.Alex.☞Adde ꝙ Ang.tenet hic idẽ qđ
Bar.de qua materia per Spec.in ti.de proba.§.j.ver.hic quoq;.
in j.parte.& glo.in c.fraternitatis.de frigi.& malefi.& doct.in
c.propoſuiſti.de proba.& per modernos in c. ſignificaſti.el ij.
de homicidio.& Ange.in l.ſi vacantia. in j.charta.ſ. de bonis
vacã.& Ro.in l.j.§.fi.de verb.obli.& debet examinari doctor.
nõ ſcholaris artium in prædictis à iudice. Bart.in l.ſciendum.
§.vendi.ff. de ædil.edic.vbi dicit, ꝙ appellatione medici non
venit ſcholaris. gloſ.in c.j.de ſtatu regul.in vj.ꝙ ſtatutũ de in
grediente monaſterium non extenditur ad modicum docto
rem:ſecus ſi ſcholaris.Alex.

FRuſtra. Damnatus de crimine militari,miles exiſtens non infamatur,etiam factus veteranus.hoc dicit.

1 ☞*Diuidentes prædam cum aggreſſoribus uiarum,uiui comburi debent.*

SI quis. Dans operam vt Barbari Romanos depre
hendant,vel prædam factam cum eis diui
1 dens,viuus comburitur.h.d. †No.iſtum tex.ſingula
rem contra diſtrictuales Tuderti,diuidentes prędam cum ag
☞greſſoribus viarum:quia viui debent comburi.☞Bald.ponit
alios caſus in quibus venit pœna mortis,in l.data opera.C. qui
accu.non poſſunt.Alex.

QVicunque. Miles,qui à principe meruit pati familiã ſuã ad ſe venire coniugem,liberos,ac ſeruos cenſibus nõ adſtrictos, & non alios ducere ſecũ poteſt. No.coniugem domeſticã vel familiarẽ.Bar.

TRibuni. Tribuni vel milites in loco deputato ſtare debent,non per poſ.vagari: contra facientes puniuntur.

1 ☞*Lauantes pannos in ſummitate alicuius fluminis poſſunt prohiberi.*
2 *Lauans ſe inuerecundè,in aliquo loco more beſtiarum damnatur.*
3 *Lauans pannos in inferiori parte fluminis,non poteſt prohiberi.*
4 *Lupus qui accuſabat agnum bibentem in inferiori parte fluminis iniuſtè accuſabat.*

CVm ſupra. Qñ milites ſtant ſupra ripam flumi
nis in herba virenti, nullus in loco
illo ſe balneare debet,nec etiã equos lauare:ne cõmune
aquę poculũ corrũpatur,& oculi videntiũ infeſtenť.Sed volẽs
prædicta facere vadat ad inferiorẽ partẽ fluminis,& ibi ſtet in
1 loco ſecreto,ita ꝙ ibi videri nõ poſsit.h.d. †Et no.hic caſum
contra lauantes pannos in ſummitate alicuius fluminis vt poſ
ſint ꝓhiberi,quia per tale lauacrũ cõmune poculum aquæ cor
2 rumpitur.tex.eſt hic.†Vltimò gl.ſumit hic argu.cõtra illos q
more beſtiarum ſeu iumentorũ ſe inuerecunde balneant in ali
3 quo loco. Vltimò habes hic tex.ꝙ† lauando in inferiori par
te fluminis,nõ poteſt corrumpi pars ſuperior,nec lauans pro
4 hiberi poteſt.†Et ſic facit cõtra lupum, qui accuſabat agnum
bibentem in inferiori parte fluminis de turbatione aquæ.

NEmo. Miles deputatus ad Principis cuſtodiã, vel de alio numero ſine licẽtia Principis vacare nõ debet,aut aliena negotia peragere. contra facientibus pœna imminẽte.& in tali obſequio miles retinẽs in quinque libris auri punitur. Item miles ad Principem in ambaſiatorem miſſus,incontinẽti ſe offerat viris illuſtribus, ſub quorũ regimine eſt,vt ſtatim cõmeatum accipiat. Item milites reperti vagari per prouinciam,per præſidem puniuntur.

COntra. Miles de vno numero ad alium ſe trãsferre non poteſt, niſi vtilitatis Reipub.cauſa Princeps conceſſerit.& contra faciens punitur.h.d.

MIlites. Miles armatæ militiæ agrorum cultui cuſtodiæ animalium mercimoniorũ quæſtui non eſt deputandus;pœna deputanti imminente.h.d.

MIlitares. Miles ciuilẽ curã nõ debet aſſumere.h.d.

NEminem. Nullus in aliquo numero militũ poteſt militare ſine licentia Principis.ſi tñ aliqs de numero deficiat magiſter militum & dux belli in illius locũ aliũ ſubrogabit:facta prius declaratione Principis,ſecundũ huius legis tenorẽ.cõtra faciẽtes puniuntur.hoc dicit.

1 ☞*Uniuerſitas criminaliter accuſata reſpondere poteſt per ſyndicum.*
2 *Dux belli cognoſcens criminaliter inter milites poteſt diſcuſsionem cauſarum talium delegare.*
3 *Quis ab eodem poteſt uexari corã uno iudice ciuiliter: & coram alio criminaliter.*
4 *Licet alicui committatur cognitio alicuius cauſæ & poteſtas tollitur capitaneo:per hoc non dicitur derogari eius iuriſditioni.*

TAm collatores. Milites ſtãtes in partib⁹ Oriẽtis obedire debent iuſſui ducũ belli.& in cauſis ciuilibus & criminalib⁹ nõ rñdent magiſteriæ poteſtati,ſed duci prædicto,niſi ad ducũ reſponſum.Itẽ ſportulas ſoluãt modo hic deſcripto,cum cõueniuntur ſingulariter, vel totus numerus militũ. Itẽ duces de cauſa cognoſcẽtes poſſunt audire & audientiam alteri delegare. Itẽ ſi milites in
vno loco cõſtituti ad ducẽ in alio loco degentẽ acceſſerint col
latores nõ ſunt expẽſis grauãdi,ſi nulla neceſsitate cogẽte ac
ceſſerint:ſed ſi neceſsitate imminẽte:tũc per triginta dies ipſi
ſibimet expẽſas miniſtrẽt,poſtea collatores. Itẽ milites cõuẽ
ti ciuiliter,ante negotiũ peractũ nõ poſſunt ab eodẽ criminali
ter cõueniri corã diuerſis iudicibus,vel ecõuerſo.cõtra facien
tes puniunť.Itẽ per hãc legẽ nõ derogať iuriſdictioni magiſte
1 riæ poteſtatis,cũ oẽs duces ſint ei ſubiecti.h.d. †In text.ibi:
ſyndico.hic eſt caſus ꝙ vniuerſitas criminaliter accuſata rñde
c re pôt per ſyndicũ[c] ☞Adde Bar.ad reprimẽdũ.in verbo,pſo
☞naliter vel legitimè,ppe fi.& Bar.in l.ij.§.fi.de accu.& Cy.in
l.ij.C.qui accu.nõ poſ.Adde Bal.in l.reos.in fi.ff.de accu.& l,
ſed ſi hac.§.fi.ff.de in ius vo.& Inn.in c.licet in beato Petro.de
accu.& vide rõnẽ p Bal.ĩ d.§.fi.Alex. In tex.ibi:vel eorũ diſ
2 cuſsionẽ.†Not.hic caſum ꝙ criminaliter dux belli cognoſcẽs
inter milites pôt diſcuſsionẽ cauſę cõmittere regulariter autẽ
d contra:qa cauſæ meri imperij nõ delegãtur[d] vt l.imperiũ.ff.de
iu.om.iud.& l.placet.ſ.de pœn.iud. In tex.ibi:qm̃.ĩ iſto ver.
3 eſt tex.expreſſus ꝙ†qs poteſt agere cõtra eũdẽ ciuiliter corã
vno iudice,& cõtra eũdẽ agere criminaliter corã alio iudice,
Nã ſi eſt ſpeciale hic in milite ꝙ nõ poteſt criminaliter coram
vno iudice pro negotio conueniri,& corã alio pro alio nego
4 tio:ergo in contrariũ eſt ius cõmune.†In text.ibi:diſpoſitiones autẽ.No.ex iſto tex.ꝙ ſi alicui officiali cõmittitur cognitio alicuius cauſæ,& poteſtas cognoſcendi tollitur capitaneo Peruſij per hoc nõ diciť derogari iuriſdictioni capitanei.Ratio eſt,qa ciuis de cauſa cognoſcẽs ſubditus eſt ipſi capitaneo.

De caſtrenſi peculio militum,& præfecti annonæ. Rubrica.

1 ☞*Res empta de caſtrẽſi peculio efficiť caſtrẽſis.idẽ ſi de profectitio uel aduẽtitio.*

LEX I.

SI in poteſtate. Filius in poteſtate militans qui ob eã cauſam accepit ex dono à patre,matre vel alijs propinquis, vel amicis,& quæ ei occaſione militiæ ſunt quæſita,in caſtrẽſi peculio numeranť,nõ aũt matris hæreditas.prædiũ verò donatum in caſtrenſi peculio non eſt:ſed
1 ſi emptum ex caſtrenſi peculio,caſtrenſe efficitur.h.d. †Et
no.ꝙ res empta ex caſtrenſi peculio dicitur eſſe caſtrenſis.eodem modo de re empta ex profectitio vel aduentitio.

Additio. Cum hac l.concor.c.Petrus.de homi.& de intellectu iſtius legis vide Ang.de Are.in l.intras.in pe.col.circa medium de re iudi.Alex.

a ¶Sit credendũ. T.u oĩno vide Feli.copioſiſsimè,& no.in c.ꝓpoſuiſti.in ij. colũ.in princ.in ver. vl. per iſtũ text.de proba.& aliqđ in d.c.cauſam. alleg.in tex.in iij.no.
b ¶Cicatrix. Vide etiã Flo.in l.locũ.§.ex eo. ff.de vſufru.& Alex. etiã in l.denunciaſſe. §.quid tñ.de adul.Et adde ꝙ duplex eſt cicatrix,ſcilicet deformãs,& nõ deformãs; vt per Flor.in l.fi.& ibi not.ff.de noxa.& Ange.in l.ex hac.ff.ſi qua. pau.fec. dic.vbi etiã Flo.& Bal.in addi.ad Specu.in tit.de proba.§.fi.verſic.hoc quoq; notandũ.
c ¶Per ſyndicũ. Adde do.Alexã.de Imo. in l.aut facta.§.fin.ff. de pœ.& Bald.in l.ij. de accu.Specu.in tit. de accu.ver.fi.
d ¶Non delegantur. Adde Feli.in c.quod ſedem.de offi.ordi.& in ca.quoniã.§.is autem.de offi.delega.in iij.col.& quod ibi dixi in apoſti.

LEX III.

ERat. Licet quis militet, nō pro-
pterea liberatur à patria
poteſtate.

1 ☞ *Societas inter fratres augmentat inter eos affectio-
nem, & eos chariores reddit.*

CVm allegas. Hæreditas
fratris quæſi
ta militanti in caſtrenſi peculio nu-
1 meratur.h.d. †Et no.ꝙ ſocietas inter fra
tres augmentat affectionem inter eos ad-
inuicem, & eos chariores reddit.h.d.

IVs. Milites ſcriniarij, & exce-
ptores, & cæteri militantes
habent caſtrenſe peculium.h.d.

De erogatione militaris annonæ. Rubri.

1 ☞ *Carnis appellatione non uenit lardum.*
2 *Macellatorum appellatione ſimpliciter, comprehendun-
tur macellatores lardi.*
Acetum quòd non ueniat appellatione uini.

LEX I.

REpetita. Tēpore expedi
tionis militibus
debet tradi panis buccellatus,
i. biſcoctus, vinū, acetū, lardū,
& carnes veruecinæ, duobus videlicet diebus panis buccella-
tus, tertio die panis integer, & vno die vinū. & alio die acetū,
1 & vno die lardum, & duobus diebus carnes. h.d.† Et not.hic
tex.expreſſum ꝙ licet acetum fiat de vino: tñ aliud eſt vinum,
aliud acetū.qđ apparet: qa ponunť vt ſpecies diſtinctæ & ſepa
2 ratæ.† Itē no.ꝙ lardū nō ſunt carnes[a] nec ecōtra: qa lardū &
a carnes ponunť vt ſpecies ſeparatæ: & ſic appellatione macella
torū carniū nō cōtinenť macellatores lardi: ſed appellatiōe ma
cellatorum ſimpliciter bene cōtinetur macellator lardi. Bar.

1 ☞ *Milites noſtri temporis non poſſunt grauare comitatenſes, ut præparent eis ad
comedendum.*
Adde quòd hoc hodie non ſeruatur.

LEX III.

COenaticorum. Milites, vt aliquid habeant
in cœna à prouincialib⁹, ni
1 hil poſſunt accipere. Et not.† arg.contra milites noſtri
temporis, qui non poſſunt grauare comitatenſes vt eis præpa-
rent ad comedendum.

SIcut. Annonariæ ſpecies à prouincialibus, ſunt tri-
buēdæ militibus exiſtētibus in caſtris vicinio
ribus. Item milites conſtituti in caſtris veteranis duas
partes annonæ ibidem tantum retinere debent, tertiam verò
partem extrahere.h.d.

ACtuarii. Officiales conſtituti ad diſtribuendum
militares annonas, ſi intra xxx. dies an-
nonam receptam & militibus aſsignatam non oſtende
rint, per publicum inſtrumētum tam Reipub. quàm militibus
de ſuo inferre cogentur.h.d.

1 ☞ *Doctor & miles qui non uolunt recipere pagam communi tempore debito, non
poſſunt amplius eam petere.*

FOrtiſsimi. Militibus præſtāda eſt annona ſin-
gulis diebus, & ante lapſum anni:
& ſi eam nolūt recipere, fiſci commodis applicatur.h.
1 d. †No.iſtum tex.contra doc. & ſtipendiarios cōmunis Peru
ſij, qui nolunt recipere pagam tempore debito. Nam lapſo tē-
pore non poſſunt eam petere. & eſt ſpeciale in Republica: ſe-
cus in priuata. Concor. j. l. proxima.

NVlli. Qui tempore fertilitatis annonam neglexerit
recipere de publico, tempore cariſtiæ pretium
ipſius aut annonam non petit.h.d.

Additio. Vide Bal.in l.acceptam. C.de vſur.in xij.q.al-
legantem hunc tex. Bald.in l.non dubium.x.
col.de leg. & alleg.cū etiam Bar.in l.libertis quos.§.manumiſ
☞ ſus.de ali. & ciba.leg. Alex. ☞ Ro. & Are.in l.quod te.ff.ſi cer.
pet.dicūt, ꝙ licet aliàs dicatur ꝙ ſi creditor dixit ſe nolle pecu
niam à debitore, ꝙ per hoc non liberatur ſi pecunia vel res de-
bita adhuc extat.l. ſed ſi poſtea.ff.de arbi. Nā fallit in pecunia
oblata à Republica vel officiali, cui Reſpublica debebat. Nā
licet pecunia extat, ſi velit officialis poſtea, non tenetur, imo li
beratur à debito. hoc eſt no.in l.ſed ſi poſtea. & in l.ſed ſi in em
ptorem.§.fin.ff.de act.empt. Ro.in litera c.no.xxij. Alex.

PRouincialium. Fœnum militibus & vexil
liferis opportunū ac etiam
ſcholarium tribunis, & comitibus illuſtribus ad do-
mum eorum habitationis apportatur.hoc dicit.

1 ☞ *Introitus cameræ communis probatur per liberos introitus ipſius cameræ.*

EXcellentia. Omnis erogatio annonæ per ſuſce
ptores facta in ſcriptis eſt redigen-
da, & etiam quantitas ipſius annonæ ſuſceptæ, quā de-
bet principi declarare: & ſi quid vltrà acceperint quā ſcripſe-
rint, in duplum tenētur.h.d. Et nota iſtum tex.contra officia-
les campionis Peruſij, qui frumentum quod quādoꝗ accipiūt
1 non ſcribunt, ꝙ in duplum tenētur. †Nota ꝙ introitus came
ræ communis apparet per liberos introitus ipſius cameræ.

1 ☞ *Vinum nouum, & non uetus, bibi debet poſt Calendas Nouembris.*

1 IVbemus. †Poſt calendas Nouembris militibus
vinum nouū, nō, vetus, tribuitur. h.d.
In tex.ibi: diſpendioſa. Nota caſum contra tutorē, qui
poſt calendas Nouembris faciebat bibi per familiam vinū ve-
tus, vt de ſuo reſarcire teneatur: quia debebat facere bibi vinū
☞ nouum: cū erogatio veteris eſſet damnoſa. ☞ Vide tex.in l.ſi
quis vinum.§.fin.cum duabus ſequentibus, de vino, tritico &
oleo le. & Bar.in l.cum quid.ff.ſi cer.pet.in j.opi. Alex.

OPinatoribus. Exactor militaris annonæ cum
prouincialib⁹ nullum debet ha-
bere commercium, ad hoc vt communem ſummam in-
tra annum poſsit conferre. hoc dicit. Barto.

1 ☞ *Valor frumenti & aliarum rerum uenalium inſpicitur in loco publici fori.*

SEptem. Septem diebus fori militibus nō vēdun-
tur res pretio viliori. h.d. ſecundū vnam
expoſitionem. Vel aliter ſic: Vbi milites ꝓ annona res
accipiūt, æſtimari debet annona prout vēditur in foro rerū ve
1 nalium.h.d. †Et ſecūdū hāc lect.not.hic caſum expreſſum ꝙ
quantū frumentū valet, vel aliæ res mobiles venales, nunꝗ de
bet inſpici niſi in loco publici fori, & quantū ibi vēdi potuiſ-
ſet. Vnde ſi pōt vendi multo plus vel multominus extra forū,
nō debemus illū locū inſpicere, ſed æſtimationē ſemper conſi-
b derare debemus ſecūdū locū publici fori.[b] ☞ Adde aliū text.
☞ no.in c.j.ibi: nō carius vendāt, quàm in mercato quàm vēdere
poſſunt extra, de emp. & vendi. Et ita ibi dicit dñs Pe.ꝙ debet
inſpici locus vbi res vendiť, nō pretiū loci de quo eſt vendēs.
Et licet forenſes & peregrini nō ſortiātur forū in loco.l.hæres
abſens.de iudicijs.tamē poſſunt ſe iuuare cōſuetudine loci in
rebus emendis Pe.in c.cū cauſam.el.ij.vbi de materia, de teſti-
bus, de valore rei probādæ, vide Bar.in l.fi.de naui.lib.xj. & l.
j.§.ſi hæres.ad Trebel. & in l.ſi ſeruus.de condi.furtiua. Alex.

LEge. Miles impediēs exactionē annonę aut cōſuetā
erogationē, pœna hic īſerta puniť.h.d. iſta lex.

1 ☞ *Salarium debitum defuncto debetur eius hæredi.*

HIs ſcholaribus. Exactor militaris annonæ
ſcholari ad numerū regēdum
deputato ſolidū vnū præſtabit: deputato verò ad onus
preſtandi equis annonam ſalarium dabitur vnà cum annona,
1 & ſuis hæredibus ipſo defuncto.h.d. †Et not.ꝙ ſalariū debi-
c tum defuncto, præſtabitur ipſius hæredi.[c] cōcor.ſunt in glo.

ANnonas. Annonæ debitæ in publico vniuerſis
officijs & ſacri palatij miniſterijs ſacriſ-
que ſcrinijs & cæteris adminiculis dignitatum prębere
eis debent in pretio prætaxato.h.d. Bar.

1 ☞ *Deputati ad ſoluendum ſtipendia debent ſua manu ſoluere, & non per ſubſtitutū.*
2 *Stipendiarij nō poſſunt conſtituere procuratorē ad ſuum ſtipendium recipiendum.*
3 *Statutum ubi mandat aliquid fieri proprijs manibus: tūc fieri nō poteſt per ſubſtitutū.*
4 *Officiales publici poſſunt mutuare pecuniam ſtipendiarijs ſub uſuris.*
5 *Mutuans pecuniam ſtipendiarijs, an poſsit eorum ſtipendium ſequeſtrare.*
6 *Sequeſtrum de re alicuius ꝗ poſsit fieri qñ de delicto conſtat ꝑ publicū inſtrumentū.*
7 *Milites qui habuerunt licentiam ſe abſentandi à theſaurarijs, non debent habere ſti-
pendium à communi, ſed à theſaurarijs.*

Teſtis

a ¶ Carnes. Adde qđ gl. xxxiij. q. ij. admonere, in verſ. carnē. & latius vide Firmanū in ſuo tracta. nouiter impreſſo. iiij. li. vel ꝑ prin. lxv. q. ver. vij. ¶ Adde ad hoc ꝓpoſitū gl. i c. presbyter. lxxxij. di. in verſi. & ſagimine. quā ad hoc alleg. An. Corſ. ſing. ſuis in ver. caro. inci. pro ſolatio.

b ¶ Publici fori. Vide iſtū in l. cū emptor. §. fi. ff. de dā. infect. & in l. nō intelligiť. §. diui. ff. de iur. iur. fiſ. Bal. in l. ij. ad fi. ver. & ſi ęſtimatores. ſ. de reſcind. vē. & Pa. & Cauo. in c. cū Ioan. extra de fide inſtru.

c ¶ Heredi. Adde d. Alexand. de Imol. in l. diē functo. de aſſeſ. in vij. colū. cū quatuor ſe. & Bar. & Bal. in l. poſt duos. & in l. petitionem. C. de aduo. diuer. iudi.

8 *Teſtis præſumitur iuratus ſi dicitur talis teſtis iuratus.*
9 *Ratio per teſtem debet reddi per ſenſum actui congruentem.*
10 *Teſtis, qui dicit rem agitatam in ſuo conſpectu, probat.*
11 *Theſaurarius, qui tenetur ſoluere ſtipendia militibus, ſi habet pecuniam & non ſol-
uit, tenetur ipſis ad uſuras, quas ſoluerunt pro habenda pecunia.*

IVbemus. Erogator annonę iurare debet ſe of-
ficiū legaliter & ſecūdū iuſtitiā pera-
cturū: & ſua manu numerare debet militibus annonā
eis debitā. Itē actuarius cū milite negotians, paciſci debet vt ꝓ
quolibet ſolido ſemiſſem recipiat in tertiā partem ſolidi: vltra
aūt ex pacto recipere nō pōt ſub pretextu prolixitatis tēporis.
Et ſi ratione pactiōis inter militē actuariū aliqua cōtrouerſia
oriať, erogator militi dabit qđ ei debeť: ſed idē poterit ad peti
tionē actuarij ſequeſtrari, donec inter eos lis debitū finē acci-
piat. Sed ſi inter actuariū et milites abſentes, cōmeatu recepto
quæſtio ſit: pecunia militibus debita ſequeſtrabiť apud deuo-
tiſsima principia: ſi tñ milites, q cōmeatū recipiūt, ſunt de nu-
mero xxx. quibus cōmeatus fuit cōceſſus, & actuarius de pa-
ctiōe publicū oſtēderit inſtrumētū. Itē tribun⁹ xxx. militibus
tñ pōt dare licētiā cōmeādi: & ſi pluribus dederit licētiā com
meādi, illi plures nō habebūt ſtipēdiū: ſed erogator ipm rōne
publice reportabit. ipſe teneť tribunus, & de ſuo proprio eidē
ſatisfaciet. Itē x. primates ex principijs deuotiſsimis, & vnuſ-
quiſꝗ caput ſcholę iuratus debet deponere apud acta, ſub ſuo
aſpectu vnūquēꝗ militē recepiſſe de manu erogatoris anno-
nā ei debitā. Et hāc relationē tribuno & deuotiſsimis princi-
pijs, & de tribus mēſibus ī tres mēſes, & poſtea notificare Prin
cipi. Itē erogator pecuniā publicā, quā recipit, debet inter mi-
lites, intra duos tres vel quatuor mēſes erogare, cōſiderata lo-
ci diſtātia: & ſi hoc facere diſtulerit omne damnū reſarciet mi
litibus, ꝙ ex negotiatiōe ſunt paſsi. Itē ſi erogator huius legis
pręcepta violauerit, aut ī officio aliqđ ſcelus cōmiſerit, pœnis
hic īſertis ordine hic ſcripto puniť. Itē ſalariū debitū militibus
defunctis filijs & vxoribus militū ꝑ erogatorē præſtabiť.h.d.
1 In tex.ibi: erogator manu ſua.†No.ꝙ cōſeruatores monetæ
ciuitatis Peruſij q ſunt deputati ad ſoluēdū ſtipēdia, nō pñt ſol
uere ſtipēdium per ſubſtitutū: ſed ſua manu ſoluere debent. In
2 tex.ibi: per ſuā manū.†No.ꝙ ſtipendiarij cōſtituere non poſ-
ſunt procuratorē ad ſuū ſtipendiū recipiendū: quia per manū
propriam ipſorum debent recipere. & ideo ſint cauti procura
tores communis ꝙ nunꝗ procuratori ipſorum ſoluant.

3 Additio. Pro quo eſt bon⁹ tex.in rōne ſui.l.j.§. ne aūt.
de cadu.tol.ibi: vel domū ſuis manibus. †Ex
quo apparet, ꝙ vbi lex vel ſtatutū mandat aliqd ſuis manibus
a fieri, nō pōt per ſubſtitutū expediri,[a] vt tenet Alber.in ſuo di-
ctionario: & ſequiť hoc dictū pro valde notabili; Lu.in l.j.§.ſi
quis ita.de ver.ob. & ſequiť gl.in cle.j.in verbo, ꝑſonaliter.de
vita & ho.cle. Bald.in c.j.in §.iniuria.de pa.iu.fir.in fi. prin. &
quib⁹ mo.feu.amit.ca.j. & in c.j.§.ſi qs deceſſerit.ſi de feu.fue.
☞ cōtro.facit l.j.§.ne aūt.de cad.tol. Alex. ☞ Adde Bar.in l. fi.ſ.
de his q publi.col.illa.lib.x. Itē ī ver.in tex.ibi: habita. Aduer
te qa hoc dictū Bar.nō videť verū: qm̄ id, qđ hic diciť, eſt ſpe-
ciale in milite, qñ agiť vt ſtipēdiū militis ſequeſtreť: ergo in cō
trariū eſt ius cōe.l.ius ſingulare.ff.de legi. & cōtra Bart.hic fa-
cit l.ſi fideiuſſor.§.ſi ſatiſdatū. Et adde qđ hic diciť de milite,
ſpecialiter habet etiā locū ī doctore.l.fori. & l.aduocati.de ad-
4 uo.diuer.iud. Alex. In tex.ibi: ipſe cū actuario.†No.ꝙ officia
les publici pñt mutuare pecuniā ſtipēdiarijs ſub vſuris: tñ vſu-
ræ nō poſſunt trāſcēdere tertiā partē eius qđ mutuať, vt hic.qđ
5 no. In tex.ibi: ſup his verò.†No.ꝙ ille, q mutuauit pecuniam
ſtipendiarijs, & ſi ſibi nō ſatisfit, pōt eorū ſtipendiū ſequeſtra-
ri.arg.tñ contra in l.ſtipendia.ſ.de exec.rei iud. In tex.ibi: py-
6 ctatia habita.†No.iſtam literā coniuncto verſi.protulerit.qđ
eſt j.quia hic eſt caſus ꝙ non pōt fieri ſequeſtrū de re alicuius,
b niſi debitū oſtēdat ꝑ publicū inſtrumētum.[b] In tex.ibi: de pro
7 prijs facultatibus.†No.cōtra cōſeruatores monetæ, qui dant
c quandoꝗ licentiam militibus ſe abſentandi[c] contra formam
ſtatutorum. Nam ſtipendiarij non debent habere ſtipendium
8 per illud tempus à communi, ſed à conſeruatoribus.† In text.
ibi: iuratus deponat. Nota iſtum text.pro eo quod diximus
quotidie talis teſtis iuratus, &c.nā per hoc probatur iuramen
tum præceſsiſſe vt hic, & lege Theopompus.ff. de dote præ-
leg.tñ cauti⁹ eſt vt de iuramēto appareat,
vt ibi no. Dy. In text.ibi ſub obtutibus.
9 †No.ꝙ teſtis qui reddit cām ſui dicti, de
bet rñdere per ſenſum corporis actui cō-
d gruentē:[d] vt hic, & l.teſtiū.ſ.de teſt. †Vl
10 timò apparet hic, ꝙ ſi teſtis dicit rē agita-
tam fuiſſe, ſicut ſuperius dictū eſt: et ita fa
ctum eſt in meo cōſpectu, valet & probat.
11 In tex.ibi: hoc videlicet.†No.ꝙ ille qui
teneť ſoluere ſtipēdium ſtipēdiarijs, ſi ha
bet pecuniā, & negligit ſoluere eis, & ob
hoc ſtipēdiarij accipiāt pecuniā ſub vſu-
ris, ꝙ ille tenetur reſtituere omnes vſuras
& omnia damna quæ incurrunt occaſio-
ne illius negligentiæ.

1 ☞ *Milites Peruſini miſsi ad cuſtodiam ciuitatis Caſtel
li debent habere ſalarium à ciuitate Peruſij, non à ci-
uitate Caſtelli.*
2 *Milites Peruſini non poſſunt ire ad cuſtodiam alicuius
caſtri ciuitatis, ſine licentia, quam debent habere in
ſcriptis.*
3 *Cuſtodibus à nuncio communis, an ſoluat nuncio, uel cō
muni, remiſsiuè.*

CVm ſæpe. Milites de-
putati ad cu
ſtodiā alicuius perſonę, vel lo
ci, annonā de publico nō ꝑci-
piēt, ſed à cōſtituta ꝑſona ſala
rium habebūt de publico. Itē milites non
debēt ad cuſtodiā alicui⁹ deputari ſine li-
cētia Principis in ſcriptis obtēta: cōtra fa
1 ciētes pœna hic īſerta puniunť.h.d.†No.
ex prin.ꝙ ſi milites ciuitatis Peruſij deſti
nanť ad cuſtodiā ciuitatis Caſtelli, ꝙ ſti-
pēdiū debēt habere à ciuitate Peruſij nō à
ciuitate Caſtelli: ſed ab alia ciuitate reci-
2 piēt annonā ꝓ ipſis, & ꝓ eqs. Vlti.no.†ꝙ
milites ciuitatis Peruſij nō pñt incōſulto
cōi ire ad cuſtodiā alicui⁹ caſtri ciuitatis
Peruſij, ſine licentia cōis in ſcriptis data. & ideo ſint cauti, vt
3 ſemꝑ licētiā in ſcriptis faciāt regiſtrari. †Vlti.glo.ſumit arg.
an cuſtodit⁹ à nūcio cōis debeat ſoluere nūcio, vel cōi. Dic vt
☞ in ea. ☞ No.hic vnā gl.q vult carceratū nō alēdū ab eo q fecit
eū carcerari, ſi habet vñ ſe alat: aliàs ſec⁹. & idē voluit Bar.in l.
ſanctū.ff.de rerū diui. & Bal.in ſuo tract.de carceribus.in fine.
Aret.in §.fi.in fi.Inſt.de act. & adde Bart. & ibi ſcripſi in l.iij.
§.de feudi.ex quib.cau.in poſ.eſ. Alex.

De excoctione, & translatione militarium annonarum. Rubrica.

1 ☞ *Conſuetudo prouinciæ excuſat in illis, in quibus aliquando non excuſaretur.*

LEX I.

OPinatores. Opinatores delegati, vt militib⁹
annonā exigant, & eis ſoluant à
prouincialibus, nō petūt panis excoctionē, ſi fuerit
1 inter eos conſuetudo cōtraria.h.d.†Et not.ex hac le
ge ꝙ conſuetudo prouinciæ excuſat in illis, in quibus aliquā-
do non excuſaretur.concor.ſunt in glo. Bar.

1 ☞ *Procurator abſentis ſi fuerit negligens in exequendo mandata communis, puni
tur, & etiam dominus, ſi fuerit conſcius.*
2 *Dominus ex contumacia procuratoris punitur ſi eſt conſcius.*

LEX II.

IN excoctione. Ab excoctione panis,
nulla domus etiā prin-
cipis excuſať: & ſi ꝓcurator ei⁹, cui panis coquen
dus mādať contumaciter facere neglexerit: puniť
1 ipſe, & dñs eius, ſi fuerit cōſcius.h.d. †Et no.hic caſum cōtra
ꝓcuratores abſentiū qb⁹ ꝓcuratorio noīe aliqd mādať ꝑ cōe:
2 qa ſi neglexerint, puniūť ipſi, & dñi ſi fuerint cōſcij.†Vlt.no.
hic eſſe caſum, ꝙ dñs ex cōtumacia ꝓcuratoris puniť, ſi eſt cō-
ſcius. et hoc mō pōt limitari l.j.§.ſi ꝓcu.ff.ſi qs ius dic.nō obtē.

De militari veſte. Rubrica.

1 ☞ *Veſtes hyemales fieri debēt à Calendis Septembris uſque ad calendas Aprilis,
Veſtes æſtiuæ à calendis Aprilis uſq; ad calendas Septembris.*

ii

¶ Pro cōcordia. Aduerte ꝙ ſeruire poſſumus ꝑ ſubſtitutū æꝗ idoneū & dignū. ita Bar. in l. agētes. de ꝑpo. agē. in rebus. ſ. eo. lib. Cōtrarius tñ allegať hic hac l. iubem⁹. & in l. ꝓbatorias. de di. off. & appa. iudic. Tu dic ſpāle eſſe ī aliquib⁹ caſib⁹ vt nō poſſit, & maximè qñ electa eſt induſtria ꝑſonæ. facit c. in crimina lib⁹. v. q. iij. gl. in cle. j. de vi. & ho. cle. facit qđ not. Bald. in c. j. §. furtū. de pac. iura. fir. aliàs aūt ſec⁹ regulariter. Et ita īnuit d. Alexā. poſſe Bar. ſaluari vt hic in addi.

a ¶ Expediri. Adde Fel. no. in c. qm̄ apoſtolica. §. is aūt. de of. dele. in prin. & in ij. col. in med. in ver. vtrū hoc.

b ¶ Per publicū inſtrumētū. Adde iſtū ī l. litib⁹ ī fi. ſ. de agr. & cē.

c ¶ Dāt qñꝗ licētiam militib⁹ ſe abſentādi. Adde qualiter puniātur dātes ꝑtātē abeūdi militib⁹, de qbus hic. & dic ꝙ dāt illis, quorū venia abierūt ſalariū ex eorū ꝓprio ita ſentit tex. huius l. ſcđm Ro. q ad hoc ꝑ ſin. eū alle. in ſuo ſin. lxx. incip. dātis licentiam.

d ¶ Congruentē. Adde Fel. in c. literis. de præſumpt. in j. col. ver. in glo. ij. cum ſeq.

a ¶ Aprilis. Adde Spe. in ti. de procu. §. j. ver. item ꝙ eſt miles.
¶ Tuviđ oĩno de his veſtib⁹ ęſtiuis et hyemalibus Ant. Corſe. ſing. ſuis ĩ ver. veſtis. inci. pro ſalario. vbi refert & ſequiť iſtum hic allegauit Anto. Corſe. Ro. ſin. ccccc-xc. inci. aliud nõ ſcimus. quẽ tñ idẽ Corſe. nõ alleg.
b ¶ Conſiderata cõditiõe pſonæ. Adde Anto. Corſe. ſing. ſuis in ver. cõditio. inci. aliquis promiſit mihi facere veſtẽ. vbi alleg. tex. & gl. huius legis de quo oĩno p Feli. in c. cãm quæ. col. xij. ad fi. extra de vſu. & per do. meũ Iaſo. May. in l. j. col. j. ſ. de leg.
c ¶ Ne me expellat. Adde Flo. in l. ſciẽtiã. §. q cũ aliter. ad le. Aquil. & Bal. in l. vt vim. ff. de iuſti. et iu. et Andr. de Iſer. in titu. de mil. va. q cõtumax ẽ. vbi tenet idẽ pro recuperatione: & adde eum etiã in ti. de pa. iur. fir. in §. conuenticula.

LEX I.

OMnem. Canonẽ veſtiũ à calendis Septẽbris vſq; ad calen
a das Aprilis [a] Reſpublica
1 ſoluet. h. d. † & no. hic eẽ caſum, veſtes hyemales faciẽdas eſſe à calendis mẽſis Septẽbris, & durare vſq; ad calẽdas mẽſis Aprilis, & veſtes æſtiuas à calẽdis mẽſis Aprilis, vſq; ad Calẽdas menſis Septẽbris. qđ not. ꝓ familiaribus, quibus promittiť veſtis vernalis, & æſtiualis: etiã pro illis quibus in teſtamẽto relinquitur.

LEX II.

PRouinciæ. Prouĩcię Thraciæ pro quibuſlibet viginti iugis, ſeu capitib⁹ anno quolibet vnã veſtẽ præſtabũt ad vſus militũ. Scythia & Miſia pro xxx. iugibus, ſeu capitibus qđ in Aegypto & partibus Oriẽtis ſeruať: & ſi veſtẽ nõ habẽt loco ei⁹ vnũ aureũ p̃ſtabũt, exceptis Hoſtroenatis, & Iſauria, q̃ ad auri p̃ſtationẽ nõ tenenť. h. d.
1 ☞ *Chlamydem qui promiſit facere, cuius pretij, & ualoris facere debet.*
2 *Sarctores pro factura chlamydis non poſſunt accipere niſi unum florenum.*

LEX III.

FOrtiſsimis. Ad veſtẽ militis non præſta
1 bunť bini tremiſſes, ſed vnus ſolidus. h. d. † No. ꝙ ꝓ vna chlamyde nõ ſufficit vnus florenus: vt hic, & in gl. in ver. chlamydibus. vnde ſi promitto tibi facere chlamydẽ: intelligiť maioris pretij q̃ ſit vnus florenus auri, qđ eſt verũ cõſiderata cõdi
b tiõe pſonę. [b] Nã ſi promittiť vni militi vel vni doctori maioris
2 pretij eſſe debet. ſecus ſi alij vili pſonę. † Vltimò no. cõtra ſarctores, ꝙ pro factiõe vni⁹ chlamydis nõ p̃nt accipere niſi vnũ
☞ florenum. ☞ Adde gl. no. in §. cũ ex aliena. Inſti. de rerum diuiſi. quæ dixit, ꝙ valet cõſequẽtia. ſarctor: ergo fur. Alexan.
1 ☞ *Armenti appellatione ueniunt animalia magna.*
2 *Gregis appellatione ueniunt animalia minuta.*

MIlitaris. Quinque partes pretij veſtis militaris in pecuniam debent dari fortiſsimis militi
1 bus: debilibus verò ſexta pars in pãno. h. d. † No. ex gl. iſta, ꝙ armentũ in dubio intelligitur de animalibus magnis:
2 ſed † grex de pecudibus & animalibus minutis. qui ergo promittit gregẽ põt dare pecudes: ſed qui promittit armentũ nõ poteſt dare, niſi beſtias magnas, & groſſas. quod no.

De metatis, & epidemeticis. *Rubrica.*

1 ☞ *Caſtrametari una ciuitas contra aliam dicitur, quando ædificat contra aliam caſtrum circundatum uallis & ſimilibus.*

In gl. Rubricæ ibi, ex eo. caſtrametati. Not. ex hac gl. ꝙ pax
1 quę facta fuit apud Sartanã, ĩ qua dictũ fuit, ꝙ pax † intelligiť rupta ꝑ vnã cõmunitatẽ alteri faciẽdo caſtrametationẽ: nã intelligiť vna cõitas caſtrametari cõtra aliã, qñ ædificat caſtrũ cõtra aliã circũdatũ vallis, i. foſſatis, barbacanis, et ſimilib⁹ ꝙ no.

LEX I.

SI quis. Menſor deputatus ad hoſpitia menſuranda per epidemiticos & militibus danda, ſeũ aſsignanda, ſi in hoſpitio domus ſcripſit nomen militis, cui fuit hoſpitium aſsignatum, poſtea aboleuerit, punitur pœna falſi. h. d.
1 ☞ *Ergaſteria dicuntur angi portus.*

LEX II.

IN qualibet. Vbicunq; Princeps eſt, vel milites ſub Principe militantes, ꝓ hoſpitãdis dictis militibus dñi domus debẽt domus ſuas diuidere in tres partes. vnã partẽ pro ſe debent retinere, aliã militibus, quã optauerint, eis tradere aliam verò partẽ dñis domus relinquere: ſed ab hac inquietatiõe ergaſteria mercimonijs deputata ſunt immunia. Si tñ in parte domus militibus aſsignata ſtabulũ deficiat in ergaſterio partẽ pro ſtabulo debet habere. Itẽ illuſtribus militibus aſsignabũt dimidiã domũ eorũ, eis tñ electiõe ſeruata: cõtra faciẽs puniť pœna
1 hic inſerta. h. d. † No. ex gl. ĩ ver. ergaſteria. qđ dicať angi por
☞ tus. ☞ No. tex. ꝙ milites nõ debẽt hoſpitari in domibus ciuiũ quẽ allegat Laudẽſis in tractatu de principe, in ti. de milite, in iij. cõcluſiõe. Et adde ꝙ ciues tenenť dare militibus habitationẽ, licet nõ teneanť dare victũ, ſ. lectũ, oleũ, & alias maſſarias, in l. j. de ſalga. hoſpi. nõ p̃ſtã. ꝙ eſt cõtra id qđ hodie fit. Alexã.
1 ☞ *Epiſcopus non perdit iuriſdictionem ſuam per ſuperuenientiam legati.*

LEX III.

CVnctos. Præſentibus iudicibus q de cauſa cognoſcẽdi habẽt poteſtatẽ, nõ debent
1 eorũ p̃tores ideſt iudices ordinarij adiri. h. d. † Not. ꝙ ſi dominus legatus venit ad ciuitatẽ Peruſij, et hoſpitatur in domo domini epi: ꝙ dñs epiſcopus propter eius p̃ſentiã nõ perdit ſuã iuriſdictionẽ. & ideo nõ debẽt volentes litigare adire dñm legatũ, ſed dñm epiſcopũ. Et ita tenet hic gl. & habuiſtis in auť. de defen. ciui. §. nulla. vbi defenſor ciuitatis non perdit iuriſdictionẽ ſuam per præſentiam præſidis.

FAbricenſium. Domus fabricenſium ad hoſpites recipiendos non grauatur. h. d. Non habetis hic alia. Bar.
1 ☞ *Vlciſci ꝙ liceat pro defenſione rei ſuæ.*
Vltio quando accipiatur pro defenſione.
2 *Amici & uicini licitè percutiunt uolentẽ me per uim de poſſeßione mea expellere.*

DEuotum. Nullus miles ad præſidium publicum ſeu priuatum poteſt accedere. & cõtrafacientẽ tanq; ſacrilegũ quilibet poteſt expellere: & adminiſtrator, qui eũ tranſmiſerit, punitur: atq; dictis militibus trãſeuntibus ſolum hoſpitari licet, nihil pro ſe vel pro animalibus ab hoſpitante quærent vel exigent, ſiue hoſpitans inuitus ſiue volẽs det, et in hoſpitio inuitis reſidentiã dominis domorũ nõ
1 faciẽt. cõtra faciẽs punitur. h. d. In tex. ibi: vltionis. † No. ꝙ pro defendenda poſſeſsione ſua licitũ eſt vlciſci: & talis vltio non eſt propriè vltio, ſed defenſio, vt dicit gl. qđ no. ad q. de eo q dixit in iudicio ad ſui defenſionẽ Titiũ vlciſcendo pcuſiſſe. Nã iſtud verbũ vltiõis, nõ ſumiť hic ꝓ offenſa, ſed potius ꝓ defen
2 ſa. In tex. ibi: q primũ. † No. hic tex. expreſsè, ꝙ ſi aliquis vult me expellere de poſſeſsiõe mea, ꝙ amici mei, & vicini mei p̃nt
c pcutere volẽtẽ me expelleř, ne me expellat. [c] ꝙ ẽ valde notãdũ.

OMnes. Hoſpitãtes milites in domibus habitationũ eorũ nullã aliã diſcuſsionẽ vel pœnam debent ſubire. Item nullus debet impetrare vt à munere hoſpitandi milites ſit immunis: ne vicini domus grauẽtur. contra facientes puniuntur & carebunt impetratis. h. d.

HAc lege. Quidã in hac lege nominati dum viuũt & poſt mortẽ eorũ hæredes, filij, parentes, nepotes, fratres, ſorores, vxores eorum tres domos propter moleſtiam recipiendi milites habent immunes, quidã duas, quidam vnam tantùm, quidam dimidiam tantùm. h. d. Et no. de angiportu. de quo ſ. eo. l. ij.

DEcem. Tribuni primiceriorũ decẽ immunitatẽ habẽt ab hoſpite recipiẽdo in domibus, quas tenent in vrbe Conſtantinopolitana. h. d.

De commeatu. *Rubrica.*

LEX I.

NE cui. Tempore expeditionis nullus militibus cõmeatum dare poteſt. contra faciens capite punitur. h. d.

LEX II.

QVicunque. Qui de ſcrinijs, aut agentibus in rebus, aut etiã palatinis, vt comitibus ſacrarum & priuatarum remuneratione obſecundat, ſi vltra tempus commeatus conceſſum per ſex menſes abſens fuerit. Item qui proprio arbitrio commeatum nõ accepit, & qui per quadriennium deſidia officio non ſeruierit, aut vltra quadriennium ſteterit: pœna hic inſerta panitur. h. d.

LEX III.

SI quis. Qui ſine cõmeatu anno, biẽnio triennio, vel quadriẽ. vacauerit, mõ hic ſcripto puniť. h. d.

De

De tyronibus. *Rubrica.*

1 ☞ *Scholaris qui non ſtat firmus dicitur uagus: & an gaudeat priuilegio ſcholarium.*
2 *Vagabundus quis dicatur.*

LEX I.

NVllus. In tex. ibi: vagus. no. ex iſto tex. coniũcta gl. ꝙ ille diciť vagus, qui in loco firmè nõ ſtat. † Et ſic eſt ar. ꝙ ſcholaris, q nõ ſtat firmus, diciť
1 vagus, & nõ gaudet priuilegio ſcholariũ. Contrariũ tñ eſt veritas ꝙ ſiue ſit vagus, ſiue nõ, gaudet priuilegio ſcholaris: igiť &c. vt in auť. habita. ſ. ne fil. ꝓ pat. Nec ob. iſta lex,
2 qa verũ eſt quo ad hoc vt nõ efficiatur magiſter. † Et eſt illa
a lex ad ar. ꝙ ille dicatur vagabũdus, qui nõ ſtat firmè in loco [a] Pro hoc eſt tex. iuncta glo. in l. iiij. §. abeſſe. ff. de dam. infe. quędam tñ gl. licet malè dicat, dicit ꝙ ille diciť vagabundus, q nõ habet propriũ domiciliũ: vt l. eius. §. Celſus. ff. ad munic. Nam ſcđm hoc ſemper eſſet neceſſe ꝙ eius ciuitas aratrum patereť.
☞ qđ tñ eſt falſum, vt hic vides. ☞ Et hic habes qs ſit vagabũdus. de quo per Bar. in l. iiij. §. prætor ait. de damno infe. in l. ad cognitionẽ. & ibi dixi. ff. ex quib. cau. in poſ. ea. & Bar. in l. j. C. de colonis Thracenſibus. In ver. & ſic eſt argu. inquantum Bar. vult ꝙ ſcholaris vagus gaudeat priuilegio ſcholariũ. adde gl. in ꝓœ. ſexti. in ver. cõmorãtib⁹. ꝙ licet ſcholaris parũ ſtudeat: tñ gaudeat priuilegio ſcholariũ. & do. Ant. in proœ. Decretalium ſequiť ſi honeſte viuit. Ego tñ puto ꝙ ſcholaris vagus & nõ ſtudẽs: nõ gaudet priuilegio, p gl. hic, & per gl. de ſtudijs liberalib⁹ vrbis Romę. in l. j. & gl. in c. odij. & c. egreſsi. xxiiij. q. j. vbi innuit cõtra ſcholares eũtes ad eccleſias viſum mulieres. gl. in c. ſunt qui. in verbo, qđ nã. de pœni. diſtin. j. & glo. in l. cũ ea. C. de tranſac. Facit quod per Fulg. in l. qui ſub prætextu. C. de ſacroſan. eccle. glo. in l. j. de ſtudijs libe. vrb. Romæ. & ideo enumerati in dictis gl. nõ debẽt gaudere priuilegio, per no. p Bar. in ꝓœ. Digeſt. in j. col. vbi dixit ꝙ licet qs ſit deſcriptus in mercatorũ matricula: nõ tñ diciť mercator, niſi illũ actũ exerceat: ita in ſcholari. Facit qđ dixit Fran. Tigr. de Piſis in l. ſemper. §. quibuſdã. de iure immunita. tex. in c. xenij. in verbo, literarũ. de elec. in vj. ver. gl. & tex. in auť. habita. C. ne filius ꝓ pa. pro hoc l. ſemper. §. negotiatores. & l. ne quidã. C. de teſt. mili. & l. diuus Traianus. & l. ex ea. ff. eo. tit. vbi miles gaudet priuilegio ſi exercet militiã. facit l. ſcriniarios. de teſt. mil. Facit tex. in l. ſi duas. §. maximè. ver. non aliter. de excuſa. tut. Et ex hoc ſequiť contra Bar. ꝙ vagus & non ſtudens, nõ gaudet priuilegio. Sed põt ſaluari ꝙ loquiť ſi inhoneſtè viuat: ſecus ſi honeſtè, licet parum ſtudeat. Quid de doctore ignaro, & non ſtudẽte, vide Bar. in l. ſi. ſ. de profeſ. & medi. & ibi ſcripſi. Item quid ſi ſcholaris exercet artẽ, vel officiũ, an gaudeat priuilegio. Dic ꝙ ſic, ſi principaliter veniat ad ſtudium cauſa ſtudij. l. nõ verũ. ex quib. cau. maio. & Fran. Tigr. in d. §. quibuſdam. Quid de non intrante, ſed ſtudẽte in domo. And. de Iſer. in auť. habita. alleg. Hierony. dicentem ingenium docile, ſine magiſtro laudabile eſt licet Bal. in d. auť. indiſtinctè dixerit, ſcholarem practicantem non gaudere priuilegijs. Alex.

LEX III.

TYrones. No. cõtra iuuenes docto. qui volũt celſiorem locũ obtinere, & omnibus anteire: qm nõ p̃nt: quia tantũ illis doctoribus cõceduntur, quibus laborum aſsiduitas & ſtipendiorum prolixitas ſuffragatur.

De littorum & itinerum cuſtodia. *Rubrica.*

LEX Vnica.

SAluberrima. In tex. naucleri deponant. Not. hanc l. pro portantibus frumentum & aliud bladum, quando timent accuſari de concuſsione, vt ſemper vadant coram officiali communis & notificent ei ad quem locum portare velint: nam hoc facto non timebunt de aliqua concuſsione, quæ contra eos fieri poſsit.

De deſertoribus, & occultoribus. *Rubrica.*

1 ☞ *Receptantes rebelles & bãnitos ita demũ puniuntur, ſi ſciũt ipſos eſſe rebelles.*
2 *Domus in qua retinetur ludus, uel fit proditio, ſi debeat deuaſtari ex forma ſtatuti, & retineatur per procuratorem, uel per eum fiat proditio inſcio domino, quòd domus non deuaſtabitur, ſed procurator ipſe tenetur.*
3 *Officiales diſsimulantes punire malefactores, qua pœna puniuntur. remißiuè ad textum.*

LEX I.

SI quis. Recipiẽs ſciẽter deſertorem in agro vel in domo, ſi eſt actor vel procurator capitaliter punieť: ſi eſt dñs, vel prædiũ cõfiſcabiť, ſi ipſius eſt. Itẽ manifeſtãs deſertorẽ præmiať. Itẽ deſertores ſunt, qui tꝑe belli abſentauerũt ſe à ſignis. Itẽ ſi ſemetipſum prodiderit veniã mereť: puniť verò deſertor pœna mortis vilis, quã ſi iudex diſsimulat vel gratia da
1 ta diſtulerit, ipſe puniť. h. d. In tex. ibi: ſi ſciẽs, prudẽs. † No. pro
b receptãtibus rebelles: [b] qa ita demũ ſi ſciãt ipſos eſſe rebelles. cõcord. qđ no. ff. de recept. l. j. & vide qđ dixi ſ. de fabricen. l. ſi.
2 In tex. ibi: vel procurator. No. ad queſtionẽ dicit ſtatutũ † ꝙ ſi in aliqua domo fuit ludus retentus, ꝙ debet deuaſtari: vel ſi in aliqua domo eſſet ordinata ꝓditio cõtra cõmune ꝙ debet deſtrui domus ꝙ ſi actor vel procurator retinuerit ludũ in ea, vel proditionẽ ordinauit, ꝙ nõ deuaſtabiť domus, ſed procurator punietur: tunc enim ad deuaſtationẽ procediť, cum dominus domus ſcelera cõmiſerit, vt hic. quod facit ad not. ſ. de fal. mo.
3 l. j. † Vltimò no. ex ſi. legis magnã pœnã contra officiales qui pœnas legibus vel ſtatutis impoſitas gratia vel diſsimulatiõe imponere differunt. de quo hic in gl. vlti. Et ſic facit contra capitaneos Peruſij, qui malefactores diſsimulant, vt puniantur.
☞ ad quod facit quod ſ. diximus. ☞ Adde l. j. in ſi. et ibi Bal. C. de monopolijs. Alex.

a ¶ In loco. Quis dicať vagabũdus, vide gl. ſi. in l. hæres abſens. §. proinde. ff. de iud. vbi per Ang.
b ¶ Rebelles. An et qñ receptator teneať, vide do. Soci. in cõſi. ccxij. inci. in ea. Mat. Petri. verſi. præterea. & iij. in ij. parte, char. clxv. Adde iltũ in l. oẽs. nu. ij. & qđ ibi poſui in apoſt. ad ipſum in ver. ꝙ eſt neceſſe etiã probare. ſ. de agric. & cenſi. lib. xij.

LEX II.

SI deſertores. Deſertor inuentus reſiſtens, vt rebellis punitur. Item diligens debet eſſe iudex ne ſub prætextu alicuius licentiæ deſertor poſsit euadere. h. d. Et no. hic pro rebellibus.

De veteranis. *Rubrica.*

1 ☞ *Veteranus ꝙ excuſetur à pedagio.*
2 *Irreuerenter loqui non dicitur, nec malè, qui Poteſtati dicit, tu.*

LEX I.

CVm introiſſent. Veterani gaudẽt priuilegijs hic deſcriptis.
1 h. d. † No. ex hac l. de pedagio, qđ colligiť per eum, qui ſtat in porta, & nõ permittit aliquem tranſire, niſi certũ quid ei ſoluat, ꝙ ab hoc pedagio veteranus excuſa
2 tur. † No. in tex. ibi: te nobis. nõ eſſe malè locutũ ſiue irreuerẽter, ſi quis Poteſtati dicit, tu, & nos, vos: quia ita hoc fuit dictũ Imperatori. & hoc verum eſt, niſi conſuetudo ſit in contrariũ.
☞ Bar. ☞ Adde ꝙ reſcriptum papę, vitiatur, ſi reſcribit alicui in plurali dicendo vobis, &c. agatur quinq; illu. perſonæ. text. in c. quàm graui. de crimine fal. licet in c. filius. de teſta. & in c. j. de peregrinis. loquitur in plurali, Adde etiam ꝙ Imperator loquitur ſibijpſi. l. ſi. C. de edendo l. j. C. quomodo & quando iu. & in l. reſc. C. de dona. inter vi. & vxor. in l. ſecunda C. ſi pendente appel. mors interuenerit. Alex.

LEX II.

PRouidendum. Veteranus factus protector nullis iniurijs eſt pulſandus. contra faciens eſt ſecundùm qualitatem facti per rectorẽ prouinciæ puniendus. h. d. Bar.

LEX III.

VEterani. Veteranus qui ſe latrocinio dederit, priuilegijs nudatus competentibus pœnis à rectore prouinciæ punitur. h. d.

1 ☞ *Lis ꝙ finiri debet ubi eſt incœpta licet poſt cœptã cõuẽtus efficiatur alterius fori.*

NVllus. Veteranus effectus inuitus, vel nolens non militat, & ſententia contra eum lata tali ordine non valet, niſi dum ipſe militabat, quæſtio in cognitionem eſſet deducta: quia tunc ibi finitur, licet veteranus ſit effectus, niſi ſpeciali priuilegio contrarium ſit ſibi indultũ.
1 h. d. † Et no. ex hac lege ꝙ licet ego efficiar alterius fori lite incœpta cõtra me: tamen iudicium ibidem finiri debet, vbi ini

a ❡ Accepit. Ad quod vide latè per Felin. in c.cũ ſit. de fo. cõpe.in v.col.in prin.in verſi. ampliaui conclu.

b ❡ Ordinatus.Sed qd qñ ſtatutum dicit ꝙ vniuerſitas debeat facere ſyndicũ cũ authoritate ſeu ptãte pſidis,an ſufficiat ꝙ authoritas ſeu ptãs accedat ex interuallo, vide ꝑ dominũ Soci. in cõſi.xv.inci.viſis prędictis publicis inſtrumẽtis.verſ.vel poſ.ſecũdo modo circa medium in dicta parte char.xxv.

❡ Adde pro hoc quæſito Bald.in l.habeat. nu.vj.& quod ibi poſui in apoſt.ad ipſum in verſic.nil operetur conſenſus ſequens. ſ. de ſacroſan . eccle. in lect.

a tium accepit.[a] cõcor.ff.de iudic.l.vbi cœptum.& l.ſi quis poſtea.ff.eod.ti.& l.cùm quædam puella.ff.de iur.omni.iudi.

De numerarijs, & actuarijs, &c. *Rubrica.*

LEX I.

VOrax. Numerarij,i.ſeruiẽtes rectoribus in diuerſis obſequijs, tormentis & carceribus puniuntur.h. d. No. hanc l.cõtra eos,qui volunt ſeruire diuerſis iudicibus in pluribus obſequijs, nã puniuntur. Adde ꝙ idẽ tenuit Spec. & Ioã. ☞ and.in ti.de inſtru. edi.§.reſtat.verſ.quid ſi is.& ver.ex præmiſ.& de prob.§.j.verſ. illud autẽ.hoc per tex.in l. Herẽnius. vbi voluit Bar.ff.de decurionib⁹. de qua q.in l.barbarius.per Inn.& alios in c.j.de fide inſtru.& Gul.de Suza in l. decernimus. de ſac.ſan.eccle.per Iac.de Bel.in diſputatiõe incipiẽ.cauet aliquo iure. quam ponit poſt l.ij. C.quomodo et qñ iud.Pau.de Leazarijs in c.cũ dilectus.de fide inſtru. per do.Ant.in repe.c.conſultationibus.in xxij.col.de iure patro,per Imo.in l.ad teſtium.de teſti.per Bald.in l.ij.de ſerui, & aqua.l.nõ ignorat,qui accuſ.nõ poſſunt.per Ioã.Fab. in §.ſed cũ aliquis.Inſti.de teſtamẽtis ꝑ Ang. in aut.de tabellionibus. §.pe.vel fi.Bal.Sal.& Ang.in l.j.C.de teſt.vbi limitant eſſe verum,niſi interueniſſet decretũ,vel creatio ſuperioris, quo caſu licet non eſſet tabellio: tamen hoc caſu valent geſta per eum. Et hoc expreſsè vult Bart. etiam reſpondens ad d.l.j.C. de teſtamen.quia illa lex non facit ad propoſitum,ſecundum eos: quia loquitur in actu teſtificandi, qui eſt permiſſus de iure cõi: cùm omnes liberi à natura naſcantur, & per conſequens in tali actu nõ requiritur decretum,ſecus in caſu noſtro d.l.Herennius.& vide Bal.in l.ij.C.de indic.vid.tol. Alexan.

LEX II.

QVi numerarii. Numerarij,qui hodie tabularij appellanť,tormentis ſubijciũtur,niſi iudicibus vel alijs ad prouinciam per Principem deſtinatis,nomen debitorum ſubactorum teſtificatione demonſtrauerint,vt eis iudicantibus ad ſolutionem oẽs fiſci debitores compellantur, tempuſq; tabulariorum triennio concludiť.h.d.Et no.hãc legẽ cõtra tabularios, & cõſeruatores,q̃ nõ aſsignãt numerũ debitorũ communis per publicũ inſtrumentũ,non faciunt litem ſuã per hanc legem.quod nota.

LEX III.

NVmerarios. Tabularij præfecti prætorio,cingulum & ordinem militiæ retinent.hoc dicit.

1 ☞ *Vnus officialis non debet ſe intromittere de officio alterius.*

2 *Deputatus ad maleficia de una porta,non debet ſe intromittere de maleficijs alterius portæ.*

IN prouinciis. In omni prouincia duo tabularij collocantur,vnus ad rationem artis fiſcalis,alius ſuper titulis largitionalibus. i.ſuper donis,quę Principi largiuntur:nulluſq; debet ſe de alterius officio immiſcere,& contra faciens punietur, & celans

1 talẽ culpã ſimiliter eſt puniendus.h.d.†No.hũc text.ꝙ nunq̃ vnus officialis debet ſe alteri⁹ officio immiſcere, vt hic de exe

2 cuto.& exact.l.ij.†Et ſic eſt caſus hic ꝙ ſi ſunt plures deputati ad officiũ maleficiorum,& quilibet ꝓ ſua porta: ꝙ deputatus in vna porta nõ debet ſcribere in cauſis maleficiorũ alterius portæ.Caſ⁹ eſt hic.Vltimò no.gl.qd ſit fiſcus, & qd ſit ęrariũ.

1 ☞ *Notarius actorum,ſi fiat notarius priorum ciuitatis,nõ propterea deſinit eſſe notarius actorum.*

EXceptores. Licet ſcriptor alicuius iudicij exiſtens efficiatur decurio, non deſinit eſſe ſcriptor:& cognoſcere debet munera ciuitatis:

1 & peracto officio ad propriam curã redit.h.d.†Et not. ex hac l.ꝙ ſi notarius actorum ſit notarius priorum ciuitatis Peruſij: ꝙ non propterea deſinit eſſe actorum: ſicuti non deſineret ſi efficeretur decurio.hodie tamen nullus decurio poteſt eſſe tabellio:vt ſ.de decu.l.vniuerſos.

NEdiutius. Numerarij à communione actuariorum abſtinere debent. contra facientes puniuntur.

1 ☞ *In creatione officialis mos antiquus ſeruari debet. Syndicus ut dicatur legitimè ordinatus, uniuerſitas mandato ſuperioris conuocari debet in loco conſueto, & ſono campanæ.*

2 *Geſta ab officiali,qui communiter reputatur officialis,cùm non ſit,quia non fuit legitimè electus,non tenent.*

3 *Lex Barbarius.de offi.prætoris.ꝙ non procedit quãdo quis non fuit legitimè electus.*

ACtuarios. Actuarij ſecundùm conſuetudinẽ antiquã ſunt ordinandi.& ſi aliter factũ fuerit,facta ab eis non valẽt,& ipſi & faciẽtes puniun-

1 tur.h.d.†No.ex prin.ꝙ vbicunq; creať officialis aliqs,ſemper debet mos antiquus ſeruari.aliàs creatio eſſet nulla:vt l. nõ tãtùm.de decu.Et ſic eſt caſus ꝙ ſyndicus creatus nõ cõgregata vniuerſitate ad ſonũ cãpanæ,vel alio modo:vel nõ cõgregata in loco,vbi aliàs cõſueta fuerat cõgregari,vel nõ congregata de mãdato ſuperioris,prout conſueuerat:nõ dicitur legitimè

b ordinatus.[b] & ita de facto obtinui,per hãc legẽ.†Ex fin.legis

2 no.ꝙ licet aliquis habeatur,& reputetur pro publico officiali & re vera nõ ſit,ex eo ꝙ nõ fuerit legitimè ordinatus,vel quia reputatur tabellio,cũ non ſit,vel iudex cũ non ſit: ꝙ acta facta

3 per eũ nullius ſint momẽti:& ipſe faciẽs puniť.Nec†obſtat l. Barbarius.ff.de off.præt.quia quãdoq; quis eſt electus ſolẽniter:tñ propter defectũ perſonæ nõ põt eſſe: & tũc facta per eũ valent,cùm ſint publica,vt ibi.Quandoq; quis poteſt eſſe,ſed non eſt electus ſecundum formam debitam:& tunc facta per eũ non valẽt,vt hic.Et ita tenet Gul.de Cug.in d.l.Barbarius.

Additio. Et de hoc vide ꝑ oẽs ſcribẽtes in l.Barbarius. per illũ tex.de off.præt.per Inn.et alios in c.j. de fi.inſtr.Spe. & Io.And.in tit.de inſtr. edi.§.reſtat.ver.quid ſi is.& ver.ex præmiſsis ſecũdo.iuncto ver.fi.& in tit. de proba.§.j.ver.illud aũt.cũ ver.ſeq.Guid.de Saza.in l.decernimus C.de ſacroſan.eccl.& per Iac.de Are.in diſputa.inci. produco cõtra tẽ inſtrumentũ,& per Iac.de Bel.in diſputatiõe: cauetur aliquo iure.& ipſe ponit in l.ij.C.qũo & quando iud. per Pau. de Lea.in c.cùm dilectus.de fi.inſtr.per Bal.& Imo.& Pau.de Ca.in l.ad teſtium.de teſt.per Bal.in l.ij.in vlti.colũ. de ſer.& aqua.& in l.non ignorat.C.qui accu.non poſ.per Ioã. Fab.in §.ſed cũ aliquis.Inſti.de teſt.per Ang.in auť.de tabel. in §. pe. aliàs fi.per Io.An.in repe.c.conſuluit.in xxxiiij. colũ. de iure patr.ꝑ do. Alex.in l.j.ad fi.C.de teſt.vbi omninovideas.Alex.

SCriniarios. A præfecto pretorio ſcriniarij vel numerarij non poſſunt pecuniam ſumere mutuo vel aliquid pro expenſis publicis cuiquam promittere.h.d.

NEmini. Nullus in numero militum ordinatus & numeratus actuarius fieri poteſt nec actuarius depoſito officio ad aliquam militiam aſpirare poteſt.h.d.

1 ☞ *Aſcendere ꝙ quis debeat de gradu in gradũ in dignitatibus,non autẽ deſcendere.*

2 *Inſtrumentum carens ſolennitate debita,non caret ſuſpicione falſitatis.*

NVlli. Scriniarius eoſdẽ numerarios vltra quaternas vices habere non poſsit,nec etiã chartularios interpellato tẽpore nõ cõtinuato:& debet eſſe in numerario interuallũ biẽnij,in chartulario anni.Itẽ numerarius ad ſimilitudinẽ chartularij nõ põt deſcẽdere. Itẽ numerarij, ſcriniariorũ Oriẽtis,& aſiane,ſcilicet diœceſis,eliguntť de numero hic notato.In diœceſi verò Pontica, & Thraciæ eligi poſſunt hi,quos ſcriniarij dixerũt eligẽdos,inſtrumẽtaq; ab eis faciẽda ſunt ſolẽnizãda ſolẽnitate hic deſcripta , aliàs ſuſpiciõe

1 falſi nõ carẽt,exceptis hic inferi⁹ nominatis.h.d.†No.ĩ dignitatib⁹ quẽ debere ſemꝑ de gradu in gradũ aſcẽdere, nõ aũt de

2 ſcẽdere.† Vltiõ no. ꝙ ĩſtrumẽtũ carẽs ſolẽnitate debita nõ eſt ☞ ſine ſuſpiciõe falſi.☞ Adde ꝙ idẽ tenet Cy.in l.iubemus.C.de teſt.vbi dixit ꝙ notarius talia omittẽs debet puniri de falſo,& parti teneť ad intereſſe.qđ ſequiť Bar.ĩ l.ſi librarius. de re. iur. Et adde ꝙ tale inſtrumẽtũ nõ valet,& ſi ꝑ imperitiã, & errorẽ notarij eẽt omiſſa ſolẽnitas aliqua ſubſtãtialis:vt no.gl.et doc. in l.

ãbiguitates.C.de teſt.& Bal.in l.iuris.C.qui admi.& intelligitur ita lex ñ.in fi.& ibi gl.ſ.de fideiuſ.ſecus ſi per errorem omiſiſſet ſoluere aliquid, quod non eſſet neceſſariũ:quia poſſet corrigere : quia talis error non obeſt.l.errores.ſ.de teſt.& d.l.ſi librarius.& l.fin.§.ſi cum eſſet.ff.de tabulis exhi.& in l. Imperator.ff.de ſtatu ho.Alex.

OFficio. Officium actuarij,quod olim durabat biennio,hodie concluditur anno.Bart.

PEr hanc. Officiales præfecti prætorio Illyricani ſi dignitatẽ comitiuã adipiſcanť, profertur ſententia interlocutoria,ſeu decretũ electionis: & illud dari eis debet quod ante hanc legem dabatur cùm officio prædicto depoſito eligebant prætoriani tribuni.h.d.

De curſu publico, & angarijs, & parangarijs. *Rubrica.*

1 ☞ *Conducens equum ad uecturam ſi eum percuſſit fuſte uel ligno , ob quod deterioratus eſt uel mortuus tenetur.*

LEX I.

1 EQuos. In tex.ibi:nõ lignis vel fuſtib⁹.†No. optimã legẽ cõtra conductorẽ equorum, qui equũ conduxit ad vecturã, &, vt ambu-

a laret,percuſsit eum cum fuſte [a] vel ligno,quòd ſi ex hac percuſsione equus deterioratus ſit,ad eum periculũ ſpectat:qa nõ debuit eum percutere fuſte vel ligno: ſed ſi cũ percuſsiſſet flagello vel calcaribus,& caſu equus eſſet mortuus,aut etiã deterioratus:tunc non ſpectaret ad eum periculum : quia licitè potuit equum flagello vel calcari cedere. ☞ Bar.☞ Ego puto quod ſi ſit mortuus ex percuſsione calcariũ, debet inſpici qualitas ꝑſonæ, puta ſi erat talis,qui ſolitus erat equitare.nam ſi eſſet talis, qui non eſſet ſolitus equitare , puta in ſcholari:procedat quod hic dicitur.ſed ſi erat ſolitus,& bonus equitator, credo quod tenetur quãuis ſit mortuus calcaribus,per not.per Bal.in l.quæ fortuitis.in materia leuis culpæ, C.de pigno.actio.vbi etiam dicit,ꝙ nedũ de leui, ſed de leuiſsima,& de dolo : nõ qualitas perſonarũ debet referri ad genera culparũ.l.fiſcus.de leg.iij.& in l.inter artifices.de ſolu. Alexã.

☞ *Per uiam publicam & rectam quòd quis ire teneatur.*

Suſpicio quòd ſit contra eos,qui non uadunt per uiam rectam.

LEX II.

PRæſidibus. Præſides & rationales,quibus annona per Rempublicã ſubminiſtrať,pro pecoribus gubernãdis vſurpare nõ poſſunt bubulcos. Itẽ nullus cũ annona aliã viã debet tenere , niſi per publicũ curſum,excepto prefecto prætorio, cui ꝑ curſum pu-

1 blicũ proficiſcẽdi licẽtia eſt cõceſſa.h.d. †No.ex hac l.ꝙ ſemper qs debet ſe tenere ad viã publicã & rectã, qua cõmuniter oẽs vtunť;adeò ꝙ ſi extra eam reperitur,mala ſuſpicio eſt cõtra eũ.quod no.cõtra portãtes,contra deuetitũ.De quo habes caſum j.eo.l.ſi quis per publicum.& ſ.de naui.l.qui fiſcales.

1 ☞ *Omnes per uiam rectam, ſi non permittunt ſe ſcrutari,capi poſſunt, & retineri per cuſtodes.*

LEX III.

EVectiones. Nullus iudex vel cuſtos publici curſus pati debet per publicũ curſum aliquem ire,niſi vadens primò ſeriem ſuæ euectionis oſtendat, & volens reſiſtere aut vltra tempus vehere retinebitur vbi fuerit repertus . & ſecundùm qualitatem perſonæ

1 per iudicem competentem punietur.h.d. †Not.contra illos, qui reperiunť in itinere:de quibus eſt ſuſpicio,ne aliquid portent contra deuetitum.Nam ſi non permittunt tunc ſe ſcrutari,poſſunt capi , & retineri per cuſtodes ad hoc deputatos:& ex ſola reſiſtentia debent acriter puniri,vt hic.

1 ☞ *Mulio licet non ſit deſcriptus in licentia mihi data per datiarios portandi res meas extra ciuitatem,tamen illas licitè portat.*

PArippum. Parippus appellatur qui licentiam habens de duobus vehiculis euehendis,tertium euehit, aut euectionẽ extra ordinem facit. Si autẽ ſecundùm licentiã ſibi datam quis vehat,non debet delictum reputari ſiue euectionẽ faciat

1 euectioni prępoſitus,ſiue mulio.h.d. †Not.ex hoc text.quòd ſi gabellarij portarũ dederint mihi licentiam portãdi mea arneſia extra ciuitatem,& diſtrictum, ſi arneſia portauerim per mulionem, quamuis mulio non ſit in licentia deſcriptus, ſed ſolùm ego:licitè tamen poterunt per eum portari.quod nota.Bart.

a ❡ Percuſsit eum cum fuſte.Adde Ant. Corſe.ſin.ſuis in ver.conductor.incip. aliquis conduxit equum.vbi alleg.iſtũ hic, & eũ ſequiť. aſsignat tñ aliã rationẽ hic.quæ mihi videtur eſſe potior.

s I quis. Iſtam legem not.ad id quod dixi ſ.eod.l.ij.

EVectionum. Senatus cum ad principẽ vadit, habet poteſtatẽ euectionis: & faciens contra vetitũ publicũ curſum pœna hic inſerta punitur.

i N omnibus. Stabula ꝓuincialiũ nõ debẽt fieri ſumptu publico ſed expẽſis prouincialiũ:pro quibus expẽſis habebunt animaliũ ſtercus.h.d.

IVdicibus. Faciendæ euectionis copia omnibus iudicibus denegatur , excepto præfecto pretorio,& officiorũ magiſtro:niſi ob tranſmittendas publicas functiones euectionẽ faciant:pœna contra facientibus imminente.hoc dicit.

GRauiſsime. Super animalibus ad euectionem curſus publici deputatis nullus cõtractus locationis, etiam ad vecturã, vel emptionis tenetur pœna grauiſsima contra facientibus imminente.h.d.

QVoniam. Veredorum ſella computato freno & pectorali,cum pectorali debet eſſe ſexaginta librarũ.ſi autem ſit vltra ſella,cedatur per fruſta.pectorale verò publicatur exceptis illis , qui ſunt ſub ruſticitate conſtituti,qui in ſacculis onera portãt. hoc dicit.

NOn patimur. Non debẽt ruſtici qui hyppocomi appellantur perducendo equos per publicum curſum indigna expoliatione vexari:pœna contra facientibus imminente. hoc dicit.

1 ☞ *Muli debent onerari ſecundùm onus conſuetum.*

Mulus,qui oneratur ſecundùm conſuetum,ſi deceſſit,onerans non tenetur.

PVblici. Exhibitio curſus publici ſecundũ conſuetudinem locorum cõmittitur,vt plauſtra, i.currus faciãt onerari.h.d.Vel aliter: currus debet one

1 rari ſecundũ conſuetudinem.h.d. †No.ex hac l.optimũ arg. ꝙ muli debẽt onerari ſecundũ onus ad portãdũ ſufficiẽtes,ſecundũ cõſuetudinẽ reputanť.Et facit ꝙ ſi oneraui mulũ tuum cũ onere quinquaginta librarũ,qui bonus & ſufficiens reputabatur ad tantũ põdus,& cũ fuerit ſic oneratus deceſsit ex põdere:ꝙ ego non teneor:quia ꝑmiſſum eſt mihi ipſum onerare ſecundùm conſuetudinem & ſufficientiam, per hanc legem.

s I quis. Mittẽtis equũ in curſũ publicũ nõ mittẽdũ: quadruplũ pretij dicti eq fiſco reſtituãt.h.d.

HIs tantum. Legati gentiũ Principi nõ ſubditarũ curſu publico poſſunt vti.Et not. arg.pro ambaſiatoribus Florentiæ vt poſsint onerare equos cõmunis Peruſij, pro portãdis rebus eorum Peruſium.

NEmo mulionem. Subtrahens mulionem euectioni deputatũ,decem libras argenti fiſco ſoluat. hoc dicit.

1 ☞ *Statutum quòd poſsit fieri quòd præbenda annonæ tantum ualeat , dummodo pretium non ſit uile.*

2 *Equus,qui male paſcitur,non poteſt ambulare.*

Conductores equorum tenentur ad intereſſe,ſi eis non dant bene comedere.

3 *Conducens equum ad uecturam, non tenetur ei dare tantam præbendam, quando auena eſt cara,ſicut quando uilis.*

ANimalia. Curari debet ne equorũ curſui publico deputatorũ pabula,i.ꝑbẽda cariorĩ ꝑtio vẽdať:& ẽtvt ñ teneať ꝓuincialis viliori ꝑtio vẽ-

1 dere.h.d. †No.ꝙ põt fieri ſtatutũ,ꝙ cũ tyrões cõis Peruſij veniũt ad ciuitatẽ,ꝙ ꝑbẽda annonę nõ poſsit vẽdi,niſi tãto ꝑtio,

2 dũmodo ꝑtiũ nõ ſit magis vile q̃; debeat. †Vltimò no.ꝙ qñ equ⁹ habet malè ad comedũ,nõ põt ambulare.Et facit cõtra cõductores equorũ ad vecturã,q̃ nõ dederũt eis bene comedere: qa ſi macri facti ſunt,tenenť ad itereſſe,ꝑ iſta legẽ cũ gl.qđ no.

3 †Vltimò no.ꝙ eſt argumẽtũ lex iſta ꝙ cõducens equũ ad vecturã,nõ teneť dare equo tãtũ de ꝑbẽda cũ eſt cara, q̃tũ cũ eſt

a Nō extendit vltra numerū ſeptē dierū. Adde Anto. Corſ.in fin.ſuis in ver.gabella.gl.iiij.incip.ſi alicui eſt data licentia. vbi allegat,& ſequit ipſum hic.de quo per Rom.in repet.rub.de arbit.col.xix.

vilis,vel cum iuſto pretio venditur. Bar.

COmperimus. Prouinciales & curiales ad præſtandum animalia indebita ad curſum publicum non grauantur:quia ſatis eſt ſi conferūt in pabulis & pecunijs equorum deputatorū curſui publico.h.d.Bar.

NEmo. Nullus dux poſtquā ſuū ducatū intrauit debet vti curſu publico,ſed iumētis proprijs:quod etiā obſeruaē in officialibus cohortalibus:pœna contra facientibus imminente.h.d.

1 *Clerici quòd collectari & grauari poſſunt ad datia,quando aliqua ſocietas uenit in comitatu deprædando & occidendo.*

NVllus. Etiā eccleſia tpe expeditionis nō excuſatur ab angarijs & perangarijs.h.d. No.
1 †iſtam legē cōtra clericos,vt propter iſtā ſocietatē, quæ venit in comitatu deprædādo,currendo & occidēdo,vt poſsint clerici grauari ad datia & collectas,& alia onera ſordida,vt contra dictas gentes reparetur.

De tractatorijs,& ſtatiuis. Rubrica.

1 *Licentia data alicui pro extrahendo frumentum uel pannos extra comitatum, quòd non extendatur ultra ſeptem dies.*

Lex vnica.

TRactatores. Licētia data pro animalibus ad vehendum,& ad arripiendum iter,debet biduum cōtinere:ad moram verò trahēdā quinq; dies tātūm,& nulli debet dari pro ſe & neceſſarijs ſibi perſonis,niſi illis tātūm qui animalia curſui publico deputata perſequunē.h.d. †No.ex hac l.optimū
1 ar.q; ſi alicui eſt data licentia de extrahēdo certā quātitatem frumenti extra ciuitatē vel comitatū:q; hæc licētia nō extēdit
a vltra numerū ſeptē dierū [a] quorū qs habet duos ad arripiēdū iter:alios verò quinq; pro itinere perficiendo.Quod facit pro licētijs quæ dātur per gabellarios portarū,de extrahendo ſalmas pannorū extra diſtrictum.Bar. Vide Ro. idem tenentem in rub.de arbit.in xxxiij.col.in ver.concluſio.Alex.

De apparitoribus præfecti prætorio & priuilegijs eorum. Rub.

LEX I.

PRæfecturæ. Cornicularij præfectorū cōpleto munere Principis purpuram adorare debent,& cūm ſint otio donati ad aliquod officium non deuocentur.h.d.

LEX II.

PRæfectianos. Præfectiarij exactiones prouincialibus facere non debēt: nec etiam habere cuſtodiam horreorum.cōtra facientes puniuntur.h.d.Et ſunt præfectiarij officiales præfecti.

LEX III.

COrnicularii. Cornicularij primi ſcrinij præfecti pretorio,ſortita laborum requie priuilegijs hic inſertis gaudent.h.d.

De apparitoribus præfecti urbis. Rubrica.

LEX I.

PRæter eos. Qui adminiſtrauerunt multa officia in prouincia,officio finito Principis purpuram non adorant. Item apparitor ſedis vrbanę illuſtris de concuſsione piſtorum conuictus punitur.hoc dicit cum l.ſeq.

De apparitoribus magiſtri militum & priuilegijs eorum. Rub.

LEX IIII.

NVmerarios. Numerarij illuſtrium completa militia & principatꝰ munere functi,gaudent priuilegijs hic inſertis. Item qui ſunt de numero militum gaudēt priuilegijs eorum:qui verò ſunt vltra numerum,non. hoc dicit cum l.ſeq.

De apparitoribus procon.& legatorum. Rubrica.

1 *Magiſtratus ciuitatis dicitur membrum ciuitatis.*

LEX I.

OFficio. Proconſul vel legatus non debet eſſe curialis vel adſcriptus alicui corpori. & ſi adſcriptus eſſet,debet reſtitui ei:& apparitores legatorum debent eſſe quadringenti.h.d.cum l.ſeq.
1 †Nota q; magiſtratus ciuitatis dicitē eſſe membrū ciuitatis.

De cohorta.et princi.cornicu.ac primi. Rub.

1 *Deputatus ad capiendum uel decipiendum maleſactores poteſt ipſos in carcerem mittere.*

LEX I.

OMnes. Stationarij,qui Irenarchę appellantur,non debēt facere exactiones,nec aliquem in carcerem mittere,niſi crimen ſit manifeſtum.contrafacientes puniuntur.h.d. †Nota
1 q; deputatus ad capiendum maleſactores vel ad ipſos denunciādos non poteſt ipſos in carcerem mittere,etiā ſi crimen ſit notorium.Dixi ſ.de decu.l.fi.

LEX II.

NVllus. Nullus iudex volentem militare approbare debet,ſine ſacra approbatione,& licētia Principis,ſicut facit alia approbatoria,nec permittere etiam vehere,exceptis prouinciæ officialibus,qui curſus publici ſolicitudinem ſuſtinent.h.d.Bart.

LEX III.

SOlita co. Solita priuilegia conceſſa per diuum Diocletianum principem confirmantur,& etiam extenduntur:vt ʒ.deſcribitur.

QVicunque. Primipilarius Hoſdrenæ ꝓuinciæ ſi multos habet filios,vnū loco ſui ſubſtituit,alterum tradit curiæ:alteros verò deputabit militiæ cui volet. Si vero duos tantūm habet: tunc ſatisfaciet curiæ & cohorti:& ſi vnum tantūm habet, tradet ordini ſuæ patriæ priuilegio contra hoc indulto,nullatenus valituro.& qui fuerit ciuitatum obſequio aggregatus,cogi poterit tam ipſe,quàm eius pater ad filium alium curię deputandum,qui ſe ob priuilegiū patris excuſare volebat,curiæ deſeruire oſtēdendo quomodo in patris priuilegium ſucceſsit.h.d.

1 *Sententia in criminalibus cōtra abſentē,ubi eſt pœna relegationis q; nō ualeat.*
2 *Practica citandi abſentem cūm proceditur contra eum.*

SI apparitor. Apparitor crimínoſus fugiens,eſt citandus:quòd niſi venerit intra talem diem feretur contra ipſum ſententia condemnatoria,& ipſo non comparente,condemnabitur.h.d. Apparitor dicitur nuncius.l. cū clericis.ad fi.de epiſ.& cler.& in auē. de teſt.in §.ſi verò ignoti.& Ro.in not.lxvj.in litera c.vbi cōtumax quis non dicitur,niſi præcedente contumacia. Alexā.
1 †Et no.q; licet ſententia non valeat,ſi in criminali proferatē contra abſentem,vbi eſt pœna relegationis.l.abſentem.ff.de pœ.tamē contra officialem ferri poteſt,vt l.ne diu.ſ. de pœn.
2 †No.etiam gl.hic poſitā ad modum citādi,cūm debet ferri ſententia cōtra abſentem:quia debet fieri comminatio q; niſi citatus intra talem terminū veniat feretur ſententia condēnatoria contra eum.Nō ergo ſufficit ipſum citari ſimpliciter ad ſententiam audiendam,ſed q; veniat:aliās ſententia fereē contra eum:quod no.Et idem credo in ciuili vbi lite non conteſt. poteſt ferri ſententia,vt ſi pars eſt abſens q; debet fieri cōminatio modo prędicto:aliās non. Bal.voluit cōtra in l.cōſentaneum.C.quomodo & quando iu.in ij.col.Adde q; Alb.no. Bar.in l.aut qui aliter.in prin.quod vi aut clam. Quid ſi quis fuit citatus ad audiendam voluntatem iudicis,an ſententia diffinitiua valeat.do.de Ro.q; non in deciſionibus ſuis,deciſ. cccxxxvj.Et poteſt eſſe ratio:quia citatio talis dicitur incerta cū voluntas iudicis poſsit eſſe in alio q̄ in ſententia.l.vbicūq;.de interro.act.ig.arb.tn̄ q; ſi talis citatio nō tendebat ad aliud, niſi ad ſententiam audiēdam,q; talis ſententia teneret,iuxta cle. ſæpe.de ver.ſig.aliās de appel.cle.appel.& l.Titius.de libe.& poſth.& l.certū.ff.ſi cer.pe.Et hoc videtur fuiſſe de mēte Bal. in l.cōſentaneum.in ij.col.quo.& q̄ iud.Adde gl.in c.contumaciam.in gl.pe.de hær.& ibi Imo.& Ananiam in viij.col.& in c.ad petitionem.de accū.Ro.in litera ſ.no.xxvj. Alex.

Ordinar

ORdinariorum. Apparitores quorūcūq; iudicum nō pñt ſcribi in numero militū aliquorū,aut cōtemplatione alicuius ſtipēdij relaxari,priuſquam primipili rationem reddiderint, nec etiā petere vt quieti donentur. Item ſolutus militia ob delictū non ob quietem accipiet.& bona talis delinquentis illi militiæ relinquuntur.h.d.Barto.

PEr Illyricum. In Illyrico centū apparitores ſingulis iudicibus obſecūdēt, & non vltra.ad quę obſequia non deputabitur iniquſ: ſed illi tantūm,qui ſolicitudines debitas exequuntur.h.d.

QVicunque. Ad officium emendi chartas,vel tabulas,vbi acta publica Principis deſcribuntur,nullus deputabitur:niſi prius ſuum nomen in matricula ſcribi fecerit.h.d.

1 *Verbum repedare,idem eſt quod à capite incipere.*

SI quis ex grege. Exemptus de grege cohortaliū ꝓpter crimē,ſi voluerit ad priſtinū ſacramētum repedare,allegare debet &
1 oſtēdere Principis oraculū ex certa ſciā cōceſſum.h.d.†Not. hic de verbo repedare.nam idem ſignificat quod à capite incipere.hoc dicit Barto.

SI cohortalis. Apparitor cohortalis vel cohorti obnoxius,& eorū filij,nulla tēporis præſcriptione,obſtante,ad aliā militiā couolātes retrahi pñt ad ꝓpriā cōditionē.qđ etiā in oībus deputatis alicui negotiationi,vel ergaſterijs obſeruandum eſt,vt non poſſint ad aliqua prouincialium officia conuolare.h.d.

NVllum. Nullꝰ primipilaris vel cohortalis ad aliā militiam aſpirabit,etiam ex aduocatiōe Principis:& ſtatim reſtituēdus eſt curiæ ciuitatis vnde oriundus eſt.hoc dicit.

1 *Caſus in quo priuilegium Principis,etiam motu proprio conceſſum non ualet.*
2 *Statutum quòd habens unum officium non debeat aliud acceptare: ſi illud acceptat quòd careat officio:quod non debet habere talis acceptans ſalarium primi officij.*

QVíſquis. Obligatus cohorti,etiā ex priuilegio Principis cōceſſo,motu ꝓprio ad dignitatē aliā nō aſpirabit,& carebit effectu priuilegij,& cō
1 modū cohortalis militiæ nō habebit.h.d. †No.caſum ſingularē,in quo priuilegiū Principis cōceſſum motu ꝓprio nulliꝰ eſt mōmēti.regulariter contra,vt in c.ſi motu ꝓprio.extra,de
2 præben.lib.vj. †Itē hic eſt caſus expreſſus q; ſi ſtatutū dicat q; habens vnū officiū non debeat aliud accipere,quod ſi acciptat,ille,qui ſic acceperit,careat officio accepto & eius effectu & etiam punitur in hoc quod nō debebit habere ſtipendium primi officij,nec eius priuilegium.

De diuer.offi.et appari.iudi.&c. Rubrica.

LEX I.

SI quando. Adſtrictus chartarū officio vel publicis ratiocinijs,ſi ad militiā conuolauerit ad primum officium reuocatur: & in locum talis reiecti ſubſtituitur alius, quem merita dignum faciunt.h.d.

LEX II.

NVllus. Reſolutus à militia ad eādē nō aſpirabit ſine licētia Principis:et impetrās cōtrariū per obreptionē,puniē in qnq; libris auri.h. dicit Bal.not.in l.ij.de libertis & eorū liberis.q; doctor ſolutus & priuatus doctoratu propter delictū,nō poteſt iterato intrando examen redoctorari.& per eundē in l.ij.de manu.vind.vbi dixit,referendo vltramōtanos q; ſi comes Palatinus creauit tabellionē,qui poſtea propter delictū fuit priuatus tabellionatu,q; non poteſt de nouo creari per comitem Palatinum.Pro quo facit c.præſul.ij.q.iiij.Alex.

LEX III.

NVllus. Apparitor ꝑfecti ꝑtorio publicæ vtilitatis obtētu,aut etiā executiōis priuati negotij,nō reuocaē ab obſeqo ciuitatis vñ oriūdus eſt:aut in qua larē firmū cōſtituit pœna imminente vacantibus,& ipſis acceptantibus a qđ obſeruaē in domeſticis,& ꝓtectoribꝰ in rebꝰ agētibꝰ palatinis & ſtratoribꝰ.h.d.

a Ordinariam. Ad quod late & no. vide Feli.in c.cū cōtingat. de fo.compe.in j.coll. ver.glo.in verbo.conſuetudine.& qđ ibi dixi in apoſt.

QVicunque. Apparitor ob culpā vel negligentiā motus officio per ſnīam ad nullā militiā aſpirabit,cōtrariū facieti pœna grauiſsima iniūgeē.h.d.

IN his. Nullꝰ debet fieri ꝓcōſul Aſiæ,comes Oriētis ꝑfectus Auguſtalis,vel eorū vicariꝰ:niſi per ſacri ſcrinij probatoriā conſecretur pœna contrafacientibus imminente.h.d.

1 *Iuſtitiæ clauis errat,quando delicta maiorum non puniuntur.*

AD ſplendidioris. Qui militiā īferioris gradus pficit,ad maiorē pōt accedere:dūm faciat ꝓpoſito honorē adipiſcēdi,nō cū pīditate lucri:vel vt poſsit delicta iā facta occultare vel habiliꝰ
1 in futurum relinquere.h.d. †Et no.q; clauis iuſtitiæ multūm errat in hoc,quando delicta maiorum celantur.

1 *Statutum licet tollat iuriſdictionem quæ habetur à lege:non tamen tollit quam quis habet ex conſuetudine.*
2 *Conſuetudo dat iuriſdictionem ordinariam.*

VIros. Duces & apparitores & limitanei caſtrorū cōueniunē ſub officiorū magiſtro,nō tñ per hoc derogaē iuriſdictioni magiſtri militū Thraciæ vel Illyrici,qui ex cōſuetudine cōtra eos iuriſdictionē habent.h.dicit.
1 †Et no.ex hac l.q; ſi ſtatuto caueaē ſcholarē debere conueniri tm̄ ſub epō,& de cōſuetudine eſt q; rector etiam cognoſcat de his q; p iſtud ſtatutū nō derogaē iuriſdictiōi rectoris,quam habet ex cōſuetudine.ſecus ſi eā haberet à lege.Pro hoc facit qđ
2 no.in c.j.extra,de cōſti.lib.vj. †Secundò no.q; cōſuetudo dat
a iuriſdictionē ordinariā, [a] ſicut lex.& hoc no.gl.ſ.de emā.lib. l.j.& fi. L.cū ꝓtor.ſ.j.de iudi.& ibi gl.& in l.more. ibi doc. & in verbo ſeq.in verbo,nec ipſa lit.ff.de iuriſ.om.iud.de quo per Io.And.in c.j.de offi.ordi.& in c.iiij.de cōſue.& in c.Romana.circa prin.de fo.cōpe.in vj.& de excep.in fi.in vj. Facit quod no.in c.cū cōtingat.de fo.cōpe.vide tex.& Bar.in l.fi.§. j.de aqua plu.arc.& ibi dixi.& Ro.in lr̄a c,no.lxxxviij.Alex.

1 *Statutum quòd inſtrumentum confeſsionatum per manum publici notarij de cōtractu rogati ſaciat plenam fidem,& executioni mandetur,non uerificatur in inſtrumento exemplato etiam iudicis authoritate.*

PRobatorias. Memoriales & agētes in rebꝰ & apparitores ꝑfecti ꝑtorio Orientis,nō ſortiunē pmiū militiæ,niſi ſecūdū cōſuetudinem ſint eorū electiōes manu Principis approbatæ,nō p literarum exempla:& debent dicti officiales eſſe fideles Chriſtiani.h.d.
1 †No.ex glo.in verbo,authēticis. qđ ſi ſtatutū dicit q; inſtrm̄ cōfeſsionatū per manū publici notarij de cōtractu rogati plenam fidē faciat,& executioni mandeē,q; inſtrm̄ exēplatū etiā authoritate iudicis nō faciat fidē,nec mādabiē executioni: qa nō eſt ſcriptū de manu notarij rogati de cōtractu:& ſic ſtatutum ad id ſe nō extēdit.ſecꝰ aūt ſi illa verba,manu notarij,&c. nō eſſent in ſtatuto:qa tūc illud exēplū authoritate iudicis authenticatū faceret fidē,& executioni mandareē:vt l.chirographis.ff.de adminiſt.tut. Dixi in auē.vt ſpon.largi.§.ſi qs in aliquo.ſ.de edē. Vide ſcdm do.Card.in c.j.de vita & hone.cle.& tex.de pœni.diſ.j.c.periculoſe,& qđ dixit Bald.in c.j.§.furtū, de pace iur.fir.& Io.And.in c.ſicut dignū.de homi.& Dominicus in c.ſi quis viduam.l.diſ.in ea.l.in fi.adde Ang.in auē.vt frat.filij.§.j.in fi.No. iſtam l.probatorias.ibi:manu principis: quia per eam patet q; vbi debet fieri aliquid per manus alicuius,nō pōt tale quid fieri per aliū.quod not. propter id qđ hic dicit Barto.adde l.ſingulos.ff.de teſt.per glo.ibi:proprio chirographo.& quod dicit do.Card.in Clemē.j.de iureiu.per illum tex.in verbo,per manus noſtras. vbi dixit,q; quoties in ſtatuto vel reſcripto dicitē aliquid debere fieri ꝑ manus noſtras, non poteſt fieri per ſubſtitutum.Alleg.glo.ſingularē in Cle.j. de vita & hone.cler.& Ioan.And.in c.ſicut dignum.de homi. vbi dicitur,ſi occiderit ſuis manibus,q; non habet locū ſi per alium occiderit. De quo Dominicus in c.ſi quis viduam.l.diſ. quod dictum fuit originaliter Iac.de Bel.vt refert Bal.in c.j.§. furtum.de pace iura.firman. Facit de pœni. diſ.j.c.periculoſe.

circa quam q. ſemper conſulendo eſt. [illegible] in cc. [illegible] e. 10. n. 58. cum ſequentibus [illegible] adducit [illegible] qd. [illegible]

a ¶Per eos. Adde Sali. in l.ij. in fine. C. de his qui à latro. ¶Adde Bart. in l.j.§. familiæ. ff. de public. & in l. ſi poſt depoſitā. ſ. de aſſeſ. dixi poſt Panor. in c.j. nu. viij. in apoſt. verſ. officialium. extra de reſtitu. ſpol. Et tamen debilis cautela ne teneantur, quam ponit iſte in l. iure ciuili. ff. de condi. & demon. Bal. melius in l. obſeruare. §. proficiſci. poſt princ. ver. quid ſi ſtatutū. ff. de offi. procō. & leg. refert & ſequitur Thomas Ferrari⁹ in ſuo tracta. cautela. cau. xlix. incip. poteſtates terrarum.

b ¶Propria authoritate. Adde Ludo. Pon. in l.j.x.col. ff. de re iudic. & Flor. in l. quēadmodū. §. magiſtratus. ff. ad l. Aquil. & do. Alex. de Imo. in l. ſed eximendi. §. item ſi quis eum. & Paul. de Caſt. in cōſi. cxcij. vide tamen Paul. de Caſt. & Bar. aliter loquentes in l. vt vim. de iuſt. & iur. & Car. in cle. ij. §. ceterum. de regu. iur. quod poteſt reſiſti, quando grauamen eſt irreparabile: aliàs non. & ſequitur Dyn. in regula, quod quis. in vj.

Adde cle. ſicuti. de arbi. & text. in l. ſæpe. de offi. præſi. & in l. nulli. ibi: pro ſua conſcientia. de epiſ. & cle. vbi Bald. vide quæ ſcripſi poſt Bart. in l. pen. de princ. agen. in reb. lib. xij. Adde text. & ibi Abb. in c. licet ex quadam. de teſti. ibi: proprio iuramento. & Ro. in litera r, notabili l.

HAc ſanctione. Approbatio facta per principem militis militare volentis, habēs ſubſcriptionem principis & adminiſtrātium, ſub quibus ipſe debet militare, ipſi traditur: exemplum verò eorundem iudicio ſubſcriptionem habens apud officium dimittitur. Item iſtis approbatorijs egent tantùm illi, de quibus fit mentio in l. proxima. & egentes, ſi alio modo militāt, puniuntur. hoc dicit: cum l. ſequen.

De executoribus & exactoribus. Rubrica.

1 ☞ *Poteſtas quòd teneatur pro furto, barataria, & cōcuſſionibus per eius officiales factis.*

LEX I.

NE per diuerſas. Ne apparitores vel palatini exactores, per prouinciam vagādo inferāt prouincialibus moleſtiam: periculum geſtorum per eos pertinet ad eos quorum ſunt apparitores, vel exactores. h.d.
1 † Nota hanc legem contra capitaneum & Poteſtatem Peruſij, ꝙ ſi eorum officiales, quos per comitatum Peruſij mittunt, aliquod illicitum faciant: puta furtum, baratariam vel concuſſionem, tenentur ipſi de omni
a bus geſtis & factis per eos[a].

LEX II.

QVicunque. Deputatus ad officium, ſe non intromittit de officio ſui collegæ. h.d. No. hanc legem ad id quod dixi ſ. de mune. l. in prouincijs.

SIue. Exactor intra annū debet oſtendere quid exegit: & ſi non exegit, cauſam denotare, aliter punitur. hoc dicit.

1 ☞ *Officiali facienti ultra modum reſiſti poteſt propria authoritate.*
2 *Nuncio pignoranti ultra modum licitè reſiſti poteſt.*

COntra. Faciēti exactionem vltra modum poteſt licitè reſiſti: & ſi probatur crimınoſus, po
1 teſt puniri. h.d. † Not. officiali facienti vltra modum
b poſſe reſiſti propria authoritate[b]. concor. ſ. de iur. fiſ. l. defen
2 ſionis facultas. † Vltimò nota hanc legem contra baiulos qui ſunt deputati ad pignorandum aliquem. Nam ſi accipiant pignora vltra modum debitum, licitè poteſt eis reſiſti, & debent etiam puniri, quod not. Bart.

1 ☞ *Quis ex neceſſitate aſſumit duo officia, licet non tria.*

SAncimus. Exactor pręfecti pętorio antequā exactionem publicarū pecuniarū incœptam compleat, aliam incipere non poteſt. Si tamen fuerit neceſſitas, duas exactiones in eadem prouincia ſimul faciendas ſuſcipere poteſt, ſed non tres: pœna contrafa
1 cientibus imminente. h.h. † Nota quem ex neceſſitate poſſe ſuſcipere duo officia, ſimul & ſemel: ſed non tria.

De lucris aduocatorum & concuſſione officiorum ſiue apparitorum. Rubrica.

LEX I.

SI quis. Cognoſcens ſe læſum à ducenarijs, centenarijs vel aduocatis pandat iniuriam, vt dicti officiales conuicti puniantur.

De primipilo. Rubrica.

LEX IIII.

CVm ex ſola. Solū ex cauſa primipili filius non exiſtens hæres patris poteſt conueniri pro patre: in alijs verò ſecus. hoc dicit. ☞ Nota quòd commoda officij debentur poſt adminiſtrationem. quod facit ad not. per Bart. in l.j. §. diuus. verſi. quid ſi ſit per electum. de var. & extraor. cog. & ibi dixi poſt Barto. Alexan.

Publicæ lætitiæ vel conſulum nunciatores vel inſinuatores conſtitutionum. Rubrica.

1 ☞ *Officialis, qui diſſimulat maleficia acriter punitur.*

LEX vnica.

QVicquid noſtrorum. Portās triūphalia noua Principis ſuum ſalarium debet conſequi: non autem ab alijs quibus portat aliquid vltra percipiet: pœna contrafacientibus imminente. & etiam officiales, qui prædicta
1 diſſimulant, puniuntur. hoc dicit. † Nota iſtam legem contra officiales, qui maleficia diſſimulatione non puniunt, nam ſunt acriter puniendi, vt hic, & ſ. de deſer. l. j. Ad præſens hic non habetis alia.

Regeſtum.

aa bb cc dd ee ff gg hh, quaterniones. ii, duernio.

LVGDVNI,

Excudebat Petrus Fradin,

1552.